

Smutné i veselé příběhy mého života

Václav Pěnička

Obsah

Úvodem	3
Epopoje české Volyně. Události v rodině	4
Životní trapasy a prohry	21
Lotroviny a kanadské žertíky	40
Smutné i veselé příhody mé i mých přátel	57
Setkání s podvodníky, zloději a recidivisty	93
Významné události a rozhodnutí v mém životě	103
Ohrožení života v míru i v době války	121
Náhodné setkání – svět je malý	134
Lidé zavraždění, zabití válkou, havarijní a pracovní úrazy	143
Podivné zvyky, pověry, zázraky a léčení ve vesnici mého rodiště	158
Sametová revoluce 17. listopadu 1989	163
Absolutní pravdy	180
Psi v chovu rodiny a přátel z pracoviště	183
Doslov	186
O autorovi	188

Úvodem

K napsání vzpomínek ze svého života jsem se odhodlal příliš pozdě a to po dovršení 72 let. Původně jsem chtěl zaznamenat kroniku naší rozvětvené rodiny. Ta se po návratu z Volyně do ČSR v roce 1947 rozutekla po celých Čechách a Moravě. Jsem nejstarší z bratraců a sestřenic, nejvíc si pamatuji ze života na Volyni a proto jsem cítil za svou morální povinnost zaznamenat o rodině vše, co jsem věděl a další materiály doplňuji při různých setkáních s příbuznými. Želbohu, většinou jsou to setkání na pohřbech.

K sepsání mých životních mě inspiroval můj pravnuček Pepa Jelínek. Ten mě pořád žádá, abych mu vyprávěl, jaké jsem dělal lumpárny ve škole. S tím jsem měl problémy, jak mu to podat, že to byly věci nevhodné k následování. Také jsem si honem nemohl na ty lumpárničky vzpomenout. Tu mě ale Pepa poučil, že když si občas na něco vzpomenu, tak si to mám zapsat. Nedalo se nic dělat a na mém nočním stolku se objevil notes a tužka. Když jsem si za bezesné noci na něco vzpomněl, tak jsem si to zapsal.

Necítím se povolán historicky hodnotit dobu, ve které jsem žil. Proto ji popisuji tak, jak v té době působila na mě a mé nejbližší okolí. Abych přežil ve společnosti, která mě obklopovala, jednal jsem tak, jak jsem si myslel, že je správné. Od mládí jsem vyrůstal u příbuzných, pobýval v pracovních táborech v Německu za okupace a později v americké okupační zóně. V Čechách pak zase u PTP. Později v práci na různých stupních pracovního zařazení. Prožil jsem několik režimů a shromáždil hodně příhod, o které se s Vámi chci podělit.

Mé příběhy vyvěrají z pravdivých skutečností. Jenom jména jsou smyšlená. Kdyby ale laskavému čtenáři některé jméno připadalo známé, vezte, že jde o podobnost čistě náhodnou. Za případné nepřijemnosti se co nejupřímněji omlouvám.

Václav Pěnička (Kitaj)

Epopeje české Volyně. Události v rodině.

Bez práva přepiski

Záhada, která se mi honí hlavou tak asi sedmnáct let, pokaždé když zaslechnu název Rovno, Katyň, Gulag. Bylo mi tehdy asi 13 a půl roků, když jsem se dověděl, že na jaře roku 1940 odvedli v noci dva muži z našeho domu mého otce neznámo kam a neznámo proč. V té době jsem žil u dědečka na Omelánštině a otec za mnou docházel jednou za 14 dní až za měsíc. Do Peredil, kde jsme měli dům, to bylo 11 km. Maminka zemřela, když mi bylo 8 let. Otec se podruhé neoženil a já jsem chodil od jednoho příbuzného k druhému. Nejčastěji jsem pobýval u tety Kligrové v Novokrajově, která neměla děti a říkala, že by si mě vzala za vlastního. Také strýc Kolja s tetou Marií neměli děti a uvažovali stejně. Všichni čekali, co bude s otcem, jestli se neožení a nevezme si mě do nové rodiny. Takové úvahy jsem občas zaslechl, když se strýc s dědou o mně bavili.

Když se otec asi dva měsíce neukázal, tak mě dědeček poslal do Peredil, abych zjistil, co se děje, zda není otec nemocen. Pošta ani telefon k dispozici nebyly. Tak jediná možnost byla jít pěšky. Tu cestu jsem absolvoval mnohokrát již od šesti let. Babička mi dala do tašky několik buchet, kousek slaniny a bochník chleba, aby měl otec něco k jídlu, kdyby byl nemocen.

Je třeba říci, že v té době bydlel u otce stařík, který měl přezdívku Porphun. Jaké bylo jeho skutečné jméno a příjmení, nikdo nevěděl. Bylo mu tehdy 60 let. Celý život sloužil u Čechů. Tam by také dožil do konce svých dnů. Oráči a děvečka žádný důchod nedostávali a jejich zaměstnavatele za ně nějaké pojištění neplatili. Když přišla v roce 1939 Sovětská vláda, tak museli sedláci ty vykořisťované osoby propustit a oni zůstali bez jakékoliv podpory a přístřeší. Hlavně to postihlo ty staré, kteří neměli možnost najít si nějakou práci. Stařík Porphun měl ve vedlejší obci Satyjov bratra, uchýlil se k němu, ale ten ho nepřijal a řekl mu, ať si jde tam, kde byl celý život. V našem domě bylo několik místností volných, tak mu otec nabídl přístřeší v jedné světničce. O stravu se musel Porphun starat sám a to tak, že každý den si šel do jiného stavení vyžebrať něco k jídlu.

Když jsem přišel do Peredil do našeho domu, tak mi Porphun řekl, že asi před měsícem přijeli v noci dva soudruzi v doprovodu obecního sluhy a otce odvezli, prý k výslechu. Měl si sebou vzít doklady. Jelikož bylo teplo, tak si otec nevzal ani plášť nebo zimník. Porphunovi řekl, aby mu hlídal byt, že se brzo vrátí. Dal jsem tedy Porphunovi jídlo z babiččiny tašky a řekl mu, ať to tedy všechno hlídá.

Na zpáteční cestě jsem se stavil u Loňky Lavryňuka, mého kamaráda. Jeho rodiče se přátelili s naší rodinou, dokud maminka žila. Od rodičů Loňky se dozvídám, že také sebrali pana Stárka a pana Šlanhoufa. Pan Stárek dostal od soudu z Rovna obsílku, že se má dostavit určitý den k soudu. Bylo to pro něho nepochopitelné, neboť proti němu nebylo vedeno žádné trestné řízení. Jeho starší syn zapřáhl koně a vezl otce k soudu v přesvědčení, že to bude nějaké nedorozumění. U soudu jim řekli, že soud bude neveřejný. Otec tam musí zůstat a syn ať se vrátí domů. Stárkovi vlastnili 27 ha, to bylo víc jak kulaci, to byli buržuji.

Komise, která měla vytipovat nespolehlivé občany, to měla v Peredilech snadné, uvedla 3 české rodiny a nemusela si rozhněvat nikoho z ukrajinských obyvatel vesnice. Nikdo z členů komise netušil, že do měsíce budou všichni zatčeni. Co se dělo v Rovně, se rodina nikdy nedozvěděla. Po delší době se rodina dozvěděla, že se Stárek nalézá ve vězení ve Lvově. Nebyla to zpráva úřední, ale spíše od někoho z ostrahy věznice koho Stárek uprosil nebo podplatil, aby jeho rodině podal zprávu. Stárek měl sebou větší částku peněz, kapesní hodinky a snubní prsten. To mu zřejmě ve vězení odebrali. Zůstat mu mohl snad jenom ten prsten. Do Lvovského vězení byli obvykle odesíláni lidé chycení na přechodu hranic. Byli to vesměs Poláci, kteří se chtěli vrátit domů. Na sovětské západní Ukrajině se octli, když za války utíkali před Němci, po vypuknutí války 1. září 1939. Byli považováni za špiony pracující pro Němce. Jelikož jim sovětská justice nemohla nic dokázat, tak je raději zařadila do skupiny, kde neměli právo obhájce nebo svědky. To měli jenom zloději a vrazi. Jedno úřední vyrozumění Stárkovi dostali po příchodu Němců. Tehdy ukrajinsko-německá vyšetřovací komise sdělovala, že ve Lvovském vězení byli před příchodem německých vojsk postříleni všichni vězni. Mezi mrtvými byl i pan R. Stárek, a že je pohřben ve společném hrobě.

Rodina Šlanhoufová, rodiče, tři děti, babička

Rodina měla 20 hektarů polí, syn se oženil s ukrajinskou dívkou Olgou Koziarovou a část polí byla přepsána na něj. Tím byl zřejmě považován starší Šlanhouf za méně nespolehlivého a byl nasměrován do věznice Dubno. V Dubně ho čekal trest 10 let v Gulagu, v lepším případě na pomoc zemědělství v Kazachstánu. Vězni v Dubně měli veliké štěstí, že již čtvrtý den války bylo vězení dobyt německou armádou. Sověti nestačili vězně evakuovat nebo postřílet. Dubno leží na strategické silnici Lvov – Kyjev, po které se valily německé tanky. V okolí Dubna proběhla také první tanková bitva, kterou Sověti považovali za první vážný odpor proti postupu německé armády. Tento vážný odpor však Němci během jednoho dne zlikvidovali. Pan Šlanhouf se vrátil asi na pátý den domů k rodině.

Rodina Pěničková, otec Josef Pěnička, vdovec, syn Václav u dědy

U mého otce jsme se dověděli od jednoho člena silrady, že si pro něho dojel GPU autem, okrajem naší vesnice vedla silnice Rovno – Mlynov. Z míst, kde byly nezpevněné cesty, se zadržené osoby odvezli koňskými potahy. Tu zprávu můžeme považovat za věrohodnou. Záhadou zůstává, co se dělo dál. Od zadržení mého otce do započetí války uběhl téměř jeden rok. V seznamech popravených se jeho jméno nevyskytovalo. To znamená, že musel být ze Lvova přesunut někam jinam. V období německé okupace byly takové zvěsti, že ještě před hromadnou popravou 4500 polských důstojníků byly před započítím války do Katyňského lesa občas dopravovány skupiny 20 – 30 vězňů na popravu. Mělo se jednat o vězně ze Lvova. Ty hroby se našly, ale nebyly všechny exhumovány, neboť se u nich nenašly žádné předměty nebo papírky, které by prozrazovaly totožnost obětí. Sověti popravy politických vězňů utajovali, a proto je odváželi na odlehlá místa. Sdružení pozůstalých po katyňských obětech s odbočkou v Ostravě tyto skupinové popravy potvrzuje. U hromadné popravy 4500 polských důstojníků měli Sověti velice naspěch. Na prohledávání všech kapes a jiných úkrytů v uniformách nebyl čas a proto byli u obětí nalezené různé vzkazy z posledních chvil jejich života. Přikláním se k názoru, že s největší pravděpodobností byl otec zavražděn v Katyňském lese krátce po svém vězení ve Lvově.

Když připustím druhou možnost, že mohl být odvezen někam na Sibiř, tak můžeme vyloučit Kazachstán. Tam se agenti cizích rozvědek nenalezali. V úvahu připadá nějaký Gulag v extrémně těžkých podmínkách, kde doba přežití netrvala déle než 2 – 3 roky. Návrat politických vězňů byl nežádoucí. Některé skromné ukázky z opuštěných Gulagů zveřejněné po rozpadu Sovětského svazu ukázaly pohřebiště u tábora, kam kamarádi v lepším případě zarazili na hrob kolík a na přitesaném konci napsali inkoustem jméno nebo číslo pohřbeného. Úřední záznamy z Gulagu a věznic úřady nevydávají. Výmluv mají dost. Na zabraném území nepřítelem se vlivem válečných událostí všechno zničilo. Hledané jméno se v seznamu nenašlo. Ze zákona se nemuselo jméno vězně archivovat a podobně. V rodinné kronice nejsou uvedena data úmrtí mé maminky ani otce. V matričním úřadě pravoslavné církve v Satyjevě, kde se mí rodiče brali, já jsem křtěný a Satyjevský pop maminku pohřbíval, se nic nedochovalo. V zimě roku 1944 při přechodu fronty budova fary, kde byl matriční úřad, shořela do základu. Tuto snad poslední reportáž píšu na vysvětlení, proč nejsou v rodinné kronice některá data uvedena.

Ze života mého dědečka Josefa Vojtěchoviče Pěničky

Otec mého dědečka Vojtěch Alexandr Pěnička, se snažil, aby nemusel svůj statek moc drobit mezi svých sedm dětí. Pro dcery nahospodařil dostatečné věno a našel jim dobré ženichy. U chlapců počítal s tím, že jeden půjde na studii, druhému že zařídí nějakou živnost, nejraději řeznictví, protože jíst se musí v každé době a třetí by zůstal na hospodářství. Nejvýhodnější na studii se mu zdál můj děda. Jednak se dobře učil, byl tak trochu do větrů a žádná lumpárna se bez něho neobešla.

Chodil do církevní školy v Hrušvici a Baťuška musel často přehnout Josefa přes koleno a vyprášit mu kalhoty. Zásluhu na tom měl také trochu Baťuškův syn Vladimír, dědův vrstevník, který na své kamarády otci žaloval, za což byl všemi spolužáky nenáviděný. Do Hrušvicke školy chodil děda čtyři roky a potom jej otec dal do újezdního města Rovna k příbuzným, odkud chodil další čtyři roky do reálného gymnázia.

Dědovi se nejlépe líbilo povolání advokáta, ale jeho rodiče byli přesvědčení, že pro něho bude nejjistější povolání duchovního, kdy by musel trochu krotit svůj temperament. I když se to dědovi moc nelíbilo, musel poslechnout. V té době ještě děti své rodiče poslouchaly. Po skončení gymnázia zařídil dědovi otec přijetí do církevního semináře v Křemenici, poblíž věhlasného poutního místa Počajeva. Tam měl děda studovat na popa. V semináři se děda sešel se spolužákem Hrušvicke školy, popovým synem Vladimírem, s kterým se neměli moc rádi.

Také Hrušvický pop nesl dost nelibě tu skutečnost, že z jeho farnosti jsou dva adepti na popy a případně na obsazení Hrušvické farnosti. Děda byl v semináři oblíben. Jako jeden z mála pocházel z rolnické rodiny, rozuměl pěstování zeleniny, uměl roubovat stromy. Doma měli dvou hektarovou zahradu a také malou školku vybraných odrůd ovocných stromů dovezených z Čech. To roubování se stalo dědovi kamenem úrazu. Svému představenému v semináři narouboval u jeho domu několik stromů. Bylo třeba také provést průklest a poradit matušce jak pěstovat zeleninu. Taková práce se nedá dělat po tmě a v neděli, když měli absolventi trochu volna, se pracovat nesmělo, neb to byl veliký hřích. Nedalo se nic dělat, představený musel uvolňovat dědečka na svoji zahradu v době vyučování. Děda se v semináři nudil a tak si pořád vymýšlel další zvelebování zahrady představeného.

Všechno probíhalo k úplné spokojenosti obou stran až na to, že mu samotný satanáš nastrčil pokušení v podobě dcery představeného. Ta se kolem dědy při jeho práci pořád točila, podávala mu náradí, přidržovala žebřík. Také mu ukazovala, za kterým oknem má pokojík a stěžovala si, že musí dlouho do noci číst knihy ze života svatých mužů a že tomu ani moc nerozumí. Po práci matuška s dcerkou zvali dědu na svačinu, anebo alespoň na čaj. Dědovi se dcera představeného moc nelíbila. Proto dlouho odolával, než se jí nabídl, že by jí v noci, až budou kamarádi spát, přišel a pomohl jí se studiem o životě svatých mužů. Přeleze přes plot, proběhne zahradu, slabounce zabouchá na okno, ona mu otevře a budou studovat. Nad ránem, než budou mít kamarádi budíček, poběží zase na své lože. Tak to děda dělal jednou – dvakrát týdně po delší dobu. Zase k úplné spokojenosti dědy a Světlany, jak se ta dcera jmenovala.

Jenom že nic se nedá utajit věčně. Kamarád Vladimír, syn Hrušvického popa, začal tušit, kam dědovy noční vycházky směřují. Děda musel potichu vyjít ze světnice na chodbu, tam vyskočil oknem do zahrady, potom dost obtížně přes zděný plot kolem semináře. K domu Světlany to byl jenom kousek. Vladimír si také vyčíhl, který den děda za Světlanou chodí a řekl to jejich představenému. Ten osudný den přišel, kdy nasměroval dědův další život na jinou kolej. Toho dne o půlnoci se náhle otevřely dveře pokojíku Světlany, ve dveřích stál dědův představený s petrolejkou v ruce a zastihl naši dvojku pěkně v postýlce.

Tvářil se jako Bůh pomsty a začal jim vykládat, jakého smrtelného hříchu se dopustili. „*Já teď jdu pro Maťušku a vy se oblečte nestoudníci.*“ Děda se Světlanou se oblékli a čekali na svůj ortel, až přijde Maťuška. Když se vrátil dědův představený s Maťuškou, ta byla celá ubrečená a lamentovala, „*Co jsi to dcero udělala?*“ Děda řekl, že je to jeho vinna a usoudil, že by bylo zbytečné vysvětlovat, že se Světlanou probírali život svatých mužů a teď zrovna odpočívali. Představený přikázal dceři kleknout na kolena a prosit panenku Marii za odpuštění. Bude to dělat po tři noci a on si rozmyslí, jestli ji nedá do kláštera. Dědovi dal dva dny na rozmyšlenou, buď se zaváže, že si Světlanu ihned po vysvěcení vezme, nebo mu dá písemnou žádost o propuštění ze semináře, důvod ať si vymyslí. Jinak ho s hanbou vyženou.

Co měl děda chudák dělat? Vzít si rozšklebenou Světlanu na celý život? Rozvod u pravoslavných farářů není možný. Kdepak, to radši nechá studia. On má již děvče vyhlídnuté, Boženku Vondráčkovou ze sousední vesnice Ulbarova. To je děvče jako květ z bohaté a vážené rodiny.

V sobotu dává představenému žádost o propuštění ze studia z rodinných důvodů. Situace se v rodině vyvinula tak, že se bude muset ujmout rodinného statku a věnovat se rolnickému povolání. To je oficiální vysvětlení pro vedení školy, ale představenému říká, že šel do sebe a uvědomil si jaký je hříšník a že není hoden mít za ženu dívku z tak vážené rodiny. Pokud se s otcem nedohodne, tak asi půjde do kláštera. Představená jej ještě nabádá, aby si to rozmyslel, ale děda je pevně rozhodnut seminář opustit. Balí si kufr a své hříšné tělo a dá se na cestu domů. Na jedné straně se těší na Boženku, na druhé straně má veliké obavy, co tomu řeknou rodiče. Pořád ještě neví, jak to má okecat.

Když se doma objevil s kufrem, koukali na něj rodiče vyjeveně. Řekl jim, že v semináři skončil a duchovním nebude. Podal žádost o propuštění a tak ho po dohodě ze semináře propustili. Udělal to proto, že mu hrozilo, že by ho ze semináře vyloučili z toho důvodu, že se pro povolání duchovního nehodí. Není prý dost pevný v pravoslavné víře. Otec se začal rozčilovat, co je to za přístup ze strany semináře. To přece tak nemohou nechat. Jak mohou takhle z ničeho nic tvrdit ke konci studia, že není pevný ve víře. Hned po neděli tam pojedou a musí ho vzít zpátky.

„*Tati, tam nemá cenu jezdit, jsou u toho ještě nějaké maličkosti, to vám řeknu, ale o samotě, nechci, aby se maminka ještě víc zlobila.*“ Otec se divil, co to mohou být za maličkosti, „*Snad si něco neukradl nebo někoho nezmlátil, tam se snad o holky neperete.*“ „*Kdepak, tati, to všechno udělalo to roubování, které si mi také schvaloval, že si to u představeného trochu vyžehlím.*“ „*Tak to konečně řekni, maminka má také právo vědět, co se stalo.*“ Nedalo se nic dělat, děda musel s pravdou ven. Lezlo to z něj jak z chlupaté deky. Pochopitelně hlavní vinu dával Světlaně, že ho stále sváděla a on po delším čase podlehl jejím

svodům. Když se otec zeptal, proč tedy nepřistoupil na to, že si Světlanu po vysvěcení vezme, tak děda řekl, že se mu nelíbila. To otce moc popudilo. „*Tak proč si za ní lezl, když se ti nelíbila?*“ „*Víš tati, po ruce nebylo nic lepšího a znáš to přísloví, z nouze že čert mouchy lapá. Já mám již holku vyhlídnutou, Boženku Vondráčkovou z Ulbarova.*“ „*To je zajímavé padesát tvých kamarádů to v semináři musí vydržet bez ženskéjch, jenom náš milostpán ne.*“ „*No jo tati, oni také jak je rok dlouhý nevytáhnou paty ze semináře, tak nejsou vystavení takovému pokušení. To všechno zaviniło to roubování.*“ Připomněl ještě jednou otci děda, aby alespoň část viny přenesl na něho.

„*Teď uvidíš ty troubo, co sis navařil, budeš muset narukovat ještě letos na vojnu a když se to dozví ta tvá Boženka, co si v semináři prováděl, tak se na tebe vykašle.*“ Teď si děda uvědomil, že jedno nebezpečí jakž takž pominulo a druhá pohroma ze strany Boženky ho ještě čeká. Jak té vysvětlí, proč studia nechal? Boženke bude teprve šestnáct let, tu nějak ukecá. Musí se držet toho, co napsal v semináři, že se bude muset ujmout hospodářství.

Doma si děda moc nepobyl. Ještě ten rok narukoval do vojenského učiliště pro důstojníky do kadetky v Žitomíru. Čekala ho pětiletá vojenská služba. Po roce byl jako kadet odvelen na daleký východ do města Chabarovsk. Před odjezdem ještě dostal dovolenou. Z Chabarovska to již tak snadné nebude. Boženka ještě více zkrásněla a do dědy se zamilovala k zbláznění. Bude ale na něho čekat ještě další skoro čtyři roky? Boženka říká, že ano. Ono se to dobře slibuje ale tři a půl roku je dlouhá doba. Kluci se už teď kolem Boženky točí. Děda musí mít jistotu, že mu Boženku žádný nepřebere. Do kláštera ji dát nemůže, pasy cudnosti se už nenosí, tak zbývá poslední možnost, přivede Boženku do jiného stavu a má to zajištěno. Píše jeden dopis rodičům domů a druhý rodičům Boženky. Kde zase bere všechnu vinu na sebe a prosí je o odpuštění a ujišťuje je, že si Boženku určitě vezme, až bude mít po vojně. Děda to myslel upřímně. Ono se to také dobře píše, když vás vlak veze deset tisíc vrstev daleko. Ale co chudák Boženka. Mít v té době dítě za svobodna to bylo pro rodinu neštěstí. Boženčiny rodiče byli zámožní a řešení našli. V Kaziatině měli příbuzné a tam poslali Boženku, aby tam porodila a žila, dokud se děda z vojny nevrátí. V té době žilo v Kaziatině několik českých rodin specialistů na nově budované železniční tratě a železniční depa.

Děda zatím dorazil do Chabarovska a byl zařazen do vojenského říčního loďstva na řece Amur, která byla hraniční řekou mezi Ruskem a Čínou v délce asi 2000 verst. Sloužil pravděpodobně jako velitel dělového člunu. V roce 1898 byla mezi Ruskem a Čínou podepsána smlouva o pronajmutí přístavu Port Artur a Liaodunského přístavu na 25 let. Nejbližší vnitrozemskou cestou k Port Arturu tvořila řekla Sung-chua vedoucí jako přítok Amuru k městu Charbin. Z Charbinu měla carská vláda povolení postavit železniční trať do Port Arturu, který byl přeměněn ve vojenskou námořní pevnost. Tím bylo zajištěno zásobování a přísun jednotek do Číny. Děda dostal důstojnickou hodnost a byl převelen k vojenské policii ve městě Charbin. Naposledy sloužil jako zástupce velitele vojenské policie v Charbinu. To byl rok 1900-1.

V roce 1902 končí dědovi vojenská služba, ale do civilu není propuštěn. Dostává dovolenou a musí se vrátit do Charbinu. Dědova dovolená trvá tři měsíce. Z toho jeden měsíc trvá cesta na Volyň a zpět do Charbinu. Děda využije dovolenou a žení se s Boženkou, má už čtyřletou dcerušku. S těžkým srdcem odjíždí do Charbinu. Ve vzduchu je již cítit přípravu na válku s Japonskem. Zanedlouho je s částí vojenské policie převelen do Port Arturu, kde se urychleně budují pevnůstky a staví opevnění pro pobřežní dělostřelectvo. Ve městě je plno japonských špiónů, v bordelech je plno japonských prostitutek vyškolených pro výzvědnou činnost. Tam mají ruští důstojníci zakázaný vstup, oni toho však nedbají a tak vojenská policie pořádá čas od času na ně policejní razie.

V únoru 1904 přepadá Japonsko pevnost Port Artur z moře i ze souše. V srpnu 1905 pevnost Port Artur kapitulovala. Vojáci a poddůstojníci museli do zajetí. Důstojníci si mohli vybrat, buď do zajetí, s tím, že si mohou ponechat sluhu. Nebo odjet do Ruska s tím, že podepíší, že se už nikdy nezúčastní žádné války proti Japonsku. Děda pochopitelně spěchal domů. Odmítl nabídku zůstat v armádě nebo přijmout místo náčelníka místo policie v městě Varkovičích. Děda také zjistil, že na Hrušvické faře je baťuškou jeho kamarád Vladimír. Toho Jidáše neměl rád. Párkrát prohlásil, že mu stejně jednou rozbije hubu. Teď má však svoje radosti i starosti, má dcerušku Věrušku, synka Jozifka a milující ženu. V hospodářství potřebuje rozšířit chmelnici o dalších 75 kop sádi. Baťuška ale na svého kamaráda nezapomíná a vzkazuje dědovi po sousedech, aby se přišel ten antikrist Kitaj vyzpovídat. Kitaj znamená v ruštině Čína. To pojmenování zůstalo dědovi a jeho rodině napořád. Říkalo se Pěnička Kitaj, nebo u Kitajů. Děda ke zpovědi nespěchal a do církve chodil sporadicky a většinou jezdili do Ulbarova, bylo to z Omelánštiny stejně daleko, jak do Hrušvice a mělo to tu výhodu, že se pak stavěli na oběd u babiččiných rodičů. Že je Hrušvický pop ženatý děda věděl, ale maťušku ještě neviděl. Když ji ale uviděl, tak nechtěl uvěřit svým očím.

Nebyl to nikdo jiný než Světlana. Naposledy ji viděl před osmi lety té osudné noci. Setkání bylo rozpačité, vyměnili si jenom několik zdvořilostních frází. Když dostal děda další vzkaz od popa, aby se přišel vyzpovídat, tak s ním zacloumala zlost a řekl si, že tedy půjde a bude se zpovídat, jak hřešil s jeho ženou. Připravil si hříchy, kterých se dopustil skutky a hlavně myšlenkami. Když ho pop ze zpovědnice oslovil: „*Tak mi pověz ty hříšniku, jakých hříchů si se dopustil?*“ A nastavil ucho k zamřížovanému okénku. „*Otče, hřešil jsem nejen skutky, ale také myšlenkami. Sám satanáš mi našeptává, jak mám hřešit. To ti, otče, hned všechno povím. Nejdřív ale musíš vědět, že jsi hrozná svině a Jidáš, který udává své kamarády. To, že jsi mě udal představenému, mě stálo osm let odloučení od rodiny, ale nelituji toho, viděl jsem kus světa, poznal jsem různá náboženství. Největší hřích jsem spáchal, když jsem chodil za tvou Světlanou.*“ „*Chodil, ale zbytečně,*“ přerušil ho pop, „*ona ti neotvírala.*“

Teď se dědovi rozsvítilo, jak to rodina představeného s popem sfoukli. Namluvili mu, že tam děda chodil bouchat Světlaně na okno půl roku zbytečně a on nabyl přesvědčení, že si vzal dívku poctivou. „*No když oni ti to řekli, tak ti to nemusím vyprávět,*“ pokračoval děda ve zpovědi. Nechtěl to popovi vyvracet, aby to zbytečně Světlaně nepokazil, když už to tak šikovně s Vladimírem sfoukli. „*Teď ale, když jsem uviděl Světlanu, že se stala tvou ženou, tak mi zase samotný satanáš našeptává, že bych měl sem tam zaskočit za tvou ženou, aby poznala pořádného chlapa a abych se měl z čeho zpovídat. Taky mě napadá, že bych ti měl při vhodné příležitosti namlátit. Teď jsem zvědav, jaké rozehřešení mi dáš, ty čerte v rouše duchovního.*“ Pop řekl, že je děda větší hříšník než si představoval. „*Abys svou černou duši očistil, musel bys jít s procesím do Počajeva a celou cestu nést církevní korouhev, jinak tě čeká věčné zatracení.*“ „*Kdepak Vladimíre, nikam do Počajeva nepůjdu, ke svému bohu se pomodlím v přírodě ráno, když vychází sluníčko. Nepotřebuji ikony, na kterých jejich tvůrci malují své milenky, když nemají na zaplacení za jejich služby.*“

Do Hrušvické církve děda stejně občas šel, když byl nějaký veliký svátek. Omelánština patřila k Hrušvické farnosti, tam byl také matriční úřad. Tam také museli Kitajovi křtít své další děti, které se jim narodili. Měli jich celkem osm. Děda pokud šel do Hrušvické církve, tak se snažil provést nějakou lumpárnu. Když muži tloukli poklony, tak jim stoupal na vlasy a oni nemohli odtrhnout hlavu od podlahy. Museli volat popa o pomoc. To vždy způsobilo v církvi velkou legraci. Děda se tvářil jako nevinátko, díval se vzhůru a předstíral, že se usilovně modlí.

Největší střet měl děda s popem, když jel jednou opilý z Rovna a na silnici potkal popa, který jel se svou bryčkou proti němu. Zachytil se svým vozem za jeho košatinu a začal ho mrskat bičem. Pop se snažil chránit hlavu a sehnul se do bryčky. Děda otočil bičistě a bil ho po zádech. Říkal mu, že z něho musí vymlátit satana. Na druhý den se celá záležitost vyřešila u starosty. Svědci na to nebyli a děda celou věc popřel, tvrdil, že si nic takového nepamatuje. Nakonec zaplatil popovi nějaké bolestné.

Také zmlácení a hození do řeky policajta ve Varkovičích dědovi prošlo jenom díky jeho službě pro maťušku Rus. Prošel by dědovi i spor se zakousnutým seletem, kdyby nezesměšnil soudní dvůr. To je ale popsáno v samostatném příběhu. V té době měl dědeček velké příjmy z hospodaření, zejména z chmele a zahrady. Všem těm srandičkám udělala konec první světová válka v roce 1914. Na Volyni skončily boje mezi Bolševiky, Petliurovci a Poláky až v říjnu 1922. Všechno bylo vykradeno a zplundrováno střídajícími se režimy. Nakonec se definitivně vlády ujalo Pilsudské Polsko. Výhoda, že byl děda zasloužilý důstojník carského Ruska, se stala spíš přítěží. Také pravoslavná víra v katolickém Polsku nebyla vítaná. Tak, že ani pop si nemohl vyskakovat. Sotva se podařilo zacetit trochu válečné škody, tak začala světová krize. Zlatý věk prosperity na české Volyni byl pryč. Pamatuji si, jak v roce 1934 zateplovali strejdové stropy neprodaným chmelem. Nepodařilo se dědovi dát veliké věno dcerám Albině a Nadi. Také strýc Věna a Bohouš se museli spokojit s kusem pole, na kterém si postavili domy. Strýc Vláša se nechtěl usadit na Omelánštině, měl velké plány. Chtěl si spakovat nějaký velký statek a tak přijít k bohatství. Takový pacht si nakonec našel, jenom že přišla druhá světová válka a musel statek opustit.

Já jsem od dětství, když byla maminka nemocná, pobýval u dědečka nebo u tety Kligrové. Spal jsem v kuchyni za prkennou přepážkou dělicí kuchyň od dědovy ložnice. V zimě brzo ráno, kdy byla venku ještě tma, se dědovi a babičce už nechtělo spát a tak děda vyprávěl svoje zážitky, jak se co odehrávalo, co kde zažil, jaké prováděl lumpárny. To už byl děda vybouřený a babička na něho nemusela žárlit. Jednou na podzim, to bylo 1933-34, jsme šli s dědou sbírat žaludy do našeho lesa. Máme sebou košík a pytel. Děda mne veze na trakaři. Uprostřed lesa stojí mohutný dub. Tam bývá vždy nejvíce žaludů. Nejdříve sbíráme pod těmi menšími duby a ten mohutný si necháváme nakonec. Musíme nasbírat plný pytel. Teď sbíráme pod velkým dubem. Máme už nasbíraný plný pytel i plný košík. Teď si musíme trochu odpočinout. Posadil jsem se vedle dědy a ten říká. „*Podívej se, Veňáku,*“ tak mně dědeček oslovoval, „*když mi můj tatínek*

predával hospodárství, tak mi nakazoval, abych lípu na dvoře a tenhle dub nikdy nepokácel. Říkal, že dokud bude tady stát ten krásný a zdravý dub, bude i náš Pěničkův, Kitajův rod tady hospodařit. Ten starý dub přečkal světovou válku a teď je světová krize, dá Bůh, že i ta pomine a bude se zase dobře hospodařit. Kdo ví, jak se všechno v rodině semele. Pamatuji, že kdybys do toho měl někdy co mluvit, až já tady nebudu, nedovol, aby ten dub někdo pokácel. Ten dub je tady nejstarší, je to král všech stromů v našem lese. Je to pro nás posvátný strom."

O několik let později vypukla druhá světová válka a 18. 9. 1939 přichází Sověti. I za Sovětů se děda nesmí chlubit, že byl důstojníkem carské armády. Navíc Sověti říkají, že podle jejich zákonů je veškerá zemědělská půda státní. Také v lesích prý nesmíme těžit dříví. Za necelé dva roky přepadá Německo Sovětský svaz a 1. 7. 1941 k nám přichází Němci. Za dalších dva a půl roku se zase vracejí Sověti. Ve skutečnosti od roku 1943 je na západní Volyni dvojvládí. Přesně řečeno na venkově. Ukrajinská povstalecká armáda U.P.A., jak si tehdy Banderovci říkali, ovládá venkov. K ní se přidaly loupežnické bandy, které pod hlavičkou boje za samostatnou Ukrajinu, rabovaly a zabíjely každého, kdo se jim postavil nějak na odpor. Při takových návštěvách jim lidé říkali, dobrodiju/dobrodinče. Dobrodiní prokazovali tím, že vás jenom oloupili a nechali žít. Začala také invaze na české lesy. Do dědova lesa vedla cesta přes náš dvůr a polnosti na konci, kterých bylo pět a půl hektarů lesa.

Jednou v zimě 1943 se otevírají vrata a osm potahů se saněmi projíždí přes dvůr, kolem obytné budovy, do dědova lesa. Na každých saních jsou dva až tři chlapi. Mimo pil a seker mají někteří pušky. „*Jestli se ti to hospodáři nelíbí, tak vylez a řekni něco. Půda je zmrzlá, přibít tě kolíkem k zemi by bylo obtížné, ale jedna rána sekerou do hlavy stačí a studna je hned vedle.*“ Jednomu hospodáři v osadě to tak již udělali. Nájezdy do českých lesů trvaly asi po tři roky. Ráno jede skupina do lesa a odpoledne vezou plné saně klád. Jezdí každý den, musí si udělat zásobu na několik let. Výjimkou je neděle. Naši dřevorubci jsou lidé pobožní a pracovat v neděli by byl velký hřích. Proto také vraždí Poláky do třetího pokolení a také zbytky Židů a sovětských zajatců, jenom ve všední dny.

Po Novém roce 1944 se fronta zase převalila. Zase ženou Sověti Němce. Zase mají Banderovci příležitost zmocnit se pohozených zbraní a munice. Kácení českých lesů neustává. Teď už to není to nejdůležitější. Teď každý přemýšlí, jak si uchová holý život, ochrání rodinu a ukryje nějaké zásoby. Polnosti a lesy budou zase státní. Mluví se také, že po válce budou moci Češi odjet do Čech. Proto také asi 12 tisíc volyňských mužů a žen vstoupilo do československé zahraniční armády. Jednoho dne v zimě roku 1945 vidí děda, jak na jedné saních odvázejí kmen starého dubu – krále našeho lesa. Teta Kolová říkala, že mi tekly slzy z očí. To je konec s naším esem a také konec s naším hospodařením tady na Volyni. V roce 1946 je vedeno vyjednávání mezi československou a Sovětskou vládou o navrácení Čechů z Volyně do Československa. Také čtyři dědovi synové mají zabraná na Žatecku hospodárství.

Na podzim přijíždí na Omelánštinu nečekaně N. S. Chruščev, první tajemník Ukrajiny. Jede rovnou k panu Kočkovi, předsedovi vesnického Sovětu. Z Rovna jej doprovází skupina obrněných vozů. Proč si vybral zrovna Omelánštinu, když jsou daleko větší české vesnice? Je to asi proto, že Omelánština leží na hlavní silnici Lvov – Kijev, nemusí se z Rovna jet přes les, to kvůli nebezpečí přepadení Banderovci a podle mapy je vidět, že na obou stranách Omelánštiny je řada českých vesnic. N. S. Chruščev říká panu Kočkovi, že s pověřením ústředního výboru VKSB Ukrajiny je pověřen, aby ještě před podepsáním mezistátní smlouvy o reemigraci Volyňských Čechů jim nabídl možnost přestěhování na Krym, do míst odkud byli vysídleni krymští Tataři. Tam by se jim mohla případně vyčlenit autonomní oblast. Pro pana Kočku to bylo překvapení, poslal pro dědečka jako dalšího člena výboru vesnického Sovětu. Ti pak Chruščevovi sdělili, že v žádném případě nejsou oprávněni jednat za všechny volyňské Čechy a děda na svém případě ukázal, že jeho čtyři synové mají už v Čechách zabraná hospodárství a čekají na své rodiny. A to je tak prakticky u každé volyňské rodiny. Že podle jejich mínění by nikdo z volyňských Čechů nesouhlasil s vysídlením na Krym. Zdálo se, že s tím ani moc N. S. Chruščev nepočítal, ani nijak nenaléhal. Spíše šlo o to splnit usnesení ústředního výboru VKSB Ukrajiny.

Konečně nadešel den odjezdu do Čech. Koncem roku 1946 se vrátil na Volyň strýc Vláďa, aby pomohl se stěhováním rodin. Některé věci bylo nutno také prodat. Do Čech odjížděli Češi z Omelánštiny, Hrabiny, Seredního Háje a Hrušvice v jednom transportu v dubnu 1947. Zanechaly výsledky své práce a práce předešlých tří generací s těžkým srdcem. Odjížděli však rádi, protože se setkají s rodinou a tady jim stejně bude všechno zestátněno. V Čechách si dědeček pobyl necelý rok. Zemřel v Žatci dne 29. 12. 1947. Umíral spokojen, že se rodina dobře usídlila v Čechách, že všichni přežili válku až na mého otce, který byl nezvěstný a který se možná ještě vrátí někde ze Sibiře. Mně dal na památku své stříbrné dvouplášťové hodinky, které dostal za službu v Číně. Mám je předávat nejstaršímu muži našeho rodu.

Za necelé dva měsíce přišel únor 1948, vítězný 25. únor 1948. Děda měl snad štěstí, že se toho nedožil. Musel by být svědkem toho, jak jeho dva synové byli odsouzeni na nucené práce do Jáchymovských uranových dolů na dva a půl roku. Jak jejich rodiny sebraly a odvezly na Státní statek Obříství u Mělníka. Musel by být také svědkem toho, jak byli jeho vnuci vyhnáni ze škol a učení. Tak se naše mladá republika odměňovala svým vojákům, kteří se dobrovolně přihlásili k boji za její osvobození. Rodině bylo zabaveno veškeré jmění, počínaje hospodářství, penězi v záložně a nábytkem konče. Když pro ně bez předběžného upozornění přijelo nákladní auto, tak museli být za půl hodiny sbalení. Vzali si sebou jenom šatstvo, lůžkoviny, osobní věci a nějaké jídlo. Neřekli jim, ani kam je vezou. Prý to uvidí.

Veškeré dědovy písemnosti, fotografie, vyznamenání a vzácná kniha „*Válečný zpravodaj*“ z roku 1900-1905 vycházející v Čechách v době rusko-čínského tažení v letech 1900-1901 a rusko-japonské války v letech 1904-1905. Zpravodaj si objednali rodiče dědy v Čechách, aby věděli, co se děje v Číně, kde byl jejich syn. Vše to zůstalo v domě, kam se nastěhovala cikánská rodina pracující na statku v Sedčicích. Nic z toho se nedochovalo. Něco málo fotografií jsem s bratrancem Josefem Vendolským dal dohromady od příbuzných naší rodiny. Cikánští kluci prý běhali po vesnici s carskými medailemi na prsou.

Sepsáním některých epizod z dědova života mu chci vyjádřit svůj vděk za péči o svou rodinu. Nebyla to jeho vina, že všechno to snažení a práce nakonec přišly na zmar.

Soud o sele

V druhé polovině 19. století se mnoho Čechů přestěhovalo do tehdejší Volyňské gubernie carského Ruska. Lákala je sem úrodná a levná půda, malý počet průmyslových podniků, nedostatečně rozvinutý trh téměř bez konkurence, primitivní úroveň tamního zemědělství i nízké daňové zatížení. Svoji roli sehrála i skutečnost, že Volyň byla blíže než Amerika a byla příbuznější i pokud šlo o jazyk, víru a kulturu. A tak, když ruský panovník Alexandr II. podepsal 10. července 1870 usnesení Vládního výboru pro osídlení Čechů ve Volyňské gubernii, bylo to už jenom pouhé potvrzení skutečnosti. Volyňští Čechové, jak se jim začalo říkat, si udržovali svoji národní identitu. Mezi sebou hovořili česky, jejich děti navštěvovaly české školy, dodržovali staré české zvyky a tradice. Na druhé straně byli nuceni respektovat místní zvyklosti, zákony a nařízení. Například se museli před úřady prokazovat i jménem po otci, takže můj dědeček se jmenoval Josef Vojtěchovič Pěnička.

To byla na celé Volyni věhlasná osobnost. Pro svůj nespoutaný život byl vyhozen ze semináře, kde původně studoval na popa, tedy pravoslavného kněze. Místo vysvěcení narukoval do důstojnického učiliště a byl zařazen k vojenské policii. Posléze ho odvezli až do Charbinu v dnešní Číně. To bylo asi v roce 1894. Když už se těšil domů, vypukla Japonsko-ruská válka, která skončila kapitulací Rusů v Port Arturu roku 1905. Tak se stalo, že děda sloužil celých devět let. Za tu dobu byl pouze dvakrát na dovolené. Poprvé v roce 1897, kdy také přivedl babičku do jiného stavu, aby mu ji nikdo jiný nemohl přebrat. Babička se jmenovala Vonráčková a pocházela z Ulbarova. Její maminka ji musela na dobu, než se děda vrátí z vojny poslat ke své sestře a švagrovi Horynovým do Kazatina. V té době bylo na Volyni neslýchané, aby svobodná dívka měla dítě. V roce 1903 přijel děda na dovolenou podruhé a s babičkou se oženil. To už mu dceruška běžela naproti.

Po skončení války se děda rozhodoval, jakou životní cestou se bude dál ubírat. V Charbinu už zastával funkci zástupce velitele vojenské policie, mohl si dovézt rodinu a zůstat sloužit na vojně. Jenže věděl, že má dostat svůj podíl 23 hektarů polí a 5 hektarů lesa. To rozhodlo. Vrátil se na Volyň a začal sedlačit. Jeho tvrdá palice a furianství se ho držely i v civilním životě. Nerad se podřizoval civilním úřadům, ale i policii a hlavně místnímu popovi, s kterým měl nevyřízené účty ještě z doby, kdy spolu s ním navštěvoval seminář. Sousedé mu přisoudili přezdívku Kitaj, což v ruštině znamená Číňan. Říkalo se jim u Kitajů a děti byly Kitajovy.

Jedním z dědových husarských kousků byla jeho soudní pře o zakousnutí sele. Říká se, že každá legrace něco stojí. V tom případě se rčení potvrdilo hned několikanásobně. Přitom všechno začala docela nevinně. Sousedovo selátko prolezlo dírou v plotě na dědečkův dvůr, kde ho zakousnul Kitajův vlčák. Soused spustil velký rámus, že mu děda musí sele zaplatit a pak si s ním mlže dělat co chce. Požadoval jeden rubl. Děda se také rozzlobil a odsekl sousedovi, že si může strčit sele kamsi, protože na jeho dvoře nemělo co dělat a vůbec, že mu nezaplatí ani kopějku. Kdyby si svůj plot udržoval v pořádku a jeho přítroublý synek selata nehonil, tak se nemuselo nic stát. Do toho se vložily také ženské, a vypadalo to, že se mezi sebou poperou také slepice a kohouti. Pohádali se všichni, že se to až nedalo poslouchat, ale stejně se nedohodli, komu ta díra v plotě vyhovuje. Došlo to tak daleko, až to soused předal soudu.

Když přijel carský policista na koni a přivezl dědovi obsílku k soudu, tak mu děda řekl, že nikam nepůjde, že na takovou blbost nemá čas. Na první stání se děda nedostavil. Asi za čtrnáct dní přivezl policista druhou obsílku, kde stálo, že pokud se děda k soudu nedostaví, tak bude „*pod bodákem*“ předveden. Pod štychom. No to by se na to podíval. Jeho, policejního důstojníka, hrdinu čínského tažení, jeho nositele nejvyšších vojenských vyznamenání. Jeho, že by vedli pod štychom? „*Podívej se, synku,*“ povídá děda policajtovi, „*ty si mi moc sympatický, proto ti pro tentokrát všechno odpouštím. Ale kdyby tě poslali, abys mě předvedl k soudu pod bodákem, tak to neber. To bych tě musel nasekat na prdel, tak že by ses do sedla neposadil půl roku.*“ Když policajt odjel, tak babička dědu prosila, aby neblbnul, že to může špatně dopadnout. Nejlepší by bylo, kdyby dal sousedovi ten rubl a nahlásili soudu, že věc vyřídili smírnou cestou. Děda ale trval na tom, že je v právu a nikam k soudu nepojede.

Blížila se doba druhého stání. Babička brečela, aby děda neblbnul, že to špatně dopadne. Děda také vychladl a řekl si, když už k soudu půjde, tak se musí soudu nějak pomstít za tu troufalost, že ho chtěli předvést pod bodákem. Měl dost zkušeností od vojenského soudu a věděl, že pokud nechce, aby z něho u soudu udělali blbce, tak se musí hájit sám. Obžalovaný pokud má advokáta, tak musí jenom odpovídat na otázky a soud si s ním dělá, co chce. Pokud se bude hájit sám, tak ho soudce nesmí v jeho řeči nijak omezovat. Hlavně se musí držet projednávané věci. Počítal s tím, že to prasátko ho může přijít na víc než by zaplatil za krávu a že mu soud nedaruje to, že se nedostavil k prvnímu stání. „*To nevdí, já to těm parchantům u soudu taky nedaruju.*“ Děda spřádal poznámky ke své obhajobě. Vstával i v noci, aby si zapsal nápady své obhajoby a zdálo se, že se dokonce na ten soud těší. Ve stanovený den se k soudu dostavil.

Soudní síň byla zaplněná do posledního místečka, jako by šlo o nějaký světový proces a ne o obyčejné sele v ceně 1 rublu. Postarali se o to dědovi kumpáni z mokré čtvrtě a obchodníci Židé. Počítali s tím, že to bude veliká legrace. Prokurátor byl spokojen, ukáže alespoň obecnstvu, že pohrdat soudem se nesmí a kdo se nedostaví k soudu na první stání, bude pokutován. Přítomen byl také policajt, který měl dosvědčit, co mu děda říkal, když mu doručoval obsílky. Sousedův advokát se těšil, jak zažene toho sedláka do kouta, když se chce trouba obhajovat sám.

Po zahájení líčení děda prohlásil, že nemá žádného obhájce a žádného nechce, protože by žádný advokát nedokázal soudu tak poctivě a správně vyličit, jak se celá ta věc udála. Poté byla přečtená obžaloba o tom, jaká újma se straně žalující stala. Sousedův advokát vyličil věc tak, že díru v plotě udělala manželka obžalovaného, aby její slepice mohly lézt za kohoutem jeho mandanta. V obchodě prý několikrát říkala, že je dobré, když má slepice více kohoutů. To ona musí nejlépe vědět, když měla dítě za svobodna. Soudce řekl zapisovatelce, aby to do zápisu nedávala, že to s případem nesouvisí. Potom hovořil prokurátor o tom, že se děda záměrně nedostavil k prvnímu stání a hrubě odbyl osobu úřední, policajta při doručování obsílky. Což je pohrdání soudem a je trestné podle paragrafu těch a těch. Také policajt vyličil, jak mu děda vyhrožoval, že mu naseká na prdel, že si na sedlo nesedne půl roku. Prokurátor doplnil obžalobu o to, že děda porušuje zákony občanského soužití a uvedl případy s policajtem ve Varkovičích a popem v Hrušvici. Potom dostal slovo děda.

„*Velevážený a slavný soudce, Vaše vysokoblahorodí pane soudce, vážený pane prokurátore, ctěná paní zapisovatelko, důstojní pání přísedící, pod přísahou jsem slíbil, že budu mluvit pravdu a nic jiného než pravdu, v čemž mi bude napomáhat Bůh. Pro správné posouzení případu bych chtěl slavné soudní porotě vyličit, jak to na takovém selském dvoře vypadá. Je veliký rozdíl mezi selským dvorem a například soudním dvorem. Tady na soudním dvoře na správný chod dohlíží velevážená porota, tady všechno běží podle zákona pod přísným dohledem ctihodného prokurátora. Na mém dvoře to má na starosti můj pes, starý dobrák Barbos. Toho jsem si přivezl z Číny. Ten dává pozor, aby nikdo cizí nelezl do dvora a hlavně, aby se nikdo nepřibližoval k jeho misce se žrádlem. Na to on je moc nedůtklivý. Mezi mým a sousedovým dvorem stojí plot, který podle zákona patří majiteli toho dvora, který je po levé straně příjezdové cesty.*

V našem případě plot patří tady tomu troubovi, nebo jak vy ho nazýváte mému odpůrci. Ten musí také plot udržovat v řádném stavu a případné díry spravovat. On ale své povinnosti neplní. Proto došlo k tomu, že mohlo jeho sele vniknout na můj dvůr. Pro lepší názornost, představte si, vážená poroto, že jsme na selském dvoře. Plot je tady, jak sedíte za tou stolicí, nebo jak se tomu správně říká. Já znám velmi dobře výčepní stolicí, ale ta je mnohem kratší. Hodně podobnou sem viděl, ale v jednom bordelu v Číně. Tam ale seděla bordeldáma se svými kurvami, zrovna tak jak sedíte vy, ctěný pane předsedo, se slavnou porotou.“ Soudní síň se otřásla smíchem a soudce pohrozil, že nechá soudní síň vyklidit. Dědu napomenul, ať mluví k věci. Děda se ohradil, že mluví k věci. Snaží se jenom, aby slavná porota měla představu, jak se věci sebehly.

„Škoda, že tady není taková stolice s otevřeným spodkem, jakou jsem viděl v jednom bordelu v Šanghaji, tam bylo kurvám pěkně vidět na nohy. Kdyby tady taková stolice byla, tak bych vám názorně předvedl, jak se to s tím seletem seběhlo.“ Soudce zase napomenul dědu, aby mluvil k věci. „Ano vaše blahorodí vrátím se k věci. Tak tady jak je soudní stolice, je jako ten plot. Za tím plotem stál ten pitomej sedlák, hovado blbý, zrovna na tom místě, co sedíte vy vaše blahorodí. Prasnice, ta stará svině, byla jako paní zapisovatelka. Podsvinčata byly v těch místech, co sedí páni přisedící. Sousedův přítroublý syn byl na tom místě, jako pan advokát. Víte, sousedův syn není úplný blázen, on má rozumu dost po tatínkovi, jenomže rozumu blbého. Můj pes Barbos stál na tom místě jako velevážený pan prokurátor. To podsvinče bylo na tom místě jako pan policajt. Škoda, že tady není stolice s otevřeným spodkem. To by tady pan policajt jako to prase prolezl pod tou stolicí rovnou pod sukni paní zapisovatelky a na druhé straně by ho vážený pan prokurátor jako můj pes chytil za krk. Jenom by pan policajt nesměl řvát jako to prase, abychom ho nemuseli také utratit.“ Obecenstvo v soudní síni se nedalo utiшит, tak nechal soudce soudní síň vyklidit. Většina však odešla do nedalekého hostince, kde měl děda koně s vozem a kde předpokládali, že se děda po skončení soudu objeví a poví jim, jak to dopadlo. Po vyklizení soudní síně děda pokračoval.

„Velevážená soudní poroto, teď když jsem po pravdě podle svého nejlepšího svědomí vyličil, jak to bylo s tím seletem, chtěl bych se ohradit proti řeči pana advokáta, právního zástupce tady toho hňupa a blbce, mého souseda. Rozhodně popírám, že by naše slepice lezly do jejich dvora kvůli jejich kohoutovi. To by to chudinky chytl. To byste, slavná poroto, musely toho jejich opelichaného chcípáka vidět. Toho kdyby náš kohout od tří hodin rána kokrháním nebudil, tak by ten chudinka chrápal do poledne. Pravda je taková, že tam naše slepice lezou zanášet vajíčka. S toho má můj soused, hovado pitomý, jenom užitek, jinak by neměl ani na tabák, který si za naše vajíčka kupuje. Proto také tu díru v plotě neopravuje.“

„Slavný soude, také bych chtěl na správnou míru uvést řeč váženého pana prokurátora. Poukázal na moje prohřešky, kterých jsem se měl dopustit v podnapilém stavu. Pravda je taková, že jsem ve Varkovičích na mostě stáhl s koně policajta, nafackoval mu a hodil do vody. Nebylo to, že mně chtěl dát pokutu za to, že na mostě je stát s povozem zakázáno. Nafackoval jsem mu za to, že nezasalutoval, když uviděl moje nejvyšší vojenské vyznamenání, které jsem dostal za službu vlasti. To měl dle vojenského řádu učinit. On ale místo salutování chtěl na mně 20 kopějek pokuty.“

„Rovněž s tím Hrušvicským popem to bylo veliké nedorozumění. Již od školních lavic byli mezi námi soukromé roztržky. Když pak baťuška převzal faru po svém otci, tak mě nazval antikristem, za to že prý při službě boží šlapu mužíkům na vlasy, když oni tlučou poklony. Oni pak nemohou odtrhnout hlavu od podlahy. Křučí, škrábou mě do bot a volají baťušku o pomoc. Ale řekněte mi vaše blahorodí, mohu já něco cítit, když mě někdo škrábe do vysokých holínek? A nenařídil snad sám car Petr Veliký, aby si šlechta i mužíci stříhali vlasy a holili brady? Kdyby to dělali, tak by se takové případy nemohly stát. Když na mě baťuška kýval, abych uvolnil botu, aby se ten chudák mohl postavit, chápal jsem to tak, že jsem se zapomněl pokřižovat. Tak jsem se pořád křižoval a v tom bylo to nedorozumění. Potom mě baťuška po sousedech vzkazoval, ať se přijde ten antikrist Kitaj vyzpovídat. To mě pořádně štvalo, že mně dělá takovou ostudu a přišlo mi to líto. Jednou když jsem jel z jarmarku a měl trochu víc upito, vidím, že proti mně jedou dva baťuškové. Dva vozy, každý z jedné strany silnice. Říkám si, Josefe, snad se mezi nimi nějak protáhneš. Ale nepovedlo se to. Můj vůz zachytil za tu popovou košatinu s jedním koničkem a zůstali jsme stát. Hned mi bylo jasné, že jenom jeden pop může být pravý, ten náš Hrušvickej. Otočil jsem bičičště a chtěl toho druhého odehnat. Ale tloukl jsem na nesprávnou stranu. To jsem poznal na druhý den, když mě pozval starosta, abych se přišel podívat jaké má baťuška na zádech jelita. Je mi to moc líto, ale myslím, že jsem s jeho rodinou vyrovnanej. Jeho otec, slavné paměti, dej mu pán Bůh lehké odpočinutí, mě v církevní škole nasázel na prdel dvakrát tolik. Jako pokání jsem dal baťuškově pět rublů bolestného a pět rublů jsem věnoval na slávu naší pravoslavné církve. Slibil jsem také, že budu chodit do církve ke zpovědi vždy, když dojde k nějakému nedorozumění se ctihodným baťuškou.“

„Velevážený soudce, slavná poroto, když jsem se ujal obhajoby strany obžalované, musím se také zastat našeho psa Barbose. Ten starý dobrák je v tom úplně nevinně. Tvrdím, že si to všechno zavinilo to sele samo. To, že prolezlo tou dírou v plotě na můj dvůr, to vyplývá z jeho sviňské přirozenosti, strkat svůj špinavý rypák do cizích věcí. Když prolezlo na náš dvůr, tak si náš Barbos myslel, že přišlo jenom na přátelskou návštěvu. Chytil ho za krk, že si s ním trochu poláskuje. Ale to byste, slavný soude, měli slyšet, jak to podsvinče začalo strašně vřeštět. Také svině za plotem hrozivě chrochtala. Soused, to hovado pitomý, také řval jako tur. Náš Barbos byl s toho celý pryč. Začal s tím seletem trochu třepat, aby se vzpamatovalo a nedělalo takový rámus, ale to vřeštělo ještě víc. Náš Barbos to už nemohl poslouchat, tak mu sevřel hrdlo trochu víc. Když se mu konečně podařilo sele uklidnit, tak se zjistilo, že je mrtvé. Nepochopilo dobré úmysly

našeho Barbose a tak ho asi trefil šlak. Barbose to potom moc mrzelo. Tři dny vůbec nežral. To poznaly i slepice, které dříve chodily kolem jeho misky se žrádlem v uctivé vzdálenosti, teď mu všechno žrádlo vyzobaly přímo před nosem. Já jsem ho potom musel týden utěšovat. Říkal jsem mu, tak se už netrap, vidíš, jak si doplatil na tu svou hravou povahu. Bude ti aspoň ponaučením, aby sis po druhé s takovým parchantem nevychovaným uřvaným nic nezačínal.“

„Velevážený soude, slavná poroto. Na závěr své obhajoby prosím, aby byl zproštěný vinny obžalobou mně kladené. Prosím, aby byly vzaty v úvahu mé zásluhy o matušku Rus, našeho panovníka, imperátora Mikuláše II. a to, že jsem více jak osm let sloužil v Číně a Manžursku. S toho jsem byl pět let v bojové činnosti, o čemž svědčí moje vyznamenání. Také prosím, aby soudní výlohy byly naučtovány straně žalující, tady tomu volovi, mému sousedovi.“ Soudní porota se šla poradit a po poradě vynesla tento rozsudek: Strana žalovaná, pan Josef Vojtěchovič Pěnička zaplatí straně žalující náhradu za zakousnuté sele ve výši 2 rublů, za neustálé nactiutrání v průběhu celého soudního líčení 5 rublů. Za nedostavení se k soudu při prvním stání pokuta 5 rublů a soudní výlohy 5 rublů. Proti tomuto rozhodnutí je možno se odvolati do 14 dnů. Pak se dědy zeptaly, zda s rozhodnutím soudu souhlasí nebo si nechá čas na rozmyšlenou. Děda, že má teda poslední slovo. Dědovi bylo hned jasné, že odvoláním by jenom zvyšoval soudní výlohy. Rozsudek byl vyneseno, tak si mohl zase zařečnit.

„Vážený a slavný soude, rozhodl jsem se, že se odvolávat nebudu. Rozhodnutí soudu přijímám. Zaplatím stanovené částky, neboť uznávám, že soud musí být taky z něčeho živý. Tady s toho hňupa pitomýho, z toho vola blbýho, byste těžko nějaké rublíky dolovali. Museli byste mu zabavit tu svini i se selaty. Horší to bude mít se svou odměnou tady jeho advokát, slovnutný pan Ivan Ivanovič Porchun. Tomu nezbude, aby si svou odměnu vybíral v naturáliích. Radil bych mu, aby si to chodil vybírat v mléce a to tak, že bude cucat jeho krávu přímo z vemene. Bude mít zajištěno, že má čerstvé mléko v originálním balení a že mu ho jeho klient nemůže míchat s vodou, což on rád dělá. Teď má jednu krávu po teleti a ta by možná ani nepoznala, jestli ji cucá tele nebo tady slovnutný pan advokát. Chtěl bych mu blahopřát k vítězství v tomto slavném procesu. Věřím, že jeho sláva se brzo roznese po celé gubernii. Slavnému soudu bych doporučil, aby tady dal sazebník pokut za nactiutrání. Tak bych si vybral takové nadávky, které jsou levnější, abych za vola neplatil tolik, jako třeba za hovado nebo hňupa. Na samý závěr prosím slavný soud o prominutí, jestli se některá přirovnání nelíbila. Dělal jsem to jenom proto, aby slavná soudní stolice při svém vzdělání pochopila podstatu sporů. Neměl bych ale nic proti tomu, kdyby ctěná paní zapisovatelka to zatracené slovíčko JAKO ze zápisu vyškrtla.“

Věhlas slavného advokáta se brzo roznese po celé gubernii, kdy se ho kolegové ptali, zda se s ním jeho mandant vyrovnal penězi nebo si to chodil vybírat v naturáliích. Babička z rozsudku moc radost neměla. Nadala dědovi, že to co se dalo urovnat za jeden rubl, stálo je kvůli dědovu furiánství sedmnáct rublů, za což se v té době dala poříditi kráva. Ale i ona se časem uklidnila a dědovi odpustila. Měla ho upřímně ráda.

Inu, bývali Čechové statní jonáci, i když se třeba přestěhovali do jiných krajů. Zápisů o průběhu soudu měl děda zapsány s kalendáři Český hospodář. Také je někdy vyprávěl za dlouhých zimních večerů.

Kde domov můj? Nemovitosti – peníze

Kde domov můj? V mém případě je to otázka velmi zapeklitá. Na vysvědčení z první třídy jsem měl uvedeno 1. 10. 1926 datum narození a místo narození Peredily. Pokud mě paměť neklame, tak maminka říkala, že jsem se ve skutečnosti narodil na Michalovce u Satyjova, kam kolonie Michalovka patřila. Před porodem prý si ji rodiče vzali domů a po porodu se vrátila do Peredil. Svůj křestní list jsem nikdy neviděl. Také datum narození nemusí být přesné. Tenkrát se to bralo tak, že to mohlo být pár dní po Václavu nebo když se vybírali brambory. Fara v Satyjově, kde byl matriční úřad za války, shořela a žádná matriční knihy se nedochovaly.

V raném mládí si pamatuji asi od tří let pobyt u Kligrů v Radově, u babičky v Omelánštině i u rodičů v Peredilech. Maminka byla nemocná, tak si mě příbuzní brali střídavě k sobě. Když jsem začal v šesti letech chodit do školy, tak jsem byl dva roky doma. Ovlivnilo to, že se v našem domě zřídila jednotřídní škola v roce 1932. Do té doby tam žádná nebyla. V obci byli mimo mých rodičů, faráře, Žida Šmylika a hajného Poláka, všichni negramotní. Abych mohl postoupit do třetí třídy, tak si mě vzala teta Kligrůvá do Novokrajeva. Tam jsem chodil do třetí a čtvrté třídy. Do páté a šesté třídy jsem chodil do Hrušvice od babičky z Omelánštiny. Po příchodu Sovětů nás posunuli o dva ročníky zpět. Teta Kligrůvá si mě vzala zase do Novokrajeva a chodil jsem do školy do sousední obce Novosilky. Potom to byl Neudorf v

Německu, kde jsem strávil ještě rok a půl po válce. Také v Rapotíně na Šumpersku jsem prožil pěkné chvíle u Vládi Končického. Na Žatecku, kam jsem se musel uchýlit asi v květnu roku 1947, jsem zakotvil tak říkajíc natrvalo.

Po strýci Horáčkovým jsem převzal zájezdní hospodu v Trnovanech. Ještě ten rok jsem se oženil a také narukoval na vojnu do Kadaně. Šlo to všechno velmi rychle. S vojnou jsem nepočítal, protože mě u odvodu neodvedli, že jsem neměl čs. občanství. Po vojně jsme bydleli v Zálužicích na statku mé ženy, později v roce 1953 jsme koupili vilku v Novém Sedle na Žatecku, v roce 1959 jsme koupili společně s Rampasovými, dům v Křešicích na Děčínsku. V roce 1968 jsme koupili velký dům, bývalý hotel – pension, v Srbské Kamenici. V roce 1988 jsme Srbskou Kamenici prodali a nastěhovali se do družstevního bytu ve Vyškově. Ve Vyškově jsme také koupili chalupu, bývalou zemědělskou usedlost v Dědicích. Tu jsme později přepsali na Mirka a Markétku. Také jsme koupili do vlastnictví družstevní byt. Tady snad už jako důchodci dožijeme. I když tady bydlíme už 22 let, necítíme se tady jako doma. Když se mě dneska zeptáte, odkud pocházím, tak se můžete dočkat rozdílné odpovědi, ale každá bude pravdivá.

Pokud jde o Volyň, tak nejvíce mi k srdci přirostl Novokrajev a tady v Čechách Srbská Kamenice. Pokud někdy přemýšlím, kde bych měl být pohřben, tak si myslím, že by bylo nejlépe vyletět komínem krematoria, aby molekuly mé bytosti vítr zavál a déšť skropil hrob mé maminky v Michalovce, babičky Pěničkové a strýce Kligrového, kteří odpočívají na hřbitově v Hrušvici na Volyni, také dědečka Pěničkového, strýců a tet na hřbitově v Žatci, kteří se o mě v dětství starali. Kde je hrob mého tatínka, to se už bohužel nikdy nedozvím. Může to být Katyň v Bělorusku, kam ještě před hromadnou vraždou polských důstojníků vozili Sověti na popravu skupiny 30 – 40 vězňů takzvaných zapřísáhlých nepřátel Sovětského zřízení. Může to být také nějaký Gulag na Sibíři. O takových lidech zprávy Sověti nepodávali. Styk s rodinou nebyl povolen. Také hroby se tam neupravovaly. V nejlepším případě zarazili kamarádi do země kolík s číslem vězně. Válečné události a její důsledky rozmetaly naši rodinu po celém Rusku, Ukrajině a Čechách. Naši potomci se už navzájem neznají. Pokud se někdy setkáme, tak to bývá na pohřbu naší vymírající volyňské generace.

Když tak uvažuji, co se naši předkové nadřeli a našetřili, aby si na stáří a pro své děti zajistili lepší životní podmínky, a kam se jejich majetek poděl, tak musím připustit, že lidé, kteří se nesnažili, dopadli lépe. Vezmu-li to od svých rodičů. Děda koupil otcí dům v Peredilech za 1500 zlatých carských rublů a tam si otec zařídil zámečnickou dílnu. V roce 1932, zřídili v našem domě první školu a byt pro učitele. To byla významná pomoc pro rodiče v nastávající hospodářské krizi. Po příchodu Sovětů, otce sebrali jako nepřítel Sovětského zřízení, v domě zřídili správu kolchozu a kovárnu pro kolchoz. Po roce 1950 dům zbourali, materiál a plechovou krytinu použili na stavbu nové školy. Za carského Ruska bylo možné za 1500 rublů koupit 80 krav.

Další nemovitosti koupil dědeček tetě Kligrové jako věno. Bylo to za první světové války asi v roce 1920. Zájezdní hospoda a olejna na silnici Mlynov – Rovno nebyla v té době nejlepší investicí, ale děda věřil, že válka brzo skončí a bude to jednou dobré živobytí. Válka sice skončila brzo, ale nepokoje a šarvátky mezi Poláky, Bolševiky a Petlurovci trvaly ještě do října 1922, kdy s konečnou platností nastolilo svou vládu pilsudského Polsko. Strýc Kligrů vyprávěl, že měli v šenkovně za skříní obrazy Lenina, Pilsudského a Petlury a podle toho, která banda se zrovna k hospodě hnala, věšeli obraz na stěnu. Na to si válečníci moc potrpěli. Obtíž byla ale v tom, že se zdálky těžko rozeznávali. Zejména Bolševici a Petlurovci měli výstroj s carské armády doplněnou civilními svršky a vším možným, co kde urvali od Němců a Poláků. Děda Pěničků se nemýlil, že po skončení války bude zájezdní hospoda v Radově zlatý důl. V hospodě se také vařilo a bylo dost uzenářských výrobků. Sedláci z okolních vesnic jezdili také lisovat řepkový olej, přičemž se zašli do hospody občerstvit a koupit nějakou uzenu a slaninu domů. V olejné měl strýc pomocníka Ivana Pančuka. O dobré bydlo v Radově Kligrovi přišli shodou událostí, s kterými nepočítali.

Jedinou příbuznou, kterou měl strýc Kligrů, byla teta Jedličková, sestra jeho matky. Ta po smrti svého druhého manžela Skoupého rozhodla, že své hospodářství pět hektarů polí, půl hektaru louky a hektar lesa, odkáže svému jedinému synovci Sášovi Kligrovi. Problém byl v tom, že na hospodářství bylo nutno přijít co nejdříve, neboť bylo přede žněmi. Hospodu v Radově bylo nutno ihned prodat. Našel se místní sedlák, který ji chtěl koupit, ale peníze prý bude moci zaplatit, až prodá svoje hospodářství. Ted' že prý zaplatí směnkami/vekslemi. Ty jsou jištěny hodnotou jeho majetku. Mohly být jištěny, kdyby se to nějak úředně zajistilo. Ale sedlák byl dobrý štamgast a teta Kligrová dělala dokonce jeho synovi kmotru a to byl u Ukrajinců téměř příbuzenský poměr. Bylo neslušné projevít nějakou nedůvěru a tak se spokojili jenom s podepsanými směnkami. Kupní smlouvu zapili, jak bylo v té době zvykem.

Oleju prodali Ivanovi Pančukovi, který ji již několik let obsluhoval. Ovšem také jenom za směny. Kligrovi počítali, že za stržené peníze rozšíří hospodářství v Novokrajově a postaví nový dům s řeznickou dílnou a prodejnu masných výrobků. Všechno dopadlo jinak. Z Novokrajeva do Radova to bylo asi 48 km. Nešlo tam často jezdit ani se člověk nedozvěděl, co se tam děje. Když se tam Kligrovi vypravili za několik měsíců, tak se dozvěděli, že sedlák prodal hospodářství, ale také hospodu a odstěhoval se někam do Ameriky. Pravděpodobně do Kanady nebo Argentiny. Druhý dlužník Ivan Pančuk, bývalý jejich zaměstnanec, cítě se velkým podnikatelem a maje hospodu jenom přes dvůr, vysedával v hospodě od rána do večera. Nakonec maje velký dluh byl nucen oleju odprodat novému hostinskému. Takže když tam strýc Kligrů přijel, tak ho Ivan pozval ke stolu a poručil láhev výborové vodky, začal ho hostit a to strýc ještě netušil, že ho hostí za jeho poslední peníze. Když mu nakonec řekl, jak se věci mají, tak strýc zuřil, zmlátil ho jako psa, ale to bylo všechno, co si na něm strýc mohl vzít. Jak se strýc od lidí v Radově dozvěděl, tak většinu peněz utratil Ivan s lehkými děvčaty v Dubně a Mlynově. Ivanovi zůstala jenom chalupa na spadnutí a v ní stará nešťastná matka bez prostředků k živobytí. Soudit se s Ivanem nemělo cenu, neb kde nic není ani čert nebere. Mohli ho nanejvýš zavřít. Tak končil majetek z Radova a 950 rublů ve zlatě, které děda za hospodu a oleju zaplatil. Je potřeba dodat, že Ivan udělal to nejlepší, co mohl. Kdyby oleju neprochlastal a nedej Bůh, ještě zvelebil, tak by byl po příchodu Sovětů považován za člověka nepřátelského Sovětské zřízení. To byli všichni řemeslníci a živnostníci. Takhle se oháněl tím, že pracoval námezdně a byl vykořisťován. Jako batraka ho zvolili za předsedy silrady.

Kligrovi v Novokrajově od svého záměru postavit nový dům neupustili. Strýc při tom svém hospodaření obchodoval s prasaty, řezničil a prodával masné výrobky. Nejlepší kšefty byly po přepadení Polska Německem. To utíkali lidé před Němci a kupovali hlavně jídlo. Trvalo to jen krátce, pouhých 17 dní. Teta brzo zjistila, že peníze, které utržila, přestaly platit. Veškeré úspory za dobu asi 15 let v polské měně přišly vniveč. Za sovětské éry začali Sověti strýce a tetu intenzivně přesvědčovat, aby dali své hospodářství do kolchozu. Jenom dvě rodiny ze vsi odmítli vstoupit a to Alexandr Kligr a Václav Hnízdo. Za to se ocitli spolu s 18 kulaky na listině určených k deportaci do severních oblastí SSSR. Kdyby přišla válka s Německem o měsíc později, tak by se odvezení na Sibiř nevyhnuli. Po zkušenostech se Sověty, Partyzány a Benderovci se Kligrovi rozhodli utéct kamkoliv, jenom se nedostat do rukou Sovětů. Když utíkali Poláci před Benderovci, tak se přidali k transportu a dostali se do sběrného tábora v Grodně. Potom, když se naskytl možnost jet na práci do Bruchsalu na západě Německa, tak se přihlásili, jen aby byli co nejdále od bratrů osvoboditelů. Sebou si vezli ruličky bankovek neplatné carské, polské, ukrajinské měny. Také polské veksle, sovětské obligace. To všechno později spálili. Zůstalo jim pouze několik zlatých a stříbrných mincí na památku.

Já jako možný dědic majetku v Radově, nebo později v Novokrajově, nebo také po rodičích v Peredilech, jsem přijel do republiky v roce 1946 s jedním kufrem a taškou. Byl jsem mlád a zdrav. Nestěžoval jsem si. Jiní dopadli hůře. Devět kamarádů z vesnice Novokrajev padlo ve válce. Deset jiných přišlo o život ve válečném období od 1. 9. 1939 do návratu do Čech na jaře 1947. Nezasvěcený čtenář si řekne, proč do jara 1947, když válka končila 8. května 1945. Na západní Ukrajině, hlavně na Volyni, se bojovalo. Také v pobaltských státech se vedly boje ještě v roce 1968. Také tam v té době žádného nepouštěli. Velký vliv na náš majetek měl únor 1948, kdy hospodářství Olíny ztratilo cenu a po združstevnění je přepsala na maminku, aby dostala potravinové lístky a mohli jsme vypadnout z JZD, až se vrátím z vojny. Další nabývání majetku jsme se ženou mohli ovlivňovat sami, ovšem v rámci tehdy platných zákonů. Rozhodli jsme se, že nejdříve si musíme opatřit důstojné bydlení. Shodou okolností se Olina dozvěděla od jedné paní z Nového Sedla, že se u nich prodává nová vilka postavená v roce 1938. Prodává to prý vrchní strážmistr Maňák, který jde do důchodu a chce se stěhovat do Prahy. Já jsem v té době ležel v nemocnici v Žatci se zlomenou nohou. Olina jela obhlédnout vilku do Nového Sedla a zjistila, že dům je nejlepší v Novém Sedle, je u toho 49 arů pozemku. Majitel neměl ale na nemovitost zapláceno ani korunu, při tom požadoval na tehdejší dobu větší odstupné. Jelikož to bylo krátce po měnové reformě v roce 1953 a žádný neměl dost hotových peněz, museli jsme si půjčit něco u příbuzných. V Sedle jsme bydleli do konce roku 1960. Sedlo jsme opustili pod vlivem toho, že se tam připravovala stavba elektrárny. Ta se později předisponovala do Nechranic asi o 8 km vzdušnou čarou dále. Se švagrem Rampasem jsme koupili větší dům s 95 arovou zahradou v Křešicích u Děčína. Žili jsme tam spokojeně, také jsme k sobě vzali přestárlé rodiče ze Zálužic.

Jak děti dorůstaly, vyvstala potřeba zajistit jim bydlení, pokud možno samostatný baráček. Na nájemné byty jsme nebyli zvyklí. V roce 1968 jsem pracoval na statku v České Kamenici a podnikl jsem na tehdejší dobu smělý, pokud koupit v Srbské Kamenici velký dům, bývalý hotel – pension o 22

místech, halou 12 x 13 metrů a s pěti nájemníky. Budova patřila národnímu výboru a ten s tím nechtěl nic mít. Dohodl jsem se s národním výborem, že budovu převedou na statek převodem kmenového jmění. Tedy bezplatně. To oni přivítali, protože jim nájemníci stejně žádný nájem neplatili. Statek nic nenamítal proti koupi, neboť majetek získal zadarmo a teď ho zpeněží a o neplatící nájemníky nebylo co stát. Můj záměr byl takový, že kromě dvou komfortních bytů tam bude moci být i pension a restaurace. Tak se to jevilo v době Dubčekového socialismu s lidskou tváří. Odhad mi provedl kamarád, stavební technik Polanka, který byl současně soudním odhadcem nemovitosti. Ten aby neporušil tehdy platný zákon, všechny plochy nad 120 m² uvedl jako neobyvatelné komory. Tak byla kupní smlouva podepsaná a nemovitost zaregistrovaná ještě do konce roku 1968.

V období normalizace bylo jasné, že se poměry vrací do starých kolejí. Nájemníci se postupně vystěhovali. Jeden děda zemřel, dvě babky se dostaly do domova důchodců v Děčíně. Jedna rodina železničáře dostala byt v Děčíně a pro početnou cikánskou rodinu jsem našel vhodné zaměstnání s domkem v rámci našeho statku. Z budovy jsem odvezl osm valníku smetí a různého harampádí. Potom jsme začali se stavebními úpravami. Do pořádku jsme uvedli přední část budovy s dvěma byty. V přízemí jsme dali nové podlahy, dveře se zárubněmi. V poschodí jsme dali nové dveře, zárubně, strop nad chodbou. V obou bytech jsme vybudovali nové sociální zařízení, etážové topení, rozvod studené a teplé vody, také do nových kuchyní jsme instalovali kamna na propan butan. Dole v přízemí jsme ještě měli skla, prádelnu, místnost, kde byla domácí vodárna, kotel ústředního topení, chodba a hala, kde jsme měli uhlí, dílnu a auta. Před prodejem domu jsme ještě provedli venkovní nátěr pavlači a opravu fasády hlavní budovy. Prodej budovy v Srbské Kamenici byl ohromnou chybou. Za půldruhého roku přišla sametová revoluce a hodnota toho majetku se zdesetinásobila. No člověk nedělá jenom dobré kšefty. Také jednou se napálí.

Ve Vyškově jsme po několika letech získali družstevní byt a koupili na chalupu bývalou zemědělskou usedlost číslo popisné 33 v Dědicích. Koupě to byla výhodná, ovšem předpokládala hodně práce. Rod Španělů založil ten statek před 240 lety. Při bourání budov určených k demolici jsme narazili na stěny z nepálených cihel o tloušťce až jeden metr. Ze zbořeníště jsme odvezli 65 nákladních vozů sutě. Ostatní hospodářské budovy jsme museli nově zastřešit. Předpokládaná výstavba nového domu po sametové revoluci není možná.

Dnes jsou majiteli Dědic syn Mírek a vnučka Markétka. Jak oni s Dědicemi naloží, to ukáže další vývoj. Zatím jsme tam smontovali tři unimobuňky, ve kterých Alenka provozuje prodej textilu a dámské galanterie. Také tam máme dílnu s montážní jámou a další místnosti o využití, kterých není zatím rozhodnuto. My jsme s Olinou koupili družstevní byt do vlastnictví.

Zájezdy, cestování soukromé i služební

Cestuji velmi rád a cestování mi nedělá žádné potíže ať jedu autem či letím letadlem. K tomu cestování soukromému či služebnímu, nutno přidat cestování v nákladním vagóně či korbě nákladního auta, které si člověk neobjednal ani se z něho netěší. Má to sice také jednu výhodu, že si nemusíte kupovat jízdenku. Vezou vás zadarmo. Nestaráte se, kde spát až dojedete na místo určení. Všechno vám bude řečeno, kde vystoupit, kam zalehnout, kam pro žrádlo, bude-li nějaké. Nepotřebujete budíka, zbudí vás včas. Také se nemusíte bát, že vás v noci přepadnou a okradou lupiči, ne že by se tam nenašli, ale výhodu máte v tom, že vám nemají co ukrást. To jsou ale staré věci, na které nerad vzpomínám. Příjemnější je psát o těch zájezdech, kde se přihodilo něco veselého.

První zájezdy začaly v šedesátých letech, kdy se začaly vystavovat cestovní doložky k občanským průkazům, platné jenom do zemí sov. tábora. První zájezd zorganizovala závodní rada STS Žatec. Měli jsme navštívit obrazárnu Zwinger v Drážďanech. Sraz účastníků byl v hotelu Stalingrad na náměstí v Žatci. Ředitel Bouše před nastoupením do autobusu připomněl, aby se každý přesvědčil, že má sebou občanský průkaz a cestovní doložku. Všichni měli. Jelo se, všechno probíhalo dobře až na hraniční přechod v Cínovci. Jediný, kdo neměl sebou doklady, byl ředitel Bouše. Musel z autobusu vystoupit. Ještě než jsme byli odbavení, viděli jsme, jak prosí řidiče, kteří jeli z Německa, aby ho vzali alespoň do Teplic.

Další zájezd do NDR byl plánován do muzea porcelánu v Míšni. Shodou okolností postihl zase ředitele Bouše. Tehdy se hromadně zájezdy prověřovaly tak, že vstoupil celník do autobusu, ukázal namátkově 3-4 kufry a jejich majitelé museli s nimi na celnici, kde se museli vysvléci a byli důkladně prošacováni. Hlavně se kontrolovaly trenýrky a ponožky. U žen spodní prádlo. To dělaly ženy celnice. Hledaly se hlavně dolary. Ředitel Bouše měl tehdy moc pěkný kufřík, který celníky přímo fascinoval. Takže na naší i německé celnici byl Bouše mezi třemi vybranými k prohlídce. To už byl dost naštvaný. Při

zpáteční cestě, když jsme se blížili k německé celnici, jsem seděl za ním a z legrace říkám, „*Řediteli, připravte se na prohlídku.*“ „*Dej pokoj,*“ odsekl, „*já to mám už odbyto.*“ Jenomže jeho osud byl nelítostný. Celník zase ukázal na Boušeho kufřík. Ředitel jenom přes zuby zavrčel: „*Kurvy jedny.*“ Když se po prohlídce vrátil do autobusu, říkám mu: „*To sis snad ani nemusel šněrovat boty a zapínat knoflíky u poklopce, na ten kousek k naší celnici to ani nestojí za to.*“ „*To by mě už trefil šlak.*“ Přišel náš celník, rozhlédl se a zase ukázal na ten pěkný kufřík. To už ředitele popudilo a ohradil se, že byl už dneska třikrát na prohlídce. Celník mu řekl, že se nedá nic dělat, cestující jsou vybráni namátkově a že se musí podřídít. O to víc ho proklepli, musel si sundat i ponožky a prohlídli si také pozorně boty, jestli tam nemá nějakou skrýš v podpatku. Když mi jednou ředitel představoval svou paní, tak jí řekl: „*To je ten pan Pěnička, jak jsem ti vyprávěl, že se tak báječně bavil, když mě na hranicích čtyřikrát vysvlékli.*“ „*A víte, mladá paní, že to tenkrát váš manžel všechno svedl na vás, říkal, že kdybyste jej nenutila vzít si ten nový kufřík kvůli reprezentaci, tak by ho to se starou aktovkou nepotkalo.*“

Když jsme bydleli v Křešicích, tak jsme s Olinou byli na několika zájezdech statkovým autobusem po Slovensku a do Polska. Bylo to do Krakova, Věličky, Osvětimi. Organizovala to závodní rada ROH. Soukromě jsme byli na dovolené v Polsku dvakrát. Poprvé s novou Volhou v roce 1962. To jsme jeli přes hraniční přechod Habartice a potom jižním Polskem až do Nisy a na Otmuchovská jezera. Díky perfektní znalosti polštiny jsme se vyhnuli placení cla za převážený plyš, který se v té době v Polsku dobře prodával. Na zpáteční cestě zase nás polští celníci pustili bez prohlížení auta. Na silnici před námi měli pomalu rozebranou Volhu.

Podruhé jsme jeli na dovolenou do SOPOT k Baltickému moři. Pobyt nám zajišťovala polská cestovní kancelář ORBIS. Bydleli jsme na privátě a stravovali jsme se na privátě na jiném místě. Byli jsme celkem spokojeni až na to, že voda měla jenom 17°C. Na koupání to moc nebylo. S Tatrou 603 jsme jeli na výlet do Gdyně a pak lodí na poloostrov Hel. Takový automobilový provoz, jaký je mezi Gdaňskem a Gdyní jsem v životě nezažil. Automobily se valí ve třech proudech, každým směrem 80–90ti kilometrovou rychlostí. Překvapili nás dobré silnice a velmi dobré značení. Až do dvora cestovní kanceláře jsme dojeli bez ptaní. Cesta nám ubíhala rychle bez velké únavy. V Gdyni jsme prohlédli muzejní křižník Blyskavica a v Gdaňsku poloostrov Westerplate, kde se bránila posádka 180 mužů při zahájení války 1. 9. 1939.

Do Polska jsem jel ještě jednou služebně, se služebním vozem Moskvič 407. V továrně PILMET ve Wroclavi jsem sjednával nákup hydraulických válců pro jistění pluhových radlic na sedmiradličné pluhy, které jsme v té době vyráběli společně s Uryčem ze Lvova. Na zpáteční cestě málem došlo k nehodě, kdy mi do vozovky ve vesnici najednou vběhlo několik krav. Stěží jsem to ubrzdil.

Do Sovětského svazu jsem jel poprvé služebně jako tlumočnick ředitele okresní zemědělské správy v Děčíně na takzvaný studijní zájezd. Letěli jsme do Kijeva letadlem, potom do Oděsy vlakem, z Oděsy do Chersonu rychlým člunem Raketa. V Chersonu nás nalodili na rekreační říční loď, na které jsme 10 dnů strávili plavbou do Kijeva. Pluli jsme většinou v noci a ve dne jsme navštěvovali zemědělské podniky. První zastávka byla v Nové Kachovce, další v Záporoží, Dněpropetrovsku, Kremunčugu, Čerkasach, Kaněvě, ostrově Chortica, prohlídka Dněprogresu a nakonec v Kijevě beseda s pracovníky ministerstva zemědělství USSR. V každém přístavišti nás vítalo několik tisíc lidí. Od jedné ženy jsem zaslechl, když říkala: „*A já dumala čo oni čornyje.*“ Asi toho o nás moc nevěděli. Na Dněpru byl veliký lodní provoz, jak nákladních lodí, tak i motorových člunů. Naše výprava měla tehdy 140 osob. Loď byla vyrobená v loděnicích Komárno. Byla perfektně vybavená. Jídlo bylo dobré, ale museli jsme přesvědčit personál kuchyně, že by bylo dobré šampaňské podávat vychlazené, když už jim tam Čechoslováci namontovali dvě osmisetlitrové ledničky.

Druhý zájezd do Sovětského svazu jsme podnikli se ženou soukromě a to na léčení v roce 1979. Léčebný pobyt nám zajistila Balnea v Soči. Z Prahy jsme letěli přes Kijev do Adleru a z letiště nás dopravili autobusem do Soči. Ubytování jsme byli v sanatoriu Ordžonikidze a na koupele nás autobusem vozili do lázní Macesta. Nabyl jsem dojem, že se poměry v Sov. svazu proti roku 1969 o deset let zhoršily. Zúčastnili jsme se několika výletů. Nejzajímavější byl na čajovou plantáž Sovchozu Dagomys. Ráno ve 4 hodiny, kdy jsme přijeli na místo, byla teplota 23°C.

Dalších několik zájezdů do Sovětského svazu jsem se zúčastnil jako tlumočnick naší delegace do družstevního Sovchozu ve Vjaznikach Vladimírské oblasti. Z Vjaznik jsme podnikli několik zájezdů do Suzdalu a Pstoty, podniků, kde se malovaly lepené krabičky starou technologií.

Poslední zájezd do Sovětského svazu jsem dostal při odchodu do důchodu v roce 1986 na přelomu měsíce září a října. Narozeniny 1. 10. 1986 jsem strávil oslavou u jezera Bajkal v hotelu v městečku Listvjanka. Koupil jsem si láhev minerálky a tu jsme s kolegou Viktorem vypili. V baru sice měli

šampaňské, gruziňák i plzeňské pivo, ale za ruble nám neprodali nic. Dolary jsme neměli. Kdybychom věděli, jak to tam chodí, tak jsme si nějaké dolary opatřili. Na zpáteční cestě jsme se zastavili na 2 dny v Moskvě a tři dny v Leningradě. Navštívili jsme Carské Selo. Situace byla stejná, za ruble se atraktivní věci neprodávali.

Všechny předchozí cesty do Sovětského svazu byly přesně naplánovány na vytyčených trasách a odsouhlaseny okresními a krajskými orgány v KSB na Sovětské straně. To se nesmělo porušit. Nikdy jsem neměl šanci odskočit si na Volyň do rodné obce. Teď po vyhlášení samostatné Ukrajiny máme konečně možnost volně cestovat. Přihlašuji se u paní Pánkové, krajanky ze Zdobunova, vlastníci cestovní kanceláře v Žatci, na zájezd do Rovna a Českého Malína. Na polské hranici jsme odbaveni během dvaceti minut. Jedeme přes Krakov, Lublin, Chelm, projíždíme také polskou celnici Okopy Nové. Na ukrajinské celnici to trvalo 2 hodiny a to lze považovat za dobrý čas, Paní Pánková umí perfektně polsky, rusky a ukrajinsky. Jako příslušnice zahraniční armády ví, jak na ty celníky zapůsobit. Dala jim najevo, že jedou sami veteráni války, a že při nějakém zbytečném zdržování na hranici by mohli mít nepříjemnosti. Horší to mají Poláci, kteří jedou převážně za šmelinou. Někteří tam čekají již druhý den. Podle jejich řeči by stačilo 10 dolarů a jeli by hned. Ukrajínští celníci prý nejdříve spočítají razítka v pasu a pak určí dobu čekání. Jde nám na nervy, když se řada vozidel nehýbe a žádný neví proč. Když jsem to vyprávěl mému kamarádovi, tak mi řekl: „*Vsiakij choče žyty*,“ to znamená, že každý chce být živ. Na hranici dali celní prohlášení, které prý musíme na zpáteční cestě vrátit a nesmíme prý zpátky vést žádné dolary. Na místě v turistickém hotelu jsme zjistili, že směnárna v recepci je zrušená a na bazaru prý dostaneme lepší kurz než v bance. Skutečně na bazaru jsem dostal za 50 dolarů 2 a půl milionu kuponů. Poprvé v životě jsem se cítil jako milionář. Na zpáteční cestě od nás žádný celník prohlášení nechtěl. Nakupovalo se tam dobře. V přepočtu na dolary to vycházelo 2-3x levněji než u nás.

Za totality jsem byl podnikovým autobusem na zájezdu v Maďarsku. Závodní rada pořádala také zájezdy do Holandska a Francie. Těch jsem se neúčastnil. Řada statkových pracovníků jezdilo k příbuzným do Rakouska a Spolkové republiky. Přestože devizový příslib mohl být poskytován jednou za tři roky, byly případy, že někteří jezdili do kapitalistických států dvakrát – třikrát za sebou. Po sametové revoluci jsme jednou byli v Rakousku, celá rodina s obytnou Avii. Dvakrát jsem jel sám autobusem, jenom tak z dlouhé chvíle.

Osudy v rodině a příbuzenstvu, persekuce

Moje maminka zemřela sice přirozenou smrtí, ale považuji to za tragédii neb musela zemřít velmi mladá a to ve věku asi 28 let. Při poslední návštěvě, když jsem za ní byl v Peredilech s tetou Kligrovou, tak si mě prohlédla, všimla si, že mám nové šaty a boty, dala se do pláče a řekla tetě, že dobře ví, že se jí nebude moci nikdy odvděčit za to, že se o mě tak stará a že se mě ujala. Maminka byla tehdy již v posledním stádiu tuberkulózy a ta byla v té době nevléčitelná.

Také otce sebrali Sověti v roce 1940. To mu bylo 37 let. Jak se mi později od sousedů z naší vesnice doneslo, předseda silrady prý lidem říkal, že prý otec rozšiřoval nepřátelskou propagandu. To bylo mnohem horší než u kulaků, kteří se mohli dostat na práci v Kazachstánu nebo do Gulagu na pět nebo deset let. Ten koho nařkli z rozšiřování nepřátelské propagandy, byl považován za agenta cizí mocnosti a ti byli bez milosti stříleni.

Další pohroma v rodině přišla na strýce Václava a Vladimíra ze Sedčic, když je jako kulaky odsoudili v roce 1949 na dva a půl roku do Jáchymova na dobývání uranu. Rodinu vyhnali ze statku a odvezli do Obříství u Mělníka na státní statek, kde pracovali v živočišné výrobě. Děti musely ze školy a učení jít dělat manuální práci. Takové zacházení si strýcové jako zahraniční vojáci nezasloužili. Statek 52 hektarů jim nabídli, že byli 4 rodiny, tři bratři vojáci a švagr s něhou sestrou. Cizí lidé by se prý na jednom dvoře nesnesli. Po roce 1948 místní soudruh, kterému v roce 1947 v době sucha rodina, která přijela z Volyně, darovala pytel mouky, začal jako předseda akčního výboru, provádět ostrážitou revoluční politiku k zajištění socializace vesnice. Označil bratry Pěničkovy za kulaky a další důkazy si prokurátor vyrobil. Z maminčiny strany spáchal sebevraždu oběšením bratranec Josef Ukrajinský z Chrastu u Chrudimi. Bylo to prý pro manželčinu nevěru. Krátce před svou smrtí dostavěl pěkný dům. Do vězení se také dostal bratranec Kola Horáčků, který v té době dělal vedoucího nádražní restaurace v Žatci. Odsoudili ho na dva roky. Nic nezpronevěřil ani neměl manko. Jedinou jeho chybou bylo, že u něho bylo k dostání všechno, co jinde neměli.

Závist a zloba zapracovala. Snažení nebylo v té době v módě. Hůře na tom dopadl jeho mladší bratr Václav v Děčíně. To bylo už po sametové revoluci, kdy ho jeho obchodní partner Jugoslavec zastřelil v jeho vlastním bytě jeho puškou. Jugoslavec u něho bydlel, měl klíč od domu. Co se mezi nimi odehrálo, jsme se nedozvěděli. Vraha policie odhalila podle ukradených věcí v bytě Václava.

Rosťa Pěničků, syn strýce Vládi, spáchal sebevraždu zastřelením vlastní loveckou puškou. Důvodem sebevraždy byli hlavně potíže v podnikání, neshody v rodině a falešní kamarádi v hospodě. Po převratu, když se likvidoval státní statek Podbořany, si vzal Rosťa do správy farmu, na které za totality hospodařil. Nepočítal s tím, že se mu může stát, že mu několik měsíců nezaplatí mlékárna za mléko, masný průmysl za dodaná prasata, výkup za dodané obilí. Zaměstnanci však chtějí peníze pravidelně každý měsíc. Banka už nechce půjčovat. Jde se do hospody a potom doma další nepříjemnosti a hádky. Východisko Rosťa nachází. Bere pušku a jde do polí. Na druhý den jej najdou s rozstřelenou hlavou. To by snad na jednu, i když rozvětvenou rodinu, stačilo. Také strýc Bohouš a strýc Kligrů zemřeli mladí, ale to bylo úmrtí přirozené, tak jak to život přináší.

O persekuci lze hovořit také u strýce a tety Kligrových. Když přijeli v roce 1949 do Čech, tak je naše úřady nahlásili svému bratru na Sovětský konsulát. Asi po šesti týdnech přišel příkaz, že se mají Kligrovi dostavit i se svými věcmi do Prahy, kde budou muset v sovětském sběrném středisku setrvat až do vyřízení své žádosti o trvalý pobyt v ČSR. Po nějakém čase pobytu v Praze jim bylo řečeno, že sídlo úřadu, který se těmito záležitostmi zabývá je nyní ve Vídni. To bylo tehdy Sovětské okupační pásmo Rakouska. Byli tedy převezeni do Vídně, kde už bylo mnoho Rusů, Ukrajinců a jiných národností ze Sovětského svazu, paběrkových po celé Evropě. Po několika měsíčním pobytu ve Vídni jim bylo řečeno, že všichni musí na své původní rodiště a jenom tamní úřady jsou kompetentní vyřídit jejich žádosti o eventuální vystěhování za hranice Sovětského svazu. Přednostně jsou však povolovány výjezdy za účelem slučování rozdělených rodin. Kligrovi byli odvezeni na Omelánštinu, na původní dědovo hospodářství. Tam zůstala jenom nejstarší budova, v které měl strýc Bohouš truhlářskou dílnu. Zůstalo ještě pár stromů na zahradě a studna. Ostatní budovy byly všechny rozkradeny. Přes cestu, naproti dědovu domu, byly postaveny dva menší domky, asi z dědova statku. To jim pro začátek stačilo a spoléhali na to, že budou moci brzo odjet do Čech. Dali si žádost na krajský úřad v Rovně a po nesčetných urgencích a doplňování různých potvrzení, se teta po pěti letech konečně do Čech dostala. Strýc se toho nedožil, zemřel na Volyni v roce 1951 a je pohřben v Hrušvici.

Ještě pomaleji vyřídili žádost mého tchána Vladimíra Krejčíka. Ten se vrátil jako jeden z mála po desetiletém vězení na Sibiři v roce 1948. To už byly rodiny v Čechách. Ihned žádal o vystěhování do Čech. Také rodina podnikala všechno možné na všech úřadech, aby otce dostala domů. Hlavně Olina okolo toho jezdila. Podařilo se to až po sedmi a půl roce. O tom je sepsaná celá reportáž.

Nepamatuji se, že by v té době mého mládí byly v okresním nebo krajském městě nějaká sociální zařízení pro sirotky nebo osoby retardované. Když se někdo s nějakou vadou narodil, tak si ten kříž musela rodina nést. O postiženého se starali rodiče, později sourozenci nebo příbuzní. Nakonec to mohla být také obec. V Novokrajově, když strýc Kligrů dostal od své tety hospodářství, tak současně převzal do péče tetina bratra Josefa Merhauta. Pepík byl blázen neškodný. Měl své vrtochy a záliby, od kterých nechtěl upustit. Jeho dobrou zálibou bylo zpívání. Uměl všechny písničky, které si naši krajané přivezli z Čech. Měl i dost dobrý hlas a nevynechal ani jednu příležitost, aby nebyl u muziky, byť by to bylo 20 kilometrů daleko. Sledoval posvícení, poutě, svatby a musel být u toho, i když nebyl zván. Lidé ve vesnicích ho už znali a tak ho trpěli a pobízeli, aby vyprávěl, jak vyhání chlapy z českých lesů. „*Chlapi*“ se říkalo na Volyni Ukrajincům. Pepík začal své vyprávění. „*Já otrok stará jim říkám, každý mužik tylo z šmodi vylize a zaraz de jaký mišoček a kde jaký batožok všechno bere a jak vyroste to i koni krađe sukin syn. Voni mě zase říkaj, tož Čechi to že kradut, to já jim zase říkám a od koho naučyls vy job vašu mat.*“ Na Merhauta lidé pokřikovali: „*Pepíku, co dělá Káča?*“ On každému odpovídal. „*Sere do punčochy a dělá ti cumel vole.*“

Největší trapas zažila Marta, stará paní z Oženína, která k nám chodila poklízet dobytek a dojit krávy, když naši potřebovali jet na dva nebo tři dny. Marta za svého mládí sloužila jako pomocná kuchařka u oženinských pánů. Tam pochytila nějaké panské moreasy, tak jako šňupat tabák. S tím se ale doma v ukrajinské vesnici přísně tajila. To byla tehdy veliká ostuda pro ženskou. Pokud ale u nás hlídala, tak si šňupala vesele. To našemu Pepíkovi moc vadilo. Pořád říkal, že má pod nosem od toho tabáku jako kráva pod ocasem. Jednou, když naši měli jet na posvícení na Omelánštinu, tak poslali Merhauta do Oženína, aby vyřídil Martě, že má zítra přijít hlídat na 3 dny. V Oženíně na návsi se zeptá, kde žije ta Marta, co sloužila u pánů. V Oženíně právě vyšli lidé z církve a velká skupina se jich ještě bavila na návsi. K ní si to náš

Pepek namířil a velmi hlasitě křičel, „*rozkažite dobri lude, kde tut taja Marta žije šo tabaku nuchaje, šo maje pod nosom jak korova pod chvostom.*“ Lidé nevěděli, o kterou Martu se jedná. Marta, která mezi těmi lidmi také byla, se začala křičit a schovávat za ostatní, ale Josef ji zahlídl a hned se k ní hrnul, aby vyřídil vzkaz. Na druhý den, když Marta přišla, tak lamentovala, „*takového blbce jste pro mě poslali, žytta meni ne bude, budu se muset vystěhovat z vesnice někam daleko.*“ To bylo Merhautovi přes šedesát let.

Také u Horáčků měli blázna Vlád'u. Tomu se ale žádná práce svěřit nemohla. Měl jedinou zálibu a to bič bez bičiště. Tím se popoháněl, když někam utíkal do vsi. Koho nesnášel, to byli žebráci, teta Albína jim dávala škvarky, které Vlád'a moc rád jedl. Když uviděl na silnici žebráka, tak se už na něho hnál a pokud ho dostihl, tak ho tím bičem mrskal. Žebráci ho už znali a koukali na žebrotu k Horáčkům jít, když nebude Vlád'a v baráku. Bič potřeboval Vlád'a každou chvíli nový, pokud možno s nějakou červenou bambulí. Na ty si vydělával tím způsobem, že z pískovny, kterou rodina vlastnila, nabral 15 – 20 kilo písku a ten nosil prodávat sedlákům. Každý si ten písek musel koupit, když nechtěl Vlád'u rozzuřit. Dávali mu 5 – 10 grošů už za tu námahu, když ten pytel nesl kilometr před sebou na bříše. Vlád'a přišel o život na přelomu roku 1943-44, když ustupovali Němci. Na volání hlídky „*halt*“, běžel dál a tak jej zastřelili.

U Nepovimů v Ulbarově Na Dolíku, jak se tam říkalo, měli tichého blázna Vaška. Ten se ale od domu nevzdaloval. Většinu svého života strávil na peci. Ležel na bříše, bradu podepřenou dlaněmi a pozoroval cvrkot v kuchyni. Tam mu také podávali misku s jídlem. Jednou denně slezl z pece a šel na dvůr, kde měly slepice žrádlo, a krmil slepice. Zásadně chodil bos, jenom ve spodkách a košili, nehledě na to ať bylo léto nebo mráz. Když jsem tam přišel, tak se mě vždycky ptal, jestli jsem Bohoušův kluk. Vašek zemřel před odjezdem rodiny do Čech.

Životní trapasy a prohry.

Zabavení jízdního kola ukrajinským policajtem

V létě roku 1942 bylo na cestě z Rovna do Ostrogu velmi rušno. Tisíce ruských zajatců kopalo příkop pro položení kabelů z říšského komisariátu v Rovně do Hitlerova bunkru ve Vinici. Tam prý dojížděl Hitler, když měl porady s veliteli východního frontu. Také před naši vesnici Novokrajev vedla tato kabelová trasa. Těžké traktory vozily velké cívky s kabelem a jejich spojování prováděli polští odborníci. Proti našemu domu zrovna spojovali konce kabelů. Jak to dělali, jsem neviděl, neb nad výkopem měli stan, který jim umožňoval pracovat za každého počasí. Stavbu řídili pracovníci říšských pošt a tři pánové, kteří měli dozor zrovna na našem úseku, vjeli s autem do hejna našich kachen. Auto zastavilo a důstojník, který vystoupil, řekl tetě, ať ty kachny upeče, že až pojede z Ostroga zpátky, tak ji přiveze plechovku petroleje. Mluvil správnou češtinou, říkal, že je z Vídně a jeho maminka, že byla Češka. Byl to již starší pán kolem padesátky. Postiženo bylo pět kachen, z toho se dvě už nedaly použít, tak jsem je zakopal do hnoje. Ostatní tři oškubala, opařila a zase oškubala a dala péci.

Mě poslala do ukrajinské vesnice Novosilky s nějakým vzkazem ke Krúpům, to byla česko-polská rodina, která tam měla před válkou obchod se smíšeným zbožím. Při své cestě domů mě zastavil ukrajinský policajt a chtěl na mně povolení k užívání jízdního kola. To jsem mu ukázal, ale on mi říkal, že to není žádné povolení na užívání kola, nýbrž dovolenka a že mi kolo zabavuje. Nic nepomohlo, vysvětlovat mu, proč by na dovolence mělo být číslo rámu mého kola a proč tam nejsou číslice odkdy, dokdy mám dovolenku. To přece musí být jasné i člověku, který neumí německy. On mi řekl, abych koukal mazat, nebo si mě vezme sebou. Kolo mi vytrhl z ruky a odjel se svým i mým kolem do Tajkur, kde měli policejní stanice. Já jsem smuten kráčet pěšky domů. To, že jsem měl povolení používat jízdní kolo, to byla v té době výjimka. Všechny kola musely být odvezena pro potřeby ukrajinské policie.

V naší vesnici byla profesorka vyučující němčinu a ta napsala žádost Gebiets komisariátu v Rovně, aby povolil užívání jízdních kol pro členy hasičského sboru. Napsala také asi 25 povolení se jmény hasičů a čísla rámu a jeli s tím na komisariát do Rovna. Tam jí jenom povolenky orazítkovali, podepsali, převzali jmenný seznam, starosta se podepsal, že se zakládá na pravdě a byla věc vyřízená. Ještě je komisař pochválil, že tak se má správně úřadovat. Kdyby měli každému zvlášť vypisovat povolení, tak na to nemají čas.

Policajt mi sebral nejen kolo, ale také tu povolenku. Přišel jsem domů a říkám, co se mi přihodilo. Ten Němec, co uměl česky, se ptá, odkud že ten policajt byl. Já říkám, že z policejní stanice Tajkury. No my přes Tajkury jezdíme do Rovna, tak až pojedeme tak pojeděš s námi, stavíme se tam a kolo ti budou muset vrátit. Bude to dobrý, říkám si. Teta za zdar celé akce vytáhla další litr samohonky. Čtyři Němci jsou už v kuráži, kachnička se zelím a knedlíky jim chutnají. Česky mluvící Němec je jejich nadřízený, vysvětluje svým soukmenovcům, co si to ta banda policajtská dovoluje nerespektovat úřední povolení německého úřadu. Já doufám, že se Němcům podaří přesvědčit ukrajinskou policii, aby mi kolo vrátili. O přesvědčovacích metodách Němců jsem se mohl záhy přesvědčit. Když jsme konečně vyjeli, tak za patnáct minut jsme byli v Tajkurách. Šofér byl také opilý a jel jako k požáru. Ukázal jsem na faru katolického kostela, kde se nalézala policejní stanice. U stěny budovy stálo několik jízdních kol. Franc, tak se jmenoval ten česky hovořící Němec, vešel do chodby a zařval: „*Alle raus! Všichni ven.*“ Na dvůr vyběhlo asi šest policajtů, kteří byli zrovna přítomní v budově. Mezi nimi i ten, co mi sebral kolo. Franc je nechal nastoupit do řady a ptá se mě, který mi sebral kolo. Ukazují na toho nařvaného hulváta. Franc mu říká, aby mu dal ten papír, co mi sebral. Policajt vytahuje z kapsy blůzy mé povolení, podává ho Francovi. Ten ho čte a začne křičet: „*Tak takhle vy respektujete německé úřady, tady má povolení od samotného Gebitskomisaře a pro vás to neplatí? Vy bando zlodějská, my vám ukážem, co je to pořádek a disciplína.*“ Začal toho policajta fackovat. Ostatní Němci se přidali a tloukli policajty a jejich velitel křičel německy, „*Das ist keine Mitarbeit/ to není žádná spolupráce.*“ Franc mu řekl, že nemůže být, když nerespektují německá nařízení. Pak mi Franc řekl, že si mohu vybrat kolo, které se mi líbí. Já jsem řekl, že si vezmu kolo svoje, protože tam mám napsáno číslo rámu na povolení. Sbalil jsem papír i kolo a ujížděl jsem domů, dokud byli ještě Němci na dvoře. Báł jsem se, aby mě nedohonili policajti. Ty Němci se u nás později ještě několikrát stavovali, dokud nebyl úsek kabelové trasy hotov. Vždycky přivezli nějaký petrolej. Měli ho

dost. Poláci, co spojovali kabely, si svítily lucernami ve stanech. Welenhofer Franc, tak se jmenoval náš Vídeňák, nám dal celou adresu do Vídně, že když tu válku přežijeme, tak si budeme moci dopisovat. Válku jsme přežili, svět se rozdělil a k dopisování nedošlo.

Všechno prý souvisí se vším. Na začátku byli přejeté kachny, možná že na konci byla vybombardována vesnice Tajkury. Policajti utekli k Benderovcům a při tom zabili několik Němců ubytovaných v Tajkurské škole. Němci za to vybombardovali a vypálili celou vesnici. Rozhodli se policajti zabít několik Němců ve vlastní vesnici za výprask, který dostali?

Jasnovidka v Neudorfu

Bylo to asi v srpnu 1945. Do Neudorfu přijela malá skupina artistů. Hlavní účinkující byla jasnovidka, její partnerka a klaun. S Toníkem jsme se také šli podívat. Jasnovidka měla zavázané oči a odpovídala na dotazy, které jí prostřednictvím její partnerky dávaly ženské z publika. Dotazy se týkaly hlavně toho, zda muž nebo syn je naživu, zda je v zajetí, kdy se vrátí a podobně. Je sice několik měsíců po válce a vojáci se ze zajetí vrací pomalu. Přihlásila se také hostinská z nádražní restaurace. Byla to stará panna, muže ani syna v zajetí neměla, tak jsme byli s Tondou zvědaví, co tam ta bába bude chtít vědět. Hostinská předala jasnovidčině partnerce svoji osobní průkaz a chtěla vědět, kdo zruinoval její hospodu. Jasnovidka odpověděla jenom dvě slova, „*Zwei Auslender/ dva cizinci.*“ Nevím, jestli byla ta jasnovidka tak dobrá, nebo to byla náhoda. Trnuli jsme s Tondou strachy, aby se bába nevyptávala dál.

Na zničení zařízení v její hospodě jsme se s Tondou také podíleli. Skutečností bylo, že mezi přítomnými jsme byli cizinci jenom my dva s Toníkem, ale jinak tam bylo cizinců moc. Hostinská po nás pořád pokukovala a to nás trochu znervózňovalo. Tonda si z hostinské dělal srandičky více jak dva roky. Uměl dobře německy a tak se dožadoval vína nebo šnapsu. Hostinská nadávala, „*Ty zasranej český pse, ty seš tady na práci a ne abys tady chlastal.*“ Tonda jí zase česky říkal, „*Výliž mi prdel ty stará krávo.*“ Já jsem Tonda napomínal, aby si dával pozor. V nádražní restauraci byli občas vojáci, mezi nimi mohli být sudeťáci, kteří rozuměli česky, a mohl mít malér.

Hned po návratu nás osvobodila francouzská armáda. Většinu řadových vojáků tvořili Marokánci. Jenom velitelský sbor tvořili Francouzi. Marokánci prý měli slíbeno, že po překročení Rýnu, budou smět znásilňovat ženy a rabovat. Podle toho to také vypadalo. My jsme s Tondou také vyrazili do ulic. Sháněli jsme hlavně něco k jídlu. Na nádraží a v budově, jak byla hospoda, nebylo nikde živé duše. Vše bylo zotvíráno a vychlastáno do poslední kapky. Ve sklepě jsme našli pár skleniček kompotu, ten jsme na místě snědli. Když jsme odcházeli, tak Toník povídá, „*Musíme to tady tej starej čarodějníci trochu vybělit, aby nevyšla z tej války tak lacino.*“ Půllitrami jsme vytloukli celou vitrínu. Na dráze už dělat nebudeme. K hostinské už také do jejího lokálu nepůjdeme. Hospod tam bylo více s příjemnější obsluhou. To muselo hostinskou moc naštvat, když se snažila ještě po čtyřech měsících dopátrat, kdo jí zničil lokál.

Vojenský soud v Karlsruhe

Jak jsem přišel k motocyklu DKW-200 jsem popsal v „*Lotroviny a kanadské žertíky*“. Jednoho dne jsme se vypravili s Toníkem na jablka. Krást jezdíme vždy dál od našeho bydliště. Jedeme směrem na Karlsruhe asi do třetí vesnice, spíše za vesnici, kde jsme na polní cestě objevili pěkná jablka. Natrhaly jsme plný ruksak a tašku. Při cestě domů se nám ucpala tryska karburátoru. Při jejím čištění mi vypadla jehla plováku do trávy a přes veškerou snahu se nám ji nepodařilo najít. Nedalo se nic dělat, začalo se stmívat a museli jsme jet domů. Musel jsem neustále zavírat a otevírat přívod benzínu. Když se motor zahlcoval, tak jsem přívod zavřel a když začal vynechávat, tak jsem ho zase otevřel. Tak jsme dojeli až do sousední vesnice Graben. Tam byla Německá policejní stanice. V té době neměla Německá policie uniformy ani zbraně. Měla jenom bílé pásky na rukávě. Cizince nemohli trestat, museli je předávat americkým vojenským orgánům.

Na křižovatce nás zastavovali dva němečtí policisté červenou baterkou. Já jsem hodně zpomalil a přeřadil na jedničku. Toník křičí, „*Serem na ně,*“ já jsem přidal plyn, to ale začal motor zase vynechávat a zase jsem musel otevřít přívod benzínu. To už ale bylo pozdě. Jeden policajt už držel Toníka za ruksak a motocykl se zastavil. Teď po nás chtěli doklady. Já měl u sebe jenom osobní a řidičský průkaz, ale na motocykl jsem žádný doklad neměl. Policajti trvali na tom, že motocykl musí zabavit a odevzdat Američanům a s nimi ať si to vyřídím. Místo poznávací značky jsme měli namalovanou trikoloru, a to

mnohé Němce pletlo mysleli, že jsme Francouzi. Domů, zbývající tři kilometry jsme šli jako ty zmoklé slepice.

Asi za měsíc se nic nedělo, jenom hospodyně mi řekla, že se jí včera vyptávali dva pánové v civilu, jestli neví, jak jsem přišel k tomu motocyklu. V dalším týdnu jsem dostal obsílku, abych se dostavil do Karlsruhe k americkému vojenskému soudu. Tonda dostal obsílku také. Dostavily jsme se k soudu přesně. Na chodbě čekalo několik Poláků obžalovaných pro různé delikty. Jak mi řekli, tak to byli krádeže. Čekali jsme, až nás vyvolají, podle času jsme měly být už na řadě. Ze soudní síně každou chvíli vylezl asi dvoumetrový černoš, zařval jméno, které se trochu podobalo mému, ale nebyl jsem si jistý. Tonda sice říkal: „*Vole to bys mohl být ty.*“ Seděli jsme na lavici proti dveřím do soudní síně. Při dalším vyvolání jsem se nejspíše zvedl a ten zřízenec, zřejmě moc našťavaný mě chytil za límec a hodil se mnou do soudní síně tak, že jsem se sotva zastavil před soudní stolicí. Rozhlédl jsem se po soudní síni, a koho vidím? Ty dva německé policajty. To je špatné, říkám si. Budou svědčit, že jsme nechtěli zastavit, že jsme vezly jablka a kdo ví co ještě. Za stolem sedí asi pět amerických důstojníků. Jeden se mě ptá polsky, jaké jsem národnosti. Říkám, že jsem Čech. Ptá se, jestli budu rozumět polsky nebo budu chtít tlumočnicka do němčiny. Říkám, že německy dobře neumím, ale polsky mluvím dobře. Pro svou obhajobu mám připravenou pohádku, kterou mi nemusí věřit, ale také nemohou vyvrátit. Řekl jsem jim, že motocykl jsem koupil v Bruchsalu od jedné staré paní. Po bombardování koncem února byl její dům zasažen bombou a ona se měla uchýlit na venkov k příbuzným. Doklady, že zůstali v rozbořeném domě. Poznávací značku motocykl neměl, jelikož byl odhlášen z evidence. V tom jsem mohl mít pravdu, jinak by ho podle výrobního čísla motoru a rámu ty dva páni, co se vyptávaly hospodyně, nemohli identifikovat. Důstojník to překládal anglicky.

Tondy a těch dvou německých policajtů se už žádný na nic neptal. Pak mi důstojník řekl, že soud uznává mé vlastnictví na motocykl. Vyzvednout si ho budu moci, až dostanu písemné rozhodnutí soudu. Když jsme po skončení líčení vyšli na chodbu, tak se mě němečtí policajti ptali, jak to dopadlo. Řekl jsem jim, že nevím, že mi pošlou rozsudek poštou. Skutečně asi za dva týdny jsem dostal písmo, že si mohu vyzvednout motocykl v jedné autodílně v Karlsruhe. Když jsem si pro něj přišel, tak tam byla ku podivu namontovaná i jehla plováku a půl nádrže benzínu. Cenný na tom byl ten papír, kde jsem uznán za majitele motocyklu DKW – 200, číslo rámu a motoru. Z počátku jsem přesně nerozuměl slovům „*Angeblischer Eingetumer*“ znamenalo to, pravděpodobný vlastník. Ten motocykl jsem prodal za nový oblek a dvou plotýnkový vaříč.

V půli roce 1946 jsem si koupil zánovní motocykl NSU-250 s doklady. Na ten starý motocykl DKW-200 rád vzpomínám jako na začátek mé motoristické činnosti. Přesněji řečeno začátek toho, že jsem byl poprvé majitel motorového vozidla.

Loučení se svobodou – svatba 1948

Je 15. srpna 1948, den naší svatby. Nejšťastnější den v životě mladých zamilovaných lidí. To jaké starosti a problémy je v životě čekají, na to vůbec nemyslí. To, že ty problémy mohou nastat ve svatební den, to už vůbec nepřipadá v úvahu. Jsem nájemce zájezdního hostince v Trnovanech u Žatce. Hostinec patří žateckému pivovaru. Dnes mám zavřeno, protože se žením. Svatba se bude konat v Zálužicích u matky nevěsty. Bylo to naplánováno, takže mí příbuzní, strejdové ze Sedčic, Libočan a Drahomyšle přijedou do Zálužic na devátou hodinu. Obřad v církvi měl začít v 10 hodin. Do fotoateliéru pana Pánka jsme měli dojet krátce po jedenácté hodině. Pro mě měl přijet bratranec mého nastávajícího švagra a můj dobrý kamarád Pavel Rampas z Bezděkova. Měl se dostavit v 8:30 hodin, tak abychom do Zálužic dojeli před devátou hodinou.

Krátce před osmou hodinou přišel souseď, volyňský Čech, výborný pekař Toniček Volf. „*Václave, já vím, že si se se svobodou loučil už včera, ale dnes než pojedáš do církve, si dáme ještě po kališku.*“ Volyňské kališky byli o 50 gramů větší. Dali jsme si jednu rundu, potom druhou a můj kočár pořád nikde. Bylo už 9 hodin, 9:30, 10 hodin, kočár nikde a my jsme dopíjeli druhou láhev. Konečně po desáté hodině kočár přijel. Pavel byl celý nešťastný. Omlouval se, že se mu cestou rozlámalo kolo, musel se vrátit, sehnat jiný kočár a ten musel trochu očistit, protože v něm snášely slepice vejce. Dělal, co mohl, ale dříve se to stihnout nedalo. Já jsem to bral už s nadhledem. Náladu jsem měl výbornou. Nevnímal jsem ani, jak mě souseďky okem kritickým očumovaly. Kynul jsem jim jako císař pán oslavujícímu davu.

V Zálužicích jsme byli kolem půl jedenácté, jenom s dvouhodinovým zpožděním. V domě nevěsty však byla nervozita. Nikdo nevěděl, co se děje, proč ženich nejede a zda vůbec přijede. Nevěsta se začala odstrojovat, že žádná svatba nebude. Když jsme konečně přijeli a viděla mě opilého, jak mi jsou oči

šejdrem, řekla mamince, že si takového ožralu nevezme. Pavel Rampas vysvětloval, jak mohl, co se stalo. Já jsem také celou vinu sváděl na Tonička Volfa. Maminka Krejčíková pochopila, že jsem nevinný a přivedla Olinu k rozumu. Ta se musela zase upravit a s dvouhodinovým zpožděním jsme jeli do Žatce do církve.

Byla neděle a po bohoslužbě jsme měli mít oddávky. Zvědavé báby, které chtěly vidět ženicha a nevěstu, se nedočkaly. Blížilo se poledne a ony musely jít chystat oběd. Málo scházelo a odešel by i pan farář v domněni, že ze svatby sešlo. V církvi to dopadlo dobře. Stál jsem na vlastních nohou a žádný mě nemusel přidržovat. Olina s radostí řekla: „Ano,“ a už jsme jeli k fotografovi. Tam bylo už zavřeno. Tak jsme zůstali bez svatebních fotografií.

Toniček Volf to od manželky a babičky pořádně schytil, když ho viděly, v jakém stavu přišel domů. Dovedly si představit, jak jsem vypadal já. Jeho odstrojily, uložily do postele, kdežto já musel na svatební obřad.

Vojenské cvičení – únor 1949

Po skončeném zimním vojenském cvičení v Krušných horách – Hora Sv. Šebestiana, Vejprty, Měděnec, Boží dar, Loučná, se provádělo na posádce v Kadani vyhodnocení. Velitel útvarů ppl. Huyger vysoce hodnotil obětavost vojáků v tvrdých zimních podmínkách. Trochu se mu nelíbilo, že rotný Vychodil v půli cvičení odjel do kasáren. Zeptal se ho, zda jeho zdravotní stav byl opravdu tak zlý, že musel odjet do kasáren. Rotný Vychodil vystoupil a řekl, „*Soudruzí, je mi to opravdu moc líto, že jsem s vámi nemohl dokončit cvičení. Já trpím kloubovým revmá. Mé bolesti se v té zimě stupňovaly natolik, že jsem musel požádat našeho lékaře, aby mě odvedl zpět k útvaru. Tady voj. Pěnička může dosvědčit, jak jsem si masíroval kolena.*“ Já jsem sice nic neviděl, ale považoval jsem za svou povinnost rotného podpořit, protože jsme spolu nějakou štamprli vypili za to, že mi dával propustky na neděli. Domů jsem to měl jenom 23 kilometrů. Proto jsem vystoupil a vylíčil, jak chudák rotný kňučel bolestí a přesvědčoval jsem jej, že masírovat kolena v takové zimě pod stanem nemá smysl, že musí do tepla a aby šel k doktoru. To už byli všichni přesvědčeni, že rotný chudák musel v zájmu svého zdraví cvičení opustit. Co ale čert nechtěl? Sotva jsem domluvil, otevřely se dveře a do sálu vstoupil náš vojenský lékař.

Omluvil se za zpoždění. „*Soudruhu doktore, právě jsme slyšeli zprávu rotného Vychodila, proč nemohl dokončit zimní cvičení. Je zdravotní stav rotného Vychodila opravdu tak vážný?*“

Doktor odpověděl takto: „*Ano soudruzí, rotný Vychodil trpí již delší dobu žaludečními vředy. Nesmí se nachladnout a potřebuje dietní stravu, kterou nelze v polních podmínkách zajistit. Také musí každé čtyři hodiny užívat lék. To při bojovém cvičení není možné. Po zvážení této skutečnosti jsem se rozhodl jej odeslat zpět k útvaru, aby se předešlo podstatnému zhoršení jeho zdravotního stavu.*“ Při dokončování svého projevu doktor nechápal, proč se všichni smějí. Velitel útvaru hodnocení ukončil s tím, že rotný Vychodil, lékař a vojín Pěnička se budou zítra ráno hlásit u něho v 8 hodin v kanceláři. Ještě večer za mnou rotný přišel a řekl mi, co mám na druhý den u velitele povídat. Mám jenom potvrdit to, co jsem říkal na hodnocení.

Na druhý den u velitele shodně rotný Vychodil s lékařem tvrdili, že Vychodil trpí oběma nemocemi, jak žaludečními vředy, tak i revmatismem. Na tom hodnocení to ale nechtěli obojí vytáhnout. Kdyby byl se velitel zeptal, jestli rotný Vychodil netrpí nějakou další nemocí, určitě by to řekli. Já jsem dělal blba. Řekl jsem jenom, že jsem viděl, jak si rotný Vychodil masíruje kolena a že vím, že si bral nějaké prášky. Nerozumím tomu, tak nevím k čemu to bylo dobré.

Telefonování rozhlasem po drátě

Konečně se stěhujeme do nově zrekonstruované budovy podnikového ředitelství. Budova dříve patřila městu. Byl v ní chudobinec, spravovaný řadovými sestrami. Po zřízení domova důchodců ve městě byli chovanci z chudobince umístěni do toho domova důchodců a budova zůstala opuštěná. Město ji přidalo statku a ten musel provést rozsáhlou rekonstrukci od střechy počínaje, po kotelnu v suterénu. Výrobní oddělení dostává velkou kancelář v prvním poschodí. Stěhujeme nábytek. Ze stěn čouhají dráty. Nevíme, zda tam budeme mít také rozhlas po drátě, jak tam dříve býval, nebo jsou všechny tři vývody pro telefony. Telefony prý budou zapojeny příští týden. Po rozestavení nábytku zbývá jenom bedna rozhlasu po drátě. Přichází Lojza Melichar a ptá se, jak nám jde rozhlas po drátě. Říkám mu, že tady nejsou zatím žádné

zástrčky a mám dojem, že se říkalo, že se s tím už nepočítá. „Ne, ne,“ tvrdí Lojza. „Tady máte dvě zástrčky na telefon a jednu pro rozhlas po drátě. U mě to funguje bezvadně. Schválně to zkus.“

Beru tedy bednu a jednotlivé vývody zástrčky spojuji s dráty vyčnívajícími ze zdi. Zkouším všechny tři, protože nevím, které jsou určeny pro rozhlas po drátě. Otáčím potenciometrem naplno, ale žádný zvuk nechytám. Podvědomě cítím, že jsem sledován, otáčím se a ve dveřích vidím asi šest osob, jak na mně čumí a chechtají se. Ten mizera Lojza, mával na ty, co vyšli na chodbu, aby se přišli podívat, jak mechanizátor napojuje rozhlas po drátě telefonem. Nejdříve držel prst na puse, aby byli zticha, a když jsem se ohlédl, tak se dali do burácejícího se smíchu. „Je to od tebe hezký Václave, že propaguješ Mičurinské hnutí i na úseku mechanizace a chceš zkřížit telefon s rozhlasem po drátě.“ No počkej holomku, však ona se naskytne příležitost a já tě také doběhnu, až se to bude hodit. Pomsta přišla dřív, než jsme se nadáli.

Asi za měsíc té události volá nás sekretářka. Výrobáři, ihned všichni k řediteli. Copak to bude dneska za sprdunk. Záleží, jak nás osloví. Jestli řekne holomci, nebo lotři, tak to bude dobrý. Jestli řekne soudruzi, tak to bude nějaký világoš. Jdeme po chodbě jako tři králové a ze své kanceláře zrovna vyleze Lojza Melichar. „Kam jdete kluci?“ ptá se. Mně napadla myšlenka pomsty a říkám mu: „Jdeme starému blahopřát k narozeninám. Je mu třiapadesát. Ty jsi mu určitě blahopřál.“ Lojza říká: „Já jsem to nějak nezaregistroval, já půjdu tedy s vámi.“ „Měl bys blahopřát jako první,“ říkám mu. „Ty jsi služebně nejstarší i jako kádrovák máš jít příkladem.“ Kamarádi, agronom i zootechnik hned pochopili, o co jde, a přisvědčují, že se sluší, aby on blahopřál starému s titulu své funkce jako první. U sekretářky v kanceláři jsme se seřadili a vešli.

Lojza jako první už od půli kanceláře natahoval ruku a pravil: „Soudruhu řediteli, tak jsme ti přišli blahopřát k těm tvým třiapadesátinám a přejeme ti hodně zdraví, pracovních úspěchů, hodně rodinného štěstí.“ V tom ho ředitel zarazil a povídá: „Co tě to Lojzo popadlo, co tě to chytlo za rapl, co to meleš. Jaký narozeniny?“ Lojza se ohlédl a vidí, že za ním žádný zástup gratulantů, ale že my sedíme za stolem a smějeme se, až se za břicho popadáme. Lojza začal koktat. „Tady kluci říkali, že máš narozeniny.“ „Co kluci,“ říká ředitel, „ty jako šéf personálního oddělení máš nejlépe vědět, kdy má ředitel narozeniny. Teď nás ale nech, žádná oslava se konat nebude.“ Lojza požádal ředitele o prominutí, nás projel zdrcujícím pohledem a vypadl z kanceláře.

Ředitel se zeptal: „Řekněte mi pacholci, co vás to napadlo s těmi narozeninami?“ Řekl jsem řediteli, jak mě nachytl s tím rozhlasem po drátě a jak vyprávěl, že zavádím Mičurinské metody i na úseku mechanizace. Ředitel Holum měl rád takové legrácky. Byl stoupencem socialismu s lidskou tváří, a proto byl po roce 1968 vyloučen ze strany a zbaven funkce ředitele.

Studijní zájezd na Ukrajinu v roce 1969

Po vstupu spojeneckých vojsk do ČSR v roce 1968, veškerý turistický styk se Sovětským svazem ustal. V roce 1969 se pokoušely obě strany tento styk rozvíjet, ale šlo to velmi pomalu. Prvním takovým krokem na úseku zemědělství byl takzvaný studijní zájezd československých zemědělských odborníků do Sovětského svazu za účelem získání zkušeností z pokrokových metod ukrajinských zemědělských závodů. Ministerstvo zemědělství určilo kolik osob, z kterého okresu se musí tohoto studijního zájezdu zúčastnit. Děčínská zemědělská správa dostala dvě místa.

Za mnou přijel ředitel Okresní zemědělské správy s tím, že s ním musím jet do Sovětského svazu na 14-ti denní zájezd. On, že potřebuje sebou někoho, kdo ovládá ruštinu. Z Ústí, že jede ředitel Krajské zemědělské správy a ten, že rusky také neumí. O načerpání bohatých zkušeností jsem si myslel své, ale našim soudruhům nemělo cenu něco vykládat. Však to uvidí sami. Celý program zájezdu jsme se měli dozvědět až v Kyjevě. V Ruzyni na letišti se nás sešlo celkem sto čtyřicet. Z Ministerstva zemědělství tam byli asi tři náměstci ministra. Bylo nám řečeno, že se vyskytl jeden problém, a sice to, že se musíme rozdělit na dvě skupiny.

První skupina sto osob poletí teď ráno a druhá skupina čtyřicet osob až v poledne. S námi že poletí průvodce turistů z Karlových Varů, ten ale neumí rusky, ale jiného se nepodařilo sehnat. Když jsme přiletěli do Kyjeva, tak na nás čekal pracovník inturistu a řekl nám, že pojedeme do města, do hotelu „Lybid“, kde přenocujeme a zítra se nám pokusí zajistit letadlo do Oděsy. Naše první skupina, že už do Oděsy odletěla. Na druhý den nám pracovník inturistu řekl, že letenky nesehnal a budeme muset jet do Oděsy odpoledním rychlíkem, lůžkovými vozy.

Odpoledne jsme tedy nastoupili do vlaku. S ředitelem správy máme místenky do čtyřmístného kupé ve spacím vagóně. Otevřeným oknem vidíme jak se asi patnácti členná skupina lidí loučí se dvěma ženami.

Pak se ukázalo, že ty dvě ženy byly matka s dcerou. Dcera byla baletkou v Oděské opeře a bydlela v Oděse. Provdaná byla za námořního důstojníka. Matka právě nastoupila do důchodu a dcera si ji brala k sobě. Ti lidi co se s nimi přišli loučit, byli jejich bývalí spolubydlíci. Před válkou bydleli ve stejném domě v Kyjevě. Po sovětském vzoru, co místnost, to byt se společnou kuchyňkou na konci chodby a kohoutkem na vodu a také společnou latrínou mimo dům. Žili prý v dobré shodě. Společně slavili všechny svátky. Jak státní, tak i narozeniny, jmeniny všech členů na poschodí. To nechávalo u lidí těsné vazby a přátelství. To nemohl můj společník pochopit, ale že to fungovalo, se mohl na vlastní oči přesvědčit. Po kratší jízdě vyndala ta starší paní termosku s čajem a nabízela nám, jestli se nechceme napít. Já jsem z legrace řekl, že pod čtyřicet stupňů nic nepiju. Ona řekla, že má láhev vodky a hned ji z nějaké tašky vyndávala. Já jsem se začal smát, že jsem si jenom dělal legraci. Ty ženské trvaly na tom, že se ta láhev musí vypít, když jsme cizinci a jsme u nich na návštěvě. Tu láhev jsme také vypili a ta mladá nás zvala k nim domů na návštěvu. Zajímavá byla ale adresa. Podle názvu ulice ji prý nenajdeme. Jejich ulice má přezdívku a to ulice slz/ulica sloz. Je tam prý nemocnice, kousek dál vězení a na samém konci hřbitov. Nutno si jenom zapamatovat číslo domu. K té primabaleríně jsme se z časových důvodů nedostali. Dali jsme ji plnicí pero a silonky. Po těch se Rusáci u nás moc sháněli.

Po příjezdu do Oděsy nás ubytovali v hotelu Inturist, poblíž přístavu. Po obědě jsme měli jet lodí Raketa po moři do přístavu Cherson, tam prý už včera odpoledne odplula naše první skupina. Náš průvodce Inturistu nás dovedl do přístavu k lodi a v Chersonu prý na nás čeká rekreační loď, na které jsou lidé z naší delegace. Plavba je zajímavá, loď jak nabírá rychlost, tak se postupně vynořuje z vody a pluje rychlostí asi šedesát kilometrů. Cherson je námořní a říční přístav a překladiště zboží z námořních do říčních lodí. Vyplováme do říčního přístavu, ale co se děje? Je tam několik tisíc lidí, hudba, televize, pionýři. Asi padesát metrů před námi stojí ta rekreační loď, do které se máme přemístit. Jsme připraveni nastoupit, ale celý špalír se zastavil, a volají, kde je ten co mluví Rusky. Oni ti naši předáci z ministerstva již druhý den chlastají na lodi gruziňák a těm organizátorům namluvili, že ten nejdůležitější přípluje s tou druhou skupinou. Organizátoři zdržovali to vystupování z lodi, že nejdříve musí vystoupit vedoucí delegace a po uvítání ostatní. Netuše nic zlého se prodírám na můstek. Sotva jsem vystoupil, rozsvítily se reflektory, tajemník Okresního výboru mě objal, třikrát políbil a pronesl uvítací řeč. Byl jsem tak překvapený, že jsem nevěděl, jestli mám mávat rukama. „*Zadržte, to je omyl, já nejsem ministr,*“ rychle jsem se ale vzpamatoval a poděkoval za vřelé, srdečné, jiskřivé a kdoví jaké ještě uvítání. To jsem znal z dřívějšíka. Pak mi předali pionýři květiny a předseda rajonu album fotografií Chersonského okresu. Pak zahrála hudba naši a sovětskou hymnu. Nakonec jsem se pozdravil s činovníky zemědělského úseku a předsedou kolchozu Nová Kachovka. To byl také jediný zemědělský podnik, který jsme za celý pobyt na studijním zájezdu navštívili. Po skončení té slávy jdeme s přítelem ing. Pechem na loď, kde zabíráme jednu dvouložkovou kajutu.

Po ubytování bereme ty dary od uvítacího výboru a jdeme do salonku na přídi lodi, kde jsou náměstci ministra a vedoucí Krajských zemědělských správ. Ing. Lenoch vedoucí KZS severočeského kraje dělá kápo celé té společnosti. Říkám mu, že mě uvítali jako ministra zemědělství a já jsem nevěděl honem, co mám dělat, tak jsem jim to nevyvracel. „*Nevěděli, co jste jim říkali vy,*“ říkám. „*No to je právě dobře. Oni stejně našeho ministra neznají a u nás se to každého čtvrt roku střídá, tak si aspoň nebudou stěžovat, že se na takovou slávu ministr nedostavil. Ten dav lidí tam na tom nábřeží stál dvě hodiny i chudáci pionýři. Dobře si Venco, udělal, že si toho ministra zahrál, my jsme ti tady moc fandili.*“ Tady si dej stakan gruziňáku. „*Pánové, tak vy se tady naléváte gruziňákem a já jsem se tam škvařil ve vlastní šťávě.*“

Ještě v noci plujeme do Nové Kachovky a ráno jsou v přístavišti připraveny autobusy, které nás povevou do jmenovaného kolchozu. V Nové Kachovce před válkou učiteloval Alexandr Ent, strýc mé ženy. Předseda kolchozu nás provází po fóliovnících, kde pěstují okurky a zeleninu. Vypráví, že u nich v sezoně vydělávají kolchozníci až sto sedmdesát rublů měsíčně, zatím co před několika léty chcípali hladu. Průměrná mzda byla tehdy osmdesát rublů. Překvapuje mě, s jakou otevřeností mluví předseda o nepořádkách v sovětském zemědělství. Dále se stavíme v Záporoží v automobilce Záporožec, potom v Dněpropetrovsku v závodě na výrobu transformátorů.

Po prohlídce závodu pro nás mají všude připravený kulturní program závodního souboru lidové tvořivosti. Jsou to recitace, písně a tance. Plujeme většinou v noci, takže toho moc nevidíme. Ani ve dne by nám to nebylo moc platné, protože v některých místech je šířka vodních nádrží až 60 km, takže není vidět na břeh ani z druhé paluby. V Čerkasech nás vítá zase několik tisíc lidí. Žádné oficiální uvítání, jenom se přišli podívat, jak vypadají Čechoslováci. Vystupujeme na břeh a jdeme po obchodech. Kolega si chce koupit olej na opalování. Prodavačka nám říká, že nemají ale oni že používají slunečnicový. Chceme tedy slunečnicový. Nemáme ale láhev. Prodavačka říká, ať si koupíme láhev minerálky, tu vypijeme a budeme

mít láhev. To je také řešení. V obchodě stojí bedna s klavírem, sud se slanečkama, na pultě asi desetakilová hrouda másla, ze které prodavačka ukrajuje kupujícím. Máš-li nádobu, můžeš si také koupit benzin nebo petrolej. To se mému kolegovi moc nezamlouvá. Já jsem překvapen, že je všechno k máni. Můžeš dostat petrolej, tranzistorák, hodinky, pohankové kroupy, slanečky i klavír. To tady nikdy nebylo. Mimo obrazu Stalina se dalo zboží spočítat na prstech jedné ruky. Co se týče kultury prodeje, to je věc jiná. Lidé jsou tady spokojeni, že jsou ty věci vůbec k dostání.

Když se vracíme s nákupem, tak se dávám do řeči s jedním chlápkem asi třicetiletým. Říká, že si teď žije dobře jako v komunismu. Dostal nový byt. Tady proti přístavišti je řada nových jednopodlažních budov. Zve nás, abychom se k němu šli podívat. Jeho žena je s ním a říká mi, že si myslela, že jsme černí. Jak je vidět moc toho o nás jako nejlepších spojencích nevěděli. Jdeme tady k nim na návštěvu. Je to jenom asi šedesát metrů od přístaviště. On má byt číslo 16. Vejdeme do bytu, ten se stává z jedné místnosti asi 20 m². V místnosti je jedno třídílné okno, pod ním těleso ústředního topení, jedna žárovka u stropu, jedna zásuvka na elektrický spotřebič. Voda je na chodbě. Tam si může každý natočit, kolik chce. Společná kuchyňka je na konci chodby na plynový vaříč. Záchod je na dvoře, latrina mezi dvěma domy. Nedaleko ve městě je lázeňský dům. Tam se chodí každý týden koupat. Hostitel vytahuje láhev vodky, rozkrajuje pár okurek na zakousnutí a vypráví, co zkusili za války. Bydleli ve Stalingradu. Měli byt ve starém domě, kde museli chodit přes místnost jiné rodiny. Za války otec odešel na frontu. Při největším náporu Němců utíkali lidé před Němci. Jeho matka s pěti dětmi se plavila přes Volhu na nějakých vratech. Řeka byla ostřelována a jí se podařilo zachránit jenom jeho a ještě jednu sestru. Potom žili dva a půl roku v lese v zemljankách s jinými lidmi. Zemljanky tam zbyly po vojácích, kteří se připravovali na obklíčení Paulusové armády. Teď když má svůj byt, okno, přes které je vidět veliké nebe, světlo a topení, co si může člověk ještě přát. Záchod v bytě? Kdo to jakživ viděl, přece nejsou tak nekulturní jako na západě, kde mají záchody v bytě a ještě se chlubí, že jsou vytápěné. Po skončení návštěvy se ptám kolegy, zda si umí představit život v komunismu. Musel by v zimě přeplavat Volhu, žít pár let v zemljance v lese, pak by mu takový byt připadal dobrý.

Zásady jsou v Sojuzu takové, že musíš žít tam, kde pracuješ. To ti někdo určí. Pracovat budeš podle svých schopností. To také někdo posoudí tvoje schopnosti. Dostávat budeš podle svých potřeb. To také někdo posoudí, jaké potřeby máš. Tady jsi viděl spokojeného člověka, který se cítí skoro jako v komunismu. Pokud by měl trochu víc peněz na vodku, tak by mu ke spokojenosti nechybělo vůbec nic.

Další zastávka byla v Kaněvě v muzeu Ukrajinského básníka Tarase Ševčenko. Tam je také básník pohřben. Budovalo se tam v té době veliké parkoviště a motorest pro turisty. Další zastávka byla v hydroelektrárně DněproGes, na ostrově Chortica na Dněpru. Hodnocení zájezdu se odbylo s pracovníky ministerstva zemědělství Ukrajinské republiky v salonku na lodi. Výlet to byl dobrý.

Prodej Šavelkovy chalupy

K obci Všemily patřila kdysi osada Folka. Bylo tam jenom osm zemědělských usedlostí. Z těch osmi se zachovaly jenom dvě poslední u lesa. Problém byl ten, že tam nebyl zdroj vody a zemědělci museli vystačit s dešťovou vodou ze střech, kterou měli svedenou do různých nádrží. Po roce 1945 zůstaly tyto usedlosti neosídlené a v padesátých letech byl příkaz opuštěné budovy v pohraničním pásmu demolovat, aby se v nich nemohli skrývat diverzanti. V jednom domě, který se uchoval, bydleli staří Šavelkovi. Dědovi už bylo 85 let a jeho babce asi o dva roky méně. Děda Šavelka byl podivín. Přestože předal domek státu a pozemky státnímu statku, pokládal pořád domek za svůj majetek, i když jako Národní správce neměl nic zapláceno. Když jsem kolikrát s agronomek prohlížel porosty, tak na nás vyběhl s klackem a křičel: „*Vy kanálové, to nemůžete jít po cestě, lotři. Všechno musíte zničit.*“ Museli jsme dědovi vysvětlit, kdo jsme a proč jdeme po zasetém. On to ale brzo zapomněl a příště nám vynadal zase. Babka chodila celá shrbená jednou týdně s ruksakem tři kilometry po lní cestou do vesnice do obchodu na nákup. Děda byl agresivní a musela ho poslouchat na slovo.

Další trable s dědou byli, když probíhala akce – každý občan jeden metrák sena. Ceny byly dvojí. Jedna z vlastních ploch a druhý ze statkových. Děda každý rok sklídl asi 6 – 8 metráků sena na našich plochách, ale trval na tom, že je to z jeho ploch. Ekonomce jsem říkal, ať to dědovi proplatí jako z jeho vlastních ploch. Je třeba ocenit, že v jeho věku vůbec bere kosu do ruky. Horší to bylo s placením nájemného. Určil jsem Šavelkovým symbolické nájemné 15 korun měsíčně. Ale ani takové malé nájemné děda neplatil. Postupem doby, když se poměry na statku stabilizovaly a evidence upřesňovala, začaly kontrolní orgány banky dávat do závad - statek důsledně nevymáhá placení nájemného u rodiny Šavelkovy.

Pokud jsem dělal vedoucího oddělení Srbské Kamenice, tak jsem to nakonec zaplatil z fondu vedoucího. Několikrát jsem jednal s dcerou Šavelkových, která bydlela v České Lípě. Zda by ten pakatel za rodiče neplatila. Ví přece, že s dědou není žádná řeč a přeci se s ním nebudeme soudit. Dcera Šavelkových mě vždy hrubě odbyla, že to je náš problém a ona za rodiče nic platit nebude. Tak se to táhlo několik let.

Já jsem po příchodu ředitele byl odvolán do funkce výrobního náměstka. Mezi tím děda Šavelka zemřel a babku umístila dcera do domova důchodců. Že je domek prázdný se dozvěděl kamarád z Děčínské pojišťovny, likvidátor škod na motorových vozidlech a zemědělské technice. Požádal mě, že by chtěl ten domek koupit. V zájmu další dobré spolupráce jsem souhlasil a dal pokyn našemu právníkovi, aby vyhotovil kupní smlouvu. Za několik dní se dostavila dcera Šavelkových, že chce dům po rodičích koupit, že má na to právo. Nejdříve byla připravená, že bude dědit, ale na geodézii a pozemkových knihách ji vyvedly z omylu. Chalupa se stodolou a pozemky, že patří statku. O tom, že má na koupi chalupy přednostní právo, ji vyvedl z omylu náš právník. Připomněl jsem té paní, že kdyby před dvěma léty zaplatila za rodiče 180 korun ročního nájemného, tak by sice nezískala nárok na nic, ale já bych ocenil její pochopení pro naši situaci a doporučil, aby se chalupa prodala jí. Teď, že bude muset předat klíče novému majiteli a nábytek si může odstěhovat nebo prodat novému majiteli. To, že nás už nebude zajímat. Paní snášela na mě a na statek různé nadávky a vypadla bez pocty.

Když byly všechny formalities kolem prodeje hotovy, tak přišel kolega podepsat smlouvu a přinesl láhev gruziňáku. Když jsme tak s ním a právníkem popíjeli, tak se zeptal, kdo mu dá klíče. On sice viděl chalupu zvenčí a dovnitř se díval jenom oknem, ale chtěl by si prohlédnout ten starý nábytek, jestli má ještě nějakou cenu. Klíče ti dá dcera zemřelých Šavelkových, ale je to bába jedovatá. Ten nábytek patří jí a má tam ještě nějaké věci ve stodole, cirkulárku, vozík a nějaké zemědělské nářadí. „*Neboj se,*“ říká kolega z pojišťovny. „*Já si s babkou poradím. Slyšel jsi někdy, aby pojišťovák neukecal jednu ženskou?*“ Dívám se do diáře, nacházím adresu té paní a říkám kolegovi: „*Zapiš si adresu.*“ Čtu adresu a kolega z pojišťovny si nic nepíše a říká, že to není možné, že se mu to jenom zdá, ať mu to neříkám špásem. „*U té paní jsem byl před týdnem v bytě. Je to ta ženská co jsem jí prodal Fiata 600. Stěžovala si, jací jsou na statku svině. Že jí odmítli prodat chalupu po rodičích, kde vyrůstala. Že mají nějakého přítelíčka, který jim dá deset tisíc do kapsy. Já jsem se přidal a také jsem na vás nadával a říkal jí, že to asi zadarmo není. Zepsul jsem vás, že by si od vás pes kůrky nevzal. Jak já mám teď za tou paní jít?*“ „*Jo,*“ říkám mu, „*kluci od pojišťovny jsou cvičení na to, aby si poradili v každé situaci. Budeš muset i tuto zkoušku podstoupit. Nakonec ti to patří, místo aby ses nás zastal, tak si nám nadával.*“ To už jsme dopíjeli tu láhev. Kamarád dostával čím dál bojovnější náladu a říkal, že je připraven se s babou utkat. Chalupu kamarád zvelebil k nepoznání. Teď tam tráví celá léta.

Pohřeb bratrance Josefa Ukrajinského

K takovému nedorozumění může dojít jenom, když jsou v rodině tři chlapi stejného jména. Jednalo se o rodinu mého strýce Josefa Ukrajinského, jeho syna Josefa a vnuka Josefa. Strýc Josef si se svou dcerou Marií postavili po válce domek, vlastně dvojdomek v Chrasti u Chrudimi a posléze se za nimi přestěhoval i bratranec s rodinou, kteří žili na Šumpersku.

Několik let jsme se neviděli, až jednoho dne přišel telegram: „*Přijďte na pohřeb, tatínek zemřel. Pohřeb se koná tehdy a tehdy.*“ Se ženou jsme si říkali, že je strejdovi přes sedmdesát, ale že tady mohl ještě pár let být. Objednal jsem věnec se stuhou, „*Poslední sbohem drahému strýčkovi rodina Pěničková*“. V stanovený den jedeme do Chrasti, přímo k domu smutku. Divné je, že nevidíme žádné lidi ani žádná vozidla. Že bychom si spletli datum a přijeli po funuse? No to se uvidí. Jdeme do bytu a ještě větší překvapení. Strýc sedí na pohovce. Zdravíme se a nic neříkám, že jedeme jemu na pohřeb. Strýc se dává do pláče a říká, „*tak vidíš Věno, jak to ten náš Pepík dopracoval. Dostavěl vilu a vzal si život.*“ „*Co se stalo strýčku?*“ ptám se. „*To zavinila všechno ta jeho ženská, našla si v práci nějakýho chlapa a takhle to dopadlo. Pepík se oběsil.*“

Telegram podepsal Josef Ukrajinský a mě ani ve snu nenapadlo, že se jedná o bratrancova syna. Když jsem ho viděl naposled, tak to byl ještě klučina. Šel jsem do vozu a z věnce jsem uřízl část stuhy, kde byl nápis drahému strýčkovi. Nic jiného se s tím už dělat nedalo. Strýčkovi ani nikomu jinému jsem neřekl, že jsme jeli na nesprávný pohřeb. Bratrancovi dva synové se po pohřbu otce s matkou rozešli, ani teď po letech se s ní nestýkají, i když žijí v jednom městečku.

Nákup krmiv na Moravě

Je půl listopadu, ředitel přijel z Děčína z porady na OZS a zve si mě se zootechnikem k sobě do kanceláře. „*Chlapi, je ohrožená dodávka mléka v letošním roce, je vám známo. Dnes nám na OZS bylo řečeno, nebo přímo naznačeno, že pokud nebude v letošním roce splněná dodávka mléka, tak nebudeme moc setrvat ve svých funkcích.*“ Ředitelé se na statku střídají každé dva, tři roky, tak tu pohružku musí brát vážně. Ředitel chce, abychom mu řekli, co se musí udělat, aby se mléko splnilo. Zootechnik Špila říká, že on to má spočítáno a ví, že by to spravilo sto padesát tun jádra. Já říkám, že tady v kraji není k mání nic, maximálně mohu sehnat cisternu melasy. Jediná možnost je, vydat se na Slovensko a Moravu a tam něco sehnat. Když navštívíme podniky sdružení velkovýkrmem, kterých jsme byli kdysi členy, tak snad něco vyžebráme.

Ředitel chce, abychom se vydali na cestu hned zítra. Zootechnik má dát na závody příkaz, ať od zítra zváží dávku jádra a my se bez krmiv nemusíme vůbec na podnik vracet. Mám služební Volhu, fasuji nový blok benzínu, do kufru dáváme tři pytle ztvrdlého cementu. Na druhý den je předpověď, že bude sněžit. Mokřý sníh nemám rád. Proto chci mít zatížený zadek. Máme plán začít na Slovensku v Gajarech, kde máme dobrého přítele předsedu JRD. Ten má Tatru 603 a potřebuje nějaké věci.

Na druhý den vyjíždíme časně ráno. Nejdříve do Jičína do opravny Tatry. Mám tam dobré známé. Beru tam otočné čepy s tlumičem na přední nápravu. Prodat to nesmějí, ale s montáží to dát mohou. Po cestě sprádkáme plán. Z Gajar pojedeme do Hodonína, kde má Špila dobrého kamaráda ze školy. To je velký kšeftman, ten sežene i nemožné. Teď dělá vedoucího MTZ. Potom přijdou na řadu Slušovice, ing. Čuba, předseda JZD, chodil se Špilou na střední zemědělskou školu v Opavě. Další zastávka bude v Lysovicích, tam v JZD Rostěnice také něco seženeme. Tchán mého syna je hlavní agronom, tak nám snad pomůže. Potom pojedeme do Opavy, kde je Špilův kamarád předsedou JZD. Je to bohaté družstvo, tak by něco mohli prodat. Nakonec se zastavíme v Havířově u Špilova bratra, tam přenocujeme a ráno se musí Špila ještě zastavit u maminky v Ostravě. Už ji neviděl osm let a moc by se zlobila, kdyby se dozvěděla, že byl v Havířově a u ní se nezastavil. Na zpáteční cestě, pokud bychom neměli dost nakoupeno, tak se můžeme zastavit ve Smiřicích u Hradce v podniku velkovýkrmem, kde máme také dobré známé. Plán máme dobrý, jenom aby to vyšlo.

Do Gajar jsme přijeli k večeru. Předseda nás vítá, je moc rád, že má otočné čepy na Tatru 603. Ukazuje nám ji a je to jeho milénka. Má ji ve velmi dobrém stavu. Říká, že s ní vyjíždí jenom, když si chce odpočinout. Špila říká, že jsme přijeli obchodně. Předseda namítá, že obchodní věci probereme až u něho ve vinném sklepě. Vinný sklep má předseda přímo v suterénu svého domu. Vinnou révu sám nepěstuje, ale nakupuje hrozny a zpracovává je doma. Nejsm znalec vína a než nás stačí předseda zasvětit do problematiky vinařství, tak jsme nametení jak dráteníci a jsou dvě hodiny ráno. Probrali jsme vinařství i Tatru 603 a ještě nevíme, co nám prodá. Až ráno při snídani mu říkáme, co potřebujeme. Bez dlouhých okolků říká, že nám 50 tun kukuřice vyexpeduje. Když by se mu nedostávalo, tak to vezme u sousedů, ale faktura přijde od něho. Jsme celkem spokojení. Třetinu již máme. Jedeme do Hodonína.

Na ředitelství vcházíme do kanceláře sekretářky ředitele a Špila se ptá, kde sedí soudruh Křínek. Sekretářka říká, že je tady nová a nikoho ještě nezná, že se zeptá u kádrováka. Zavolala na osobní oddělení a řekla nám, že máme jít tam, že nám to vysvětlí. Nic netušíc jdeme do vedlejších dveří ke kádrovákovi. Kdo lépe by měl vědět, kde sedí vedoucí MTZ. Možná je v budově hlavního skladu. V kanceláři mimo kádrováka sedí ještě dva soudruzi. Špila se ptá, kde sedí Kořínek, je to prý jeho kamarád ze školy. „*A co chcete soudruhu Kořínkovi? Co sháníte, odkud jste, kdy jste se viděli se soudruhem Kořínkem naposledy?*“ Oni jsou od bezpečnosti a chtějí vidět naše doklady. Zapisují si naše data a nakonec nám říkají, kde sedí nás moc dobrý kamarád soudruh Kořínek. „*Sedí již druhý měsíc ve vyšetřovací vazbě pro nedovolené obchodování a rozkrádání státního majetku. Teď státní bezpečnost vyšetřuje jeho kšefty, a pokud se prokáže, že jeho machinace sahají až do České Kamenice, tak se s vámi zase rádi shledáme soudruzi.*“ Říkáme, že jsme s ním žádné kšefty neměli. I dnes sháníme krmiva, která chceme legálně nakoupit. Nového referenta MTZ už nesháníme. Je nám jasné, že za současné situace nám tady nikdo nic neprodá.

Z Hodonína jedeme na oběd do Slušovic. Naše sebevědomí sice pokleslo, ale ve Slušovicích jistě ing. Čuba přitiskne Špilu na svou hruď a bude radostí bez sebe, že se po dvaceti letech setkává se starým kamarádem. Po obědě jdeme do správní budovy do kanceláře sekretářky předsedy. V kanceláři sedí několik lidí a čekají na příjem. Sekretářka se nás ptá, na kolikátou hodinu jsme objednaní, že nás nemá napsaný. Špila říká, že objednaní nejsme, ale že nás soudruh předseda určitě přijme, protože je to jeho kamarád ze studií. Ohlásit nás sekretářka nemůže, ale má volné okénko příští týden v pondělí. Předseda má na

každou návštěvu přesně vymezený čas a kávu si může návštěva dát u sekretářky před nebo po návštěvě. Děkujeme a jedeme do Lysovic.

Naše nálada je pod psa. Dnes jsme dopadli jako sedláci u Chlumce. Stavujeme se na chvíli u Mirka ve Vyškově a jedeme do Lysovic. Mirkův tchán nás vřele vítá a ptá se, kde se tady tak náhle bereme. Na stole se objevuje slivovice a to je náznak toho, že bude obchod úspěšný. Otec Vendolský může rozhodnout sám o prodeji obilí. Jejich JZD je semenářský pěstitel osiv a má dostatečné zásoby na skladě. Požadovaných padesát tun nám může prodat. Bude to seťová pšenice, trochu dražší ale to pro nás teď nehraje žádnou roli. Do půlnoci zapijíme ten dobrý kšeft a ráno po snídani jedeme do Opavy.

Ten včerejší den byl nakonec taky úspěšný. V Opavě mě vede Špila do restaurace, kam jako študáci nejraději chodili. Tam se zdržujeme přes oběd a po jedné hodině jedeme do JZD u Opavy, kde šéfuje Špilův kamarád. Doufáme, že nedopadneme jako v Hodoníně. Máme štěstí. Předseda je přítomen, vřele nás vítá. Je upřímně rád, že se setkává se Špilou. Kancelář má předseda přepychovou. Strop je vykládaný dřevem, stěny potaženy sametem, na zakázku zhotovený lustr po celé délce konferenčního stolu. Předseda otevírá ve stěně zabudovaný bar a ptá se, co budeme pít. Má tam výběr všeho druhu lihovin. Já jsem řidič, tak si dám jenom jednu becherovku. Páni ale nejraději pijou gruziňák. Kdyby jenom pili, oni chlastali od jedné do pěti odpoledne. Dohodli se, že nám předseda prodá také 50 tun ječmene. To bylo dobré, úkol jsme už měli splněný. Bylo co oslavovat, jenom že já jsem měl strach, že Špila nebude schopen najít v Havířově bratrův byt. Konečně jsem ty dva donutil, aby přestali pít, ještě se půl hodiny loučili u auta a konečně jsme vyrazili k Havířovu.

Po cestě jsem ucítil, že mi plave zadek vozu. Zastavil jsem a zjistil, že mám měkké pravé zadní kolo. Vyhodil jsem ty tři pytle cementu do příkopu, abych se mohl dostat k rezervě. Po odlehčení zadku se kolo trochu vylepšilo a já se rozhodl, že nebudu měnit rezervu a těch pět kilometrů do Havířova dojezu. U Špilova bratra jsme ohlášení nebyli. Doma byla jenom švagrová, ta nám připravila večeři a říkala, že manžel je na schůzi, ale asi v devět večer by měl přijít domů. Na stůl dala láhev myslivce a já jsem si s nimi dal dvě štamprle, to už jsem řídit nemusel. Když přišel Špilův bratr ze schůze, tak jsme dorazili tu láhev a protože nic jiného doma neměli, tak si bratr usmyslel, že půjdeme do hospody za rohem. To přece nejde, aby bráchu nepohostil, když k němu přijede jednou za osm let. Hlavně schází točené pivo. V restauraci byla na dveřích cedule, že je lokál od 18:00 hodin zavřený, neb se koná závěrečný večer kurzu ČSM. Na bouchání Špilova bratra přišel otevřít vrchní a ten nás nakonec pustil dovnitř, ale že se musíme posadit stranou, abychom nerušili kulturní program, co mají svazáci připravený. Náš hostitel hned poručil čtyři velké vodky, jednu pro pana vrchního a tři piva pro nás. Kulturní program běžel a k jednotlivým sólistům se přidávali bratři Špilové. Vždycky když konferenciérka ohlásila, třeba, teď vám zazpívá lidovou píseň tu a tu Anička Hromádková, tak se ty dva hned přidali. Nic nepomáhalo, ani mé napomínání. Konferenciérka byla z toho nešťastná, nakonec svazáci uznali, že je to hrozná legrace a tak konferenciérka ohlašovala, že zazpívá Anička nebo Mařenka lidovou píseň za doprovodu pánů z obecnstva. Když jsme se po půlnoci vrátili domů, tak já jsem zalehl a bratři Špilové ještě v kuchyni kecali asi do dvou hodin do rána. Museli se rozloučit, protože Špilův bratr musel jít na šichtu od 6-ti hodin.

Ráno jsem vstal asi v sedm hodin, šel do koupelny a viděl Špilovy kalhoty zmuchlané ležet u vany. Vzal jsem je a strčil do koše na odpadky. Když Špila vstal, šel se umýt a obléci, ale kalhoty nikde nenašel. Měl okno, vůbec si nepamatoval, co se v restauraci dělo, ptal se, jestli sem neviděl jeho kalhoty. Pak prohledal celý byt, ale kalhoty nenašel. Já jsem mu potom řekl, že pokud si vzpomíná, tak když odcházeli z restaurace, šel ještě na záchod, ale když vyšel tak se mně zdá, že kalhoty neměl. Něco říkal, že si je posral, tak je zahodil. Nevím to ale jistě, byl jsem moc ožralý. Radil jsem mu, ať si vypůjčí od švagrové bráchovy kalhoty a zajde si do restaurace, možná tam ty svoje najde. Kámoš ale namítl, že pokud by ty kalhoty tam posraný skutečně byly, tak je přece nepřinese švagrové domů. „*Honzo, dám ti dobrou radu. Půjč si zatím bráchovy kalhoty. Po snídani budou obchody otevřené, půjdeš si koupit nové kalhoty, švagrové vrátíš bráchovy a všechno bude v pořádku.*“ „*Co já mám ale švagrové říct?*“ „*Víš co, neříkej jí nic, zatím co já ji budu v kuchyni bavit, ty si nějaké bráchovy kalhoty natáhni a ona to nebude kontrolovat.*“ To se zdálo Honzovi nejrozumnější.

Po snídani, když jsme měli odjíždět do Ostravy, jsem šel do koupelny a zavolal na Honzu: „*Pojď sem!*“ Honza přišel a já stál nad otevřeným odpadním košem a povídám, „*Podívej se blbče, tady máš kalhoty v koši.*“ Honza sáhl pro kalhoty a celý šťastný, že nejsou posraný, si je natáhl a bráchovy kalhoty dal na místo. V Ostravě Honzova maminka takovou návštěvu nečekala, nic méně byla moc ráda, že Honzu po tolika letech vidí. Pobídla nás, abychom se posadili, že si skočí do obchodu jenom něco koupit a připraví nám oběd. Já jsem chtěl dát Honzovi příležitost, aby si mohl s maminkou nerušeně popovídat a jel

jsem do města sehnat pneuservis, abych mohl dát opravit pneumatiku, kterou jsem ráno vyměnil za rezervu. Z Ostravy jsme vyjeli asi ve tři hodiny odpoledne. Jeli jsme přímo domů. Do Smiřic jsme už nemuseli. V pondělí nás ředitel pochválil za dobré splnění úkolu.

Posezení s Jardou Sobotkou – nákup dárků

Trapné chvíle jsem s Jardou Sobotkou, vedoucím statkové dopravy, zažil několikrát. Nejtrapnější případ byl, když mě přesvědčil, abych s ním šel do obchodu, že potřebuje ženě koupit nějaký dárek k narozeninám. Jednou, když jsme byli v Děčíně, mě požádal, jestli bych nemohl zajet k hotelu GRAND, tam vedle je velká prodejna s dámským i pánským prádlem. Chtěl jsem na něho počkat ve voze, ale on naléhal, abych šel s ním, že mu jako zkušenější budu radit.

Nejdříve jsme šli k dámskému prádlu. Chtěl podprsenku pro ženu. Číslo neví, ale nějakou větší, je to překvapení, tak se na číslo ženy nemohl ptát. „*To se takhle vizuálně špatně odhaduje. Takhle kdybych si mohl šáhnout na vaše, tak bych hned poznal, jestli je to akorát nebo větší či menší.*“ „*Co si to dovoluujete, vy sprostáku.*“ „*Já vím, to nejde, to nejde, promiňte. Ukažte mi nějakou podprsenku ale větší.*“ Prodavačka vyložila na pult několik kusů. „*Co říkáte šéfe, vlezou tam kozy mej starej?*“ „*Ty knoflíčky se mi zdaj nějaký slabý, ty kdyby se utrhly, až bude stará tancovat čardáš, tak se může stát neštěstí. Kozy vylítnou, a když praští tanečnicka přes ucho, tak bude koktat půl roku.*“ To se kolem nás začali shromažďovat kupující jako na estrádě. Konečně, když si jednu podprsenku vybral, tak na ni chtěl záruční list a vyjmenoval, jak může být taková podprsenka nebezpečná.

Jako další potřeboval trenýrky pro sebe. Prodavačka zase vyložila několik kusů na pult. Jarda je přebíral a na každých viděl nějakou závadu. Silná guma, budou ho škrtit, slabá guma, budou mu padat. Široké nohavice, úzké nohavice. Také materiál se mu zdál slabý. „*Do toho když prdnu,*“ říkal prodavače, „*tak se to roztřeše. Také barvu potřebuju takovou, nějakou maskovací.*“ „*To myslíte nějakou khaki?*“ „*Ale prd khaki,*“ říká Jarda, „*nejakou žluto-hnědou, když si je připoseru, tak aby to nebylo vidět. Moje stará nerada pere, tak aby mě alespoň rok vydržely.*“ Mladá prodavačka utekla a místo ní přišla starší paní. Když konečně zaplatil jednu podprsenku a jedny trenýrky, tak té starší prodavače řekl, že v tomhle obchodě si neváží dost dobrého zákazníka. Kdyby byl svině, tak by udělal zápis do knihy přání a stížností.

Někdy byla s Jardou legrace, když se třeba v automatu dohadoval s prodavačkou, že jsou ty párky moc krátké, jindy zase zbytečně dlouhé. Také v závodní jídelně vyměňoval zátky na lahvičkách s Magi. U těch převrtal dírky, a kdo si toho nevšiml, tak si do polévky chrstl více Magi než potřeboval. Také když jsme v jídelně seděli u stolu sami a přišla nějaká spolupracovnice a ptala se, zda máme volno, jestli si může přisednout, otravně odpovídal. „*No jó, co se dá dělat, to zas budeme poprskaný.*“ Všichni jsme se dlouhá léta navzájem znali, tak to nikdo nebral jako urážku. Ženské říkaly, že znají svoje lidi.

Druhý větší trapas sem s Jardou zažil v hotelu SLAVIE v České Kamenici. Já jsem do hospody chodil zřídkka, ale jednou mě Jarda vylákal na pivo. Pivo mi moc nechutná, ale abych nebyl považován za suchara, tak jdu. To jedno snad snesu. Vedle našeho stolu seděla slečna či paní se dvěma muži. Byli to projíždějící a zastavili se jenom na večeři. Ty dva páni se té ženě moc dvěřili a pořád něco objednávali. Pořád jí říkali Maruško a předbíhali se v poklonách. Maruška zřejmě nevěděla, kterému nápadníkovi věnovat větší přízeň. Jarda mi říká: „*Šéfe, dávejte pozor, jak to té Marušce polepším.*“ Už jsem tušil nějakou lotrovinu, tak říkám: „*Jardo, neblbni.*“ Ale Jarda se nenechal od svého úmyslu odradit.

Otočil se k té společnosti a říká: „*Nazdar Marie, pořád si říkám, jsi to ty, nejsi to ty? To jsem rád, že tě zase vidím.*“ Marie se dívá a neví, o co se jedná. „*Ty mě nepoznáváš? Já jsem Jarda, ono to je už pár let, co jsme se viděli naposled.*“ „*Pane,*“ říká Maruška, „*nevzpomínám si, že bych vás kdy znala.*“ „*Ale Maruš, za to se stydět nemusíš, já ti napovím, Plzeň – Bory. Já jsem seděl za rozkrádání státního majetku a ty jsi pomáhala v kuchyni a byla si zavřená tuším za příživnictví.*“ „*No dovolte, pane, to mě uráží, nikdy sem zavřená nebyla.*“ „*Za to se Marie stydět nemusíme, někdo zavřený byl, někdo sedí teď, ostatní tam teprve půjdou, kdybych tě Maruško, neviděl, tak bych tě poznal po hlase. Není to od tebe hezké, že se nehlásíš ke starým kámošům.*“ „*Pane nemíním se s vámi dále bavit, neznám vás a nikdy jsem s vámi nepřišla do styku.*“ „*No dobře, když ti to je nepříjemné, tak jako bych nic neřekl. Myslel jsem, že si pokecáme, chtěl jsem se zeptat, jestli ještě žiješ s tím Bulharem a jak se ti daří. Zdá se, že dobře.*“ To se už začali čepeřit ti pánové, co seděli s Maruškou.

Vypadalo to, že se s námi budou chtít prát, aby jsme neuráželi jejich přítelkyni. To přišel vrchní a prosil Jardu, aby mu nekazil kšefty. Jarda přestal na Marušku mluvit, ale mě povídá dost hlasitě, tak aby to vedle slyšeli. „*To jsou dneska lidi, zaprou nos mezi očima. A taková se to zdála být hodná holka.*“ Páni

zaplatili útratu a odjeli. Já jsem si s Jardou dal ještě dvě vodky, abychom si to trochu vylepšili u pana vrchního.

Když jsem odcházel do důchodu, tak odešel také Jarda Sobotka od statku. Šel pracovat k JEDNOTĚ Varnsdorf jako revizor. Pod novým šéfem prý sloužit nebude. Rád bych se s Jardou ještě jednou v životě potkal. Setkat se můžeme na věčnosti. Jak jsem se záhy dozvěděl, Jarda zemřel, nedožil se ani důchodu.

Vlád'a Němeček – kavalír silnic

Dělat dobré skutky se někdy nevyplácí. To poznal i náš řidič nákladního vozu, Vlád'a Němeček z Veselého. Místo pochvaly v okresních novinách ho čekala pokuta 500 Kčs od dopravního inspektorátu v Děčíně. Vlád'a byl dobrák od kosti a jeho dobrota a šetrnost způsobila jemu i mně trapné chvíle.

Jednoho dne mi Vládík zavolal, že ztratil zadní SPZ od své V-3-S a příští týden, že má jet na cukrovarnickou kampaň do Mělníka. Obratem jsem řekl, že je starej blbec, že to číslo se mu tam muselo třeapat hodně dlouho, když ulítlo. S Vládíkem jsme si tykali. Znali jsme se hodně let. Po začlenění JZD Veselé do našeho statku, jsem ho začlenil do kurzu traktoristů a později do kurzu řidičů nákladních automobilů. Vládík se vymlouval, že ztratil SPZ i s držákem, pravděpodobně jej ulomil někde na senázním platu, když nacouvával k senáži. Řekl jsem mu, že mu ve středu, až bude úřední den, nové číslo přivezu. Vyplnil jsem příslušný tiskopis, vzal velký techničák a přivezl nové čísla i nové osvědčení o T.P. Přední SPZ a staré osvědčení o T.P. jsem měl správně odevzdat, ale to jsem zakamufloval tím, že jsem vezl několik starých SPZ a osvědčení o T.P., které jsem rovnou hodil do bedny a osvědčení jsem přetřhl a hodil do koše. Tak jsem to praktikoval na D. I. běžně.

V té době jsme měli na statku 108 nákladních a speciálních aut. 118 traktorů a 220 jiných prostředků, které měly SPZ. Před technickými prohlídkami jsem někdy posílal mladšího mechanizátora na D. I. v Děčíně na výpomoc v uspořádání kartotéky vozidel našeho statku. S náčelníkem D. I. jsem měl dlouholeté přátelské vztahy. Proto se mi vždy podařilo urovnat nebo alespoň zmírnit průšvihy našich řidičů u závažnějších přestupků.

Co provedl ale náš Vládík Němeček? Podařilo se mu najít ztracenou SPZ i s ulomeným držákem a přišlo mu líto ty staré SPZ vrátit, tak si držák znovu přivařil, starou SPZ si nechal a nové čísla si schoval na pak. Počítal s tím, že v prosinci má jeho PRAGA V-3-S jít do G. O. a až přijde pěkně nastříkané, tak si tam dá nové čísla a bude mít auto jako nové. Staré přísloví praví, že náhoda je blbec a náhoda také přivedla našeho Vládíka pomalu do maléru. Už měsíc vesele vozil na Mělnicku řepu do cukrovaru, a když se navečer vracel z práce, tak uviděl na silnici odstaveného Wartburga a bezradnou řidičku. Zastavil a nabídl jí pomoc. Závalu na autě se mu odstranit nepodařilo, tak jí vzal do vleku a odtáhl jí až k jejímu domu asi 15 kilometrů. Nevyužil ani pozvání na kafe, nevezl si žádnou odměnu, kopl do vrtule a hasil si to na ubytovnu. Vše proběhlo v pořádku a klidu, na duši ho hřálo vědomí, že vykonal zase jeden dobrý skutek.

Ta řidička chtěla vykonat také jeden dobrý skutek a tak sedla a napsala na D. I. v Děčíně děkovný dopis, ve kterém žádá, aby uveřejnili v okresních novinách poděkování šlechtnému řidiči nákladního vozu PRAGA V-3-S, uvedla také SPZ, za pomoc, kterou jí poskytl, když stála bezradná s porouchaným vozem na silnici. Už se stmívalo a ona se bála, že jí už žádný nezastaví. Popsala všechno, jak se nejprve snažil odstranit poruchu a když to nešlo, tak jí odtáhl až k domu jejího bydliště. Jméno toho skutečného kavalíra silnic nezná, stačila si jenom zapsat číslo SPZ, a proto prosí touto cestou o vyjádření poděkování.

Náčelník D. I. vypnul prsa. Koho by nepotěšila pochvala na řidiče jeho okresu. To svědčí o dobré práci všech dopraváků. Nejdříve ale musejí najít, komu patří uvedená SPZ a potom se dotáže na jméno řidiče. Dalo jim to zabrat, protože na kartě byla už stará SPZ přeškrtnutá a nadepsaná nová, kterou nám asi před šesti týdny vydali. Bylo jasné, že vůz jezdí na staré SPZ, i když má vydané nové. Volá mě náčelník D. I. a ptá se, jak je to možné, že náš vůz V-3-S jezdí na Mělnickém okrese se starou SPZ, která měla být údajně ztracená, a já jsem si od nich vzal nové SPZ. Já o tom nic nevím a říkám mu, že se naše vozy v sobotu z Mělnicka vrátí, tak to hned dám do pořádku. „*Kamarádičku, koukej sem hned v pondělí s těmi SPZ naklusat,*“ říká do telefonu náčelník.

Je mi jasné, že bez lahve gruziňáku se mu radši nebudu na oči ukazovat. V pondělí jedu na dopravu a beru si do parády našeho Vládíka. Ten mi vysvětluje, že ztracenou SPZ našel, tak si chtěl ty nové ušetřit, až bude mít vůz po G. O. Říká, že ho na Mělnicku nikdo nekontroloval, proto nám není jasné, jak se na to přišlo, že jezdí na staré číslo. No nic, jedu na dopravák, tam se to dozvím. Sotva zavřu dveře na dopraváku a už jeden příslušník otevírá dveře do náčelníkovy kanceláře a říká: „*Šéfe, je tady vedoucí od těch kavalírů*

silnic. “ Vůbec tomu nerozumím. Vysvětluji náčelníkovi, jak hospodárně si Němeček počínal. „*Ty ho ale musíš znát, nebo si na něho vzpomenout z technických prohlídek. To je ten jak tak pěkně koktá.*“ Tak na toho si náčelník pamatuje a říká, že ho to bude stát 500 Kčs. Vytahuji tu láhev koňaku a říkám, že by měl od potrestání Vládíka upustit, když už nebude pochválen v okresních novinách. Všichni, kdo Vládíka znali, věděli, že při svém koktání, když se rozčílil, tak to říkal, „*A to se, a to se, a to se na to vyseru.*“

V té době přišel na trh nový televizor ATOS. Proto jsem si na Vládíka vymyslel nový fór, který se bleskurychle ujal na celém statku. Ten zněl: „*Už jste slyšeli, že Vlád'a Němeček dostal od firmy TESLA nový televizor značky ATOS?*“ „*Jak to,*“ ptají se. „*No dali mu to za propagaci značky, on pořád říká atose, atose, atose na to vyseru.*“ Dopis od té vděčné paní jsem Vládíkovi přivezl. Manželce ho neukáže.

Miroslav Mülfeit Kytlický

Kdo by neznal nebo aspoň neslyšel o Kytlicích. Známa chalupářská a chatařská obec, převážně pražských osobností našeho kulturního života. Tak jak se postupně zaplňovala obec chataři a chalupáři, tak upadala tradiční zemědělská výroba. Orná půda se zatrávňovala, přeměnila na trvalé travní porosty. Zůstalo tam ještě asi sedmdesát dojníc ustájených na dvou místech i s těmi máme velké problémy. Jejich ošetřování je odkázáno na cikánské pracovníky. Jediný starousedlík je kočí, navážející krmení a podestýlku. Po každé záloze a výplatě Cikáni oslavují a na druhý den je není možno dostat do práce. Žádný zootechnik s nimi nevydrží pracovat déle jak tři měsíce. Teď sehnal hlavní zootechnik statku Pepík Záklasník konečně chlápka podle svých představ, který mu slibuje, že ta černá kůže se naučí pracovat.

Jmenuje se Miroslav Mülfeit, je to urostlý, svalnatý asi třicetiletý chlápek a svým vzezřením vzbuzuje dojem sicilského mafiána. Hned po první výplatě se jel Záklasník ráno podívat do Kytlic, jak probíhá dojení a přijel velmi spokojen. Mülfeit prý jim udělal budíček přesně ve čtyři hodiny ráno. Kopl do dveří a řval, že už měli být na pracovišti. Koho stihl, toho přetáhl holí, některým se podařilo vyskočit oknem. Staré cikánce řekl, že ona zodpovídá za své děti a je povinná je o půl čtvrté budít. Stejný postup udělal, když poslal partu Cikánů na kupení sena a když za nimi kolem poledne přišel, tak je nachytil, jak sladce spinkali. Zase dostali výprask a řekl jim, že musí zůstat na poli tak dlouho, dokud nebudou s prací hotovi. Záklasník říkal, že si Mülfeit vede jako feudální pán v době roboty a proto mu budeme říkat Mülfeit Kytlický. Sám sice nemohl řezat podřízené zootechniky holí, ale nadávek od něho slyšeli moc.

Každý den dispečerka brala hlášení z farem o nádoji a dodávce mléka do mlékárny. Tam, kde nebyla plněna denní dodávka mléka, musela přepnout telefon do naší kanceláře do výrobního oddělení. Záklasník převzal telefon a začal nadávat: „*Ty svině líná, ty chcípáku přitroublej, ty parchante nedonošenej, ty hňupe, ty kryple, ty lotře, ty pacholku idiotská,*“ a další nadávky, kterých měl velkou zásobu. Já jsem s hlavním agronomem Záklasníkovi navrhoval, aby si to nahrál na magnetofon a potom to dotyčnému provinilci jenom přehrál do sluchátka telefonu. Případně pokud zrovna nebude v kanceláři, tak to můžeme udělat my, aby jeho provinilec o nic nepřišel. Jedině komu ještě tento měsíc nenadával, byl jeho chráněncem Mülfeit Kytlický. Tam se denní dávka mléka do mlékárny Varnsdorf podle hlášení plnila.

Tu se stala taková věc, že měsíční uzávěrce dodávek mléka dle jednotlivých farem se rozcházeły čísla u mlékárny Varnsdorf asi o 1,220 litru a to právě u hospodářství Kytlice. Záklasník bydlel také ve Varnsdorfu. Nám řekl, že než pojedou do práce, tak se staví v mlékárně a zjistí, kde je chyba. Mlékárna měla mléka řádně zaevidována podle dodacích lístků z farmy. Bylo zřejmé, že Mülfeit hlásil dispečerce větší množství, tak aby to dávalo plánovanou denní dodávku. Záklasník jel rozružený rovnou na farmu Kytlice. Pustil se do Mülfeita a znectil ho, jak zákon káže. Vykřikoval, že se dopustil podvodu, že ho zklamal, jak on teď vypadá, když ho dával ostatním za vzor. Mülfeit ho v klidu vyslechl a řekl Záklesníkovi své důvody. Jednak byl plán nádoje na ten měsíc postaven špatně, protože hodně dojníc je v březí a teď se mu právě telí a manko dožene. A za druhé to hlásil špatně v obavě, aby jeho šéfa neklepla pepka, když by mu musel každý den nadávat. On, že ho má strašně rád, nikdy neměl tak hodného šéfa. On se žádného podvodu nedopustil neboť v mléčném deníku, který slouží pro výpočet mzdy dojičkám, uváděl jenom skutečnou nádoj. „*Představte si, šéfe, kdybyste mi musel celý měsíc, každý den nadávat, jak by utrpělo vaše zdraví. Takhle mi vynadáte jenom jednou, což jste právě udělal. Teď když jsme si to vyjasnili, tak bychom měli jít do hospody a dát si pár frťanů.*“ Když se v poledne Záklasník vrátil na podnikové ředitelství, tak jsme se ho se Zdeňkem Hlavsou ptali, jak to dopadlo v Kytlicích. „*Představte si, jak mi to ten holomek zdůvodnil,*“ řekl Záklasník a vyložil nám celý průběh jejich jednání. „*Vím, že to ten kluk s těma Cikánama nemá lehké. Jiný by s nimi nesvedl nic.*“

Při nějaké příležitosti jsem Mülfeitovi řekl, že se divím, že si na něho Cikáni nestěžují, že je bije a že se nebojí, že mu vrazí kudlu do zad. Mülfeit řekl, že se nebojí, neboť na své straně má rodiče těch Cikánů. Vysvětlil jim, že jinde je nebili, ale vždycky po zkušební době je vyhnali z práce a krátili jim mzdu. On, že jim mzdu krátit nechce, nechce je ani vyhnat, ale musí trvat na tom, aby svou práci udělali. Jak to má ale dokázat, když oni na dobré slovo nic nedají, slíbí, ale neudělají a své rodiče také neposlouchají. „*Oj máte svetů pravdu velkomožný pan, nechcú nás poslouchat, tak jak pokarajte jich keď třeba.*“ Souhlasili starí rodiče. Cikáni obývali v Kytlicích statkový poschodový dům. Předchůdce Mülfeita, když je přijímal, tak se ptal, kolik jich je, oni říkali jenom rodina, jenom rodina pan vedoucí. Když se začali stěhovat, tak jich tam bylo kolem čtyřiceti osob. Na námitky vedoucího, že jich je nějak moc, tvrdili, že je to jenom rodina. Vyjmenovali všechny příbuzenské vztahy, švokra, ujo, krstný otec a další, až byl z toho vedoucí úplný jelen.

Další výpomoc získal Mülfeit občas z místního blázince. To bylo pražské zařízení pro choromyslné. Ty lehčí případy pouštěly jeptišky na výpomoc statku, na sušení a kupení sena. S těmi si Mülfeit také užil. To je ale jiná kapitola.

Trapas v domě potravin v Praze.

Po ránu jsem zašel do účtárny, potřebuji porovnat nějaké čísla s investiční účetní, Sedí tam také náš panský kočí, jak se tehdy říkalo šoférům z podnikového ředitelství. „*Jak jste se měli včera v Praze?*“ ptá se jedna z pracovnic z účtárny. Ženy vědí, že jsme byli s řidičem a ještě dvěma pracovníky na poradě na hlavní správě velkovýkrmen při Ministerstvu zemědělství. „*Ale,*“ říkám otráveně, „*zažili jsme tady s Pepíkem hroznej trapas, to víte, když vlezou venkovští balíci do nějakého lepšího podniku ve velkoměstě.*“ „*A co se vám přihodilo,*“ ptají se zvědavé dámy. Dělam drahoty a říkám, že se mi o tom ani nechce mluvit, protože té ostudy bylo v Praze i tak dost.

„*Tak nám konečně řekněte, co se přihodilo, my to nebudeme nikde roztrubovat,*“ ujišťují nás ženské. „*A tady Pepík,*“ ukazují na našeho řidiče, „*se s ničím nepochlubil?*“ „*Nepochlubil, protože jste mu to zakázal.*“ Pepa tajemně mlčí, na ničem jsme se nedomluvili, ale za ta léta, co se vzájemně známe, čuje že chci babám zvědavejm něco nalhat. „*Tak nám konečně řekněte, co se přihodilo a nenechte se prosit.*“ „*Tak já vám to tedy řeknu, ale Bůh vás chraň to někde vykecat. Včera po poradě si chtěli chlapi ve městě něco koupit a já tady s Pepou jsme šli do domu potravin, nahoře na Václaváku, že si tam také něco koupíme domů a nahoře v restauraci si dáme nějakou svačinu. Tam jsme měli sraz s našimi chlapy před odjezdem domů.*“

„*Když jsme šli po schodišti nahoru do restaurace, tak proti nám šli na odpočívadle dva elegantní páni. Hned na první pohled jsem věděl, že je odněkud znám, ale za Boha jsem si nemohl vzpomenout, odkud a kam je zařadit. Nevím, jestli jste to někdy zažily, že potkáte někoho, koho jste znaly dříve dobře a teď se stydíte říct, že jste rádi, že ho zase vidíte, ale nevíte, odkud ho znáte. Pro nás to bylo ještě trapnější, protože ti dva elegantní se na nás usmívali, zřejmě nás také poznali. Podobali se těm americkým hercům, co hrají role milovníků a teď si za Boha nemůžu vzpomenout na jejich jména, já se tak moc o to nezajímám.*“ Tvářím se zamyšleně, ťukám si na čelo a napínám jejich zvědavost.

Ženské jmenují jména herců, ale já pořád vrtím hlavou, žádné se mi nehodí. „*Možná,*“ říkám, „*že to byli francouzští herci, jmenujte Francouze.*“ Ženské jmenují francouzské herce, ale ty se mi také nehodí. Říkám, že to budou zcela určitě Italové, ten jeden byl tmavovlasý jako tady Josef. Vyjmenovaly všechny známé italské herce, ale ani z těch jsem si nevybral. Posléze jsem řekl, že na jménech nesejde. „*V každém případě to byli moc krásný chlapi. No řekni, Josefe, kecám?*“ „*Jo,*“ říká Josef. „*Já nejsem nějakej teplouš, abych se díval po chlapech, ale ty dva, co šli proti nám, byli opravdu krasavci. Ty kdyby viděly naše holky, tak by blahem omdlely.*“ Tím minil 3 naše svobodné pracovnice účtárny.

Ty se hned ozvaly, že nejsou žádné holky, holky že jsou u zedníků. „*No dobře a jak to dopadlo,*“ žadonily zase ženské. „*No když už natahovali ruce na pozdrav, tak jsem si uvědomil, jestli budu mít u sebe dost peněz, kdyby se ti chlapi chtěli rozšoupnout a oslavit naše setkání. S těmi si nemůžete dát myslivce nebo praděda. Ty jsou zvyklí na gruziňák, wiski, šampaňské a takové lepší nápoje.*“ Začal jsem jim vyjmenovávat, co tam kolik stojí.

Pořád jsem si nemohl ujasnit, odkud ty fajnový pány znám. „*No a jak to s tím ujasňováním dopadlo?*“ zeptala se paní Pokorná, nejstarší žena z účtárny. „*Dopadlo to dobře, paní Pokorná, když jsme už napřáhli ruku na pozdrav, tak jsme narazili do zrcadla. Tam mají na odpočívadle jak se lámou schody na celé stěně zrcadlo. Tak jsme byli moc rádi, že jsme to my.*“ Josef, panský kočí, se obořil na svobodné

úřednice, „*Vy potvory, americké, francouzské a italské herce znáte lépe jak otčenáš, ale že vám každý den chodí před nosem takoví krásní páni, to ste si neráčily všimnout.*“ „*Tak promiňte, promiňte,*“ hihňají se děvčata. Paní Pokorná nám nezůstává nic dlužná. „*Kdyby pan Pěnička trochu víc upřesnil popis těch krasavců a řekl, že to nebyli vysocí a štíhlí páni ale spíš takoví chlapíci menšího vzrůstu a že měli bříška jako báby v devátém měsíci, tak bychom si hned na vás vzpomněly.*“ Pepík se ohradil proti výroku paní Pokorné a říká, že nás ty bříška a 9 měsíců moc uráží, příště jim nic neřekneme. Já říkám, „*Pojd' Josefe, pojedeme do Benešova taky se žádného ocenění nedočkáme.*“ Na odchodu nám paní Pokorná říká, že odvolává těch 9 měsíců a zkracuje to na sedm.

Evžen Sunkovský, včelař v Růžové – Komisař Bareš rok 1945, 1961

Včelař Evžen Sunkovský byl spjat s historií osídlení obce Růžová, českými osídlenci v roce 1945. Když se Němci přesvědčili, že jejich odsun je nevyhnutelný, jenom s padesáti kilogramy majetku na osobu, tak začali někteří utíkat do Německa s povozy nebo alespoň s ranci a dobytkem. Pro toho, kdo se vyznal v místním terénu a lesních cestách to nebyl velký problém. Přes Kamenickou Stráň, Dolní Mlýn a Zadní Jetřichovice jste se dostali na hranice. Ty tvořil potůček sotva jeden metr široký. Z Růžové to bylo asi 12 kilometrů. Přísun nových osídlenců nebyl dostatečný. V obci nebyl žádný průmysl. Před válkou obec žila převážně z turistického ruchu a práce v lese. Po odsunu Němců zůstalo v obci několik set kusů hovězího dobytka a ten bylo potřeba nějak zabezpečit.

Do obce přijel nový přistěhovalc s pistolí u boku, přivedl si sebou několik kovbojů a prohlásil, že se zakládá výpasové družstvo do té doby, než bude obec úplně osídlená. Kovbojové mu říkali soudruhu komisaři a noví osídlenci, jak kdo chtěl, pane nebo soudruhu. Nový komisař by nejradši ihned založil kolchoz, ale dosídlenci k tomu neměli důvěru. Rozhodl se postupovat pomalu a tak nařídil, aby byly všechny včelstva svezeny a postaveny na jedné větší zahradě na okraji vesnice. To novým osídlencům nevadilo, protože s včelami neměli nikdy co dočinění a někteří se jich báli. Jako včelaře ustanovil právě jmenovaného Evžena Sunkovského. Jestli to byl od začátku skutečný včelař nebo se to postupně naučil, to se mi nepodařilo zjistit.

Skutečností zůstalo, že tu práci dělal i v JZD a s ní přešel i do státního statku. JZD tam soudruh komisař založil ihned po vítězném únoru 1948 a ihned jako dobrý organizátor z obce i se svou rodinou zmizel. Bylo to snad první JZD v severočeském kraji. Bylo to první a také nejhůře prosperující družstvo v okrese, se kterým si okresní činovníci nevěděli rady. Nejhorší na tom bylo, že v okrese nebyl žádný Státní statek, kam by ho začlenili. Přijali proto šalamounské řešení, udělali z toho farmu státního statku Předlice, okresu Ústí nad Labem. Jako vedoucího farmy tam dosadili Honzu Špilu, ať se stará. Z Růžové to bylo na ředitelství statku Předlice asi 45 kilometrů, tam byl problém se vůbec telefonicky dovolat a né ještě očekávat nějakou pomoc, co se týče mechanizace. Když začala krachovat jiná družstva v okrese, tak se okresní činovníci rozhodli, že farmu Růžová povýší na ředitelství státního statku a začlení tam dalších sedm úpadkových JZD. Jako ředitele tam dosadili Vítězslava Lercha. Do funkce hlavního ing. přišel ing. Zdeněk Hlavsa. Do funkce hlavního zootechnika Zdeněk Bříza. Do funkce hlavního mechanizátora V. Slabý a později Václav Pěnička.

Honzovi Špilovi zůstala na krku největší farma na statku Růžová s přiřazenými obcemi Janov a Kamenická Stráň. Nejzajímavější bylo, že v celém kraji žádný zemědělský podnik nechoval včelstva a žádný úřad z nadřízených orgánů nevěděl, kam se to má zařadit, jestli pod přidruženou nebo živočišnou výrobu. S včelařením jsme trpěli hlavně, když jsme přešli pod sdružení velkovýkrmen Praha. Tam si ředitele dobírali, jak ty včely eviduje, zdali mají náušnice a zda je nemusí v zimě kovat. Ředitel jim odpovídal, že z nich mluví závist, protože co do počtu chovaných kusů, máme nejvíce, a co se týče produktivity práce na jednoho pracovníka, jsme nejlepší.

S Evženem jsme měli potíže s jeho platovým zařazením, v tehdejších tabulkách taková profese nebyla. Nakonec jsme ho zařadili jako vedoucího přidružené výroby. Evžen vynikal také jako výborný kytarista. Chlapi, kteří tomu rozuměli, říkali, že se ještě s tak výborným kytaristou nesetkali. Nechápal, proč se s tím neživí a trčí v takovém zapadákově. Evžen často hrával v hospodě a tam ho luffáci napájeli. Evžen si dával do trumpetu, co se do něj vlezlo. Kdyby jenom to, ale on nasával víc, nežli snesl. To byla ta třetí věc, kterou byl známý. Když se ho podařilo hostinskému konečně po uzavírací hodině vyhodit z hospody, tak mu vždy říkal, ať jde blít od hospody kousek dál. Když se Evžen dával, tak to se do nočního ticha vrážel takový srdcervoucí řev, že se člověku stavěly vlasy na hlavě. Zdeněk Bříza říkal, „*Já to nemohu poslouchat, běžte kluci a dorazte ho, ať se chudák netrápí.*“ To snad ani ve středověku, když

lámali zločince na kolech nebo ho natahovali na skřípec, tak nemohl řvát víc než Evžen.

Ještě jedna nemilá věc se Evženovi přihodila. Bylo to v souvislosti s pohřbem listonoše z Arnoltic, který doručoval poštu i do obce Růžová. Tehdy listonoš vjel na rozcestí na mopedu pod statkový nákladní automobil a utrpěl smrtelná zranění. Nehodu zavinil listonoš, který nedal přednost nákladnímu autu jedoucímu po hlavní silnici. Veřejnost, u které byl listonoš oblíben, přesto vinila statky a to tak, že kdyby tady statky nebyly, tak by jejich auta tady nejezdila.

Pohřeb se měl konat v Děčíně na Folknářích. Z Arnoltic byl vypraven autobus, který se měl zastavit v Růžové u hospody, aby sebral občany, kteří se chtěli zúčastnit pohřbu. Statek pověřil Evžena, aby zajistil věnec se stuhou od zaměstnanců státního statku Růžová. Všechno probíhalo podle plánů, jenom že autobus z Arnoltic se asi o čtvrt hodiny opozdil. V Růžové v hospodě začali na naše chlapi hartusit, ať rychle dopíjejí a zaplatí, protože už takhle mají zpoždění. Konečně všichni nastoupili do autobusu a jelo se na hřbitov. Když se z autobusu vystupovalo, tak arnoltičtí hasiči a rodina vynášeli věnce, teprve si náš Evžen vzpomněl, že nechal náš věnec u hostinského v komoře.

To byl pro Evžena i pracovníky statku veliký trapas. Museli vyslechnout spoustu škodolibých i zlostných poznámek na statek, že se nestydí, připravit člověka o život a nejsou schopni mu koupit ani věnec. Evžen se omlouval a sliboval, že hned zítra věnec na hrob dopraví. Nicméně to měl pro ten den u chlapů rozházený. Byl si vědom, že bude muset v hospodě poručit alespoň dvě rundy, aby si to u chlapů zase vyžehlil.

Po pohřbu zůstali štamgasti zase v hospodě zapíjet žal. Někteří se ale z hospody vytratil, že se musí Evženovi nějak pomstít. Přesně o půlnoci něco zabušilo šileně na okno lokálu. Za sklem se objevila maska kostlivce a tlumený hlas zavolal: „*Evžene, kde je můj věnec?*“ To se opakovalo třikrát. Evžen prý zbledl jako stěna a blekotal: „*Kluci co mám dělat, co mám dělat, vyneste mu ten věnec, je v komoře.*“ Chlapi mu radili, ať ho dá sám, od nich si ho ten nebožtík nevezme. Ať to udělá hned nebo si pro ten věnec bude chodit nebožtík o půlnoci každý den. „*Já mu ten věnec hned zítra na hrob dovezu.*“ „*To si měl udělat ještě dneska ty blbče,*“ nadávali mu chlapi.

Bylo už po půlnoci a hostinský nechtěl nalévat, koukal štamgasty lifrovat domů. Tu ale s Evženem nastala potíž. Že prý domů nepůjde, aby ho nechal hostinský vyspat v hospodě. S tím hostinský nesouhlasil a řekl mu, ať si sbalí svůj věnec a kouká mazat domů. Nakonec mu pomohli Honza Špila se Zdeňkem Hlavsou, když ho vzali vyspat k sobě na ubikaci, kde byly ještě dvě postele volné. Na druhý den přišel Evžen za mnou s prosbou, jestli bych s ním nezajel na Folknáře s věncem, autobusem nemůže, to by se mu lidé smál, teď když už to ví celá ves.

S Evženem jsme koukali vycházet, protože nás zásoboval medem na výrobu medoviny. Na výrobním jsme měli vždy jeden nebo dva demižony s medovinou. Věnec jsme naložili do kufru Volhy a dopravili na hrob. Po cestě jsem Evženovi řekl, ať se u hrobu pomodlí otčenáš a poprosí kamaráda o odpuštění. S tím věncem trpěl Evžen dlouhou dobu, než přišla jiná událost, která otrásla veřejným míněním obce.

Asi po deseti letech se statek rozrostl a začala se provádět kombajnová výpomoc na sklizeň obilí. Náš statek prováděl kooperaci se statkem Žatec. Jeden rok jsem si měl odvést osm kombajnů žateckého statku a vyzvednout jsem si je měl v hlavních dílnách Libočany. Když jsem se bavil s vedoucím dílen, tak mi řekl, že to tam u nás na okrese trochu zná a hlavně Růžovou. Prý tam po revoluci v roce 1945 zajišťoval dosídlení a založil JZD. Dělal tam prý komisaře. Po návratu jsem se teprve Růžovské vyptával, jak to tam v tom roce 1945 vypadalo. Ty první dosídlenci si na soudruha komisaře pamatovali. Jmenoval se Bareš. Přivedl si sebou několik pomocníků, těm přidělil koně, s tím že se budou starat po odsunu Němců o dobytek do doby, než přijdou noví dosídlenci. Říkal tomu „*výpasové družstvo*“. Z několika málo českými dosídlenci založil snad první v kraji, možná i v republice zemědělské družstvo. Později dostalo název JZD. To se komisař Bareš se svými pomocníky bez pocty vytratil.

Po prvním seznámení v dílnách Libočany, jsem se s Barešem zase setkal na ředitelství státního statku v Podbořanech. Bareš tam zastával funkci ředitele. Psal zrovna nějakou stížnost na UV KSČ, že ho chtějí okresní orgány odvolat z funkce ředitele. Říkal mi, jakou záslužnou práci pro statek vykonal, jeho manželka, že je členkou UV KSČ. Jak to se soudruhem Barešem dopadlo, nevím.

Rekvalifikační kurz na holiče

Pracoviště u holiče. Na stěně visí transparent: „*Dnes sleva 50 %*“. Zákazník chce ostříhat a oholit. Ostříhat zezadu trochu vejš, u uší jenom nůžkama. Zkrátit asi o tři centimetry. Mistr zadává tu práci

učedníkovi tak zvanému, neboť se jedná o staršího pána, bývalého mistra řeznického, toho času nezaměstnaného, který se v rámci rekvalifikace přeškoluje na holiče. Má se do toho pustit a mistr, když bude potřeba, tak to poopraví.

Zákazník se ptá, z jakéže profese se ten pán přeškoluje na holiče. Budoucí holič vysvětluje pánovi, že sem na přeškolení nastoupil po dohodě s pracovním úřadem a sociálkou, neboť uznaly, že pro toto povolání je potřeba chlapa, který se nebojí krve. Tady to nemůže dělat nějaký poseroutka, který když ustříhne zákazníkovi kousek ucha a uvidí trochu krve, tak hned omdlí. Nebo když třeba při holení uřízne zákazníkovi kousek brady, tak jde do kolen a musejí ho křísit. „*Já, pane, jsem na krev zvyklí. Pro mě je kousek ucha prkotina. Stejně mají někteří chlapi ty uši zbytečně velké. A jej, teď jsem to zajel tím strojkem trochu vejš, kolik jste to říkal, že chcete zkrátit?*“ „*O tři centimetry.*“ „*Jo tak o tři centimetry, já rozuměl na tři. U mě to máte za stejné peníze.*“ Zákazník namítá, že se mu zdá, že z levé strany to má trochu vejš vystřižené. Holič ho uklidňuje, že se všechno napraví.

„*Mám tady takovou šablonu, to pěkně nasadíme a bude to kolem dokola pěkně rovně. Co bude pod hrncem je vaše, co bude mimo hrnec je moje.*“ „*Ale pane,*“ namítá zákazník, „*vždyť to je nočník.*“ „*No to je právě ta univerzální pomůcka. Uvidíte, jak se vám bude ještě hodit. Včera, když jsem holil jednoho zákazníka tupou břitvou, tak se mi tady pochcal, a když jsem jej chtěl uklidnit a vytáhl jsem svůj řeznický nůž, že to s ním půjde lépe, tak si nadělal do kalhot. A to jsem s tím nožem očistil už stovky prasat.*“ Zákazník říká, že už holit nechce a to stříhání vlasů prý už stačí. Holič mu sundá nočník z hlavy a říká, že místy to má vejš, ale to přikryje kloboukem.

Přišel to také překontrolovat mistr a zhrozil se. „*To se dělá pánovi? Takhle mu zkazit hlavu?*“ dívá se na učedníka a dá pohlavek zákazníkovi. „*Takhle jsem vás to učil?*“ a zase dá pohlavek zákazníkovi. „ *Ihned se pánovi omluvíte!*“ rozkřikne se mistr na učedníka a zase vlepí pohlavek zákazníkovi. Zákazník vyskočí ze židle a uteče ven. „*No vidíte, co jste udělal, zákazník nám utekl bez placení.*“ „*Já za ním vyhodím klobouk, aby si nemohl stěžovat, že u nás přišel k újmě. To že nám zákazníci utíkají bez placení, to hned napravím, pane šéfe.*“ K ceduli: „*Dnes 50 % sleva*“ přidal ceduli: „*Platí se předem*“.

U lékaře – vyšetření poklepem

Pacient: „*Pane doktore, bolí mě hlava, těžce se mi dýchá a bolí mě klouby.*“ „*Svlékněte se do půli těla.*“ Pacient se svlékne. Lékař: „*Otevřete ústa, vyplázněte jazyk, řekněte á.*“ Pacient vyplázne jazyk, co nejvíc to jde a vyzpěvuje „*á-á-á*“, podle notové stupnice DO RE MI FA SO. Lékař: „*Sklapněte, nejste u přijímaček na konzervatoř, v čekárně si budou pacienti myslet, že vás tady škrtím!*“ Lékař: „*Dejte nohu přes nohu,*“ vezme kladívko a ťuká pacienta pod kolenem. Noha pacienta nadskakuje. Lékař říká, že se mu zdá, že má pacient trochu opožděné reakce. Když se lékař otočí, tak ho pacient nakopne do zadku. „*Promiňte doktore, to byla jenom opožděná reakce.*“

Vyšetření pokračuje. Lékař přiloží ucho na záda pacienta a přikáže, „*Dýchejte zhluboka, potom zase nedejchat.*“ Vezme teploměr, dá ho pacientovi do úst a říká, „*Ted' se podíváme na teplotu.*“ Pacient má vykulené oči, vyskočí ze židle a na stole napíše lékaři, zda už může dejchat. Lékař si to přečte a říká, „*Hned jak jsem vás přestal poslouchat.*“ Pacient: „*Už jsem nemohl vydržet, podruhé mi ten teploměr dejte raději do zadku.*“ Lékař: „*Tam ho měl ten pacient před vámi, víte já to střídám, abych ten teploměr nemusel čistit. Ted' vás ještě vyšetřím poklepem a potřesem, když si stěžujete na hlavu.*“ Přiloží pacientovi střídavě dlaň na čelo a na spánky, klepe na hřbet dlaně, nevěřicně kroutí hlavou. „*To je divné, to je divné,*“ říká lékař. Pak uchopí pacientovu hlavu do obou dlaní, zatřepe s ní a rychle přiloží ucho k temeni hlavy, zase to opakuje a kroutí hlavou. „*To je zajímavé, jednou vám to tam žbluňká, podruhé zase rachotí. Mohu vás ale ubezpečit, že to ale sexuální harašení nebude. Jak dlouho ty bolesti v hlavě pociťujete?*“ „*To vím, pane doktore, a obávám se, že to bude mít s tím sexuálním harašením přece něco společného. Když jsem se jednou v noci vrátil ze zálet od jedné mladé vdovičky, tak mě moje stará majzla kastrolem do hlavy a od té doby mám ty potíže. To všechno se stalo dřív, než jsem stačil manželce vysvětlit, jak je ta vdova nešťastná a smutná.*“

„*Pane doktore, řekněte mi pravdu, jak to se mnou doopravdy vypadá?*“ „*Milej pane, nebudu vám nic nalhávat, není to s váma moc dobrý. Játra máte tvrdý, že by se na nich daly louskat ořechy, to bude tím chlastem. Na plicích vám to chrčí jako děravé měchy na staré heligonce. To není ještě to nejhorší. S tím byste mohl ještě nějaký rok vydržet. Co je nejhorší a na co si musíte dávat největší pozor, to jsou kastroly, pekáče a válečky na nudle. Tady jsem vám napsal nějaké tablety, budete to brát 3x denně a že pozdravuju vaši paní.*“

Tvrký chleba rosničky

V hlasatelně televize hlásí rosnička stav počasí. „Od východu k nám přichází studená fronta, bude zataženo, dešťové přehánky. Teplota v noci 6 až 9 stupňů, přes den 12 až 16 stupňů. Ani příští den se počasí nezlepší.“ To už stojí v místnosti strejda z venkova, v ruce drží tašku, ze které čouhá dlouhý husí krk.

„Dej Pánbůh zdravičko slečinko. Konečně jsem vás našel. Já jsem nějaký Kohoutek z Kozolup. Tady manželka vám posílá vykrmenou husičku a prosí vás, abyste hlásila pořádné počasí. Víte, stará má dvě kozy a pro ty potřebujeme nasušit seno. Vy ale pořád hlásíte, jedna fronta z východu, druhá fronta ze západu, déšť a zamračeno. Slunečno teplé počasí je jenom na Malorce, kde si to necudné ženštiny opalují ty svoje panimandy na nudistických plážích a moje stará se u nás nedostane se svejma kozama na sluníčko. To je nějaká spravedlnost?“

„Vážený pane,“ ohradí se hlasatelka, „já přece za to nemohu, já musím hlásit to, co mi z Komořan přikáží.“ „Jo tak tam jsou ti lumpové, co naváděj takové hezké a nezkušené děvčata, aby hlásaly takové blbě počasí. A to všechno za poctivé peníze daňových poplatníků. Mohli by se stydět. Ale my to se svou starou a tchýní tak nenecháme. My si na ty lumpy došlápneme. Nejdříve to zkusíme po dobrém. Vezmu jim krocana, když myslíte, že to huse nespraví. Když to nepomůže, tak si budeme stěžovat u samého ministra, ale teď nevím, který by se měl zabývat kozama mej starej, to kdybyste mi mohla, slečinko, poradit.“

„Jo milej pane, pokud já vím tak kozama se zabývají všichni ministři, ale který si najde čas na kozy vaší starý, to opravdu nevím.“ „Víte slečinko, u nás v hospodě chlapi říkali, že máme jedno ministerstvo, myslím bez portfeje tomu nadávali, kde mají nejvíce starostí s tím, aby vypadali tak, že něco dělají, i když nic nedělají. Původně se to prý mělo jmenovat Ministerstvo zbytečných záležitostí. Tak to by se toho mohlo ujmout.“ „To já vám neporadím, ale zkuste to můžete.“ „Slečinko, u nás v hospodě říkají, že když nějaký ouřad nechce vyřídit stížnost občana, tak je potřeba se obrátit na nějakého pána Oblbsmana, co je v Brně a on s nimi zatočí. To se budou ti kluci v Komořanech panečku divit, jak se dělá počasí, když jsou za to dobře placení.“ „Pane toho ptáka si zase odneste, protože takhle neoškubaného bych ho stejně jíst nemohla.“

„Tak nashledanou – ropucho. Jo abych nezapomněl, stará vám vzkazuje, abyste si tady udělali pořádek. Jak nemá pršet, když počasí hlásí Mráčková, nebo ten pacholek, co nám vždy přeje Slunce v duši, to stará vždy vyskočí a křičí. Slunce na obloze, na obloze ty holomku.“

Lotroviny a kanadské žertíky.

Bohulibá zábava – dráždění vos na pěšině u Honzátku

Mohlo to být tak asi v roce 1934. Toho léta byl mimořádně příznivý rok na rojení vos. Já s Rost'ou Zajícovým a kluky Čapskejmi jsme znali asi sedm míst, kde se uhnízdily vosy. Ty jsme chodili dráždit. Nejprve jsme šťourali do díry klackem, odkud vylétaly, a když se už moc rojily, tak jsme na ně házeli hroudy. Pokaždé jsme dostali nějaké to žihadlo, ale to nás neodradilo. Začali jsme používat delší tyče a vedli jsme válku dál.

Nejbližší a nejsilnější hnízdo bylo naproti Čapskejm, přes cestu u Honzátkové pěšiny. Pořád jsme se v boji proti vosám zdokonalovali, také ztráty byly na obou stranách pořád větší. Pamatuji se, že jednou v neděli odpoledne jsem dostal osm žihadel. Kluci na tom nebyli lépe. Pepík Čapskej nás poučoval, že to chce stát klidně a neohánět se. Když nám to předváděl, tak ho jedna voska štípala do špičky nosu a potom ho měl jako bambuli. Jak jsme své mistrovství zdokonalovali, tak jsme přišli na to, že bychom ty vosy měli podráždit vždycky, když někdo jde. My se schováme za živý plot a budeme pozorovat, jaká to bude sranda. První kdo to odnesl, byl pětasedmdesátiletý děda Hábešu. Špatně viděl a nevyšiml si, že se kolem pěšiny, po které šel, vosy rojí. Tenkrát jsme se přesvědčili, že není pravda, že starý člověk, který chodí s holí, pomalu, nemůže popoběhnout. Naopak děda Hábešu od toho vosího hnízda vyrazil jako závodník v běhu na krátké trati. Zahodil hůl, ztratil klobouk, oháněl se rukama a zastavil se asi po sto metrech. Potom chvíli počkal a pomalu se vracel pro klobouk a hůl.

Je třeba říci, že se ve vsi tradovalo, že včelí a vosí žihadla jsou zdravá. Nikdo to za tragédii nepovažoval. Také my, když jsme přišli poštipaní, tak nás žádný nelitoval, ale řekli nám, dobře vám tak, nemusíte je dráždit. Další obětí toho dne byla bába Ivanová. To byli deputátníci u Jeníka Zajíce. Ivan byl čeledín a jeho žena pomáhala v domácnosti paní Zajícové. U sebe měli tchyni, matku Ivanové ženy. Vlastnili také kravku, kterou ta babka každé ráno a navečer vodila na pastvu. Ve vsi se jí jinak neřeklo, než baba Ivanová. Když jsme babku zahlédli, že vyvádí krávu na pěšinu, honem zase rozšťourat hnízdo a schovat se za živý plot. Čekali jsme, jak to dopadne. Dopadlo to výborně, nad naše očekávání. Vosy se vrhly na bábu i na krávu. Kráva se se zdviženým ocasem bábě vyškubla a hnala se podle cesty až na Honzátkovu louku. Bába měla nějakou tašku a prut, to upustila a hnala se za krávou, přičemž silně odháněla vosy. Ten den jsme se hrozně nasmáli a nařehtali. Na naší straně žádné žihadlo a srandy kopec.

Na druhý den, když tu krávu sedláci viděli, tak bábě říkali, že se jí kráva připravuje na telení a měla by ji nechat ve chlívě. Také pan Honzátko, který ten celý cirkus viděl, měl z toho hroznou srandu a bábě říkal, že dobře vypadá, že se pěkně spravila. Teď prý má oči jako Číňanka, jenom takové úzké štěrby. Ivan nás kolikrát viděl ty vosy dráždit a tak se dovtípl, jak se minulý den věci udály.

Na druhý den, když jsme si zase připravovali vosy pro útok na další oběť, tak se na nás Ivan vyřítit ze zadu přes Čapskej dvůr. Přišel ze zadu, odkud jsme ho nečekali. Do nás jako když střelí. Podařilo se mu chytit Vencu Čapského a ten to chudák slíznul za nás za všechny. Při tom se na tom moc nepodílel, nosil dioptrické brýle a byl silně krátkozraký. Ivan ho přehnul přes koleno a prutem mu našvihal na zadek, co se do něj vlezlo. Venca si doma nestěžoval. V té době byla morálka taková, že by od táty dostal přidáno. Podle pana Honzátka, Venca Čapskej dostal za to, že vosy poštipaly krávu. Kdyby poštipaly jenom, tchyni, tak by nám možná koupil bonbony.

My jsme nechápali, že dostal Vašek výprask za krávu a ne za babku. „*To nic,*“ řekl pan Honzátko, „*až vyrostete a budete mít tchyni, tak to pochopíte.*“ Ve vesnici také pan Honzátko vyprávěl, že naposledy viděl dědu Hábešovyho tak utíkat, když mu před dvaceti léty hořela stodola.

Výbuch třaskavých korků v kapse Vaška Příbyla

Když jsem chodil v Novokrajově do školy do třetí třídy, posadila mě a Vencu Příbyla učitelka Olga Huková do poslední lavice, abychom nerušili ostatní žáky. Ten nešťastný den měla učitelka na hodině matematiky zkoušet malou násobilku. To byla pro nás kluky úplná pohroma. Jedinou útěchou pro nás bylo, že budeme po vyučování střílet z puhače, který měl Vašek Příbylů, a k tomu ještě 30 korků. Puhač, to byla taková dětská pistolka, do které se zastrčil korek z jedné strany naplněný třaskavou hmotou. Při stisku

spouště narazil hrot do třaskavé hmoty a došlo k výbuchu. Dalo to ránu jako z opravdové pistole a korek vyletěl asi 2-3 metry.

Vašek měl ten den těch korků plnou kapsu. Učitelka zkoušela malou násobilku pěkně po pořádku a pomalu, ale jistě se blížila k naší lavici. Všechno se spiklo proti nám. Do přestávky chybí jenom sedm minut, potom pět. Ty hodiny se snad zastavily a nehýbou se z místa, za to učitelka se k naší lavici blíží velmi rychle. U děvčat to proběhlo celkem dobře, ty to znaly, ale my kluci nemáme na takové volovinky čas. Čert ví, kdo si tu matematiku vymyslel. Teď tahá zrovna paní učitelka za uši Rost'ou Zajicovyho a přijde na řadu Pepík Čapskej. To učitelku trochu zdrží, ale jestli se nestane nějaký zázrak, tak budeme mít ve zbývajících třech nebo čtyřech minutách vytahané uši s Vencou Příbylem jako Zajiců loveckej pes Amor.

Já si dovedu spočítat každý úkol, ale mám na to svou vlastní metodu. Když mám spočítat kolik je 9×9 , tak si spočítám kolik je 10×9 , to je 90, od toho odečtu jednu devítku a mám 81. To je správné, ale chvíli mi to trvá. Paní učitelka chce ale odpověď okamžitě. Při tom stojí u každého, takže vám nemůže ani nikdo napovědět. Také se nemůžete juknout na zadní stránku sešitu, kde je malá násobilka vytištěná.

Na poslední chvíli mě napadla správná myšlenka – Vencovy korky v kapse jeho saka. Jehlou kružítko píchám do jeho vyboulené kapsy. Snad se mi podaří trefit do třaskavé náplně, alespoň jednoho korku. Povedlo se. Výsledek byl ohromný. Nevybuchl jeden, ale všechny korky najednou. To jsem nečekal, až jsem se sám polekal. Lekli se všichni ve třídě a nejvíc paní učitelka. Z Vencovy kapsy se kouřilo a smrad zaplavil celou třídu. Učitelka se dívala, jestli nemá Venca vytržený bok nebo utrženou nohu, když zjistila, že se Vaškovi nic nestalo, přešel její strach ve zlost, popadla Vencu za ucho a táhla ho ke stolu. Také přišel z vedlejší třídy pan řídící učitel Mundil Pavel. Když zjistil, co se stalo, tak vlepil Vencovi pár facek. Začali mu také s učitelkou šacovat kapsy a vykládat to na stůl. Nejdůležitější byl puhač, očouzené korky, kolečka od budíku, nožík, gumičky na prak, krabička od krému na boty, provázek a jiné užitečné věci. Na druhou hromádku dávali očouzené bouchací korky. Napočítali jich 30. „*Kde máš kapesník, ty ho nepotřebuješ? Ale takových blbostí máš plné kapsy.*“ Mundil řekl učitelce, aby napsala panu Příbylovi dopis o špatném chování jeho syna. Já jsem pro jistotu vyprázdnil svoje kapsy, co kdyby je napadlo prošacovat také mě. To už zazvonil zvonec na přestávku.

Další zkoušení malé násobilky zažehnáno. Já jsem s Pepíkem Čapským z toho vyvázl bez úhony. Učitelka napsala dopis panu Příbylovi a dala ho Vencové sestře Mařence, aby ho dala otcí. Mařenka ho s pláčem převzala, ale jestli ho otcí dala, to nevíme. To by byl další výprask pro Vaška.

Později Vašek nechápal, jak mu mohly ty korky samy od sebe vybouchnout. Já jsem se k tomu nepřiznal. Utěšoval jsem ho, že se alespoň vyhnul zkoušení z malé násobilky. Po nějakém čase učitelka zjistila, že je neúnosné, aby my dva s Vencou Příbylem seděli v jedné lavici. Přesadila mě k Rost'ovi Zajicovymu. To si ale moc nepomohla, protože jsme lotroviny prováděli nadále.

Jak to s těmi korky bylo, jsem Václavu pověděl, až po dvaceti letech v roce 1955 při nějaké pijatyce.

Řídící Mundil sjednává klid

Naše paní učitelka Olga Huková je hodná duše. Neví si rady s hordou takových 10 – 11letých holomků jako jsme my. Někaké to vytahání za uši na nás už dávno neplatí. S Rost'ou Zajicovým, Vencou Příbylovým a Pepíkem Čapským uzavíráme sázku. Každý dá pět grošů a vyhraje to ten, koho vytáhá učitelka za týden víckrát za uši.

Paní učitelka nás prosí, abychom při přestávkách nedělali veliký rámus, protože Mundilovi v přízemí mají malé děťátko a to nemůže spinkat. To jsou ale marné prosby. Pan učitel nás o nic neprosí, ale rovnou nás řeže jako žito. U něho na hodině si nedovolíme žádné lumpárny. Má takový šikovný lískový prut a tím nás šlehá přes prsty a dlaně. Pokud nemá prut po ruce, tak přijdou facky. Jenom jediný kluk ve třídě se odváží učiteli odporovat a to je Venca Tenglerů. Má za sebou podporu otce. Všichni jsme ostříhaní dohola, jenom Vašek má dlouhé vlasy. Mundil mu nařizuje, že musí mít také hřebínek a zrcátko. Když Venca cítí výprask, tak uteče ze třídy.

Jednou nás také Mundil požádal, abychom při přestávkách neřvali. Sotva ale zavřel dveře, už Pepík Čapskej vyběhl z lavice a řval jako tůr/bracia síla. Mundil, který zůstal stát za dveřmi, se vrátil a vrazil mi pořádné dvě facky v domnění, že jsem to křičel já. Pepík často sváděl rvačky s ukrajinským klukem Gusievem a to byl jeho válečný pokřik. Když jsme byli v roce 1995 se zájezdem v Novokrajově, tak jsem se na Gusieva ptal. Bylo mi řečeno, že oddíly pro likvidaci Banderovců /strybky zastrelily. Takových kluků našich vrstevníků, co byli u UPA, bylo mnoho.

Podlítí vody pod zadnici spolužáka

Když učitelka posadila kamaráda Vaška Příbyla přede mě, tak mě to svádělo k vymejšlení dalších lotrovin. Jednou jsem přišel na nápad podlejt Vaška vodou. Z domova jsem si přinesl lahvičku s vodou, že ji Vencovi podleju pod zadek, až povstane a bude přednášet básničku. S kluky, co seděli za mnou, jsem se domluvil, že jak vyleju vodu na sedačku lavice, tak jim hned lahvičku předám, aby ji učitelka u mě nenašla. Sedací část lavice byla prohnutá a voda by se v ní měla dobře držet. Konečně došla řada na Vaška, ten vstal, měl pokračovat v přednášení básně, ale po dvou větách nevěděl jak dál. Tu chvíli jsem využil a nalil mu vodu na sedačku lavice. Lahvičku jsem předal dozadu Rost'ovi Zajícovému. Učitelka Vencovi vynadala, že se doma neučil, ať si sedne.

Když Venca dosedl, tak za chvíli ucítil, že je podmáčený a začal vyvádět, že mu někdo nalil vodu pod zadnici. Učitelka příběhla a viděla, že má celej zadek mokrej a hned vyrukovala na mě, kde jsem vzal vodu. Já jsem se tvářil jako nevinátko a řekl jsem, že se musel Vašek asi počůrat, což se mu někdy stává a teď to svádí, že ho někdo podlil. Učitelka přesto prohledala všechny moje věci a prošacovala kapsy, ale nic nenašla. Nakonec se přiklonila k názoru, že se Venca pochcal. Řekla mu, že když pocítí, že potřebuje na záchod, tak si má říct. Nic nepomohlo přesvědčovat kamarády, že se nepochcává, stejně mu to nevěřili. Jenom Rost'a Zajíců a Pepík Čapskej věděli, jak to doopravdy je. Tenhle incident nakonec Vaškovi moc posloužil. Vždy, když předpokládal, že se k němu blíží nějaké zkoušení, tak se hlásil na záchod. Nakonec to došlo tak daleko, že i když byl vyzván a neznal odpověď, hned křičel, že musí na záchod a učitelka ho pustila.

Po nějakém čase jsem se nudil na hodině přírodopisu a pořád jsem nemohl přijít na nějakou rošťárnu, aby byl nějaký rozruch. Když přede mnou povstal Vašek Příbyl a odpovídal na nějakou otázku, bez rozmyslu jsem rozevřel kružítko do pravého úhlu a pod lavicí je přidržel vztyčené. Když si Venca sedl, tak si zapíchl jehlu kružítko dosti hluboko do zadnice. Hrozně zařval, až se učitelka lekla. „*To už přestává všechno!*“ Příběhla ke mně, vlepila mi facku a kroutila mi ucho, že jsem ho měl červené ještě, když jsem přišel domů.

Potom mi učitelka začala promlouvat do duše. Říkala, jakou jsem udělal hroznou blbost. Že to je jako bych kamaráda bodl nožem. Kružítko, že není napínáček, který píchne a nemůže moc ublížit. Kružítko, že může vniknout i několik centimetrů do těla. Musel jsem se Vaškovi před celou třídou omluvit. Styděl jsem se a uznal, že každý čin si má člověk nejprve dobře promyslet.

Genedige Frau – uklízečka v Zessenu

Na podzim roku 1944 většina Němců nevěřila Hitlerovi a Gebelsovi, že tu válku vyhrají. I největší fanatici začínali být opatrní a raději mlčeli, než by vykřikovali: „*Sieg Heil.*“ To neplatilo na naši uklízečku, která uklízela tři kanceláře ve správní budově a chodbu s jídelnou v protilehlém baráku, kde byla táborová kuchyně. Po každé, když nás potkala tak spustila nadávky, „*Kluci všiví, proklatí polští psi, svině zasraný.*“ Také nám říkala, jak s námi zatočí, až vyhrají válku. „*Všechno, co je na východ od německých hranic je mizerná, zlodějská, líná banda.*“ Žádný se jí na nic neptal. Málo kdo jí rozuměl. Ona však považovala za svou povinnost informovat nás o úspěších německých vojsk na frontách.

Když se vyloďili spojenci ve Francii, tak vykřikovala, že je do tří dnů zase naženeme do moře. Že je hloupá jsem poznal, když vyprávěla, jak jejich armáda úspěšně vyrovnává frontu Front fergradigung a plánovitě vyklidila to a to území, aby zaujala strategicky výhodné postavení. Při tom vždycky způsobuje nepříteli ohromné ztráty. Normální Němci věděli, že se jedná o ústup a ztrátu německého území. Naše milostpaní ještě vyprávěla, jaké nové zbraně Německo co nevidět použije. „*Bude to V-3, které bude tisíckrát silnější než V-2 a budou mít dolet do Ameriky a do Moskvy. Také ohromné zrcadla v oblacích nasměrují sluneční paprsky na nepřitele a všechno spálí. Už se začínají vyrábět zbraně, které budou střílet za roh. To bude mít tu výhodu, že vojáci nebudou muset vystrkovat hlavu ze zákopu.*“

Uklízečka pocházela z městečka Zessen, tak jako starý pan správce tábora a většina osazenstva kuchyně. Od těch jsme žádné příkoří nepocíťovali. Jelikož jsem byl nejmladší a nejlépe jsem se dorozuměl německy, tak si mě milostpaní občas chytla, aby mi řekla zprávy hlavního velitelství Wehrmachtu. Také správce tábora, starý pán, mi jednou řekl, že uklízečce, která je z jejich městečka, několikrát vysvětloval, že nejsme zajatci a s jejím manželem a synem jsme nebojovali, tak by nám neměla nadávat. Její manžel prý padl první dny války v Polsku. Syna vyhecovala, aby se dal k SS a ten padl vloni v Rusku. Proto je taková zaujatá. Nesmíme ji ale provokovat, nebo si bude ztěžovat Lagerführerovi a ten je velmi

přísný. Uklízečka měla takovou představu, že jak tu válku vyhrají, tak jako vdova po padlém manželovi a padlém synovi, dostane někde v Polsku nebo Rusku velký statek a pracovní síly a ona bude dělat milostivou paní. Proto jsme jí říkali „*Genedige Frau*“.

Že je to ženská nebezpečná jsme poznali, když se stala příhoda s italskými zajatci. Po kapitulaci Itálie a odzbrojení italské armády, přidělili nám na stravu do naší kuchyně 20 Italů. Ti byli přidělení na práci ve vojenských autoopravnách. K nám přišli poprvé na oběd. To jsem ještě v jídelně lemtal brukvovou polévku, můj přítel Vujek Ziembrzycki šel na barák a náhle přiběhl zpátky a říká: „*Pojď se honem podívat, někteří Italové vylili polévku u vchodu do jídelny, že je to žrádlo pro prasata. Bába uklízečka honem utíkala pro Lagerführera, jsem zvědav, jak to dopadne.*“ Vyšli jsme ven, od správní budovy přicházel Lagerführer, nadporučík SS. Za ním cupitala uklízečka. Esesák zařval: „*Všichni Italové stát. Kdo vylil polévku, vystoupit!*“

Vystoupilo pět chlapů. Postavili se do řady a jeden, co uměl německy, řekl, že takové jídlo se nedá jíst, že se s tím v Itálii krmí prasata. „*Vždyt vy jste svině italský. Co si myslíte, že vám tady budeme vařit? Makaróny?*“ Vytáhl pistoli a každého praštil pažbou do hlavy. Tři z nich upadli, dva se jenom zapotáceli. „*Vztyk!*“ zařval esesák a namířil na ležící pistoli. Ležící se začali zvedat, kamarádi jim pomohli se postavit. Byli zalití krví, měli tržné rány na čele. Esesák řval dál. „*Vy proklatí italští psi, tady budete žrát kapustu jako vaši bratříčkové Rusové, když jste se k nim přidali. Kdyby zítra někomu polévka nechutnala, tak ať se zase přihlásí.*“ Pak se Lagerführer na podpatku otočil a šel do správní budovy. Uklízečka spokojeně odešla do svého kutlochu. Zůstali jsme s přítelem zaražení. Vujek jenom řekl: „*Voni holt nevěděli, jak to tady chodí.*“ „*Jo,*“ přisvědčuju a jdeme do baráku. Zítra byla neděle, na oběd přišli všichni Italové i ti se zafačovanými hlavami. Polévku žádný nevyřil.

V pondělí jedeme do Swedt am Oder, kde budeme vykládat říční loď. Bereme si všechno sebou i lůžkoviny. Těch není moc. Je to jenom prostěradlo a jedna přikrývka. Opatřil jsem si kufřík, kde mám jednu košili a oblek z Volyně. Na sobě mám hadry pracovní, co jsem vyfasoval. Je to poštovní obnošená uniforma z nějakého okupovaného státu. Ve Swedt am Oder jsme pracovali asi šest týdnů, přišli jsme o všechny svoje svršky a do Zessenu si vezeme jenom vši.

Dárek od kluků všivavejch, zsranejch psů slováckejch

Po odvšivení se vracíme do tábora, důležité je, že se mi podařilo zachránit tubu se všima. To je pro naši milostpaní uklízečku. Nemůže zatím zabíjet Poláky, tak jí dáme možnost zabíjet alespoň polské vši.

Držím to ale v tajnosti, nechtěl bych se dostat do rukou našeho Lagerführera. Vši nosím v kapse a při první příležitosti je musím udat. Na chodbě do jídelny jsou dveře do kuchyně, skladu potravin a kamrlíku, kde má svoji skříňku uklízečka s propyjetama na úklid. Dveře do toho kamrlíku bývají často dokořán otevřené. Také skříňka, do které věší svoje oblečení, bývá dokořán. Chce to jen vhodný okamžik a vši budou na místě určení. Bohužel v sobotu jsme v důsledku odvšivování přijeli dost pozdě. Uklízečka byla už na odchodu, ale stačila ještě poznamenat, že si nás tam měli s těmi všima nechat. V neděli měla bába volno. Vši holt musí počkat do pondělka. Budou chudáci vyhladovělé, ale nedá se nic dělat, je válka.

Vši do rukávu pláště milostivé paní se mi podařilo nasypat až ve středu. Nechtěl jsem riskovat a příležitost, kdy byly dveře kamrlíku i skříňky dokořán se naskytla až ve středu v poledne. Ve čtvrtek ráno, když jsme šli pro kávu a denní přiděl chleba, bylo v jídelně úplné pozdvížení, bába vrískala, že to naše odvšivení bylo uděláno špatně, že ona při úklidu jídelny nacytala naše vši, že celou noc nespala a tloukla naše vši. Starý pán správce se ptal, jestli ještě máme vši, my jsme tvrdili, že už vši nemáme. Správce usoudil, že to uklízečka hodně přehání.

Ještě celý týden bába nadávala, že musí celé noci chytat naše vši. Na gnedigé Frau jsem často vzpomínal na přelomu roku 1944 – 45, kdy Hitler vyhlásil totální válku a organizoval Volkssturm. Pracoval jsem tehdy u dráhy DRB v Bádensku. Představoval jsem si, jak se bába převlékla za chlapa, aby ji vzali do Volkssturmu, vyfasovala prilbu a panzerfaus k ničení ruských tanků. Na Berlín postupovala také polská armáda, tak by si na polských tancích smlsla ještě víc.

Polské vši úspěšně pobila do jedné. Také na Lagerführera jsem si vzpomněl. Ten určitě zvednul kotvu včas. Byl si vědom, že by mu to Italové neodpustili. Správce tábora, starý hodný pán asi sedl na kolo, na kterém denně dojížděl do práce a jel domů pracovat na zahrádce. Možná, že to všechno dopadlo docela jinak.

Nejvíc mě mrzelo, že jsem se musel rozejít se strýcem Ziembrzyckim a dobrým kamarádem Stachem Basistou. U toho jsem předpokládal, že mohl vstoupit do polské armády. V šedesátých letech, když jsem byl na dovolené v Polsku u Otmuchovského jezera, zajel jsem do Nisy, do úřadu ZBOWID. To je organizace jako náš svaz bojovníků za svobodu. Neměl jsem štěstí, úřad byl zavřený z důvodu dovolených. Dali mi ale adresu na ústředí ve Varšavě, ale tam jsem už nepsal.

Ivan Sagan – Rotte Satan

V druhé polovině roku 1945 se poměry v americké zóně Německa, dostali do normálních kolejí. Co se týče zásobování, platí lístkový systém šatenky, tabačenky. Rozvinul se hodně černý trh, není tak pronásledován jako za války. Z vyhlášky na radnici jsem vyčetl, že bývalým zahraničním dělníkům budou vedeny poukazy na ošacení a obuv. Musí se podat žádost na tiskopise, který jim radnice vydá. V naší vesnici zůstalo sedm Ukrajinců, kteří se nechtějí vrátit do Sovětského Svazu ani emigrovat třeba do Kanady. Proto neodešli do sběrných táborů a věří oficiální propagandě, že v nejbližší době vypukne válka proti Sovětskému Svazu a oni se vrátí do svobodné země, ještě nevědí do jaké. S Ukrajinci jsem pořád ve styku, informuji je co je nového a jak to chodí ve sběrných táborech. Když se naskytne nějaká možnost získat nějakou výhodu, tak ji využívám. Na úřadě vyzvedávám žádosti i pro ukrajinské kamarády, vyplňuji je a získávám pro ně poukázky na ošacení a obuv. Němci vědí, že ke mně mají Ukrajinci důvěru. To využívá i paní nebo snad slečna Anna Heil, ve věci s kterou nemám žádné zkušenosti. Slečně Anně je kolem čtyřiceti let, má pět dětí, nemá manžela a nikdy nebyla vdaná. U Anny také pracoval Ukrajinec Ivan Sagan, pro své zrzavé vlasy přezdívaný Němci: „*Rotte Satan*.“ (Rudý Satan).

Ivanovi je jednadvacet let, a že s Annou spával ještě za Hitlera je sousedům všeobecně známo. Anně to dopřávali a měli z toho legraci. Nejstaršímu synovi s Anniných dětí je jednadvacet let a je údajně v zajetí v Rusku. Ostatní děti jsou od osmi do třinácti let. Sousedé Anny čekají, co se bude dít, až se Anin syn vrátí ze zajetí, jak se bude snášet s Ivanem. Tu se stala taková věc, že jeden sedlák, mající statek kousek od Anniných hospodářství, přemluvil Ivana, aby šel do služby k němu, že dostane větší plat a vyhne se nepříjemnostem, které nastanou, až se vrátí Anin syn ze zajetí. Kdoví jaký se z něho teď stal grázl.

O úmyslech Ivana jsem nic nevěděl, a proto jsem byl překvapen, když jednou podvečer za mnou přiběhla Anna s pláčem, že jenom já ji mohu pomoci. Vyprávěla mi, že Ivan odešel k jinému sedlákovu a ona neví proč. „*Vencl*,” řekl, „*co mu u mě chybělo? Ročně jsme zabijeli dvě prasata. Všechnu šunku jsem nechávala pro něho. Vajíček jedl, kolik chtěl. Moštu jsme dělali každý rok nejméně sto padesát litrů. Slivovice, však to víš, sám si ji nám páčil, také máme každý rok nejméně dvanáct litrů. Spát mohl ráno, jak dlouho chtěl a on jde trouba dřít k sedlákovu. Vencl, prosím tě, rozmluv mu to, jiného on neposlechne.*“

Zařizoval jsem různé věci, ale takový případ jsem ještě neměl. Abych se Anny zbavil, tak jsem jí slíbil, že s Ivanem promluví. V duchu jsem si říkal, to víš, honem za Ivanem poběžím. Až ho potkám, tak s ním můžu promluvit, ale do postele ti ho nepotáhnu. Po Annině odchodu přiběhla zvědavá hospodyně a ptala se, co že Anna chtěla. Řekl jsem jí, co mě žádala. Hospodyně mi na oplátku pověděla celou historii Annina života, jak přišla k dětem. Jinak to prý je velmi hodná a důvěřivá slečna. Ivana jsem potkal na třetí den. Šli jsme s Tondou na pivo do hospody U Růže. Ivan jel s krávami a vezl fůru hnoje. Zastavím ho a říkám: „*Ivane, ty starej blbče, je ti zapotřebí, aby ses ještě teď po válce takhle dřel? Anna je moc nešťastná a čeká, že se brzo vrátíš. Nebudeš muset vůbec nic dělat. Šunku s vejci a mošt ti přinese až do postele. Podívej se, i když se Anin syn vrátí ze zajetí, tak se hned ožení se sousedovic Marylchen, víš, že s ní měl známost, než šel do války. Ona další sourozence nemá, tak kluk vypadne z baráku a ty budeš pánem v domě.*“ Ivan jak byl už Annou zhýčkaný a zlenivělý, sám viděl, jakou udělal hloupost. Nevěděl ale jak z toho vycouvat.

Vstávat ve čtyři hodiny ráno, poklízet dobytek a potom dvanáct hodin pracovat, to by raději utekl do lágru. Teď když jsem ho přesvědčil, že na něho Anna čeká s otevřenou náručí, řekl: „*Zítřejší je sobota, konec týdne, večer si sbalím věci a jdu k Anně.*“ Celou tu záležitost jsem zase pustil z hlavy. Příští týden v úterý přiběhla Anna celá rozradostnělá a děkovala mi za to, že jsem to Ivanovi tak dobře rozmluvil. S tašky vyndala kus uzeného masa a deset vajících. Když odešla, tak Tonda povídá: „*Ty jsi, Venco stejné kurva. Jestli jsem tomu rozuměl, tak ty jsi tomu Ivanovi říkal, že vůbec nebude muset nic dělat, no a co v noci?*“ „*Podívej se, záleží, kdo co považuje za práci. Pro Ivana by to měla být zábava. Měl bys přestat kecat a dat usmažit šunku na vejcích. Po večeri půjdeme k Růži na pivo,*“ při pivě se ptám Tondy: „*Jak nesou Hercegům slepice?*“ Tonda nechápe co je to za pitomou otázku. Hercegovu jsou rodiče dívky Elfridy, s kterou Toník chodí a s kterou měl dítě, které Elfrida potratila v pátém měsíci. Ptám se dále, kdy

Hercegovci zabíjeli a zda mají ještě šunku. Konečně to Tondovi došlo. „*Tak ty si myslíš, že kdybych Elfridu nechal, tak by za tebou přiběhla se šunkou a vajíčkama, abys mi to rozmluvil a vrátil se k ní? Kdepak hochu, já jsem Elfridě řekl, že v Německu nezůstanu a ji do Čech vzít nemohu. To znamená, že se s ní neožením. Ona je s tím srozuměná a teď se stará jenom o to, jak to okecá jejímu klukovi, až se vrátí ze zajetí.*“

Toník se asi za měsíc rozloučil a jel do Brna. Jel na vlastní pěst. Říkal, že jako dražní zaměstnanec si nebude ani kupovat jízdenku. Jak mi později psal, tak dojel dobře. Jenom babička, která ho vychovala, nebyla už na živu. Elfridin chlapec se ze zajetí vrátil a za měsíc se s Elfridou oženil. Svatební oznámení jsem také Toníkovi do Brna poslal.

Vojín Laženski se uchází o místo podkoního

Náš velitel štábní kapitán Dostál, byl prý za první republiky závodníkem v koňských dostizích a vyhrál prý jeden rok zlatou pardubickou přílbu. Na táboře se povídá, že si zase pořídil koně a bude trénovat. Vojín Laženski je velký znalec koní. Doma mají dva páry. To by byla práce pro něho. Fárat 250 metrů pod zem, to mu nesedí, bojí se a nemůže si zvyknout. Jednou večer jsem se zdržel v kantýně, a když jsem se vrátil na světnici, tak říkám: „*Kluci, teď byl v kantýně štába, říkal, že mu v sobotu dovezou koně a bude potřebovat podkoního. Stáj už má zajištěnou v Dolním Litvínově. Problém, ale je, že by ten podkoní musel bydlet na privátě u té stáje. Na stravu by musel chodit sem do tábora. Plat by měl čistého 5.000 Kčs.*“ „*No to je výborné*“, říkají kluci, „*to ses měl přihlásit. Jo, ono to má jeden háček, také bys ho musel vodit kovat. Také když ho hřebelcuješ pod břichem, tak je některá mrcha lechtivá.*“ „*Nejsem blázen, držet mu zadní nohu při kování. To tě ta bestie může nakopnout, že strávíš zbytek života v kotrmelcích. Život je mi milejší, to radši budu fárat.*“ „*To je blbost,*“ povídá Juraj. „*Já doma vždycky vodím koně kovat a nikdy mi nic neudělali.*“ Na kluky jsem mrknul a oni začali pobízet: „*Ty blbče, když koním rozumíš a nebojíš se, tak se přihlas. Ale to bys musel sebou hodit, kluci to rozkřiknou po táboře, a kdo dřív přijde, ten dřív mele. Štába bude určitě rád, že to bude člověk, který koním rozumí a ne nějaký ouřada. Vem si ale kravatu a opasek ať tam nejdeš jako nedisciplinovaný voják.*“ Juraj se ještě jednou rozhlédl po světnici, a když viděl, že všichni jeho rozhodnutí schvalují, honem se ustrojil a šel k baráku, kde byl štába ubytovaný. Nás několik kluků utíkalo za barák k oknu velitele, abychom slyšeli, co se bude dít. Když Juraj vešel do světnice, tak se předpisově zahlásil. „*Pan štábní kapitán, vojín Laženski Juraj, počůval som, že potrebujete podkoního.*“ „*Děkuji Vám Laženski, že máte zájem, už jsem na to starej. A kde jste to sebral?*“ „*Pěnička povedal,*“ pravil Juraj. „*No jo, to on měl nějaké špatné informace, můžete jít Laženski.*“

Honem jsme utíkali za barákama a oknem vklouzli do naší světnice. Jak vešel Juraj, tak jsme se ho hned ptali, jak dopadl a jestli si nese dekret na podkoního. „*Aj vy kurvy, zase ste ma dojebali, ale na posled, už vám neuverím ani slovo.*“ Doběhli jsme ho hned na druhý den. V noci přišli někteří kluci z hospody a sháněli něco k jídlu. U Juraje našli šest vajec, tak si je usmažili. To se běžně dělalo a nejenom u Juraje. Juraj ráno nadával jako pohan, kdo sežral jeho vajcia. Když byl Juraj na směně, tak jsem vyfouknul šest vajec a prázdný skořápky mu nastavěl do proložky na vajíčka. Je třeba podotknout, že vajíčka a špek jsme fasovali v rámci přídatku pro těžce pracující. Platil tehdy lístkový systém. Když přišel Juraj ze směny a otevřel skříňku, uviděl vajíčka a říká: „*Iy kurvy, já myslel, že ste mi ty vajcia sežrali.*“ Dal si do šálku omastek, že bude pražit vajcia. Když už měl špek pěkně do zlatova opečený, tak sáhl pro vajíčka a shledal, že jsou prázdná. Mrštil s tou proložkou s vyfouknutými skořápkami na podlahu, začal po nich dupat a křičel, že kdyby věděl, kdo mu to udělal, tak by mu dal do držky. „*Júro, pořid' si zámek, zamykej skříňku a žádný ti tam nepoleze.*“

Vojenské cvičení na letišti v Žatci

Asi za sedm let po skončení vojenské základní služby mě volají na vojenské cvičení. Už jsem si myslel, že na mne zapomněli. Oni mě zvou hned na 84 dnů. Je nás všeho všudy jenom dvanáct chlapů a budeme prý přeškoleni na obsluhu aparátu PUAZO – 4. To je zařízení na zaměřování palby čtyř baterií protiletadlových kanonů. Jsme už všichni chlapi přes třicet let, někteří mají hodnost svobodníka nebo desátníka. Jsme všichni z Lounského okresu. Všichni jsme na jedné světnici. Na starost nás dostal jeden četař východňár. Ten podle dokladů zjišťuje, že pocházím z Nového Sedla a hned se ke mně hlásí, že má v Sedle sestřenicu paní Krejčovou, jestli ji znám. Říkám, že dobře, neboť jeto téměř sousedka. Bydlí ob

jeden barák od našeho domu. Paní Krejčová je ve vsi známa tím, že všude vykládá, že ji ženské závidí, že je tak pěkně tlustá. Bere to podle měřítek od nich z vesnice od Bardějova. Četař se snaží z nás udělat disciplinované vojáky, ale moc se mu to nedaří. Nejvíc ho štve desátník Lancinger, který po pěti minutách školení na učebně usíná. Potíží je v tom, že i když se zašije někam k zadnímu stolu, tak začne chrápat, že to je slyšet až na chodbu. Při nádechu chrčí, při výdechu píská. Lancingera znám z civilu, jenom od vidění. Jeho manželka pracuje u nás na podnikovém ředitelství jako dispečerka. Četař ho během hodiny několikrát budí a říká: „*Co vy Lancingere zase hento a toto.*“ Četař od nás dostal přezdívku Hento a Toto. Četař je už z nervami pryč a po zahájení vyučovací hodiny mi dává příručku, abych to přednášel za něho. Jemu to čtení českého textu moc nejde, a tak se vzdaluje a do oběda ho nevidíme. Teď máme příležitost.

Já podle vzoru našeho četaře každou chvíli budím Lancingera: „*A co vy tady hento a toto zase máte dojem, že jste v zaměstnání na dráze. My se tady snažíme z Vás udělat pořádného poddůstojníka, specialistu, stavěče azimutu.*“ „*Vylížte si prdel,*“ praví Lancinger, „*a nechce mě spát.*“ Což o to, my bychom si také zdřímly, ale jeho chrápání by nás prozradilo a to bychom museli z teplé učebny na cvičák do palposti. Lancingera napomínám a přidávám slovenské nadávky, co mi ještě utkvěly ze základní služby. „*Lancinger, vy my tady chrápete jako kanec, když jde na námluvy. Vždyť se mi tady na stole klepe karafa s vodou a začíná se houpat lustr.*“ Kluci se přidávají se svými průpovídkami. Je to sranda. Lancinger nás všechny posílá do prdele, no a zase uběhla jedna hodina školení.

Každou sobotu je prohlídka úklidu na světnici. Prohlíží se skříňky, šuplíky stolku, urovnání lůžkovin. To provádí Lancinger obzvláště pečlivě, bojí se, že by mu velitel roty nedal propustku na sobotu odpoledne a neděli. Do Žatce to má jenom šest kilometrů. Jednou, jsme se s klukama domluvili, že mu před prohlídkou dáme do šuplete nějaký bordel. Sbírali jsme slupky od salámu, skořápky z vajíček, nedopalky cigaret, papírky od bonbonu až toho byl plný sáček. Těsně před prohlídkou kluci nějak odlákali Lancingerovu pozornost a já jsem mu to nasypal do šuplete jeho stolku. Velitel roty s četařem Hento a Toto přišli na prohlídku. Velitel světnice zavelel: „*Pozor!*“ Nejprve prohlídli skříň, potom stolky a šuplata. Když vysunul Lancinger svůj šuplík, tak nevěřil vlastním očím. Nadporučík nás vyzval, abychom se šli podívat jestli někdo někdy viděl takový nepořádek. „*Človče, to máte takový bordel i doma? Co Vám říká Vaše manželka?*“ Lancinger ječel, že měl šuple uklizené, a že mu to tam musel někdo dát.

Kluci se chodili dívat a říkali, že by se měl stydět, nebo jenom ty jsi ale čuně. Já jsem nadporučíkovi řekl: „*Já znám jeho ženu je to velmi pořádná a čistotná ženská, ale co může chudák dělat, když s ním ani vojna nic nesvede.*“ Při poslední prohlídce před odchodem do civilu si Lancinger dával dobrý pozor, aby mu někdo zase něco nenasypal do šuplíku nebo do skříňky. Všechno měl řádně uklizené a vyčištěné, včetně bagančat, které jsem mu před úklidem vyměnil. On měl nohu o dvě čísla větší, tak jsem ani nedoufal, že na to nepřijde, že to nejsou jeho boty. Při prohlídce stály moje bagančata pěkně vyblýskané pod mojí postelí a jeho špinavé pod jeho. Toho si všiml náš četař a upozornil ho, že ty boty nejsou moc čisté. Lancinger zase ječel, že měl svoje boty vyleštěné. Já jsem vzal svoje bagančata do ruky a povídám: „*Podívejte se desátníku, jak má mít správný voják vyleštěné boty.*“ Kluci se potom smáli, že to ještě neslyšeli, aby desátník čistil vojínovi boty.

Poslední sranda byla, když jsme se vrátili s dělparku a Pragou V 3-S. hned jak vozidlo zastavilo, kluci vyskakovaly dolů. Já, ačkoliv jsem seděl první na kraji, zůstal sedět, drže se hesla, že není radno pospíchat do neštěstí. Náš četař vyběhl z kabiny a začal na kluky křičet, kdo jim dal povel sesednout. Dělal jim kázání, že kdyby začalo auto couvat, tak by se mohl někdo dostat pod kola další litanie. Já jsem se nahoře jenom smál. Kluci se dívali na četaře, a také na mně. Četař vycítil, že tam vzadu ještě někdo je, otočil se a vyštěkl na mě: „*Co vy se tam smějete?*“ „*Já čekám na rozkaz sesednout.*“ „*Sednout,*“ zavelel četař. „*Soudruhu četaři, já těm pacholkům neukázněným pořád říkám, podívejte se vy hototo, tady soudruh četař je za všechno zodpovědný, snaží se z nás udělat pořádný vojáky, aby se před námi tráslí váleční štváči, vy se ale pořád chováte jako pitomý civilisti. Co kdyby auto přejelo tady třeba Lancingera? Státní dráha by sice o moc nepřišla, ale jeho manželka by na Vás přilítla, že jste zavinil smrt jejího dobrého manžela, takového pořádku milovného. O dětech by se možná raději nezmiňoval.*“ Tu mě četař přerušil a dal povel rozchod.

Chlapy se už smáli na plné kolo a četař pochopil, že jeho kázání jsme si moc k srdci nevzaly. Na světnici se chlapy zase vrátili k tomu případu proč se paní Lancingerová nezmiňovala o dětech, v případě, že by jí vojenské auto přejelo manžela. Tady jsem to trochu přehnal a koukám z toho nějak vybruslit. „*To je tak,*“ povídám. „*Žádná ženská pokud nechce lhát nemůže tvrdit kdo je tátou jejich dětí. Lancinger, jak víte, dělá často noční směny a ve dne je zvyklý spát. To jste myslím poznaly. Co se týče rozmnožování rodiny, není na něho spolehnutí. Tady ke konci tohoto cvičení porušil Lancinger kázeň,*

seskočil bez rozkazu z auta, porušil spoustu paragrafů, nedbal poučení, které nám vtlokal neustále do hlavy náš velitel, četař Hento a Toto. Ohrozil tak svůj život. Jelikož, ale desátník Lancinger zůstal na živu, tak se mu všechno promíjí a zůstane nadále otcem dětí své manželky s právem pobírat na ně dětské přídavky.“ Nálada na světlici je dobrá. Zítra jdeme do civilu. Legrace jsme si užili dost, nebyli jsme ani na jedné ranní rozcvičce. Drželi nás stranou od vojáků presenční služby, abychom nekazili morálku. Příští den se loučíme a to ještě netušíme, že se za tři roky sejdem v téměř stejné sestavě na jednoměsíčním cvičení, zase na Korei v Žatci. Chybí nám tu jenom četař Hento a Toto.

Druhé cvičení je jenom na 28 dní, to odsloužíme na jedné noze. Kluci to berou jako rekreaci. Ve volných chvílích si vzpomínáme na četaře Hento a Toto a jeho snahu udělat z nás vzorné vojáky. Říkají, že bych jim měl častěji promlouvat do duše, tak jako před třemi léty.

Začínám vážně. „Vy si z toho děláte legraci, protože jste za ty tři roky v tom civilu úplně zdivočely. Ale když se chcete vrátit k tomu případu, jak jste bez rozkazu seskakovaly z auta, na příkladu Lancingera, jsem Vám ukazoval, jaké by to mohlo mít následky, tak jsem neřekl všechno. Nebyl na to čas. Teď s odstupem doby to můžeme v klidu posoudit. Nešlo tehdy o jednoho vojáka, o kterého by byla Varšavská smlouva oslabená, tuším, že na vojenském cvičení jsou povoleny ztráty 1.5%, tak že by to nehrálo žádnou roli. Také, kdyby se mu musel vypravit vojenský pohřeb a čestná stráž musela vypálit 18 slepých nábojů, tak by se daly také odepsat do nákladů cvičení. To by také neoslabilo muniční zásoby naší armády. Největší ztrátu by erár utrpěl, kdyby se poškodili Jardovy bagančata, která tady Jarda s takovou láskou leštil. Takže řečníci by museli lhát. Řečník za dráhu by říkal, že přišly o jednoho z nejlepších pracovníků. Lidem, kteří Jardu znají, by nešlo do hlavy, jak musí vypadat jejich nejhorší pracovník. Také zástupce armády, to by byl asi politruk, by zřejmě nemohl říci, že důstojník Lancinger skočil bez rozkazu jako pitomec přímo pod kola Tatry, ale říkal by, že desátník Lancinger jako nejobětavější poddůstojník celého útvaru ve snaze ještě více zdokonalit svoje bojové umění, zemřel smrtí chrabrych a položil život na oltář vlasti. Kdyby povolili, abych promluvil já za kamarády z útvaru, tak abych pomlčel o tom, že kolikrát usnul za přístrojem PUAZO 4. Tvrdil bych naopak, že to byl jeden z nejlepších stavačů azimutu. Také na pořádek, že byl sviňák, měl nejlépe vyleštěné boty a udržoval vzorný pořádek v šuplíku svého stolku.“ „Vy kurvy,“ ozval se Lancinger, „já si na Vás dám pozor a kdo mě bude budit, tak dostane do držky.“ To jsme Jardovy věřily. Nic ho nedokázalo tak navztek, jako když ho někdo budil v době volna.

Hlavní ekonom Rezek a Evži

Náš hlavní ekonom byl člověk velmi šetrný. Snad to sebou nese jeho profese. Rád se napil, ale dbal na to, aby ho to moc nestálo. Moc toho nesnesl. Po každé takové oslavě ho někdo musel dopravit domů. Rezek bydlel v prvním poschodí, jednopatrového domu, poblíž bývalé firmy Teletko. Potíž byla v tom, že ten kdo ho dopravoval domů, dostal od jeho manželky pořádně vynadáno a Rezek zase schytl pár facek.

To všechno jsem já nevěděl. Byl jsem přeřazen ze střediska SOR na podnikové ředitelství.

Měl jsem tehdy nový vůz Poběda a po jedné takové oslavě, kdy byl Jarda Rezek zpítý do němoty, mi chlapi říkali. „Venco, vem ho domů, stejně jedeš do Sedla kolem jeho bytu. On má moc hodnou paní, ta bude ráda, žeš ho dopravil domů a že nedělá vodu někde ve městě. Pomůžeš jí ho svléknout a uložit do postele. Ona hned uvarí kafičko a pěkně si pokekáte. Je moc pěkná dáma.“ Nic zlého netuše jsem ekonomu naložil do vozu a jeli jsme k jeho bytu. Jarda mezi tím usnul jako špalek. Chvíli trvalo, než jsem ho probudil a potom vyvlekl do prvního poschodí jeho bytu. Už po schodech jsem si to sumíroval, jak to jeho ženě vysvětlím, že se Jarda trochu napil a při jaké příležitosti. Opřel jsem ho o dveře a zazvonil. Dveře se otevřely a Jarouš padl ženě rovnou do náručí. Ještě než jsem stačil pozdravit začala ječet jak pominutá, „Vy lumpové, vy syčáci, zase jste ho vožrali dobytka. Co si to dovolujete? Podívejte se na něj, jak vypadá.“ Jarda začal něco brumlat. „Evži, Evži.“ Evži mu vlepila pár facek a šmejkla s ním na kanape. Já jsem už na nic nečekal a mazal jsem si to po schodech dolů.

Když jsem to na druhý den vyprávěl řediteli a hlavnímu inženýrovi, tak se smáli a říkali, že to mám jako na zaškolení. Oni si prý to už odbyli. Zase za nějakou dobu jsem vezl ožralého ekonomu domů, ale to jsem byl už chytřejší. Posadil jsem ho u dveří jeho bytu, opřel ho zády o dveře a řekl, „Opři se Jarouši, udělej si pohodlí, já skočím pro flašku.“ Dlouze jsem zazvonil a mazal po schodech dolů. Slyšel jsem jenom mlaskat facky, a jak Jarda říká, „Evži, Evži.“

Po nějaké době jsme s hlavním inženýrem usoudili, že musíme nějak návrat Jarouška k milované ženušce vylepšit. To už jsme věděli, že mu prohlíží kapsy a peněženku, že musí překládat výplatní pásky. Při další oslavě jsme pro pití poslali pánského kočího. Tomu sem uložil, aby si v obchodě nechával

vystavovat stvrzenky o zaplacení a aby tam prodavačka uváděla za co to je. Ty stvrzenky jsme mu nastrkaly do kapes.

Také prázdné láhve od Myslivce, Praděda a Becherovky. Od Becherovky jsme mu dali láhev do náprsní kapsy, aby mu to moc neboulilo kabát. Když jsme ho pořádně opili, tak jsem ho zase vezl domů. Usadil jsem ho u dveří, do ruky jsem mu dal nedopitou láhev od rumu a zase zazvonil na paní Evži. Slyšel jsem tam hroznej řev, ale to už jsem startoval vůz a uháněl.

Po neděli nám Jarda nadával, proč jsme mu do kapes nastrkaly láhve od pití. My jsme se ale ohradili, že si je tam dal sám, ať Evži vidí, kolik toho snese. Až jsme mu to rozmlouvali, ale on si nedal říct. Ty účtenky na chlást ale ženě nevymluvil. Nevěřila mu, nepomohly ani výplatní pásky. Říkala, že on jako hlavní ekonom má možnost si takových pásek vyrobit kolik chce.

Jelínek Bitozeves – Janečková Semeňkovice

Jedeme z Ústí nad Labem z nějaké porady. Mirek Černý je ve funkci hlavního inženýra, Otta Jelínek je předsedou závodní rady a já jsem technik pro závěsné stroje a kombajny. Jedeme s mým autem Pobědou M 20. V Ústí jsme se trochu zdrželi, něco popili a domů jedeme až za soumraku. Po cestě vyložíme v Bitozevsi Ottu Jelínka, ve Staňkovicích Mirka Černého a pak to mám ještě 12 kilometrů domů do Nového Sedla.

V Bitozevsi zastavuji u domku Otty Jelínka, ten vysedá a zve nás dál, že má doma někde láhev vína, tak ji vypijeme. Mně se moc nechce. Jednak už je devět hodin a víno mi nedělá dobře, pálí mě po něm žába. U Jelínků se už nesvítlí a nevím, s jakou nás paní Jelínková uvítá. Je nám známo, že paní Jelínková je o několik let starší než Otta a že na svého muže moc žárlí. Má také proč. Je veřejným tajemníkem, že to Otta válí s nějakou Janečkovou z vedlejší obce Semeňkovice. Také na Janečkové roztrhala na plese halenku, jindy ji na zábavě dala pár facek. Otto prý mezi nimi pobíhal a křičel: „*Holky, nechte toho!*“ Doufám, že mezi manželi Jelínkovi nevznikne nějaké hádka.

Můj šéf má chuť na víno, tak jdeme do domu. Otta v kuchyni rozsvítí, otevře dveře do ložnice a říká, „*Mámo, ty už ležíš? Teď jsme se vrátili z Ústí a já jsem pozval kluky dál, že tady máme někde láhev vína.*“ „*Víno je ve špajzu,*“ říká hlas z ložnice, „*já už vstávat nebudu, tak si ho tam vem.*“ Když už jsme víno měli skoro dopito, tak na mě Mirek mrkl a povídá. „*Otto, my už budeme muset jet, nemůžeme tu Janečkovou nechat tak dlouho sedět ve voze.*“ Jelínková to otevřenými dveřmi zaslechla, přilítla do kuchyně v noční košili, vrazila Ottovi pár facek a křičela: „*Tak ty sviňáku vozíš tu kurvku sebou po světě.*“ „*Ale maminko, žádného nevozím, kluci řekněte, že je to jenom sranda.*“ „*Janečková už asi z toho auta utekla,*“ povídá Mirek s vážnou tváří. „*Věřte mi paní Jelínková, že se nic nepřístojného nedělo. Otta pomohl jenom Janečkové s nákupem a potom byli pořád s námi.*“ Otta žadonil, „*Kluci, prosím vás, řekněte, že to je jenom legrace.*“

Mirek už byl ve dveřích a povídá, „*Venco, jdem, ať ta Janečková chudák nemusí do Semeňkovic pěšky.*“ Ottova manželka za námi volala, že Janečková není žádný chudák ale ta největší kurva z celého okolí. Vyběhl také Otta a křičel, „*Počkejte vy svině, já si to s vámi ještě vyřídím.*“ Po cestě jsem říkal Mirkovi, že jsme to s tou Janečkovou asi trochu přehnali. Otta teď bude zkoušet. „*To právě chci,*“ odvětil Mirek, „*podívej se do plánů práce závodní rady, všechno se točí kolem nás, připravenost strojů na každou sezónu, plnění plánů, noční směny, sociální soutěž a všechny ostatní hovadiny mu musíme do závodní rady chodit referovat. Kdyby jenom to, tak to vždycky nějak vokecáme, ale on to chce také písemně. Představ si, jak mu teďka dává stará világoš.*“

Šťastná a Jakubíková – uspořádání archivu

Po nastěhování do nově zrestaurované budovy podnikového ředitelství v České Kamenici, bylo také nutné přestěhovat a uspořádat archiv. Část ho byla v Kerhaticích a zbytek v Růžové, ve staré budově bývalého ředitelství. Do pěkně původního prostoru jsem nechal udělat regály a po jejich instalaci dovezli pracovníci dílen tři nákladní auta šanonů, různých svazků listů, map a projektové dokumentace. Teď bylo potřeba všechno roztřídit a zařadit tak, aby se v tom dalo vyznat. Hlavní ekonom mi řekl, že po výplatách budou mít holky ze mzdovky čas, tak je na to nasadí. Určil na to paní Jakubíkovou a paní Šťastnou. Ty chvíli mlely pantem, ale když mě viděly, tak mi říkaly, abych se šel podívat, jak se tam dřou a jak to dávají pěkně do pořádku.

„Až budete hotové, tak se na to podívám,“ řekl jsem. V tu sobotu, co měly končit, přišel můj šofér a povídá, „Víte, šéfe, že ty potvory mají v tom kumbále jak je účtovací stroj uvnitř ve stroji láhev myslivce a chodí si s toho ucucávat.“ Ty potvory byly právě ty dvě Věrky, Jakubíková a Šťastná. „Přines to sem, přelejeme to do jiné láhve a do jejich dáme slaboučký čaj.“ Sekretářce jsem řekl, ať uvaří čaj a zabarví ho tak, aby vypadal jako ten myslivce, za to že dostane také štamprle. Koncem směny přišly paničky hlásit, že jsou s prací hotovy, ať se jdu podívat v jakém to je teď pořádku. Po prohlídce jsem je pochválil, že odvedly dobrou práci a za to je zvu na kafe. Sekretářka jim udělala kávu a já jsem jim řekl, že jsem velmi rád, že máme ten archiv z krku a až přijde někdo z banky na kontrolu, tak bude také spokojen. Vytáhl jsem láhev s jejich kořalkou a povídám, „Není to gruziňák, ale já rád piju myslivce, tak si můžete dát.“ Děvčata vypily každá tři štamprlata a byly nadmíru spokojené. Dole v účtárně se hned pochlubily, že je řídča pozval na kávu a dal jim několik štamprlat. Na to, že pily svoji kořalku přišly až v úterý příští týden. Přisahaly mi pomstu. To také udělaly.

Když jsem měl jet na poradu do Děčína, tak jsem zjistil, že mám zašité rukávy u saka. Honem na kvalt mi to musela sekretářka párat. Trochu jsem jim potom nadával, aby měly radost, že jejich pomsta byla sladká. „Kořalku jsem vám musel zabavit, protože na pracovišti se chlastat nesmí. Buďte rády, že to na vás neřeknu hlavnímu ekonomy.“

Ředitel mlékárny Křešice – incident s kloboukem

Tak asi jednou za měsíc navštěvoval náš statek ředitel mlékárny Křešice, kdy s naším ředitelem a hlavním zootechnikem upřesňovaly mléka pro další období. Ředitel mlékárny se jmenoval Řehák, byl to starší pán, ale šprýmař, kde mohl tak nám provedl nějakou lumpárnu.

Jednou jsem se na něho také vyspal. Při stěhování jsme zakoupily do všech kanceláří nové dřevěné věšáky. Nahoře měli čtyři dřevěné háky na věšení oblečení a pokrývek hlavy. U sekretářky byly takové věšáky dva a stály tam také dvě křesla pro návštěvy, které musely čekat až je ředitel přijme. Ten den zavolal ředitel do naší kanceláře, aby ing. Břízka k němu přišel, že je tam ředitel mlékárny a budou projednávat dodávky mléka na příští období. Dveře sekretářky byli na konci chodby a ta je nechávala v létě pořád otevřená. S ing. Hlavsou jsem se domluvil, že zabaví sekretářku tak, aby já mohl nepozorovaně sebrat Řehákův klobouk. Ten jsem v naší kanceláři přibil lepenkovým hřebíkem k jednomu rameni věšáku. Teď zbývalo jenom vyměnit věšáky. Zase musel kamarád zabavit sekretářku, aby já mohl vyměnit věšáky. Povedlo se, sekretářka nic nezpozorovala. Asi za hodinu přišel Břízka, že jednání už skončilo.

Řehák ještě u ředitele zůstal a probírali okresní drby. Když konečně ředitel Řehák odcházel a bral si klobouk, tak se věšák naklonil za ním, zjistil, že je klobouk přibitý. Ptal se sekretářky, kdo mu klobouk přibil. Ta říkala, že o ničem neví. To ji ale oba ředitelé nevěřili. Když ji pořád nevěřili o její pravdomluvnosti, tak se dala do pláče. Náš ředitel jí řekl, že to zřejmě byla práce těch holomků z výrobního, ale že ona je bude krýt, to si o ní nemyslel. „Alenko, běžte do výrobního, Pěnička tam má náradí, ať si něco vezme a vytáhne ten hřebík.“ Vzal jsem kombinačky a šroubovák a šel s Alenkou. Pěkně jsem Řeháka pozdravil, že ho rádi vidíme v našem podniku, ale že to přehání, když si klobouk tak zajišťuje. My jsme pořádní lidi, u nás se klobouky nekradou. Vy Holomci, však já vám to nezůstanu dlužen.

Když Řehák odešel, tak se na nás ředitel obrátil a povídá : „A teď my řekněte, vy bando, jak jste to provedly, že o tom Alenka nic neví a té já věřím.“ Vyložil jsem řídčovi, jak jsme to sfoukly, a že je to odvěta za to, jak nám posledně nasypal kávu do čepice a do klobouku. To jsme se u něho zmrskali, a když jsme si nasadili čepice, tak jsme měli kávu v očích, na krku a za košilí. Sekretářka se, ale pořád cítila poškozená tím, že byla v celém případě nevinná.

Pepa zkouší šoupě u fekálního vozu

Můj bratranec Pepa Vendolský byl od malička dítě koumavé. Zajímaly ho hlavně stroje, motory a jiné technické zařízení, od budíka počínaje až po páky zemědělských strojů, třeba u sekačky na trávu. Všechno musel prozkoumat, jak a proč to funguje. Zkrátka byl to takový technický typ. Jednou se mu stala taková příhoda, že musel od svého bádání rychle upalovat domů. Držel se přísloví, že kdo uteče, ten vyhraje. Celá nehoda se stala tím, že hostinský v Růžové si objednal fekální vůz na vycucnutí žumpy, která mu už začala přetékat.

Od roku pět a čtyřicet ji žádný nevyvážel a kdo ví, zda tam nejsou nějaké zbraně nebo granáty ještě od války. Ty se většinou do žump zahazovaly. Řidič se závozníkem, když žumpu vycuclí, tak předjeli před vchod hospody, že si nechají podepsat pracovní příkaz, na zpáteční cestě chtěli někde na poli obsah cisterny roztřískat. Hostinský jak se slušelo, podepsal provedenou práci a pozval oba chlapy na malé občerstvení. Dejchání do balonku se tehdy neprovádělo, tak nalil chlapům velkého ruma, pivečko a dvacet deka tlačenky přišlo chlapům vhod.

Když si tak dávali do trumpety, tak je ani ve snu nenapadlo, co se děje venku u jejich fekálního vozu. Čirou náhodou šel kolem hospody Pepa. Zaujala ho páka šoupěte na cisterně. Byl zvědav, jak to funguje. Že je to na zavírání a vypouštění obsahu cisterny mu bylo jasné. Nevěděl, že je lejta plná. I když je plná, nevadí, povytáhne to jenom kousíček a hned zavře. Zkouší to zvednou, ale ono se to ani nehne. Prohlíží si šoupě, jestli to není někde zajištěno, ale nic nevidí. „*Nějak to sakra musí jít zvednou!*“ Opře se do toho pořádně. Ono to bylo nějak zaseklé, a jak se to uvolnilo, tak se šoupě otevřelo naplno. Běda, sračky se začaly valit před vchod do hospody. Pepa se snažil páku stáhnout dolů, aby se šoupě uzavřelo, ale marně. Ono se to zase nějak zaseklo. Na dlouhé koumání nebyl čas. Pepa si uvědomil, že ho při tom nesmí chytit. Žádněj nebude mít pochopení, že se to stalo náhodou v rámci jeho technického výzkumu. Proto prásknul do bot a uháněl domů.

Mezitím fekálie vytekly a po mírném sklonu dvora se blížily ke vchodu do chodby k výčepu hospody. Zastavilo se to asi deset centimetrů před prahem. S klidného popíjení vyburcoval společnost v lokále náhodný chodec jdoucí kolem. Zabouchal na okno a křičel, „*sračky vám potečou do chodby!*“ Hostinská s chlapama od fekálů vyběhli do chodby a uviděli tu spoušť. Závozník měl gumové holínky, přeběhl pár metrů těmi fekáliemi a zavřel šoupě. To bylo už málo platné, protože většina obsahu cisterny již vytekla. Po delším dohadování, co s tím, se hostinský s chlapy dohodl, že vypláchnou cisternu, naberou čistou vodu a dvorek spláchnou. Od dvorku a vozovky vedl travnatý svah k potůčku, který za hospodu protékal. Většina fekálií se zachytila v travnatém porostu a zápach bylo cítit ještě několik týdnů po té události.

V hospodě se dlouho vedla spekulace, kdo to mohl udělat. Hostinský probíral všechny své možné i nemožné nepřátele, od kterých mohl očekávat nějakou mstu, ale na nic nemohl přijít. Místní vochmelkové usoudili, že to musela být některá z těch bláznivých ženských, co občas přijdou pro chlapa, aby šel z hospody domů. Jsou některé takové nezodpovědné ženy, které i když vědí, že doma není kapka rumu, tak vyhazují peníze za mléko pro děti. Půl roku se ve vesnici i v hospodě vedly debaty o tom, kdo to mohl udělat. Někdo to odsuzoval, někdo měl z toho legraci. Radost z toho měly ženské. Říkaly, že jim ty sračky měly natéct až do lokálu. Ať si v tom smradu ti vožunkrové sedí.

Hostinský si pořád lámal hlavu, kdo může být proti němu tak zaujatý, že mu provedl takovou lumpárnu. Hostinská pořád říkala, „*pan Bůh ví, kdo to mohl udělat.*“ Ano pan Bůh a ještě jedna osoba věděla, jak to všechno bylo. Nebyla v tom žádná msta ani zlý úmysl. Bylo to jenom vědecké koumání, jak funguje šoupě hovnocucu. Při každé vědecké práci dochází k nehodám. To je daň pokroků. To by ale ti vesničtí křupani nepochopili. Pepa se nepřiznal ani rodičům. Kdo ví, jak by jeho vědecké koumání pochopil otec.

Nechápavé vedení

Jednoho srpnového dne, když jsem se vrátil z terénu do kanceláře střediska, obrátila se na mě ekonomka s požadavkem, abych vzal do potvrzení o přídavky na děti, co přinesl pan Grundza, aby si s tím zašel zase na sociální odbor ONV, že v tom má nějakou chybu. Asi to ten Cikán na tu úřednici nějak nahrál nebo ona udělala nějakou chybu, tak ať to dají do pořádku. Ferko Grundza byl toho času nasazen jako pomocník strojníka na česače chmele v Holodeči.

Ptám se ekonomky, proč si to s Ferkem nevyřídila hned, jak jí to přinesl. „*Já jsem si toho všimla, když už byl pryč. Dostala jsem vztek, protože ze všeho nejdříve se staral o to, kolik bude mít přídavků na dvanáct dětí, musela jsem mu to v tabulkách vyhledat. Teď se mu narodili dvojčata. Za devět let má už dvanáct dětí.*“ „*To je od něho hezké,*“ říkám, „*zvlášť když to teď bere po dvou. Tady vidím, že se jim narodilo po dvakrát dvě děti v jednom roce, ale to není nic divného, když se narodí jedno dítě na počátku roku a druhé na konci. Letos to Ferkovi nevyšlo, žena mu rodila v srpnu, tak se musel postarat o dvojčátka.*

„*Je o moc snaživej člověk, měl by dostat nějaké vyznamenání, jako třeba zasloužilý otec.*“ To ekonomku popudilo, hned namítla, že za ní byla učitelka ze školy, jestli nemůže na pana Grundzu nějak zapůsobit, aby posílali děti pravidelně do školy. „*Mají prý moc neomluvených dní. O to se pan Grundza*

nestará, ale nejvíc ho zajímají dětské přídavky.“ Chci paní ekonomku trochu pozlobit, tak se Ferka zastávám. „Podívejte se, musíte uznat, že Fero dělá velmi záslužnou činnost. Jak to vypadá s naší populací je vám určitě známo. Podívejte se, vy máte v rodině jedno dítě, my máme také jenom jedno. Kdyby to v republice dělali tak všichni, tak si můžete jako ekonomka snadno spočítat, že by nás bylo při dalších třech generacích asi čtvrtina. A kdo se snaží ten nepříznivý vývoj zastavit nebo trochu přibrzdit? No přece náš Fero, dělá chudák, co může a ještě od vás sklízí neporozumění.“ „Neporozumění? Tak to mi prosím vysvětlete,“ a mává mi tím papírem před nose, „podívejte se tady se narodila dvě děvčátka, jedno 15. a druhé 16. srpna.“ „No a co je na tom divného? Jedno se mohlo narodit 15. těsně před půlnocí a druhé těsně po půlnoci šestnáctého. To se přece může stát.“ „To vím také, ale že mají obě jméno Eržika, to mi jasné není.“ S tím si také rady nevím. Musel to Ferko s těmi křestními lístky nějak pohlbnout nebo udělala chybu paní na sociálce. S tím musí Ferko na úřad, aby daly správné jméno druhému děvčátku.

Na druhý den jedu do Holoděče, dávám ten papír Ferkovi a říkám, že v pondělí až bude úřední den, si musí zajít na sociálku a nechat si opravit jméno druhého dítěte. Ferko sice neumí číst, ale proti tomu, že by byla chyba v potvrzení, se rozhodně ohradil. Když mu to předčítám, tak souhlasně přikyvuje hlavou. „Všechno souhlasí, všechno je správně. Oj joj joj, pan vedoucí,“ pravil Ferko, „vy máte školy aj paní učovnička má školy, ale nechápete, že ty dvě děti není su dvojčata, ale každá od jiné ženy. Jedno mám s manželkou a druhé s její sestřenicí. Manželka a její sestřenice mají stejná jména Margita.“ „No tak to už mi to je jasné, promiňte Ferko už jsme si s ekonomkou mysleli, že si nahrál na tu paní na úřadě nějakou habaďuru.“

„Ferko kolik dětí chceš mít? Až přijdeš na středisko, tak se zeptej paní učovničky, kolik dětských přídavek bys dostal na 15 dětí. Já mám takový dojem, že bys měl nárok na domek ve vesničce SOS. Já to nevím jistě, ale paní učovnička ti to může zjistit. Stejně si somar Fero, když jsi připustil, aby se obě děvčátka jmenovala stejně. Představ si až budou mít svátek, tak kam půjdeš slavit dříve? Půjdeš k manželčině sestřenicí a manželka se bude zlobit, budeš oslavovat doma a bude se zlobit sestřenice. To jedno jméno můžeš ještě na matrice změnit.“ „Oj dobře jste mi poradil pan vedoucí, aj tak čo neskor urobím.“

Na druhý den jsem dal to potvrzení ekonomce. Říkám jí, že je všechno v pořádku, že jsem se Ferovi omluvil za to, že jsme ho podezírali z nějakých podrazů na sociálce. Ferko se divil, že my i když máme školy, některé jednoduché věci nechápeme, které jsou jemu, sprostému cikánovi, úplně jasné. „To jsem zvědavá, co já nechápu.“ „Nepochopila jste, že ty dvě děvčátka Eržiky nejsou dvojčátka, ale každá má jinou maminku. Nepochopila jste, že Ferko ve své snaze zachránit naši populaci, když si spočítal, že v letošním roce mu žena neporodí dvě děti, tak si vypomohl tím, že využil také manželčinu sestřenicí, která v té době byla volná.“ „No to si teda pomohl na dětských přídavecích, když bude muset platit alimony,“ namítla ekonomka. „Jo paní, to je ta další věc, kterou my dobře nechápeme. Ferko má asi jiné počty, zatím vidíme, že se přihlásil k otcovství a s křestním listem běžel na sociálku, by mu přiznaly dětské přídavky. Jestli ho bude sestřenice uhánět o alimony to je ve hvězdách, když Ferko tvrdí, že je to v rodině. Kolik výživného mu můžou vyměřit, když má jedenáct dětí, manželku a starou matku? Možná jeho dnešní příjem nevydá ani na životní minimum.“ „Ferko by chtěl mít další děti, dokud bude žena moct rodit. On by se potom hodil marod a usiloval o přiznání invalidního důchodu. Poradil jsem mu, že při 15 dětech by možná dostal domek ve vesničce SOS, aby se na vás obrátil, že mu ráda poradíte.“ „Tak to vám pěkně děkuju,“ odsekla ekonomka.

Turistická noclehárna na hradě Bratislava

Jedeme na zájezd do Maďarska, abychom načerpali zkušenosti z pěstování kukuřice. Je to více méně záminka, abychom mohli ten výlet uskutečnit pro vedoucí pracovníky zemědělství našeho okresu. Jedeme naším statkovým autobusem a veškeré náklady hradí OZS. První zastavení na oběd v Brně a na nocleh máme zamlouáno ubytování v turistické noclehárně na bratislavském hradě. Po točivém stoupání vyjždíme až na nádvoří hradu. Ubytovna je levná, ale také velmi primitivní. Ve velkém sále je několik řad poschodových lůžek, několik stojících věšáků a pár židlí. Na chodbě vchod k sociálnímu zařízení jenom se studenou vodou. Bereme si sebou jenom osobní propriety a ostatní věci necháváme raději v autobuse. Řidič říká, že tam raději bude spát na zadním sedadle. Teď půjdeme do města na večeři a dáme si dobré víno. Chlápek na nádvoří nám říká, jestli si chceme zkrátit cestu do města, tak tady za hradem vede pěšinka přímo do města. Je to sice příkrý svah, ale pro zemědělce z podhorské oblasti to není velký problém. Večeře se protáhla do dvou hodin do rána.

Když jsme se konečně vybatolili ven, tak jsme zjistili, že přšelo a naše zkratka k zámku bude asi blátivá. Chvíli jsme se dohadovali, zda půjdeme po silnici, což bylo asi jeden kilometr, nebo zkratkou do kopce. Většina se rozhodla, že půjde po silnici, jenom asi deset těch mladších se vydalo zkratkou. My jsme za čtyřicet minut dorazily na ubytovnu, ale po našich mladších kamarádech ani slechu ani dechu. Za hodnou chvíli dorazila skupinka asi pěti lidí s tím, že se z poloviny kopce vrátili a šli také po silnici. Zbývající to ale nechtěli vzdát a tak asi 50 metrů, kde byl svah nejprudší, museli lézt po čtyřech. Přišli zabláčení, nohavice kalhot a rukávy kabátu přeprali na umývárně a nadávali na zlý osud. Když konečně všichni zalehli a začali podřimovat, tak se přihrnul další nocležník. Sotva se držel na nohách. Pořád zpíval, „*ricom picom travička zelená.*“ To se už naši chlapi naštváli a začali ho okřikovat, ať zavře hubu, že chceme spát. Chlápek byl ale moc silný a říkal, že nám může dát do držky, protože nevíme, kdo on je. Kdybychom věděli jakou on má ženskou. Je to prý magistra, vedoucí lékárny, má aj svůj dům a na knížce 80 tisíc korun. Chlapi zase na něho křičeli, ať jde do prdele i se svou babou, že nás to nezajímá, že chceme spát. Chlápek nám zase nadával, že jsme somáři, že jak se s tou svojí ženskou zesobáší, tak si hned koupí auto a budou jezdit na Balaton. Někdo z našich zase křičel, ať si s tou babou jede třeba do prdele, ale ať zavře hubu, že chceme spát. Naši mu říkali, že kdyby ta ženská o něho stála, tak by si ho vzala domů do postele a nemusel by spát na takové bídné ubytovně. On zase namítal, že na poprvé se jí nechtěl vnucovat, aby si o něm nemyslela nic špatného. Naši mu radili, aby se jí radši neukazoval na oči, aby si na něho zachovala dobrou památku. Kdyby si ho náhodou vzala do postele a poznala, že má ptáka samici, tak ho požene svinským krokem. Dohadování nebralo konce.

Přestali jsme na něho mluvit, ale on pořád mlel svou, pořád chtěl vědět, jestli chceme do držky. To už náš Mülfeit nevydržel, vyskočil z postele, že mu dá pořádnou nakládačku. Zadržel ho vedoucí zájezdu, že by z toho udělali Slováci aféru a tvrdili by, že skupina českých turistů zbilá jednoho chudáka Slováka. Zítra musíme v půl osmé vypadnout a nemůžeme si dovolit nějaké zdržení, kdyby policajti něco vyšetřovali.

Slovák pořád kecal a my jsme naštvání postupně usínali. Ráno byl o sedmé budíček, trochu jsme si opláchnuli obličej a jsme připraveni k odchodu z ubytovny. Probudil se také náš braťko a najednou začne řvát: „*Stojtĕ, stojtĕ, Boha vašeho, kdo mi nablul do klobuka! Zničili jste mi klobuk, musíte mi ho zaplatit.*“ Nikdo se ale nemá k placení. Mülfajt k němu přistoupil a povídá, „*jestli jsem ti v noci nedal přes držku, tak ted' to můžu napravit. Byl jsi vožralý jak sviňa a asi sis tam nablil sám.*“ Nechci, aby na poslední chvíli došlo k nějakému incidentu, proto jdu k Mülfeitovi, ten je z našeho statku a říkám, „*Nemůžeš ho bít, ted' když má nablítej plný klobouk. On půjde večer za tou svou lékárnici a nemůže tam jít s rozbitou hubou. Tobĕ braťko říkám, že to musel být trest Boží, tak je to psáno v písmu svatém. Proti vůli Boží nemůžeš nic dělat.*“ „*Aj čo mi to tu táráš za somariny, chcem 170 Kč za zničený klobuk,*“ řve braťko. „*Radím ti dobře,*“ říkám mu, „*zabal ten klobouk do nějaké krabice, dones to své lékárnici, možná by bylo dobré koupit také nějakou kytku, jestli jsi neprochlastal všechny peníze. Jestli tě má ráda, tak ti dá klobouk do pořádku.*“ Odcházíme a ještě za sebou slyšíme sprosté nadávky. To nás už vůbec nevzrušuje. „*Tak jsme ti přece také hnuli žlučí, ty holomku jeden.*“ Braťko křičí, že má nabluté brynzové halušky a on žádné halušky nejedl. Naši chlapi mu říkají, že ví hovno, co jedl, když byl ožratý jak sviňa, jak prase a aby tomu ještě lépe porozumněl, tak se mu to snaží říci slovensky a křičí na něho, že byl ožratý jak ošipaný. Vracím se a říkám braťkovi, „*Poslouchej kamarád, říkal jsi jaká je ta tvoje bába dobrá a šetrná hospodynĕ a ty jak je vidĕt budeš také šetrný hospodář, co kdyby ste ty halušky trochu propláchnli, přidali trochu brinze a máte večeri.*“

Teprve po cestĕ do Budapešti se jeden náš technik z JZD Velká Bukovina přiznává, že to byl on, kdo tomu Slovákovu nablil do klobouku. Nebyl v tom prý zlý úmysl. Nad ránem se mu udělalo moc zle od žaludku. Utíkal na záchod, ale měl strach, že nedobĕhne. Tak když uvidĕl na židli ten klobouk, tak se do něho vyzvracel. Říkám chlapům, že jsem se nemýlil, když jsem tomu braťkovi říkal, že všechno je vůle Boží a také Boží spravedlnost.

Všchno jsme stihli v pořádku, obĕd v Budapešti, návštěvu vzorového závodu na pĕstování kukuřice. Na druhý den jsme s průvodcem navštívili památná místa v Budapešti, vykoupali se v tureckých lázních. Další den jsme cestovali domů. Zase byl obĕd v Brně. Po letech když jsem vzpomínal na Maďarsko, tak nejvíc nám v pamĕti utkvĕl braťko s tím svým kloboukem.

Hodná slečna Jedlanová

Slečna Jedlanová byla známá prostitutka v České Kamenici. Dennĕ vysedávala v hotelu Slávie až do uzavíracích hodin. Nejradĕji klofla nějakého ženáče a zatáhla ho do svého bytu, aby uspokojila jejich

sexuální potřebu. Říkala jim, miláčku doma tě čeká jenom držková polévka, když tě uvidí žena, tak ožralýho. To utěšování ženáčů nestálo moc. Zpravila to stokoruna nebo zaplacená večeře. Slečna Jedlanová měla širokou klientelu, někdy se dostavili zákazníci i z NDR, za Šmilky nebo Pirny co byly hned za hranicemi Hřenska. Někdy byli také hubenější dny, kdy musela vzít k poskytnutí útěchy naše tři mládence. Byli to chlapi z dětského domova, kteří po dovršení osmnácti let nevěděli co se životem. Ubytovali jsme je v naší ubytovně, na obědy chodili do naší závodní kuchyně, snídaně, večeře si obstarávali sami. Také ve dnech volna se v závodní kuchyni nevařilo, tak byli chlapi odkázáni na hotel. To jim lezlo do peněz a neměli často ani na krabičku Amerik nebo láhev vína, aby odměnily slečnu Jedlanovou za poskytnuté služby. Říkali, že zaplatí až po výplatě.

Když se to opakovalo po několikáté, tak došla slečně Jedlanové trpělivost a šla kluky udat, že ji znásilnily. Teď hrozilo klukům vězení. Soudružka Hrdličková u nás dělala kádruvačku a od manžela, který byl náčelníkem městského SNB se o udání dozvěděla a ihned to našim ženským v účtárně řekla. Přišel za mnou první z chlupců, co byl vyslechnut kapitánem Hrdličkou a ptám se, co mají dělat. Řekl jsem mu, aby vyřídil klukům, aby nic nezapírali a svorně tvrdili, že to tak se slečnou Jedlanovou dělali už celý rok, a až teď když neměli peníze, tak jednou nebo dvakrát nezaplatili. Ale jsou ochotni se se slečnou Jedlanovou při nejbližší výplatě vyrovnat. Já, že za kapitánem Hrdličkou dojdou a uvidíme, co se dá dělat.

Po výsleších kluků jsem za kapitánem Hrdličkou šel a řekl jsem mu, že přece víme co je zač ta slečna Jedlanová. Radil jsem kap. Hrdličkoví, aby si Jedlanovou zavolal a řekl jí, že po výsleších kluků to vypadá tak, že pokud by u soudu tvrdili, že ty sexuální hrátky s ní provozují delší dobu za nějakou úplatu, tak může být obviněná za prostituci a příživnictví. Ať si tedy rozmyslí, zda nechce udání stáhnout. To také slečna Jedlanová ihned provedla. Kap. Hrdlička mi zavolal, že je to v pořádku, že udání je staženo. Poslal jsem panského kočího Pepíka Strnada, aby v účtárně řekl, že slyšel, jak jsem mluvil s kapitánem hrdličkou, že půjdou kluci k soudu, a že jim hrozí nejméně dva roky basy. Pepa se za chvíli vrátil a říká: „*To byste měly slyšet jak ty ženské na tu Jedlanovou nadávají, kdyby byl středověk, tak by ji na pranýři na náměstí ukamenovaly. Nejvíce jim vadí, že svádí ženatý chlapy.*“ Ona se kurva nemohla bránit, protože měla v jedné ruce cigaretu a v druhé láhev s vínem. Přivede kluky do kriminálu, ji by měli zavřít až by zčernala, svině jedna.

Chlapům ve výrobním jsem řekl, aby před ženským říkali, že nám je chudinky Jedlanové moc líto, a že ty naše kluky je potřeba pořádně potrestat. Já že půjdu do účtárny, aby ženské podepsali resoluci za přísné potrestání našich kluků. To jsem ale neměl dělat. Vzal jsem ze stolu nějaké lejtstro a šel do účtárny. „*Vážené dámy,*“ říkám: „*Věnujte mi chvíli pozornost. Jistě víte, k jaké neblahé události došlo v poslední době v souvislosti ze znásilnění slečny Jedlanové našimi zaměstnanci. A které vrhá na náš statek špatné světlo. Proto jsme se ve výrobním rozhodly ten hanebný čin odsoudit, slečně Jedlanové vyjádřit své sympatie. Sepsalý jsme rezoluci, kde odsuzujeme zločin našich zaměstnanců a požadujeme jejich co nej přísnější potrestání. To pošleme okresnímu soudu. A já potřebuju, abyste to také podepsaly.*“

Páni, to jste neviděly a neslyšely. To jsem měl radši píchnout do vosího hnízda. Jedna přes druhou křičely, že nic podepisovat nebudou, že zavřít by měly tu kurvu, která se živý prostitucí a tahá peníze od blbejch kluků. Ty názvy všechny jsem ani nestačil všechny zaregistrovat. Snažil jsem se namítat, že ji nelze považovat za příživnici, neboť měla ceny lidové, které sotva pokrývali režijní výdaje. Prádlo, že se ničí, prací prostředky a mýdlo také nejsou zadarmo. Také že je potřeba vzít v úvahu dobré skutky. Když utěšovala takového opilého ženáče, kterého doma čekaly jenom nadávky a jaký je ožrala a o milování nemohla být ani řeč. Ona se nemohla bránit, v jedné ruce cigaretu a v druhé láhev s vínem. „*Tak vidíte,*“ říkám, „*při takovém znásilnění se musela chudinka nějak uklidňovat.*“ Nebylo to nic platné. Na každý můj argument se mi dostalo deset posměšných odpovědí. Viděl jsem, že s nimi nic nesvedu, tak jsem jako uraženě odcházel. „Dobře,“ říkám, „*nepodepíšete to vy, tak ale všichni chlapy to podepíší.*“ To jsem neměl říkat. Ještě ve dveřích jsem slyšel na adresu chlupů a celého mužského pohlaví hanlivé výkřiky a nadávky, které se ani neodvažují opakovat. Kolegům jsem to vyřídil a pak jsme se půl hodiny chlemtaly, zatím co dole v účtárně chrlily ženské na Jedlanovou oheň a síru.

Na druhý nebo třetí den se naše dámy dozvěděly skutečný stav věci. Že jsem udělal vše, abych odvrátil trestní řízení proti našim klukům. Omluvu na všechny chlapy jsme ale neslyšeli. Také stanovisko ke slečně Jedlanové se nezměnilo. Když jsem za několik měsíců oslavoval padesátiny, tak mi v dlouhém blahopřání nezapomněly vyčíst zastání se slečnou Jedlanovou a označit mě za ochránce padlých dívek. To blahopřání po desetiletí pečlivě uchovávám jako důkaz k poslednímu soudu. Neboť i Ježíš ochránil prostitutku, kterou chtěl rozvášněný dav ukamenovat. Řekl tehdy: „*Zvedni kámen, kdož jste bez viny.*“ Jak víme, žádný se neodvážil kámen zvednout.

Služba na vrátnici u nebeské brány

Sedím u televize pohodlně zabořen do křesla a sleduji nudný pořad, zdá se mi živý sen, jak jdu do nebe. Jdu dlouhým tunelem, na jehož konci svět, lkaje jiný svět. Komu se nepodaří překročit práh tunelu, musí se vrátit zpět do života. Tak o tom podávají svědectví ti, kteří přežili na několik vteřin klinickou smrt. Já ale kráčím vesele a bez problému se ocitám před nebeskou bránou. Tam se tísní zástupy hříšníků.

Stavím se do fronty, kde je nápis „Česká sekce“, ptám se ducha přede mnou, jak dlouho se tady čeká, prý několik pozemských let. Nevadí, já mám času dost. Záhy přichází anděl poslíček a říká, „Václave, pojd' se mnou, musíš k svatému Petrovi na vrátnici u nebeské brány.“ Vede mě špalírem kolem dlouhé fronty a ozývají se hlasy nespokojených čekajících, „Zase jeden majitel fondu kuponové privatizace, zase jeden rovnější, jaký plátek si musel dát?“ Nevím, jak to tady chodí, žádný plátek jsem nedal a nevím, proč mám přednost před ostatními.

Došli jsme k vrátnici u nebeské brány. Ona to není vrátnice, ale spíše velký úřad. Anděl, co mě vedle, okřikuje dušičky ve frontě: „Die Maul halten und weiter warten.“ „Co říkal?“ ptají se dušičky. „Aby jste drželi kušnu a dále čekali,“ říkám jim. Svatý Petr mě vítá a usazuje mě zrovna do takového křesla, jako máme doma. „Václave, už na tebe dlouho čekám, chci si vzít dovolenou aspoň na sto pozemských roků, od dob kristových jsem neměl den volna. Potřebuji někoho, aby mě zastoupil. Musí to být člověk spravedlivý. Tebe jsem si vybral proto, že se mi líbilo, jak si se zastal slečny Jedlanové a musel jsi snášet posměšky na sebe i na celý mužský rod. Teď budeš mít možnost některé věci napravit. Je tu trochu nepořádek v archivu. My tady nevedeme hříšníky podle jmen, ale podle hříchu a teď máme namíchané zloděje za přestupek, tak jsme museli změnit hřích za prohřešek a takových věcí je hodně. Když dušička zaklepe na nebeskou bránu, tak to chvíli trvá, než andělé najdou její spis.“

„To nevadí svatý Petře, až doletí naše děvčata Věra Jakubiková a Věra Šťastná, tak je dám do archivu a ty to dají do pořádku. Koukám, že správcem archivu je kněz Peřina. Já myslel, že on jako osoba vysvěcená sedí už někde po pravici Boha.“ „Jo,“ říká Petr, „Peřina si to pokazil sám. Klečel prý jako pohan na Filipově u statkové jídelny. To měl u zdi zaparkovaný nový ford Cortina a do vedle stojícího traktoru vlezl chlapec a nastartoval ho. V traktoru byla zařazená zpátečka, traktor se rozjel a tlačil auto na zed'. Kola se protáčela, zadek traktoru nadskakoval, nárazníky se zdeformovaly a nebyť kolemjdoucího traktoristy, tak měl Peřina z automobilu harmoniku.“

„Svatý Petře, jenom pro zajímavost, co soudružka Hrdličková, ještě stojí ve frontě před bránou nebo si ji pustil do nebe?“ „Jo Václave, aby ti bylo jasné, tady tou bránou pouštíme jen za první klenbu nebeskou, tady je takový přijímač, kde prověřujeme adepty na hodnost andělskou. Za druhou klenbu se dušičky dostanou až po posledním soudu. Soudružka Hrdličková koná zatím službu nad padlými dívkami na silnici E-55 mezi Teplicemi a Cínovcem.“ „Dobře už je mi všechno jasné,“ přebírám klíče od brány, přeji svatému Petrovi pěknou dovolenou a dobré počasí. To by ani žertem nesměl zaklít hrom do toho. „Svatý Petře, že mohu udělat nějaké organizační změny a vylepšení. Za prvé uvažuji, že určím vrchního klíčníka, přece nebudu pořád běhat otevírat bránu osobně. Až se jednou dostaví Pepík Strnad, tak z něj udělám vrchního kontrolora, bude hlavně kontrolovat archiv, aby v šanonech pod písmem R nebyl rum, pod písmenem P nebyl Praděd, pod písmenem M nebyl Myslivec 40%. Jsem té zásady, že v nebi se chlastat nesmí.“

Nejvíc se těším, až budou postupně přilétávat dušičky mých spolupracovnic. Už to jasně vidím, jak se trochu nejistě blíží k bráně, vědomi si svých hříčků. Volám kněze Peřinu, aby mi ani nevyhledával jejich spisy, já jejich hříchy dobře znám. Mé milé spolupracovnice, když poznají, že ve vrátnici sedí jejich kámoš, starý dobrák Václav, tak se jejich tváře rozzáří a myslí si, že mají vyhráno. Ale to je omyl milé dámy. Zapomněly jste na hřích starý několik desetiletí. Zapomněly jste na slečnu Jedlanovou. Vytahuju starý pergamen a tady je to černé na bílém opatřeno voskovou pečetí a polibky se jmény. To je jako otisky prstů. Teď budete milé dámy muset odvolat všechny nadávky, co jste na adresu slečny Jedlanové řekly. Také co jste řekli na adresu celého mužského plémě, budou muset odvolat, neboť se to dotklo samotného svatého Petra. Za mého úřadování na vrátnici u nebeské brány bude pořádek, neb já jsem na pořádek hroznej sviňák.

Nastalo ticho, pootevřel jsem oči a nemohl jsem si uvědomit, zda sedím na vrátnici u nebeské brány nebo v obýváku ve svém křesle před vypnutou televizí. V každém případě je to vzkaz milým spolupracovnicím, aby věděly, na co se mají připravit.

Objednávky na med

Poslední dobrý skutek jsem pro naše ženské na podnikovém ředitelství provedl v roce 1986 před odchodem do důchodu. Jednalo se o výhodnou nabídku medu, za poloviční cenu jak se prodávala v obchodě. Při tom byla zaručená kvalita. Žádné příměsí cukru, jak to dělali včelaři při dodávkách medu do sběren. Sám jsem nabídku nedělal, protože by ženské začaly věřit nějakou lotrovinu. Navedl jsem Honzu Špilu, aby se nenápadně před ženskýma z účtárny zmínil, že si u mě výhodně objednal med. Že se teď když půjdu do důchodu, budu zabývat včelařením.

Netrvalo dlouho a přišla první, že prý budu mít na prodej med. „*Kolik ho budete chtít,*“ ptám se. „*No tak jedno kilo a když by to šlo tak bych vzala také kilo pro maminku.*“ Zapisuji si do seznamu, ve kterém je už několik fingovaných jmen našich chlapů. Přichází další ženy, chtějí dvě až pět kilo medu pro švagrovou, sestru, kamarádku. Nabízejí peníze. Říkám jim, že platit budou až při odběru a nádoby si přinesou sebou. Nejlepší jsou zavařeninové láhve sedmičky. Tam se vleze akorát jeden kilogram medu. Já ho přivezu v 25 litrové konvi od mléka a bude ho maximálně 35 kilo.

Med že bude koncem září, jak skončí hlavní snůšková sezóna. Blížil se 1. říjen, den kdy mi měl skončit můj pracovní poměr a odchod do důchodu. Bylo dohodnuto, že svátek Václava 28. září, narozeniny i října a rozloučení s paní Šelmekovou, vedoucí účtárny, která měla odejít do důchodu o týden později, spojíme do jedné oslavy. Oslava byla velkolepá.

Proslovy, dárky, předávání pergamenu. Večer, když už všichni byli v povznesené náladě, vzal jsem si slovo, vytáhl ten objednávací list na med a začal kajicně hovořit. „*Vážení a milí spolupracovníci, je mi až k pláči, když vidím, jaké důstojné rozloučení jste nám s paní Šelmekovou připravili a já vám teď musím říci, že s tím medem, který jste si u mě objednaly to bohužel nevyjde. Záměr jsem měl dobrý, do všech podrobností propracovaný. Bohužel nevděk světem vládne a ta včelička, co jsem ji vlastnil, mě moc zklamala. Jak víte, na Filipově měli 120 hektarů lán řepky. Říkal jsem si, že když jí dám doprostřed pole 25 litrovou konev mléka, tak nebude muset létat daleko několik kilometrů a bude to mít přímo u sosáku. Také nebude muset stavět pláсты a med může dávat přímo do konve. To je velká úspora času. Když jsem po odkvetu řepky pro med přišel, tak jsem zjistil, že konev někdo ukradl a včelka je pryč. Jak já teď před vámi vypadám? Cítím se jako nějaký podvodník. Nezoufejte ale milé dámy, vaši objednávku tady mám před sebou, jestli chcete tak vám mohu pro osvěžení paměti přečíst. Kolik medu si která objednala. Mohu vás ujistit, že příští rok si chytanu nějakou zodpovědnější včelku, abych vykryl vaše objednávky.*“

Chlapi chtěli, abych přečetl ty ženské, které měly největší objednávky, ty že by měly mít příští rok přednost. Ženské se smály, že je to snad naposled, co jsem je tak doběhl. Oceňovaly ale to, že ať jsem je doběhl jakkoliv, nikdy to žádnému neublížilo. Byla alespoň nějaká legrace.

„*Víte, když jsem naposledy kontroloval snůšky, tak tam bylo ¾ konve medu. Chtěl jsem to vzít domů, ale pak jsem si vzpomněl, že u jména Konůpková bylo připsáno +1M, +1T, +1Š, +1K, Nejdříve jsem si nemohl vzpomenout, co to znamená, ale potom mi došlo, že to máti, tchýně, švagrová, kmotra. Také u paní Pokorné jsem měl otazník. Říkal jsem si, že až paní Pokorná uvidí, jak rozlévám med, tak bude chtít také koupit. Ještě jednou jsem se ženským omluvil, že vypadám jako nějaký podvodník. Nejsmutnější na tom je, že jsem našel včeličku mrtvou. Ta chudinka, když zjistila, že někdo konev s medem ukradl, tak spáchala harakiri, měla zabodnuté žihadlo v bříšku.*“

Smutné i veselé příhody mé i mých přátel.

Děda si nechá věštit od cikánské vědmy

O pouti, posvícení a jiných příležitostech, když se sešla celá rodina a něco se slavilo, pronášel děda přípitky, tak jako: „*Na naše zdraví, ať se tu za rok ve zdraví sejdeme,*“ a podobně. Při třetím a dalším přípitku, kdy strýcům stoupla trochu kuráž, při přitukávání říkali: „*Daj Bože vorožka.*“ Babička se na strýce hněvala, že by neměli dědu zlobit. Já jsem jako dítě nechápal, jaký to má smysl a proč by se měl děda zlobit. Až když mi bylo asi 13 let, tak jsem se zeptal strýce Bohouše. Ten mi vyprávěl celý příběh.

Před lety, když byla babička s dětmi a chasou v církvi, přijela do vesnice tlupa cikánů. Děda jako vždycky ve svátek byl zabrán do čtení a nevnímal okolní svět. Do světnice přišly dvě pěkné cikánky, a že budou dědovi hádat z ruky. Ta jedna, že je vědma a dokáže dobrému člověku přičarovat dobré zdraví, štěstí v podnikání, dlouhý život a velké bohatství. Děda chvíli odolával přemlouvání hezké cikánky, ale posléze souhlasil. Proč by to nerisknul a za pouhé dva zlaté si nenechal přičarovat světlou budoucnost. Ta pěkná prsatá posadila dědu do rohu světnice, obličejem ke stěně, aby se nenechal ničím rozptylovat. Má se jenom soustředit na to, co mu vědma přičarovává a po každé větě musí říct: „*Daj Bože vorožka,*“ což česky znamená „*Dej Bože věštkyně*“. Pak si stoupla za dědu, přitiskla mu hlavu na prsa, dlaně položila dědovi na spánky, tak aby částečně překrývali uši a čarování mohlo začít.

Nejdřív pronesla věštkyně nějakou formuli cikánsky, čemuž děda nerozuměl. Pak začala přičarovávat všechno možné i nemožné. Začínalo to dobrou úrodou chmele a ovoce přes vyhnutí se krupobití, zapuzení červenky u prasat, slintavky a kulhavky u hovězího dobytka, zmetání u krav, vyloučení požáru, mor u slepic a další nesmysly, co slina na jazyk cikánce přinesla. Když čarování skončilo, řekla cikánka dědovi, že po jejím odchodu musí zůstat sedět a všechno co mu bylo přičarováno, musí opakovat. Na co zapomene, to ztratí po vstání ze židle svou čarovnou moc. Děda se snažil na nic nezapomenout, všechno si přefíkal. Pak se dal zase spokojeně do čtení.

Když se babička z církve vrátila, děti měly hlad. Sháněly se po buchtách, ale buchty nemohla babička najít. Nejen buchty, také cukr, pytlík s kroupami, peníze z hrnečku v kredenci. Potom zjistila, že z ložnice zmizely prostěradla, dva polštáře, deka a vlněný šátek. Večer, když zavírala slepice, tak se také nemohla dopočítat. Uhodila na dědu, aby řekl, co se v tom baráku dělo, když byla s děvečkou a oráčem v Hrušvici v církvi.

Děda se kroutil jak žížala na rozpáleném plechu. Lezlo to z něj jak z chlupaté deky. Nakonec ale musel s pravdou ven. Všechno to zavinil ten hluboký výstřih té pěkné cikánky, tvrdili strýcové. Děda si už nikdy nenechal věštit nebo hádat z ruky. Cikáni mu nesměli na dvůr. Nic méně přípitek, „*Daj bože vorožka,*“ se v rodině tradoval až do dědovy smrti.

Strýc Bohouš zlobí manželku

Jako dítě jsem často chodil do truhlářské dílny, kterou měl strýc ve staré budově dědečkova statku. Tam mě strýcovi učedníci naváděli na různé lotroviny. Dávali mně školení, z čehož měli pak náramnou legraci. Přesvědčili mě, že když chci umět německy, tak musím dát jazyk na kliku zvenčí, právě když byl největší mráz. Jazyk mi přimrzl, a když jsem jej odtrhnul tak zůstala na klíce bílá kůžička. Jednou se mě ptali, jestli nechci holubičku. Když jsem přisvědčil, tak mi jeden učeň řekl, abych nastavil dlaň, pak mě chytl za zápěstí, rychle se otočil, prdl mi do dlaně a řekl, abych ji pevně držel, aby mi neuletěla. Když jsem v ruce nic neměl, tak mi nadávali, že jsem tu holubičku špatně držel.

V té době chodil za tetou Albínou strýc Horáčků. Vždycky se zdejchli na patro do staré kůlny, kde bylo seno. Tam jsem také chodil sbírat vajíčka. Učedníci mě posílali, abych je chodil špehovat, co tam dělají. Když strýc Horáčků přišel žádat o ruku tety Albíny, tak mě strýc Bohuš navedl, abych šel do kuchyně a dobře poslouchal, co se tam bude povídat. Tam se bavili o věně, co teta Albína dostane, který kus pole jí děda dá. Hlavně co mě zaujalo, bylo to, když se děda ptal strejdy Horáčkového, kde budou bydlet, když ve starém baráku bydlela ještě jeho matka a dva bráčové. Kdyby se chtěli nastěhovat pod most, tak by je na jaře sebrala voda. Jedině to jsem strýcovi Bohušovi správně vyřídil.

Uběhla léta, strýc Bohouš si postavil domek, ve kterém měl truhlářskou dílnu. Oženil se s Marií Valčíkovou z Mirohoště. Často jsem pomáhal strýci v dílně, hlavně při hoblování prken. Nikdy jsem nezažil, že by se strýc s tetou doopravdy pohádali. Různé srandičky ze strany strýce jsem slyšel často. Teta to přecházela s úsměvem a říkala, „*Kdyby ti za ty kecy platili, tak jsme boháči.*“ Někdy se tvářila, že je uražená a že se strýcem nemluví. To strýc říkal polsko-rusko-česky, „*Počemu ty na mě posierčal? Jak ja rozhněvat tvoji dobrotu. Proč ty na mě se šklebit? Já bych tebe rád libnul na pusinka. Ted' ale vážně mámo, já jsem moc rád, že sis mě vzala. Všechny kluci ze širokého okolí tě mně závidí. I ten Židák Mojše mi tuhle říkal, pane Pěnička, vy máte tak krásnou paní a tak hodnou, všichni kluci z okolí ji nechtěli a vy jste ji přece dostal. Vona musí být také dobrá hospodyně. Což o to, dobrá hospodyně ona je. To se jí musí přiznat. U nás se třeba ještě nestalo, aby se před spaním nevychytili blechy nebo neumyl nočník, než se v něm uvaří kafe. Ona na pořádek je pane Mojše hroznej prevít.*“ Strýc Bohouš měl ještě víc srandovních průpovědek, ale už si je nepamatuji.

Strýc Bohouš byl z pěti bratrů nejmladší a můj otec zase nejstarší. Považoval jsem ho tak trochu za kamaráda. Po válce si zabral v Drahomysli na Žatecku hospodářství. Nechal truhlářiny a začal sedlačit. Na podzim v roce 1950, když jsem přišel z vojny, pomáhal jsem mu sklízet cukrovou řepu. To už byl vážně nemocen na následek zranění z války. Nástup do nemocnice pořád odkládal, až dokončí sklizeň řepy. Když ho konečně do nemocnice dovezli, tak mu už nebylo pomoci. Zemřel mlád, ve věku nedožitých čtyřiceti let. Ještě před odchodem do nemocnice ho jeho smysl pro legraci neopouštěl. Říkal, že je moc rád, že si svoji ženu vzal. Neprodělal na tom. Ted' se mu všechno bohatě vrací. Když si ji namlouval, tak pořád mluvil a mluvil. Ona jen cudně klopila oči a sem tam pronesla slůvko. Když se vzali, tak prý mluvili oba. Nějaký čas, asi půl roku. Ted' prý mluví jenom žena. Už se mu to mluvení před svatbou desetkrát, co desetkrát, nejméně stokrát vrátilo. Už ji dává najevo, že by to mohlo stačit. Jak to ale vypadá, tak se její mluvení zastavit nepodaří.

Strýc Vlád'a pachtýřem na Burově statku v Ulbárově

Strýc Vladimír ještě na Volyni spřádal různé plány, jak se dopracovat velkého majetku. Jeho představy mu ale nějak nevycházely. Poslední snad dobrý pokus byl, když si zpachtoval statek v Ulbarově u Rovna. Statek patřil polskému poslanci panu Burovi. Ten měl za manželku Češku Novákovou z Rovna. Burovi měli byt ve Varšavě a do Ulbarova dojížděli jen občas. Statek ležel při státní silnici Rovno - Luck a Burovi se tam stavěli jenom, když jeli navštívit rodiče do Rovna. Snad by plány strýce Vládi vyšly, kdyby nepřišla válka a příchod Sovětu. Při rychlém postupu Němců a bombardování Varšavy, museli Burovi utéci a záchranu pochopitelně hledali na svém statku v Ulbarově. Netušili, že do týdne přijde druhá agrese z východu. Možná by bylo lepší, kdyby jeli k rodičům paní Burové do Rovna, kde je nikdo neznal.

Příjezd Burových do Ulbarova nezůstal Ukrajincům dlouho utajen. Ti se postarali o to, aby ihned po příchodu Sovětů jim sebrali automobil. Potom začali Sověti zatýkat polské funkcionáře, osadníky, policajty i úředníky civilní správy. Rodiny začali vyvážet na Sibiř. S oblibou říkali, že je vezou podívat se na bílé medvědy. Burovi váhali, zda mají někam utéci nebo zůstat a snad se jim podaří tomu vysídlení nějak uniknout. V každém případě si zlaté peníze zašili do teplého oblečení. Přišli si pro ně v půli listopadu. Mohli si sebou vzít 50 kilogramů věcí na osobu. Do půl hodiny museli být sbaleni. Přišli si pro ně dva muži z NKVD, zřízenec ze silrady, obecního řádu a kočí s povozem, který je odvezl do 5 km vzdáleného Rovna. Od té doby se o Burových nic nevědělo až do roku 1955. To se strýc Vlád'a náhodou setkal s bratrem paní Burové. Ten se po příjezdu do Čech usadil někde na Litoměřicku. Vyprávěl, že ho před rokem navštívila paní Burová, která teď žije v Kanadě. Pan Bura prý zemřel v roce 1952 a je v Kanadě pohřben. Ona se vrátí do Kanady a chce být pohřbená vedle svého muže. Děti neměly a žili jeden pro druhého. Spolu prožili velmi šťastný život za Polska, veliké útrapy na Sibiři i riskantní útěk z SSSR. Na Sibiř je vezli v dobytčáku. Osadníky, kteří byli většinou zemědělci, směřovali do Kazachstánu. Je dovezli až na samý konec Čukotského poloostrova do přístavního města Uelen.

Pan Bura začal pracovat v přístavních skladech a paní Burová v nějakém bufetu jako uklízečka. Tam se občas také objevili námořníci z kanadských a amerických lodí. Šťastná náhoda posloužila tomu, když paní Burová zaslechla dva námořníky z kanadské obchodní lodě mluvit polsky. Ti jí řekli, že kapitán, posádka i loď jsou polské. Že když vypukla válka, kotvili zrovna v kanadském přístavu. Tam také požádali o azyl a teď plují pod kanadskou vlajkou. Pozitíř prý za úsvitu vyplouvají. Paní Burová je prosila, aby jí a muže vzali na loď, že se jim bohatě odmění. Námořníci řekli, že o tom uvědomí kapitána, ale jak se

dostanou na loď, že jim pomoci nemohou. Pan Bura podplatil hlídku a v noci se jim podařilo na loď vzlouznout.

V Kanadě se usadili v Montrealu, kde je velká polská komunita. Strýc Vláďa v tom Burovým domě bydlel do příchodu Němců v roce 1941. Byl jsem tam na nějakou výpomoc a okukoval opuštěné sovětské tanky T-34, kterých tam bylo asi 15. Snad neměly pohonné látky nebo podléhaly panice, že je Rovno obsazeno Němci a oni mají odříznutou přístupovou cestu. Ukrajinská policie nařídila strejdovi, že se musí z domu vystěhovat, protože je dům u státní silnice a oni tam musí vybudovat nějaké kontrolní stanoviště. Tak si strejda naložil na vůz nějaký nábytek, uvázal za vůz krávu, co mu po kolchoze zbyla a s dětmi a se ženou se odstěhoval k dědovi na Omelánštinu. Z Burových domu si strejda vzal také rodinné album Burové rodiny. Říkal si, „*Co kdyby se jednou Burovi vrátili, tak jim bude milé dostat zpět takovou památku.*“ Album poslal strýc panu Novákovi poštou. Ten ho měl poslat paní Burové do Kanady. Zda k tomu došlo nevím. Chtěl bych tomu věřit.

Vladimír Kazilovský dvakrát zavražděn

Vláďa Kazilovský pocházel z Mirotína, kde měli jeho rodiče velký statek. U nás v Novokrajově vlastnil velký mlýn. Ten byl v provozu 2-3krát ročně. Spouštěly ho vždy po žních a před Vánoce. Někdy provozoval mletí sám majitel, jindy ho pronajímal panu Chomickému nebo židovi, panu Ušerovi. Kazilovský nebyl ženatý. Bylo mu asi 30 let. U mlýna měl postavený pěkný cihelný domek, ve kterém měl kancelář, místnost pro sebe a byt pro strojníka. Když vedl sezonu mletí sám, tak chodil k nám na obědy. Po příchodu Němců koupil gasogenerator z vyhořelého mlýna v Hošči. To byl motor na dřevoplyn, který instaloval místo starého parního kotle. Kazilovský si koncem roku 1942, kdy bylo jasné, že Hitler Ukrajincům žádnou samostatnou Ukrajinu nedá, si z mužiků utahoval. Na jejich pozdrav: „*Dobrý den pane Kazilovskij,*“ zvedal pravici a odpovídal: „*Sláva Herojam nebo sláva Ukrajině.*“ To byly pozdravy Ukrajinských nacionalistů, kdy byli ještě přesvědčení, že jsou Němcům rovnocennými spojenci a samostatná Ukrajina je hotová věc. Teď to Ukrajinci považovali za provokaci. Teta pana Kazilovského varovala, ať ty mužiky neprovokuje, vidí, jak ty Banderovci začínají kolem řídit. On se jenom smál a říkal, „*však je to jenom legrace.*“

Jednoho dne přišli za ním do mlýna dva chlapi s puškami a nařídili mu, ať se obleče, že musí jít s nimi. Vláďa si tedy vzal kožené sako, doklady a peníze, myslel, že ho vedou k nějakému výslechu. Oni ho ale vedli rovnou do lesa na popravu. Když přišli na místo poprav, tak mu nařídili, aby si sundal sako, zůstal boty a sundal kalhoty. To jsem osobně slyšel z jeho úst, když jsme ho byli navštívit v německé vojenské nemocnici v Rovně. Pak mu řekli, aby si klekl a modlil se. Vladimír si klekl a začal se modlit. Byl to dlouhý čtyřhranný sovětský bodák. Vladimír ještě viděl, jak mu hrot bodáku vyběhl na prsou. To ještě pořád klečel na kolenou, teprve když dostal ránu pažbou do hlavy, ztratil vědomí a skácel se. Jak dlouho ležel v bezvědomí, neví. Odhadoval to asi na půldruhé hodiny. Bandité ho pokládali za mrtvého, stáhli mu ještě zlatý prsten s monogramem a náramkové hodinky. Když si uvědomil, co se stalo, šel z lesa ven a tam zrovna Kastlovi vybírali brambory. Ty ho naložili na vůz, přikryli naťovinou a ujížděli s ním do Oženina na železniční stanici. Tam byla Německá posádka. Na nádraží zrovna stál sanitní vlak, tam ho ošetřili a vzali sebou do vojenské nemocnice v Rovně. Rodiče pana Kazilovského pak zařídili, že v té vojenské nemocnici zůstal až do plného vyléčení. Když jsem s tetou za ním byl, tak to už mohl mluvit. Říkal, že mu dávali nějakou vložku do dýchací trubice, která byla poškozená bodákem.

Teta ho nabádala, aby po vyléčení odjel do Čech. Že má dost peněz a známostí u Němců, aby si to mohl zařídit. Teď po něm Banderovci teprve půjdou, když se dozvědí, že nebyl mrtvý. Vladimír na to měl ale jiný názor. „*To ne, já to těm kurvám nedaruji. Já si je dobře pamatuji, myslím, že to byli kluci z Novosilek. Mám také dost známých Ukrajinců, kteří za metrák mouky vypátrají, kdo ti dva byli. Dříve či později je zabiju jako psy.*“ Jestli se podařilo Kazilovskému zabít ty dva Banderovce nevím. Byl jsem zavláčen do Německa na práci, tak nevím, co se na Volyni dělo.

Po příjezdu našich krajanů z Volyně v roce 1947 mi vyprávěli, že po příchodu Sovětu se organizovaly tzv. istrebitelnyje bataliony pro boj s Banderovci. Vladimír prý byl velitelem jednoho takového oddílu. Při jedné takové akci, jejich auto přepadli v lese Banderovci. Cestu zatarasili pokácenými stromy. Strybky se bez odporu vzdali. Nebylo divu. Často pocházela jedna i druhá strana z jedné vesnice. Kazilovského poznali a na místě uškrtili. Měli na to svou metodu. Uvázali mu kolem krku drát, vzadu strčili roubík, kterým při otáčení utahovali smyčku.

Tak končil život odvážného člověka, který se nechtěl smířit se zločinem, který byl na něm spáchán.

Vladimír byl zavražděn dvakrát. Taková byla doba na Volyni ještě několik let po válce. To bylo Volyňské Sarajevo, o kterém neměli lidé v Čechách ani potuchy.

Asi v roce 1995 jedeme se zájezdem na Volyň. Ve skupince je asi 17 Novokrajeváků. Domluvili jsme se s šoférem, že mu dáme každý sto korun, aby nás dovezl do Novokrajeva. To je z Rovna 22 kilometrů. Bývalý Kazilovského mlýn nestojí. Nepodařilo se dosídlencům, ale rozkrást úplně všechno. Ze dvoumetrových kopřiv vyčnívá setrvačnick bývalého gasogenerátoru. Ten je moc těžký. Dosídlenkyně v bývalém Zajicově domě, co sousedil s mlýnem, říká, že předminulý rok přijela sestra pana Kazilovského se staříčkým otcem, měl úplně bílé vlasy. Chodili po tom zbořeníšti. Starý pán prý brečel. Doufal, že mlýn ještě stojí a dělá lidem užitek.

Chytrák Šáma – Motův syn

Motův syn Šáma byl asi o dva roky mladší nežli já. V době příchodu Němců mu bylo 13 let. Když se za Němců rodina rozdělila, tak každý člen měl svůj okruh známých, kde se střídavě skrýval. Jelikož od dětství vyrůstal na české vesnici, tak perfektně mluvil česky. U nás pobýval asi každý pátý týden. Nejvýhodnější to pro něho bylo u Kazilovských v Mirotině. Tam ho žádný neznal, a když řekli, že to je jejich příbuzný, tak o tom žádný nepochyboval. Pro jeho mládí na něm nikdo žádné doklady nevyžadoval. Když byl u nás, tak přespával ve stodole. Ve slámě měl udělaný takový pelech, tak aby viděl škvírou mezi prkny do dvora. V případě nějakého nebezpečí měl druhou stranou stodoly utéci. Tam byly uvolněny dvě prkna, která se dala odsunout a pak dát do původní polohy, aby nebylo nic poznat. Když nebylo co dělat, tak jsem se Šámou kecal dlouhé hodiny v jeho pelechu. Tam jsem mu nosil také jídlo a pití.

Jednou mi Šáma vyprávěl, jak doběhl tetičku Kazilovskou. Teta mu prý málo sladila kafe. Vždy mu nasypala do hrníčku jenom jednu lžičku cukru a cukřenku odnesla do kredence. On jí řekl, „*Tetičko, stačí jenom půl lžičky nebo raději žádný cukr, já nerad sladké.*“ Tetička mu tedy dávala půl lžičky cukru a přestala odnášet cukřenku do kredence. Když ale dělala něco obrácená ke stolu zády nebo přikládala do plotny, tak si Šáma hodil do kávy další dvě nebo tři lžičky cukru.

Tak Šáma přežil okupaci a dočkal se příchodu Sovětů. Odešel do Rovna a kdo ví, s kým se tam sčuchnul. Za pár dní se vrátil a šel si k Jasanským pro krávu. Tu krávu tam dal Motů, Šamův otec s tím, že když někdo z rodiny přežije tu okupaci, tak si ji vezme. Ta kráva měla špatnou užitkovost, ale pan Jasanský se jí nemohl zbavit neb musel počítat s tím, že si pro ni jednou někdo přijde. Pan Jasanský Šamovi řekl, že si krávu může vzít, ale teď na noc by s ní neměl nikam chodit. Šáma tedy přenocoval a po snídani mu pan Jasanský řekl, že má krávu nakrmenou a vyčištěnou a může si ji odvést. „*Dobře strejčku a kolik mi dáte peněz?*“ „*O jakých penězích to mluvíš Šámo?*“ „*No vy jste tu krávu dva roky užíval, tak mi musíte dát také nějaké peníze.*“ „*Šámo, ta kráva nedala tolik mléka, aby stála za to krmení, kdyby byla moje tak jsem se jí dávno zbavil. Když už mluvíš o užitku, rok jsme se starali o tvého nemocného otce. Tebe naše vesnice dva roky ukrývala a živila. Jaký užitek by s toho vesnice měla, kdyby se to Němci dověděli. Přemýšlel jsi někdy o tom, že by tady vyvraždili každou druhou rodinu za ukrývání Židů. Ty se cítíš být poškozený?*“ Šáma si krávu odvedl a více se v Novokrajově neukázal. Kdyby chtěl jet s Volyňáky do Čech, tak by mu to určitě krajováci zařídili.

Jaký osud ho dál potkal žádná zpráva není. Někdo říká, že se dostal do Izraele. Jiné zvěsti zase říkají, že ho zabili Banderovci. Moc se vychloubal s tím, že je Žid a podařilo se mu přežít okupaci.

Lejzor – útěk od Ziganu a ze šatlavy ukrajinské policie

22. června 1941 Němci zahájili válku proti SSSR. Asi za pět dní probleskují zprávy, že Sověti ustupují na všech frontách. Židé v naší vesnici jsou zmatení. Pan Ušer, nájemce mlýna pana Kazilovského zabalil kufry a zmizel neznámo kam. Pan Motů má obchod na Vajtáku, to je druhá část obce Novokrajeva, má rodinu, sám trpí těžkou cukrovkou a pro něho někam utíkat je problém. Lejzor, jeho švagr, je svobodný asi 28letý, nemajetný. Pracuje ve mlýně jako dělník a ten se příchodu Němců nebojí. Říká, že on je jediný Žid v celém okolí, který pracuje manuálně. Němci, že jsou kulturní národ a stíhají jenom Židy kapitalisty. Takové povídačky, jak byli v polských novinách, že hákový kříž drtí všechny Židy napořád je jenom propaganda.

Desátý den po zahájení války se u nás v obci objevili němečtí průzkumníci na motocyklu. Jeden mluví česky a říká, že jejich jednotka stojí v české vesnici Hlinsko a že celou cestu asi 25 km k nám

na žádné Rusáky nenarazili. V sousední vesnici, ukrajinských Novosilkách mají slavobránu ještě od předloňského roku, kdy vítali sovětské osvoboditele. Tentokrát je nutné slavobránu postavit na opačný konec obce, protože tentokrát přichází osvoboditelé od západu a Sověti přicházeli od východu. Také na zhotovení nového transportu není moc času. Všechno přišlo tak rychle. Během dalších deseti dní je na rozhraní českého Novokrajejeva a ukrajinského Krajejeva, v domě Židovky, která měla obchod s vodkou, zřízená policejní stanice. Ukrajínští nacionalisté teď hlavně chytají rozprášené sovětské vojáky a dopravují je do zajateckého tábora v Rovně.

Během dalšího měsíce se v Rovně zřizuje židovské gheto, kam shromažďují Němci asi 15 tisíc rovenských Židů. Další postupně z vesnic přisunuje ukrajinská policie. „*Jude kaput*“ chápou Židé spíše jako že je konec kšeftování a že budou muset manuálně pracovat. Němci to *Jude kaput* myslí smrtelně vážně. U nás si ukrajínští policajti ještě před odsunem rodin do gheta, vzali chlapy na přeškolení. Nejprve sebrali pana Moťu a Lejzora. Naučí je prý sedlačit. U jejich budovy byla zahrádka zarostlá kopřivami. Chlapi se museli svléct do půl těla, vytrhat ty kopřivy, dávat si je pod paži a odnášet na smetiště. Na druhý den je učili hnojení. U budovy stál suchý záchod. Z toho museli vybírat holýma rukama fekálie a dávat je do čepice a do klobouku, odnášet to ke keřům rybízu a zahrabávat.

Tady poznal Lejzor zprostředkovaně německou kulturu a přestal si dělat iluze, že se to týče jenom bohatých Židů. Policajti jim otevřeně říkali, že je s nimi konec. V noci zavřeli Moťu a Lejzora do nějaké kolny. Lejzor znal takové stavby a věděl, že silné dubové fošny jsou zapuštěny do vydlabaných žlábků nosných sloupů. Poslední fošna je zajištěna špalíčkem, přibitým dvěma hřebíky. Zvenčí to bylo pevné, ale zevnitř se to dalo rozebrat. Stačilo ten špalíček uvolnit, vysunout dvě nebo tři fošny a cesta na svobodu byla volná. Kam utekl Moťa s rodinou a Lejzor žádný nevěděl. Policajti je ráno v jejich bytech nenašli. Po útěku se Lejzor schovával střídavě u Čechů. Nebyl ale moc opatrný, ve dne chodil po ulici. Tak se stalo, že si pro něho přišli v pravé poledne, když seděl u našich sousedů Zigánů za stolem u oběda. Dva policajti přišli do kuchyně a říkají: „*Vstávej Lejzor půjdeš s námi.*“ „*Dobře,*“ říká Lejzor jenom si vezmu ze světnice kabát. Šel do světnice, otevřel okno vedoucí na cestu, vyskočil ven a uháněl nahoru do vesnice. Když se nevracel, tak policajti pochopili, že jim utekl, vyběhli za ním na ulici a začali střílet. Lejzor zabočil k Čapskejmu do dvora a ztratil se jim z dohledu. Další stíhání bylo marné. Lejzor už měl veliký náskok a les byl kousek. Policajti to vzdali.

Potom se Lejzor zdržoval ve stodolách na senících. Pomáhal sedlákům, kde to šlo. Když byl u nás, tak jsme spolu v kůlně řezali dříví. Tak se Lejzor dočkal příchodu Sovětů v roce 1943. Horší to bylo s Moťou, ten se skrýval se ženou na kolonii a záhy pak zemřel, protože neměl léky na svou cukrovku.

Tonda Reichel slaví Silvestra 1945

Po rozbombardování a spálení našeho tábora, bydlíme s Tonikem na privátě u rodiny Alfonse Heila na Hindenburg Strasse 68. Naproti přes ulici v druhém domě bydlí rodina Herzog. Pan Herzog je shodou okolností náš vedoucí na dráze. Tonika považuje za nejlínějšího chlapa z celé party. Neví při tom, že se Tonda sčuchnul s jeho dcerou Elfridou a chodí k ní tajně spávat do podkrovního pokojíčku. Ten večer na Silvestra 1945 se Tonik zvlášť dobře oholil a k Elfridě měl jít až po desáté hodině, až budou po slavnostní večeři. Když odcházel tak mi říká. „*Za hodinku si na mě vzpomeň. Toniček bude ležet u Elfridy v postýlce, bude vykuřovat Matesovy cigarety, pouštět obláčky kouře ke stropu, Elfrida bude pobíhat po pokoji jenom ve spodním prádýlku a vařit kafičko, koláčky má Elfrida už napečené. Neboj se, také ti nějaké pošle, za to že jí broušíš nůžky.*“ Přezdívkou Mates dal Tonda panu Herzogovi, Elfridině otci.

Tonda po desáté odešel, ale v Elfridině postýlce se moc neohřál. Za hodinu byl zpátky. Přitom stál ještě půl hodiny schovaný za záchodem u hnojiště a čekal až ho Elfrida pustí. Večeře se trochu protáhla a Tonda, který vyběhl jenom v košili a sáčku, za záchodem mrzl. Musel také vyslechnout všechny zvuky, když si každý člen rodiny před spaním odběhl na záchod. Konečně se v přízemí zhaslo a za chvíli mu Elfrida otevřela venkovní dveře. Tonik jenom v ponožkách si to hasil do podkrovního pokoje. Než stačila Elfrida dát postavit kafe, tak byl už Tonik v posteli. Ani si nezapálil Matesovu cigaretu, musel se nejdříve ohřát. Tu se stala pohroma.

Najednou se ve dveřích objevila Elfridina matka. Nikdy večer tam za Elfridou nechodila. Jak se ale večeře protahovala, Elfrida byla stále nervóznější a to mámě neušlo. Asi čula nějakou levotu, tak se šla nahoru přesvědčit. Ve dveřích spráskla ruce a řekla. „*Jesus Maria Kinder was macht ihr?/Ježiš Maria děti co děláte?*“ Tonda se musel rychle obléknout a vypadnout než tam také přijde otec. Tonda nemohl Elfridině matce přijít na jméno. Já jsem z toho měl legraci, ne radost.

Elfrida byla moc hezká dívka, byla vyučenou švadlenou. O vztahu s Tonikem se se mnou bavila. Kolikrát jsem jí brousil nůžky. Nejhorší pro ty dva byl konec února 1945. To stáli spojenci na Rýně asi 8 kilometrů od naší vesnice. Elfrida porodila v pátém měsíci živé dítě. Jelikož dítě po narození ještě hodinu žilo, muselo mít normální pohřeb. Tonda mi nic neřekl, že je Elfrida v jiném stavu, až ten den co měl být pohřeb, se Tonik místo práce strojil na pohřeb. Potřeboval by alespoň černou kravatu. Tu jsem si pro něj vypůjčil od naší domácí. Pohřeb měl být v 10 hodin dopoledne a všechny drbny z naší ulice si nenechaly ujít, aby se nepodívaly, jak se bude tvářit novopečený papá. Znaly ho z vidění a musely uznat, že je to člověk velmi hezký. Co je to ale platné, je to cizinec a po válce stejně půjde domů. V tom se nemýlily. Starý Herzog prohlásil, že mu nevádí, že jeho dcera chodila s cizincem, ale proč to musel být zrovna ten nejlínější chlap.

Za měsíc, přesně 30. března 1945 nás osvobodila francouzská armáda. Ten celý měsíc před osvobozením nás pravidelně bombardovala francouzská letadla. Nevybuchlé bomby podle trati jsme dostali za úkol vykopávat my s Tonikem. Byla to trochu ulejšvarna, měli jsme na to celou šichtu a práci jsme zvládli obvykle za 3 – 5 hodin. Motorová drezína nás s nářadím dopravila na místo a ke konci směny pro nás přijela s vojenským pyrotechnikem, který z nich odmontoval rozněcovadlo. Dodnes nevím, zdali nám dal tu práci Herzog z protekce nebo počítal s tím, že nás vezme čert a vyletíme do povětří.

Po osvobození chodil Tonik k Elfridě veřejně a sousedi počítali s tím, že z toho bude svatba. Tonda se ale najednou rozhodl, že pojedje domů do Brna. Rodiče neměl, vychovala ho babička. Dohodli jsme se, že až se já vrátím do Čech, tak ho navštívím. Stalo se tak v roce 1952, kdy u příležitosti Brněnského veletrhu jsem ho v Brně vyhledal. Byl už ženatý a říkal, že babičku nezastihl živou a neměl komu říci, „*Babi, peníze nenesu, ale zdravý su.*“

Elfrida se výhodně vdala koncem roku 1946. Oznámení v novinách jsem vystříhl a poslal Tondovi do Brna. Elfridě jsem před tím, jak se její chlapec vrátil ze zajetí, radil, jak to má okecat, že chodila s cizincem.

Pan Procházka vypráví o císaři pánu

V roce 1947 se k nám do Trnovan přistěhoval pan Procházka se svou družkou. Nastoupil do hospodářského družstva jako nový vedoucí. Od prvního dne pravidelně navštěvoval naši hospodu a stal se štamgastem, který baví celou společnost.

Jednou vyprávěl historku o císaři pánu. Bylo to prý za jeho klukovských let, kdy do Kroměříže přijel císař pán a při té příležitosti se mělo provést vyznamenání místních ostrostřelců. Slavnostně nastrojení ostrostřelci s vypnutými hrudníky ve vyrovnané řadě čekali, až jim císař pán připne medaili. Nejprve ale přišel projev, kdy se císař pán snažil mluvit česky. Znělo to asi takto: „*Já fiděla pilo česki, pilo heski*“. Když pak připínal medaile, tak si všimnul u jednoho ostrostřelce dlouhý šrám na čele. „*Kde ten rána utřžil,*“ zeptal se ostrostřelce. „*To je vod starý,*“ odpověděl tázaný. Císaři pánů, jak se později ukázalo, pořád nešlo do hlavy, kdy a kde jako bitva u Voctary probíhala. Nemohl se na takovou bitvu rozpomenout ani jeho pobočník. Po návratu do Vídně se obrátil na generální štáb, tam musejí mít zaznamenaný i ty méně významné bitvy.

Na generálním štábě to zkoumali celý týden a když nemohli na nic přijít, tak poslali důstojníka do Kroměříže, aby tu věc na místě vyšetřil. V Kroměříži vyhledali toho ostrostřelce a uhodili na něho, co si dovolil obelhat samotného císaře pána, že u Voctary žádná bitva nebyla, to by museli mít u nich na generálním štábě zaznamenáno. Ostrostřelec se bránil tím, že on nemínil místo bitvy, ale popravdě řekl, že to má vod starý, to je od manželky. Ten šlinc, co má na čele, utřžil jednou v noci, když se vracel ze záletu od jedné vdovy po ostrostřelci. Než prý stačil ženě vysvětlit, jak je ta vdova nešťastná a smutná, tak ho žena lízla tím kastrolem do hlavy.

Do Kroměříže se pak doneslo, že když to císaři pánů vysvětlovali, moc se smál a tomu ostrostřelci by měli dát ještě jednu medaili za to, že tak obětavě utěšuje vdovy po padlých kamarádech. Tuto příhodu jsem v pozdějších letech slýchal v trochu jiných podáních, ale od pana Procházky jako roditelého Kroměřížana a dobrého vypravěče, zněla věrohodně.

Od chvíle, kdy se pan Procházka se svou družkou přistěhoval do naší osady, bylo u nás ve vsi i v hospodě veselo. Ty dva se dvakrát do týdne zuřivě pohádali a pak zase okázale smířovali. Při tom se snažili, aby se s obsahem jejich hádek seznámila celá osada. Družka pana Procházky vyprávěla ženským v obchodě, jaký je Procházka lotr. Ona že pochází z bohaté rodiny, rodiče prý mají mlýn v předměstí Ostravy, varovali ji před ním, že je to kavárenský povaleč. Ona si myslela, že ho předělá. Nevzali se,

protože je to nezaboh, do kostela prý ho žádný nedostane. Také prý ji vydírá tím, že ona je hluboce věřící. Když ho po hádce nechce vzít do postele a chce se modlit, tak ji okřikne. „Zadrž ženo, nemůžeš obelhávat pána Boha, když v Otčenáši říkáš – jakož i my odpouštíme viníkům našim – a tady jeden kající škemrá o trochu tepla ve tvé loži.“ „Tak co mohu dělat? Musím ho vzít do postele. Všechn nábytek a veškeré zařízení je moje. On neměl nic kromě pár košil a sešmajdaných bot,“ povídá. „Když se pohádáme, tak musí sedět u kamen na uhláku, to je jediná věc, kterou koupil, co jsme spolu. Také když mě naštvete, tak si na stůl na svoji půlku prostírám ubrus a na jeho polovinu natáhnu pytel, to je jediná věc, kterou do domácnosti přinesl i když je kradené v družstvu.“ Pan Procházka zase v hospodě vypravoval, jací jsou rodiče jeho družky hamouni, že mu nikdy nedali ani korunu a jak ho pořád špinili. Odvedl ji od rodičů, aby je naštvál. Ona také není žádné neviňátko. V Ostravě se poznali v té nejvyhlášenější putyce. Byla to největší běhna v Ostravě, tu prý přefík kdejaký pes. Kdyby jenom pes, ale také policajti.

Po roce 1948 bylo hospodářské družstvo v Trnovanech zrušeno a Procházkovi se odstěhovali neznámo kam.

Legionář Zápotocký v Rybňanech

V roce 1947 chodil k nám do hospody v Trnovanech starý pán Zápotocký z Rybňan. Ten o sobě tvrdil, že je bratrancem Tondy Zápotockého u Ústřední rady odborů v Praze. V době okupace, když se skrýval, tak jeho rodiče ho prý nějaký čas ukrývali. Teď mu psal v domnění, že mu pomůže k vyššímu důchodu, ale dostal odpověď, že si Antonín Zápotocký na takového bratrance nepamatuje.

Pak vyprávěl mezi štamgasty, jak se jako zajatec Austrijak dostal na práci k jedné selce. „To se jednoho dne do ruského zajateckého lágru dostavila selka, že potřebuje jednoho zajatce na pomoc do hospodářství. Několik se nás postavilo do řady, co jsme se hlásili, že umíme zemědělské práce. Selka si vybrala mě,“ povídá. „Dali jí podepsat nějaké papíry, poučili ji, že za mne odpovídá a že musí ihned nahlásit, kdybych utekl. Selka zaplatila poplatek 5 rublů a mohla si mě odvést. Mě důstojník řekl, že musím selku na slovo poslouchat. Když jsme přijeli na statek, tak mi hned upekla vajíčka na slanině, postavila flašku vodky a po dlouhé době mi bylo moc fajn. Večer uložila děti spát na pec a odestlala jedinou postel, která tam byla. Ukázala, ať si lehnu, že teď budu spát v její posteli. To víš vy Austrijci jste zabili mého muže, tak teď musíš zastat všechno za něho. Selka nebyla žádná krasavice, ale pro nadřženého zajatce byla dobrá, alespoň z počátku. Krmila mě dobře, ale její nároky v posteli byly stále větší, až jsem někdy litoval, že nejsem v lágru.“

Mezi tím probíhala VŘSR v 1917 roce. Na vesnici jsme toho moc nevěděli. Jednoho dne pro mě přišel chlápek, napůl civil napůl voják. Jenom hvězda na čepici a puška naznačovaly, že je to Bolševik. Řekl hospodyni, že z rozkazu rolnicko-dělnické vlády mě musí odvést. Selka ječela, že mě nikam nepustí, že teď když si mě vykrmila, tak mě nebude nějaká jiná využívat, a kdo jí vrátí těch 5 rublů, co za mě zaplatila. Bolševik ji seřval, já si vzal svou torbu a šli jsme. Já jsem byl na jednu stranu rád, že se báby zbavím, ale na druhou stranu jsem se bál, co se mnou bude.

Rusky jsem už tehdy uměl dobře, tak se ptám, „Tovariš kuda vedeš?“ A on: „Neskažů,“ a já zase, „Tovariš skaži kuda vedeš ty sukin syn.“ Bál jsem se, že mě možná vede na popravu. Tenkrát by to nebylo nic divného. Lidský život neměl cenu ani páčky machorky. Potom jsem si uvědomil, že Rusáci jsou pobožní a pověřiví a že se na ně musí po dobrém. Povídám mu tedy: „Tovariš prošu tebe skaži kuda vedeš, bo jak neskážeš to hospod' Boh tě pokára ty job tvoju mat.“ Spojení vřelé prosby a nejhrubší nadávky na Bolševika nezabralo. Odvedl mě do zajateckého tábora.

Potom pan Zápotocký vyprávěl, jak se dostal k československým legiím a celou tu anabázi po transsibiřské magistrále až do Vladivostoku a lodí do Itálie a vlakem domů. Chlapy však nejvíc zajímalo, jaké to bylo u té selky, kde byl jako zajatec. Nejčastěji mu dávali takovou otázku. „Pane Zápotocký teď s odstupem času, když to můžete v klidu posoudit, které období bylo pro Vás nejtěžší? Byla to doba bojů, než jste se dostal do zajetí, nebo pobyt v zajateckém táboře, práce u selky na vesnici či v legiích?“ Pan Zápotocký vycítil přání štamgastů a říkal, že nejvíc mu dalo zabrat to spaní se selkou. Pak následovaly dotazy na různé intimnosti a hospoda se dobře bavila. Panu Zápotockému poručeli jedno pivo za druhým. Nakonec společnost dospěla k závěru, že není spravedlnost na světě.

Pan Zápotocký si vysloužil za svou účast v 1. světové válce 5 medailí, ale za jeho služby u selky, kde dostal nejvíc zabrat do těla, mu nedali ani jednu.

Sedlák Petrlík ze Strkovic legionářem v roce 1918

Pan Petrlík se přiznal na statek do Strkovic za první republiky pomocí inzerátu, kde stálo, že 26letá dívka s menší tělesnou vadou, majitelka 20 hektarů hospodářství a traktorů, hledá dobrého hospodáře za účelem sňatků. Petrlík, člověk praktický se hned přihlásil pod heslem, kdo dřív přijde, ten dřív mele. Sám nebyl také žádný krasavec, měřil necelých 160 cm. Měl snědou tvář, vypadal na Cikána. Zemědělec byl ale dobrý. Petrlík pocházel z Jimlína, to bylo od Strkovic asi 12 km.

Problém nastal po zabrání pohraničí a vytvoření protektorátu. Jimlín připadl k protektorátu a Strkovice do Sudet. Jelikož Petrlíkova manželka byla Němka, tak mohl Petrlík v Sudetech zůstat. Když chtěl ale navštívit rodinu v Jimlíně, tak musel mít propustku od okresního úřadu. Stalo se, že byli manželé Petrlíkovi pozváni na svatbu do Jimlína. Vystala potřeba opatřit si propustku. Pan Petrlík nosil v zimě, v létě gumové holínky a tříčtvrteční kabát, který se mu stýkal u kolenou. Na hlavě černý klobouk. Přišel na okresní úřad k příslušnému úředníkovi a žádal o propustku, že musí do Jimlína na svatbu své neteře. Ten se na něho podíval a zařval: „*Heraus!*“

Petrlík pěkně poděkoval a vypadl. Za čtvrt hodiny se ale vrátil a ptal se úředníka, kdo by mu tu propustku mohl dát, když to nechce udělat on. „*Heraus,*“ zase zařval úředník. Petrlík zase uctivě poděkoval a vypadl. Chvilí o tom venku přemýšlel a řekl si, že to musí zkusit u samého landráta. Tam ho ale sekretářka nechtěla pustit. On říkal, že to je velmi naléhavá věc, kterou nemůže žádný úředník vyřídit. Byl tedy vpuštěn. Když landrát uslyšel, o co mu jde a podíval se na jeho zjev, zařval: „*Ven chlape, ať vás tady nevidím.*“ „*Děkuji pěkně, děkuji pěkně,*“ řekl Petrlík a vypadl z kanceláře. Chvilí postával na chodbě a pak se zase k landrátovi vrátil. Sekretářce řekl, že si něco zapomněl. Sekretářka ohlásila šéfovi, že je tady zase ten otrapa, že si něco zapomněl. Když vešel k landrátovi, tak ten na něho spustil, „*Co jste si zapomněl, já tady nic vašeho nevidím.*“ „*Já jsem se pane landrát zapomněl zeptat, jak bych se do toho Jimlína dostal bez propustky. Kdybyste byl tak hodný a poradil mi.*“ Landrát byl tak zaskočený, že nic neřekl. Vytočil číslo telefonu na toho úředníka, co prvé Petrlíka vyhodil a přikázal mu: „*Pane Zanke, napište tomu otrapovy propustku do Jimlína nebo ho zastřelte. Jestli ho tady ještě jednou uvidím tak mě treť šlak.*“ Tak se Petrlíkovi na tu svatbu přece dostali.

Petrlíkovi vozili občas na trh do Žatce vajíčka, smetanu, zeleninu. Paní byla usazená na stoličce a kolem sebe měla rozložené produkty, které prodávala. Petrlík obcházel kolem a dával pozor, aby jí někdo něco neukradl. Kolikrát prý se stalo, že kupující ženské upozorňovaly Petrlíkovou, aby si dávala pozor, že kolem obchází nějaký Cikán, aby jí něco neukradl.

V roce 1947 v době velikého sucha jeli Václav Lukeš a Petrlík nakupovat slámu někam k Lovosicím. Lukeš řídil traktor a Petrlík seděl vzadu na prkně žebřinového gumáku. V jedné obci při přejíždění příčné stružky se prkno odpružilo a dřímajícího Petrlíka vyhodilo z vozu. Traktorista nic nezpozoroval. Na konci obce slyšel, jak obecní rozhal hlásí: „*Halo, halo traktoristo zastavte, ztratil jste závozníka.*“ Petrlík jakmile se postavil na nohy, tak se hned zorientoval, že je proti národnímu výboru, vyběhl nahoru a požádal tajemníka, aby zapnul obecní rozhlas a zastavil traktoristu.

Asi v polovině roku 1952, v době největšího tlaku na dokončení socializace vesnice, měla přijet do vesnice soudružka Tůmová z Klučku a referovat o vzorném hospodaření v sovětských kolchozech. Ona byla členkou nějaké delegace, kterou povozily po nějakém vzorném zemědělském zařízení, a teď měla agitovat váhající zemědělce pro vstup do JZD. Soudružku Tůmovou doprovázel nějaký pracovník z OV KSČ. Po skončení přednášky měla být diskuze, hlavně dotazy. Žádný se ale na nic neptal. Přes neustálé vybízení, bylo v sále trapné ticho.

Pan Petrlík seděl u kamen na uhláku a budil dojem, že spí. Předseda MV, aby rozpoutal nějakou diskuzi se obrátil k Petrlíkovi a zeptal se, „*A co vy pane Petrlík, nechcete se na něco zeptat, jak to dělají sovětské kolchozníci?*“ „*O prosím ano,*“ vyskočil Petrlík na nohy jako papírový čert z krabičky, „*chci se zeptat, jestli tam už mají záchody, nebo jestli chodí srát za chalupu jako v osmnáctém roce, když jsem tam byl jako legionář.*“ Další dotazy nebyly. Schůze skončila, aniž bychom se dozvěděli, jak to s těmi záchody je. Z celé schůze si občané zapamatovali jenom vystoupení pana Petrlíka.

Pan Petrlík vypadal, že neumí do pěti napočítat, ale mnohý studovaný člověk by mu mohl závidět. V roce 1947 poslal svou jedinou dceru do Švýcarska na studie. Měl dost peněz uložených ve Švýcarské bance. Zabýval se chovem prasat a prodejem salat. Choval deset prasnic. Ostatní činnosti dělal jen okrajově. Jeho dcera se za totalitu do ČSSR nevrátila.

Petrlík soukromničil, do JZD ho žádný nedostal. Choval stále prasata. Ku podivu se ho úřady nesnažily ani rozkulačit. Považovaly ho za blázna, podivína nebo jeho zjev vzbuzoval soucit? Možná to

bylo s politických důvodů. Když byla jeho dcera ve Švýcarsku a mohla říci, že její rodiče soukromě hospodaří.

Krajan Sova ze Strkonic se zlobí

Vedle našeho střediska STS Strkovice v sousedství bydlel volyňský Čech pan Sova. Jednou dopoledne přiběhl ke mně do kanceláře celý navztekaný a pořád mlel, „*Je tohle možný, to se mi snad jenom zdá, 30 korun pokuty.*“ „*Co jančíš prosím tě, 30 korun a to tě tak rozrušilo, co se ti stalo?*“ „*Představ si,*“ povídá, „*vrchní strážmistr z Postoloprta, však ho znáš. Má náš obvod, každou chvíli se u nás staví, jestli by máma neměla kousek másla nebo trochu smetany, že potřebuje pro synáčka. Pokud zrovna máslo nemáme, tak mu máme dát alespoň trochu smetany a řekne, aby se stavěl ten a ten den, kdy bude stloukat máslo. Nikdy si od něho žádné peníze nebereme. Dnes ráno mu žena zase dala asi půl kila másla a láhev smetany.*“ „*Kolik Vám budu dlužen paní hospodyně,*“ ptal se strážmistr. „*Ale co byste byl dlužen, ať slouží ke zdraví Vašemu synáčkovi.*“ „*Ten synáček nebylo žádné podvyživené dítě, ale dvacetiletý, osmdesátí kilový chlapec.*“ „*Děkuji pěkně, děkuji pěkně paní hospodyně. Jo, abych nezapomněl, pane Sova, od Vás dostanu 30 Kčs pokuty za to, že jste neměl na noc zavřený vrata. Víte na to je zákon. Pokud někdo dostatečně nezajišťuje svůj majetek, umožňuje tak páchání trestné činnosti. To víte, pořádek musí být.*“ „*Tak jsem holt musel pro pořádek zaplatit 30 korun pokuty, jibi jeho mať.*“

„*Tak co na to říkáš?*“ Začal jsem se smát a dal jsem mu jednu radu. „*Přestaň stloukat máslo a zavírej vrata.*“ Potom jsem Sovovi vyprávěl, jak pana strážmistra doběhl náš bývalý agronom. Desetkrát byl u něho pro pokutu 50 korun za nějakou závadu na motocyklu. Agronom se vždycky vymluvil, že nemá peníze a odkazoval ho na jiný termín. Teď agronom narukoval na vojnu a strážmistr utřel nos.

Smolař Vlád'a Langr z Mradic

Na středisku traktorové brigády v Drahomyšli, kde jsem dělal vedoucího, pracovali mimo tři chlapců sami Volyňáci. Nejvýraznější postavou celého kolektivu byl Vlád'a Langr, ten dostal přezdívku „*smolař*“, jak to už v životě chodí, lidé mají vždycky větší radost z neštěstí druhého. Ze svých nehod si Vladík nebral poučení, ale chybu vždy viděl v nepřizní osudu. Po každé nehodě přišel do práce zamklý a dlouho trvalo, než jsme z něho dostali, co se mu zase přihodilo.

Již delší dobu vyprávěl jak výnosný je chov nutrií. Že má doma již vybudovaný kotec se šikmou podlahou, kam napustí z části vodu a na suché části bude mít rošt s krmištěm. Chovnej párek prý má už zamluvený ve Skupicích a příští týden si pro ně pojede. Příští týden přišel Vladimír do práce velmi zkroušený. Tvář a bradu měl poškrábanou, zkrátka měl silniční lišej. Chvilí trvalo, než se svěřil, co se vlastně stalo.

Včera navečer prý jel na motorce do Skupic pro ty objednané nutrie. Zaplatil za ně 600 korun. Tašku zavěsil na řídítka motocyklu a jel spokojeně domů. Když vjel do Mradického katastru, tak se mu zdálo, že statkářům nějak blbě vzchází řepa. Jel pomalu dvojkou a pečlivě si prohlížel porost a v tom neví, jak se to mohlo stát, „*Jibi jeho mať*“, najel na hromádku šterku, co mívaj cestáři u cesty a vymáznul se. „*Blbý je ale to, že ta motorka padla na tu stranu, co byla taška s nutriemi, kdyby padla na druhou stranu, tak se nemuselo nic stát.*“ „*Blbý je to,*“ ozval se Čenda Jirkovský, jeho souseď z Mradic, „*že si čuměl do pole místo toho, aby ses koukal na cestu.*“ Kluci se ptali, jestli bude mít aspoň pečínku. „*Kdepak,*“ odvětil Vlád'a, „*žena když to viděla, tak říkala, že jsou to nějaké velké krysy, že se toho štítí a tak jsem je zakopal do hnoje.*“ O dalším zakoupení chovných nutrií nechtěla Vlád'ova manželka ani slyšet.

Největší průšvih v rodině měl Vladík, když opravoval svojí mysliveckou pušku, dovezenou z Volyně. Ze špičky vidlí si vypiloval nový úderník a pak spokojen se svým výtvozem zmáčkl spoušť. Fungovalo to bezvadně, jenom že zapomněl, že má v nábojové komoře patronu. Vyšla rána jako z děla a rovnou do manželčiny skříně, naneštěstí ještě z buku, takže jim to prostřelilo všechny šaty. Tady Vladimír viděl chybu v tom, že manželka po malování přestěhovala skříň na to místo, kde teď stojí. Kdyby zůstala na starém místě, tak se to nemuselo stát. Za tu prostřelenou skříň trpěl Vladimír velmi dlouho a stálo ho to moc peněz. Sousedky paní Langrovou utěšovaly, že si teď pořídí nové oblečení a starej ať se stará.

Jednou zase přišel Vladík do práce se zafačovaným čelem. „*Co se ti zase stalo?*“ ptá se Čenda Jirkovský, „*To tě stará majzla kastrolem po palici?*“ „*Aj jibi jeho mať,*“ začal vyprávět Vlád'a, „*včera jsem potkal na cestě cikána, kočího vod statku, jak vezl hnůj. Zdálo se mi, že kůň kulhá na zadní levou nohu.*“

Zastavil jsem ho, že se podívám, jestli nemá něco vraženého v kopytě. Jak jsem mu zvedl nohu a natáhl, tak mě ta mrcha kopl.“ „Vlád’o, co nám to tady vyprávíš, přece když zvedám koni zadní nohu, tak mu ji natahuji do zadu a stojím k němu zády, jak tě teda může kopnout do čela?“ „On mě kopl správně,“ vysvětluje Vladimír, „on mě kopl do prdele a já jak jsem lít, tak jsem narazil do patníku a rozbil si čelo.“ „No tak teď je to jasný,“ říkají chlapi. Vlád’a ještě podotýká, že kdyby ten patník nestál zrovna tam, tak se nemuselo nic stát, protože je v příkopě hustá tráva a pad by jako do peřiny.

Jednou jsem Vlád’u poslal do Žatce, do skladu, pro nějaký náhradní díl. Dlouho se nevracel, tak jsem měl obavy, jestli se mu něco nepříhodilo. Jel se škodovkou, třicítkou a ta dosahovala na pátý rychlostní stupeň kolem 40 km. Najednou slyším, jak se po silnici vleče traktor, motor na plné obrátky a traktor se jenom plazí. Říkám si, že by se porouchala rychlostní skříň, nebo má něco se řízením? Když traktor konečně dorazil do dvora, tak se ptám Vládi, co se stalo. On říká, že ze samého Žatce to tak divně hučí a vůbec to nejede. Sedám do traktoru a rozjíždím ho a je mi to jasné. Vladík jel až ze Žatce na třetí, místo na pátý rychlostní stupeň. Vlád’a měl z války zmrzačenou pravou ruku a řadit musel levou skrz volant a to mu dělalo potíže, když byla řadící páka na pravé straně.

V padesátém roce se od sedláků vykupovaly traktory a jiné zemědělské stroje. Jednou přivezli kluci na středisko traktor Hanomag G-40. Vladík si ho chtěl také odzkoušet. Ten traktor měl takovou zvláštnost, že při sešlápnutí plynového pedálu, ten zůstal v té poloze, jak byl stlačen. Pod pedálem byl takový hřeben s pérkem, který to zafixoval. Pro vrácení pedálu do původní polohy bylo třeba pedál stisknout patou. To ovšem Vladík nevěděl.

Proti výjezdu ze dvora střediska byla protipožární nádrž, lépe řečeno rybník na návsi. Ten byl ohraničený betonovou zídkou vyčnívající asi 20 cm nad terén. Při výjezdu ze vrat bylo nutné jet pomalu, aby se traktor stačil zatočit. Vlád’a nastartoval traktor, zařadil tam nějakou rychlost, zřejmě tu nejvyšší, přidal plyn pustil spojku a vyrazil ze vrat. Když zjistil, že nejde ubrat plyn, propad panice, zapomněl na spojku i na brzdy a zahučel do rybníka. Tam při dopadu nějak našlápl na spodek plynového pedálu, plyn se ubral a traktor zhasl. Vladík tam seděl vyjevený. Všichni se hrozně smáli. Potom jsem Vlád’ovi vysvětlil, jak ten pedál funguje, aby nastartoval zase traktor a dal tam zpátečku a zkusil vyjet. „A jibi jeho mať, co to maj za patent pitomej,“ řekl nakonec Vladík.

Na rybníce bylo vždy plno hus a kachen. Ty se po vjetí traktoru do rybníka s velkým křikem z rybníka rozutekly. To pozorovala panímáma Nesvadbová z okna a přiběhla Vlád’ovi vynadat, že se nestydí tak starej chlap a honí husy po rybníce traktorem. Až prý uvidí ředitele STS tak si bude stěžovat. To prý není k vydržení, co ti traktoristi tady vyvádějí a co je tady teď rámusu od těch traktorů.

Já jako vedoucí střediska jsem nemohl vysvětlovat panímámě Nesvadbové v čem je problém a musel jsem se naoko přidat k ní, byla to také volyňáčka a domlouval jsem Vladíkovi, že to od něho není hezké dělat takové klukoviny. Musel jsem se tvářit vážně, za to kluci, co stáli vedle, se chechtali na celé kolo. Řekl jsem jim, aby šli po své práci, že jsou stejní pacholci jako Vladík.

Vasil – v Sajuzu se žije dobře, ale musí se to umět

Sestra mého švagra Vladimíra Rampase byla pěkná ženská, uměla se také v sovětském zřízení dobře vdát. V roce 1941, těsně před vypuknutí války si vzala sovětského důstojníka. Asi po dvouměsíčním soužití začala válka a on musel na frontu. Jak dlouho bojoval, to se neví, neb jsme byli po deseti dnech obsazeni Němci. O tom, že její manžel žije, se dozvěděla až v roce 1946. Žil ale byl ve vězení, čekal na soud za to, že se dostal za války do zajetí. Odsoudili ho na 10 let nucených prací. To byla obvykle taxa 10, 15 a 20 let. Sověti nebyli žádní troškaři, aby někomu dali třeba čtyři roky a tři měsíce. To se blbě sečítalo na sčotech a také při nižších sazbách se prodražovalo cestovné. Pokud to jenom trochu šlo, tak rozsudek zněl smrt zastřelením. Odsouzený se pak netrápil a režim neměl další výlohy. Dá se říct, že spokojenost byla na obou stranách.

Po nějakém čase se mladá žena seznámila s Vasilem. Byla z toho vážná známost. Rozvést se se svým mužem nebyl žádný problém. To úřady v takových případech dělaly ochotně. Děti tady nebyly a souhlas muže, který byl zavřený, nebyl nutný. Vzala si tedy Vasila. Šikovný člověk to byl. Tvrdil, že v Sajuzu se žije dobře, ale musí se to umět. S druhým mužem žila Toňa ve shodě, jenomže se objevila velká nemoc a ve Lvově, kde ji léčili, jí řekli, že kdyby se mohla dostat do Čech, tak tam by byla větší šance na vyléčení už s větší dostupností léků.

Po delším jednání švagr docílil, že ji do Čech pustili, ovšem bez manžela. To probíhala studená válka a Sověti si nemohli dovolit přijít ani o jednoho vojáka. Teprve po dalších čtyřech letech se podařilo

Vasila dostat do Čech. Se švagrem jsme bydleli v jednom domě a s Vasilem a jeho ženou jsme se často stýkali.

Vasila jsem často zpovídal jak je to s tím uměním žít. Sovětské manýry nám byly známé, ale uteklo zase víc jak 16 let od konce války, tak se mohlo něco změnit k lepšímu. Když jsme něco vypili, tak mi Vasil vyprávěl, jak utekl u nucených prací za polárním kruhem, kde pracoval v republice KOMI v uhelné šachtě. Musel jsem mu slíbit, že to neřeknu ani své ženě. Na práci pro rozvoj severních oblastí v trvání pěti let se dostal pro blbost. Dělal tehdy vedoucího magazínu, někde na okraji města Vinnica. V těch prodejnách se tehdy prodávalo všechno počínaje slanečkama a konče klavírem. Záleželo na tom, co rozdělovna velkoobchodu komu přidělila. Bylo zboží velice nedostatkové a také ležáky. Tady záleželo na šikovnosti vedoucího, jak dokázal podmínit prodej atraktivního zboží odebráním ležáků. To šlo Vasilovi velmi dobře. Kámen úrazu Vasila potkal na obyčejných pitomých vejcích. Zprofanoval prý, jak mu bylo u soudu řečeno snahu sovětských úřadů v maximální míře zabezpečit zásobování obyvatelstva vejci a snahu stále zvyšovat životní úroveň sovětských lidí.

O co vlastně šlo. Do obchodu dostali pokyn, že by baterie do transistorových rádií měli prodávat tomu, kdo přinese na prodej vajíčka. To mělo fungovat tak, že za každých deset vykoupených vajec měl prodavač prodat dvě tužkové nebo jednu plochou baterii. Ty vajíčka měl zase s nějakou přírážkou prodávat těm, kdo vejce potřebovali. Rozdíl mezi nákupní a prodejní cenou měl jako zisk odvádět velkoobchodu. Podle toho mu zase přidělovali baterie. Vypsala se také soutěž, kdo vykoupí nejvíce vajec a nejvíce prodá pro spokojenost pracujících. Vasil tento úkol plnil na 300 procent. Z toho titulu dostal také větší přiděly úzkoprofilového zboží, které prodával pod pultem s patřičnou přírážkou. Také ten výkup vajec a prodej baterii trochu zjednodušil. Tomu, kdo kupoval baterie, řekl, že by od něho vykoupil vajíčka, ale ty vajíčka musí prodat s přírážkou a o tu přírážku vlastně jde. Takže k ceně baterií musí připočítat tu přírážku, kterou musí velkoobchodu odevzdat. Byl vyhodnocen v soutěži jako nejlepší vedoucí magazínu v okrese. Tak to šlo delší dobu.

Jenomže se vždycky najde nějaký šťoural, který udal, jak se celá transakce provádí. To si kontrolní úřady ověřily a postavily Vasila před soud. Nemohly mu však dokázat vlastní obohacení, tak že vyvázl jenom s pětiletým trestem. Před soudem si stačil na spolehlivém místě schovat našetřené peníze. Na severu se musel každý týden hlásit na oddělení NKVD. Práce na šachtě mu nevoněla a tak se domluvil s jedním řidičem, že ho propašuje do Bělomorska a tam si už nějak poradí. Ve stanovený den odjezdu se hodil marod, neschopenku dal na šachtu, ohlásil se na policii a po obědě už jel na jih. Měl jistotu, že se alespoň týden po něm nebudou shánět. Doma si vyzvedl uschované peníze a jel do Rovna, kde ho žádný neznal. Tam si opatřil nový občanský průkaz na jiné jméno a pak se oženil s Toničkou, Vláďovou sestrou. To bylo řečeno zkráceně.

Mně na tom zarazilo „*Opatřit občanský průkaz na jiné jméno*“. Ptám se Vasila, jak je možno si opatřit v Sojuzu občanský průkaz. „*Občanky se neprodávají na bazaru. To jsi našel nějakou padělatelskou partu?*“ „*Ne, nic takového, dostal jsem pravou občanku za tisíc rublů na příslušném oddělení milice.*“ „*To mi nejde na rozum. Přece nemůžeš jít na milici, vyklopit tisíc rublů a říct, vystavte mi občanku na falešné jméno. No to by tě hned zavřeli, že si chtěl podplatit sovětského policejního úředníka. Úplatky jsou neslučitelné se ctí a morálkou sovětských lidí. Tak mi tedy pověz, jak si k té občance přišel.*“ „*To je tak,*“ povídá Vasil. „*Musíš hledat v podsvětí lidi, kteří mají kontakty na milici. To nejde ale ze dne na den. V Rovně se tihle kluci scházeli v pivnici na železničním nádraží. Když tam chodíš delší dobu a poznají, že jsi správný kluk a ne nějaký provokatér, tak ti pomohou získat papíry, sehnat nový byt nebo zařídit dobrou práci. Potom jim musíš ale nějaký čas platit za prokázanou službu. Potom mě seznámil s chlápkiem, který mi pomůže. Ten mi řekl, abych si opatřil dvě fotografie a zda vím, jak se chci nově jmenovat a místo narození. Nejlépe prý takové, které si budu dobře pamatovat. Jméno některého příbuzného, místo narození třeba bydliště babičky. Potom se mnou probral celý scénář, jak bude na milici mluvit. Já bych měl jenom přikyvovat a pokud možno být zticha. Ve stanovený den jsme šli na milici a já jsem trnul strachy, zda nelezu do tlamy lvové. Když jsme přišli na milici k příslušnému úředníkovi, tak bylo vidět, že se ty dva dobře znají.*“

„*Můj dobrodinec ho oslovil, Ivane Petroviči, mám na tebe velikou prosbu, jenom ty můžeš zachránit tady mého bratrance, za kterého já ručím. On měl v životě velikou smůlu, špatně se oženil. Vzal si takovou čarodějnici, která ho nenechá žít. Děti spolu neměli, tak se s ní rozvedl, ale ona ho pořád pronásleduje. On od ní utekl až na dálný východ, ale ona ho vždy vyhledá, že bez něho nemůže žít. Jemu ale také žít nedává. On si nemůže založit novou rodinu a chtěl už spáchat sebevraždu. Včera jsem ho zachránil, když jsem za ním přišel a on měl puštěný plyn. Řekl jsem mu, neblázni. Zítرا zkusíme zajít za Ivanem*

Petrovičem, ten by ti mohl vystavit občanku na jiné jméno a ta tvá čarodějnice tě nenajde. Ivane Petroviči za tu službu by se můj bratranec chtěl sovětské společnosti nějak odvděčit a tady přinesl tisíc rublů. Ivane Petroviči, ty jsi člověk vzdělaný, ty dokážeš nejlépe posoudit, kde je potřeba nejvíce pomoci, jestli to dát válečným invalidům, či sirotkům po našich padlých hrdinech nebo vdovám nebo na červený kříž. Bratranec dává ty peníze, aby bylo potřebným pomůženo, a prosí tě, aby i jemu bylo pomůženo.“ Úředník bere peníze, vyplňuje příslušné dotazníky, nalepuje fotografii, podpisy, razítko. Upozorňuje, že je třeba se přihlásit k bydlišti. Za tři čtvrtě hodiny je věc vyřízená. Za další týden má Vasil také novou práci. Bude dělat revizního technika na cejchování vah. Rok bude dávat dobrodincům 15 procent z platu. „To ti ale moc nepomohli,“ říká Vasilovi, „tvrdíš, že každý si má možnost něco ukrást na svém pracovišti a co pak sis mohl ukrást ty?“ „Moje pracoviště to byl zlatý důl. Já nemusel nic krást, mě to sami cpali do kapes.“

„Podívej se, přijdu na cejchování vah a zjistím nějakou odchylku proti normě a chci udělat zápis do revizní knížky. Vedoucí se vykrucují a prosí, abych to tedy správně seřídil do zápisu revizní knize, abych nic závadného nepsal. Trochu dělám drahoty a nakonec píšu revizi bez závad. To mně už do kapsy strčili nějaký bakšiš. Když by byl malý, tak si to budu pro příště pamatovat. Obchodníci jsou světa znalí a vědí, co se sluší a patří. Ještě lepší je to u podniků, kde jsou mostní váhy. Tam jim při nějaké odchylce zapečetím váhu, že má tupé kameny a já jsem ještě zásilku nových nedostal. To nám nemůžete udělat, my tu váhu nutně potřebujeme, lamentují. Po dlouhém handrkování jim říkám, že jedna možnost by tu byla. Kamarád ze sousedního okresu si nechal dělat kameny soukromě. Ty by se daly koupit jenom za hotové. To bych já musel od něho koupit, ale vy byste mi to nemohli proplatit. Někaký způsob by se našel, říkají, třeba bychom napsali nějakou práci provedenou brigádnicky. Kolik by to stálo? Říkám částku. Oni to zaokrouhlují nahoru a jsme dohodnuti. Jindy mi třeba odprodají nepotřebnou kůlnu, kterou obratem prodám potřebnému na stavbu chlívků. Možností je spousta. Jenom se musí umět žít.“

Vasil měl přehled, kde se co stavělo nebo bouralo. Kde by se dalo něco výhodně koupit a obratem prodat. A někdy to byly podniky, kde bylo nutno podplácet. Braní úplatků bylo v Sojuzu trestné a nedůstojné sovětského člověka a proto bylo nutné umět úplatky dávat. Jak se to dělá, mi Vasil vysvětlil. „Zaprvé, když jdeš do takového podniku, tak tě nejprve vrátňý na vrátnici vyzpovídá, ke komu jdeš a co tam chceš. Pokud nedostane krabičku cigaret tak tě tam nepustí s tím, že tam dotyčná osoba není. Druhý záchytný bod je u sekretárky ředitele, která tvrdí, že ředitel je velmi zaneprázdněný a nikoho nepřijímá. Tam je třeba dát voňavku nebo bonboniéru, aby se sekretárka u ředitele přimluvila, aby si našel pár minut času. U ředitele je nejlépe začít s tím na jaký účel bys chtěl přispět určitou částku.“

„V sedmdesátých letech byly velice populární soubory lidové tvořivosti zakládáné u všech větších podniků. To chtělo pochválit podnikový soubor a říci že se tomu tělesu určitě nedostává dostatek financí pro jeho další rozvoj a že bys rád přispěl. Při tom bys potřeboval od podniku to a to. Ředitel bude nejlépe vědět jakou činnost v souboru je potřeba podpořit. Proti takovým ušlechtilým činům nebylo možno nic namítat. Když jde o dobrou věc tak se lidé vždy dohodnou. Jenom je potřeba zachovat dekorum, aby se neposkvrnila morálka sovětského člověka.“

Urycz – obchodní ředitel závodu PILMET ve Wroclavi

Byl jsem požádán, abych se společně s obchodním náměstkem traktorky Chabařovice, zúčastnil obchodního jednání při nákupu hydraulických válců. Vyrábíme nový typ sedmiradličných pluhů a vhodné hydraulické válce vyrábí závod PILMET ve Wroclawi v Polsku. Včera nás hostil na účet podniku obchodní ředitel pan Urycz. Divil se, odkud mluvím tak dobře polsky. Když jsem mu řekl, že pocházím z Volyně od Rovna, tak se ihned hlásil, že jsme téměř krajané, neb on pochází ze Lvova.

Když pocházím od Rovna, tak vím, jak to tam v Sojuzu vypadalo a musí mi vyprávět, co mu ti lotři provedli. „Víte, ještě dnes mám na ně vztek a hlavně na sebe, když je rodilý rodák Lvovák, který znal ty jejich figle a nechal se tak napálit. Víte, rodilejm Čechům z Československa bych to nevyprávěl, protože ty nenechaj na Sověty dopustit. Po válce v roce 1945 nastalo velké stěhování Poláků z Ukrajiny a Ruska do Polska, hlavně na znovu získané území. Můj otec byl polským důstojníkem a nejspíše zahynul v Katyni v Bělorusku. Já jsem se s matkou a mladším bratrem chystal také vycestovat. Papíry jsme měli už vyřízené, jenom jsme pořád čekali na nákladní vagón, který jsme měli objednaný. Matčina sestra, která vycestovala s mužem asi před měsícem, nám psala, že jestli nepřijedeme do 14 dní, tak nám nebudou moci udržet domek, který pro nás zajistili, protože je velký zájem. Rozhodli jsme se, že pojedou matka s mladším bratrem, vezmou sebou jenom pár zavazadel a obsadí domek. Já, až přijede vagón, naložím nábytek a zbytek svršků a pojedou za nimi do Wroclawi. Asi za 14 dní po odjezdu matky a bratra sem dostal vyrozumění, že mi na

pozitíří v deset hodin bude přistaven železniční vagón. V uvedený den jsem si sehnal Rusáka s nákladákem na odvoz nábytku.“

„Po příjezdu na nákladní nádraží jsem Rusákovi řekl, ať počká, že zaběhnu do nákladové pokladny zeptat se na číslo vagónu, kam budeme nábytek vykládat. V pokladně mi řekli číslo vagónu, ale nábytek jsem vykládat nemusel. Když jsem vyšel ven, tak byl nákladák i s mými věcmi pryč. Ještě týden jsem ve Lvově zůstal, ale milice mi nedávala žádnou naději, že toho šoféra najdou. Jediné štěstí bylo, že jsem měl tašku s doklady a penězi u sebe. Tak se stalo, že jsem za matkou a bratrem přijel do Wroclawi jen v montérkách. Poslední byl král Zikmund, kterého převezly ze Lvovské katedrály do katedrály v Gdaňsku. Tomu prý nechali alespoň rakev, kdežto já jsem přijel téměř s nahou zadnicí.“

„Po druhé mě Lvovští specialisté doběhli asi po dvaceti letech. To už jsem dělal tuhle funkci. Jel jsem služebně do Kyjeva. Ve spacím kupé jsem byl sám, tak sem si udělal pohodlí. Kufř jsem si dal na horní postel a na spodní postel jsem se jenom tak oblečený natáhl. Boty jsem měl nové, takové ty oficiřské shrnovačky. Ty jsem si raději nezouval. Dal jsem pod ne noviny, abych neušpinil povlečení na posteli. Aktovku s doklady jsem si dal raději pod hlavu. Tady se musí mít člověk na pozoru. Znáám přece Lvovskou galerku. Ve Lvově stojí rychlík na nádraží trochu déle. Ležím na posteli, mám oči přivřené, ale nespím. Čekám, že možná ještě někdo přistoupí. Najednou slyším, jak se dveře pomalu odsouvají. Víčka mám přivřené, ale vidím, jak se mladík asi osmnáctiletý rozhlíží. Aha říkám si zalíbili se ti moje boty. Taky že jo. Přistoupil k mé posteli, stáhl mi nejprve jednu botu do půli lýtka, potom druhou botu do půli lýtka. Myslel jsem si, že si je připravuje, aby mi je mohl najednou strhnout z nohou a utéct.“

„Já ale nespím hošánku. Jak mi je strhneš z nohou, tak než se stačíš otočit, vyskočím, chytím tě za límec a zvalchuju ti kůži, že tě vlastní matinka nepozná. Ještě se ke mně nachýlil, aby se přesvědčil, že opravdu spím. Zavřel jsem oči úplně. To přece ucítím, jak mi bude stahovat boty. Představte si pánové, co se stalo. On se ke mně přiblížil, protože mi sahal na kufř na horní postel. Zasluchl jsem šustot, otevřel oči a uviděl jsem mu jen paty, jak uhání s mým kufřem pryč. Vyskočil jsem, ale div jsem neupadl. Boty jsem měl napůl zuté a nevěděl, co dělat. Jestli boty zout úplně a utíkat za ním v ponožkách, nebo boty natáhnout. Rozhodl jsem se, že lépe je si boty natáhnout, co kdyby měl kumpána a ten se pak mých bot zmocnil. Natáhl jsem boty, to netrvalo déle jak pár vteřin, vyběhl do uličky, ale chlápka jsem už neviděl. Neštěstí také bylo, že jsem měl první kupé od vchodu do vagónu. Ten chlápek nemusel utíkat daleko. Mohl hodit kufř přímo ze dveří vagónu svému kumpánovi. Že nemá cenu běhat někde po peróně, shánět chlápka nebo milici sem věděl. Milice se ve většině případů se zloději dělila. Takhle mě vážení pánové, mě, rodilého Lvováka ve Lvově dvakrát okradli.“

Strýc Věna na očkování nemluvnat

Strýc Václav sdělil po dědovi šprýmařskou povahu. Prováděl různé kanadské žertíky a uměl je také přijímat. Držel se hesla že „Sranda musí být i kdyby sůl nebyla“. V JZD pracoval jako zootechnik. V průběhu doby se spřátelil s obvodním lékařem, který se u něho často stavoval, aby tetě napsal nějaké léky a zkontroloval její zdravotní stav. Při tom vypili nějaké štamprle a doktor dostal sem tam nějakého králíka nebo kačenu. Jak se jejich přátelské vztahy upevňovaly, tak si začali jeden druhého dobírat.

Doktor byl podle sestřičky starej sprosták a v mém strýci našel spřízněnou duši. Sestra byla už starší paní a tvrdila, že co ty dva sprostáci nakecaj, to už se nedá poslouchat. Strýc říkal doktorovi, že se měl dát raději na veterinu. V ordinaci mu každý heká a fňuká. Když se nemůže stará bába uprdnout, tak hned za ním letí a potom ho ještě pomlouvá, že za nic nestojí. Doktor nenamítal, že každý to nemůže mít tak snadný jako veterináři a zootechnici. To němé stvoření se nemůže chudák bránit a tak když potřebují pěkný kus hovézího, vynesou nad dobytčetem ortel, na nucenou porážku. Na jatka si pak jedou pro masíčko. Celá diagnóza prý spočívá v tom, že se veterinář zeptá zootechnika: „Žere nežere, sere nesere,“ zootechnik přisvědčí a dobytče to má spočítané.

Po delší době se stalo, že prý strýc utrpěl úraz. Býk ho přitlačil ke žlabu, zlomil mu několik žeber a udělal mu několik dalších pohmožděnin. Strýce odvezli do nemocnice, kde si pobyl několik týdnů, a když ho pustili do domácího ošetření, tak musel chodit na kontroly ke svému obvodnímu lékaři. Při první návštěvě ho hned obvodní lékař uvítal tím, že slyšel, že se strýc chce vykašlat na zootechničinu a dát se k toreadorům, že si to prý už nacvičuje s družstevním býkem a jestli by mu nemohl říct, jak to první utkání dopadlo. „No já už chodím,“ řekl strýc, „a býk se z toho také vylizuje.“ Při další návštěvě se doktor ptal, „Jak se daří býkovi? Slyšel jsem, Václave, že se mu teď mstíš, že ho pouštíš jenom na staré krávy, a na ty mladší a jalovice prý voláš inseminátory.“ Strýc mu zase říkal, že na mladé krávy a jalovice není žádné

umění skákat. Ať to dokáže na starejch brécách, jinak že půjde na jatka. Pak se doktor ptal, jak to má strýc se svým skákáním. „*Kdybych se léčil u jiného doktora, tak bych už skákal dávno, ale u tebe to tak brzo nebude. Kdo ví, jestli ti sestřička do toho kafe, co ti vaří, nedává brom.*“ Po uzdravení se stala taková příhoda, která umožnila doktorovi si na strýci smlsnout. V okrese probíhala akce očkování proti tetanu. Dospělí dostali pozvánky, aby se dostavili na středisko k očkování. Současně běželo očkování nemluvnat.

Listonoška přinesla strýci kartičku, aby se dostavil k očkování. Jenomže to spletla. Bylo tam sice Václav Pěnička, ale jednalo se o vnuka, kterému bylo teprve půl roku, a bydlel s rodiči dole ve vesnici. Kartičku přebírala teta a moc ji nezkoumala. Jméno souhlasilo, přinesla ji do kuchyně a řekla: „*Tady máš dědku. Pozitíří máš jít na středisko k nějakému očkování a ne aby ses tam ve městě ožral.*“ Strýc tetu ujistil, že nemusí mít strach, že si dá dvě – tři piva, když bude čekat na autobus. Pozitíří jel na zdravotní středisko.

V čekárně bylo několik žen s nemluvnaty. Když se objevila sestra tak jí dal svou kartičku a seděl klidně dál. Sestra s doktorem na to hned přišli, že se jedná o vnuka a začali sprádat plán, jak strýce doběhnout, když on si z nich tak rád utahoval. Když odešla poslední žena s děckem, tak přišla sestra a ptala se strýce, kolik měří a váží. Nepozvala ho ale do ordinace. Strejda si říkal, že to má zase doktor strach o jeho srdce. Pořád mu říkal, že by měl o nějaké kilo zhubnout. Pak přišla sestra a ptala se strýce jaké má číslo límečku a jestli přišel sám, anebo jestli má nějaký doprovod. To už začal strýc tušit nějakou čertovinu od doktora. Když ho konečně sestra pozvala do ordinace tak doktor povídá: „*Sestřičko za celou svou praxi jsem neviděl tak pěkného kluka, podívejte se na půl roku, jak je urostlý a sám už chodí. A kolik že to váží? 95 kilo, no to když napíše do lékařského časopisu, tak mi to nebude žádný věřit. A co pak bumbá náš chlapeček, že by byl po mateřském mléku tak kulaťoučký? Vypadá to spíše na to, že bumbá pivečko.*“ Strýc nechápal jejich veselí.

„*Co blbnete, co vás to popadlo?*“ Doktor říká, „*tady to mám černé na bílém, Václav Pěnička, narozen tolikátého a tolikátého. Jestli umím dobře počítat, tak je to půl roku.*“ Strýc pochopil, že přinesl vnučkovu pozvánku. Hned říkal, že si to s bábou vyřídí, že mu podstrčila nesprávnou kartičku. Nevyřídil si nic, ale měl dobrou výmluvu, proč si trochu víc přihnul.

To jak ho doktor se sestřičkou doběhli, nemohl pořád přenést přes srdce a vymýšlel si na ně všechno možné. Jednou je litoval, jak jsou platově poškozováni. Že by správně měli dostávat plat od úřadu důchodového zabezpečení, od pohřebního ústavu a v neposlední řadě i dechové kapely, která by si ani nevrzla, nebýt častých pohřbů, které jim jejich zdravotní středisko přihrává. Také radil doktorovi, jaké zlepšováky by si měl zavést, aby se staly údernickou ordinací. Mladé paničky a děvčata by se měly svlékat donaha, aby se něco nepřehlédlo. Staré baby by měla sestra nechat nastoupit na chodbě, kde by byl přísný zákaz svlékání kvůli nachlazení. Potom by na rozkaz klapačky otevřít a vypláznout jazyk, všechny otevřely ústa, doktor kolem nich prošel a zavelel: „*Klapajzny zavřít a za rok se zase přijďte ukázat.*“ Sestra by jim potom rozdala recepty. Ty by mohly být už předtištěné. Jeden aspirin a deset dávek kloktadla.

To by uvítali zejména jejich manželé, že by alespoň na chvíli přestaly nadávat. Strýc také nezapomněl při každém setkání s doktorem a sestrou, říci jim nějakou anekdotu s lékařského prostředí. Doktor říkal strýci, počkej, až tě chytne zase ledvinová kolika, tak tě ty srandičky přejdou. Sestřička namítala, že pan Pěnička je schopen dělat si legraci i s pana faráře při posledním pomazání.

Nevyšlo to panu doktorovi ani sestřičce. Strýc Věna zemřel tak, jak si vždycky přál. Zemřít ve stoje. Když na něho jednou navečer teta volala, ať nechá toho šťourání na dvoře, že je večere připravená, odpověděl. „*Hned jdu, mámo, jenom hodím králíkům trochu trávy.*“ Když strýc dlouho nešel, tak šla za ním a hudovala, „*Dědek zatracenej, když je večere připravená tak on má nejvíc práce.*“ Našla strýce bez známek života ležet u králíkárně. Lékař zjistil a pitva potvrdila, že smrt nastala okamžitě zástavou srdce.

Cestování na trase Křešice – Děčín - Česká Kamenice

Jeden čas jsem měl auto v opravě a musel jsem jezdit do práce autobusem, Ranní autobusy byly velmi přeplněné. Na naší lince bylo ale radost jezdit. Průvodčí starší pán, se snažil nacpat do vozu všechny, i když jsme byli natlačení na sebe jako sardinky. Cestujícím mužům říkal beránku a ženám ovečko. O sobě tvrdil, že je pastýř. Cestující, kteří s námi jely poprvé se ohrazovaly proti tomu, když jim řekl, „*Beránku postup si kousek dál, ať se tam vleze ještě ta ovečka.*“ My stáli cestující jsme z toho měli legraci a vystupovali jsme v dobré náladě.

Ještě lepší estráda nás čekala alespoň dvakrát týdně na trase Děčín – Česká Kamenice. Začínalo to na zastávce Veselé a Kamenická Nová Víska. To byly dvě poslední zastávky před Českou Kamenicí a autobus byl už nacpaný k prasknutí. Ve Veselé nastupovalo asi osm cestujících a na Kamenické Nové Vísce

další tři. Byli to vesměs dělníci z papíren. Byli to asi padesátiletí chlapi. V Kamenické Nové Vísce estráda začínala. Cestující, kteří jeli poprvé, byli s toho vyplašení. Pravidelní cestující se těšili na estrádu. Začínalo to nevinně. „*Tak se tam trochu stlačte pánové, ať se tam také vejdem.*“ „*Nechtěli byste ještě červenej koberec a uvítací výbor?*“ „*Nekecejte a stlačte to svoje panděro, zapřel jste se tady ve dveřích jako vůl a žádný nemůže dál.*“ „*Kdo je u vás vůl vy nádivo?*“ „*Vy když do práce nepřijdete, tak budou rádi, alespoň nebudete překážet.*“ To už zasáhl řidič, „*Tak dost pánové, zavírám dveře.*“

Ti pánové se nějak do autobusu vsoukali, ale hádka pokračovala dál. „*Já tam překážím? Jak to takový střevo pitomý může posoudit?*“ „*Komu říkáš střevo, ty hovado blbý? A zavři si tu svoji držku, než ti ji roztrhnu od ucha k uchu.*“ „*Ty srabe zasranej, jestli chceš tak můžeme vystoupit a já ti dám takovou nakládačku, že tě vlastní žena nepozná.*“ Těch nadávek tam bylo nepočítaně. Cestující, kteří nevěděli, oč jde, ty pány uklidňovali a prosili, aby se neprali. To už autobus přijížděl k papírnám, kde ti pánové pracovali. Řidič autobusu hrál tu estrádu s nimi a zavelel, „*Tak dost pánové vystupte si z autobusu, dál vás nepovezu.*“ Ty pánové vystoupili, ale nezačali se prát, ale klidně šli bok po boku k vrátnici papíren. Náhodní cestující jenom nevěřičně kroutili hlavami, nešlo jim to na rozum.

Kruliš – Kmoniček, spory o tom, kdo je větší svině

Kruliš Karel byl spolužákem našeho ředitele Holuba. Společně absolvovali zemědělskou školu v Roudnici, v době protektorátu. po válce dělal Kruliš ředitele státního statku Chomutov. Různé průšvihy ho o místo ředitele připravily. Korunu všemu nasadil, když s podnikovým vozem a sekretářkou odjeli na deset dní neznámo kam, aniž by za sebe určil nějakého zástupce. To z funkce ředitele degradoval na funkci předsedy JZD Huntířov na Děčínském okrese. Tam byly také všechny pohlednější ženské jeho. To si přišel k němu do kanceláře jeden podváděný manžel pro potvrzení, že má poměr s jeho ženou. Kruliš mu to potvrzení beze všeho napsal a na konci připsal, že potvrzení vydává na vlastní žádost paroháče, šestnáctáka pana Josefa Š. Ten pan Josef běžel s tím potvrzením na OV KSČ a Kruliš přišel o místo předsedy JZD, navíc ho vyloučili ze strany. Přišel za našim ředitelem Holubem a ten mu ze staré známosti dal funkci agronoma na mém oddělení v Srbské Kamenici.

Na našem oddělení byl také centrální sklad osiv, krmiv, chemických přípravků a šrotovna. Tam byl vedoucím Václav Kmoniček, místní zemědělec, rozvedený pán. Do Srbské Kamenice se po roce 1945 přistěhoval někde z východních Čech, ještě z několika dalšími rodinami. Teď když byl rozvedený, chodil celá léta na obědy k Vránům, to byla rodina z obce, z které se přistěhovali. Kmoniček vyprávěl, že pan Vrána ani nezvedá oči od knížek. Snad kdyby se pomiloval s jeho ženou, tak by ani o ničem nevěděl. Dále vyprávěl, jak ho komunisté okradli, když mu za krávu dali jenom 75 Kčs. To mezi tím přišla měnová reforma v roce 1953. Také jak mu hrom zabil kozu, ale on ji ještě prodal řezníkovi.

Také prý jednou prodal řezníkovi prase, když měl podezření, že onemocnělo červenkou. Tak si ty dva vyprávěli svoje historky, a když se jako hádali, tak si to připomínali. Kmoniček zastával stanovisko kulaka a Kruliš zase proletáře a hájil dělnickou třídu. Poslouchat je bylo hotová estráda. Kmoniček říkal Krulišovi, že soudruzi jsou velký zloději a kurvy, ale když ani oni se nemohli dívat na to jeho hospodaření, tak to muselo být moc špatný. V tom Huntířově nemohl zůstat, protože by ho tam ani nemohli pochovat. Kdyby všechny baby přišly plakat na jeho hrob, tak by rakev vyplavala na povrch. Připomněl také tu krávu, za kterou dostal 75 Kčs a to prý ještě den před tím věřil Zápotockému, že žádná měnová reforma nebude. Kruliš zase říkal Kmoničkovi, že je pěkná svině, když zabitou kozu bleskem dal na stůl našim pracujícím. Také to prase napůl chcíplé museli sníst naši pracující, kteří budují socialismus a jdou od jednoho vítězství k druhému. Také s tím docházením k Vránům to asi není tak nevinné, jak říkal. Zneužívání důvěry pana Vrány, když ten je zahloubán do čtení. To když paní válí nudle, tak se k ní přitočí a bere ji zezadu, aby to vypadalo, že jí pomáhá válet. Také připomněl Václavovi jeho ženu, jak jí ubližoval. To prý je soud rozvedl hned při prvním stání.

Nejvíce legrace jsme si užili s případu stará Gabelová. To si Kmoniček stěžoval, že to s tou starou bábou není k vydržení. Na zahradě mu otrhala ty nejlepší jablka, ona prý váží třicet kilo i s postelí a tak otrhá všechno, kam se ani on nedostane s žebříkem. Také mu chodí do stodoly krást vajíčka. Včera ji prý přichytl, jak mu sbírá vejce, tak lezl za ní na patro, že ji nějakou vrazí, ale ona představte si, skočila dolů na mlat a utekla. Na mlatě prý má ještě letošní seno, tak se bábě nic nestalo.

Když Kmoniček odešel do skladu, tak jsme se s Krulišem domluvili, že to všechno překroutíme a řekneme Kmoničkovi, že si byla na něho Gabelová stěžovat, že ji chtěl znásilnit. Bába Gabelová u nás na Důrcovém statku opatrovala 30 jalovic, měla několik ovcí a starala se o obecního kozla. Bylo nám jasné,

že svoje ovce krmí na úkor našich jalovic, ale trpěli jsme to, neboť obecního kozla žádný do baráku nechtěl. Bába byla moc špinavá. Vůbec se nemyla. Do pelechu, jinak se její posteli nedalo říct, lezla ustrojená, tak jak chodila kolem dobytka přes den. Smrděla kozlem. V obchodě ji ženské dávaly přednost v nákupu, jen aby co nejdřív vypadla. Po jejím odchodu musela prodavačka ještě větrat a rozprašovat lesní vůni. Bába také žvejkala tabák a každou chvíli si odplivla hnědou tekutinu.

Když přišel Václav ze skladu zase do kanceláře, tak jsme na něho uhodili. „*Podívej Václave, tak ty si nám tady věšel na nos bulíky. Před chvílí tady byla Gabelová a chtěla radu, co má dělat, jestli tě má žalovat, že jsi ji chtěl znásilnit. Můžeš nám poděkovat, že jsme ji to rozmluvili. Ty jsi jí prý prosil, jestli by ti nepomohla na patře odebírat seno, že to co máš na mlatě, jí budeš podávat. Když prý lezla po žebříku na patro, tak si jí koukal pod sukně, jako že držíš žebřík, aby neuklouzla. Pak si honem vylezl za ní, začal si ji osahávat a pořád si říkal, holubičko, můžeme si trochu zašpásovat, ty jsi sama, já jsem sám, co kdybychom to dali dohromady? Ona se před znásilněním zachránila skokem z patra na mlat. Představ si kdyby tam nebylo seno a ona si zlomila nohu, co já bych měl do toho protokolu napsat?*“

„*Napsal bys,*“ ozval se Kruliš, „*že zpusťlík Václav Kmoniček s pohnutek nízkých a nečestných, se pokusil znásilnit počestnou paní.*“ „*To že říkáš? Já ji bábu roztrhnu!*“ křičel Kmoniček. „*Neřvi tady, někdo to venku uslyší a budou ještě svědčit proti tobě, že ji zastrášeš. Představ si, co by psaly noviny. No co by psaly, zpusťlík, násilník stanul před soudem pro pokus znásilnění, ublížení na zdraví a bůh ví co ještě.*“ „*Jo,*“ ozval se Kruliš, „*to jsou ty kulacké moresy, kdy pantáta si mohl na děvečkách dovolovat, co chtěl. Ale teď náš lidově demokratický stát a naše slavná dělnická třída chrání naše holubičky před všelijakými chlípíky.*“ „*Tobě radím jedno, Václave,*“ říká Kmoničkovi. „*Ty bys měl vzít flašku rumu a kytku, za bábou v neděli zajít a poprosit ji o odpuštění.*“ „*Ale vždyť to je všechno blbost, bába lže.*“ „*Jo Venco,*“ radí Kruliš, „*možná by bylo dobré vzít také kozlovi košík mrkve a bábě balíček Taras Bulby, aby měla co přežvykovat. Jo hochu, naše dělnická třída tvrdě trestá bývalé kulacké živly.*“

„*Víte co,*“ vyskočil Kmoniček ze židle, „*vyližte si prdel i s vaší dělnickou třídou, já tohle nemusím poslouchat.*“ Práskl za sebou dveřmi a utikal do svého kutlochu u skladu. Paní ekonomka jenom zakroutila hlavou a pronesla: „*Tady je to vůbec strach poslouchat.*“ Asi po hodině Václav přišel a povídá. „*Že vy jste si to všechno vymysleli?*“ „*To víte, že si z vás udělali srandu,*“ říká ekonomka. „*Vý tady, ale řvete, že je vás slyšet až na ulici.*“ Ještě dlouho jsme si Kmonička dobírali, co na té Gabelce viděl.

Šiňor – Šnajdauf – odborářská školení

V rámci svých služebních povinností hlavního mechanizátora statku, jsem jednoho dne přijel na hospodářství Líška, na kontrolu postupu opravenosti strojů na podzimní práce. S vedoucím hospodářství jsem potřeboval upřesnit potřebu nákupu strojů v příštím roce. Jeden z opravářů, Jindra Šiňor, ležel pod traktorem a připevňoval spodní závěs. Zastavil jsem se u něho a on mi řekl, že závěs měl popraskané sváry, svařil jsem to a pak to dával dohromady. Šel jsem do kanceláře, tam byl vedoucí farmy s ekonomem. Ekonom Šnajdauf byl asi 30letý svobodný chlápek. Velmi dobrý karikaturista, ale pro režim nepohodlný. Pracoval jako ekonom v hotelu Slávia v České Kamenici, ale jako reakcionáře ho vyhodili. Nezbylo mu než přijmout místo na statku a ještě na vesnici, kde nepřijde moc do styku s lidmi.

Při mém jednání s vedoucím, ekonom vyšel ven a přes okno jsem viděl, jak se sklonil nad Šiňorem a pořád mu něco vyprávěl. Najednou se opravář soukal z pod traktoru ven a ekonom se dal na útěk. opravář za ním kousek popoběhl a hodil za ním klíč. Ekonom doběhl do kanceláře celý udýchaný, zamkl za sebou dveře, posadil se za svůj stůl a povídá: „*To jsou dneska lidi, člověk jim nemůže udělat ani politické školení.*“ Opravář na dvoře hrozil pěstí k oknu a něco vykřikoval. Rozuměl jsem jenom: „*Počkej kurvo.*“ „*Co pak pana Šiňora tak rozzlobilo?*“ ptám se ekonoma. „*Ale,*“ říká ekonom, „*jenom jsem mu vysvětloval, jaký je rozdíl mezi vládnoucí dělnickou třídou a pracující inteligencí.*“ Po skončení jednání s vedoucím jsem se u Šiňora zastavil a ptám se, co ho tak rozzlobilo, že se za ekonomem hnál.

Šiňor mi vyprávěl toto: „*Jindro, řekl ekonom, ty jako člen závodní rady, která je vedená naší slavnou komunistickou stranou, avantgardou dělnické třídy, jestlipak víš, jaký je rozdíl mezi dělnickou třídou a pracující inteligencí? Podle ústavy jsme oba pracující. Víš, ale jaký je mezi námi rozdíl? Nevím, řekl jsem mu, nechám se poučit. Tak se podívej na mě, řekl ekonom, bílá dederončička, bílý límeček, kravatička, kostkované sáčko, stříbrné manžetové knoflíčky, na nohou maďarky. Pěkný kluk, oholený, kolínská je ze mě cítit na pět metrů. Tak tohle je kamaráde pracující inteligence. A podívej se na sebe, rochnáš se tady v tom sajrajtu pod traktorem jako prase. Špinavej jsi jako svině. Vyjetej olej ti kape do držky. A to tě mám považovat za vládnoucí třídu? Když se na tebe tak dívám, tak bych měl chuť tě ještě*

pochcat. No tohle když řekl, tak jsem mu chtěl tu jeho dederončičku téma rukama od vyjetého oleje trochu začernit. On ale v těch svých maďarkách uháněl, že jsem neměl šanci ho dohonit. Ale já si na něj na kurvou něco vymyslím, až půjdeme večer do Slávie na pivo.“

Pan Šnajdauf upadl v nemilost vedoucích funkcionářů města proto, že na vývěsní tabuli, která byla na chodbě hotelu, nakreslil čtveřici mužů se zdviženými püllitry piva a křičícími: „*Pětiletku splníme za čtyři roky.*“ Na kresbě bylo snadno rozpoznat, že jde o soudruhy z Městského národního výboru a městské organizace KSČ. To nemohli soudruzi dopustit, aby takový člověk pracoval na místě, kde přichází do styku s širokou veřejností. Také do nějaké fabriky nemohl. Nejlepší byla nějaká malá farma státního statku. Tomu nejlépe odpovídala farma Líška. V té době se vedla široká celostátní kampaň pod heslem „*Pětiletku splníme za čtyři roky*“, noviny plné závazků kolektivů a podniků byly dávány za vzor ostatním pracujícím.

Příběh německého vojáka a ruské sestřičky

Někdy v květnu roku 1968 k nám na návštěvu přijela ze Sovětského svazu manželčina sestřenice se svým synem a snachou. Neviděli se 25 let. Osobní styk příbuzných žijících v Sovětském svazu byl nežádoucí a proto velmi omezen. Za Chruščova se situace trochu vylepšila, ale v některých oblastech se jelo ve starých Stalinových kolejích. Manželčina sestřenice nás prosila, zda bychom nemohli poslat víza jejím přátelům do města Lugansk v Donbaském kraji. Jsou to manželé, oční lékaři. Jurij, oční chirurg, kandidát věd akademie Sovětského svazu. Pomohl jejímu synovi dostat se na studie, a proto jsou jim velice zavázáni. Oni by se u nás zdržely nejdéle jeden týden. Děti nemají, tak by nás moc neobtěžovali. Pozvání jsme tedy poslali a oni ku podivu počátkem srpna přijeli. Říkali, že oni jsou první rodina, která za sovětské éry dostala povolení vycestovat za hranice Sovětského svazu. A to jejich město mělo v té době přes sto tisíc obyvatel. Nápad jet do Československa dostala tehdy, když se dozvěděla, že jejich přítelkyně jede do Čech do města Děčín, které je blízko města Rumburk, kde by ona mohla něco důležitého vyřídit. Chtěla by vyhledat otce jedné sestřičky, která pracuje u nich v nemocnici. Tam také pracuje matka té zdravotní sestry jako vrchní sestra. Příběh je velmi složitý, začal za války v roce 1942. Ludmila, tak se jmenovala ta oční lékařka. Měla celou adresu toho otce do Rumburku, jenomže nevěděla, že ty původní obyvatelé byli v letech 1945-1946 vysídleni do Německa. Večer nám celý příběh Ludmila vyprávěla. Ona jediná byla do tohoto tajemství zasvěcená.

V roce 1942, kdy na východní frontě zuřily prudké boje, byl do Luganské nemocnice dopraven s jinými německými raněnými vojáky také Franz Henky, voják wehrmachtu. Pocházel z Rumburku, kde měli jeho rodiče zahradnictví. Uměl dobře česky, a proto se snadno domlouval s ruským personálem nemocnice. Vrchní sestra, tehdy ještě mladá sestřička se s Franzem spřátelila natolik, že z toho vzešla upřímná láska. Když se dal Franz trochu dohromady, začal ošetřovat květinové záhony uvnitř nemocničního areálu. To mu umožnilo setrvat v nemocnici déle, než to jeho zdravotní stav vyžadoval. Postup německých armád se zastavil a vypadalo to tak, že tu válku Němci asi nevyhrají. Oba mladí lidé stáli před problémem co si počít. Ona přišla do jiného stavu a on bude muset co nevidět opustit nemocnici a jet domů na zdravotní dovolenou a pak zase na frontu. Co si ona počne s dítětem po německém vojákovi, když přijdou Sověti zpátky. Bude to německá běhna všemi opovrhovaná a zatracovaná zrádkyně sovětské společnosti. Mohou ji vzít dítě a ji odsoudit na nucené práce. On jako německý voják se s ní nemůže oženit, nemůže si vzít příslušnici nižší rasy. Kdyby se schoval a počkal, až přejde fronta a přijdou Rusové, to by nepomohlo. Jeho by sebraly do zajateckého tábora a odvezli kdoví kam. Oba věděli jedno, že si zůstanou věrní, a že se od sebe nechtějí odloučit. Zbyly jim jenom dvě možnosti. Ta první byla, že se Franz pokusí Táňu vzít sebou do Rumburku k rodičům, až pojedou na zdravotní dovolenou. Ne jako svou nastávající ženu, to by německé velení nikdy nedovolilo, ale jako pracovní sílu do jejich zahradnictví. Tam Táňa porodí a bude pracovat a čekat do konce války. Po válce se snad úřady umoudří a oni se budou moci vzít. Kdyby se Franz z války nevrátil, tak Táňa stejně u Franzových rodičů zůstane a oni budou mít za syna alespoň vnuka. Co bude, když se Franzovi nepodaří vzít Táňu sebou do Rumburku?

Tedy zbývá ta druhá možnost. Ta je zaručená, jistá a žádná z bojících stran neutrpí žádnou újmu ze svých ušlechtilých ideologických zásad. Zbývá jenom společná smrt. Táňa má připraveno dost uspávajících prostředků. Uchýlí se někam, kde usnou vedle sebe, aby se už nikdy neprobudily. Franz napíše rodičům dopis na rozloučenou a poprosí je o odpuštění, že je jako jediný syn opouští. Napíše jim celou pravdu. Ať nevěří oznámení, které dostanou od vojenské zprávy, že padl hrdinskou smrtí v boji s nepřítelem pro slávu vůdce a třetí říše. Franz nechce ukončit jejich život zastřelením. Nerad střílí, a když musí, tak do vzduchu. Miluje své povolání, umí pěstovat kytičky. Nevěří v nadřazenost nějaké rasy. Viděl

už hodně válečných hrůz a vraždění nevinných lidí. Táňa není také moc uvědomělá. Nechápe, že před láskou a lidským citem stojí ideologie mocných, kteří všechno vědí, všechno řídí a o všem rozhodují. Oba tito mladí lidé jsou zrádci ideologie svých představitelů. Nemíní ale zradit svou lásku, svůj lidský vztah a slib, že budou při sobě stát až do konce ať se děje co se děje.

Věci se vyvinuli tak, že se podařilo Franzovi vyběhat povolení vzít sebou k rodičům Táňu jako pracovní sílu do jejich zahradnictví. Franzovi rodiče ji mile přijali. Táňa byla velmi hezké děvče. Byli tady ovšem obavy jak se budou věci vyvíjet, až skončí válka. Franz po skončení zdravotní dovolené odejel opět ke svému pluku na východní frontu. V roce 1943 se dostal do ruského zajetí a byl propuštěn až v roce 1950. Po osvobození Československa rudou armádou, sebrali Rusové všechny svoje státní příslušníky a ještě v roce 1945 je odvezly do Sovětského svazu. Táňu s dceruškou, která se jí narodila v roce 1943 odvezli do Lugansku, kde začala zase pracovat v nemocnici. Uvedla, že má dítě s Rusákem, který v Německu zahynul.

Ted' po 25ti letech Táňa pracuje ve stejné nemocnici jako vrchní sestra. Její dcera není už dítě, ale diplomovaná zdravotní sestra. Pracuje v téže nemocnici jako matka. Má jediné přání, alespoň jednou v životě uvidět a poznat svého otce. Její matka říká, že si je vědoma, že pokud zůstal Franz na živu, že si založil vlastní rodinu, do které ona nechce zanašet nějaké nepokoje. Nečiní si žádné nároky, zůstala svobodná, žila jenom pro svou dceru a všechno zlé je už přebolelo. Pokud má Franz rodinu, ta by ani nemusela nic vědět o jejich setkání.

Doktorka Ludmila je do tohoto příběhu jako jediná ve městě zasvěcena a chce se pokusit takové setkání dojednat. Vysvětluje Ludmile, že Franze v Rumburku nenajdeme, protože z toho města bylo veškeré německé obyvatelstvo odsunuto. Já si vezmu na pozítří volno a můžeme se do Rumburku podívat, uvidíme, co se nám podaří zjistit. Německou adresu máme, tak jedeme naší volhou. Nejprve do Rumburku na MěNV. Úřednice na evidenci obyvatel nám vychází ochotně vstříc. Říká, že ulice se přejmenovala na Zahradní a je na okraji města. I zahradnictví se tam dosud provozuje. Může vyhledat i jména původních majitelů, ale k ničemu nám to nebude, protože oni nevědí, kde ti lidé žijí dnes. Všechno co je jim známo, to je to, že byli vysídleni do Sovětské okupační zóny.

Jedeme vyhledat tu ulici a zahradnictví. Našli jsme číslo domu. Nový majitel se zde usadil až v roce 1950 a nic o původních hospodářích neví. Odkazuje nás na jednu starou paní starousedlici, která by mohla něco vědět. Stará paní bydlí jenom o několik domů dál. Rodinu Henkovou dobře znala. I na Táňu si dobře pamatuje. Ví jenom, že se Franz do odsunu Němců domů nevrátil. Kde jsou Henkovi dnes a zda se Franz ze zajetí vrátil nebo padl ve válce, neví. Když jsme už skoro na odchodu, tak nám paní povídá, že si teď vzpomněla, že dole ve městě žije nějaký příbuzný té rodiny. Zná jméno i příjmení toho muže, ale nepamatuje si ulici a číslo domu. Je to ulička z náměstí a asi padesát metrů po pravé straně je ten dům. No to je výborné.

Jedeme zpět na náměstí, zaparkujeme auto a jdeme do první uličky a hledáme jméno na štítcích zvonku. Nacházíme ten byt v prvním poschodí. Dotyčnému pánu říkáme, o co nám jde. On toho moc neví, ale má písemný styk s jednou tetou, která bydlí někde u Lipska. Ta to bude určitě vědět, ale to jí bude muset nejdříve napsat. O Franzovi ví jenom tolik, že se vrátil ze zajetí někdy v roce 1950, ale co teď dělá, kde žije a zda je ženatý to neví. Říká mi, ať přijedu asi za čtrnáct dní, to by snad mohl mít odpověď od tety.

I když je doktorka trochu zklamaná, že jsme nenašli a nemohly mluvit přímo s Franzem, přece naše cesta nebyla tak marná. Víme, že se Franz vrátil z války živ a že žije někde v NDR. Doktoři Ludmila s Jurijem jedou za dva dny domů a já doktorce slibuji, že do Rumburku za čtrnáct dní zajedu za tím pánem do Rumburku. Mám dobrou zprávu, mám jednak celou adresu Franze a informaci o tom, že je ženatý, má dvě dcery a pracuje v cukrovaru v Halle.

Ted' pošlu dopis doktorce a ta sjedná s vrchní sestrou Táňou, zda mám poslat vízum oběma nebo zda přijede jenom dcera podívat se na otce. Jak dlouho potrvá vyřízení dokladů v Sojuzu nelze odhadnout. Z NDR nejsou žádné problémy. My jezdíme na cestovní doložky a Němcům stačí jenom občanský průkaz. Máme to naplánováno dobře, jenomže přišel 21. srpen 1968. Dopis jsem Ludmile poslal, ale odpovědi jsem se už nedočkal. Předpokládám, že jej sovětské orgány zadržely. To byla běžná praxe. Nevím, zda jim moje sdělení nepřineslo nakonec nějaké další nepříjemnosti. Ani 23 let po válce neměla dcera šanci poznat svého otce.

Od té doby jsme se dvakrát stěhovali. Ztratil jsem jejich adresy. Nevím, jestli je z dotyčných někdo živ. Je konec roku 2001. Mám to zkusit ještě jednou v roce 2002?

Počátkem roku 2002 jsme se ženou napsaly manželčině sestřenicí dopis, zdali ještě udržuje styk s očními lékaři Jurijem a Ludmilou z Lugansku v Donbaském kraji a prosili o jejich adresu. Želbohu jsme

žádnou odpověď nedostaly. Nevíme, zda je manželčina sestřenice ještě naživu. Koncem roku 2002 jsme udělaly ještě jeden pokus. Byla tady ve Vyškově jedna starší paní z Ukrajiny. Má tady provdanou dceru a syna, který tu legálně pracuje. Ona musela odejet domů, protože ji končila tříměsíční doba pobytu. Ta nám slíbila, že za manželčinou sestřenicí do Berdianska u Azovského moře zajede a zjistí, jak se věci mají. Pořád ještě neztrácím naději, že se nám podaří získat adresu Ludmily a Jurije a následně i té dcery německého vojáka.

Už se přehoupala polovina roku 2004 a od paní z Ukrajiny jsme žádnou zprávu nedostaly. Jelikož bydlela ve městě Vasylivka asi 140 km od Berdianska doufal jsem, že se jí podaří s naší příbuznou navázat kontakt. Od dcery té Ukrajinky jsem se dověděl, že její matka krátce po návratu na Ukrajinu zemřela.

Ing. Matoušek hrozivě vrčí, ale nekouše

S ing. Matouškem jsem se seznámil v hospodě ve Všemilech. Byl to Pražák a pracoval jako tlumočnick u indického velvyslance. Jeho manželka byla zaměstnána jako recepční v hotelu Internacional. Ve Všemilech byli tehdy na chalupě u nějakých známých. Moc se jim ta naše krajina líbila a chtěli sehnat také nějakou chalupu. Řekl jsem jim tehdy, že pokud by chtěli koupit chalupu od soukromníka, tak by je to stálo tak 250 tisíc. Mohl bych jim nabídnout cihlový domek, hrubou stavbu ale zastřešenou za zhruba 10 – 15 tisíc korun. Nevýhodou je ale, že tam není vodní zdroj. Také elektřina by se musela táhnout od nejbližší přípojky asi 250 metrů. Na druhý den byla neděle, tak jsem se s Matouškovými domluvil, že se na to pojedeme podívat. Domek se Matouškovým líbil a tak jsem jim zařídil koupě i s pozemkem 20 arů.

Potom jsem jim pomáhal zařizovat věci ke stavbě, tak jako dovoz písku, cisternu na vodu a dohodil nějaké řemeslníky. Ing. Matoušek měl peněz dost, tak stavba pokračovala rychle. Ukázalo se, že je propadlý alkoholu. Už před třemi lety mu sebrali řidičský průkaz a tak si musela udělat řidičák paní Zorka. Matouškoví neměli děti a uvažovali, že si osvojí asi desetileté děvčátko přímo ze Všemil od rodiny Vimrové, která měla dětí sedm.

Když jsme se víc poznali, tak se mi začali Matouškovi svěřovat se svými rodinnými trampotami. Jednou si paní Zorka stěžovala, že to se svým mužem nemá vůbec lehké. On, že není jenom alkoholik, ale také kurevník. *„Mně to zas tak moc nevadilo. Děti jsem mu dát nemohla, tak to holt musím snášet. Rozvádět se s ním nechci. Sem už stará bába, je mi už čtyřicet, tak co bych kde hledala za štěstí s jiným chlapem. Řeknu vám jeden případ, aby jste viděl, jaký je to sviňák. Jednou jsem přijela do práce a zjistila, že jsem doma zapoměla nějaké papíry, které jsem měla ten den odevzdat v účtárně. Poprosila jsem jednu kolegyni, aby mně na dvě hodinky zastoupila. Vrátila jsem se domů. Dveře byly nezamčené. Vejdu do kuchyně a potom do pokoje, kde jsem měla ty papíry a co vidím? Na koberci nahá slečna. Ne úplně nahá. Poslední věc, kterou na sobě měla, byly kalhotky a ty je tady Matoušek stahoval zuby a při tom vrčel jako pes. Já jsem stála ve dveřích, koukala na ně a přišlo mi to k smíchu. Slečna mě zpozorovala a chtěla se zvedat, já jsem rukou ukázala, ať leží a řekla jsem, jen klidně ležte, slečno, to on jenom tak hrozivě vrčí, ale nekouše. Promiňte, že jsem vyrušila, já si vezmu jenom tady ty papíry a běžím. Matoušku pokračuj v tom vrčení dál.“* Matoušek se ohradil, že to žena přehání, že už je to několik let a pořád mu to připomíná.

Krátce na to ing. Matoušek zemřel. Měl úplně ztvrdlá játra. Paní Zorka se po jeho smrti natrvalo přestěhovala na chalupu do Všemil na Folka. Zaměstnala se jako účetní v rekreačním zařízení Stavař v Srbské Kamenici. My jsme se v roce 1988 ze Srbské Kamenice vystěhovali, tak nevím jaký osud ji nadále potkal.

Strejda Višner hrdina první světové války

Strejda Višner s tetou byli už sedmdesátníci. Blízké příbuzné neměli a jejich jediný syn padl pod Duklou. Po příjezdu do Čech v roce 1947 si zabrali v Zálužicích u Žatce malý domek se zahrádkou. Chovali králíky a pár slepic. Na víc si ve svém stáří už netroufli. Strýc Višner se snažil alespoň jednou za týden vyrazit do hospody. Chodil k Horáčkům do Trnovan. To bylo necelý kilometr. Tam si dal tři piva a tři půl deci rumu a byl nametený jako prut. Teta Višnerová to nechtěla strejdovi trpět a vždycky když přišel domů opilý, tak dostal neřezáno. Chybou bylo, že strýc v opilosti už od mostu, který byl od jejich domku asi sto metrů, vykřikoval, že je hrdina z první světové války, že dostal sedm medailonů a jeden válečný kříž. Syna že ztratil ve válce, že se žádného nebojí ani své staré se nebojí. Dopadlo to pokaždé stejně.

Teta na něho už čekala s prutem. Povalila ho na protipovodňové hrázi, která vedla kolem jejich domku a našlehala hrdinovi na prdel, co se do něj vlezlo. Nejvíc tetu zlobilo, že jí objevil skrýš, kde měla schované zlaté pětirublovky. Vždycky nějakou prodal strejdovi Horáčkovi a zase měl na nějaký čas na útratu v hospodě. Svou vinu na tom měli také chlapy v hospodě, kterým si strejda stěžoval, že ho stará bije. Ona prý má sílu jako kobyly. S tím je ale ode dneška konec, dnes si dá jenom pár piv na kuráž a ukáže jí potvoře starej zač je toho loket. Chlapy mu říkaly, že vědí, že kdyby si na něho dovolil nějaký chlap, tak by ho zmlátil jako psa. „*Jo chlapa bych roztrhl jako slanečka a od starý si to také líbit nenechám.*“ Ještě si dal další pivo a dalšího frťana, a když se cítil dostatečně silný, tak vyrazil k domovu. Pokud si pamatuji, tak se na strejdu jenom jednou usmálo štěstí. To tetu odvezly do nemocnice, kde si pobyla asi tři týdny. To byl strejda v hospodě každý den. To byla jeho největší radost v životě.

Teď uběhla léta, strejda zemřel a my stojíme nad jeho hrobem. Pravoslavný farář, staříčkový pán, který utekl ve dvacátém roce před bolševiky do Československa, vede kázání. Ani po těch dlouhých létech mu čeština moc dobře nejde. Když on řekne, „*Podívejte se, jaký on měl krásný život.*“ tak to někteří Volyňáci chápou, že měl červené břicho.

Smát se na pohřbu se ale nesluší. Kdopak ví, jaký krásný život strejda měl. Tvrdá práce na Volyni, první světová válka, druhá světová válka, Benderovci, ztráta syna, nové začátky ve vlasti. V duchu jej vidím šťastného, když měl ženu v nemocnici a mohl si bez starostně dát pár piv a vyprávět o svých hrdinských činech ve válce.

Kotlář - poradce paní ředitelové

Pepík Kotlář, starý mládenec byl svéráznou osobností. V době, o které píšu, mu bylo již přes padesát let a zastával funkci vedoucího hospodářství Huníkov, což byla součást města Česká Kamenice. V Kamenici bylo také podnikové ředitelství statku. Na každé poradě vedoucích se ti dva dohadovaly, tak že se to někdy podobalo estrádě. Ředitel si nám stěžoval, že mu manželka pořád nadává, že se doma o nic nestará. Získaly na bydlení pěkný dům s oploceným pozemkem, na který by se měla vysázet zahrada, mezi vozovkou a domem je pěkné místo na květinovou zahrádku a skalku. Od silnice by to chtělo nový plot, vrata a vrátka. Také by to chtělo pár keřů růží, několik keřů angreštu a rybízu. Dál od vrat by se měl vysázet živý plot. Školní statek Libverda v Děčíně se tím zabývá a pro ředitele by nebyl problém si tohle všechno s ředitelem zemědělské školy dohodnout, aby žáci jeho školy v rámci praktické výuky provedli. Ředitel by zaplatil jenom výpěstky a sadby. „*Tak tohle pánové tady Pepík Kotlář mí ženě vždy, když jde kolem, vtílouk do hlavy. Teď naposled ji ještě radil, že by to chtělo postavit chlívek pro kachny a slepice. Moc dobře by se jim tady dařilo. Já když dojdou domů, tak mi žena do půl noci nadává, že se o nic nestarám. To pan Kotlář říkal tohle a radil tamto. Pepíku ty lotře, přestaň mé ženě dělat poradce. Já vím, že máš s drůbeží veliké zkušenosti, když jsi dělal na jihočeských rybnících ve velkochovech kachen a hus. To bylo před léty. Podívej se dnes na svoje slepice a krůty. Pánové to jste neviděli ty chcípáky, které se mu plouží po dvoře. Když jedeme kolem jeho baráku, tak musím vždy šoféra upozornit, aby zpomalil a nepřejel nějaké to kuře, které shání nějaké to zrnko na vozovce. No a barák, tam není potřebné číslo popisné. Když někomu řeknete, že až uvidí nepředstavitelný bordel na dvoře a na zahradě, opadanou omítku na baráku a od roku 1960 nemyté okna, tak to je usedlost pana Kotláře. Prosim a takový člověk dělá poradce mí ženě.*“

„*Já potom trpím, a když to nemůžu vydržet, tak jdu na pivo, a když se vrátím, tak to schytám podruhé, že se ze mě stává santusák.*“ Kotlář měl na poradě své stálé místo v čele dlouhého stolu proti řediteli, který seděl na druhém konci. Měl ve zvyku houpat se na židli. Když se nehoupal, tak na poradě podřimoval. Ředitel ho zase každou chvíli napomínal, aby nechrápal nebo aby se přestal houpat na židli. Kotlář si zase vymýšlel různé výmluvy proč je nevyspalý. Jednou měla kobyly koliku, po druhé zase kráva těžký porod. Ředitel mu zase říkal, že mu uzná jen to, když bude mít v noci nějakou babu, která mu nedá spát.

Svoboda – Janeček, když dva dělají totéž

Když dva dělají totéž, nemusí to být vždy totéž. O tom nás přesvědčili dva případy zhárství, které provedli dva puberťáci na budovách našeho statku. První případ se stal v České Kamenici, kdy nám shořela stodůlka se senem. Škoda byla tehdy vyčíslitelná na 80 tisíc korun. Jak se potom vyšetřilo, požár založil mladý hasič asi 15letý chlapec, který se chtěl blejsknout před holkou. Její rodiče bydleli přes ulici, naproti

toho požáru. Chlapec neměl rodiče a vychovával ho děda s babičkou. Prozradil se tím, že byl u požáru první v kompletní hasičské výstroji. Při prvním výslechu se ke svému činu přiznal. Děda u soudu brečel a dával si za vinnu, že asi vnuka špatně vychoval. Zavázal se, že škodu uhradí. 40 tisíc prý má našetřeno, ty dá hned a zbytek že bude splácet. Nabídl jsem dědovi, že u nás může na ředitelství dělat topiče. Děda Janečků tři roky splácel dluh. V zimě topil, v létě sekal a sušil seno. Vnuk mu pomáhal. Vůbec to nebyl špatný chlapec. Zamiloval se do děvčete, které ho přehlíželo, tak na sebe chtěl upozornit.

Druhý založený požár byl u nás v Srbské Kamenici. Tam nám shořel sklad s krmivou. Škoda tehdy činila 150 tisíc korun. Bylo to ve dne, soused viděl žháře od požáru utíkat, takže nedalo velkou práci žháře označit. Byl to asi čtrnáctiletý syn Zdeňka Svobody. Kluk se také ke svému činu ihned přiznal. Jelikož Svoboda zastával významnou funkci na kádrovém oddělení státní bezpečnosti v Děčíně, čekali jsme, jak se budou věci vyvíjet. Dozvěděli jsme se, že kluk je duševně chorý a za své činy nezodpovídá. Bude dán do nějakého ústavu na léčení. Asi za devět měsíců kluka vyléčili. My jsme škodu odepsali do ztrát a věc byla vyřízená. Dostali jsme poučení, jak pravdivé je staré přísloví, že když dva provedou totéž, nemusí to znamenat, že ponесou stejné následky za svůj čin.

Stížnost paní Beerové na Lojzu Solnáře

Byl jsem v té době ve funkci výrobního náměstka a při návratu z OZN v Děčíně mě sekretářka sdělovala vzkaz od paní Beerové, že mě prosí, abych se u nich zastavil. Rodinu Beerovu znám už přes 20 let, prakticky od založení statku. K nám je přivezl první ředitel Lerch, odněkud z Bíliny. Starej Beer sloužil u wehrmachtu, koncem roku 1946 je odsunuli do amerického pásma Rakouska, ale Američané je nepřevzali, jelikož byla propadlá poslední lhůta. Museli se tedy vrátit do těch, odkud pocházeli. Beerovi byli typická sedlácká rodina. Měli tři dospělé děti. My jsme je dali na naše nejbolavější místo, kde žádný nevydržel.

Byla to farma Studený, prakticky opuštěná osada bez obchodu a autobusového spojení. S rodinou Beerovou žil také rodinný přítel Lojza Solnář. Čtyři chlapi a dvě ženy. Ten spolek lidí stačil zvládnout chod farmy a nebyli s nimi žádné potíže. Rodinný přítel Lojzičko, jak mu paní Beerová říkala, se točil kolem Amálky, to je paní Beerová. Starému Beerovi to vůbec nevadilo, protože on každý týden v sobotu odpoledne jezdil za nějakou ženskou do Bíliny. Od Amálky vyžadoval, aby ho pěkně vystrojila, dala mu dost peněz na reprezentaci rodiny.

Od pondělka zase všechny honil do práce jak nadmuté kozy. V poslední době přivzali Beerovi na výpomoc cikánskou rodinu, ve které byla pěkná holka Julka. Lojzičko, ucítil čerstvé masíčko a začal Julku oplácávat. Amálka měla oči na stopkách, a proto si mně vyžádala, abych Lojzu zkrotil. Asi za dva nebo tři dny jsem na farmu do Studeného jel a netušil, co mi chtějí. Když jsme na hoře seděly u kávy, tak jsem se zeptal, co mají za problémy. Musím podotknout, že staří Beerovi mluvili špatně česky. Amálka začala, „*pane Penička, žekněte něco Lojzičko, von ten cikanka Julka šaha na koza, když vona dodojuje krava.*“ No nevěděl jsem, jestli mám vyprsknout smíchy, ale ovládl jsem se a z vážné tváře říkám: „*Lojzo ty holomku, to se dělá sahat Julce na kozy, když dodojuje krávy, kolenami svírá díž s mlékem, ruce má zaneprázdněné a nemůže se chudák bránit?*“ „*Ale vždyť je pitomá,*“ to platilo jako na Amálku, „*Julča nenosí podprsenku a u blůzy ji chybí dva knoflíky, když ji lezla koza ven, jak byla sehnutá, tak sem ji jí zandal.*“ „*No tak vidíte paní Beerová a už se to vysvětlilo. On Lojza měl jenom strach, aby se Julčina koza neutopila v mléce, on za to jako zootechnik zodpovídá.*“

Paní Beerová začala brečet a povídala, že to Lojzičko, dělá každý den. To je něco jiného povídám. „*Lojza ty jsi už po prvním případě měl nařídít Julce, aby nosila do práce podprsenku a přišila si knoflíky na blůzy. Pokud neuposlechně, tak ji nařídím, že se musí nosit pracovní plást, který vyfasovala. Vy paní Beerová dávejte pozor, když to Lojza nesplní, tak mi to nahlásíte a já mu strhnu prémii. A jestli si bude Julka stěžovat, tak ještě dostaneš srážku ze mzdy.*“ Že si nebude nikdo stěžovat, jsem byl přesvědčen. Veškeré příjmy do rodiny obhospodařovala Amálka včetně těch Lojzových. Od té doby žádná stížnost nepřišla. Asi po týdnu jsem šel zamyšlen po náměstí v České Kamenici, případ s Lojzou a Amálkou jsem dávno vypustil z hlavy. Tu slyším: „*Dobrý den, pan namestnik,*“ ohlédnu se a ona to Julka. „*Dobrý den, dobrý den Julko, tak co už máš přišitý knoflíky u blůzy nebo ti musí zootechnik zastrkávat kozy?*“ „*Šak on nemá stejně nic na práci,*“ povídá Julka. To jsem nečekal a nevím co honem říct: „*On to nemá ale v pracovní náplni.*“ „*Šak mu ruka neupadne,*“ říká Julka. Koukám tu rozmluvu nějak ukončit a říkám Julče, ať dojí hodně mléka a pozdravuje Beerovi a Solnáře.

Po delší době se setkávám se Solnářem a říkám mu: „Lojzo ty starej blbče, to nemůžeš dávat pozor, aby tě Amálka nenachytala, když saháš Julce na kozy?“ „No jo,“ říká Lojza, „to jsem zblblnul, ale teď to mám dobrý, kdyby mě nachytala, tak řeknu, že to je na tvůj příkaz, že se přesvědčuju, zda nosí podprsenku.“

Dr. Meloun vysvětluje rozdíl mezi farářem a policajtem

Jednoho dne přišla za dr. Melounem jedna naše zaměstnankyně, asi padesátiletá žena a říkala mu, že když je ten statkový právník, tak ji musí pomoci v neštěstí, které ji potkalo. „O co jde,“ zeptal se dr. Meloun. „Ale sám satanáš mi našeptal, abych si v samoobsluze vzala půl litru rumu, starému na grog. On ho má moc rád. No a při tom jsem vzala dvě čokolády pro vnoučata.“ Dr. Meloun vysvětlil té paní, že on je statkový právník proto, aby hájil zájmy statku, a s jejím případem nemůže nic dělat, nanejvýš ji může jenom poradit. „Podívejte se paní, v samoobsluze si všichni bereme, co potřebujeme. Záleží jenom na tom, jestli to dáváme do nákupního košíku nebo do své kabelky.“ „No já jsem to dala do své kabelky a oni mi na to u pokladny přišli. Zavolaly na mě SNB a chtějí na mně skoro dva tisíce korun, jinak to půjde k soudu.“

„Proč na Vás chtějí dva tisíce, když jste vzala zboží asi za 65 korun?“ „V samoobsluze tvrdí, že při poslední inventuře jim chybělo zboží za devatenáct set korun a že jsem to měla brát já. Na SNB jsem jim řekla, že jsem si dříve také sem tam něco vzala, ale za dva tisíce to nemohlo být.“ „To jste jim také na SNB podepsala?“ „Ano, abych měla polehčující okolnost, ale co jsem vzala v loňském roce to jsem si už nepamatovala.“ „No dobře paní, vidím, že jste asi pobožná, když nosíte křížek. Chodíte také ke zpovědi a co na to pan farář?“ „No pan farář mi dá vždycky rozhřešení, ale musím odříkat deset Otčenášků a deset zdrávas. A pak mám v pokoji odejít.“ „Jo milá paní, celé Vaše neštěstí je v tom, že jste si neuvědomila jaký rozdíl, je mezi farářem a policajty. Pamatujte si, že když se po pravdě vyzpovídáte panu faráři, tak ulevíte svému svědomí, odříkáte si své modlitby a je Vám odpuštěno, jdete domů čistá jako lilie. U policajtů je tomu naopak, když jim všechno po pravdě vykecáte, tak Vás čeká vyšší trest, protože pan soudce nemá pochybnosti o Vaší vině. Když jste už všechno podepsala, tak Vám radím, abyste tu částku v samoobsluze zaplatila a vyhnula se soudu. Pamatujte si, že s panem farářem se můžete dostat do nebe, ale s policajtem jenom do basy. Pro příště, když se Vám zase něco takového přihodí, tak nejdříve chtějte mluvit s obhájcem, ten Vám poradí, co máte vypovídat a co zapřít.“ Naše kádřovačka byla manželkou náčelníka místního SNB a zařídila, aby ten protokol stornoval, že ta paní škodu zaplatí.

„Milá paní, když jste říkala, že Vám farář nařídil pomodlit se deset Otčenášků a deset zdrávas, jestli pak jste skutečně ty modlitby splnila?“ „No,“ říkala ta paní, „možná to někdy deset nebylo, ale nejmíň pětkrát to odříkala.“ „Paní, paní tak vidíte, děláte všechno obráceně. Policajtním říkáte pravdu, místo abyste lhala a všechno zapírala a pána Boha šidíte. To přece nejde. Pánu Bohu to andělé počítají, že třeba paní, jak se jmenujete?“ „Anežka Skoupá.“ „No, že Anežka Skoupá ho ošidila zase o tři Otčenášky a tři zdrávas a při tom chce, aby ji bylo odpuštěno. Možná, že to, že Vás chytil v samoobsluze je trest Boží. Paní, jestli Vám mohu radit, tak běžte zase ke zpovědi a všechno panu faráři řekněte.“

Dr. Meloun nerad obhajuje pitomce

Ve funkci TRI jsem dostal spolupracovníka, právníka dr. Melouna. Ten byl v nemilosti bývalého režimu, a tak postupoval ve své kariéře od okresního soudu, pořád dolů, až ho konečně nechali žít na našem státním statku. Jezdili jsme spolu na různé arbitráže, uzavírání hospodářských smluv, reklamace plnění časových limitů staveb apod. Při dlouhých cestách mi doktor vyprávěl své zážitky ze soudních síní a spory s některými soudci. Svou práci měl doktor velmi rád a nejvíce legrace si užil při rozvodových stáních. Nejraději hájil drobné zlodějíčky, kteří dokázaly zapírat nos mezi očima. Naopak nesnášel ty, kteří se ke všemu přiznali, když jim policajti nakukali, že to bude pro ně polehčující okolnost. Tam nebylo co hájit, tam nemusela obžaloba nic dokazovat. Nesnášel násilníky nebo lidi, kteří týrali děti. Takové zloděje, kteří sem tam ukradli prádlo ze šňůry, králíka z klece, slepice z kurníku nebo kolo od hospody, ty měl rád jako dobré zákazníky. Říkal, že takových by si měli soudy vážit, protože bez nich by soudci a advokáti nebyly potřební. Jako začínajícího advokáta ho umístily k okresnímu soudu. Tam měl za předsedu senátu mrzutého dědka, který již pět let přesluhoval důchod a mladé právníky neměl rád.

Jemu pořád přiděloval případy drobných zlodějíčků ex offio. Starý pán měl rád už své pohodlí a z práce nejraději vypadl ještě před skončením pracovní doby. Zvláště ve čtvrtek pravidelně odcházel

před 14 hodinou. To na něho čekala manželka se psem a šly na tak zvanou velkou procházku. To zařazoval na pořad jednání jednoduché případy a právníky upozorňoval, že nechce žádné dlouhé kecy. A jestli chtějí pro svého mandanta mírný trest, tak čeká krátkou obhajobu. Jestli budou kecat dlouho, tak jim napaří trest v horní hranici. Dědek rovněž nesnášel, když se měl případ uzavřít a advokát uvedl dalšího svědka, který měl svědčit ve prospěch obžalovaného. To se muselo líčení odsunout na další termín. To můj přítel využíval, když chtěl dědka pořádně dopálit.

Soudce si nepamatoval, o čem se jednalo před čtrnácti dny a musel celý spis znovu alespoň běžně prostudovat. Dr. Meloun měl už své stálé zákazníky, recidivisty, které poučil, aby bez něho nic policajtům neřikaly. On jim potom řekl, co mají vypovídat a co zapírat. S těmi prý bylo radost pracovat. Když jeden jeho mandant ukradl kolo, tak to u soudu vyličil tak, že mu před dvěma léty bylo odcizeno úplně stejné kolo. Nabyl přesvědčení, že je to kolo jeho. Dlouho prý čekal, až si pro kolo někdo přijde, že ho chytne za límec a odvede na SNB. Když dlouho žádný nešel, nabyl přesvědčení, že ho zloděj zpozoroval a vzal roha. Vzal si tedy svoje kolo a jel domů. Na druhý den byl moc překvapený, když se dostavil majitel s příslušníkem SNB a fakturou a označily ho za zloděje. On že je v tom nevinně a může uvést svědka, který dosvědčí, že on před dvěma léty úplně stejné kolo vlastnil. Soudci bylo jasné, že další svědek bude ze stejné branže. Při dalším líčení, že uvede dalšího svědka, od kterého ten bicykl koupil. Vynesl osvobozující rozsudek s tím, že se nepodařilo obžalovanému prokázat úmysl kolo odcizit.

V případě odcizeného samce se zase obžalovaný hájil tím, že si toho samce chtěl jenom půjčit, aby mu obskočil samici, na druhý den ho zase chtěl vrátit zpátky. Vážený soud přece musí uznat, že by se tomu samci žádná újma nestala, naopak, že by si přišel na své.

Osvobozující rozsudek dosáhl pro svého mandanta, který ukradl na schodišti zánovní poloboty. Hospodyně viděla, jak je nese pod paží a jde s nimi přes ulici na druhý chodník. Utíkala na SNB, vzala policistu a šly rovnou do bytu, kterého dobře znala. Boty už byly zařazeny v botníku spolu s dalšími dvaceti páry. Boty příslušník sebral jako předmět doličný. Také toho chlapíka vzal sebou k sepsání protokolu. Chlapík, ale řekl, že chce nejdřív mluvit s právníkem. Po poradě s právníkem pak do protokolu uvedl, že v tom domě nebyl, boty že koupil asi před rokem v bazaru, v botách prý má zálibu a proto vlastní tolik párů. Za každou vycházku, že si bere jiné boty. Případ se jako u starého recidivisty dostal k soudu. Dr. Meloun jej zase jako starého recidivistu a zákazníka obhajoval. Úplně zpochybnil svědectví staré paní. Začal u brýlí, které nosí, nechal ji odhadnout vzdálenost na protější stěnu soudní síně. Řekla, že je to tak pět metrů. Poopravil ji, že je to rovných osm metrů. A její odhad je více jak o třetinu mylný. Zrovna tak její tvrzení, že zahlédla obžalovaného přecházet přes ulici ve vzdálenosti asi 25 metrů, nemůže být věrohodné, neboť jak uvedla, obžalovaný šel přes ulici šikmo, takže ta vzdálenost mohla být dvojnásobná. To je asi padesát metrů, v tom případě nemohla obžalovaného bezpečně poznat. Potom se paní zeptal, jestli by si byla jistá ve svém tvrzení, kdyby šlo o nějaký hrdelní zločin a ne o obnošené polobotky. Potom pozval vedoucího bazaru, který jako svědek potvrdil, že se takové polobotky u něho v bazaru prodaly. Skončilo to tak, že obžaloba nemohla dostatečně prokázat vinu. Boty mu byly vráceny a paní se mu musela omluvit a zaplatit soudní výlohy.

Když soud skončil, tak se soudce zeptal toho chlápka, který byl u jejich soudu již několikrát odsouzen, jestli vůbec někdy něco ukradl. „*V životě nic pane předsedo,*“ odvětil dotyčný. „*Měl jsem, ale smůlu, že jsem se do toho dostal nevinně.*“ Takové klienty je radost hájit. Obžaloba musí dokázat svou pravdu.

Nejraději měl dr. Meloun jednoho zloděje slepic. Ten se kriminálu moc nebránil, nejraději to nalíčil na zimu, aby nemusel shánět topení. U soudu s ním byla legrace, když vysvětloval své pohnutky ke krádeži a způsob provedení. Toho zloděje slepic chytil přímo za límec jejich majitel. Zloděj se ani nesnažil utéci a nechal se odvést službou SNB. I když se jednalo jenom o dvě slepice, tak jako recidivista se dostal zase před soud. U soudu slušně pozdravil předsedu soudu a porotu a vyslovil radost, že je mu ctí je zase vidět. Na otázku předsedy senátu, proč si už nedá pokoj s krádežemi těch slepic, vysvětlil soudu, že tentokrát to udělal z těch nejušlechtilejších pohnutek. Jeho kamarád, moc prima kluk Jano Grundza prý ten večer slavil narozeniny. „*A tak jsem si říkal, že se nesluší tam přijít s prázdnýma rukama. Věděl jsem o jednom pánovi, který v hospodě vyprávěl, že chová ty nejlepší masná plemena slepic. Věděl jsem, kde bydlí, a tak sem se chtěl přesvědčit, jestli ten pán nekecá. Na slepice já jsem machr, pane předsedo. To si ale nedovedete představit, jaký ty kurvy dokážou udělat rámus, když na ně jdete neodborně.*“ „*Tentokrát se Vám to ale moc nepovedlo, pane obžalovaný.*“ „*To byl jenom blbej přehmat pane, předsedo. Slepici musíte z počátku jenom hladit po křídlech, potom víš po krku, a když jste blízko hlavy, tak ji pevně sevřete krk, aby nemohla křičet. Potom ji sundáte z posedu.*“ „Obžalovaný nedělejte nám tady školení, jak se kradou slepice a radši nám

řekněte jak to, že Vám při vašich zkušenostech, slepice křičely, tak, že Vás majitel chytil za límec?“ „*To byl právě ten přehmat slavná soudní poroto,*“ vysvětlil obžalovaný. „*Taková práce se má dělat, když je člověk úplně strážlivý. Já jsem měl ten večer něco upito, abych nepřišel ke kamarádovi na tu oslavu smutný. Tu slepici jsem hladil a odborně chytil za krk, jenom ten přehmat byl v tom, že tou druhou rukou jsem táhl z posedu jinou slepici co seděla vedle té co jsem ji svíral krk. Pak nastal ten hrozný rámus, přidaly se ostatní slepice. Nedovedl jsem si to zpočátku vysvětlit, a když mi to konečně došlo, tak už mně držel za límec tady pan poškozený.*“ To bylo takové oddychové líčení. Obžalovaný dostal šest měsíců, které potřeboval na přečkání zimy, a spokojenost byla na obou stranách.

Dobrou náladu pokazil předseda senátu dr. Melounovi, když mu přidělil obhajobu ex offio jednoho pracovníka stavebního podniku, kterého chytil vrátný, jak odváží na kárce, pět balíků Ipy. Ten se policajtům přiznal, že to má pro jednoho pána, který to potřebuje na opravu střechy garáže. Útočili na něho, že to bylo víc, že všechno vědí, a když se přizná, tak to pro něho bude polehčující okolnost a pokud u soudu projeví upřímnou lítost nad svými skutky, tak z toho může vyváznout s podmíněným trestem. Ten blbec vzpomínal, jak také ukradl cement, hydraulické vápno. V loni zámky do dveří a hřebíky. Také vanové baterie. Vysvětlil také, že to u nich není žádný problém něco ze skladu vynést nebo večer ze dvora vyvézt, když je v plotě díra jako vrata. Potom podepsal, že doznání udělal dobrovolně, a že na něho nebyl činěn žádný nátlak.

„*Ted' se starej advokáte z čeho bys měl toho pitomce tahat.*“ Obžaloba nemusí nic dokazovat. Obžalovaný si dokázal všechno sám. Všechno je jasné a prokázané. Škoda vyčíslená. Pro advokáta zbývá jenom ta druhá část, požadovat pro obžalovaného mírný trest, založený na tom, že se dobrovolně ke všemu přiznal, že lituje svého činu a hlavně poukázat na jeho sociální původ, což bylo v té době velmi důležité.

Starý pan předseda senátu zařadil ten případ na čtvrtek na 13 hodin. Počítal s tím, že věc je jasná, není co řešit, a že budou za tři čtvrtě hodinky s případem hotovy. On bude moci před druhou hodinou ze soudu vypadnout a se svou matronou a psem jít na dlouhou procházku. Přítel dr. Meloun se chtěl nějak dědkovy pomstít a usmyslil si, že si připraví obhajobu nejméně na dvě hodiny a překazít tak dědkovi jeho dlouhou vycházku. Dědek ho také štvál tím, že na těch dámských kalhotkách co kradou zloději ze šňůry a na těch slepicích si nakonec vyslouží ostruhy a stane se slavným. Nakonec že bude obhajovat bankovní lupiče a podvodníky velkého formátu. „*Počkej dědku, dnes se Tě matrona na velkou procházku nedočká,*“ říkal si v duchu právník.

Soudní líčení začalo přesně ve 13 hodin, jak bylo stanoveno. Po přečtení obvinění, obžalovaný všechno přiznal, potvrdil, že na něho nebyl činěn žádný nátlak ze strany vyšetřovatelů a učinil upřímnou lítost nad provedeným činem. Prokurátor požadoval přiměřený trest za rozkrádání majetku v socialistické péči a zepsul přítomného zástupce stavebního podniku za špatné hospodaření s národním majetkem. Poukázal na špatnou evidenci, špatné skladování a zajištění materiálů, což se dlouhodobě děje u jejich podniků. Tak to vyplývá z výpovědi obžalovaného. Potom si vzal slovo advokát a v úvodu připomněl soudu, že jeho mandant se sám přiznal ke svému činu, projevil upřímnou lítost, co je ale nejdůležitější chce poukázat na sociální původ obžalovaného, aby slavná soudní porota a zvláště přítomné soudkyně z lidu zvážily těžký a neradostný úděl, kterým musel jeho mandant ve svém dětství a dospívání projít. „*Musím zdůraznit dělnický původ předků a rodičů obžalovaného. Předky maminky obžalovaného byly zcela určitě dělnického původu. V rodině se traduje, že hned po Bělohorské bitvě musely utéci z Konopištského panství pro křivé nařčení z pytláčení v revíru.*“ „*Pane obhájce, nechtěl byste začít od potopy světa?*“ přerušil ho předseda senátu. „*Ne pane předsedo, dál jak k Bílé Hoře jsem se nedostal. Matka obžalovaného pracovala v nádražní restauraci jako uklízečka a na svého syna neměla dost času ani finančních prostředků.*“

„*Za zcela prokázaný lze označit původ otce, jehož jméno se však nepodařilo určit. Že se jednalo o dělnický kádr, o tom není pochyb. Pro úplnost si dovoluji přečíst jména všech 73 dělníků, kteří v inkriminované době pracovali na stavbě vlečky do fabriky. Jenom jeden pocházel z vykořisťovatelské třídy, ale u toho je vyloučeno, že by měl poměr s matkou obžalovaného, neboť obhajoba může předložit důkazy o tom, že jmenovaný není schopen pohlavního styku, jelikož přišel jako partyzán o varlata. Všichni ostatní byli zapojeni do Stachanovského hnutí. O dělnickém původu otce mého mandanta nemůže být nejmenších pochyb.*“ To se už blížila čtrnáctá hodina. Viděl, jak jeho žena se psem chodí kolem soudní budovy. Vybízela obhájce, aby mluvil k věci.

„*Budu mluvit k věci, když se mamince mého mandanta nepodařilo určit jméno otce svého očekávaného dítěte. A žádný z těch 73 dělníků se k němu nehlásil, tak se rozhodla pro potrat.*“ Tady advokát soudu půl hodiny líčil, co všechno jeho matka podnikala, aby se nechtěného dítěte zbavila. Od babky kořenářky až po gynekologa amatéra. Tahali z ní jenom peníze a nic to nepomáhalo. Strašily ji, že když si dítě nechá, tak bude muset postoupit císařský řez a jenom oni ji mohou pomoci. Blížila se doba

porodu a v tom se to stalo. Právnický vyličil soudu, jak maminka obžalovaného porodila, když skákala přes škarpu. On, že chudáček malá vypadl do kopřiv a celý se popálil. Ani po porodu se o chlapce moc nestarala. Počůrával se a neměl mu kdo vyměňovat plenky. Matka byla někdy celou noc pryč a ráno jej obvykle nalezla zasraného až za ušima.

To bylo už patnáct hodin. Soudce zase napomínal obhájce, aby nemluvil nepodstatné věci. Advokát zase namítal, že jeho mandant má právo na to, aby porota věděla všechny skutečnosti, které mohou ovlivnit snížení jeho trestu. Potom obhájce vyličil, jak byl obviněný zaostalý, že ho ani nevzaly do pionýra. Chodil do zvláštní školy, kterou dokončil ve druhé třídě. Pak šel do učení na zedníka, což mu nevyšlo tak zůstal přidavačem. Potom požádal porotu o mírný trest pro svého mandanta. To se už blížila 16 hodiny, konec pracovní doby. Soudce byl tak naštvaný, že nebral žádné ohledy na polehčující okolnosti a vyměřil obžalovanému trest v horní hranici, pod heslem, „*dlouhé kecý, vysoký trest*“.

Jelikož obžalovaný dostal podmíněný trest, sepsal s ním podnik protokol o škodě, kterou musel měsíčně splácet. Vrátného podnik vyhodil pro ztrátu důvěry, neboť z protokolu u SNB vyplývalo, že si tam může přes vrátnici přenést kdo, co chce. Podniku poslal prokurátor prokurátorské upozornění na špatné hospodaření se státním majetkem. Banka provedla hloubkovou kontrolu a několik úředníků bylo přesunuto na jiné místo.

Zda se soudce vydal se svou ženou a psem na dlouhou vycházku se náš právník nedozvěděl. Krátce na to byl přeložen na jiné místo.

Vysvětlují chlapcům teorii relativity

Jedeme do Bajky na Slovensko, na dvoudenní poradu. Od té doby co jsme přičlenění ke sdružení velkovýkrmen, hlavní správa Praha, se takové porady konají často, hlavně na podnicích našeho sdružení, kde mají vinné sklepy. Tentokrát jedeme ve čtyřech, rychlíkem v kupé první třídy. Bavíme se o všem možném. Tu si stavební technik vzpomněl, že včera vysílali v rozhlase nějakou relaci o Einsteinovi a jeho teorii relativity. Jemu, že není pořád jasně, o co tam jde. „*Pánové, teorie relativity, to je moje parketa o to sem se od školních let zajímal, to vám mohu na názorných příkladech vysvětlit.*“ Nebyla to pravda, ale včera jsem tu relaci v rozhlase taky slyšel, tak jsem si začal vymýšlet. „*Musíte si uvědomit, že teorii relativity nebo-li teorie časoprostoru vychází z toho, že čas plyne v závislosti na pohybu, na rychlosti. Čím je rychlost větší, tak čas plyne pomaleji. Až při rychlosti světla 300.000 km/s se čas zastaví úplně. Jak ale změřit skutečnou rychlost, když je všechno v pohybu? Teď například jedeme rychlíkem, sedíme ve vagonu a vy dostanete průjem. Potřebujete rychle na klozet, který je na druhém konci vozu. Vstanete a utíkáte na záchod. Jakou rychlostí vás tam ten průjem žene? Je to 10 km nebo 12 km? Tady pánové je ta relativita. Musíte připočítat rychlost vlaku 90 km. Je to ale konečná rychlost? Ne, nevzali jste v úvahu obvodovou rychlost naší zeměkoule, která je závislá na tom, na které rovníčce se právě nalézáte. Musíte si také, pánové, ujasnit, jestli běžíte na záchod po směru jízdy, tak těch vašich 12 km musíte k rychlosti rychlíku 90km/hod. přičíst, a pokud běžíte proti směru jízdy, tak zase odečíst. Také záleží na tom, zda vlak jede z východu na západ nebo ze západu na východ, tak jak teď právě jedeme my. To bychom museli tu rychlost od obvodové rychlosti naší zeměkoule odečíst.*“ Ještě dlouho jsem to mým spolucestujícím vysvětloval, co by měli kde přičíst, a kde odečíst, až jsem se dostal k oběžní dráze naší zeměkoule kolem Slunce a sluneční soustavy v naší galaxii.

„*Podívejte se zde pánové, radím Vám, abyste se drželi jenom naší zeměkoule, protože to je dlouhé a složité počítání. Když už jste takový puntičkáři, že chcete mermo mocí vědět tu relativní rychlost, tak Vám radím, nejdříve si naserete do kalhot a potom si to v klidu spočítejte. To jsem Vám, pánové, ukázal vliv rychlosti na naše jednání. Teď Vám ukážu jaký vliv má čas na naše chování a dokonce i morálku.*“

„*Čas je také relativní. Vezmeme za základ jeden den, jeden rok nebo jeden věk-sto let, tak pro každého tvora na zemi to znamená něco jiného. Podívejte se ale na člověka. Vám je kolem pětatřiceti let, zdá se Vám to dlouhý čas? Ale co je to třicet pět let ve věčnosti? To je plivnutí do moře, to neznámá nic. Podívejme se, ale jak těch 35 let zapůsobí na naše jednání a morálku. Představte si pánové, že cestujete v přeplněném autobuse. Máte to štěstí, že sedíte na samém konci vozidla. Hodně lidí stojí, a někteří se ani nemají čeho přidržet. V jednom výmolu se autobus prudce vychýlil a Vám dosedne na kolena pěkná osmnáctiletá dívenka a začne se omlouvat. Promiňte prosím Vás pane, já nerada. Co řeknete vy? Nevadí, nevadí, slečinko, nic se nestalo, a jestli Vás bolí nožičky, tak můžete zůstat sedět na klíně.*“

„*Teď si představte, že v tom samém autobuse v tu samou dobu, se stane ten samý případ, jenom s tím rozdílem, že vám na klín dosedne statná babička a zase se omluví, promiňte, pane já nerada. Jak vy*

zareagujete? Zavrčíte, nerada, nerada, bábo zatracená, když se nemůžete udržet na nohou, tak sed'te na prdeli doma a nelezte do autobusu a neohrožujte slušný cestující. Ještě když vystoupíte z autobusu, budete hrdovat. To jsou poměry dneska, člověk aby se bál cestovat veřejným dopravním prostředkem a aby neutrpěl újmu na zdraví. Celý zbytek dne budete mít zkaženou náladu. - Tady vidíte, pánové, jaký ohromný vliv má na vaše lidské jednání a morálku ten časový rozdíl asi padesáti let. Teď se domnívám, že Vám bude teorie relativity mnohem srozumitelnější.“

Urbanová chce cestovat s ředitelem do Prahy

Jestli na statku ředitel Holub někoho nesnášel, tak to byla paní Urbanová s účtárny. Velkou krásou nevyunikala. Měla velký předkus, křivé nohy a žádná prsa. Navíc byla moc vtíravá až drzá. Pořád se něčeho dožadovala, na co neměla nárok. Jednou za mnou přišla s tím, že ředitel jede ráno do Prahy a ona by se chtěla s ním svézt.

Dcera, že pojedje z Děčína vlakem a ona by jela s ředitelem a ušetřila by za vlak. Mluvila už s panem Sobotkou a ten proti tomu nic nemá. Sobotka byl vedoucím autodopravy. Řídil nákladní autodopravu, ale u osobních automobilů zajišťoval jenom opravy a technické údržby. Pan Sobotka mě posílá za vámi, jestli proti tomu nic nemáte. Řekl jsem paní Urbanové, že jich jede do Prahy v Tatře pět, tak nevím, jestli ji bude chtít ředitel mezi sebe a řidiče vzít, ať se domluví s ředitelem. (Tehdy ještě neměly Tatra vpředu dělená sedadla a byli typované jako šestimístné). Paní Urbanová již za ředitelem nešla a pokládala to za hotovou věc, že může s ředitelem do Prahy jet. Za chvíli přišel Sobotka a povídá, „šéfe, přijďte ráno v pět hodin, bude to veliká sranda, až se bude Urbanová soukat starému do auta.“

Na druhý den jsme byli se Sobotkou už před pátou na ředitelství. Přijela také paní Urbanová, autobusem z Děčína. Když Tatra přijela k ředitelství, tak už bylo zadní sedadlo obsazené třemi chlapy. Ředitel právě přicházel z domova a paní Urbanová vyběhla z budovy. Volala, že také jede s nimi. „Jak to, že jedete s námi, nic takového jsme si nedomluvili.“ „No já jsem mluvila s panem Sobotkou a panem Pěničkou a ty proti tomu nic neměli.“ „Oni proti tomu nic neměli, ale já Vás nevezmu.“ Řidič Tatry, aby podpořil ředitele říká: „Paní Urbanová, dnes je místy náledí a já musím mít kolem sebe více místa, abych zvládl řízení.“ „Já ale musím s vámi, protože dcera jela vlakem a v Praze se máme sejít a já mám všechny peníze u sebe,“ ječela Urbanová a vklouzla na přední sedadlo. Tu ji chytil ředitel za ruku a zařval: „Ven, s námi nepojedete.“ „Co já budu teď dělat,“ ječela Urbanka. „Ať Vám Sobotka s Pěničkou poradí,“ řekl ředitel a auto odfrčelo.

To jsme nepředpokládali, že to tak dopadne. Každou jinou ženskou by ředitel vzal a nevadilo by mu, že se na něho trochu víc tlačí. Někteřou by možná vzal i na klín. Na druhý den si nás se Sobotkou zavolal na kobereček. „Vy lotři,“ začal, „vy jste nebyli líní přijít před pátou hodinou jenom, abyste se pokochali, jak se budu dohadovat s Urbanovou. Já bych ji býval vzal, ale když jsem Vás zahlédl za rohem baráku jak se chechtáte, tak jsem dostal takový vztek, že jsem ji sprostě vyhodil.“ Pak jsme řekli řediteli, jakou to mělo dohru. Ona přišla do kanceláře Sobotky, že ji musí nějak dopravit do Prahy. Byla tak rozrušená, že nám začala omdlávat. Já jsem utíkal pro vodu a Sobotka už chtěl volat pohotovost. Nakonec jsme ji vzkřísily a vyřešili to tak, že jsem jel do Liberce o dvě hodiny dříve, než jsem potřeboval a paní Urbanovou jsem vzal sebou na autobusové nádraží v Novém Boru, odkud je dobré spojení do Prahy. To se zase smál ředitel. „To vám patří vy Holomci, škoda, že jste ji ještě nemuseli dělat umělé dýchání z úst do úst.“

Ředitel Holub, když byl přeložený na statek Česká Kamenice, tak si sebou vzal dva chlapy, aby měl aspoň nějakou oporu na novém pracovišti. Jedním byl Jarda Sobotka, (vedoucí autodopravy a druhým byl Franta Hruška, vedoucí Filipovic). Já jsem se s Holubem znal ze Žatce. Poznali jsme se na svatbě jeho mladšího bratra Míly. Holubovi pocházeli z vedlejší vesnice Žabokliky, tam měli statek. V roce 1938 po zabrání pohraničí byli vyhnáni do protektorátu.

Holub vychodil Roudnickou zemědělskou školu. Po válce pracoval v zemědělství, před příchodem do České Kamenice byl ředitelem malého statku Jiříkov v bývalém okrese Rumburk. V roce 1968 mu nabízeli místo na hlavní správě státních statků v Praze. To bylo v éře socialismu s lidskou tvář. Po příchodu Sovětů v roce 1968 jej vyloučili ze strany a sesadili z funkce ředitele. Nakonec byl rád, že sehnal místo farmáře na okrese Roudnice. Na novém pracovišti pracoval asi tři roky a zemřel asi v 55-ti letech na mozkovou mrtvici.

I když mě a Jardu Sobotku měl ředitel Holub nejradši ze všech pracovníků statku, tak jsme cítili, že nám to s tou paní Urbanovou jen tak hladce neprojde, že jenom čeká na vhodnou příležitost. Ta se naskytla

velmi brzy. Hned na první poradě vedoucích, která se konala každé pondělí v deset hodin. Seznámil všechny vedoucí pracovníky, že náš nadřízený orgán, sdružení velkovýkrmen Praha zavádí nová racionalizační opatření na úseku mechanizace a dopravy. To spočívá ve skupinovém nasazení strojů a nová organizace provádění technických údržeb zemědělské techniky. Jako první, že to zavedl jeden náš závod na Slovensku Ďulov Dvor. Velmi se to osvědčilo, tak se naše ústředí v Praze rozhodlo, že se to zavede ve všech našich závodech.

Ve čtvrtek a pátek se koná v Ďulovém Dvore instruktáž, na kterou pojedou hlavní mechanizátor Pěnička a vedoucí dopravy Sobotka. Předává mi pozvánku a říká, ať zjistíme vlakové spojení, abychom se tam dostali včas. Po poradě říkám řediteli, že bychom raději jeli autem, ale moje škodovka 1202 drží sotva po hromadě a bylo by blbé, kdybychom někde uvízli na cestě.

V skrytu duše věřím, že ředitel řekne, „*Tak si vezměte moji Tatru a já to tady v okrese s tou vaší rachotinou nějak objezdím.*“ Nic takového se ale nestalo. Ředitel trvá na tom, že musíme jet vlakem. Naši spolupracovníci z toho mají legraci. Oni si nepamatují, že bychom někdy jeli někam vlakem nebo autobusem jako cestující. My bychom s Jardou Sobotkou sehnali pro podnik staříčkový autobus Praga RND, přezdívaný „*Kačena*“ a s tím vozili pracovníky statku na zájezdy nebo sportovní utkání. Jenom já se Sobotkou jsme měli potřebné řídičské oprávnění jej řídit.

Teď když je nezvratné, že musíme jet vlakem, tak za námi přišli kamarádi dávat dobré rady. Inženýři Bríza a Hlavsa pod vedením Lojzy Melichara nás začali litovat. „*Vy chudáčkové, to budete celý otláčený než tam do Ďulova Dvora dojedete, když to je až někde u Komárna. Vy jste zvyklí vozit si prdel v měkkých sedačkách. Kdybyste museli někde cestovat autobusem, tak ty nové autobusy nemají vzadu žebřík a zepředu čumák na motor jako ten náš. Abyste to poznali, kde je předek, tak to musíte obejít a tam kde uvidíte volant, tak tam na druhé straně jsou dveře a tam vlezete. Copak to oni snad poznají, ale horší to bude s tím vlakem. Kde je vlakové nádraží to se zeptáte. Že jste na nástupišti, to poznáte, že jsou tam takové oblyskané železa, po kterých ten vlak jezdí. Má to železná kola. Vlak to je takové spřežení jako dvacet našich kačen za sebou. Dávejte pozor; kdyby se přehnala taková černá nestvůra, co kouří, syčí a jde z toho pára, tak se neplašte, ono to nekouše.*“ Takové a podobné rady nám dávali naši kamarádi a měli z toho náramnou prču. Ono staré české přísloví praví „*jsi-li v nouzi, o posměch se nestarej.*“ Lojza Melichar to ještě za tepla vyslepičil řediteli a ten z toho měl také velikou radost.

Ve středu ráno nastupujeme v Děčíně do rychlíku Balt-Orient, místenky jsem nesehnal, vlak je přeplněný, stojíme až do Prahy a doufáme, že se nám podaří konečně sednout. To kdyby viděli naši kolegové, ti by se smáli. Nevadí, jim řekneme, že jsme pohodlně seděli v kupé 1 třídy. V Praze se nám konečně podařilo vlézt do kupé, kde se uvolnilo několik míst. Jarda je ještě naštvaný, že nám ředitel nepůjčil Tatru 603. Mohl to být prima výlet. Teď když jsme se konečně pořádně usadili, tak si koukáme vylít zlost na nevinných cestujících.

Proti nám sedí dvě dámy. Jedna velmi hubená, ve věku asi 35 let, druhá o něco starší asi 40-ti letá s velkým poprsím. Navázat známost, začít hovor s cizími ženami není pro Jardu žádný problém. Ty si vzal Jaroušek hned na paškál. Začal velmi slušně. „*Milé dámy, smím se zeptat, kam cestujete, kam vám budete dělat milou společnost?*“ „*Jedeme do Brna, byli jsme v NDR.*“ „*Tak to my jedeme na Slovensko a budeme se těšit až do Brna Vaší společností.*“ Jsem rád, že Jarda je dnes tak slušný, že nebude v kupé žádný rozruch. Radoval jsem se předčasně. Jarda se obrátil na tu hubenou. „*Paní, vy jste si do NDR svoje kozy nevzala, vy je sebou všude nenosíte?*“ „*Co si to dovoluujete vy sprostáku, no tohle, slyšeli jste to?*“ Ohradila se paní. „*Nic ve zlém vážená paní, já Vám to dokonce schvaluji. Proč se tahat s kozami do NDR, proč by měli ty kluci německý okukovat prsa našich paniček? To tady Vaše sousedka, to je něco jiného. Ta tam vezla svoje kozy neboli nádra, abych mluvil spisovně, z důvodu propagačních, aby ti kluci německý viděli, jak mají správně český kozy vypadat.*“ Šťouchám do Jardy loktem a říkám, ať toho nechá. Ale nic platného, Jarda se jednou rozjel a nic ho nezastaví. V kupé jsou ještě dva Bulhaři, ti tomu moc nerozumí o čem je řeč, ale dva Slováci se řehtají na celé kolo. „*Vážená paní,*“ pokračuje Jarda, „*víte my jsme ze statku, tak říkajíc vesničtí balíci a proto nás zajímá dojivost, kolik mléka by mohla kojná například s vašimi nádry v době kojení nadojit. Víte, Švejek svým kamarádům vyprávěl, že císař pán měl dvě kojné. A mě zajímá, kolik toho mohl náš císař pán na jedno krmení vychlemtat.*“ Paní říká, že je to neslýchané, že se nenechá urážet, že požádá průvodčí, aby si zjistila Jardovu totožnost, a že ho bude žalovat. „*Paní,*“ říká Jarda, „*co byste chtěla žalovat, že jsem chválil vaše prsa? O té kojné jsem říkal, že kdyby byla jako Vy, kdyby.*“

„*Já se tím zabývám, proto, že si myslím, že by se u nás takové kojení mělo zavést například v domovech důchodců. Pochopitelně, že by takový vychrtlý dědek neměl nárok na dvě kojné jako císař pán. Možná by na něj nevyšla ani kojná. Jestli je mateřské mléko tak výživné a zdravé, tak by možná stačilo, aby*

dva podvyživení dědkové měli jenom jednu kojnou. Představuji si to tak, že by kojná ležela nebo seděla a z každé strany by jeden dědek dudlal jednu kozu.“ Vidím, že je tuhle zábavu třeba přerušit a zavést na jinou kolej. „*Panstvo,*“ říkám, „*nechme kojné a císaře pána, ať si to kolega dá jako zlepšovací návrh. Co kdybychom si řekli nějaké anekdoty, aby nám cesta lépe ubíhala.*“ Slováci jsou pro. Ženy mlčí a Jarda říká, že zná jenom sprosté.

Začínám já, říkám i Slovenské. Přidávají se Slováci. Ženy se přestaly mračit a také se smějí. Čas utíká, pomalu se blížíme k Brnu, ženy se připravují na výstup. Jarda říká, „*Šéfe letos asi do Brna na veletrh nepojedeme, tady ctěné dámy se na nás zlobí a pošťovaly by na nás své manžele.*“ Ta starší paní odpověděla: „*Ono to Brno přežije, když tam takový dva sprostáci nepřijedou.*“ Řekla to v množném čísle a já se přitom cítím nevinný, ani slovem jsem se k jejím kozám nevyjádřil. Říkám Sobotkovi: „*Vidíš, do jaké situace jsi mě dostal, teď jsem také sprosták.*“ „*No právě,*“ říká Jarda, „*jenom si vzpomeňte na Vaše anekdoty, to já jsem byl zticha. Napřed jsem řekl, že si na slušné nemohu vzpomenout.*“ Vlak už vjíždí do stanice Brna a naše milé dámy vystoupily, aniž by řekly na shledanou.

Pravda je věc škodlivá

Koncem žní mě volal kamarád ze školních let, Venca Příbyl ze Žaboklik, že potřebuje, abych s ním jel v neděli do Kličina k Pepíkovi Oberajtrovi sklídit patnáct hektarů ovsa. Venca je vedoucím traktorové brigády v Žaboklikách a do jeho působnosti patří také JZD Kličín, kde je předsedou náš společný kamarád Pepík Oberajtr. Já bydlím v Novém Sedle a pracuji rovněž v STS Žatec jako vedoucí střediska ochrany rostlin s celookresní působností. Ještě před rokem jsem byl vedoucím polního střediska Strkovice. Tím, že jsem byl přeřazen na středisko ochrany rostlin do Žatce, se mi zkrátilo dojíždění do práce z 18 na 8 km. Také časově se to zlepšilo. Odpadla práce v neděli a zajišťování nočních směn traktoristů. Venca je přesvědčen, že mám v Žatci zlaté časy, a že se v práci nudím. Každou chvíli se ptá, jestli mám nějakou službu, která by mně budila, když jde někdo z podnikového ředitelství. Venca tak trochu zneužívá kamarádství s kličinským předsedou JZD a nasazuje mu stroje později, což prospívá těm, kteří hodně řvou a hrozí, že si budou stěžovat na vyšších místech. Teď je konec žní a poslední lán ovsa měl být již před týdnem sklizený. Předseda každý den volá a Venca mu každý den svatosvatě slibuje, že zítra určitě dva kombajny přijedou. Konečně se dva kombajny vrátily z Čejkovic na středisko a zítra v neděli by mohly jet do Kličina na oves. Mohly by, kdyby se kombajněři nechali přemluvit, aby ještě jednu poslední neděli, v pořadí již sedmou, nastoupili do práce.

Kombajněři jsou pracovníci hlavních dílen, Venclovi nepodléhají, nic s nimi nesvede. On dal Pepíkovi česné slovo a zapřisahal se památkou svých předků, zdravým svých dětí, že v neděli kombajny přijedou a oves sklídí. V nouzi největší si Venca vzpomněl na mě, že jsem na polním středisku, ze začátku jako úsekový mechanik také musel občas sednout na kombajn, a také je opravovat, tak že mě jenom prospěje, když si alespoň jeden den v roce protáhnout svou línou kostru. Vymlouval jsem se, že mám plno práce u baráku. Celé dny jsem pryč a zbývá mi jen ta neděle. Venca namítal, že co jsem přešel z polního střediska na ochranu rostlin, tak tam mám stejně hovno na práci, v neděli, že si válím koule na zahrádce, a abych nebyl kurva kamarád. Když nepojedu, tak všechno svede na mně, že on to měl dobře naplánováno, ale já jsem to zmařil. Nakonec to Vencovi slibuji. S Pepíkem mám dobré styky, pochází od nás z Volyně z vedlejší osady Hrabina, která patřila k naší obci Omelánština.

V neděli ráno jsou již dva kombajny S-4 natankované a my v osm hodin vyjíždíme do Kličina. Předseda má dopravu na odvoz obilí zajištěnou, tak můžeme kolem deváté hodiny začít sklízet. Říká nám, že na oběd půjdeme k němu. Nezajišťoval to u paní, která obvykle pro traktoristy vaří, protože si nebyl jistý, že kombajny přijedou. Počítal, že přijedou kombajněři s pomocníkama, čtyři strážníci, tak zabil dvě kachny. Že přijedeme my dva, to ho nenapadlo. Venca ho uklidnil, „*Neboj se Josef, my jsme dva, budeme pracovat za čtyři a jíst budeme za šest.*“ „*To já se nebojím, že vy byste špatně jedli, spíše se obávám, jestli ten oves dnes sklídíte.*“ Venca říká, aby Boženka, to je předsedová žena, připravila oběd na jednu hodinu. Sklizeň probíhala plynule a v jednu hodinu jsme měli dvě třetiny posečené. V poledne si můžeme dát delší přestávku, máme jistotu, že to dnes posečeme, i kdyby se vyskytla nějaká závada na kombajnu. Jedeme na oběd.

Hospodyně, také Volyňačka, s kterou si Venca tyká, staví na stůl pekáč s rozčtvrcenou do zlatova upečenou kachnou, knedlíky a zelí. Pobízí nás, abychom si po Volyňsku nandali. Venca si nandává dva knedlíky a dvě čtvrtky kachny a zelí. Mě říká, „*Vašku vem si také dva knedlíky a ten zbytek kachny, to bychom tady Boženku moc urazili, kdyby si myslela, že nám u ní nechutná, že je špatná kuchařka. Do smrti*

by nám to neodpustila. “ Já si nandám čtyři, knedlíky a čtvrtku kachny, trochu zelí a vím, že toho budu mít dost. Když jsme dojedli, tak se Venca se dívá, že na pekáči zbývá ještě čtvrtka kachny se stehnem. Dává si to na talíř, přidává si jeden knedlík a zelí a začne mi nadávat: „Já jsem věděl, že na tebe není spolehnutí ani v tom jídle, lajdáku. Všechno, abych za tebe dodělal.“ „Budeš se muset obětovat, kamaráde,“ říkám mu. Ted' popijeme pivo a můžeme si pokecat. Předseda se obrátí ke mně a stěžuje si na Vencu.

„Představ si, Václave, jaká je tady Venca kurva proľhaná. Celý týden mi sliboval, určitě zítra jsou kombajny u tebe. V pátek ráno mi říkal, stojí tady na středisku, tankují a za chvíli vyjždíme. Když do devíti nepřijely, tak mu zase volám, říká, že jsou už na cestě a každou chvíli tam musí být. Když nepřijely do desíti, tak mu volám a on mi říká, že se jim muselo něco stát, možná píchly kolo nebo mají nějakou poruchu. Nevěřím mu, sednu na motorku a jedu do Žaboklik. Projedu Větrušice a Sedlčice, přijždím do Žaboklik, ale po kombajnech se zem slehla. Venca pro jistotu někam odfrčel na motorce a účetní mi říkala, že kombajny jsou v Čejkovicích a mají tam končit až zítra v sobotu. Já chápu, že se pro poruchu kombajnů může sklizeň protáhnout, ale proč to po pravdě neřekne. Chci na něm jenom, aby mi říkal pravdu, nic než pravdu.“ Venca se ohradil: „Pravdu, kde ji mám pořád brát, pravda někdy dojde, není na skladě, tak se musí lhát.“

Cítím, že bych měl Pepika nějak podpořit. Říkám: „Venco, ale tady Pepovi bys neměl lhát, měl bys mu říkat pravdu.“ To Vencu rozčílilo, vystartoval na nás. „A co vy dva máte pořád s tou Vaší pravdou? Komu ona je potřebná? Pravda je věc škodlivá. Představte si, že kdyby předloni řekl Tonda Zápotocký, že bude měnová reforma. Víte, jaký chaos by ve státě nastal? Lidé by se umlátili u obchodu, vykoupeni by všechno od špendlíku počínaje až po rakev. Ještě rok po reformě by nabízel děda například dámské vložky za tabák Taras Bulba, osmnáctiletý mladík nabízí úplně novou rakev za pánské kolo značky Ukrajina, mladá hospodyně vymění deset stavebních kramlí za smaltovaný cedník na nudle. To všechno by způsobila ta vaše pravda. Náš Tonda nás ještě večer ubezpečil, že žádná reforma nebude, klidně jsme se vospinkali, vyměnili nám peníze a ani jsme si nemuseli dělat starosti, jak je utratíme. Jo, my vedoucí pracovníci víme, kdy je lépe říkat lidem útěšnou lež, nežli krutou pravdu.“

„Co, útěšnou lež, kdes to sebral?“ ptá se Josef. „Pane Bože, já ho na frontě táhnu kilometr na obvaziště jako blbec, měl jsem ti radši zakroutit krkem, nechat Tě tam a ted' bych se s tebou nemusel zlobit.“ „Kamaráde,“ říká Venca, „do smrti Ti budu za to vděčný a proto nemám to srdce ti říkat krutou pravdu. To je daleko lepší říkat ti útěšnou lež. Oni jsou lži různé. Například lež milosrdná, to je, když řekne lékař tuberákovi, že za měsíc bude chodit tancovat a při tom je přesvědčen, že do čtrnácti dnů natáhne brka. Potom je lež zlomyslná, to je když postavíte ke zdi slepce a řeknete, skoč je tady příkop, on skočí a natluče si makovici. Takové lži já nepoužívám, tobě kamaráde, říkám jenom lži útěšné.“

„Představ si, že bych ti říkal krutou pravdu, že zítra kombajny zase nepřijedou, co se stane? Budeš celý den a celý večer naštvaný, v noci se s manželkou nepomiluješ, nebudeš moci usnout. Ráno bude žena naštvaná, z kuchyně je slyšet třískání nádobí, ze vzteku nakopne kocoura, aby se ji nepletl pod nohami, snídaně mizerná, nebudeš vědět, jestli je to pro tebe nebo pro Žolíka u boudy. Když ti ale řeknu lež útěšnou, tak se všechno v dobré obrátí. Večer jsi spokojený, v noci je spokojená Boženka. Ráno tě probudí veselý zpěv Boženky, z kuchyně se line vůně smažených vajíček na slatině. Nakrmený kocour si spokojeně přede, všechno probíhá normálně. To všechno díky mé útěšné lži. Doufám, že ti to je ted' jasné?“ „A když do deseti kombajny nepřijedou, tak se mohu vztekat dál,“ namítá předseda. „Jo kamaráde,“ říká Venca, „to je něco jiného, to jsi v pracovní době, to se vztekáš za peníze, za to jsi placenej, ale v době odpočinku nemusí na to doplácet manželka.“

Hospodyně říká Vencovi, že je starý sprosták. Říkám, že když tak o tom člověk přemýšlí, tak na té útěšné lži něco je. Pepík říká manželce, „mámo přines Vencovi nějakou utěrku, ať si utře hubu, má ji mastnou od ucha k uchu, ať jedou kluci na pole, protože když ho necháme ještě chvíli kecat, tak mu budu nakonec děkovat, že mi tady celý týden lhal. Ten patnácti hektarový hon ovsa jsme dosekali asi do 18 hodin a ještě za světla jsme přepravili kombajny na středisko do Žaboklik.

Na to, že je pravda věc škodlivá jsme si při každém setkání s Pepíkem Oberajtrovým popovídali. S Vencou Příbylem bylo při každém setkání hodně legrace, při svých 180cm výšky vážil 130 kg. Ze své tloušťky si dělal legraci. Já jsem se přestěhoval na Děčínsko, takže jsme se v posledních letech vídali jen zřídka. Velmi mě překvapilo parte, zemřel v nemocnici v Mostě. Pohřbu jsem se zúčastnil. Zemřel ve věku 54 let.

Cestování na Svatý kopeček

Je rozhodnuto o výstavbě dvanácti řadových domků na Kunratické ulici v České Kamenici. Stavbu bude provádět náš stavební závod. Není to typická stavba. Spodní část, suterén a schodiště postavíme s prefabrikovaných dílců ze závodu Prefa Hýskov, dělicí, protipožární stěny a komíny vyzdíme s cihel klasickým způsobem a vnitřní byty smontujeme s dodávek dřevařského závodu v Novém Strašecí. V pět hodin ráno vyjíždíme. Musíme toho za den hodně stihnout. Já s dr. Melounem musíme uzavřít hospodářské smlouvy v obou podnicích. Stavební technik Polanka s vedoucím stavebního závodu a mistrem si chtějí prohlédnout dvě staveniště, aby věděli, co je čeká. S tímhle tipem stavby nemají zatím žádné zkušenosti. Dohodli jsme se, že ráno nebudeme snídat a najíme se někde v motorestu před Hýskovem. Kdoví, jak se bude situace vyvíjet, možná se k dalšímu jídlu přes den nedostaneme. Je nutno dodat, že žádný z nás pěti chlapů nevážil méně než 90 kilo, aby nám několikahodinový půst mohl způsobit vážnější újmu na zdraví. Zvláště Polanka už ve Slaném naléhal, abych někde zastavil na jídlo, že to už hladu nemůže vydržet. On si dával vždy dva až tři obědy. Dva knedlíky navíc nestačily a deset navíc se na talíř nevešlo, a také to vzbuzovalo pozornost ostatních cestujících. Polanku jsem odbyl tím, že jsou ještě jídelny a restaurace uzavřeny. Ještě scházelo do šesti hodin několik minut.

Asi v půl sedmé jsme se blížili k Hýskovu a chlapy dávali pozor, abychom neminuli nějaký motorest. Konečně jeden motorest, má otevřeno a jsme prvními hosty. Vítá nás šéf podniku jako ranní ptáčata. K jídlu nám může nabídnout jenom výborné čerstvé chlebičky. Gulášek prý bude až od devíti hodin. Kuchař už na tom pracuje. Na guláš čekat nemůžeme. Dr. Meloun říká šéfovi, ať nám přinese jedno plato těch chlebičeků. Chlapy si dávají pivo a já jako řidič colu. Za tím prvním platem chlebičeků se jenom zaprášilo. Vidíme na odstavném stolku ještě dvě plata. „*Pane šéf,*“ volá Polanka, „*hod'te sem ještě jedno plato chlebičeků.*“ Šéf je starší pán asi 55-ti letý. Každou chvíli příběhne a řekne nám nějakou anekdotu. A umí vyprávět. Když jsme spráskli druhé plato chlebičeků, tak dr. Meloun s Polankou říkají, že by bylo neslušné tam to třetí plato nechat nesněžené. Šéf tedy přináší to třetí plato a říká, že když po nás přijdou hosté, tak jim nebude mít co dát. Ty tři plata dělá kuchyně každý den a ty mu už do devíti hodin stačí. Pak je už gulášek. Pan šéf nosí další piva a přidává další anekdoty. Dr. Meloun říká, že když je šéf samá sranda, tak se budeme tvářit, že bychom si ještě nějaký chlebiček dali, ale škoda že už žádné nejsou. „*Pane šéf, budeme platit, trochu jsme překousli a teď se musíme ještě někde zastavit na snídani. Je tady po cestě ještě nějaký Motorest?*“

„*To záleží, kterým směrem jedete, jestli se mohu zeptat, promiňte, že jsem tak smělý,*“ říká šéf. „*Ale jo pane šéf, to Vám můžeme říct,*“ povídá dr. Meloun. „*Jedeme směrem na Příbram, na Svatý kopeček. Jedeme k nejsvětější panence Marii, vyprosit si chuť k jídlu.*“ To už pan šéf poznal, že si děláme legraci a povídá: „*Nevím, nevím pánové, jestli uspějete. Pokud mě paměť neklame, tak s prosbou k panence Marii se chodí pěšky s korouhvemi a svatými obrazy. Chodí se v půstu za stálého modlení a zpěvu pobožných písní. Vy ale jak vidím si vezete zadky v šestsettrojce.*“ „*Pane šéf,*“ říká dr. Meloun, „*my to panence Marii vynahradíme tím, že se od úpatí hory až do chrámu budeme plazit po bříše.*“ „*Pánové, jestli Vás panenka Marie vyslyšela, budete se vracet stejnou cestou domů, tak bych vás tady moc rád uvítal, pomohlo by mi to splnit plán tržeb druhého čtvrtletí.*“ Pan šéf ještě za námi vyšel na dvorek a mával nám na rozloučenou. V tom motorestu jsem se s dr. Melounem stávil ještě jednou asi po třech měsících. Pamatoval si na nás dobře. Ptal se, jak jsme pochodili na Svatém kopečku. Na chvíli si k nám přisedl. Pak jsme mu řekli, kam jsme tehdy cestovali.

Tonda Špírek, řidič do nepohody

Tondu Špírka jsem přijal do zaměstnání na našem statku jako řidiče a zásobovače do hlavního skladu. Byl to velmi obětavý a pracovitý člověk. O půlnoci či ve svátek ochotně splnil každý příkaz. Měl rád legraci, a pokud jsem někdy jel s ním, byla to příjemná cesta. Toník jako řidič pracoval už za války v Německu. Při vykládce vagonů mu poklop urazil první dva články prstů na obou rukách. Zdálo se, že mu to při jeho práci moc nevadilo. Toník tvrdil, že nejlepší zážitek z jízdy má, když musí po cestě něco spravovat. Dostal nejstarší auto, které jsme tehdy měli a to Tatra 114, která pamatovala ještě tatíčka Masaryka. Byl to nákladní vůz 3,5 tun. S ním jsme dostali náhradní díly, které Toník na různých vrakovištích doplňoval. Nejvíce si nahlabal u Maškové v Praze. Po celé délce přední sedačky byl prostor pro náradí, ve kterém měl Toník všechno možné, mimo polní výhně. Také byl schopen všechno si na silnici opravit.

Jednou sem s ním jel do krajského skladu v Chabařovicích a jeden úředník z účtárny mě požádal, jestli bychom ho nemohli vzít do Ústí nad Labem, že si tam potřebuje něco vyřídit. Toník poznal, že o motorech nemá ani zdání, tak začal vyprávět, jak se mu jednou utrhl válec na motorce Praga 500. Co teď, byl večer a domů to měl ještě 15 km. Měl tehdy na nohou německé vojenské boty pullitráky. Sundal tedy jednu botu, holínku nasadil na píst, dole u bloků to pevně stáhl drátem, do podrážky udělal díрку na svíčku a motor nastartoval. Mělo to sice špatnou kompresi, do každého kopečka musel řadit až na jedničku. Ale domů dojel. Úředníkovi to pořád nešlo na rozum, ale když jsem začal vyprávět, jak jsem já zase musel bez nářadí rovnat kompresy na patníku, tak se raději do takové odborné debaty s námi nepouštěl.

Na zpáteční cestě jsem se s Toníkem domluvil, že musíme našeho účtaře trochu vystrašit. Tehdy se jezdilo hodně na protektorech, které moc na pneu nedržely, a každou chvíli se na silnici povaloval vysvělený protektor. Když jsme k jednomu takovému dojeli, říkám Toníkovi: „*Co naše protektory na předních kolech drží? Kdyby se nám protektor vyzul, tak bouchne guma a potom to neurídíš a můžeme si natlouci hubu.*“ Toník říká: „*Šéfičku neboj se ono se to neposere.*“

Za chvíli začal Toník bouchat patou do bedny, na které byla sedačka, co jsme na ni seděli. Bouchnul přesně tak, aby to vypadalo, že to bouchá do blatníku utržený protektor, přesně při každém otočení kola. Říkám Toníkovi: „*Už je to tady, měl by si zastavit, než nám bouchne guma.*“ „*Seru na ni, domů to musí vydržet, přidám plyn a budeme rychleji doma.*“ „*Tondo neblbni nebo se někde zabijeme.*“

Tonda přidal plyn a zrychlil bouchání patou do bedny. Náš účetní bledl a zelenal. Po chvíli jsem začal bouchat patou do bedny také já a říkám Toníkovi: „*Zpomal, už se nám začíná svlékat i pravá guma.*“ „*A co šéfe, stejně musíme jednou umřít. A čím větší rychlost, tím lehčí smrt.*“ Účtař prosí, ať zastavíme, že raději půjde pěšky, že on má rodinu a děti. „*Já také Toníku, říkám, aby neblbnul, že se smrti nebojím, ale co když se jenom zmrzačíme a budou nás vozit na vozíku.*“ To už náš spolujezdec zpozoroval jak tlučeme patami do bedny a vynadal nám, že jsme hrozni lotři. Vždy když nám přes cestu přecházela nějaká mladá žena, tak Toník říkal: „*Tu nepřejedeme, ta by mohla ještě родit.*“ Když šla přes cestu stará paní Toník říkal: „*Ta by se už přejet mohla, za tu by se měla dávat pokuta do 50 korun jako za slepici, ale policajti z toho dělají problémy. Nestojí to za to mít nějaké popotahování kvůli staré bábě.*“

Po několika letech jsem přidělil Toníkovi nového Žuka, aby si na stáří zajezdil s pořádným autem. Toník byl radostí bez sebe. Přitom dělal, že není přes staré pekáče. Člověk si na cestě ani nezaspravuje. Jede to tiše jako osobák a co to má těch zbytečných budíků. Vyprávěl mi, že si koncem první republiky koupil starší vůz Vikov. To byla továrna na mlátičky a pustila se do výroby aut. Vyrobila pár kusů a zkrachovala. „*Jo Vikovka, to bylo auto, to jsem sebou vozil hadičky, trubičky, kabely, dráty, řetězy, šrouby, vodu, tuk a olej. Vždycky když jsem vyvezl rodinu v neděli na výlet, tak jsem si pěkně zaspravoval. K čemu je tedy na tom Žuku třeba ten ukazatel teploty vody? U Vikovky nebyla ani žádná vodní pumpa. Voda obíhala sama, jenomže se to rychleji zahřívalo. To jsem poznal i bez budíku. Když mi do táhlého kopce vylítlo víčko chladiče a voda vyprskla na přední sklo, tak jsem bezpečně poznal, že je motor přehřátý a zajel jsem ke straně a zastavil. Starou jsem s parchantama poslal hledat víčko po škarpě. Sám jsem vytáhl věnec buřtů a dal je ohřát do chladiče. Potom jsme posvačili, mezi tím motor vychladl, já jsem dolil vodu do chladiče a pokračovali jsme v jízdě.*“

Jednou ve žních při vjezdu do vesnice za ostrou zatáčkou vjel Toník do hejna slepic, které na vozovce sezobávaly rozsypané zrní. Já jsem ve zpětném zrcátku viděl oblak peří, jako když roztrhne peřinu. Zůstaly tam ležet na vozovce tři slepice. Vyběhla také selka a hrozila za námi pěstí. To Toníka moc mrzelo a říkal, že je to tím, že to auto jezdí tak tiše. Tatra by bylo slyšet na půl kilometru. Já jsem musel dočasně převzít funkci vedoucího závodu v Srbské Kamenici a s Toníkem jsem se viděl jen občas.

Jednou před kanceláří zastavila sanitka, vystoupil Toník, že se přišel se mnou rozloučit. Má prý rakovinu a vezou ho do Ústí na ozařování. Myslel jsem, že to je zase jeden z jeho triků. Když jsem uviděl, že brečí, tak jsem poznal, že nežertuje. Snažil jsem se ho utěšovat, ale on říkal, že ví, že je to konec, že mě měl rád. Toníku nezapomenu.

Václav doběhl otce

Můj bratranec Václav Horáček byl koumák a snažil se z každého průšvihy vybruslit se zdravou kůží. Když chodil asi do šesté třídy, tak se mu stala nemilá příhoda. V jejich garáži v Libočanech naboural otcův automobil Wanderer 1700. Z dlouhé chvíle si vlezl do otcova auta a koumal nad tím, jak asi řídí auto invalidé, když jim chybí jedna noha a co je horší, když chybí levá nebo pravá. Nastartoval auto se sytičem, motor běžel na dost vysoké otáčky. Zkusil napřed levou nohou našlápnout spojku a zařadit rychlost, šlo to

dobře, jenomže jak by šlapal na plyn, který potřebuje za jízdy nepřetržitě. Ještě horší by to bylo, kdyby potřeboval rychle brzdit. Kdepak levou nohou by to bylo o držku. Ta pravá noha je potřebnější. Spojka se nevypíná pořád, a když se vypíná, tak ten plyn zrovna nepotřebuje. Také si to tou pravou nohou na spojce vyzkouší. Vypnul spojku pravou nohou a zařadil jedničku. Jenom co čert nechtěl, noha mu z pedálu spojky uklouzla a auto vyrazilo vpřed jak splašený kuň. Nedošlo daleko asi jenom půl metru. Před vozem stála u stěny těžká dubová lavice, do ní vůz narazil a oba vyčnívající blatníky a maska chladiče byly asi o dvacet centimetrů promáčklé dovnitř. Nárazník to nemohl zachránit, ten jel těsně pod lavici. Věna se vypařil z garáže jako smrad a očekával věci příští. Za chvíli má otec jet do Žatce do rozdělovny pro maso. Ochotně mu otevřel vrata u garáže i u vjezdu do dvora, aby otec nemusel vystupovat z auta a projít kolem předku vozu. S obavami čekal, až se otec vrátí. Otec se vrátil a nic neříkal. Věna vyvalil oči a říká: „*Jej tati, co se ti stalo, že máš nabouraný předek?*“ Otec vyběhl před vůz a říká: „*Já o ničem nevím, u rozdělovny stál nákladní Robur a měl spuštěné zadní čelo, asi mi do vozu nacouval. Já když sem odjížděl, tak tam už nebyl. Musel to ale poznat, že do něčeho narazil. No počkej pacholku, já ti něco řeknu, až tě potkám.*“

Uběhlo několik let, Horáčkovi se přestěhovali do Děčína, kde koupili vilu se zahradou. Věnovy koupili novou Volhu M-21. Jednoho dne nechal Václav stát svůj nový vůz na dvoře nezajištěný. Neměl tam ani zařazenou rychlost ani zataženou ruční brzdou. Ráno, když chtěl jet do práce, tak zjistil, že auto na dvoře není. Asi ho někdo ukradl. Nemeškal a volal hned na SNB. Za chvíli přijeli dopraváci ohledat místo, odkud byl vůz odcizen. Ptali se na barvu a potom jestli měl ty auta dvě. Jedno takové jak ho popisuje, prý má stát dole na zahradě. Sešli dolů na zahradu, Volha tam stála opřená o jabloň. Na štěstí to odnesl jenom nárazník. Zahrada pokračovala prudkým svahem dolů, a kdyby jabloň vůz nezachytila, tak měl volnou cestu na sousedův plot a rodinný domek. Ukázalo se, že v noci vítr rozhoupal vůz, ten se dal po mírném svahu dvora do pohybu, a když se dostal na svah zahrady, tak se zastavil až na jabloni.

Když strejda Vaškovi nadával, že je pitomej a nedokáže si ničeho vážít, tak se Václav ohradil: „*A tobě se nikdy nic nestalo, jen si vzpomeň, jak si blbě zaparkoval Wandererka v Žatci u masny, musel jsi potom nechat opravit blatníky a masku chladiče.*“ To musel uznat, že každý jsme chybující.

Bohouš roznáší zabijačku

Je doba zabijaček. V Drahomyšli si sousedé kolem návsi roznáší zabijačku. U tety Pěničkové to tento rok dělá bratranec, tehdy šestiletý Bohouš. Má jméno po otci, který mu před čtyřmi léty zemřel. Ted' je jediný chlap v baráku, tak musí mamince pomáhat.

Letos jde už z třetí dávkou, dělá to rád, všude dostane pár korun od cesty a za ty si koupí nějaký pamlsek. V jedné ruce má tašku s jitrnicemi a jelity a v druhé ruce konvičku se zabijačkovou polévkou. Jde, nekouká pod nohy, ale čumí okolo. Jak se říká, chytá vrány. Běda, najednou zakopne a plácne sebou na zem. Jitrnice a jelita v tašce jsou v pořádku, ale zabijačková polévka se rozlila. Bohouš zvažuje co udělat. Vrátit se domů pro jinou polévku, to se bude maminka asi zlobit. Lépe asi bude, když se nic nedozví. Shrnuje ze země dlaněmi kroupy a hází do konvičky. Chybí ale polévka. Vedle je protipožární nádrž, tam doplňuje potřebné množství vody. Ta je téměř zelená od výtrusů hus a kachen, které se tam po celý rok čvachtají.

Odnáší to sousedovi a zdá se, že všechno dopadlo dobře. U sousedů ochutnávají jitrničky, jsou výborné. Večer si ohřívají polévku, ale co to, nedá se to jíst. Přisolují a připepřují, ale stejně není to k jídlu, ani tu barvu to nemá, jako má mít zabijačková polévka. Až když začne sousedovi skřípat písek na zubech, se ubezpečí v tom, že zde došlo k nějakému maléru.

Na druhý den když potká Bohouše, tak ho začne zpovídat. „*Tak mi řekni kamarádíčku, jak to bylo včera s tou polévkou? Neboj se, já to mamince neřeknu.*“ Bohouš vyklopil celou pravdu. Báł se, že by se maminka zlobila, tak to vyřešil po svém, jak nejlépe uměl. Maminka se to po čase stejně dověděla, protože si z toho dělali všichni ve vesnici legraci. Také Bohouš s tím několik dalších let trpěl, když se ho při roznášení zabijaček sousedé ptali, jestli náhodou po cestě neupadl.

Major Lebeděv, velitel posádky Jánská

V roce 1968 obsadili Sověti jednu část naší posádky v Jánské a to tu, která měla pod svou správou PHM Varšavské smlouvy. V září jsme dostali pokyn přes výkup Děčín, že budeme zásobovat Sovětskou posádku Jánská, konzumními brambory. Každý rok jsme byli odkázáni na brigádnickou výpomoc při

sklizni brambor. Po příchodu Sovětů se ale na brigádu žádný nehru a zvláště, když se lidé dozvěděli, že musí statek zásobovat také sovětskou posádku v Jánské. Ředitel mi nařídil, abych s Rusákama dojednal, že když chtějí brambory, tak si musí dát vojáky na vybírání. Obec Jánská, kde se sovětská posádka nalézala, patřila do mého obvodu, závodu Srbská Kamenice. V prostorách posádky se nalézal také dnes již málo známý koncentrační tábor „*Rabštejn*“ s podzemní továrnou na výrobu součástek pro letadla a podzemní zásobníky pohonných hmot. Dočasný pobyt sovětských vojsk se změnil na trvalý, a tak jsem během několika let poznal velitele a několik důstojníků jeho štábu.

Poznal jsem také neshody v politickém nazírání na politiku současné Sovětské vlády a sovětské stalinské éry. Velitel posádky major Lebeděv byl zarytým stoupencem stalinské linie i přes odhalení kultu osobnosti. Mladí důstojníci jako nadporučík Angis, nadporučík Saša a poručík Petrov byli vysokoškoláci a odsuzovali Stalina a jeho zločiny. Lebeděv se o nich v jejich nepřítomnosti vyjadřoval, že jsou to zkurvení akademici. Oni o něm zase říkali, že je to hrozný blbec.

Lebeděv se pořád chvástá, že byl jako voják prezenční služby od prvního dne války na frontě. Sloužil v Brestu a první dělostřelecké granáty vypálené z německé strany dopadly na jejich kasárna. Měl štěstí, že nebyl přímo v pevnosti. Tam se obránci pevnosti bránili několik dalších dní, ale žádný nezůstal živý. Já jsem říkal, že jsem někde četl, že z těch třech ročníků co sloužily prezenční službu u pozemního vojska, zůstalo na živu jenom dvě procenta. Lebeděv vypravoval, že ustupovaly směrem na Bobrujsk a fronta se zastavila někde u Orla před Moskvou. Já jsem vyprávěl, že k nám přišli Němci šestý den po vypuknutí války a na hranice s Němci to bylo 170 kilometrů. O tom, že bude válka, nám říkal sovětský kapitán, který byl u nás na bytě a velel pracovnímu praporu na výstavbě vojenského letiště.

Když tři dny před započítím války začali asi čtyři kilometry od rozestavěného letiště sekat nezralé obilí, přišla teta za našim velitelem s pláčem a ptala se, co se děje, kdo to kdy viděl takhle ničit úrodu. Tehdy ji náš kapitán řekl, že je to náhradní přistávací plocha pro letadla, která nemohou na stávající rozestavěné ploše přistávat. Něco vám řeknu hospodyně, ale chraň Bůh někomu o tom povědět, to byste se dostala do velikého maléru a já bych všechno popřel. 22. popozítří, čekáme, že nás přepadnou Němci.

Je vidět, že o tom důstojníci alespoň někteří věděli a docela určitě i ti v Moskvě. Víte, za třicet pět let jsem nepřišel na to, proč se nic neudělalo k zmírnění té pohromy, která nastala. Proč se neudělal nějaký cvičný poplach, a nevyvedly se vojska z kasáren, proč se nepřesunula letadla z letišť na polní přistávací plochy, které byly připraveny. Proč se nepovolalo několik ročníků na vojenské cvičení, když na západní hranici stálo 150 německých divizí. Můžeme si dávat stokrát proč. „*Václave.*“ říká Saša, „*to bylo proto, že tady byl jeden despota, který rozhodoval o všem, který se považoval za neomylného. Ten rozhodoval o osudech milionů lidí, který nechal vyvraždit desítky tisíc velitelských sborů rudé armády. Ten dal příkaz vůbec nic nepodnikat na hranicích, aby to nebylo považováno za provokaci proti Hitlerovi. Proto musely Německé granáty udělat budíček v příhraničních posádkách. Proto musel náš velitel jenom ve spodkách utíkat.*“ „*To není pravda,*“ ohradil se major. „*Ustupovali jsme s plnou polní.*“

„*A ty jsi veliteli jako pěšák pořád s plnou polní ustupoval? Nezahodil jsi to někam do škarpy? Správný voják svou výstroj a výzbroj nikdy nezahazuje. To Vás snad v té akademii učili. To je stejně pozoruhodný výkon,*“ říká Saša, „*to jsi musel s tou plnou polní uhánět v průměru 30 kilometrů denně. Za to bys měl dostat medaili za sportovní výkon. To se musí ocenit, že tě Němci s celou tou svou technikou nedohonili.*“ „*Vy job vaši mať, vy byste měly takový ústup zažít, abyste věděli co je válka, ještě jste měli nudli u nosu, když já byl na frontě.*“

„*Nezlob se veliteli, ty tomu říkáš, ustupovali, ale ono by se tomu spíše dalo říkat panický úprk. Uháněli jste jako splašené stádo a běda tomu, kdo se opozdil. Tebe je třeba ale pochválit. Ačkoliv si neměl žádnou běžickou průpravu, nebyl jsi ani členem (ASOVIACHIM)* a dokázal si to. Nedohonili tě. Za to ti měly dát po právu další medaili za sportovní výkon. Měl by ses o to dodatečně hlásit.*“ „*Tyhle ty řeči nejsou hodné sovětského důstojníka,*“ ohradil se major. „*Soudruhu majore, ty jsi zvyklý na jedinou pravdu, na tu Stalinovskou a o té se nediskutovalo. Zamlčeli jste před světem a stále zamlčujete fakta co se děje u nás doma. Podívej se, když byl tady Angis doma na dovolené ve Vilniusu a jel navštívit na vesnici svoje příbuzné, tak na něho „lesní bratři“** střelili. Do Litvy je zakázán turistický ruch, aby se svět nedozvěděl, že dvacet let po válce je na Litvě odpor proti Sovětské vládě.*“ „*Musíš uznat, že by to nebylo možné bez podpory civilního obyvatelstva.*“ Takové řeči se vedly kolem roku 1975. Před několika léty by to nebylo možné. Saša mi říkal, že sovětští vojenští instruktoři a poradci jsou v 17 zemích světa, aby uplatňovali vliv, ale kdo ví, zda to nepřinese rozklad do sovětské společnosti. Jejich útvar byl do Československa přesunut z NDR z Lipska.

Poručík Petrov zase vyprávěl, že když byl doma na dovolené někde na Kavkaze, tak se potkal s kamarádem z vojenského učiliště. Něco popili, pak se procházely po parku. Byla neděle a nachomýtl se tam chlapec, co prodával cigarety. Koupil si každý krabičku cigaret po 40 kopějkách, dali každý chlapci rubl a čekali, že dostanou alespoň padesát kopějek zpátky. Chlapec se ale k tomu neměl, aby něco vracel. Říkali mu, že by mu 25 % výdělku mělo stačit a ne sto dvacet. Jak se tak dohadovali, tak se kolem nich začali zhrocovat výrostkové a začali jim nadávat, proč nenechají chlapce vydělat. Začali do nich strkat a vypadalo to, že jim dají pořádnou nakládačku. Nebýt toho, že přicházeli dva milicionáři, byli by bití jak žito. Neruské obyvatelstvo, muslimského vyznání dávalo již nepokrytě najevo odpor k Sovětské vládě a Rusům. Po příjezdu rodin sovětských důstojníků a praporčků do Československa, bylo zajímavé, že manželky důstojníků a praporčků, žádné kamarádství nevedly. Při oslavách prvního máje, MDŽ, VŘSR, Nového roku, dní armády, slavili tyto svátky odděleně. Pracovní činnost měly u nás zakázanou. Provdát se za důstojníka a vycestovat za ním do spřátelené, okupované země, bylo pro sovětské ženy velké terno.

Byla to příležitost nabytí jmění, podle toho jak byl kdo šikovný, podle sovětských měřítek, jak uměl žít. Když byl odvolán major Lebeděv pro nadměrný chlast, tak si mě stěžoval, jak je to nespravedlivé, že jeho odvolávají, protože si někdy přihne a jeho velitel v Lipsku, co ten si všechno nakradl a všechno mu prošlo. Kupoval koberce, bytové textil, lustry a záclony. Všechno to lifroval do Sojuzu a odepisovalo se to na zařízení (Leninských komnat) pro vojáky. Každou kontrolu podmázl a všechno mu prošlo. Ruské ženy z posádky Janská také šmelily. Z Ruska dovážely elektroniku, hodinky, zlato, tady kupovaly koberce, záclony, boty, punčochy, manšestr, tomu říkaly (vélvet matěrjal), zřejmě to bylo odvozeno od názvu továrny (Velveta Varnsdorf).

Na posádce Janská došlo také ke třem smrtelným nehodám. Jedna se stala, když voják v jedenáct hodin v noci utekl ze stráže se zbraní. Ráno byly již všechny cesty v okrese obsazeny vojenskými a policejními hlídkami. Voják ušel do rána asi 8 kilometrů od svého stanoviště a ze skály nad vesnicí Ludvíkovice pozoroval dění na silnici. Když se ozval výstřel na skále, policie tam utíkala a našli vojáka mrtvého. Dal si hlavě samopal do úst a zastřelil se. Pocházel z Běloruska. Jeho matka neměla peníze, aby si ho odvezla domů, tak ho Sověti odvezli do Čopu na Zakarpatské Ukrajině, a tam ho pohřbili. Sověti neměli v Československu hřbitov, tak museli své mrtvé vozit do Sojuzu. V NDR měli hřbitov v Lipsku, ale tam ho odvést nesměli. Další dvě smrtelné nehody se staly, když se vrátila skupina strážných ze stráže a na strážnici jeden strážný neopatrně manipuloval se samopalem a vyšla dávka výstřelů a dva vojáci utrpěli smrtelné zranění.

Neuvěřitelnou příhodu jsem jednou zažil, když jsem jednou tlumočil stížnost hostinské z Veselého. Prý jsou u ní v hospodě čtyři vojáci se zbraněmi a už jsou moc opilí. Bojí se, že už budou střílet. Bylo těsně po rozkaze a počty mužů v kasárnách, ve strážích a na marodce souhlasili. Jak je to možné, kde se vzali čtyři chlapi navíc? Major tam poslal nějakého staršinu s gazíkem, aby se podíval, kdo tam je a kdo ví, co si bába vymýšlí. Gazík byl za dvacet minut zpátky i se strážnými. Byla to stráž od skladu olejů z Rabštejna. Bylo jim smutno. Hlídaný objekt byl oplocen, na strážní věži to dost profukovalo, vůbec tam byla nuda. Chlapci tedy zamkli vrata a hajdy do hospody. Bylo to jen kousek, něco málo přes kilometr. Major se moc rozčílil a řekl staršinovi, že je měl rovnou odvést do Děčína na zámek do basy, kterou tam měla sovětská posádka. „*Ale soudruhu majore, jak to bude vypadat, řeknou, že u nás není žádná disciplína, že se strážní tak opili.*“ „*Tak dobře,*“ říká major, „*dejte je někam u nás, ale pod bodák a dobře hlídat.*“ „*Ale soudruhu majore, kdo je bude hlídat? Oni jsou opilí jak prasata.*“ „*Tak ať zalehnou na světnici a služba na ně bude dávat pozor. Zítرا ráno je potrestáme.*“ Pro ožralé měl major pochopení.

Vyprávěl mi, jak se jednou v Lipsku ožral tak, že zůstal ležet na chodníku. Podívej se, jaký jsou Němci inteligentní a disciplinovaní národ, když jim pak řeknete, budete poslouchat Sověty, tak to splní. Dva Němci mě tehdy sebrali a dovedli na naši vrátnici a řekli: „*Tady je váš důstojník, udělalo se mu nevolno, tak jsme mu pomohli domů.*“ A kdyby to bylo u nás, tak by mě určitě okradli, stáhli boty a možná, že navíc vrazili nůž do zad. To jsem mu věřil. Když jel major po prvé na dovolenou, tak dokázal za měsíc prochlstat manželce 900 rublů. To byl tehdy asi roční plat dělníka. Pro podnik jsem odvezl několik cisteren nafty. To bylo v období, kdy se přiděly nafty pro podniky krátily. Pro sebe jsem si nevzal ani litr benzínu a mohl jsem ho mít cisternu.

* ASOVIACHIM za Sovětů sportovní organizace jako náš Svazarm

** Iesní bratři – litevští partyzáni bojující proti Sovětům

Setkání s podvodníky, zloději a recidivisty.

Setkání s podvodníky, zloději a recidivisty

Po prvé jsem byl podveden a okraden asi v šesti a půl letech na jaře o velikonocích v roce 1933. Vracel jsem se od dědečka z Omelánštiny. Byl jsem na pomlázce vyšupat babičku a tety. Ten čas jsem byl u rodičů v Peredilech, chodil jsem do školy a na pomlázku mě poslali rodiče. Na Omelánštinu to bylo deset kilometrů. Tu cestu jsem pěšky absolvoval již několikrát. Na zpáteční cestě jsem se měl stavět na Martinovce u Vendolských a Horyny. V Hrušvici se ke mně přidal asi desetiletý Ukrajinský kluk. Říkal, že jde do Satyjova, to byla vesnice za námi. Vyprávěl jsem mu, kde jsem byl, a že v našem baráku v Peredilech na rozcestí je škola, že cesta do Satyjova vede kolem našeho domu. „*Já ten dům dobře znám je pod plechem, jiný takový po cestě není,*“ pravil ten kluk.

Když jsme přišli na Martinovku, tak říkám tomu klukovi, že musím zajít ještě na pomlázku k tetě Vendolské a babičce Horynové. Chlapec se nabídl, že mi vezme ten raneček a dá ho k našim domů, stejně jde kolem baráku. Já že se s tím nebudu muset tahat, a když si ještě u tety a babičky něco vykoleduju, tak by se mě to špatně neslo. V ranečku bylo asi deset vajíček, koláče a nějaké cukroví. Nechal jsem se přesvědčit a dal jsem mu svůj poklad, aby to předal mamince. Sám jsem spěchal k Vendolským a Horynům. Řekl jsem jim, že jdu od dědečka z Omelánštiny. „*A to sis ani nic nevyšupal, že si nic neneseš?*“ ptali se. „*Ale jo,*“ říkám, „*dostal jsem hodně vajíček a cukroví, jeden kluk co šel se mnou to vzal a odevzdá to našim v Peredilech.*“ „*A ty znáš toho kluka, je od vás z Peredil?*“ vyzvídali. „*Ne, je ze Satyjova,*“ říkám. „*Tak to určitě vašim odevzdá,*“ říkají mi.

Babička Horynová mi dala 2 zlaté a nějaké bonbóny, teta Vendolská mi dala pár vajíček a nějaké koláče a cukroví. Znepokojen jsem se vracel domů. Ještě jsem to měl pět kilometrů. Chtěl jsem mamince udělat radost, kolik jsem toho dostal. Doma mě čekalo trpké rozčarování, když jsem zjistil, že se ten kluk u nás nestavoval a mé dobroty rodičům nepředal. Brečel jsem a měl zlost na kluka i na sebe, že jsem se nechal tak ošidit. Maminka mě utěšovala a říkala, že mi to bude ponaučením do života, abych nevěřil vždycky cizím lidem.

Kulenda Jaroslav – Etlingen rok 1946

Maminčino ponaučení z dětství mi vydrželo až do roku 1946, kdy mě obelhal náš krajan a já mu půjčil sto marek, aby si mohl vyřídit doklady do Ameriky. Představte si, že v táboře, kde je tisíce Poláků objevíte jednoho Čecha. Podle jeho vyprávění musel utéci z Československa, protože mu rodiče vyvezli na Sibiř. On pracoval v Aši na poště a musel také utéci, než si pro něho přijdou. V Americe má strýčka a tam by mohl vycestovat, kdyby mu strýc zaplatil cestu a zavázal se, že se bude jeden rok starat, aby neotravoval úřady. Strýc mu už v Americe vyřizuje doklady, on si tady musí také některé věci vyřídit. Nemá ale ani feník. Když mu dám těch sto marek, tak mi pošle z Ameriky deset dolarů. Případně až se v Americe nějak uchytlí, pomůže mi dostat se do Ameriky.

O sobě vyprávěl, že je z Moravy, rodiče prý mají malou továrničku na sušení švestek. Proto je Rusáci vyvezli na Sibiř. Najednou se milý Jaroušek ztratil a jak jsem se od jeho spolubydlicího dozvěděl, vrátil prý se do Československa. Pravda byla taková, že se Jaroušek zamiloval do Německé dívky, která byla odsunutá do Německa. On se vydal ji hledat. Nevěděl vůbec, do kterého okupačního pásma ji rodiče odsunuli. Nějaká centrální evidence ještě nefungovala, on neměl peníze na cestování, tak neměl také šanci ji najít. Strýci do Ameriky prý skutečně psal, ale dostal zemitou odpověď. Jeho otec mu prý psal, když se nemůže dostat do Ameriky, tak aby se vrátil do Čech. Několikrát jsem se chtěl po návratu do Čech za Jardou vypravit. Nedošlo však k tomu. Možná by mu to ani nebylo milé se mnou se setkat. Sto marek nebyly tak velké peníze. Kdyby řekl, že je potřebuje na cestu domů, tak bych mu je asi daroval s vědomím, že budu mít v Čechách dobrého kamaráda.

Fousatý přítel z Mannheimu rok 1946

Do Mannheimu jsem jezdil do Ukrajinského tábora pro zavlčené osoby. Vozil jsem tam prodávat slivovici a nakupovat některé věci, které dostávali obyvatelé tábora v balíčcích UNNRA. Byly to kakao, čokolády, sušenky, sušené mléko, sušené vajíčka, hygienické potřeby, prostě všechno, co se nedalo běžně v obchodech po válce koupit.

Při jedné takové návštěvě mi Ukrajinci řekli, že se tam v táboře potuluje jeden Čech, kterého nechce ředitel tábora vzít do stavu. Potuluje se kolem kuchyně, vybírá odpadkové nádoby. Velitelem tábora v městských kasárnách byl kapitán Tomášek ze západní zahraniční armády. Ten nevěřil pohádkám, co mu ten vousatý Čech vyprávěl. Já jsem bohužel takové skutečnosti neměl. Když jsme dotyčného našli, tak měl na sobě americkou uniformu obarvenou na černo, jak nosili v té době Poláci ze „*služby vartovniček*“. Prosil mě, jestli bych mu nějak nepomohl. Nemá žádné doklady ani peníze. Utekl prý z náborového střediska francouzské cizinecké legie z Marseille. O tom, jak se tam dostal, mi vyprávěl toto: Ještě v polovině roku 1946 žil v Praze. Bydlel naproti Ukrajinskému gymnáziu. Zastřelil sovětského důstojníka, který mu znásilnil manželku. Musel utéci. Chtěl se dostat přes Francii do Anglie. Ve Francii ho zadrželi a odsoudili na půl roku za ilegální přechod hranic. Tam byly ve vězení hrozné podmínky, hlad a těžká úmorná práce. Vězni museli dvanáct hodin denně přehazovat na vězeňském dvoře kámen z jedné hromady na druhou. Když byl na pokraji sil, tak mu nabídli prominutí trestu za vstup do cizinecké legie. Přijal to a v Marseille se mu podařilo uprchnout. Byl ale poučen, že ve Francii nesmí na Rusáky nadávat, jinak ho hned udají policii. Tady se mezi Ukrajinci nějak protlouká. Když na něho přijde správa tábora, tak ho zavřou nebo pošlou do Československa, kde by ho čekal soud.

Udělal jsem dobrý skutek a řekl jsem mu, že ho vezmu sebou na vesnici na privát. Bude mi ale muset pomáhat pálit kořalku. Krouhat řepu, štípat dříví a podobně. Budu mu muset kupovat jídlo na černo, když nemůže dostat potravinové lístky. Já se mu pokusím sehnat nějaké doklady od Poláků, kteří se vracejí do Polska nebo emigrují do zahraničí. Chlápek byl se vším spokojený, sliboval, že mi to do smrti nezapomene. Hospodáři jsem řekl, že jsem si přivezl pomocníka na vaření šnapsu.

Z vaření kořalky měl hospodář také prospěch. Pořídil si dva koně a vůz na gumových kolech. To mu umožnilo zařídít si povoznictví. Vousáč byl na práci levý. Pokud jsem byl s ním, tak dělal, ale když byl sám, tak se poflakoval. Už mě to mrzelo, že jsem ho vzal k sobě. Sehnat odpovídající doklady nebylo jednoduché, bylo třeba tmavé vlasy, věk kolem dvaceti šesti let, výška asi 170 cm. Starost o doklady mi odpadla, když jsem se jednou vrátil z Etlingenu domů. Zjistil jsem, že mi schází nejen můj chránělec, ale také spousta věcí. Nějaké doklady, ruksak a jízdní kolo. Hospodyně mi řekla, že odjel brzo ráno asi hodinu poté, jak jsem odešel z domova. Nejhorší bylo, že mi ukradl všechny úspory. Udat ho policii nemělo tehdy žádný smysl. Při tom pohybu osob, který tehdy v Německu byl, by ho stejně nikdo nehledal. Nemohl jsem také říci, kde jsem vzal tolik peněz, co mi ukradl. Na druhý den jsem jel do Stuttgartu za Československým repatriačním důstojníkem a nahlásil jsem mu, že mi byly ukradeny doklady, jestli se na mé jméno nebude někdo hlásit k repatriaci do Čech. To byla jenom slabá naděje, že bych mohl něco získat nazpět. Repatriační důstojník mi řekl, že na mé doklady mohu jet jenom do Sovětského svazu, a tam žádat o výjezd do Československa.

Později asi za měsíc jsem se stavil u kapitána Tomáška v Mannheimu, vzal jsem mu litr slivovice a vyprávěl, jak mě okradl krajan, kterého on vzal do lágru. Tomášek mi řekl, že lituje toho, že ho nenechal zavřít při jeho první návštěvě. Usvědčil ho tehdy ze lži, když říkal, jak sovětský důstojník znásilnil jeho ženu. Tvrdil mi, že Sověti z Prahy neodešli, že to jenom Praha pouští takovou propagandu.

„*Já jezdím za rodiči do Čech skoro každý měsíc, tak vím, zda Rusové odešli či nikoliv.*“ Informoval jsem také kapitána Tomáška, co mi řekl náš repatriační důstojník ve Stuttgartu, když jsem se zmínil, že bych chtěl jet do Čech. „*Až budeš doopravdy rozhodnutý odjet, tak ti poradím na koho se obrátit.*“ Jeho rady a pomoci jsem později využil.

Ing. Jamrich – Jimrich – Etlinger rok 1946

Ačkoliv jsem byl v krátké době dvakrát podveden krajany z Československa, tak jsem podvod u krajana z Volyně nečekal. Víte co to je, když v moři tisíců a tisíců lidí v cizím světě potkáte člověka blízkého téměř z vaší vesnice? Že by vás takový člověk chtěl ošidit? To si vůbec nepřipouštíte. To se na Volyni mezi Čechy stávalo velmi zřídka. Ing. Jimrich mi vyprávěl svůj příběh takto: Sloužil ve Svobodově armádě od samého Buzuluku. Byl stíhacím letcem v našem leteckém pluku. V bitvě o Kyjev

sestřelil Německý letoun, s kterého se jak se později dověděl, katapultovala Německá letkyně. Teď ležela v nějaké nemocnici u Kyjeva se zlomenou nohou. Byl na ni zvědavý, tak ji navštívil jednou a potom ještě několikrát. Zamílovali se do sebe a on ji teď hledá v Německu. Zatím je to bezvýsledné. Možná ji ještě nepustili ze zajetí. Bude na ni čekat.

Nepátral jsem tehdy co je na povídání pana Jimricha pravdy. Dnes mi je jasné, že v době boje o Kyjev žádná letecká složka při Svobodově armádě neexistovala. Po delší známosti se mi Jimrich nabídl, že by mě tu slivovici mohl prodávat, on by si vydělal nějakou marku. Polák, který to ode mě kupoval za 80 marek, to prodával v průměru za sto marek. Také ing. Jimrich na to přistoupil, ale řekl mě, že ze začátku mi bude dávat peníze až po prodeji, protože nemá žádnou hotovost. Souhlasil jsem. Z počátku jsem mu dával 5 – 6 litrů a asi tři měsíce to fungovalo.

Jednou jsem mu přivezl deset litrů v tašce a batohu. Byl moc rád. Asi za dva týdny jsem mu přivezl dalších pět litrů, ale milého krajana jsem už v lágru nenašel. Jeho spolubydlící mi řekl, že měl namířeno do Anglické okupační zóny. Nehledal jsem ho. Stejně bych nic nedostal. Peníze z takové činnosti byly nevymahatelné. Bylo to v tehdejší době 800 marek, deset týdenních výplat Německého dělníka.

Alfonz Erich Petržil – Dolní Litvínov rok 1950

V průběhu vojenské služby jsem byl jako osoba nespolehlivá u vojenských baňských oddílů na důl „*Partyzán Slánský*“ v Záluží u Mostu. Jeden čas jsem měl za parťáka dobrodruha Alfonze Erika Petržila. Matku měl údajně Němku a byla v západním Německu. Otec Čech se o něho od malička nestaral a on se za války dostal na Holandskou říční loď, kde dělal nějakého poskoka. Blíže mi o tom nikdy nic neřekl. Když měl Alfonz peníze, tak platil u stolů včetně číšníka a barmanky. Když peníze neměl, tak se domáhal, aby platili jiní nebo se snažil od někoho si vypůjčit. Půjčené peníze zásadně nevracel. Jednou přišel Alfonz s tím, že sehnal výborný kšeft u soukromého stavitele.

V Dolním Litvínově byl za války zasažen dům čtyř bytůvek. Ten stavitel koupil k rozebrání na stavební materiál. Hlavně šlo o cihly. Nám dával za očištěnou cihlu padesát haléřů. Cihly jsme měli rovnat do pětiset kusů. Pracovat jsme tam mohli jenom, když jsme měli ranní směnu a to odpoledne od 15 do 20 hodin. Někdy jsme šli z noční přímo na cihly. Za prvních šest tisíc cihel nám dal stavitel 3.000 Kčs a zdálo se, že to bude dobrý kšeft. Potom přišel stavitel s tím, že další peníze nám dá, až skončíme práci. Protože teď děláme to, co se snadno bourá a kdybychom mu nechali to horší, tak by už na to nesehnal zájemce. Pracovali jsme jak otroci další tři měsíce. Alfonz říkal, že v pondělí předáme staviteli práci a vyfasujeme penízky. Těšil jsem se, že vyfasuju asi 3.700 Kčs. Od soboty odpoledne jsem Alfonze neviděl, ani v pondělí, když jsme měli jít na ranní směnu, tak se neukázal. Odpoledne, když jsem přišel ze směny, si mě zavolał velitel tábora a ptal se, kde mám parťáka. Řekl jsem, že nevím, na směnu že nepřišel. Tvůj parťák je v Litoměřicích v base. Ze soboty na neděli se moc rozšoupl v nočním podniku v Mostě. Hostil celý lokál. Když přišla po půlnoci vojenská hlídka, napadl posádkového důstojníka a tři chlapi ho nemohli zmocit. Teď je v base a čeká ho vojenský soud.

Kde vzal Alfonz peníze na placení útraty za celou společnost, mi bylo jasné. Přesto jsem odpoledne šel za panem stavitelem v bláhové naději, že si Alfonz vybral jenom svoji polovinu odměny. Pan stavitel se divil, že by mně kolega peníze nedal. Vytáhl ze stolu papír, kde měl od Alfonze potvrzeno, že převzal odměnu za práce na demolici domu ve výši 7.500 Kčs. Sto korun jsem vám dal navíc jako prémii. Nepochyboval jsem o tom, co pan stavitel tvrdil. Pak jsem mu řekl, jak kamarád naše peníze za jednu noc probendil.

Po odpykání trestu šel dosluhovat vojnu na západní hranice. Když utíkal s kulometem přes hranice, byl zadržen a údajně odsouzen na 20 let.

Topinka – Sodomka STS Žatec 1955

V úvodu musím říct, že mě pan Topinka neokradl. Takové číslo jsem v životě neviděl a snad už do smrti neuvidím. Ten lhal, jak pusu otevřel a to ať z toho měl či neměl nějaký prospěch. Jeho sousedé a známí o něm říkali, že výjimečně řekne pravdu, ale jenom když se splete. K nám na středisko ochrany rostlin nastoupil Topinka jako brigádník přímo, když ukončil výkon trestu. My jsme na sezonu postříků chmele nabírali 150 - 200 brigádníků. A takové množství se nedalo snadno sehnat.

Pan Topinka seděl za to, že si někde sehnal stvrzenky výběřčího za elektriků a chodil po vesnicích vybírat peníze za odběr elektřiny. Ptal se kolik platili minule a potom řekl: „*No vidíte paní a teď to budete mít o 15 korun levnější. Zřejmě jste víc šetřili.*“ Když se stalo, že někdo zrovna neměl peníze, tak trval na tom, ať si vypůjčí od sousedů, jinak že by jim musel odpojit hodiny. Za pár dní přišel pravý výběřčí a celá věc praskla. Topinka byl už tehdy známá firma a šel do basy.

Topinka bydlel v Želeči. Lidem, které podváděl, říkal, že se jmenuje Sodomka a že bydlí ve Staňkovicích. Tam skutečně bydlel za svobodna a Sodomkovi byli jeho sousedi. První kdo se přihlásil, jako podvedení byli jézeďáci z Klučku. Kde najdou toho pana Sodomku, co u nich stříkal chmel a jezdil s tím pásovým traktůrkem. Dali mu prý 250 kg pšenice za vybavení zámečnické dílny, a že si prý mají přijet v neděli, až bude doma. Byl prý u nich v kovárně a říkal: „*Ježíši, vy máte tak mizerně vybavenou dílnu. Já jsem po tátovi zdědil zámečnickou dílnu, ale ze mě nikdy zámečnický nebude. Já jsem se vyučil hodinářem. Já tam mám autogen, elektrickou svářečku, stojanovou vrtačku, brusku, různé závitnice a vrtáky. To bych vám všechno dal za dva a půl metrů pšenice, kterou teď nutně potřebuji, a vy si v neděli můžete přijet do Staňkovic pro ty věci.*“ Řekl jsem jim, jak se ten zrzavý pán jmenuje, že ho mohou žalovat, ale že stejně od něho nic nedostanou, protože je nedobytný.

Podle rozhodnutí soudu má splátkový kalendář, kde splácí dluhy dříve podvedeným lidem a na ně se dostane řada až za několik let. Za několik dní přišla paní z Holedče, co u nich stříkal chmel a k ní chodil na obědy, že jí zpraví hodinky, co jí nejdou. Ještě mu půjčila kolo. Předevčím jí měl přivést hodinky opravené a vrátit kolo, ale nemůže se ho dočkat. Řekl jsem jí, jak se ten pán správně jmenuje, a že ho může žalovat. Velikou nadějí ať si ale nedělá, že se se svými věcmi shledá.

Další postiženou byla paní, která sháněla toho zrzavého pána, co u nás pracuje. Že mu před měsícem půjčila 1.500 Kčs, že bude za deset dní brát výplatu, tak jí to vrátí. Viděla prý ho v nádražní restauraci, jak brečel. Přistoupila k němu a ptala se, co se mu stalo. On říkal, že se na Slovensku žení jeho nejmladší bratr. Jemu to napsali na poslední chvíli a on teď nemá dost peněz, aby si mohl koupit nějaký slušný oblek a aspoň malý svatební dárek. „*No a kolik byste potřeboval?*“ ptala se paní. „*No pomohlo by mi alespoň 1.500 Kčs.*“ „*Tak šel se mnou domů a já mu těch 1.500 Kčs půjčila.*“ „*Vážená paní, my Vám ty peníze z jeho výplaty dát nemůžeme, můžete ho žalovat, ale musíte počítat s tím, že bude u soudu tvrdit, že jste mu ty peníze dala za to, že s vámi spával. Potvrzení, že jste mu ty peníze půjčila asi žádné nemáte?*“ „*Co mám tedy dělat, když nemám žádné potvrzení?*“ „*Můžete se poradit s advokátem. Já bych vám ale radil, abyste si neničila nervy a vsugerovala si, že jste udělala dobrý křesťanský skutek.*“

Další pán přišel se Chban. Sháněl se po Sodomkovi co u nich stříkal chmel. Dal mu prý 2000 Kčs a ten mu slíbil, že mu v neděli přiveze osm včelstev. Že prý mu zemřel otec, který se tím zabýval. On to ale neumí, na včelí kousnutí je alergický, tak se jich musí zbavit. Teď potřebuje nutně peníze na pohřeb otce, skoro se mně dal do pláče. „*Říkal mi, abych byl v neděli po ránu doma.*“ On že za svítání včely uzavře a soused traktorista s ním naloží úly na přepravní podvozek a přivezou to k němu. Ať si připraví podstavce, že to hned postaví na místo. Ten včelař s Chban v tom viděl výhodnou koupi, tak na to skočil. Ještě mu Topinka nabídl různé propriety ke včelařině. Za to nechce nic. Stejně by se to u něho jenom povalovalo. Řekl jsem včelaři, kdo pan Topinka je a jaké šance má od něho dostat svoje peníze zpět. Žádnou kupní smlouvu nebo potvrzení ten včelař neměl. Říkal, že až ho najde, tak mu rozbije hubu. „*Udělejte to, ale beze svědků, abyste nebyl trestán za ublížení na zdraví a ještě mu neplatil bolestné.*“

Poslední stížnost na pana Topinku byla u nás v Novém Sedle. To jsem přeložil Topinku na jiné pracoviště. Přidal jsem k němu jednoho Maďara, jmenoval se Čehi. To byl člověk také několikrát trestaný. Ti měli za úkol nakládat prášek do práškovacího letadla, kterým se práškovaly spadlé chmelnice. Tihle výtečníci měli vyfasované ochranné kombinézy, kukly, rukavice a brýle. U letadla se nechali vyfotografovat a večer v hospodě se vydávali za letce a mechanika. Jednou večer, já jsem už ležel v posteli, manželka ještě něco kutila v kuchyni, přišla stará Maďarka, ošetřovatelka dojníc ze statku v Novém Sedle, že musí mluvit s vedoucím. Smrděla kravínem a nenechala se odbýt, aby si svoje věci vyříkala se mnou v kanceláři v Žatci. Když jsem přišel do kuchyně, tak mi říkala, že musím strhnout tomu pilotovi, co byl včera s Čehim v hospodě 500 Kčs. Když včera v hospodě pili, tak jim Čehi říkal, že když přineseme z domova 500 Kčs, tak se s ní půjde ten pan pilot vyspat. Ona peníze přinesla, ten pilot s ní něco měl někde na zahradě. Starej na to přišel a teď chce peníze zpátky. „*Pane vedoucí, strhněte mu to z výplaty. Pane vedoucí já se nekurvím, strhněte mu to z výplaty nebo mě starej zabije.*“ Chtěli jsme se baby zbavit, tak jsem jí slíbil, že s Topinkou promluví, aby ty peníze vrátil po dobrém, ale jestli to neudělá, tak si to bude muset vymáhat soudně. Na druhý den jsem Topinku zpovídal, jak to bylo.

Topinka se zapřísahal, že tentokrát mluví čistou pravdu. Z těch 500 Kčs co nám baba přinesla si Čehi

250 Kčs ponechal za zprostředkování toho prima melouchu. Zbývajících 250 Kčs jsme s babou ještě ten večer prochlástali. Pane vedoucí, musíte mi to věřit, já kdybych tu babu viděl střízlivý, tak bych na ni nevlezl ani za tisíc korun. To bylo po prvé, co jsem mu uvěřil.

Ke konci sezony mi volal vedoucí ochrany rostlin z podbořanského okresu, jestli nemám nějaké nadbytečné brigádníky, že by potřeboval pár lidí. Řekl jsem mu, že mu tři přenechám, ať si ráno pošle auto. Čehovi, Topinkovi a ještě jednomu výtečníkovi jsem řekl, aby předali stroje a ochranné pomůcky, zítra že pojedou do Vroutku na Podbořansko. Tady jsou už moc známí a bude pro ně jenom dobře, když zmizí z dosahu žatecké policie. Přijali to velmi rádi. Po skončení sezony mi vedoucí z Vroutku volal, jaké jsem mu to poslal lidi. Už je měsíc po sezoně a ještě za ním chodí podvedení lidé a ptají se po nich.

Ta povedená parta nedělala žádné velké podvody, za to ale často. Ve Vroutku si například u jedné starší paní objednali upéct na večeri kachnu se zelím a knedlíkem. Kamarád prý má narozeniny, tak to musí oslavit. Snědí to prý u ní, protože na ubytovně nemají nádobí a příbory. Všechno prý ji večer zaplatí. Jestli by nebyla tak hodná a nekoupila také bednu piv, protože až půjdou z práce, tak bude obchod zavřený. Paní všechno zařídila, jak si poručili. Večer když končilo hodování, tak najednou zjistili, že žádný z nich nemá sebou peníze. Navzájem si vynadali a už se chtěli prát. Paní, aby je ukonejšila, řekla, že ji to mohou přinést ráno. To chudinka nevěděla, že oni ráno již končí brigádu a více je neuvidí. Takových případů bylo více, ale někteří podvedení se nehlásili, zbytečně by měli ostudu a na našich podvodnicích by si stejně nic nevzali.

Šavrdla František SOR Žatec 1959

Šavrdovi mně přímo neublížili, ale když na to s odstupem času myslím, tak určitě přehodili moji životní dráhu na jinou kolej. Těžko říct, zda k lepšímu nebo horšímu. Jako vedoucí střediska ochrany rostlin s celookresní působností jsem si vedl dobře. Na mém středisku se také zkoušely a vyhodnocovaly stroje na ochranu rostlin. Byly to jednotlivé typy z Německa, Anglie, Švýcarska, Francie a také jeden stroj dokonce z Austrálie. Celou akci řídil náměstek ministra zemědělství dr. Kunz.

Netušil jsem, že za mými zády kují pikle paní Šavrdová, ekonomka střediska se svým manželem Františkem, který v té době dělal mistra ve střediskové opravně. Hlavně paní Šavrdová při každé návštěvě na podnikovém ředitelství šla za ředitelem nebo kádrovákem a říkala jim, že moje organizační schopnosti nejsou dostatečně využity, a že bych měl pracovat na podnikovém ředitelství nebo jít do dělnické přípravy na vysokou školu. Její manžel by tu funkci mohl klidně zastávat a ona by mu byla ve všem nápomocná.

Jednoho dne za mnou přijel hlavní ing. M. Černý a říkal mi, jak tam paní Šavrdová dobíhá za ředitelem a kádrovákem, aby prosadila na moje místo svého Františka. Teď po sloučení okresu a strojních stanic bude ředitelství v Žatci a z toho titulu, že bude nově zřízená funkce mechanizátora pro kombajny a závěsné stroje. Byl bych také jeho náměstkem. Budu mít také víc peněz, pravidelnou pracovní dobu a žádnou práci v neděli. Po krátké úvaze jsem nabídku přijal a nelitoval toho. Měl jsem bohaté zkušenosti z polního střediska, tak jsem svou funkci hravě zvládl. Z Františka udělali vedoucího SOR a všechno jelo dál. Jenomže po pěti měsících spadla klec. Kontrola na udání jednoho traktoristy zjistila, že se vedly černé duše a peníze brali Šavrdovi. Při státní akci stříkání křovin kolem chmelnic se psaly práce, které měly provádět černé duše a peníze si brali také Šavrdovi. Vložila se do toho kriminálka a jednoho dne byli všichni vzati do vazby. Středisko zůstalo bez vedení uprostřed sezony. Přivezli tam nějaké pracovníky z Jirkova a Mostu, ale ti si netroufali takový provoz zvládnout.

Ředitel přišel za mnou, že se nedá nic dělat, budu muset zpátky na SOR. Jinak bude ohrožená kvalita žateckého chmele a vedoucí tajemník OV KSČ mu dal nůž na krk, že to musí okamžitě vyřešit. Ředitel mi ponechal dosavadní plat, první dny jsem musel společně s jedním brigádníkem chodit do práce ve čtyři hodiny, abych připravil pracovní příkazy a výdej postřikových látek. Během týdne se mi podařilo sehnat ekonomku. Byla to manželka kamaráda paní Buchalská, potom dvě účetní, děvčata ze čtyřleté ekonomické školy, skladníka, majora ve výslužbě velmi zodpovědného člověka. Jako svého zástupce jsem dosadil krajana Čendu Matáka. Rostlinolékaře mi dodali z KZS Ústí nad Labem pana Opluštila. Celá ta parta byla odsouzená k podmíněným trestům a náhradě škody. Pro ztrátu důvěry byli všichni propuštěni z STS.

Jak mi později kádrovák řekl, počítalo se se mnou, že budu jmenován ředitelem STS. Dosavadní ředitel byl bývalý protektorátní policejní důstojník (na DI) to nebyla závažná činnost z politického hlediska. Přesto mu dali méně zodpovědnou funkci, ředitele kamenolomu v Císařském, okres Děčín. Nebyt toho průšvihů na SOR, kdoví jak by se věci vyvíjely. Asi bychom se do Křešic nestěhovali. Elektrárna v Novém Sedle se nestavěla. Stavba byla přesunuta do Tušimic. Nebyl tedy důvod obávat se spadu popítku.

Štefaňak – opravář statku Růžová 1961

Zdalo se, že jsem už trochu protřelý světem, ale na to jak to se soudy umí recidivista, jsem valil oči. 1. dubna 1961 jsem nastoupil do funkce hlavního mechanizátora na státní statek v okrese Děčín. Ten fungoval teprve tři měsíce a sestával z devíti prodělečných JZD. V jedné dílně, kterou měl statek k dispozici, pracoval jediný opravář. Ten nemohl na všechny opravy stačit, tak náhradní díly spíše traktoristům rozdával a nevedl o tom žádnou evidenci. Postupně jsem dal do provozu další čtyři dílny bývalých JZD a obsadil je opraváři zemědělských strojů. Zavedl jsem potřebnou evidenci po vzoru STS. Stalo se, že najednou policie opraváře Štefaňka zatkla a odvezla k nastoupení trestu do vězení v Litoměřicích.

Jak mi bylo sděleno, musí si odpykat trest za dřívější trestní činnost na okrese Chomutov. Ukázalo se, že má ve stodole sedm osobních automobilů, většinou starých pekáčů, které chtěl renovovat a se ziskem prodat. Problém byl v tom, že všechny auta měl na své jméno, ale ani jedno neměl zaplacený. Předchozí majitelé ho žalovali a soud ho odsoudil na jeden rok vězení nepodmíněně a stanovil kalendář splácení dluhu jednotlivým věřitelům. Když měl Štefaňak po odpykání trestu přijít domů, tak měla jeho manželka už jiného šamstra a nechtěla, aby manžela pustili z vězení domů. Šla na policii a udala, že má její manžel ve stodole skrýš a to v provizorní montážní jámě, kde má plno nakradených věcí na opravu aut. Policie tam opravdu ty věci našla. Montážní jáma byla přikrytá fošnami a potroušená slámou. Na tom stál osobní automobil, jeden ze sedmi.

SNB přijeli pro mě, že musím s nimi, abych odhadl a převzal do našeho skladu všechny ty zabavené věci. Namítal jsem, že to nemohu jen tak s pohledu odhadnout. Oni ale říkali, že jim stačí přibližně, hlavně když budou správně pojmenovány a zapsány počty kusů. Ve skrýši byly hlavně světlometry, blinkry, koncová světla, odrazová skla, spínací skříňky, kabely, bužírky, žárovky, ložiska a spousta jiného materiálu potřebného na opravu těch jeho automobilů. Všechno jsme naložili na nákladní auto a odvezli do našeho skladu. Uložili jsme to odděleně ve skladu do rozhodnutí soudu. Paní Štefaňaková se přepočítala, když myslela, že manžela nepustí po skončení výkonu trestu domů. Pan Štefaňak se vrátil, vyhodil manželčina milence a žádal, aby mu byl vrácen materiál, co mu byl v jeho nepřítomnosti zabaven. Řekl jsem mu, že podle policie ten materiál musí zůstat u nás ve skladě až do rozhodnutí soudu. Policie podala na Štefaňaka trestní oznámení pro rozkrádání státního majetku a mělo začít soudní líčení. Já jsem měl zastupovat podnik za stranu poškozenou.

Na první jednání se Štefaňak nedostavil a poslal předsedkyni senátu omluvný dopis, že si spletl datum a to prý zjistil druhý den, když už byl vypravený k soudu. Další líčení bylo za dva měsíce. Štefaňak zase nikde. Předsedkyně zase stání zrušila. Štefaňak dával pozor, a když jsme se rozešli, tak vtrhl k předsedkyni senátu celý udýchaný a prosil o prominutí, že měl autobus zpoždění, za což on nemůže. Další jednání bylo zase za delší dobu, Štefaňak nikde. My jsme říkali, že máme také své povinnosti a nemůžeme sem jen tak bůhdarma jezdit. Štefaňak i tentokrát přiběhl k předsedkyni soudu po našem odchodu, ruce měl umazané od šmíru. Vběhl do jednací síně a od dveří křičel, že mu praskl řetěz na motorce a musel na cestě spravovat. Předsedkyně soudu mu řekla, aby si ráčil všimnout, že probíhá jiné jednání, aby vypadl. Štefaňak ještě podotknul, že nechtěl riskovat cestu autobusem jako minule.

Další jednání bylo po delší době. To přišel Štefaňak i se svým advokátem. To, že měl ty věci uschované v montážní jámě, zdůvodnil tak, že když měl nastoupit trest vězení, bál se, že mu ty věci manželka zašantročí. Věděl, že koketuje s nějakým milencem. To, že jich měl hodně, to byla potřeba na ty vozy, které potřeboval opravit. Potřeboval splácet dluhy. Účty si nezakládal, zákon to ani neukládá. My jsme měli naopak dokazovat a dokladovat co se nám ztratilo. K tomu jsme neměli podklady. V té době kdy to Štefaňak fasoval, se veškerý materiál ihned odepisoval na účet oprav traktorů bez udání čísla stroje.

Rozsudek nakonec zněl tak, že se Štefaňak zprošťuje viny a zabavený materiál se mu musí vrátit. Soudní tahanice trvala rok a půl. Polovinu toho materiálu Štefaňak nepřevzal, že byly některé věci chycené rzí. Prý jsme je špatně skladovali. Pravda byla taková, že u nás byly v suchém skladu a u něho v jámě stála voda. To ale v zápise SNB nebylo. Štefaňak nám pohrozil, že nás nebude žalovat, jestli mu nedáme dobré věci. Ředitel rozhodl, abych mu dal dobré věci a jeho poškozené se pokusil nějak zužitkovat. Prokurátor poslal řediteli upozornění o nedostatečné účetní osnově, což umožňuje zcizování materiálu. Žádal o nápravu a podání zprávy do určitého termínu. V té době jsme měli už zavedenou přesnou evidenci odběru a použití materiálů na zakázkových listech.

Martínek – mechanizátor drůbežárny Janska

Státek se rozšiřoval, máme nové ředitelství, nové hlavní dílny, převzali jsme drůbežárnu Janská a byli jsme zařazeni do sdružení podniků velkovýkrmů Praha. Vedoucím drůbežárny Janská byl jmenován ing. Václav Červenka, dosavadní vedoucí zemědělského odboru ONV v Děčíně. Z ing. Červenkou jsme se znali ještě ze Žatce, kdy on pracoval na statku Žatec jako hlavní agronom a já na STS Žatec. Později se ing. Červenka stal generálním ředitelem drůbežnictví Xaverov. To bylo o několik let později.

V té době, o které bude řeč, přišel za mnou a povídá: „*Tak jsem si sehnal šikovného mechanizátora. Pošlu ti ho, aby ses s ním seznámil a dal mu pracovní náplň.*“ Na druhý den se dostavil šikovný, mladý, dobře oblečený muž. Představil se, že se jmenuje Martínek a zítra nastupuje na drůbežárnu Janská do funkce mechanizátora. Teď byl právě na osobním vyřízení potřebné formality. Bydlí tady v České Kamenici u papíren. Byl jsem rád, že budu mít další provozovnu obsazenou mechanizátorem. Všechno šlo dobře. Martínek vedle funkce mechanizátora dělal také potřebné nákupy pro drůbežárnu, kde se stavěly další tři haly a nová kotelna. Kapacita drůbežárny měla dosáhnout kapacity milion nosnic.

Asi za rok přijeli za mnou zase policajti, abych jel s nimi do bytu pana Martínka, respektive jeho družky. V suterénu má úplné skladiště materiálu všeho druhu. Mají povolení k domovní prohlídce a Martínek prý je už ve vazbě. Jak vyšlo později najevo, Martínek byl recidivista, dříve již sedmkrát trestaný za majetkové trestní delikty. Na našem okrese pracoval poprvé v JZD Lesná jako mechanizátor a nákupčí. Žil na hromádce u jedné staré vdovy, byla starší o 32 let. Potom přešel na JZD Huntířov, zase jako mechanizátor a nákupčí. Zase žil u jedné starší paní.

Tady v Kamenici žil ve společné domácnosti s jednou rozvedenou paní s dvěma dětmi. V suterénu měl regály a vypadalo to tam jako v dobře zavedeném železářství. Jeho paní nás doprovázela, líbezně se na příslušníky usmívala. Byla to mimochodem velmi hezká žena. Při běžné prohlídce jsem policii řekl, že tento materiál si k nám do skladu nevezmu. Za prvé vidím spoustu věcí, které my na skladě nemáme. Tak jako např. rýsovací prkna, ocelová měřicí pásma, logaritmická pravítka, vanové baterie, stolní lampy. Jiný materiál jako vrtáky, pilníky, žárovky, fitinky se dávají rovnou do spotřeby a nelze prokázat jejich zcizení. Mohlo by to dopadnout tak jako u Štefaňaka, že budeme všechno vracet. Tady je ta místnost uzamykatelná, ať ji taky zamknou a zapečetí a po soudu se uvidí, co s tím. Když jsme napočítaly 270 vrtáků a 300 pilníků různých velikostí, Martínkova družka říkala, že její druh má ve věcech domácího kutila veliké zalíbení. Také desítky vanových baterií.

Všechn ten materiál odvezli policajti do Děčína a udělali v jedné výloze na náměstí výstavku. Tam byli jenom vzorky a počty kusů kolik toho potřebuje jeden domácí kutil. To prý všechno lze nakrást při nedůsledné kontrole hospodaření s národním majetkem. Záhy byl soud a já jsem zase musel zastupovat podnik za stranu poškozenou. Mohl jsem uplatňovat jenom jednu položku a to bylo uhlí. Martínek měl totiž na starosti zásobování kotelen uhlím, tak každé páté či šesté auto prodal soukromníkům. U některých materiálů jsem připouštěl, že mohou pocházet z našich zásob. Při soudním jednání jsme se všichni dobře pobavili. Martínek vypovídal, že většinu materiálu si pořídil ještě před měnovou reformou. Báł se, aby mu nepropadly úspory. Počítal, že takové vrtáky, pilníky, kombinačky a veškeré nářadí bude moct vždycky prodat. „*Co ty automobilové žárovky, to máte nakoupené také před měnovou reformou?*“ ptá se soudce. „*Ano,*“ odpovídá Martínek. Posudek soudního znalce hovoří o tom, že některé žárovky byly vyrobeny v loňském a některé dokonce v letošním roce, namítal soudce. Martínek se nenechal zmást. „*To víte, pane předsedo, to přijde někdo a chce vyměnit 5 w žárovku za 12 w nebo naopak, a tak se to pomíchalo.*“ „*Co těch sedm pytlů kukuřice?*“ ptá se soudce. „*To jsem koupil od paní Mikešové z Lesné,*“ říká Martínek. „*Zavolejte svědkyni Mikešovou.*“

Ta přichází do jednacích síně a přísahala, že bude mluvit pravdu a nic jiného než pravdu. „*Kolik kukuřice jste prodala panu Martínkovi?*“ ptá se soudce. „*Jeden pytel 50 kilo,*“ říká svědkyně. Tu Martínek vyskočí a říká svědkyni: „*Jen si vzpomeňte, že to bylo po prvé jeden pytel a podruhé šest pytlů.*“ „*Jo, jo,*“ říká svědkyně. „*Po prvé jeden a pak ještě šest pytlů.*“ Zatím to má Martínek dobrý. Kámen úrazu přijde, když mu dokazují prodej uhlí. Tady Martínek přiznává, že to odcizil, ale jenom proto, že chtěl pomoci lidem, kteří potřebovali palivo. Dokázaly mu 7 aut, asi 50 tun. Kolik toho prodal, ve skutečnosti se neví. Ne všichni co od něho uhlí koupili, se přihlásili.

Dokazování je skončeno, teď se ptá soudce, jestli byl Martínek v minulosti pro krádež trestán. „*V životě ne, pane předsedo,*“ říká Martínek. „*My tady máme váš trestní rejstřík, tak vám trochu osvěžíme paměť. Tady se říká, že jste byl za rozkrádačky trestán šestkrát, pane obžalovaný.*“ „*Ježíš Maria, to není možný,*“ namítá Martínek. „*Tak se podívejte, pane Martínku, krádež na stavbě v roce 1944, půl roku*

vězení.“ „No jo, pánové, snad byste mi neměli za zlé, že jsem za Hitlera poškozoval německé hospodářství.“ Prokurátor říká, že je to panu Martínkovi ke cti, že poškozoval německé hospodářství, až na to, že to v roce 1946 provedl zase ve stejném podniku. „No to ale přišla amnestie a bylo mi řečeno, že se na mě budou úřady dívat jako bych nebyl trestaný.“ U každého dalšího případu se soudce ptal, zda měl Martínek další trest a on tvrdil, že ne. Třikrát měl štěstí, že nastupovali noví prezidenti a pokaždé ho amnestovali.

K závěru Martínek brečel, že má moc rád svoji družku a moc miluje její děti, kterým by chtěl být dobrým tátou. Členkami poroty byly dvě soudkyně z lidu. Ty už také měly slzy v očích. Brečela také družka pana Martínka. Po skončení líčení se soud odebral k poradě. Po poradě soud vynesl rozsudek. Veškerý materiál a kukuřice se jmenovanému vrátí. Nebylo prokázáno odcizení. Vzhledem k předchozí recidivě, dostal Martínek za rozkrádání uhlí čtyři roky vězení. Po vynesení rozsudku se soudce ptal, zda obžalovaný rozuměl, k jaké výši trestu byl odsouzen. Martínek říkal, že neví, za co to dostal. Soudce už po třetí opakoval, zda Martínek porozuměl, k jaké výši trestu byl odsouzen. Martínek zase vedl svou, že neví, za co to dostal. To už prokurátor nevydržel, zvýšil hlas a řekl: „Pane Martínek, vy máte odpovědět na otázku, zda jste porozuměl, k jaké výši trestu jste byl odsouzen.“ To už Martínek také nevydržel a povídá prokurátorovi: „Vy držte hubu, nekecejte nám do toho, já se tady bavím s panem předsedou.“ Prokurátor mu zase řekl, že teď bude mít dost času, aby se dovtipil, za co to dostal.

Potom se ještě Martínka zeptali, zda s rozsudkem souhlasí nebo se bude odvolávat. To už byl Martínek sprostý, řekl: „Seru vám na odvolání, počkám si na amnestii.“ Ta také přišla v roce 1968. Za půldruhého roku byl Martínek na svobodě. Na tomto přelíčení jsme se dost pobavili. Obhájce Martínka mi potom řekl, že je Martínek velmi chytrý člověk. A když tak setřel prokurátora, tak dobře věděl, že mu už po vynesení rozsudku nemůže nijak uškodit. Rovněž věděl, že nemá cenu žádné odvolání, protože by mu jako recidivistovi nic neslevili.

Mně řekl, že jsem dobře udělal, že jsem ty věci nevzal k nám na sklad. On že se půjde podívat, až budou policajti bourat výlohu a odvázet věci družce pana Martínka. On ji poučí, aby přesně podle toho soupisu věci přebírala, protože si esenbáci při takových příležitostech také rádi něco ukradnou. Pan Martínek je také dobrý herec, když při přelíčení poukazoval na děti a družku, čímž dobře zapůsobil na soudkyni z lidu.

Trestanci z Nového Sedla – posila zemědělství

Dostal jsem dopis od svého bývalého nájemníka z Nového Sedla, který byl v té době zástupcem velitele nápravného zařízení. Psal mi, že v dohledné době končí trest třem mládencům, kteří chtějí začít nový život a chtěli by pracovat v zemědělství, aby je nespáděli neřesti městského života. Podniky prý takové lidi neradi přijímají do práce. Je potřeba jim dát hned na začátku pomocnou ruku, aby měli kde bydlet a začít pracovat. Jel jsem do Nového Sedla, svého bývalého bydliště a přímo v táboře jsem chlapcům vysvětlil, o jakou práci jde a ostatní věci kolem ubytování, stravování a výdělkových možností. K nám se měli dostavit asi za týden, ihned po propuštění z výkonu trestu.

Ve stanoveném termínu chlapci nepřišli. Asi po čtyřech dnech jsem volal pana Vindušku, co je s těmi mukly, že se dosud nedostavili. Dostal jsem odpověď, že byli propuštění přesně v tom termínu, jak jim vypršel trest. Chlapci se objevili za osm dní. Tvrdili, že na Litoměřicku česali ovoce, aby si vydělali nějaké peníze. Ubytoval jsem je, vyfasoval pro ně lůžkoviny, dostali zálohu na plat a začali pracovat. Na obědy mohli chodit do naší závodní kuchyně. Další oběd si mohli brát na večeri a snídaně si mohli ukuchtit na ubytovně. Měli vytvořeny všechny podmínky začít nový život. Jejich předsevzetí jim vydrželo přesně dva dny. Hned druhý den šli do místního hostince na pivo. Tam seděl náš kočí z farmy Vysoká Lípa, přezdívaný Krutihlávek.

Byl to recidivista několikrát trestaný pro různé majetkové delikty. Spřízněné duše se hned poznaly a nasávaly do uzavírací hodiny. Kočí postavil povoz s koňmi za hospodu, aby jej nebylo ze silnice vidět. Naši mládenci s kočím předstírali, že jdou domů, počkali, až hostinský odejde domů a dali se do práce. Vylomili dveře do sklepa, naložili několik soudků piva kočímu na vůz a ten to odvezl na farmu na Vysokou Lípu.

Ráno hlásil hostinský na SNB vloupání do sklepa a krádež čtyř soudků piva. Když se SNB dozvěděli, kdo že tam celý večer nasával, tak jim to bylo jasné. Zeptali se vedoucího farmy pana Koláře, kde byl včera Krutihlávek a kdy se vrátil. Pan Kolář po pravdě řekl, že byl v Srbské Kamenici kovat, ale kdy se vrátil, neví. On když odcházel v osm hodin ze chlěva, tak ještě doma nebyl. Šli do domu kde

Krutihlávек bydlel. Tam ve sklepě našli čtyři soudky piva. Uhodili na něj a on kápnul božskou, jak a s kým to provedl. On, když přišel před měsícem z basy, tak v hospodě vyprávěl, že když opouštěl nápravné zařízení, říkal muklům, „*Držte mi kavalec, za chvíli jsem tady.*“ To také dodržel.

Pro naše tři pracovníky přijeli policajti odpoledne. Ti tam měli tři děvčata. Policajtům nedošlo, že jsou to tři děvy, po kterých je vyhlášeno pátrání. Utekly z výchovného zařízení v Kostomlatech na Litoměřicku. Jak se později ukázalo, naši chlapi získali dobré informace, jak to v Kostomlatech chodí od děvčat ubytovaných na zámečku v Novém Sedle. Byla to pobočka Kostomlat a děvčata měla možnost s trestanci při polních pracích hovořit. Žádný tvrdý režim tam nebyl, neboť se jednalo o trestance odsouzené do dvou let. Někteří muklové, kterým už měl končit v blízké době trest, chodili na práce bez ozbrojeného doprovodu. Naši chlapi na Litoměřicku žádné ovoce nečesali, aby si vydělali peníze, naopak probendili s holkama i ty, co si sebou nesli z nápravného zařízení. Když se u mě hlásili, tak nechali cudné děvy v lese, že si pro ně po ubytování přijdou. Vesnice ležela uprostřed lesa, tak nebyl žádný problém. Když policajti odvedli chlapy, tak děvčata na nic nečekaly, sbalily lůžkoviny a zdrhly.

Asi za tři hodiny se policajtům rozsvítilo v hlavě, že se mohlo jednat o ty tři děvčata, který utekly z Kostomlat a přijeli si pro ně. Žel bohu pozdě. Komickou dohru mělo sepsání protokolu s vedoucím hospodářství Vysoká Lípa. O něm bylo všeobecně známo, že nepil lahvové pivo. Pokud byla místní hospoda zavřená, tak šel raději do Jetřichovic nebo na Mezní Louku na točené pivo. Když dostal předvolání k sepsání protokolu, byl z toho celý vyplašený. V životě s ním nikdo žádný protokol neseptoval. Věc se týkala jenom kočího, který se statkovým povozem odvážel lup a to, že to bylo uschováno v objektu statku. Já jsem si na vedoucího vymyslel habaďůru. Řekl jsem mu: „*Františku, je to s tebou špatný, teď doplatíš na to, že nepiješ lahvové pivo.*“ Ti chlapy se při výslechu vymlouvali na to, že to pivo ukradli pro tebe, aby ti udělali radost, protože ty zásadně lahvové pivo nepiješ. Kdyby se tě při výslechu ptali, jaké pivo piješ, tak se nenech nachytat a musíš říkat, že ti je to jedno.

Vedoucí poděkoval za radu a slíbil, že to zkusí také s tím lahvovým. Přišla také souseďka s tím, že zjistila, že jí schází dva králíci, asi je ti chlapi s děvkami sežrali. Ti holomci si nedali ani práci, aby šli krást někam dál od ubytovny. Řekl jsem jí, že jim to bude těžko dokazovat, bude muset k sepsání protokolu a k soudu a stejně z nich žádnou náhradu nedostane. Náš podnik musel dát do ztrát hodnotu lůžkovin a asi tisíc korun za neodpracovanou zálohu. Z toho plyne ponaučení, že dobré skutky dělat se někdy nevyplácí.

Kalenda – zootechnik z Lísky

Zootechnik Kalenda se jevil jako pracovitý a podnikavý mladý muž. Nevím, odkud k nám přišel, nebyly s ním žádné problémy. Na farmě dělal výkrm brojlerů a trochu větší úhyny se přičítaly tomu, že se výkrm prováděl v nevyhovujících podmínkách. Na jeho krádeže by se asi nepřišlo, kdyby si nenašel milenkou. Když to došlo, tak daleko, že se chtěl rozvádět a opustit ženu s dvěma dětmi, přišla jeho žena na podnikové ředitelství a udala ho, že provádí krádeže ve velkém. Každý týden prý vozí ve volze 50 brojlerů do Litoměřic na trh a odepisuje je do ztrát. Také prý má někde u Prahy nějakého kamaráda, který přijel s nákladním autem, a pak jeli do Všemil, kde byla odchovna jalovic, a odvezli pět kusů.

V hale bylo na hluboké podestýlce ustájeno 180 kusů jalovic. Úbytek pěti kusů se nepoznalo. Poznalo by se to při měsíčním vážení, kdyby se provádělo, jak bylo nařízeno. Na farmě Všemily si to usnadňovali tak, že zvážili pár kusů, porovnali to s váhou minulého měsíce a měsíční přírůstek zprůměrovali na celé stádo. To se napsalo v kanceláři, a proto nemohli přijít na to, že jim pár kusů schází. Kalenda neriskoval téměř nic. Nebyli to jalovice z jeho farmy a dobře věděl, jak to tam chodí. Přes poledne tam nikdo nebyl, a pokud se na rampě něco dělo, tak to nebudilo žádnou pozornost. Každou chvíli se tam nakládal nebo vykládal dobytek. Ředitel zavolal na SNB, ať si přijdou s paní Kalendovou sepsat trestní oznámení na jejího manžela. Sám tomu moc nevěřil. Říkal si, že ženská v takovém rozpoložení, kdy ji chce opustit manžel s dvěma dětmi, je schopná si také něco vymyslet nebo zveličit. Případ s jalovicemi je starý asi tři měsíce. To by se na to muselo při vážení přijít. Náčelník policie nařídil paní Kalendové, aby manželovi zatím nic neříkala a až pojedje zase v sobotu s kuřaty do Litoměřic, tak aby jim zavolala. Jinak by se Kalendovi těžko prodej brojlerů dokazoval.

Uhynulá kuřata se v igelitových pytlích odvážela do kafilérky. Svodce je nepře počítával, jenom podepsal doklad o převzetí. V sobotu, což bylo za dva dny, vezl zase Kalenda brojlery na trh do Litoměřic. Měl černou volhu a ta se dobře sledovala. Jeho žena zavolala policii a ta ho při činu na tržišti nachytala. Také ve Všemilech v odchovně jalovic se provedlo kontrolní vážení a zjistilo se, že chybí pět jalovic a je méně přírůstek než se vykávalo a proplatilo. Všemilský zootechnik musel všechny přeplatky uhradit. Mimo

to měl krácený plat a odejmuté prémie. Kalenda byl zatčen a musel prásknout svého kumpána od Prahy. Tam provedli policajti prohlídku a našli ve stodole a kůlně sklad všeho možného. Přišli na rozvětvenou síť podvodníků a překupníků od řezníků počínaje, úředníky konče.

Jenom travních motorových sekaček, které byli přísně obhospodařované, tam našli devět. Také se tam povalovalo 14 kusů náušnic, které tam byly po poražených zvířatech. Našich bylo pět. Proč je nezničili, bylo záhadou. Zřejmě si neuvědomovali, že jsou ta čísla přísně evidovaná a podle nich se dá přesně určit, z kterého zemědělského podniku zvířata pocházela. Zřejmě si byli chlapi příliš jisti, že se jim nemůže nic stát.

Chlapci potřebovaly peníze a hodně peněz. Když jsou peníze, tak se najdou i děvčata. Jenom kdyby ta manželka měla více pochopení.

Významné události a rozhodnutí v mém životě.

Dětství u Kligrů v Radově u Mlynova

Vůbec nejranější vzpomínky z mého dětství jsou od tety Kligrové z Radova. Dle vyprávění strýce Kligrového, si mě vzali od rodičů z Peredil, když mi bylo asi půl roku. Maminka byla v té době nemocná a já jsem byl v té době dítě podvyživené. U Kligrů jsem byl asi do tří let. První, co mi utkvělo v paměti, bylo, jak jsme s tetou jeli nákladním autem do Satyjova, do lihovaru koupit vodku. Kligrovi měli zájezdní hospodu u mlynovské silnice a teta občas požádala některého řidiče, aby s ní někam zajel pro nákup. Mimo pohostinství strýc provozoval také řeznictví, obchodoval s prasaty, které vozil prodávat do Dubna a do Mlynova. Hotové výrobky dodával hlavně do Mlynova.

První vzpomínky na domov u rodičů mi utkvěla v paměti, když byl v našem domě zavražděn místní vesničan jménem Ambrož. Utloukl ho jeho vlastní bratranec. Domů si mě museli vzít rodiče asi z toho důvodu, že teta Kligrová onemocněla a musela jít na operaci do Lvova. Když se vrátila, tak se v rodině vyprávělo, že už nebude moc mít vlastní děti.

Potom jsem byl střídavě u dědečka na Omelánštině, u Kligrů v Novokrajově, kam se z Radova přestěhovali. V šesti letech si mě rodiče zase vzali domů. To se v našem domě zřídila první škola v obci. Do té doby tam žádná škola nebyla. Otec musel povést adaptaci, aby se ze dvou světnic udělala jedna třída. K nám do školy začaly chodit děti od sedmi do dvanácti let, všichni do první třídy.

Také pan učitel byl u nás na bytě. Další rok pan učitel posadil ty lépe chápající děti do druhé řady a udělal z nich druhou třídu. Do třetí třídy jsem chodil v Novokrajově, kam si mě teta odvezla. Do čtvrté třídy jsem chodil od dědečka v Omelánštině do Hrušvice české, do páté a šesté třídy do Hrušvice ukrajinské, do šesté třídy sovětské školy jsem zase chodil z Novokrajeva do sousední obce Novosilky. To byla obec ryze ukrajinská.

Sověti přefadili žáky polských škol o dva ročníky zpět.

Přesvědčování do kolchozu v Novokrajově

Po zatčení třech nejbohatších sedláků, Tučka, Syrovátky a Chomického z obce Novokrajov, se všichni hospodáři postupně „dobrovolně“ přihlašovali do kolchozu. Jenom Václav Hnízdo a strýc Kligrů se vzepřeli, že do kolchozu nevstoupí. Patřili do kategorie malozemědělců a tak mysleli, že se jim nemůže nic stát. Teta se vymlouvala, že je strýc nemocen, měl žaludeční vředy a hemeroidy. Takové prkotiny se v té době obyčejným lidem neléčily. S hospodářstvím zdědili Kligrovi také tichého blázna Merhauta, který sice dovedl dělat zemědělské práce, ale táhlo mu už na sedmdesát let. Já jsem chodil do školy a tak na pravidelnou úkolovou práci tady byla jenom teta. Toho se držela a tím argumentovala. Ob jednu noc, vždy tak kolem druhé hodiny ranní, přicházel ze silrady zřízenec, aby šli strýc s tetou na úřad, kde je nejméně dvě hodiny přesvědčovali, aby dobrovolně vstoupili do kolchozu. Když to nepomáhalo, tak každý týden přišli prodávat státní obligace „*gosudarstvěnnája pazyka*“.

Byly to cenné papíry v hodnotě 20 – 100 rublů. Byla to půjčka státu a až bude stát bohatý, což prý bude co nevidět, tak si bude moci každý vyměnit obligace za peníze. Před tím byli upozorněni na to, že jenom nepřátelé státu odmítají obligace kupovat. To všechno nestačilo. Jako soukromníci jsme dostali příkaz dovést na stavbu letiště v Oženině 8 metrů krychlových týdně písku. Na jednoho koně jsme nakládali

0,40 - 0,50 metrů krychlových. Do poledne jel jednou strýc a po obědě, když jsem přišel ze školy, tak jsem jel já. Jedna cesta do pískovny a na letiště byla 12 km. Strýc si obstaral lékařské potvrzení, že je nemocen a přestal chodit v noci do silrady. Chodila jenom teta. Písek jsme ale vozili dál, byla to vojenská stavba a neplnění by bylo považováno za sabotáž. Jednou když teta odmítla jít na obecní úřad, že jí je nevolno, tak se záhy dostavili oni.

V noci mě probudil rámus. V pokoji byli tři cizí lidé. Předseda silrady, okresní instruktor a jeden milicionář. Po delším handrkování ten milicionář nevydržel, vytáhl pistoli, začal s ní šermovat tetě před obličejem a řval: „*Takich kak ty nada ubit', roztěrzať v prach, čtoby jich něbylo, čtoby drugich ně zaražali.*“ Teta byla už také rozzlobená a řekla mu, že si nemusí dávat takovou práci, aby ji trhal, roztíral

na prach, stačí, když ji zastřelí, aby měla pokoj. Do rána jsme už nespali. Strýc s tetou se dohadovali o tom, že jim to asi tak snadno neprojde a že si pro ně co nevidět přijdou. Pro ten případ by utekli druhou stranou baráku na zahradu a do lesa. Asi nebude čas na oblékání, tak jsme na druhý den, to byla neděle, se strýcem schovali obleky a boty v našem lese, pro případ, že by pro ně v noci přišli. Tetu už v noci do silrady nezvali.

Asi za dva dny se ubytovalo ve vesnici asi dvě stě vojáků beze zbraní. Byli to většinou Tataři určeni na práci na letišti v Oženině. U nás byl ubytován kapitán, starší solidní člověk, velitel té tatarské jednotky. Za dalších 12 dní vypukla válka. Po příchodu Němců se v okrese Hošča našel seznam dvaceti rodin, které měli být v červenci 1940 vyvezeni na Sibiř. Mezi osmnácti kulaky byli také dva malozemědělci, aby se číslo dorovnal do dvaceti. Strýc s tetou měli v plánu utéci na Omelánštinu k dědovi. To bylo 32 km. Já jsem měl dle možnosti příští den zapřáhnout koně, naložit na vůz nějaké věci, za vůz uvázat dvě krávy a vydat se za nimi. Sousedům Zajícům jsem měl říci, aby si vzali prasata, drůbež a co budou chtít. Pro mě to bylo veliké poučení o protikladu, co nás ve škole učili a jak jsem to ve skutečnosti prožíval. I když jsme příchod Němců sledovali s obavami, odchod Sovětů nikdo nelitoval.

Vyvážení na Sibiř se provádělo podle známého scénáře, jak nám jej vyprávěli Češi, kteří přišli do Novokrajeva přes zákaz z příhraničních českých obcí Holovně a Dědovy Hory. Nejprve se zatkl několik nejbohatších sedláků bez udání příčiny, což vyvolalo všeobecný strach. Pak nastalo přesvědčování do kolchozu. Vyplašení sedláci podepisovali. Agitátoři říkali, „*podívejte se, větší hospodáři vědí, že hospodaření na velkých lánech je produktivnější, z nich si vezte příklad.*“ Když podepsali všichni, tak po krátkém čase v noci sebrali kulaky i s rodinami a odvezli na Sibiř. Většinou oddělili muže od rodin, rodiny zavezly do Kazachstánu a muže do Gulagu na sever. V obci pak prohlásili, že díky bdělosti dělnické třídy vedenou rodnou komunistickou stranou, byli odstraněni kulaci, kteří se vetřeli do kolchozu s úmyslem škodit. Z mužů poslaných do Gulagu se téměř nikdo nevrátil k rodině v Novokrajově.

Nejdříve byli zatčeni největší sedláci, pan Alexandr Chomický, pan Tuček se synem, ti se už k rodině nevrátili. Pan Syrovátka a jiní se z vězení s podlomeným zdravím vrátili. To snad jenom díky tomu, že již čtvrtý den po začátku války byla věznice osvobozená Němci. Zástupce okresu, instruktor Čuprina. Rajon Hošča. Poslankyně, Ulliana Vasiliévna Jechimčuk, Dáčuk ze Stádnik, krmička vepřů na velkostatku utekli před příchodem Němců, ani po válce se neukázali.

Zadržení na mostě v Peredilech a odvěčení do Německa

Je konec března 1943. Jsem zase přechodně u dědečka na Omelánštině. Převážnou část dne trávím u strýce Bohouše, a pokud je nějaká práce, tak mu pomáhám hoblovat prkna v truhlářské dílně. Děda mi říká, že bych se měl podívat do Peredil na náš barák, co se tam děje. Jestli tam v kovárně ještě něco zůstalo a jestli tam ještě bydlí Zajíčkoví. Je potřeba se tam občas podívat, aby chlapi věděli, že to má majitele a nepustili se do rabování. Do Peredil to je 10 km. Šel jsem přes Hrušvici Českou, kam jsem ještě před čtyřmi roky chodil do školy, dále přes okraj Martinovky, potom přes státní les. Za lesem byly již chutora - jednotlivé zemědělské usedlosti, které si lidé stavěli kolem svých usedlostí. Jdu kolem dvou usedlostí bratří Lavriňukových, uvažuji, že se na zpáteční cestě zastavím u Loňki Lavrinuka, mého nejlepšího kamaráda. Také jeho otec se s našimi kamarády a často k nám chodil. Snad mě nebudou zase verbovat do Banderovců. Kdyby bydlel v Peredilech, tak bych se tomu stěží vyhnul.

Konečně jsem doma. Vítá mě Pochun, děda, který celý život pracoval u Čechů a mluvil dobrou češtinou. Za Sovětů musel od svého hospodáře odejít, aby nebyl vykořisťován a teď za Němců si netroufá jít ke svému bývalému hospodáři. Je mu přes 70 let a těžší práci nezvládne. Otec mu dovolil nastěhovat se do jedné světničky. Tam má tři otýpky slámy, na které spí a provizorní kamínka. Kouřovou rouru má vyvedenou skrze dřevěnou stěnu ven. Ukazuje mi, jak je stěna ohořelá a měl prý štěstí, že měl uvnitř vědro vody a podařilo se mu to uhasit. Pochun nemá žádný příjem a žije s toho, co si po vesnici vyžebra. Jeho bývalý hospodář mu vždy před Vánocemi přiveze nějaké potraviny, ale to mu stačí tak přes Vánoce a Nový rok. Ve vedlejší vesnici Satyjově žije jeho bratr, ale od něho nic nedostává.

Zajíčkoví tam bydlí pořád. Kola Zajíček se učil s mým otcem u strýce Horynoviho na Martinovce zámečnicku. Těsně před válkou se otec se Zajíčkem dohodli, že se Zajíček nastěhuje s rodinou do našeho domu a bude provozovat s otcem zámečnicku. Když přišli Sověti, tak tam zřídili továrnu pro kolchoz a otce jako původního majitele v noci sebrali a odvezli neznámo kam. Zajíčkoví tam zůstali bydleť. Po příchodu Němců práce moc nebylo, platilo se většinou naturáliemi. Mně Zajíčkoví žádný nájem neplatili, ani jsem nevěděl, jaké ujednání s nimi otec měl. Přesto jsem byl rád, že tam bydlí, že je obsazen a snad

přečká bez úhony válečnou dobu. U Zajíčků mě pohostili sto gramy samohonky, slaninou a chlebem. Zajíčkoví povídali, že se snad otec po válce vrátí, ale záleží na tom, jak to všechno dopadne. Při tom povídání jsem si usmyslel, že bych se měl také podívat do Satyjova ke Karpinskejmu a dědovi na Michalovku. Kdo ví, kdy se sem zase dostanu. U dědy Uhlířovího jsem nebyl od mamčině pohřbu. To bylo už asi osm let. V Satyjově jsem se dozvěděl, že Mařenku, sestřenicí, která byla ročník 1924, odvezli na práci do Německa. Oni že dali jméno Ukrainski a uvažují, že utečou někam do města. Kdyby ve vesnici nebyla německá posádka, tak by byli už dávno pryč. Němci jsou na zámku Boguše, hlídají hlavně lihovar, který je v plném provozu.

U Ukrainskejch jsem přenocoval. S bratrancem Pepíkem, který byl můj ročník, jsme si měli hodně co povídat. Na druhý den ráno, po snídani jsem šel k dědovi Uhlířovímu na Michalovku, českou kolonii, vzdálenou asi 4 km. Děda s babičkou mě nemohli ani poznat. Když jsme si ujasnili, kdo jsem, tak se mě děda zeptal, jestli budu chtít ten šicí stroj, o který jsem ho po mamčině pohřbu žádal. Navedla mě tehdy teta Kligrová, u které jsem tehdy chodil do školy. Dědovi jsem řekl, že zatím si stroj brát nebudu a po válce se uvidí, jak to bude vypadat. U dědy jsem se nezdržel dlouho. Měl jsem takový pocit, že mou návštěvou nebyli moc potěšení. Rozloučil jsem se s tím, že se ještě při zpáteční cestě podívám na hřbitov, kde jsem od mamčině pohřbu nebyl.

Hřbitov byl asi půl km za vesnicí po polní cestě na Radov. Do Peredil to byla jenom mírná oklika. Mamčin hrob jsem našel. Byl tam dřevěný kříž bez nápisu nebo tabulky. Pro dědu a jednoho strýce nebyl problém zhotovit dřevěná kříž, ale nápis na tabulku nedovedli. Dostal jsem vztek, hlavně na otce, který to mohl udělat, často to dělal Ukrajincům u nás v Peredilech. Dostal jsem přesvědčení, že tam od pohřbu maminky nebyl. Řekl jsem si, že budu muset u strýce Bohouše nějakou plechovou tabulku zhotovit a při nejbližší příležitosti ji na kříž upevnit. Netušil jsem tehdy, že ta nejbližší příležitost se mi naskytne až po jedna a padesáti letech.

Vyšel jsem ze hřbitova a dal se polní cestou k silnici Mlynov – Rovno. Po ujití necelého kilometru jsem došel na silnici. Teď ještě kousek po silnici a za mostem uhnu po pěšině doprava a vyjdu blízko našeho domu. Náš dům je ze silnice pěkně vidět, leží rovnoběžně se silnicí a jeho plechová střecha se zvlášť za slunečného počasí blýská na velkou vzdálenost. Přešel jsem přes kopeček a už vidím most. Hle, je tam nějaká bouda, ta tam nebyla. Na silnici je malý provoz, auta jezdí po skupinách. Přicházím blíže a vidím v okénku hlavu v přilbě. Co teď, zpátky již nemohu a kulky by mě při útěku dohonily. Doklady mám čerstvě vystavené s fotografií jenomže místo bydliště je Novokrajev, což je asi 45 km odsud. Dávám svou němčinu dohromady, snad to nějak zvládnou. Uvědomuji si, že most je hlídán pro svou strategickou důležitost. Pod ním teče neregulovaná řeka Stubla a kolem rozbahněný terén. Asi 15 metrů před budkou vylézají tři vojáci. Jeden jde ke mně a dva další ke koňskému povozu, který jede naproti. „*Ausweis, bitte.*“ Vytahuji doklad, voják čte, fotka souhlasí. Zastavuje se na bydlišti. „*Novokrajev, wo isten das?*“ Teď nevím, asi mám říct, hned tamhle za tou vesnicí a ukázat na Peredily a nebo kápnout božskou. Voják chápe mé mlčení, jako že nerozumím. Volá toho z budky.

Ten přichází a ptá se mě, kam jdu, polsky. Říkám mu, že do Peredil, tam jak vidí ten dlouhý dům pod plechem, tak to je můj dům. Vzdušnou čarou to je necelý kilometr. To jsou Peredily, ale já mám psáno bydliště Novokrajev. Vysvětluji mu, že jsem byl na návštěvě u dědy v Michalovce, to je ta obec tady za kopečkem, teď jdu do Peredil a odtamtud půjdu do Novokrajeva k tetě. Říkám vojákovi, ať se podívá do dokladů, že místo narození mám Peredily, tu vesnici, kterou vidí za řekou. Vojákovi se to zdá všechno moc složité a říká, že musím počkat, až pojedou auta do Rovna, že mě tam pošle a tam jim to vysvětlím. Netrvalo dlouho, během asi 20 minut přijíždějí k mostu tři nákladní a dvě osobní auta. Vojáci je zastavují a po kontrole dokladů se dohadují s důstojníkem osobního vozu a ukazují mně, abych si nasedl dozadu do osobního vozu. Je tam jenom řidič a důstojník. Jedeme do Rovna, je to 32 km. Odbočení ze silnice na vedlejší cesty je zakázáno, je tam označení „*Banditengebiet*“. Proto také při výjezdu z měst Němci nepouštějí jednotlivá vozidla, neboť ty byly přepadávány partyzány. Před vjezdem do města Rovna je závora a důkladná kontrola vojenské policie „*Feldgandamerie*“. Mí dopravci mě předali feldákům, ti mě prošacovali. Mimo kapesníku a dokladů nemám sebou nic. Žádný nůž, žádné peníze. Zavedli mě na strážnici a nařídili, abych čekal. Pořád jsem klidný, doklady mám, nic jsem neprovedl.

Asi za půl hodiny přijelo z města auto, Česká vojenská Tatra a v ní dva Němci v hnědých uniformách. Jeden mluví obstojně Česky a říká mně, že na nádraží je připraven vlak s dělníky do Německa na práci a já, že pojedou s nimi. V Německu, že mě naučí dobře pracovat a po válce, kterou Němci brzo vyhrájí, se vrátím a tady na Ukrajině budu mít nárok na přednostní přidělení půdy. Na nákladovém nádraží stojí lokomotiva s několika nákladními a jedním osobním vagónem. Předávají mě veliteli transportu, ten si

zapisuje moje jméno, dává mi jeden komisárek s připomínkou, že je to na čtyři dny. Vede mě do jednoho vagónu a ukazuje na volnou prýčnu.

Jak později zjišťuji, jsou to samí Poláci, kteří utekli před Banderovci do města. Ukazují mně konev s vodou, nádobu WC a to je celé vysvětlování. Byl tu s nimi jeden Ukrajinec, ale toho si ráno vyzvedli rodiče. Možná ho vykoupili za prase nebo zlaté ruble. Asi za hodinu se vlak rozjel. S Bohem Rovno, s Bohem Volyně. Jedu do Německa, ale nejsem zděšený. Poláci před odjezdem byli ve sběrném táboře v kasárnách a už si stačili porozprávět svoje osudy. Mě považují také za Poláka, mluvím plynule Polsky. Oni jedou do Německa „dobrovolně“, nikdy by si nepomysleli, že budou hledat záchranu života u Němců. Němci jim říkali: „*My poskytujeme ochranu vašim starým rodičům a dětem. Pro vás tady teď práce není tak musíte do říše na práci a pomoci tak zdolat bolševiky.*“ Co jim tedy zbejvalo. Poláci si ale vyžádali, že nebudou označováni jako OST, s kterými nechtějí mít nic společného, ale jako Poláci z Polska s označením P. To jim Němci slíbili, pro ně byla jedna pakáž, Rusové či Poláci. V Lublině k nám připojili dalších pět vagónů s Poláky z Polska. Jedeme před Poznaň a Poláci odhadují, že směřujeme do Berlína. Ano tam je potřeba pracovních sil teď největší. Na čtvrtý den ráno přijíždíme do Berlína na nákladové východní nádraží. Jsme hladoví jak vlci. Chleba, který jsme dostali, někteří snědli už druhý den.

Na nádraží jsou připravená vozidla jednotlivých podniků, která si nás mají rozebrat. Náš vagón, kompletně 30 chlapů, si berou říšské pošty DRP. Přebírá nás Lagerführer, kapitán SS. Na levé ruce má černou rukavici, z toho usuzujeme, že má protězu. Řidič je civilista, vysoký chlápek Dánské národnosti. Nasedáme na nákladní auto s pohonem na dřevoplyn a vezou nás zpátky 30 kilometrů na východ do Zessenu. Projíždíme okresním městem König Wusterhasn. Pěkné městečko, nespadla tam zatím ani jedna bomba. Nás vezou ale asi dva kilometry do lesa za město, kde je náš lágr. Na obzoru vidíme asi šest jehlanů vysilacích věží berlínského rádia. Na místě nám říkají, že tábor je katastrálním územím městečka Zessen.

Náš tábor, že je pohotovostní, to znamená, že budeme nasazováni na práci do těch míst, kde se náhle objeví potřeba pracovních sil. Přednostně však na objekty říšských pošt, protože závady na spojích musí být v době války urychleně odstraňovány. Ty řeči nás teď moc nezajímají, čekáme, kdy nám dají něco k jídlu. Nejdříve se ale musíme ubytovat. Rozstrkávají nás na jednotlivé světnice podle toho, kolik je tam volných postelí.

Z naší party jdeme na světnici k starousedlíkům čtyři. Se mnou je to chuligán, kapesní zloděj z Varkovič, Antek Šulikowski, starší pán kolem 50 let, říkáme mu Vujek Ziembrzycki, přítroublý Janek Siekiera a Stach Basista. Přebíráme postel, jedno prostěradlo, jednu deku a půlku skříňky. Zámek si musí každý opatřit. Chlapi mají každý nějaký kufřík nebo kabelu. Já nemám vůbec nic, tak si nedělám starosti, jak zamknout skříňku. Jsou už dvě hodiny po polední a konečně jdeme na oběd. Dostáváme každý kousek chleba a asi tři čtvrtě litru polévky. Plná dávka chleba se prý vydává ráno při snídani. Dvoudenní hladovění nám umožnilo zhltnout i tu polévku z brukve. Na barák jsme šli zkroušení. Po takové stravě moc vyskakovat nebudeme. Uvidíme, co se nám bude zdát první noc?

Chlapi postupně vyprávějí své osudy s Banderovci. Nejotřesnější případ má Stach Basista. Jak začalo vyvražďování Poláků, pořád si jeho rodina myslela, že se jim nemůže nic stát. Žili v té ukrajinské vesnici od nepaměti a se sousedy vycházeli vždycky dobře. Jednou, když byl Stach u svého děvčete večer, uviděli plameny ohně. Podle směru, kde plameny šlehaly, usoudil Stach, že by to mohl být jejich barák. Když přiběhl blíže k domu, uviděl kolem ozbrojence s připravenými puškami. Stach poznal, že je přišli vyvraždit. Babička, rodiče a dva mladší sourozenci byli upálení zaživa. Tak to dělali Banderovci, když se nemohli dostat dovnitř. Tam, kde jim otevřeli, postupovali tak, že je podřezali nožem, nebo přikryli hlavu nějakým hadrem, aby neviděl a nemohl uhnout, až ho budou sekati sekerou. Také osvědčenou metodu měli přibíjet kulemi do země. To ale jenom v těch případech, když měli po ruce vhodné nástroje. Vujek Ziemrzycki měl to štěstí, že stačil rodinu odvézt do Rovna, než na ně přišla řada.

Přítroublý Janek Siekiera musel z vesnice zmizet hlavně proto, že byl za Sovětů předsedou silrady. I když pocházel se smíšené ukrajinsko-polské rodiny, musel utéci. Pokyn Banderovců byl jasný, vyřezat Poláky až do třetího pokolení. Antek Šulikowski rodiče neměl, ve Varkovičích byla německá posádka, takže na něho by Banderovci nemohli, ale ve městě měl tolik krádeží, že mu hořela půda pod nohama, tak raději utekl do Rovna a tvrdil, že je z vesnice, rodiče že mu zamordovali Banderovci a jenom on si stačil zachránit holý život. Já jsem potom chlapcům řekl, že jsem Čech, ale tak jak Polsky, hovořím dobře Ukrajinsky i Rusky. Německy, že jsem se učil dva roky ve škole, ale uvidím, jak mi to půjde v praxi mluvit s Němci. Říkali mi, „*Ty jsi chytrý kluk.*“ Já jsem zase říkal, „*Jak vidíte, moc chytrý nejsem, když jsem Němcům tak blbě vlítl do pasti. Jdeme spát a uvidíme, co přinese příští den.*“

Ilegální přechod hranic v Novém Údolí pro Annu Hilbert

Konečně jsem v Žatci na svazu Čechů z Volyně. Zjišťuji, jaké jsou možnosti usídlení na Žatecku a adresy kamarádů. Ve vedlejší kanceláři se dohaduje volyňský Čech s poručíkem Chudobou, chce povolení k návratu odsunuté Němky, s kterou očekává dítě. Je hrubě odbyt, nepřichází to vůbec v úvahu. Když jsme vyšli ven, tak se představujeme. Říká, že pochází z Českých Novin a teď má zabráno hospodářství v Rapotíně na Šumpersku. Moje maminka několikrát hovořila o tom, že máme příbuzné v Novinách Českých. Tak jsme se domluvili, že můj strýc si vzal jeho tetu.

Vladík je rozhodnutý odejít do Německa na černo, když naděje na návrat jeho družky není možný. Rozmlouvám mu to. Říkám, že jsem před čtrnácti dny přijel z Německa a v současné době nemá šanci se někde uchytit. Teď je tam spousta lidí bez práce a na cizince už vůbec nejsou zvědaví. Mám platné Německé doklady až do roku 1951 a německé peníze, tak mu ji přivedu. On mi zase slibuje, že budu u něho moc být, jak budu chtít dlouho. Napřed jedeme do Rapotína. Musím Anně napsat dopis, že pro ni přijedu a počkat na odpověď, že s tím souhlasí.

V Rapotíně má Vladík moc pěkný statek. Také u něho pracují Poláci Aněla a Michal, kteří se nechtějí vrátit do Polska. Na tom statku pracovali i za Němců a Anna, pro kterou mám jít, tam byla původní hospodyně a majitelkou. Potom se dozvídám, že to není tak jednoduché, neboť Anna je již v devátém měsíci těhotenství, má sebou pětiletého syna a dva až tři kufry. Trochu usnadněno to budu mít tím, že na německé straně, asi půldruhého kilometru od hranic ve vesnici Heidemühle, má Anna bratra, také vysídlenec z Rapotína. Tam na mě bude Anna čekat. Když přišel dopis, že na mě Anna čeká, nasedli jsme do vlaku a jedeme k hranici. Ve Volarech přestupujeme do motoráčku, který nás veze do Nového Údolí, poslední vesničky na naší straně hranic. Po vystoupení nás kontrolují dva příslušníci finanční stráže. Co prý tady hledáme za štěstí. Říkáme, že bychom se rádi zaměstnali u lesů a sháníme slušné domky. Finančníci nám říkají, že tady sice ještě několik volných domů je, ale ty za nic nestojí a jsou už vyrabované, přesto se rozhlédnout můžeme.

Napřed jdeme do hospody. Dáme si pivo a štamprle. Hostinskému říkáme, co sháníme a jestli by nebylo něco ve vedlejší obci jak je vidět za potokem. Jo pánové ta vedlejší obec je už německá, Heidmühle se jmenuje. Z hospody se jdeme porozhlédnout vesnicí. Na jednom dvorku vidím asi 35letou ženu a ptám se jí, kde tady je nějaký slušnější neosídlený domek. Žena je Němka a říká, že mi nerozumí. Začnu Německy, hned rozvazuje a zve nás do chalupy. Svěřuji se jí, o co nám ve skutečnosti jde. Hospodyně říká, že když dáme jejímu synovi nějakou korunu, tak půjde se mnou. Potok, že se dá v některých místech přeskočit a někde to je rozbahněné, že by sem si nabral do bot. Kdo to tady nezná, tak se za tmy špatně orientuje. Manžel hospodyně padl ve válce a syn sedmnáctiletý chodí do lesa do práce. Domů přijde po čtvrté hodině a přes hranici bychom mohli jít asi po osmé hodině. Ještě jdeme pocourat po vesnici a za soumraku se vracíme k hospodyni. To už je její syn Heinrich doma, říká, že Vladík když nemá doklady, tak ať raději zůstane s matkou a počká, až se vrátíme. Grenz policii že nás může ve vesnici kontrolovat. Dva chlapy nejsou tak nápadní jako tři. Vlád' a souhlasí.

Asi v osm hodin vyrážíme s Heinrichem k hranici. Chvilí jdeme podél potoka, až v jednom místě se dá přeskočit. Na druhé straně se za chvíli dostáváme na polní cestu, která vede k samotě, jejich světýlko nám slouží jako orientační bod. Dojdeme k samotě, je to slušné hospodářství. Heinrich se dívá do okna, jestli tam nejsou grecáci. Jednou – dvakrát týdně se tam zastaví a posedí u hospodáře. Hospodáři jsou staří lidé. Jediný syn jim padl ve válce. Polka a Polák, co u nich za války pracovali, odešli do Polska a oni si na jaře budou muset sehnat nějaké pracovní síly, neboť na to sami nestačí. Dojednáváme, že zítra tam večer přijdu s jednou paní a chlapcem a Heinrich pro nás také přijde a převede nás přes hranice do Čech. Hospodáři dáme 50 marek a já jdu do vesnice vyhledat Anninyho bratra. Od samoty do vesnice je cesta dobrá, vede tam také elektrické napětí. Vesnice Heidemühle má kolem pěti tisíc obyvatel. Ulici i dům snadno nalézám. Annin bratr má s rodinou pronajatou jednu místnůstku, není překvapen mou návštěvou, ale je tady jedna potíž, Anna je i s chlapcem v nemocnici v sousední vesnici/městečku/v očekávání porodu.

Cesta do onoho městečka vede těsně podél hranic. Nedá se nic dělat, musím se tam vydat. Je to asi 6 kilometrů, cesta je ale suchá. Sníh dosud nenapadl. Kolem půlnoci jsem na návsi. V hospodě je taneční zábava, stojí tam tři džípy. Dovnitř se mi nechce, čekám, až někdo vyleze cen. Pána, co vyšel, se ptám, kde je nemocnice. Ukázal mi ulici za rohem a asi 200 metrů po levé straně to je. V nemocnici byly vrata i vrátka zavřená. Přelezl jsem vrátka a modlil se, aby nebyly v chodbě dveře zamčené. Měl jsem štěstí, bylo otevřeno. Vešel jsem do chodby a uviděl vyjít sestřičku. Uctivě jsem pozdravil a omluvil se za noční příchod. Řekl jsem jí, že potřebuji nutně mluvit s paní Annou Hilbert. Sestra se na nic neptala, jenom

přikývla, že jí to vyřídí. Netrvalo ani pět minut a už se Anna hrnula po schodech z prvního patra. Měl jsem na sobě Vládův zimník a ona si myslela, že to je Vladík. Řekl jsem jí, že Vladík čeká v Novém Údolí a my bychom měli ihned jít k jejímu bratrovi do Heidemühle, tam přes den počkáme a zítra večer půjdeme do Nového Údolí. Anna souhlasila a asi za 15 minut byla s kufříkem, taškou a chlapcem dole. Po celé cestě jsme nepotkali človíčka ani nějakou pohraniční kontrolu. Před druhou hodinou ranní jsme došli k bratrovi.

Přes den jsme odpočívali a večer se vydali k samotě u hranic. Anna měla dva velké kufry, jeden menší kufřík a velkou kabelu. I její synáček měl malý ruksak na zádech. Annin bratr nám to pomohl nést až na konec vesnice, ale dál do prostoru mezi vesnicí a samotou nechtěl riskovat. Rozloučil se s námi, popřál nám štěstí a vrátil se domů. My jsme na samotu dorazili v pořádku. Podíval jsem se oknem a viděl jsem, že Heinrich už tam je. Uvnitř hospodyně litovala chlapce a Annu v požehnaném stavu, že se musejí tak trmácet. Pohostila nás mlékem a chlebem. Nebylo radno se dlouho zdržovat. Rozloučili jsme se s hospodáři a vydali se na cestu. Heinrich vzal od Anny kufřík a brašnu, takže se jim lépe šlo po pastvině a louce.

Do Nového Údolí jsme přišli po deváté hodině večer. Anna s Vládou byli šťastní. Já jsem měl obavy, jak to bude vypadat ráno, až nasedneme do motoráku a přijedou finančníci na kontrolu dokladů. Můj návrh, že bychom měli jít do příští zastávky, Černý Kříž se to tuším jmenovalo, pěšky. Vladík odmítl. Bylo to asi 7 km. Tehdy ještě zahraniční voják hodně znamenalo a policie i úřady si na ně moc netroufaly. Ráno dal Vláďa Heinrichovi tisíc korun a nasedli jsme do motoráku, který vyjížděl do Volar asi v pět hodin. Já jsem si sedl odděleně a při kontrole jsem zase zopakoval tu svou pohádku, že jsem sháněl nějakou usedlost nebo domek. Vláďa ale musel kápnout božskou. Řekl jim, že čekal na družku, která přešla z Heidmühle hranici na černo. Finančníci říkali, že budou muset s nimi ve Volarech vystoupit, jít na četnickou stanici a tam se sepíše protokol. Vláďa se zase oháněl tím, že je zahraniční voják, nikam že s nimi nepůjde, jeho družka může každou chvíli родit a oni ať si potřebné údaje napíší a pošlou to na okres do Šumperku. Páni sepsali zápis, pohrozili, že paní bude muset stejně zpátky do Německa, ale nechali nás jet. Do Rapotína jsme dojeli navečer. Také Poláci Aněla a Michal byli rádi, že se vrátila jejich hospodyně. Asi za týden se narodila Anně holčička, kterou pokřtili Boženka.

Ve vesnici bylo asi deset německých rodin specialistů, kteří zajišťovali chod sklárny. Jedna starší paní, Němka, docházela k Anně pravidelně, fungovala také jako porodní bába, když Anna rodila. V té době vedla domácnost řediteli sklárny, který byl starý mládenec, pocházel rovněž z Rapotína, znal všechny Němce a koukal pro chod sklárny zachránit před odsunem ty nejlepší odborníky. Na jaře roku 1947 přijela Vládova rodina a zdálo se, že všechno bude v pořádku.

Koncem dubna přijelo na dvůr dodávkové auto s esenbáky, a že musí Anna i s dětmi ihned s nimi, že je to nařízení ministerstva a že bude vystěhována do Německa. Žádné protesty rodiny nepomáhaly, Annu i s dětmi naložili a odvezli. Naše překvapení bylo veliké, když je na třetí nebo čtvrtý den přivezli s tím, že je Američané nepřevzali, neboť odsun Němců definitivně končil v roce 1946. Tím románek Anny ještě nekončil. Koncem roku 1947 se vrátil nezvěstný manžel z ruského zajetí a psal Anně dopisy, ať se k němu vrátí, že se na ní nezlobí, zvláště když ho považovala za mrtvého. Ať sebou vezme i holčičku, že jí bude mít rád jako vlastní. Vláďa s Annou nebyli ještě oddaní, tak celou věc vyřešili tak, že Anna s chlapcem odešla za mužem do Německa stejnou cestou, jak do Čech přišli. Vláďa ji dovezl do Nového Údolí, odkud je Heinrich převedl do Heidmühle k bratrovi, kde se setkala s manželem a otcem. Malou Boženku opouštěla Anna s těžkým srdcem, ale věděla, že celá rodina má Boženku moc ráda a že bude o ní dobře postaráno.

Dnes žije Boženka v Rapotíně, jezdí za matkou do Německa, přibyli jí ještě dva bratři. Pomohli Božence splatit dluh na dům, když ovdověla. Paní Anna Hilbert je dnes už také vdova. Žije v Německu v okrese Bruchsal, shodou okolností v sousední vesnici, kde jsem žil do svého výjezdu do Československa v roce 1946.

Ilegální přechod hranic v Novém Údolí pro Traudel Dušánkovou

Jak jsem již v předchozím příběhu uvedl, za Annou docházela hospodyně ředitele sklárny pana Dušánka. Dušánek za první republiky i před svým zatčením za protektorátu pracoval jako technik v Rapotínských sklárnách. Při pokusu opustit protektorát a dostat se do Anglie byl zatčen a uvězněn v koncentračním táboře Buchenwald. Po osvobození se vrátil do Rapotína a zjistil, že jeho matka již nežije. Jeho otec zemřel již za první republiky. Zjistil také, že se o jeho matku, která byla poslední tři roky těžce nemocná, starala až do její smrti dívka ze sousedství. To vyvolávalo nevoli některých místních nacistů. Jejich názor byl takový, že matka nepřítelů říše by měla chcípnout bez pomoci.

Když Dušánek odcházel z domova, tak bylo Traudl 15 let a ani si ji moc nevšímal. Nevěděl, že Traudl se už tehdy moc líbil a myslela na něho, kudy chodila. Když Dušánka zatkli, docházela za jeho matkou, aby se o něm něco dozvěděla. Když stará paní onemocněla, chodila za ní pravidelně, opatrovala jí léky a všestranně o ni pečovala až do jejího skonu. Když se Dušánek po válce vrátil z koncentráku, nebyla to už ta sousedovic pubertáčka, ale jednadvacetiletá krásná slečna. Dušánek byl děvčeti velmi zavázán. Z vyjádření díků a různých pozorností vznikla veliká láska. Dušánek přesto, že byl jmenován ředitelem sklárny, nedokázal ochránit Traudel a její rodinu před odsunem, proto že z její rodiny nikdo ve sklárně nepracoval. Koncem roku 1946 byl zvolen předsedou KSČ okresu Šumperk a to jeho vliv byl podstatně větší. Hledal tedy možnost dostat Traudel do Čech a oženit se s ní. Opatřil jí všechny potřebné doklady pro uzavření sňatku. Měl pro ni nově vystavěný křestní list, osvědčení o československém státním občanství, osvědčení o národnosti a o státní spolehlivosti. Jediný problém který zůstával, jak dostat na černo Traudel do republiky. Potom se s ní oženil ať to má jakékoliv následky. Když se od své hospodyně důvěrně dozvěděl, jakým způsobem se dostala Anna Hilbert z Německa do Rapotína, vypravil se jednou večer za mnou a vyprávěl mi celý svůj příběh s prosbou, abych mu nějak pomohl.

Slečna Traudel se nyní nalézá někde u švýcarských hranic v barákovém táboře po Rusácích. Její přesnou adresu měl. Uvažoval tak, že bychom měli jet z podnikovým autem/Adlerem do Nového Údolí jako na týdenní zimní rekreaci. On by se se šoférem/Němcem ubytoval v hospodě a já bych se nepřihlašoval a ještě ten večer přešel hranice a jel za Traudel. Na čtvrtý večer by nám přišel naproti Heinrich na samotu do Heidemühle.

Když bychom tam ještě nebyli, tak to zkusí příští den ve stejnou dobu. Když by byl nějaký zádrhel, tak dám zprávu telegramem Anninému bratru. Mně za tu službu dá 20 tisíc korun a zajistí, abych dostal v okrese nějakou živnost nebo vilku. To, že má v okrese vliv, nemusím pochybovat. Já si nechám aspoň jeden den rezervu. Chci se zastavit v Neuderfu a v Manheimu. Mám to po cestě jen s malou výchytkou. Jsme dohodnutí, Dušánek píše Traudel dopis, že se tam příští týden objevím. Za týden vyrážíme. Do Nového Údolí přijíždíme navečer. Je tam poprašek sněhu, což není dobré. Já s nimi do hospody nejedu. Hostinský o mně nesmí vědět.

Jdu k Heinrichovi a říkám mu o novém kšeftě. Teď musí se mnou do Heidemühle, abychom se domluvili s hospodářem na samotě a Anniným bratrem. Heinrich bere pro přechod prostěradla, abychom nebyli tak nápadní na zasněžené louce. S hospodářem dohadujeme, že se tam asi za čtyři dny objevím. Dávám mu deset krabiček cigaret. On je silný kuřák a má na rauchkarty málo kuřiva. Potom se ještě zastavujeme u Anniného bratra. Tomu dávám sto marek, že to posílá Vladík. Ve skutečnosti jsou to mé peníze, ale Vláda mi zase dává koruny. Annin bratr je se vším srozuměn, Traudl dobře zná, vždyť jsou z jedné vesnice. Já se v Heidemühle nezdržuji a pozdním večerním vlakem jedu do Passau, tam mám přípoj na Mannheim a Neudorf, kde se chci nejprve stavít. V Manheimu mi přátelé říkají, že přišla bída na kozáky. Od ledna 1947, přešly všechny tábory zavlečených osob pod německou správu IRA. Jídlo je moc špatné a balíky od UNNRA žádné. Každý shání nějakou možnost někam vyemigrovat, jenom že to je všechno na dlouhé lokte. Chlapi, když vidí někde hromádku uhlí, tak se nabízejí, že to odnese do sklepa nebo hledají nějakou jinou fušku. Mnozí však koukají, co by se dalo kde ukrást.

Z Manheimu jedu do Neudorfu. Hospodář mě vítá, neví, jestli jsem se vrátil natrvalo nebo jenom pro motocykl. Říká, že motocykl už prodal, dává mi 200 dolarů a že mám podepsat kupní smlouvu. Děkuji mu a říkám, jaké mám poslání. Brzo ráno pojedu k švýcarským hranicím pro Traudel. Do krabice od bot беру ze své bedny doutníky pro hospodáře na samotě. S ostatními říkám, ať si dělá hospodář, co chce. Pro něho to není žádná vzácnost, on sám nekouří a v obci se tabák pěstuje. Ráno jedu do Karlsruhe, tam přestupuji na vlak mého určení. Dnes si nevzpomínám, jak se to město jmenovalo. Tábor byl blízko nádraží, snadno jsem ho našel. Vedoucí tábora mi řekl, kde jmenovanou najdu. Dřevěné poschod'ové postele připomínaly své dřívější obyvatele Rusáky. Chodby byly zavaleny kufry a ranci. Nebylo tam k hnutí. Kdo neměl co na práci, tak raději ležel na své palandě, aby nepřekážel. V místnosti bylo asi 15 poschod'ových postelí.

Nejbližší paní sem se zeptala na slečnu Traudel a ta než stačila odpovědět, tak Traudel seskočila asi ze třetí vrchní postele a ptala se, jestli jsem tu pro ni. Přikývl jsem a holka zářila štěstím. Jejím rodičům jsem ukázal všechny doklady, které sem pro Traudel měl. Oni se domnívali, že půjde o legální přechod hranic. Nechal jsem je při tom. Asi za dvě hodiny nám jede rychlík zpátky. Rodiče se loučí s dcerou s pláčem, kdežto Traudel září štěstím. Do Heidemühle jsme přijeli po desáté hodině večer a přenocovali jsme u Anniného bratra.

Celý příští den jsme odpočívali a připravovali se na večerní přechod hranice. Zase napadalo trochu sněhu a to bylo špatné. Asi ve čtvrt na osm jsme se vydali na cestu. Měli jsme tři kufry a velkou kabelu. Annin bratr nám zase pomohl nést kufry, ale jenom na konec městečka. Dál k samotě jsme šli sami a za námi se táhly dvě čerstvé stopy sněhu. Snad to neobjeví grenz polizei a nepustí se za námi.

Do samoty jsme došli na smluvený čas a Heinrich už na nás čekal. Teď přišlo ale překvapení. Dušák mi napsal vzkaz, abych s Heinrichem a Traudel nechodil. Abych se tam zdržel. Policie že o všem ví a oni se musí zítra nahlásit na okresním oddělení policie ve Volarech. O mně že policie neví, tak bude lepší, když do toho nebudu zapletený. U Heinrichově matky mě nechává tisíc korun, abych jel do Rapotína vlakem. Heinrich s Traudel se zahalili do bílých prostěradel a vydali se k hranicím. Sníh trochu poletoval, ale ne tolik, aby zahladil jejich stopy. Když odešli, tak jsem vyndal ze své brašny krabici s cigáry a dal je hospodáři. Ten byl radostí bez sebe.

Tolik vzácného kuřiva v životě neměl. Ptal se kolik, že to bude stát, a když jsem mu řekl, že to je dárek, odměna za to, že ho tady budu ještě celý příští den obtěžovat. Ráno sotva se rozednilo, příběhla hospodyně do ložnice, že jdou grenzáci, ať se schovám. Sotva jsem se nasoukal pod postel, otevřely se dveře, jeden policajt nahlédl do rozestlaných postelí a říkal tomu druhému, že zase dvoje stopy šly od statku k hranici, tak asi jenom tady kolem statku někdo procházel. Po snídani mi ukázal starý pán své hospodářství. Má sedm hektarů orné půdy a šest hektarů pastvin a luk. Chválím mu jeho koně, mají pět dojnic, býčka a asi tříměsíční telátko. Pochopitelně také drůbež. Hospodáře to všechno přestalo těšit. Neví, komu by to dal, co bude, až ještě více se ženou zestárnou. Jediný syn padl ve válce.

Vyprávím mu, že jsem musel dělat všechny práce v zemědělství včetně kování koní. Hospodář se zajímal, kde mám rodiče a co jsem dělal v Německu. Vyprávěl jsem mu zhruba svůj životní příběh. Po večeři se vypravuji na přechod do Nového Údolí. Hospodyně mi půjčuje prostěradlo s tím, že jí ho Heinrich příležitostně přinese. Loučím se a děkuji těm hodným lidem za poskytnuté pohostinství. Hospodář mě doprovází k vrátkům a říká: „*Vencl, kdyby ti bylo v životě zle a chtěl u nás zůstat, tak přijď a budeme tě považovat za syna.*“ Usmívám se a říkám, „*člověk nikdy neví, co ho může v životě potkat. Jedno vám ale slíbit mohu, že až se poměry uklidní a bude volné cestování, tak vás navštívím.*“ Toho se bohužel stařečkové nedožili. Trvalo plných 45 let, než se obnovil přechod pro pěší.

Dnes tam chodí z Heidemühle chlapi na pivo, to je v Novém Údolí mnohem levnější. Hranici jsem prošel dobře. U Heinrichova baráku jsem chvíli dával pozor, a když se nic nedělo, tak jsem zaťukal na okno. Otevřeli mi a Heinrichova matka mi dala pět set korun, které mi nechal Dušánek na cestu do Rapotína. Nevím, kdo mi tenkrát lhal. Heinrich mi řekl, že o žádném rozruchu s Dušánkem neví. Když přivedl Traudel k nim domů, tak šel do hospody a řekl to Dušánkovi. Ten zaplatil účet, kufry měli už sbalené, nasedli do vozu, jeli k Heinrichovi, sebrali Traudel a odjeli. Já jsem si koupil jízdenku jenom do Volar, abych u průvodčího nevzbuzoval nějaké podezření. Ve Volarech mi stačily peníze jenom na jízdenku do Šumperka. Ze Šumperka do Rapotína jsem jel na černo. Jak se později ukázalo, tak pan Dušánek jel s Traudel rovnou do Prahy a na druhý den se nechali oddat. Traudel nechal v Praze a sám se vrátil do Rapotína. Mně řekl, že si Traudel nechali ve Volarech a na druhý den ji lifrovali do Německa. Divil se, že mi Heinrichova matka dala jenom pět set korun, když on jí pro mě nechal tisíc.

Nevím, jakým způsobem se celá věc provalila, že má Dušánek v Praze manželku Němku. To byl v té době veliký skandál. Zástupci závodní rady Rapotínských skláren vyslali delegaci na hrad k prezidentu Benešovi se žádostí, aby byl ředitel s okamžitou platností odvolán. Tak se také stalo. Příští den nebyl ředitel Dušánek vpuštěn do závodu. Byl také zbaven funkce předsedy okresní organizace KSČ, tehdy ještě nabyli okresní tajemníci. Na mě nahrál další habaďuru. Přišel za mnou, že se mám dostavit na okresní kriminálku, že si prověřují jeho výpověď, jak se sem dostala jeho žena. On, že musel říct, že jsem ji přivedl já. Ptám se ho, proč mě do toho namočil, když jak tvrdil v Novém Údolí, o mně naše policie nic nevěděla a on si mohl o přechodu své ženy vymyslet deset jiných pohádek. No na to jsem nepřišel, ale ty s toho nebudeš mít žádné tahanice. V Šumperku mi vyšetřovatel kamarádsky řekl, že by mi radil, abych se spakoval a odjel někam daleko, neboť proti mně bude muset zahájit trestní řízení pro nelegální přechod hranic, převádění nežádoucích osob, navíc nemám ani naše státní občanství. Možná by mě museli deportovat do Sovětského svazu. Jinými slovy to vypadalo tak, že bych měl zdrhnout za kopečky. Dobře vymyšleno. Já nedostanu nic. Utratil jsem svých 300 marek. Jako dobrodiní se mi doporučuje zdrhnout za kopečky, když už mám v tom praxi. Když si to dám všechno dohromady, tak je mi jasné, že na mě ušil pan Dušánek se svým kolegou ze Šumperské kriminálky pěknou boudu. Nemusím ani za kopečky, stačí, když zmizím z Moravy.

Sbalil jsem tedy kufr a odjel na Žatecko, k Horáčkům do Trnovan. V Rapotíně pak vznikla fáma, že jsem utekl do Německa. Možná, že ji pustili bezpečáci, že se trestní řízení zastavuje, jelikož obviněný je

mimo území ČSR. Slíbených 20 tisíc jsem nikdy nedostal. Dušánek měl v Rapotíně pěknou vilku. Zda do ní svou mladou ženu nastěhoval nebo ji prodal a začal fungovat někde v Praze, nevím. Snad na to nezapomenu a až budu v Rapotíně, tak se na to přeptám.

Zlepšovací návrhy, sběrací lis, kopkovač sena, postřikový rám

Pracuji jako vedoucí střediska ochrany rostlin v Žatci. Dostáváme nové stroje z NSR, značky Holder. Také budeme pracovat s novými chemickými prostředky ze Švýcarska. Při práci s těmito velmi nebezpečnými systemickými jedy jsou předepsány ochranné obleky, rukavice, respirátory, ochranné brýle a klobouky. Práce je povolena jenom 4 hodiny denně. Zhotovuji postřikový rám se třemi seřiditelnými tryskami na každé straně a ochrannou stříšku pro řidiče. Posádka se střídá v řízení stroje, nemusí chodit v řadě se stříkácími pistolemi. Stará se jenom o míchání jichy a plnění nádrže. Tříčlenná posádka tak může setrvat na pracovišti až dvanáct hodin. Postupně toto řešení zavádíme na všech 64 strojů. Jezdí to k nám okukovat a postupně zavádět z jiných chmelářských oblastí. Servisní technici od firmy Holder to považují za dobré řešení. Já to jako zlepšovák nepodávám, považuji to za svou pracovní povinnost si nějak pomoci, když tu funkci zastávám.

Po chmelové sezóně není moc práce a tak se pouštím do druhého úkolu. To je problém úklidu slámy po kombajnech. Ještě na polním středisku ve Strkovicích jsem uvažoval o tom, že by se vyřadily kopkovače, sláma by se nechala volně padat na strniště a po proschnutí by se lisovala. Problém byl jak ji do lisu dostat. Na lis LSK – 1000 jsem zhotovil rotační válec v průměru jeden metr, který se točil proti směru jízdy rychlostí 660 otáček za minutu. Krycí plech směřoval slámu do ústí lisu. Fungovalo to bezvadně. Začalo se to vyrábět v krajské opravně Libouchci. Ředitel mi řekl, ať nejsem blbej a dám to jako zlepšovací návrh. Začali se o to také zajímat soudruzi z ministerstva zemědělství. Chtěli to vidět v práci. Dojednali jsme si předvedení na poli JZD Bitozeves, u státní silnice Louny Chomutov, naproti letišti.

Ministerským se práce stroje velmi líbila a doporučili mně, abych si požádal o udělení patentu. To mi také poslali písemně s částkou 2 tisíce korun. Přihlášku o patentu jsem podal na patentní úřad v Praze. Po několika měsících mi přišlo sdělení, že patent nemůže být udělen, jelikož podobné zařízení má přihlášeno Dr. Wörgers v Austrálii. Na podobném principu se u nás za rok začaly vyrábět cepové sklízeče, ale to se se mnou o tom fabrika nebavila. Jedinou náplastí, kterou mě uspokojili, byl příslib ministerstva, že zařídí, aby do traktorky dali poukaz na auto. Jeden ze tří poukazů na auto Poběda M - 20.

Byl jsem tehdy ve věci vyžadování odměn velmi nezkušený a vidina mít auto v tehdejší době byla lákavá. Také když poukaz do traktorky přišel, bylo hodně uchazečů, ale přidělený jsem ho dostal já.

Poukaz na auto Poběda M-20

Poprvé po dlouhé době se sešla závodní rada s vedením podniků, aby rozhodla o přidělení tehdy takzvaného luxusního auta. Vozy Poběda M-20 jezdily jenom u velkých úřadů, KNV počínaje. Pro soukromníky se tehdy v malé míře dávaly poukazy na Sportáky a Minory. Tři vozy střední třídy, které poprvé do okresu přišly, dostali - primář žatecké nemocnice, předseda JZD Radičevy Míla Vrána, o těch rozhodl někdo na okrese. O mně měla rozhodnout formálně závodní rada.

I když o mně bylo rozhodnuto na ministerstvu zemědělství, tak ředitel podniku Bouše a předseda závodní rady museli vnutit do mysli přítomným, že je to jejich rozhodnutí. Přesto, že byli další dva žadatele, nakonec jsem dostal poukaz přiklepnutý já. To znamená do měsíce složit peníze do Mototechny a potom čekat dalších několik měsíců na vůz. Potřeboval jsem složit 34 200,- Kčs. Ty jsem pohromadě neměl, tak jsem byl nucen vypůjčit si u strejdy Horáčkovyho v Libočanech. Peníze jsem vrátil po šesti týdnech. Bral jsem tehdy pololetní prémii a Olina měla také pěkný výdělek, tak když jsme jeli z práce, stavěli jsme se u Horáčků a peníze vrátili. Strejda namítal, že to tak nespěchalo, my jsme říkali, že jsme rádi, že máme dluh s krku, až dostaneme auto, tak se nám to bude hůře šetřit. Asi za dva měsíce jsem dostal výzvu z Mototechny v Ústí nad Labem, že si mám vyzvednout vůz. Jel jsem pro něj sám. Barvu nebylo třeba vybírat protože, tam byl jediný, ten náš. Jel jsem domů velmi šťasten. Olina byla také moc ráda. Ještě v roce 1953 jsme žili v Zalužicích ve vejminkovém domku s cihlovou podlahou a teď v roce 1957 máme vilku a pěkné auto. Pochopitelně jsme se na druhý den jeli pochlubit k mamince do Zalužic.

Koupě vilky v Novém Sedle

Ležím v Žatecké nemocnici se zlomenou nohou. Den před velikonočními svátky jsem přišel k úrazu na poli v Ličkově. Asi při třetí nebo čtvrté návštěvě, Olina říká, že má pro mě dobrou zprávu. V Novém Sedle prý je na prodej pěkná vilka se 48 arovou záhumenkou. Prodává to nějaký pan Maňak, vrchní strážmistr SNB, který má jít do důchodu a chce se stěhovat do Prahy. To se Olina dozvěděla od sousedky pana Maňaka, paní Fefříčkové, s kterou se znala z dřívějšího pobytu v nemocnici. Dohodli jsme se, že Olina zajede do Nového Sedla a zjistí, jak se věci mají. Při příští návštěvě Olina vyprávěla, co zjistila. Vilka se jí moc líbila. Byla postavená v roce 1938. Měla 6 místností, byla celá podsklepená. Sluneční hodiny a balkon byly v té době pro vesnickou stavbu nezvyklé. Pan Maňak, když v roce 1945 do vesnice přišel, tak jako příslušník SNB si mohl vybrat. Problém byl jeden. Pan Maňak neměl na majetek zaplacen ani korunu a při tom chtěl odstupné ve výši 15 tisíc Kčs a převzít dluh na převáděnou nemovitost. Koupí prakticky dohodla Olina. U švagra Koly Svítkového jsme si půjčili deset tisíc korun, které nám chyběly do částky 15 tisíc na odstupné. Zaplacení získaného majetku nám nedělalo problémy, protože jsem to uhradil z oceněného majetku na Volyni, který mi dal můj děda.

V Novém Sedle se nám žilo celkem dobře, pořídili jsme si nový nábytek a auto. V roce 1958 se začaly věci měnit. V traktorce docházelo k rušení středisek, polních brigád a předávání strojů JZD. V naší obci se mělo stavět sídliště pro pracovníky elektrárny Nové Sedlo. Samotná elektrárna měla stát směrem o obci Chbany a osady Chudeřin. V obci začali dělat geologický průzkum pro stavbu sídliště. V naší vilce si zamluvili inženýři tři místnosti v prvním patře. Ze Slovenska přijížděli pracovníci za prací, i když se zatím nikde ani nekopalo. Na Slovensku však noviny psaly, že byla stavba zahájena. Začaly se šířit poplašné zprávy, že spád popílku bude ničit veškerou vegetaci a bude nemyslitelné pověsit prádlo ven. V té době se přestěhovali Horáčkovi z Libočan do Děčína. Tam v Boleticích bydleli už Vendolsky a řada dalších volyňských Čechů. My jsme se se švagrem Rampasem dohodli, že také zvedneme kotvy a vypadnem ze Žatecka.

Za nějaký čas se naskytla možnost koupit větší dům v Křešicích u Děčína, tak jsme to se švagrem Rampasem na půl koupili. Byla tam zahrada 94 arů. Mezitím okresní funkcionáři jeli na předsednictvo vlády a docílili toho, že se stavba elektrárny posunula asi o deset kilometrů na západ, do katastru obce Tušimice. Také vodní přehrada se sypanou hrází se posunula do katastru Nechranice. Od výstavby sídliště pro pracovníky elektrárny v Novém Sedle se upustilo. To kdybychom věděli z počátku, tak bychom se ze Sedla nestěhovali. V traktorce byli moc překvapení, když jsem podal žádost o rozvázání pracovního poměru k 31. prosinci 1960. I když traktorové stanice Louny, Podbořany a Žatec slučovaly, podnikové ředitelství zůstalo v Žatci. Také středisko ochrany rostlin mělo být v Žatci zachováno na zachování některých speciálních činností. Měly tam zůstat stroje na plantážní orbu pod chmel, oprava a servis postřikových strojů, deratizace a zajišťování leteckého poprahu a postřiku s Agroletem. Na každou funkci na podnikovém ředitelství byly prakticky tři abonenti. Jak jsem si mohl vybrat. Pokud bych se neodstěhoval, tak bych nejráději zůstal na středisku ochrany rostlin. Na podnikovém ředitelství se rozběhl tuhý boj o koryta.

Koupě domu v Křešicích na Děčínsku a později v Srbské Kamenici

Dům v Křešicích jsme se švagrem koupili, pana Janouška mladšího se nám vystěhovat nedařilo. Zastával názor, že až mu najdeme byt, který mu bude vyhovovat, tak se vystěhuje. Odnal to švagr Rampas, ten mu skutečně našel byt. Nakonec to skončilo u soudu, neboť mladý Janoušek si odvezl nábytek, který nám starý pán prodal, že je jeho a až se bude mladý stěhovat, tak ho tam nechá. Nic jsme nevysoudili, neměli jsme to písemně a starý pán všechno popřel. Nový byt jsme trochu zmodernizovali. Zřídili jsme nové etážové topení, zavedli vodu a odpad do kuchyně, elektrický kuchyňský sporák a bojler na teplou vodu do koupelny. Kůlnu na dvoře jsem trochu upravil na garážová auta. V Křešicích jsme spokojeně bydleli až do roku 1972.

Od roku 1964 jsme se museli v bydlení trochu uskromnit, protože jsme vzali k nám do opatrování Olininy rodiče, hlavně matku, byla těžce nemocná a ještě téhož roku zemřela. Otec zemřel v roce 1978 a dožil se přes veškerá strádání věku 83 let. Jak děti dorůstaly, nabízela se otázka, co dál. Zdali se máme starat, kde budou bydlet mladí, nebo si říci, my bydlíme a vy se o sebe musíte postarat sami. Já jsem v té době pracoval na státním statku v České Kamenici a měl jsem dobrý přehled o budovách v celém rajónu. Dohodli jsme se se švagrem, že se pokusíme pro nás a pro Mirka sehnat větší dům a jemu, že bychom

odprodali svou polovinu. Tím by se problém vyřešil pro nás oba.

Jednoho dne přišel za mnou ředitel celý naštvaný. Na příkaz ředitele okresní zemědělské správy musel na hodinu propustit vedoucího oddělení Srbská Kamenice Karla Kruliše. Ti dva měli kdysi spolu nějaký spor a teď když ředitel OZS zjistil, že Kruliš pracuje ve vedoucí funkci na oddělení v Srbské Kamenici, trval na jeho okamžitém propuštění. Ředitel Holub mě poprosil, abych to místo vzal, než se mu podaří sehnat nového vedoucího, nejdéle však na jeden rok. Oddělení Srbská Kamenice zahrnovalo nejkrásnější úsek okresu počínaje od České Kamenice přes Srbskou Kamenici, Všemily, Jetřichovice, Rynartice, Vysokou Lípu, Mezní louku, Hřensko, Ružovou a Janov.

V Srbské se mi líbil jeden dům, ve kterém jsme měli truhlárnu, a bydlelo tam několik nájemníků. Dům patřil národnímu výboru. Za první republiky tam byl pension a restaurace. Ten dům byl národnímu výboru jen na obtíž. Nájemníci nájem neplatili a každou chvíli někdo národní výbor upomínal, že něco není v pořádku. Byli to pozárníci, elektrikáři, kominíci, vodaři a hygienici. Národní výbor by se nejraději domů zbavil, ale nevěděl jak. Do osobního vlastnictví to bylo veliké. V roce 1968 jsem se rozhodl ten dům získat. Navrhl jsem národnímu výboru, aby předal dům státnímu statku, převodem kmenového jmění. To je bezplatně. Řediteli jsem zase řekl, že když dům dostali zadarmo, tak mi ho mohou prodat za slušnou cenu. Kamarád Polanka mi udělal odhad na 17.500,- Kčs. Můj původní záměr byl zřídit tam znovu hotel – pension, jak prosvítal nápis na domě. Příchodem sovětských vojsk jsem věděl, že je to ztraceno. Usiloval jsem, aby majetek byl do konce roku zaknihován, neb od nového roku měl vstoupit v platnost nový zákon.

Nájemníky se mi podařilo během dvou a půl roku vystěhovat. Mezitím jsem vyvážel smetí a rumišť. Osm plně naložených vleků jsme se synem vyvezli na skládku. Byla to práce nejen namáhavá, ale také zajímavá. Na dvoře jsem například zjistil, že pod 15 centimetrovou vrstvou hlíny je cihelné dláždění. Pod obrovskou haldou smetí jsme objevili vchod do sklepa, o kterém jsme vůbec nevěděli, a odhadce ho vůbec nevedl v soupisu nemovitosti. Olina se vůbec nechtěla podívat, zvláště když jsem řekl, že je tam 22 pokojů a 5 dalších místností. Ve vedlejší budově byla v přízemí hala 12x13 metrů. Olina koupila dům v Novém Sedle, aniž bych ho já viděl a v Srbské Kamenici to bylo naopak. Olina se tam jela podívat, když už byli všichni nájemníci vystěhováni. Dohodli jsme se, že v hlavní budově dáme do pořádku dvě bytové jednotky. Nahoře pro Mirka v přízemí pro nás.

Provedli jsme úplnou rekonstrukci bytovek. Vybudovali jsme dvě nové koupelny, dva klosety, dvě špajzky, nové kuchyně se sporáky na Propan-Butan, etážové topení, novou elektroinstalaci, domácí vodárnu a rozvod studené a teplé vody do obou bytovek, prádelny a haly. V přízemí jsme museli vyměnit podlahy. Další dva roky jsme s Mirkem a meloucháři pracovali, než jsme se mohli v roce 1972 nastěhovat. Olina nám musela vyvažovat a připravovat si zahrádku. Postavili jsme také nový plot a vrata. Kamarád Ing. Novotný nám přivezl okrasné stromky a tak jsme to začali zvelebovat i z venčí.

V roce 1987 jsme udělali novou fasádu a nátěr pavlači. To už byli naši mladí vystěhovaní do Vyškova a my jsme měli zažádáno o družstevní byt ve Vyškově s tím, že se tam také vystěhujeme. To se stalo v roce 1989 a byla to veliká chyba. Rokem 1990, po sametové revoluci získala nemovitost v Srbské Kamenici desetinásobnou hodnotu. Dnes je tam zase Hotel-pension. Vede to a vlastní můj bývalý zootechnik Ing. Lesko.

Zájezd do Sovětského svazu v roce 1969 a později do samostatné Ukrajiny

Po vstupu do sovětských vojsk do ČSR v roce 1968, přestal veškerý turistický styk se Sovětským svazem. Nevím, z čí iniciativy byl podniknut studijní zemědělský zájezd na Ukrajinu. Z každého okresu Českých zemí se měli zúčastnit dva pracovníci ze zemědělských závodů. Organizovalo to ministerstvo zemědělství. Nečekaně za mnou přijel ředitel okresní zemědělské správy v Děčíně, ing. Pech a sdělil mi, že dostal příkaz se toho studijního zájezdu zúčastnit a má si k sobě ještě určit další osobu. Jelikož umím rusky, tak považuje za rozumné, abych tam jel s ním. Kdo ví, jak to tam bude s tlumočením. Bylo to na 12 dní, z toho se budeme 10 dní plavit po Dněpru v rekreační lodi.

Do Kyjeva jsme letěli letadlem. Z Kyjeva do Oděsy jsme jeli vlakem, z Oděsy do Chersonu jsme po moři pluli raketou a z Chersonu do Kyjeva jsme pluli říční rekreační lodí. Pluli jsme většinou v noci a ve dne jsme navštěvovali zemědělské a strojírenské závody. Postupně jsme navštívili přístav v Chersonu, kde je překladiště z říčních do námořních lodí. Potom kolchoz v Novém Kachovce, který si žil dobře, hlavně z příjmu za pěstování zeleniny. Další zastávka byla v Dněpropetrovsku v závodě na výrobu transformátorů. Na večer pro nás připravili program jejich souborů lidové tvořivosti. Byl zpěv a tance. V Nové Kachovce nás vítalo v přístavu několik tisíc lidí. Tam jsme měli čas zajít do obchodu. Byl jsem

dost překvapen, jakého pokroku Sověti dospěli proti tmě, jak jsem znal Sovětský svaz před válkou. Mému příteli se to moc nelíbilo, hlavně proto, že si lidé na některé potraviny nosili nádoby. Když chtěl olej na opalování, tak mu řekli, že si musí koupit láhev minerálky, tu vypije a do ní mu dají slunečnicový nebo řepkový olej, ten že je na opalování výborný. Přítel udivovalo, že v obyčejném obchodě byla vedle sudu se slanečkama balalajka, dále stála velká bedna s klavírem, tady si zase teta zkoušela bundu. Máslo bylo na putě ve velké homoli a z něho prodavačka ukrajovala do přenosné nádoby.

Slunečnicové jádra prodavačka sypala ze sklenice kupujícím přímo do kapsy. Pokrok byl v tom, že to zboží vůbec bylo. Také hodinky, tranzistory a zboží ze zlata byly v bohatém výběru. Na lodi jsme měli dvoulůžkové kajuty. Strava byla dobrá, scházelo pivo. Museli jsme přesvědčit obsluhu bufetu, že by bylo dobré chladit šampaňské v lednici, když už jim to Slováci v loděnicích v Komárně namontovali.

Další zastávky byly v Kaněvě v muzeu Tarase Ševčenka, nejslavnějšího ukrajinského básníka. Dole se právě budovalo rozsáhlé parkoviště a příjezdová cesta. Další den jsme měli odpočinkový a strávili jsme ho na ostrově Chortica. Využili jsme ho ke koupání.

Prohlédli jsme si také elektrárnu Dněprohres s dvanácti mohutnými americkými turbínami. Závěrečné hodnocení zájezdu s pracovníky ministerstva zemědělství se uskutečnilo v salonku na přídi loď. Zúčastnilo se ho z naší strany asi 12 a z ukrajinské asi 5 pracovníků. Ve skutečnosti se nebylo, pokud se zemědělství týče, o čem bavit. Viděli jsme jenom fóliovníky na pěstování zeleniny v Nové Kachovce. Pracovníci ukrajinského ministerstva zemědělství přiznávali, že u nás dosahujeme dvojnásobné hektarové výnosy a přebírání sovětských zkušeností je jenom věc politická.

Druhý zájezd do Sovětského svazu byl soukromý, kdy jsme s Olinou jeli na léčení do Soči. Léčebný pobyt organizovala BALNEA a museli jsme si na něj připlácet 50% nákladu. To už byl rok asi 1983. Z Prahy do Adleru nás letělo asi 40 osob. Ubytovali nás v sanatoriu Ordžonikidze a na léčebné procedury nás vozili do lázní MACESTA. Ubytování i léčebné procedury byly celkem dobré. Ruská strava nám s Olinou celkem vyhovovala. V půli našeho pobytu někteří

Rusové zjistili, že nás kuchyně okrádá, neb máme každý večer dostávat půl litru kefiru. Naše česká a německá skupina se po těch věcech nepídila, díky Rusákům jsme dostali kefir také, ale to už se náš pobyt chýlil ke konci. V Soči bylo hodně k vidění. Pokud se ale obchodů týče, ty byly prázdné, pokud se zboží týče. Prodavačky s pokladnou tam byly v plném počtu. Nabyt jsem zdání, že se poměry v Sojuzu proti roku 1969, kdy jsem tam byl naposled, posunuly o 10 let nazpátek. Musíme přiznat, že nám lázně v Soči moc pomohly. Několik let jsme se cítili lépe. V Soči jsme si koupili hodinky pro celou rodinu.

Přivezli jsme si také léčebné byliny, oblepicha a bodlák, který léčí paradentózu, povrchové rány. Jméno jsem už zapomněl. Velmi je používán po celém Kavkaze. Domů jsme se dostali dobře. Z Pražského letiště nás taxík dovezl do Uhonic k Tomšům, kde jsme měli stát naši taturu 603. Cesta do Srbské Kamenice byla už jenom příjemnou projížděkou.

Po roce 1980 se roztrhl pytel s vlaky družby. Ze Sovětského svazu přijížděli do krajů vlaky družby. Ty zase rozvážely autobusy do okresů a tam je podle velikosti podniku rozdělovaly. Nám přidělovali pět až osm osob. Jako tlumočník asistuji při každé takové návštěvě. Navíc stranické orgány sjednávají družební okresy a v nich družební závody.

Pro okres Děčín je sjednaný rajón Vjazniki ve Vladimírské oblasti. Ze zemědělských závodů je vybrán náš statek a za partnera máme státní plemenářský Sovchoz Proletarij a za JZD jsou to Malšovice, kteří mají za partnera sousední kolchoz Bolševik. Prvním zájezdem jede ředitel, předseda stran. organizace, předseda závodní rady a já jako tlumočník. Naši hostitelé na nás čekají na letišti Šeremetěvo a vezou nás do Vjaznik dvěma automobily. Vjazniki leží na trase Moskva – Gorkij. Projíždíme oblastní město Vladimír a zase jedeme pořád lesem, jenom místy se objeví pár domků a ukazatele do nějakých měst či osad. Do Vjaznik je to z Moskvy asi 300 kilometrů na severovýchod. Asi deset kilometrů před Vjaznikem stavíme na oběd. Je to turistická ubytovna asi pro 300 osob. Pivo není, jenom vodka a minerálky. Odpoledne je oficiální uvítání na ředitelství podniku. Večeře je bohatá, trvá asi tři hodiny.

Ráno objíždíme některé provozy. Odpoledne je pro nás připraveno vystoupení pionýrů a dospělých z podnikového kroužku lidové tvořivosti.

Druhý den nás vozí ředitel po některých místech v okrese. Navštěvujeme podnik na výrobu lakovaných skříněk, malovaných starou technologií. Jsou to miniatury kreslené přes skleněné baňky naplněné vodou.

Na západě se prodávají za 220 – 700 dolarů. Podnik je ve vesnici Mstiora. Něco nám dávají na památku a něco si můžeme za režijní cenu koupit. To nedávají každému návštěvníkovi. Jak později zjistíme, náš hostitel znamená víc, než tajemník strany. Je poslancem nejvyššího Sovětu, zastupuje

několik sousedních okresů. Do nejvyššího Sovětu byl volen již třikrát. Za každou volbu se mu nárok na důchod zvyšuje o deset procent. To všechno mi vypráví večer, kdy má už hodně upito.

Další den jsme pozváni do sousedního kolchozu, co má družbu s našimi Malšovickými. To je ukázkové zařízení. Kolchoz je postaven na zelené louce. Třípodlažní obytné domy, školy, kulturní dům, závodní kuchyně s jídelnou a obchodem, mechanizační středisko s dílnami, to všechno je obeháno dvou a půl metrovým betonovým plotem, na noc vrátň zamkne vrata.

Cizí osoba se musí legitimovat. Předseda říká, že mimo sídliště lidé mohou, ale prakticky nemají potřebu, protože kino i obchod mají v místě. Večer zase pijatika za přítomnosti vedoucích jednotlivých farem a provozů. Pozdě večer, když už je nálada na vrcholu, mi hlavní ekonom říká, že jejich ředitel je hrozný blbec a ten jeho náměstek je ve skutečnosti jeho synovec, kterého dotáhl z jejich rodiště z jižního Ruska. S předsedou kolchozu, jak jsme byli na návštěvě, se prý nemají rádi. Jeden na druhého chodí donášet na okres, že prý falšují výsledky hospodaření.

Za dva roky jsme zase ve Vjaznikách, trochu v jiném složení. Já jako tlumočník se tu už vyznám. Ředitel mi říká dobrou zprávu, že ten předseda kolchozu, co na něho chodil žalovat na okres, je už mimo okres a předsedu tam teď dělá jeho bývalý náměstek. Prý se těší, že ho navštívíme. Na druhý den jedeme do Susdalu. Tam byl vězněn v době války maršál Paulus, tam byl také štáb polské i československé armády před odchodem do Buzuluku. Večer mi ředitel vypráví, že byl za války tankistou, a že když vypukla korejská válka, tak hledali tankisty, menšího vzrůstu, pokud možno snědé tváře, kteří by se vydávali za Korejce a ukázali Američanům zač je toho loket. Amíci prý se divili, co ti Korejci s Migy 17 a tanky T-34 dovedou.

Potom mi řekl jeden drb, který znali jenom nejvyšší funkcionáři. Kosmonaut Kubasov je místní rodák. O tom, že má letět v kosmu, rodiče vůbec nic nevěděli. V obě kdy vzlétl a rádio o tom přineslo zprávu, byl jeho otec u řeky Vjazma pytláčit ryby. Bylo to v době zákazu lovu a on ani neměl rybářský lístek. Soudruzi z nedaleké letecké základny sedli do vrtulníku a letěli do Vjaznik gratulovat jeho rodičům. Od matky se dozvěděli, že otec je někde u řeky. Tak letěli k řece, podle břehu po něm pátrali. Starý Kubasov se ale domníval, že to je nějaká říční hlídka, která honí pytláky, tak se koukal někam ukrýt. Nakonec ho vytáhli z křoví a řekli mu, že jeho syn lítá v kosmu. Přivezli ho domů a po starém ruském zvyku to zapili.

Naklonil jsem se k němu, a co nejtěšěji se ptám. Řekni mě prosím tě, ptám se tě jako přítele, protože jenom ty to můžeš v tomto okrese vědět. Co se ve skutečnosti stalo s Gagarinem. Není přece možné, aby se nevrátil z kosmu a že to tají. Já ti to teda řeknu, ale nikomu ani muk. Stalo se to tady na naší letecké vojenské základně. Ta zpráva je pravdivá, ale příčiny havárie se vyšetřují a budou ještě dlouho vyšetřovat.

Pravda však byla známa hned po pádu. Gagarin přijel na letiště svým vozem a hned po vystoupení bylo zjevné, že je značně opilý. Chtěl natankovaný stroj, že bude provádět cvičné létání. Velitel letiště mu to rozmlouval, ale Gagarin byl neústupný. Tenkrát sláva a všemocnost Gagarina byla v letectvu taková, že ani generálové by si netroufli mu odporovat. V krvi mu prý naměřili přes dvě promile alkoholu. Pravda o Gagarinovi se nesmí nikdy dostat na veřejnost.

Poslední zájezd do Sovětského Ruska byl v roce 1988, při odchodu do důchodu. To jsem dostal poukaz na zájezd k pobytu u Bajkalského jezera. Letěli jsme do Moskvy letadlem CS aerolinií a z Moskvy do Irkutsku s mezipřistáním v Omsku sov. vnitrostátní linkou. V Irkutsku jsme přenocovali v inturist hotelu a ráno nás vezli do městečka Listvjanka, které se nalézá na samém konci Bajkalského jezera, kde vyúsťuje dolní tok řeky Angary. Po pravém břehu řeky vede slušná silnice, po které jsme přijeli. Po levé straně vede železniční trať trans sibiřské magistrály. Uvědomuji si, že po této trati cestoval děda v roce 1897, když narukoval do carské armády v Charbinu a po druhé v roce 1903, kdy byl po pěti letech na dovolené v době japonsko-ruské války. Také naše legie za první světové války v letech 1918-1920 tudy projížděly a sváděly boje na tomto nejobtížnějším úseku tratě. Bylo třeba chránit četné tunely před poškozením. V Listvjance jsme ubytováni v inturist hotelu. Mimo nás je tam skupina amerických důchodců, zámožných lidí.

Hotel vypadá impozantně, ale na každém kroku vidíte nekvalitní řemeslnou práci. Křivá schodiště, spáry mezi parketami, nerovná dlažba, nedoléhající okna a dveře. Je konec září a počátek října. Jmeniny i narozeniny oslavuji s přítelem Viktorou jenom lahví vodky a minerálkou, kterou jsem koupil v obchodě v městečku Listvjanka. V baru, který je v suterénu hotelu, nám za ruble neprodají ani tu minerálku.

Asi na čtvrtý den nás vezou na prohlídku skansenů sibiřské vesnice. Jsou to velice zajímavé stavby. Futra vchodových dveří jsou jen 160 cm vysoká a to proto, že každý příchozí musel sklonit hlavu před hospodářem domu. Před odjezdem máme ještě jeden den na prohlídku Irkutsku.

Seznamují nás, jak byl Irkutsk za první světové války rok a půl pod okupací bělo-čechov. Počasí je počátkem října pěkné. V poledne se dá chodit jenom v košili. Ptám se lidí, jestli je to letos výjimka, ale říkají mi, že to je normální. V Irkutsku žije velmi mnoho Poláků, potomků lednového povstání, kdy byli jejich předkové vyvezeni na Sibir.

Z Irkutského letiště, vzdáleného několik kilometrů od města, odlétáme a vidíme dlouhé řady vojenských vrtulníků. Nevím, proč je tak vystavují, když úzkostlivě chrání vojenské tajemství. Zpáteční let je za velmi pěkného počasí. Místy letíme hodinu, aniž bychom viděli obydlené místo.

Rovněž večer se v dlouhých časových intervalech objeví nějaké světlo. Letadlo letí rychlostí 850 km/hod., a podle času odhadujeme vzdálenosti lidského osídlení. Přinášejí nám večeri, dva kousky kuřete, půlku okurky a kousek chleba. Nechápeme, proč není kuřecí maso ohřáté, vždyť mikrovlnné trouby v letadle jsou. Potom když vidíme, že po jídle odnášejí letušky většinu těch nepozřených porcí do té své kuchyňky, je nám to jasné. Zase to přijde do ledničky a podá se další skupině cestujících.

Po přiletu do Moskvy nás vedou na prohlídku Kremlu, Leninova mausolea a výstavy úspěchů sovětského hospodářství. Z Moskvy jedeme do Leningradu nočním rychlíkem. V lůžkovém voze ležím na horní posteli a bojím se usnout, abych nespádl z postele. Vlak ve stanicích vůbec nezpomaluje a při přejíždění výhybek lítáme jako hadr na holi. Leningrad je daleko zajímavější nežli Moskva. Jsme ubytovaní ve starším hotelu.

Vstupní hala a recepce je nádherná, zato pokoje, sociální zařízení a dveře nesou stopy sovětských řemesel. Na pobřeží moře stojí několik velkých hotelů, postavených švédskými stavebními firmami. Ty jsou jenom pro západní turisty. Do jednoho takového hotelu nás zavezli na vystoupení skupiny písní a tanců z nějaké zakavkazské republiky. V kongresovém sálu, kde se představení odbývalo, bylo mimo nás jenom asi 50 lidí. Všechno tam bylo super moderní. Také v baru bylo všechno k dostání, ale jenom za západní měnu. Za ruble nám neprodali ani sodovku.

To nás moc štvalo, hlavně Pražáky, kteří poukazovali na to, jak se u nás kolem sovětských turistů točíme. Jídla bylo dost, ale s pitím to bylo špatné. Za celou dobu jsme dostali na stůl pouze jedno pivo a několik minerálek. I obyčejnou vodu ve džbánu bylo třeba několikrát urgovat u obsluhujícího personálu. Kdybychom věděli, jak to v té době v Sojuzu chodí, tak bychom si obstarali také nějaké dolary.

Dospěl jsem k názoru, že se sovětská společnost začala honit za soukromým majetkem od aut počínaje po chalupy a domy konče. Až tak daleko, jak to tehdejší právní řád dovoloval. Jiní shromažďovali dolary. Myslím, že nejvíce tomu pomáhali vojáci nasazení ve všech končinách světa. Porovnávali životní podmínky doma a ve světě, začal šmelinařit. Doma nakupovali věci, které mohli za hranicemi výhodně prodat a naopak v zahraničí kupovali zboží, které v Sojuzu šlo s velkým ziskem na odbyt. Dostat se jako důstojník za hranice bylo velké terno, zvláště potom, kdy mohli za vojáky vyjet také jejich rodiny.

Nejvíc šmelin se provedlo v době, kdy se Sověti z okupovaných zemí stahovali. To se rozkrádal sovětský vojenský materiál. Zejména to byly pohonné hmoty a stavební materiál.

Po sametové revoluci v listopadu 1989, konečně nastává doba volného cestování. Také na Ukrajině probíhá referendum o odtržení od Ruska a Ukrajina se stává samostatnou. V roce 1992 pořádá cestovní kancelář paní Pánkové ze Žatce zájezd na Volyň. Poprvé se budu mít možnost podívat po padesáti letech na známá rodná místa. K výpravě se přidávám v Olomouci. Na polské hranici v Těšíně jsme odbavení během půl hodiny. Jedeme přes Krakov, Lublin a Chelm k ukrajinskému hraničnímu přechodu. Stojí tam fronta polských vozidel. Jedeme až k závorám ale celník nás žene asi sto metrů zpátky. Autobus musí couvat. Pánková jde někam do kanceláře vysvětlit, že jedou samí veteráni války, kteří osvobodili Ukrajinu a tak zase přijíždíme k závoře. Celník nám rozdává celní prohlášení s tím, že zpátky nesmíme vést žádné dolary a celní prohlášení mu odevzdáme při návratu. Po přechodu hranice už žádné potíže nemáme. Ubytováváme se v inturist hotelu MTR v Rovně. Myslíme si, že nám budou vyměňovat dolary za kupony v hotelové směnárně a dělat záznamy do celních prohlášení. Oni nám však doporučují vyměnit dolary na bazaru, že je to výhodnější nežli v bance. Další den jedeme do bývalého Českého Malína. Jedeme kolem naší vesnice, přijíždíme k mostu přes řeku Stublu, kde mě zadrželi Němci v roce 1943. Náš dům ale nevidím. V Malíně nás provází jediný Čech, který se oženil s Ukrajinkou a rozhodl se v Malíně zůstat. Jediný poschoďový dům v obci byl jeho.

Před odchodem do důchodu dělal předsedu kolchozu. Říkal, že všichni Češi, co zůstali v Sojuzu, po roce 1947 dělali předsedy kolchozu nebo ředitele Sovchozu, mlýnu, mlékáren, nebo jiných hospodářských podniků.

Sověti se přeci trochu poučili a měli dost starostí s Banderovci. Další den jsem si sehnal soukromníka s Moskvičem, který mě za 9 dolarů zavezl do naší vesnice Peredily. Bylo to 32 kilometrů. Mohl jsem jet zadarmo autobusem, ale to jsem v té době nevěděl, jak to tam chodí. Na místě našeho domu stály dva menší baráčky. Naproti přes cestu býval zděný sklep s velkou lípou. Po těch nebylo ani památky. Také dům žida Šmilika zmizel beze stopy. Nebýt Šlanhoufového kopce, tak bych ani nepoznal, že jsem v místě svého rodiště. Našel jsem jenom jednoho kamaráda, ostatní byli většinou jako Banderovci zastřeleni strybkami nebo žili na Sibiři, pokud přežili v gulagu do amnestie udělené Chruščevem.

Na bazaru jsme dolary vyměnili, jeden dolar za čtyřicet pět tisíc kuponů. Po přepočtu na českou měnu se dalo nakupovat 2-3 krát levněji. To plnou měrou využívali Poláci, šmelináři. Museli ale upláct celníky, aby je nenechali na hranici dva až tři dny čekat. Poplatek byl podle počtu razítek v pase 50-200 dolarů. Celní prohlášení žádný nechtěl.

Havarie letadla DC – 9 v Srbské Kamenici

Je 26. ledna 1972. Vracím se s kolegy z úředního jednání v projekčním ústavu v Liberci. Při sjíždění táhlého kopce s Práchně do Kamenického Šenova zazní mohutná detonace, které nevěnujeme valnou pozornost. Může to být odstřel v pískovně v České Kamenici, ke kterému občas dochází. Z České Kamenice jedu domů do Křešic a to ještě netuším, že v Srbské Kamenici havarovalo letadlo Jugoslávské letecké společnosti, letící ze Stockholmu do Bělehradu. V Srbské Kamenici máme koupený dům a ve dnech pracovního klidu tam jezdíme pracovat na rekonstrukci dvou bytových jednotek. Teď v zimě se nedá moc dělat, je mírný mráz. Půda je zamrzlá do hloubky kolem 10 centimetrů. Ráno 27.ledna jedu do Srbské a dovidám se, že mrtvoly byly rozsety po celé vesnici. Ve vsi je už mnoho policie a vojáků, kteří dokumentují nalezené mrtvoly a úlomky letadla.

Letadlo vybuchlo ve výšce 10 kilometrů. Vytržený bok zavazadlového prostoru svědčil o explozi. Letadlo letělo vývrtkami a nad vesnicí vypadávali cestující jako mák s makovice. Děti, které to viděly, křičely: „*Vyskakují parašutisti.*“ Letadlo nad vesnicí dostalo zase téměř vodorovnou polohu a asi tři sta metrů za vesnicí narazilo do skály. Kdyby letadlo letělo o 10 metrů výše minulo by vrchol skály a klouzalo by po lesním porostu. Snad by to nebylo pro posádku a cestující tak tragické.

Z celkového počtu 27 lidí v letadle jich 20 vypadlo před dopadem letadla a 6 jich bylo mrtvých v troskách letounu. Jedna letuška byla nalezena ještě živá a podařilo se ji zachránit. Jelikož se zprávy o celkovém počtu cestujících a posádky rozcházelý o dvě osoby, tak ještě druhý den do deseti hodin prohledávaly bezpečnostní složky celé okolí.

Byla také možnost, že mohl někdo být pod trupem letadla, které se na příkrém svahu trochu posunulo. Lesáči museli vymýtit asi padesát metrů dlouhý koridor a letadlo bez křidel se stáhlo navijákem na louku, kam byl dobrý příjezd. Místní požárníci byli první, kteří k havárii přijeli. Naštěstí se letadlo nevžňalo. Požárníci vnikli do trupu letadla a zaslechli sténání letušky, kterou nebylo ani vidět pod různými předměty. Letušku snesli na louku. Náš soused Bruno Henke ji přikryl svým lesáckým kožichem. Do kapsy dal lístek, komu se má lesácký kožich vrátit. Sanitka odvezla letušku Vesnu do Česko-Kamenické nemocnice, kde se jí ujal primář Randa. Asi po deseti dnech byla Vesna dopravena vrtulníkem do Prahy na doléčení. Po nějaké době celá věc vypadala tak, že jediným zachráncem letušky Vesny byl Bruno Henke, letadlo že spadlo v České Kamenici a hlavní podíl na záchraně života letušky měla Pražská nemocnice. Podle neoficiálních zpráv, které se nám donesly, měl tím letadlem letět nějaký jugoslávský činitel a na poslední chvíli změnil plán. Časovanou bombu prý do letadla nastražili Ustašovci. V letadle cestovali většinou Srbští dělníci, pracující ve Švédsku. Pro uložení rakví s mrtvými jsem uvolnil kůlnu, kde byli několik dnů do jejich odvozu.

Chladné počasí ve dne a noční mrazíky zamezily jejich zahnívání. Dohledávání úlomků letadla a zavazadel cestujících trvalo ještě několik dní. Obyvatelstvo bylo vyzváno, aby veškeré nálezy odevzdávali v kanceláři statku, kde měli bezpečáči řídicí štáb. Trosky letadla se svážely na louku k trupu letadla. Tam neměl nikdo přístup. Asi po deseti dnech se bezpečáči stáhli a trosky na louce zůstaly. Koberečky, potahy sedadel a různé molitanové podušky si bezpečáči vzali. O zbytek se postaraly zlaté české ručičky. Za několik dní to u vraku vypadalo jako na Václavském náměstí v Praze. Plno aut a montérů, nejen z Děčínské ale i ze sousedního okresu. Ke mně se dostali zástupci jugoslávské letecké společnosti s objednávkou, abych zajistil likvidaci vraku. Nejlépe prý buldozerem vyhloubit prohlubeň a potom vrak zahrnout. Objednávku jsem jim potvrdil a už jsem si dělal plán, co to statku přinese za prodej barevných kovů. Všechno se odvíjelo trochu jinak, než jsem si představoval. Jediná výkupna vraků letadel v České

Lípě požadovala potvrzení, že ve vraku nejsou žádné výbušné předměty, tak jako kyslíkové láhve a podobně. To mi na krajské správě bezpečnosti v Ústí nad Labem vydat nemohli proto, že i kdyby vrak důkladně prohlídli, není záruka, že tam někdo nemůže něco dát. Jak čas ubíhal, tak na vraku mizely kabely, trubičky, hadičky, molitanové výplně, vše co se dalo odmontovat. Teď to vypadalo jako mršina ohlodaná od mravenců. Začali jsme tedy trup řezat autogenem a odvážet do kovošrotu v České Lípě. Pracovník, který viděl vrak před měsícem, se divil, jak jsme mohli v tak krátké době všechno tak pečlivě odstranit. Za dodaný hliník jsme utrhli devadesát tisíc korun a za likvidaci vraku letadla jsme fakturovali sto padesát tisíc korun. Zástupci letecké společnosti říkali, že na částce jim nezáleží, prý to stejně přeúčtují na mezinárodní leteckou pojišťovnu. Kolem našeho domu dopadl jeden cestující ve vzdálenosti 70 metrů a druhý ve vzdálenosti 150 metrů. Dopadající těla působily na zmrzlé půdě asi 10 – 15 centimetrů prohlubně. Tam kde prolétaly přes stromy, byly větve očesány, jako když mečem utne.

Po vesnici se později vyprávělo, že si někdo ponechal věci, které našel v lese. Věci se nacházely v okruhu několika kilometrů. Jestli někdo našel třeba cennější věc nebo peníze, těžko uvěřit, že to odevzdal na policii. Asi po půl roce našli kluci v lese rozbitý magnetofon. Použitelná byla jenom páska. Nahrané na ní byly Srbské písně.

V Srbské Kamenici jsme bydlely do půli roku 1988. Za tu dobu se letuška Vesna Vulovičová objevila v naší obci asi dvakrát nebo třikrát. Po zřízení střediskových obcí byla Srbská Kamenice začleněná do České Kamenice, a tak se oficiální uvítání provádělo na MěNV v České Kamenici.

Také okresní a krajské noviny psaly o havárii letadla DC-9 Jugoslávské letecké společnosti v České Kamenici. Nad naší vesnicí byl letecký koridor, kudy prolétalo denně mnoho letadel. Některé před Děčínem zahýbaly doleva směrem na Prahu, jiné udržovaly přímý let. Všechny létaly ve velkých výškách, zanechávajíce na obloze bílé šmouhy. Podle odhadu některých bezpečáků muselo k výbuchu dojít ještě nad územím NDR. Hranice NDR byla od místa dopadu letadla vzdálená vzdušnou čarou asi 8 kilometrů.

Počáteční nejasnosti o tom, kolik bylo v letadle celkem lidí, se vysvětlily až na druhý den v deset hodin dopoledne. Podle zakoupených letenek prý dva cestující do letadla nenastoupili, i když své kufry k přepravě odevzdaly. Spekulovalo se o tom, že to mohly být právě ti dva teroristé, kteří dali do svých kufřů časovanou trhavinu.

O letušce Vesně Vulovičové kolovaly různé fámy. Jednou to bylo, že novinářům řekla, že si už v životě do letadla nesedne, po druhé, že se Vesna zabila při automobilové nehodě. K havárii letadla první dorazili požárníci ze Srbské Kamenice. Sténání letušky zaslechl velitel požárníků Zdeněk Kubík. Vesna byla v době výbuchu v kabině, kde připravovala občerstvení pro cestující. Po nárazu letounu, tělem vyrazila příčku kabinky, což trochu ztlumilo další náraz do přední části letadla oddělující pilotní kabinu od prostoru pro cestující. Tyto úvahy jsem zachytil z rozhovoru, který mezi sebou vedli bezpečáci, kteří několik dní okupovali kancelář na hospodářství státního statku Srbská Kamenice.

Stěhování do družstevního bytu ve Vyškově – koupě chalupy v Dědicích

Když se Mirek s rodinou odstěhovali do Vyškova do družstevního bytu, který Alence zajistili rodiče, rozhodli jsme se, že se také přestěhujeme na Moravu. Zdravotní potíže, které neustále Olinu provázely, nás utvrzovaly v tom, že to podnebí má na její zdravotní stav špatný vliv.

Po několikátém čekání a uplatnění přednostního práva Olininy, dekretu 255, nám byl konečně přidělen na Letním poli byt 2+1. Mirek s Alenou měli v té době také byt 2+1 na Dukelské ulici. Jelikož měli dvě děti, byl pro ně jejich byt malý. Již několik let měli zažádáno o přidělení většího bytu, jejich žádost nebyla ale vyřízená. Napsal jsem tedy druhou žádost na družstvo, jestli by nám nemohli přidělit byt 3+1 s tím, že bychom si to s mladými vyměnili. Bylo nám vyhověno a tak se Mirek s rodinou nastěhovali do nového bytu 3+1 na Letní pole a my jsme měli dost času zařídit si jejich starší byt na Dukelské 20. Ze Srbské Kamenice jsme stěhovali jenom ložnici, svítidla, ledničku, pračku, televizi a spoustu beden a krabic se sklem, nádobím, lůžkovinami, ošacením.

Obývací pokoj, kuchyni, koberce jsme prodali paní Svobodové. Brutar, kamínka a nějaké drobnosti jsme dali do Křešic Rampasům. Stěhovali jsme se na dvakrát naším nákladním autem Avii 20. Při druhé jízdě jsme vezli také traktor RS-9, který jsme po cestě prodali v Golčově Jeníkově.

Do Vyškova jsme se nastěhovali v roce 1988 a v roce 1999 jsme si náš družstevní byt koupili do vlastnictví.

V roce 1989 jsme koupili ve Vyškově – Dědicích, bývalou zemědělskou usedlost naproti kostelu č. p. 33. Na tomto statku hospodařil 240 let rod Španělů a v poslední době Otevřelů. Usedlost byla po smrti starého pana Otevřela 8 let prázdná. Několik let o ni vedly soudní spor dědicové, později když se konečně

stal majitelem pan Otevřel z okresu Znojmo a chtěl usedlost prodat soukromníkovi, tak to městský úřad zarazil, že to koupí město pro zřízení nějaké komunální služby. Po delší době si to úředníci na městském úřadě rozmysleli a od koupě ustoupili.

Také soukromí zájemci, když usedlost pořádně prohlédli, tak zjistili, že jsou všechny budovy naplněny různým haraburdím, lisovanou slámou, senem, dřívím. Z obytné budovy byly vzaty jenom cennější věci a ostatní zůstalo netknuto. Skříně se šatstvem, hrnce se škvarkama, všechno plesnivé.

Konečně jsem přišel na několik litrů tekutiny, myslel jsem, že je to slivovice, ale podle nálepek se ukázalo, že je to svěcená voda z různých poutí, které starý pán Otevřel s procesím absolvoval.

Obytné části usedlosti bylo nutno okamžitě zbourat neb střecha byla zčásti propadlá a stěny z nepálených cihel po rozmáčení hrozily sesunutím. Pokud se chtěly zachovat hospodářské budovy, bylo nutné vybudovat nové střechy. Dva roky jsme nepřetržitě vynášeli a na zahradě pálili haraburdí. Stěny jednoho obytného domu byly asi 60 centimetrů silné a na druhé starší budově byly stěny jeden metr silné. Na skládku bylo odvozeno 65 nákladních vozů Tatra rumišť. Do kovošrotu jsme odvezli dvě auta Avia 20, kovového šrotu. Postupně jsme udělali nad hospodářskými budovami nové zastřešení, zabudovaly jiné okna a dveře.

Z bývalé konírny jsme vybudovali garáž s montážní jámou. Museli jsme vybudovat novou elektroinstalaci, vyvést nový odpad, vybudovat novou vodovodní šachtu. Od silnice jsme postavili novou zeď a vrata.

Jelikož obytná budova byla proti kostelu, podmínkou demolice bylo rozebrání cihly po cihle bez použití nějaké demoliční techniky.

Hospodářské budovy nejsou v současné době využívány, slouží zatím na odkládání nepotřebných věcí, jenom garáž a dílna se občas využije, když je potřeba nějaká údržba na autě. Před několika lety jsem Dědice přepsal na Mirka a Markétku. Na volném místě po zbourané obytné budově postavil Mirek obchůdek pro Alenku. Sešroubováním tří unimobuněk a zhotovením výlohy a předsíňky, vznikla poměrně prostorná prodejna.

Alenka tam vede textilní zboží, hlavně dámský a dětský sortiment, i potřeby galanterie. V poslední době zavádí do prodeje také prací a čisticí prostředky. Výhodou je, že se dá zajet až k obchodu autem.

Ohrožení života v míru i v době války.

Topení v řece Stubla v naší obci Peredilech

Že smrt utopením není bolestivá, jsem poznal ve svých pěti letech. To jsem se topil v naší řece Stuble. Koupat jsem se chodil každý den, plavat jsem ještě neuměl. Jednou jsem se dostal v záhybu řeky na hlubší místo a ztratil dno pod nohama. Mával jsem rukama, takže se mi hlava vynořovala do půli čela a polykal jsem vodu. Musel jsem mít oči otevřené, protože když jsem se blížil k hladině, tak byla voda světlá a když jsem se ponořoval, tak tmavla. Než jsem ztratil vědomí, tak jsem myslel na to, co bude říkat maminka, až se dozví, že jsem se utopil.

Starší kluci, co byli na břehu, nejprve mysleli, že dělám nějaké volovinky, ale když jsem se přestal vynořovat, tak pro mě jeden velký kluk vlezl a vynesl na břeh. Vytřepali ze mě trochu vodu a ještě jsem asi dvě hodiny ležel na sluníčku. Bolelo mě při polykání v krku. Prosil jsem kluky, aby našim nic neřekli. Báł jsem se, že dostanu výprask a že mě maminka už k řece nepustí. Ještě ten rok jsem se naučil plavat. V krku mě bolelo asi deset dní. Když jsem v roce 1992, při své první cestě na samostatnou Ukrajinu k řece zašel, divil jsem se, jak je možné, že jsem se v takové louži topil.

Černý kašel u dědy v Omelánštině

Celý život až do dnešního dne je mi záhadou, co to bylo a proč stále zaháním myšlenku, která mě pronásleduje jako černá můra. Když jsem byl nemocen, tak se rodina rozhodla, že by bylo lépe, aby si mě pánbíček vzal, když se o mě rodiče nejsou schopni starat, nebo to bylo součástí léčebné procedury, které se v té době praktikovaly. Byly mi tehdy asi čtyři roky. Byl jsem silně nachlazen. Dusil mě kašel. Spal jsem na lavici za kuchyňským stolem. Kašlal jsem celý den a celou noc. Na druhou noc mi babička a teta Vládova ustlaly u dveří do síně. Dveře moc nedoléhaly a hodně to od nich táhlo.

Talíř s mlékem pro kočku, který tam stál, byl pokryt ledovým škraloupem, když byl silnější mráz. Zase jsem celou noc kašlal. To už nebyl kašel, ale nějaké hýkání. Ráno mě zase ustlali na lavici, kde mi bylo teplo. Rozmluvu mezi babičkou a tetou jsem vyrozuměl, že mám černý kašel a dávali to do souvislosti, že má maminka souchotiny.

Ta kritická noc na podlaze u dveří měla zřejmě rozhodnout, zda budu žít či nikoliv. Další den a noc jsem už nekašlal. Nikdy jsem se nedokázal babičky nebo tety zeptat, jaký to mělo účel. To že ke mně nevolali doktora, bylo tehdy samozřejmé. Na takové prkotiny se peníze nevyhazovaly.

Žloutenka u strýce Věny v Ulbarově

Začalo to přesně 28. září 1942 na Václava. Byl jsem tehdy u strýce Václava v Ulbarově. Strýc byl nemocen a já jsem za něho oral nějaký úhor nebo jeteliště, už si to přesně nepamatuji. Bylo velmi sucho a šlo to velmi špatně. Václava jsem šel oslavovat do osady ležící mezi Ulbarovem a Omelánštinou. Byli jsme u někoho v bytě, kde byl nějaký Václav z mých vrstevníků. Tancovalo se při gramofonu a trochu se pilo.

Po půlnoci jsem přišel domů, ale do rána jsem neusnul. Příští dny jsem byl malátný, unavený a nemohl jsem spát. Když jsem práci dodělal, tak jsem se vrátil ke Kligrům a cítil jsem se velmi zle. Asi týden potom přijela na návštěvu teta Horáčková, podívala se na mě a řekla Ježíš Maria, dyť ty musíš mít žloutenku. Seš celej žlutej a bělmo očí máš úplně žlutý. Teta Kligrůvá si mě teprve prohlídla a poslala pro felčara z vedlejší vesnice. Byl to sanitář z bývalé carské armády.

Léčil všechny nemoci včetně porodu a trhání zubů. Léky tehdy pro civilisty žádné nebyly, tak se léčilo tím, co bylo k sehnání. Mě doporučil jíst co nejvíce mrkve a užívat hořkou sůl. Do sklenice vody jsem dával polévkovou lžici hořké soli a půl sklenice jsem toho musel třikrát denně vypít. Asi po měsíci jsem se z toho vyléčil. Tehdy umíralo hodně mladých lidí i na méně závažné nemoci jenom proto, že nebyla dostatečná lékařská péče a téměř žádné léky. Různí léčitelé dělali vše, co bylo v jejich silách, ale proti vůli Boží, jak tvrdili, nic nezmohou. V mém případě byla léčba našeho felčara úspěšná.

Partyzáni – ozbrojenci v roce 1942

Banderovci řadí jako pominutí. Bývalí spolužáci mi při náhodných setkáních vysvětlují cíle jejich hnutí. Aby mohla Ukrajina vzkvétat, musí být samostatná a vyčištěná od plevle, který ji po staletí dusil a hnětl. Musí být čistá jako slza. Proto je nejsvětější povinností Ukrajinských vlastenců, podřezat všechny Poláky, Židy, Rusy. Dále všechny komunisty, komsomolce, i když jsou ukrajinské národnosti. Poláky je nutno vyřezat až do třetího pokolení. To se týkalo hlavně smíšených rodin. Němce je nutno při ústupu odzbrojit a získanou zbrojí rozdrtit Rudou armádu. Češi po válce pojedou do Čech se psími spřeženími, tak jak na Ukrajinu přijeli. Máme prý štěstí, že jejich slavný básník Taras Ševčenko ve svém díle Kobzar zaujal přátelské postoje k Čechům.

UPA/Ukrajinská povstalecká armáda má už teď přes čtyřicet tisíc lidí ve zbrani a v praxi provádí svůj program. Teď když se přestali přátelit s Němci, přepadávají německé vojenské automobily a menší vojenské oddíly za účelem získání zbraní. Teď u nás ve vesnici zastřelili dva sovětské zajatce, kteří pracovali u sedláků. Za vesnicí na samotě vyvraždili rodinu Duškovou. Za oběť padli rodiče, dvě děti a babička. Položili je na podlahu, přikryli hlavy dekou a pak sekerou sekaly hlava nehlava. Byla to ryze česká rodina a důvod vraždy bylo asi vyrabování všeho, co se dalo odnést. Na samotě se to dalo v klidu udělat. Těžko bylo v té době poznat, kdo je kdo. Partyzáni, Banderovci i obyčejní bandité, hovořili Rusky i Ukrajinsky a každý se vydával za něco jiného, nežli byl. Za této atmosféry jednoho večera někdo bušil na venkovní dveře. Strýc ležel na kanapi a podřimoval, já jsem četl nahlas tetě román s červené knihovny a teta se služkou něco kutily v kuchyni. Já jsem řekl služce „*Opanasko běž otevřít,*“ v domnění, že to je někdo ze sousedů. Opanaska ale hned řekla, „*Nepůjdu, já se bojím.*“

Šel jsem tedy sám, ale pro jistotu jsem se zeptal, kdo je tam. Neptej se a otvírej. To mě trochu zarazilo. Hlas za dveřmi mluvil Rusky. Počkejte, řeknu to hospodáři. Šel jsem do kuchyně a říkám strýci, že jsou tam cizí lidé a mluví Rusky. Strýc šel do síně a ptá se, kdo je tam. Oni ho oslovují jménem a žádají, aby otevřel. Strýc aby získal čas, se dožaduje, aby mu řekli, kdo jsou a co od něho chtějí. Oni zase at' se neptá a otevře, že mu všechno uvnitř vysvětlí. Mezi tím teta zpanikařila, vyrazila okno ze staré kuchyně do zahrady na druhé straně domu. Okno nešlo otevřít, tak do něho silou vrazila, přičemž se rozbila tabulka a udělalo to dost velký rámus. Pak vyskočila na zahradu a dala se na útěk.

Po tom rámusu ve staré kuchyňce jsem se šel podívat, co se tam děje. Otevřeným oknem jsem viděl, jak jeden chlapík s puškou dohání tetu. Byl prosinec, na zemi leželo asi 20 centimetrů sněhu a venku bylo pěkně vidět. Ozbrojenec vedl tetu na druhou stranu domu ke vchodovým dveřím. Stará kuchyňka byla proti síni a při otevřených dveřích a okně bylo vidět ze dvora na druhou stranu domu, na zahradu. Teď jsem slyšel, jak teta v zajetí ozbrojenců volá na strýce: „*Sašo otevři, to jsou naši.*“

V tom jsem uviděl, jak se další muž s puškou blíží k oknu, možná chtěl vlézt dovnitř. Stál jsem za oknem a v ruce jsem měl lom, železnou tyč, kterou jsme používali k páčení. Říkal jsem si, že pokud vlez oknem dovnitř, tak ho praštím po hlavě, zmocním se pušky a potom se nějak ubráníme. Nenecháme se přece zavraždit jako Duškovi. S puškou jsem uměl zacházet dobře. Jednu jsem měl schovanou v lese. Při přechodu fronty si každý šikovný kluk nějakou zbraň opatřil. Když mi na to naši přišli, tak mi strejda řekl, že puška musí z baráku. Za nelegální držení zbraně hrozilo tehdy vyvraždění celé rodiny. Když strejda otevřel venkovní dveře, ozbrojenec uviděl, že nemá cenu lézt oknem a šel kolem baráku ke vchodovým dveřím. Všichni šli do pokoje, kde se svítilo.

Zůstal jsem v kuchyňce sám, cesta byla volná, rozhodoval jsem se, co udělat. Přes zahradu asi 30 metrů byla sousedovic stodola a pak další budovy. Mohl jsem se sám zachránit, ale co bude s našimi. Co když právě mým útekem jim uškodím, co když jim vlezu zbytečně do drápu. Ozbrojenci ve světnici se náhle rozpomněli, že slyšeli dva mužské hlasy a ptali se, kde je ten druhý muž. Teta i strejda začali volat: „*Véno pojd' sem, to jsou naši.*“ Teď bylo to nejtěžší rozhodování v mém životě. Na jedné straně volná cesta k útěku, na straně druhé vlézt do pastí, kde se mohlo stát cokoliv. Podle výslovností jsem se přikláněl k tomu, že jsou to Rusové, ale o činnosti ruských partyzánů se v našem kraji moc nemluvalo. Vraždění Poláků, Židů a ruských zajatců bylo na denním pořádku. Nevím, jak dlouho jsem stál a rozhodoval se, co udělat, volání tety a strýce neustávalo. Mně se těch několik vteřin zdálo být věčností. Nakonec jsem si řekl, co bude s ostatními, to čeká i mě.

Po vejítí do pokoje jsem ucítil hlavě pušky na zádech a přitlačili mě ke stěně. Vošacovali mě. V kapsách jsem nic neměl. Potom, když jsme se mohli otočit, nám řekli, že jsou ruští partyzáni a vědí, že je strýc řezník a oni že potřebují uzeniny. Strýc jim řekl, že teď ve válečné době nic neprovozuje, že jim může dát jenom kousek slaniny. Pak začali prohlížet místnosti. V jednom pokoji uviděli na hromadě oves a hned,

že si naberou čtyři pytle pro své koně. V ovsu byly moje nové vysoké holínky. Strýc je tam dal, aby dobře vyschly. Ty se jim také hodily. Strýc se ohrazoval, že má chlapce bosého. Oni zase říkali, že mají více bosých. Dobře to dopadlo ve staré kuchyňce, protože když byly otevřené dveře, tak zakrývaly topeniště a dvířka do udírny, kde bylo v té době plno uzenin, hlavně uzeneho masa a tvrdých salámů. Potom jim tetá musela udělat večeři, vajíčka na slanině a vypili láhev samohonky.

Dopadlo to dobře. Životy nám zůstaly. Potom přijeli ještě asi dvakrát nebo třikrát. Vždy se to obešlo jenom večeří a nějakými potravinami. Partyzáni byli jenom čtyři, měli bílé koně, v zimě byli dobře maskovaní. Nevím, jaké akce proti Němcům prováděli. O žádných jsme neslyšeli. Strýc předpokládal, že jsou usazení na nějaké samotě a vyjížděli jenom na lup. Potřebovali jenom přežít, než přijdou zpátky Sověti a potrebovali se chránit proti Banderovcům. Později se proslýchalo, že se spojili s jinou skupinou, která byla likvidována maďarskými vojáky, strážícími železnici v prostoru Ivačkova. Proslýchalo se, že prý partyzány udal přímo hospodář, u kterého se ukrývali, ze strachu před trestem, který by ho a jeho rodinu postihl, kdyby to udal někdo jiný. Skutečností je, že nad ránem obklíčili Maďaři stodolu a začali střílet zápalnými náboji.

Partyzáni viděli bezvýchodnost situace, spáchali sebevraždu a jejich těla uhořela ve stodole. Kdo partyzány ve skutečnosti udal, jsou jenom spekulace. Jak to ve skutečnosti bylo, se už dneska žádný nedozví.

Bomby na vesnici Novokrajev

Bylo to asi 1. července 1941, devátý den války Německa proti Sovětskému svazu. Neviděli jsme nějaký hromadný ústup sovětské armády. Viděli jsme jenom soubor stíhaček a sestřelených dvoumotorových sovětských bombardérů. Předěšlé tři dny projel obcí jeden sovětský tank a traktor Stalínek, který za sebou táhl mohutné dělo. Obsluha se ptala, zda v Ostrogu, kam směřovali, nejsou už Němci. Ostrog ležel na samé staré hranici a od nás to byla jediná ústupná cesta na východ. Z vyptávání rudoarmějců jsme poznali, že sami nevědí, kde je fronta, kde jsou Němci a že nemají žádné spojení se svou jednotkou. Minulý den v noci opustili před vesnicí dvě posádky protitankových děl, své pásové tahače a veškerou výzbroj a dvacet mužů prchalo přes vesnici k sovětské hranici. Ti nemuseli před Ostrog, protože bez vozidel se mohli přes řeku Horyň přepravit přívozem v obci Stádniky a odtamtud to měli ke staré sovětské hranici po vedlejších cestách asi 8 kilometrů. Ten kritický den jsme se strýcem řezali pod přístřeškem u stodoly dříví. Zaslechli jsme hukot letadel a vzápětí výbuch bomb.

Padli jsme se strýcem k zemi a to nám asi zachránilo život. V zápětí došlo k další explozi. Bomba, která dopadla asi 20 metrů od nás na zemědělský stroj a její další střepy, letěly nízko nad zemí. Nás zachránila hromada naštipaného dříví, které nás dělilo od výbuchu. Letadla byla dvě. Letěly od Oženina směrem na Rovno, podél cesty vedoucí naší vesnicí. Jedno letadlo shodilo dvě bomby na počátku vesnice, někde u Šebků, z toho jedna bomba nevybuchla a uvízla ve stropě obytné budovy a druhá vybuchla na dvoře, neudělala však žádnou škodu. Druhý letoun svrhl dvě bomby na sousedovic statek. V té době tam bylo středisko polní skupiny právě založeného kolchozu. Na dvoře bylo několik chlapů, kteří se dohadovali o tom, že si svoje stroje a potahy asi brzo rozeberou a zase budou sklízet každý na svém.

Jedna bomba spadla na kůlnu, ve které něco kutil děda Tučků. Ten byl na místě zabit. Druhá bomba dopadla na zemědělský stroj a velmi těžce zranila pana Schováňka do břicha a pana Jeníčka do kolena. Pana Schováňka hned vezli do nemocnice do Rovna 22 kilometrů. Nepodařilo se ho zachránit. Pana Jeníčka vezli do Rovna na druhý den, tomu tam amputovali nohu nad kolenem. Mrtvého pana Schováňka přivezli domů a pohřbili na místním hřbitově. Střepiny nasekané v prknech stodoly svědčily o tom, že bychom to se strýcem také schytali, kdybychom nepadli k zemi a nechránila nás hromada nasekaných polen. Při topení jsme nacházeli v topeništi kuchyňských kamen střepiny. Ty byly určený pro nás.

Na druhý den přijela do vsi německá hlídka na motocyklu a řekli nám, že německé vojsko je v české obci na Hlinsku. Podle nevybuchlé bomby u Šebků je poznat, že jde o sovětský výrobek. Spekuluje se, proč nás vůbec bombardovali. V obci žádné vojsko ani nějaká vozidla nebyly. Podle sovětských hodnot to bylo městečko. To dělaly ty střechy přikryté pozinkovaným plechem. Při projíždění sovětských vojáků vesnicí se vždy ptali, jaké je to město. Možná se jenom letci potrebovali zbavit nákladu a jistější bylo ho shodit na pokojnou vesnici nežli na německou vojenskou kolonu. Někteří vtipálkové říkali, že to bylo rozloučení s kulaky, když nás nestihli vyvézt na Sibiř.

Swedt am Oder – požár Operetenhaus

Z Zessenu nás asi dvacet chlapů posílají do Swedt an Oder na práci. Veze nás dlouhý Dán s autem na dřevoplyn. Naším úkolem bude vykládat v přístavu lodě. Po příjezdu nás ubytovávají ve skladišti, které je už zaplněno vzácným nábytkem, koberci, štosy látek a bednami s vzácným nádobím a ošacením. To jsme ale objevili později. Všechn materiál i to, co budeme vykládat, pochází z Paříže. Je to prý po Židech a je to prý určeno pro poškozence leteckým bombardováním.

My vykládáme nábytek a pokojová kamna, vozíme to do bývalé sušárny tabáku. Asistují při tom dva Němci pensisté. Jeden dohlíží na lodí, druhý to přebírá ve skladě. Naše ubytování sousedí s knížecím zámekem. Celý suterén je napěchovaný sušenými cukrovarnickými řízkami, v přízemí je vzácný starobylý nábytek, samé těžké kusy. V poschodí, kde jsme ubytováni, jsou stojací hodiny, police, skříňky, stoly, židle a křesla. Sál je rozdělen hradbou srolovaných koberců, rolí látek do výše asi dvou a půl metru. Po čase se začínáme zajímat, co je za tou hradbou. Přistavujeme k té hradbě stůl, na něj další stůl a vnikáme do zakázané zóny. Tam jsou hotové poklady. Všechno řádně zatlučeno v bednách, označeno cedulemi, spočítané kusy. Vzácné sklo a porcelán nás nezajímá. Otevíráme bedny s prádlem a obleky. Zpočátku si každý vzal jednu, dvě košile a jeden oblek. Bedny jsme zase řádně zatlukli. Postupem doby si někteří podnikavci vzali až dvacet košil a několik obleků.

Také bedny už nebyly řádně uzavřeny a na první pohled bylo vidět, že s nimi bylo manipulováno. Já jsem si se svým přítelem strejdou Michalem vzal také několik košil a dva obleky. Na práci jsme přijeli každý s nějakou taškou a teď už toho každý měl pořádný ranec. Také za tou hradbou to vypadalo jako po bitvě. Začal jsem z toho mít strach. To přece nemůže ujít pozornosti Němců, až budeme odjíždět. Také náš řidič dlouhý Dán nás může udat. Moc se s námi nekamarádí, také bydlí odděleně v restauraci Deutsches Haus, kam chodíme na jídlo. Usilovně přemýšlím, co máme s přítelem podniknout. Za rabování po bombardování se na místě střílelo. Jak by se asi posuzovala tahle krádež, je to na koncentrák nebo vězení? Posloužila mi náhoda. V kuchyni onemocněla jedna pomocnice a šéfová si žádala jednoho chlapíka na pomoc a to od oběda do večera. Já se ihned přihlásil. V kuchyni pracovala také jedna Litevka, která dobře mluvila Polsky. S tou paní jsem se spřátelil a dohodl, že ji před odjezdem přinesu nějaké věci a později by nám to přivezla do Berlína, kam bych si pro to přijel. Ona s manželem, který byl v invalidním důchodu, bydleli ve městě na privátu. Té paní jsem donesl také nějaké šaty a prádlo. Dověděli jsme se, že vykládáme poslední člun a po neděli pojedeme domů.

Jedno odpoledne asi ve tři hodiny slyšíme sirény, ale není to hlášení náletu. Drobně prší a občas zaburácí hrom. Někdo říká, že Operetenhaus bremt. Hoří naše ubytovna. Utíkám tam, také přijíždějí chlapi z přístavu. Budova je asi 60 m dlouhá, přízemní okna jsou zamřížovaná. Dovnitř se hasiči nemohli dostat, neb tam je jenom jediný vchod, masivní dveře jsou opatřeny pevným visacím zámekem. Hasiči jej už vyrazili, ale dovnitř se vejít nedá. Suchý lakovaný nábytek hoří jako pochodeň.

Už je tam několik hasičských sborů, přijeli také vojáci s hasičskou technikou. Stříkají jenom přes okna. Už se prolomila střecha, vzápětí také podlaha prvního poschodí. Můj ordonanc běduje, že nám všechno shoří. Říkám mu, že je to snad vůle boží. Kdo ví, jak by to dopadlo až by Němci zjistili, jak jsme tam hospodařili. Jdeme na druhou stranu budovy, kterou odděluje od zámecké zahrady železný kovový plot na kamenné podezdívce. Mezi budovou a plotem je asi čtyř metrový průchod, ve kterém mají nataženy hasiči hadice. Mimo hasičů a vojáků je tam pár dětí a čumilů. Také jsme se tam s přítelem podívali, ale v zápětí jsme vyšli mimo budovu a čumíme na ten hrozný požár.

Najednou nechceme věřit vlastním očím, celá ta stěna po celé délce se pomalu vychyluje, nabírá rychlost a žuchne do toho průchodu. Zasahuje ten ozdobný železný plot. Nikdo nemá šanci utéct. Jsme všichni nahnáni na vyprošťování zasypaných. Odhazujeme cihly za ten plot. Ty jsou rozpálené. Přijíždějí další vojáci, ty ale nemají také rukavice, proto hasiči lejou vodu na ty rozpálené cihly. Je nás asi dvě stě, dostáváme se k jednotlivým obětem. Vojáky dávají stranou, je jich asi osm a přikrývají je vlajkou s hákovým křížem. Několik civilistů a děti odvázejí auta. Nevíme kam. Říkám kámošovi: „*Tak jsme se dnes po druhé narodili. Měli jsme se tam ještě pár vteřin zdržet a byli by nás také vyhrabávali. Na noc jsme ubytování v prázdné tabákové hale.*“ Dostáváme jednu přikrývku a sedlák nám dovezl fůru slámy, kterou rozestýláme na betonovou podlahu.

Asi na třetí noc nás probudil hrozný rachot, to bombardují Štětín vzdálený od nás asi 55 kilometrů. Zajímavé je, že při příznivém větru to vypadalo, že je to naše město. Někteří utíkali z haly ven. Svého přítele jsem zadržel, ať klidně leží. Jeden splašený kamarád se bezhlavě hnal ven, přičemž narazil hlavou na kování traktorového vleku a ošklivě si rozbil čelo. V sobotu odpoledne je plánován návrat do Zessenu a

my máme na sobě jenom pracovní hadry a spoustu vši. V sobotu po ránu budeme chytat vši, pak se půjdeme do přístavu vykoupat a po obědě pojedeme domů. Dá-li se to tak nazvat.

V sobotu po snídani se pouštíme do vši. S kámošem sedíme stranou, přítel mě poučuje, že nejvíce se vši a hnidy drží ve švech košile. Já mu zas říkám, že ty vši nebudeme zabíjet, když se nás tak věrně držely a že je to proti příkázání božímu „nezabiješ“. Vytahuji z kapsy skleněnou tubu, kterou jsem našel na smetišti restaurace, kde jsem pomáhal, a vši do ní házím. „Podívejte se strejdo, dodávejte je také do té skleněné tuby, já mám pro ně uplatnění. Blechy ale neberu. Ty se snaží utéci jsouce si vědomy své viny.“ „To jsem zvědav, co máš zase za lubem.“ „Nebojte se, všechno vám později vysvětlím, ale je to přísně tajné.“ „Kolik těch vši potřebuješ,“ ptá se strejda. „Asi tak kopu,“ říkám, „může jich být i více.“ Já už musím vši nechat a jdu s chlapama do přístavu se vykoupat. Strejda neumí plavat tak s námi nejde. Z vlečného člunu slejzáme do loďky a z loďky skáče do vody.

Plaveme, kde jsou za pilíře uvázaný klády vorů. Tam odpočíváme, a když se vrátíme k lodi, zjišťujeme, že obruba loďky je namazaná térem. Proklínáme šifáky, není vidět ani jednoho. Nedá se nic dělat, vylézt ven je možné až za městem asi dva kilometry. Tam bychom po proudu doplávali, ale zase bychom se neměli do čeho obléknout. Nedá se nic dělat, lezeme na loďku a každému zůstává na břiše černý pruh. Ten se nedá mýdlem umýt. Chtělo by to benzín, ale ten my nemáme. Po obědě se loučíme s personálem kuchyně a odjíždíme do Zessenu. Správce tábora dobrosrdečný starý pán je spraven o tom, že jsme požárem přišli o všechny svoje svršky a že jsme zavšivení. Po příjezdu na lágr nám říká, ať ani neslejzáme z auta, že pojedeme do kasáren v König Wusterhasn, kde mají pojízdnou odvěšvárnu. Je to tam všechno dohodnuto. Po delším dohadování nás nahnali do nějaké kůlny, kde bylo speciální auto s kotlem, do kterého jsme naházeli všechny svoje svršky. Problém byl, co s tou tubou se všemi. V obleku jsem je nechat nemohl, to by nepřežily. Slejzal jsem jako poslední a tubu nechal na korbě auta, snad to náš šofér nebude kontrolovat. Dopadlo to dobře, po odvěšvení jsem na autě byl zase jako první a tubu strčil do kapsy. Když jsme se vrátili zase na lágr, tak nám správce řekl, že nám po neděli opatří nějaké oblečení. Skutečně asi za dva dny nás nechal nastoupit a každý dostal jednu novou košili. Materiál je divný, jak jsme později zjistili, po vyprání se ani nemusí věšet, zůstane stát. Chlapi říkají, že je to z kopřiv. Potom dostal každý jedny kalhoty, civilní, obnošené pod značkou „každý pes jiná ves“. Máme si to navzájem podle velikosti vyměnit. Teď přišly na řadu saka. Já dostávám černý sako, myslím, že je to plášť. Vezmu to na sebe a sedí to jak ulité. Ale co to chlapi se smějou, směje se i pán správce. Teprve teď mi došlo, že je to frak. Chlapi řvou smíchy, pan grof né nadarmo má denštika. Pan správce tábora pocházel z vesnice Zessen, do katastru, které náš tábor patřil. Půjčil mi kolo a poslal do vesnice za krejčím, který mi frak trochu zkrátil.

Přezdívkou pan hrabě mi ale na táboře zůstala až do konce mého pobytu v Zessenu. Jak jsem naložil se všemi v tubě, se zmiňuji v Kapitole 3, lotroviny a kanadské žertíky.

Jízda 8. 5. 1945, jako pohyblivý terč

Ten den mohl být můj poslední a byla by to škoda, když právě ten den podepsali Němci kapitulaci. To jsem ale ještě ráno nevěděl. Vypravil jsem se do okresního města Bruchsal, potřeboval jsem to okouknout, jak bude probíhat odvoz Rusáků do ruského sběrného tábora, zřízeného asi 30 kilometrů od Bruchsalu, prý v nějakém zámku. Jel jsem na kole polní cestou podél vodního kanálu vedoucího rovnoběžně se státní silnicí ve vzdálenosti asi půl kilometru. Místo, kde stály připravené americké nákladní vozy študobakry, jsem našel a viděl, jak se Rusáci muži i ženy se svými svršky stahují k místu, jak měli dva ruští repatriační důstojníci stůlek a zapisovali si příchozí. Já jsem se ometal okolo, tak mě oslovili: „Tovaryš pojed' se zaregistrovat,“ a divili se, že nemám mimo kola žádný bagáž. Já jsem jim ale odpověděl, že jsem Polák a půjdu do polského tábora. Každý pořádný Rusák měl několikrát hodinky, jízdní kolo a pokud možno patifon/gramofon bez trouby.

Ti nejpodnikavější měli také motocykly. Stáli tam tři připravený jet za kolonou aut. Nepojízdné motocykly se na auta nakládat nesměly. Jeden ten motocyklista měl smůlu. Jeho motocykl DKW 200, ne a ne nastartovat. Měl tam uvázanou nějakou baterii, ale ta neměla s magnetickým zapalováním nic společného. Už byl dán pokyn k nastupování a odjezdu a jeho motocykl ani neblaf. Říkám: „Kamaráde zaměníme to.“ Já to možná dám do chodu, jestli seženu cívky a ty budeš mít alespoň pěkné kolo. Podívej se, dynamo funguje, přední i zadní světlo svítí a gummy jsou jako nové. Rusák měl své věci na autě a v poslední chvíli bafnul moje kolo a hnal se k vozu, aby mu neujeli. Já jsem odvezl motocykl kousek do aleje, odpojil jsem nepotřebnou baterii, seřídil a vyčistil, odtrhl přerušovače zapalování a motocykl nastartoval.

Na silnicích stály ještě vojenské kontroly, tak jsem se rozhodl jet zase polní cestou podle kanálů a lesem. Mezi Bruchsaalem a Neudorfem byla ještě jedna vesnice, na jméno si nevzpomínám. Tam byla také posádka francouzských Marokánců. Ty když viděli jet civilistu po polní cestě, tak jim to bylo podezřelé a začali po mně střílet. Já jsem střílení sice slyšel, ale nenapadlo mě, že je to po mně. Teprve když jsem viděl, jak se rozstříkuje voda na kanále, došlo mi, že je to určeno mně.

Vojáci měli zřejmě špatně nastavený náměr na puškách. Vzdálenost zřejmě větší než předpokládali. Já jsem se honem nemohl rozhodnout, co udělat, zda zastavit a dát ruce vzhůru nebo přidat plyn a co nejrychleji zmizet. Podíval jsem se ještě do vesnice a viděl jsem, jak za zděným plotem asi deset vojáků po mně střílí. Jelikož ten nejhorší úsek, kde jsem byl nejbliže na dostřel, byl za mnou, a já se už od nich vzdaloval, rozhodl jsem se, přidal plyn, a jak to bylo jenom po té polní cestě možné jsem upaloval do Neudorfu.

Do vesnice jsem zase přijel polní cestou od lesa. To už bylo odpoledne asi čtyři hodiny. Na ulici stálo plno vesničanů. Ptám se hospodyně, paní Heilové, co se stalo, co se děje. „*Vencl je konec, válku jsme prohráli. Dneska jsme podepsali kapitulaci. A já jsem pořád věřila ještě před třemi týdny, kdy tady proletěly ty dva turbinen-jöger**“, že tu válku ještě vyhrájeme.“ „*Paní Heilová slyšeli jste tu střelbu před čtvrt hodinou? To stříleli Marokánci po mně.*“ Bylo by blbě poslední den války přijít o život.

*turbinek-jöger = tryskové letadlo

Pásový traktor ATZ, natáčení motorů klikou

Koncem roku 1951 byly do naší STS Žatec dodány pásové traktory s motory o obsahu asi 16 tisíc centimetrů krychlových. Motory se natáčely na benzín a po zahřátí na 90 stupňů se přepínaly na petrolej. Natáčely se klikou a to od spodní polohy tahem nahoru. Tlačit kliku dolů bylo přísně zakázáno, neboť v případě kopnutí bylo nebezpečí přeražení ruky nebo při zasažení hlavy zabití. Většinou byly magnety seřizeny tak, aby k zpětnému zážehu nedošlo. Znali jsme sílu kopnutí.

Motor byl čtyřválcový a obsah jednoho válce čtyři litry, při výbuchu byl velmi silný. Jednou při dlouhém zkoušení natočit motor, traktorista sháněl lano, že se nechá roztáhnout. Řekl jsem mu, ať počká, že to přece musí jít. Seřídil jsem plyn a zkusil to sám.

Párkrát jsem škulbl se zdola nahoru, ale motor nenaskočil. Naštval jsem se a začal točit kolem dokola. Po několika otočeních nastal zážeh, zrovna když jsem tlačil kliku dolů. Klika se mi vyrvala z dlaně a při zpětném otáčení mi jenom škrtila o spánek hlavy.

Stačilo mít hlavu trochu níže nebo jiný sklon hlavy a asi bych to natáčení nepřežil. Později bylo všech sedm traktorů, které traktorka vlastnila, převedeno do mé brigády v Drahomysli. Všechny traktory jsem přestavěl na PROPAN-BUTAN a jezdili jsme orat po celém okrese. Traktoristy jsem důrazně varoval o nebezpečí natáčení motorů tlakem na kliku dolů.

Přeprava elektrického čerpadla po transportním pásu

V době vojenské služby jsem nasazen do vojenských báňských oddílů na šachtu „*Partyzán Slánský*“ v Záluží u Mostu. Koncem brigády se mi podařilo přejít z rubání k vodoinstalatérům. Na své směně jsem měl na starosti osmý revír/pole. To znamenalo natahovat přípojky do razících se chodeb, udržovat rozprašovače na přesypech, opravovat a vyměňovat čerpadla čerpající vodu do sběrných jímek, odkud je mohutná čerpadla poháněla až na povrch 240 metrů. Také docházelo k haváriím, kdy těžní vozík při vykolejení prorazil potrubí a to bylo nutno průraz uzavřít takzvaným cípantem nebo vyměnit celou trubku.

Jednou jsem potřeboval vyměnit čtyřstupňové čerpadlo, až na konci našeho revíru. Vzal jsem ho ze skladu, který se nalézal u těžní věže a na bantamovém vozíku dorazil k transportnímu pásu, po kterém jsem ho chtěl dopravit asi jeden km na místo určení. Tak se to běžně dělalo. Na transportní pás byly napojeny železné žlaby, které trhavými pohyby shazovaly uhlí z jednotlivých pracovišť. V místech, kde byl železný žlab vyústěn na transportní pás, byl průchod trochu zúžen a bylo třeba motor trochu vychýlit, aby zúženým místem prošel.

Transportní pás se pohybuje asi pětakilometrovou rychlostí a já jsem kolem něj šel a přidržoval jej neb na nosných válečkách moc nadsakoval. Později jsem si z lenosti dřepel na pás s tím, že mohu motor přidržovat i za jízdy. Asi u dvou přesypů se mi podařilo motor nasměrovat tak, že jsme bez problému

projeli. U dalšího přesypu byl železný žlab vysunut ke středu pásu příliš daleko a tak se tam motor zarazil. Já jsem nebyl na to připraven, tak se mi nepodařilo seskočit.

Pás mě neúprosně táhl k čerpadlu a já se neměl čeho chytit. Servalo to ze mě kalhoty a dřelo mi to kůži. Pochopil jsem, že musím stůj co stůj z pásu dolů, jinak mě to sedře na kosti. Ono se řekne skočit dolů, zkuste se odrazit, když vám stále pod nohama pás utíká. Byl jsem do půli těla nahý, přesto jsem sebou bouchl na bok a břichem se převalil přes okraj běžícího pásu a spadnul do chodby. Nebylo to vysoko, jenom asi 70 cm. Měl jsem sedřenou kůži na zadnici, boku, ruce i částečně na břicho. Čtrnáct dní jsem s tím marodil. Pro mistra jsem si do protokolu o úraze vymyslel pohádku.

Po sepsání protokolu mistr povídá: „*Tak to bychom měli pro komisi OBP, teď mi ale ty pitomče řekni, jak si se na tom páse svezl.*“ Vylíčil jsem celou pravdu. „*No ono nestačí, že jsi byl poučen a podepsal protokol o tom, co se nesmí dělat. Ty protokoly jsou zbytečná papírovina. To by se měl každý posadit holou prdelí na pás, chvíli tam přidržet a potom by to každý bral vážně.*“ Mistr Urban byl hodný člověk. Bylo mu asi padesát let. Na té šachtě pracoval od svého mládí i za okupace. To se důl jmenoval Herkules. Takové případy s mnohem horším koncem si pamatoval a nedal se jenom tak oklamat. Nás vojáky bral spíš jako svoje syny.

Projetí pod závory v Libočanech u Žatce

Za více jak čtyřicetiletého ježdění s motorovými vozidly všech druhů došlo k různým nebezpečným situacím, menším nehodám i drobným zraněním. Na projetí pod závory v Libočanech ale nezapomenu do nejdelší smrti. Mně se nic nestalo a na péráku byla jenom hnutá levá stupačka. Také kdyby mi někdo nabízel milion, abych to předvedl ještě jednou, tak bych to nebral. Svou roli v tomhle případě sehrál alkohol. Jednoho dne mi zavolal kamarád ing. Arcimovič, bydlící v Dobříčanech, zda bych s ním a manželkou nezajel odpoledne do Teplic, kde mají z nemocnice vyzvednou asi tříletou dcerku. Měl jsem tehdy nové auto POBĚDA, tak jsme pro dítě dojeli a dovezli do Dobříčan. Je dlužno říci, že jsem ještě za svobodna do domu Malinových, jak se rodiče mladé paní Arcimovičové jmenovali, docházel s partou svých vrstevníků na zábavné večírky.

Arcimovič byl také Volyňák a tak považovali mě za tu službu pohostit podle dobrého volyňského zvyku. Já zase abych neurazil hostitele, jsem několik štamprlat a jedno pivo vypil. To se mi mohlo stát osudným. Dojel jsem do Žatce, kde jsem na středisku ochrany rostlin garážoval se svým vozem. Auto jsem v pořádku zagarážoval, vyvezl motocykl JAWA 250 Pérák, že pojedu domů do Nového Sedla vzdáleného od Žatce asi 9 km. Začalo se stmívat a tak jsem chtěl zapnout světlo, ale to se nerozsvítilo. Myslel jsem, že je spálená pojistka, že to budu muset opravit. Potom jsem se rozhodl, že ještě není taková tma a za deset minut budu stejně doma a ráno se na to podívám.

Na té cestě jsou dva železniční přejezdy. Jeden před obcí a druhý za obcí Libočany. Jezdil jsem tudy dvakrát denně několik let a znal jsem ty přejezdy jak své boty. Když byly někdy závory zavřeny a já nechtěl čekat, tak jsem musel klacky asi deset centimetrů přizvednou, aby mi prošla parabola světloometu, a motocykl jsem protlačil. Závoračka mi několikrát nadávala. Ten kritický den jsem sjížděl k trati asi 70-ti kilometrovou rychlostí v dobré náladě a bezstarostně, jako kdyby tam žádný přejezd a žádné závory nebyly. Když jsem se přiblížil k závoram asi 25 metrů, s hrůzou jsem zjistil, že jsou staženy. Bylo mi hned jasné, že nemohu uhnout ze silnice neb na pravé straně stojí mohutné kaštany a na levé straně je betonový telegrafní sloup. Závora že je moc silná na to, aby se dala tělem přerazit, také se nedá podjet, to mám vyzkoušený.

Kolik času je zapotřebí na ujetí 25 metrů rychlostí 70 kilometrů. Dvě nebo tři vteřiny. Nikdy bych nevěřil, jak rychle mozek zapracuje v krajní nouzi. Myslel jsem určitě na manželku a syna, co budou dělat, až se dovědí, že jsem se zabil na přejezdu v Libočanech. Co budou říkat Horáčkovi, kteří bydlí kousek od přejezdu, až se dozvědí, že ten člověk co se zabil na přejezdu, je jejich synovec Věna. Také mi proletělo hlavou, co řeknou v podniku, když budu v tomto měsíci už druhý případ, že se zabil na motorce vedoucí střediska. Asi před čtrnácti dny se totiž zabil vedoucí střediska Bitozeves, když v serpentíně narazil na neosvětlenou větřiesku. Randil tam voják.

Po vyloučení všech možností záchrany mi zbyla jediná a to padnout na silnici a smykem se dostat pod závory. Šlápl jsem na brzdu, až se kolo zablokovalo, motocykl jsem povalil na levou stranu. Řídítka jsem stále pevně držel. Viděl jsem, jak se závora rychle blíží k mé hlavě. Ještě více jsem vychýlil hlavu doleva a myslel, že teď přijde konec.

Slyšel jsem jenom šramot a najednou jsem zjistil, že jsem za druhou závorou. Řídítka pořád pevně svírám oběma rukama, pravou nohu mám na páce nožní brzdy. V tom projíždí motorový rychlík

Plzeň-Liberec. Je mi jasné, že kdybych měl menší rychlost a nedostal se až za druhé závory, stěží by se mi podařilo z tratě utéci před příjíždějícím rychlíkem. Odstrkuji se levou nohou, abych postavil motorku, zvedám tašku, kterou jsem měl položenou na nádrži. Motor neběží a tak se s vypnutou spojkou odstrkuji a motorka se z kopce rozjíždí. Závorářka za mnou něco křičí, jako pitomče. Má pravdu. U druhých závor jsem už úplně střízlivý. Teprve doma v kuchyni se mi roztrásla kolena, ale nic jsem rodině neřekl.

Ráno, když jsem měl jet do práce, jsem zjistil, že mám levou stupačku ohnutou úplně dozadu, musel jsem do práce jet s nohou na bloku motoru. Toho jsem si ale při odjezdu od šranku nebyl vědom. Také když jsem chtěl opravit pojistku světel, zjistil jsem, že je v pořádku. Neměl jsem zřejmě jenom dopnutý klíček. Tuto příhodu jsem měl vždy na paměti při svých jízdách na motocyklu. Na motocyklech všech značek jsem za život ujel asi sedm set tisíc kilometrů.

Střet s motocyklem JAWA-350

Mám v úmyslu jet na hospodářství Růžová, už si nevzpomínám v jaké záležitosti. Vyvádím služební motocykl ČZ-175 na ulici. Z okna na mě volá babička Černá, poslední obyvatelka naší budovy – bývalého chudobince. „*Pane Pěnička, nejezděte nikam, bude pršet, podívejte se, jak se to zatahuje od Růžáku.*“ Říkám: „*Paní Černá, než začne pršet, tak jsem v Růžové.*“ Z České Kamenice, kde máme ředitelství, to je do Růžové asi 11 km. Nastartuji motocykl a jedu. Jedu trochu rychleji, než by se ve městě mělo. Paní Černá mi nasadila brouka do hlavy, obávám se, že mě ten déšť může přece na cestě chytit. No co, do Srbské Kamenice dojedu a pak uvidím. Vjíždím do mírné zatáčky. Proti mně jede povoz naložený senem. To je náš kočí z Filipova. Co je za povozem nevidím, ani mě to nezajímá, moje polovina vozovky je volná.

Najednou proti mně, jako blesk, se objeví motocyklista se spolujezdcem. Čelní střet je neodvratný. Motocyklista chce ještě zachránit situaci, strhává motocykl ještě více doleva. Jemu to sice pomohlo, ale můj stroj zachycuje jeho zadní část stroje a spolujezdkyni. Proběhne mi hlavou případ našeho stavebního technika, který leží už 10 dní v komatu v děčínské nemocnici. Úraz utrpěl také na motocyklu při čelním střetu s jiným motocyklistou. Odrážím se od stupaček, pouštím řídítka a letím. Slyším šramot, bouchnutí a křik. Doletěl jsem dobře. Sedím na zadku uprostřed silnice a neodvážuji se pohnout.

Zvedám jednu nohu, potom druhou, pohybuji rukama, zdá se, že nic není zlomeného. Zvedám se a běžím asi deset metrů zpátky k dřevěnému plotu, kde leží motocykl a nařikající žena. Je to paní Bílková, sestřička z nemocnice, její manžel pracuje jako technik v místních papírnách. Zmateně pobíhá kolem své ženy, má přeraženou klíční kost, ale ještě o tom neví. Křičím na našeho kočího, aby jel rychle k našemu ředitelství, aby zavolali sanitku. Je to jenom asi tři sta metrů a také nemocnice je necelý kilometr vzdálená. On říká, že to snad ani nebude zapotřebí, že žena už nenaříká. Ona nenaříkala, protože byla v bezvědomí. Přijela sanitka a odvezla je oba. Já jsem mu řekl, že motocykly budou na ředitelství statku. On doplatil na svou frajeřinu. Předváděl se, jak mu jeho nový motocykl jezdí. Na mém motocyklu bylo nutné vyměnit rám, přední vidlici a přední kolo. Paní Bílková měla přeraženou stehenní kost, zlomená žebra a jiné pohmožděny. Bílek měl zlomenou klíční kost a nějaké pohmožděny, které po havárii vůbec nevnímal.

Já jsem s toho vyvázl dobře. Až večer jsem cítil bolest v levém lokti a levou část zadnice jsem měl celou modrou. Policajti havárii vyšetřovali za svědectví našeho kočího. Věc byla jasná, pan Bílek velmi hazardoval, když předjížděl v nepřehledné zatáčce. Paní Bílková zůstala invalidní a silně kulhala na pravou nohu. Panu Bílkovi se taková kulhající žena přestala líbit a zachoval se k ní hanebně. Asi za rok si zažádal o výjezd do Švédska, kde měl bratra. Návštěva mu byla povolena. Bílek se již do Československa nevrátil. Jeho čin celé městečko odsuzovalo. Asi za další rok se se svou ženou rozvedl. Děti Bílkovi neměli.

Po prohlídce havarovaných strojů, nechtěli dopravníci věřit, že jsem z toho vyvázl bez zranění. Říkali, že většinou to odnese ten nevinný.

Havárie s FIAT-1500 v České Kamenici

Jsem ve funkci vedoucího závodu Srbská Kamenice. Agronom závodu Karel Kruliš mi sděluje, že ženské brigádnice za vsí dnes odpoledne dokončí třídění brambor a že bychom je měli nějak pohostit a poděkovat za výpomoc, neb je každou chvíli na něco potřebujeme. „*Dobře,*“ říkám, „*já zajedu do Kamenice, koupím nějaké zákusky, litr rumu, uvaříme jim kávu a grog, aby se trochu zahřály neb venku je již dost zima. Dole pod kanceláří máme kuchyni a jídelnu, tak to nebude žádný problém.*“ Nasedl jsem do

Fiatu a jedu do Kamenice pro zákusky. Do kopce jede Fiat pořád devadesáti kilometrovou rychlostí. Na vrcholu kopce se točí silnice mírně doprava. Trochu ubírám plyn. Vjíždím na krátký úsek asfaltu, který je trochu tmavší než ostatní šedý na téže vozovce.

Před chvílí začalo trochu mrholit a za autem zůstávají tmavé koleje. Najednou se zadní kola odlepují a vybočují do středu vozovky. Točím volant doleva, takových smyků jsem už vybral zvlášť v zimě. Auto jede jako po mejdle a nereaguje na volant. Dostávám se do pravé strany vozovky mimo asfalt. Je tam také mělký příkop a za ním alej silných kaštanů. Snažím se ještě dostat vůz mezi stromy, ale to se mi nedaří. Rychlost je ještě asi 80 km/hod. Auto naráží do stromů přesně uprostřed reflektorů. Předek uvízl na stromě a zadní část se posunula asi o dva metry po směru jízdy. To také trochu zmírnilo náraz mého těla na volant. Za jízdy jsem neměl zapnutý bezpečnostní pás, neboť jsem to považoval na tak krátkou vzdálenost zbytečné. Vší silou jsem se opřel do volantu, tak že jsem z něho udělal při nárazu elipsu. Levým kolenem jsem urazil klíčku na stahování okenního skla. Vylejzám z vozu a zjišťuji rozsah škody. Je potřeba nový nárazník, masku chladiče, chladič, kapotu motorů a co nejhoršího, pravá strana karoserie je sražená asi o dva centimetry dozadu, tak že pravé přední dveře jsou natlačeny na středový dveřní sloupek. Zajímavé je, že neprasklo přední sklo. Také dvojitě reflektory a blinkry zůstaly neporušeny.

Od Kamenice přijíždí náš traktor s vlekem. Zastavuji ho, aby řekl Krulišovi, co se stalo, také aby zavolal opravku. Ví, že mě to bude stát 100 Kčs pokuty za nezvládnutí vozidla, ale potřebuji to pro pojišťovnu neb mám havarijní pojištění. Nemít havarijní pojištění, tak bych nikam nic nehlásil a opravu si provedl sám. Auto jsem odtáhl do Lovosic, kde byla specializovaná opravna FIAT. Opravu mi provedli mizerně. Sražený předek nenatáhli do původní polohy. Po nehodě přicházím domů bez auta. To jsem nechal ve dvoře dílny našeho závodu. Olina už o mé havárii ví. Nenadává, jenom se ptá, jestli se mi něco nestalo. O auto se ani nezajímá, ví, že jsem si vždycky nějak poradil. Bolí mě levé koleno, ale snažím se nekulhat. To koleno mě bolelo déle než rok, ale u lékaře jsem s tím nebyl. Znechucen špatnou opravou vozu jsem vypověděl havarijní pojištění. Za tu dobu co ho neplatím, bych si mohl koupit nový vůz.

Potom jsem měl havárii s vozem Tatra 603, ale to mi škodu hradil řidič škodovky, který nehodu zavinil, z titulu pojištění o zákonné odpovědnosti. Havárie s Fiatem mě utvrdila, že je nutné do poslední chvíle dělat všechno možné k zmírnění následku nehody. Kdybych zavřel oči a pustil volant, kdoví jak bych dopadl.

Pochopitelně, že jsem měl několik menších nehod, o kterých nestojí za to psát. Jedna příhoda stojí za zmínku. Vezl jsem deset kombajnérů ze Žatce na neděli domů. Jel jsem s dílenským Žukem a v sobotu večer už každý chtěl být doma. Jel jsem rychle, co ten vůz dal. Když jsem kombajnéry rozvezl po místech jejich bydliště a přijel domů před vrata garáže, tak mi vypadla spojovací tyč řízení a pravé kolo se vzpříčilo. Po neděli jsem tyč připevnil drátem, aby kulový čep zůstal v lůžku a pomalu vůz dovezl do dílny. Vynadáno dostal mistr. Museli urychleně vyměnit oba kolové čepy a zase odvézt kombajnéry do Žatce. Co se mohlo stát, kdyby mi spojovací tyč vypadla třeba v 120ti kilometrové rychlosti, na to radši nemyslet.

Pracovní úrazy mé a Oliny

Já jsem v době mé pracovní činnosti utrpěl jenom jeden pracovní úraz, který stojí za zmínku. Takových menších úrazů, jako říznutí, vymknutí kotníku nebo sražení nehtu bylo více, ale to nepočítám. Vážnější pracovní úraz se mi stal na poli v Ličkově v roce 1951, den před velikonočními svátky. Několik našich traktorů provádělo přípravu půdy pod setí jařin. Jeden traktorista tahal smyk s traktorem Š – 30. Táhllo smyku měl zavěšené na horní závěs, takže jeho účinnost byla velmi malá. Řekl jsem mu, že si musí smyk něčím zatížit, aby měl nějaký účinek na srovnání půdy. Abych ho přesvědčil, stoupl jsem si na zadní část smyku a jeho účinnost se hned zlepšila. Po několika metrech mi noha uklouzla a smyk ji hrnul před sebou. Křičel jsem, aby zastavil, ale už bylo pozdě. Obě kosti v lýtku praskly. Ve výši asi 20 cm od paty.

Přiběhl další traktorista, nadzvedly smyk, já vytáhnul nohu a to jsem již věděl, že je zlomená. Traktorista odpojil smyk, já jsem doskákával po jedné noze k traktoru, usedl na blatník a jeli jsme k doktoru do Liběšic. Ten mi sice nemohl nikterak pomoci, ale měl telefon a zavolal pro sanitku do nemocnice v Žatci. Tu první noc, co jsem byl v nemocnici, přivezli asi sedmnáctiletého studenta brigádníka se zápallem slepého střeva. Na pokoj ho přivedli šofér sanitky se zřízencem. Prý ho budou ráno operovat. Chlapec se však rána nedožil. Jak nám později řekla sestra, prasklo mu slepé střevo. Mně po sejítí otoků kostí sešroubovali a sdrátovali. Hojilo se to velmi dobře a tak jsem byl do tří měsíců schopen práce. Co mě ale nejvíce mrzelo, to bylo to, že jsem se za dobu léčení zpravil ze 78 kg na 96 kg. A těch se nemohu zbavit.

Druhý případ byl malicherný, zato více nepříjemný. Stal se asi měsíc před odchodem do důchodu. Ve žních 1986, jsem na středisku v Srbské Kamenici vyndával žací nůž od kombajnů E – 512, který jsem měl zastrčený za vzpěrami ocelokolny. Vzhledem k špatnému přístupu jsem musel mít hodně vztyčenou ruku a tlačít dopředu. Ucítil jsem bolest v rameni, ale nepřikládal jsem tomu větší pozornost. V průběhu několika dalších dní se bolest stupňovala a blížil se termín, kdy jsem měl jet na zájezd k Bajkalskému jezeru, který jsem dostal od závodní rady jako odměnu k odchodu do důchodu. Říkal jsem si, že takhle si nebudu ani schopen nést svůj kufr. Šel jsem tedy k našemu obvodňákovi, aby mi s tím něco udělal.

Ten mi rameno opíchal nějakou injekcí, dal mi pár balíčků vaty, abych to držel v teple. Večer asi v osm hodin jsem najednou nemohl dýchat a rychle se to zhoršovalo. Na prsou a na krku mě naskákala vyrážka a začal jsem se dusit. Telefon jsme neměli a shánět sanitku by bylo zdlouhavé. Olina proto poprosila našeho nájemníka, aby mě odvezl do nemocnice.

Tam jsem jim byl stěží schopen říci, co se mnou ráno dělal náš obvodní lékař. Dali mi nějakou injekci a za půl hodiny jsem byl dobře. Řekli mi, abych si pamatoval, že jsem alergický na Mesocein, ten má snižovat bolest. Že jsem to měl doktorovi říct. To jsem říct nemohl, protože jsem to nevěděl. V příštích dvou dnech mi začala slezkat kůže z dlaní a chodidel. To už ale byl nástup na zájezd na Sibiř. To jsem ještě nevěděl, co mě čeká. Na zpáteční cestě asi 5. října 1986 v Leningradě v průběhu dvou dnů jsem se svlékl jako had ze své kůže celý. Kůže se mi loupala bezbolestně a snadno. Mojí starostí jenom bylo v polední přestávce, když nás přivezli na oběd a pak večer a ráno, co nejvíce kůže ze sebe sedřít a spláchnout do záchodu. Dá se říct, že jsem se ze Sojuzu vrátil jako jiný člověk. Ve skutečnosti kůži, kterou jsem v Sojuzu nabytá a léta sebou vláčel po světě, sem jim tam nechal.

U Oliny byly ty pracovní úrazy horší. V traktorce, co si pamatuji, to byla otrava Nikotinem. To byla postřiková látka proti mšicím. Byl to velmi parný den a úplné bezvětří. Nikotin byl tabákový výtažek, který trávil nejen mšiči, ale i obsluhu postřikovače. Olina padla do bezvědomí ve chmelnici. Partáci ji vynesli za řadu a zavolali sanitku. V nemocnici v Žatci ji nechali asi tři dny a konstatovali, že byla přiotrávena nikotinem.

Druhý pracovní úraz byl horší s trvalými následky. Dvě party prováděly postřik s velmi nebezpečným přípravkem SYSTOX dováženým ze Švýcarska. Řidič, který obsluhoval postřikový stroj, byl starý alkoholik, jmenoval se tuším Burian. Ten po vyjetí z řady nestačil včas nacouvat, najel na okraj příkopu a stroj se převrátil tak nešťastně, že mu přilehl jedno nohu a jedovatý roztok se začal vylévat na něho. Olina a její spolupracovnice se snažily traktoristovi pomoci. Při zvedání stroje Olina uklouzla na polité trávě a dopadla na záda a to na kámen, který tam vyčníval ze země. Obsluhovatele ale zpod stroje vyprostily. Ten se opláchl čistou vodou, dal si dalšího loka a byl fit. Olinu odvezla sanitka do nemocnice, kde jí řekli, že je to jenom uhozenina a pustili ji domů. Teprve asi za tři měsíce, když ji vzali na rentgen, zjistili poškození páteře. Vyštípnutý dvanáctý obratel, prasklou plotýnku. Dali jí do sádry, ve které byla dva měsíce. Potom jí dali kožený korzet, který nosila několik měsíců. Nakonec dostala látkový korzet a léčení se táhlo velmi dlouho. Následky však cítí ještě dnes. Při větší námaze má silné bolesti páteře.

Další případ měla Olina, když pracovala jako civilní zaměstnanec u vojáků v Jánské. Pracovala jako skladová dělnice, kdy jí stihl slabý infarkt. To ji odvezla přivolaná sanitka do nemocnice v České Kamenici. Tam si pobyla jen pár dní.

Další případ, kdy musela být Olina odvezená z pracoviště, byl, když pracovala v Jetřichovicích ve škole v přírodě. Byla to tehdy nějaká srdeční slabost.

Další nebezpečný případ byl na cestě z Děčína, kdy jsme jeli z pohřbu tety Vendolské. Při jízdě autem se udělalo Olině tak zle, že chvílemi ztrácela vědomí. Museli jsme ji nechat v nemocnici v Čáslavi. Bylo jí velmi zle, když mi říkala kde má peníze na pohřeb a že umře. Byli s námi Vendolský z Lysovic a musel jsem je odvézt domů. Panímáma Vendolská také na tom nebyla se zdravím dobře.

Druhý den ráno jsem do nemocnice volal a domluvil se s lékařem, že pro Olinu v poledne přijedu. To jsem také udělal. Oni jí však vyšoupli z lůžka už v devět hodin a ona tam chuděra seděla skroucená tři hodiny na chodbě. Zkušenosti s lékařskou a nemocniční péčí máme dobré i zlé.

Rudolf Kleinert v ruském zajetí

Za mého působení v STS Benešov nad Ploučnicí jsem se spřátelil s vedoucím dílen, panem Kleinertem. Byl to velmi schopný a odpovědný člověk. Vyprávěli jsme si různé zážitky z války. Při jedné podnikové oslavě mi vyprávěl svůj příběh. Pocházel z německé rodiny. Rodiče měli domek v Novém Boru. Otec pracoval ve vagónce Česká Lípa jako mistr. Tam se také vyučil Rudolf strojním zámečnickem. Za

války musel narukovat do wehrmachtu a jako šofér – mechanik byl přidělený ke službě u plukovníka wehrmachtu a dostal skvělý vůz Mercedes 230 s otevírací střechou/kabriolet. Byli naveleni na východní frontu a Rudolf záhy poznal strasti ruských cest. Jako zdatný řemeslník a podnikavý člověk si věděl rady. Zhotovil si na zadní kola řetězy a zdárně projížděli tam, kde ostatní tlačili své vozy v blátě. Řetězy se jim hodily také ve sněhu. Opatřil si také let lampu, aby snáze nastartoval motor ve 30 stupňovém mraze. Prostorný vůz umožňoval vozit sebou hodně věcí od PHM počínaje po ND, náradí a proviant. Jelikož uměl česky, tak se snáze domluvil rusky a ještě před příchodem zimy vyšmelil pro sebe a svého šéfa filcové boty a kožichy. V zimě 1942 při bitvě o Stalingrad se jim na poslední chvíli podařilo uprchnout z uzavírajícího se obklíčení a to díky sněhovým řetězům a zásobě benzínu, kterou měl Rudolf stále ve voze. Jeho velitel byl voják každým coulem, ale ze staré školy. Nelíbila se mu ta jatka, která Němci prováděli na civilním obyvatelstvu, zacházení se zajatci a jiné nepravosti.

Na jaře v roce 1943, kdy se připravovala Kurská odvěta za Stalingrad, jel se svým velitelem a museli zastavit před mostem, po kterém německé strážce vedli sovětské zajatce. Venku bylo teplo, tak měli střechu staženou. Bylo to výhodné, že bylo lépe slyšet a vidět případný útok sovětských stíhaček. Když skupina zajatců procházela kolem jejich vozu, tak najednou jeden ze zajatců, zřejmě důstojník, vytáhl z kapsy kalhot bubínkový revolver a začal střílet na vzadu sedícího plukovníka. Zasáhl ho do krku a do ramene. Stačil vystřelit jen dvakrát, než byl německým strážným zastřelen. To snad zachránilo plukovníkovi život. Bylo nepochopitelné, jak mohli němci přehlédnout, že má u sebe revolver/nagan. Zřejmě při odzbrojování odhodil jenom prázdné pouzdro a revolver strčil do kapsy kalhot. Němci také přehlédli, že měl řemínek od revolveru na opasku, tak jak to sovětské důstojníci nosili. Rudolf ujížděl se svým šéfem na nejbližší obvaziště, kde mu zastavili krvácení. Odtamtud ho vojenská sanitka dopravila do polní nemocnice. Dále ho sanitní letadlo dopravilo do vojenské nemocnice v Lipsku a po vyléčení ho poslali na zotavenou do Paříže. Rudolf celou tu dobu popojížděl za svým šéfem, protože on trval, že chce svého šoféra.

Na tu dobu v Paříži vzpomíná Rudolf jako na nejlepší dobu svého života. Takových vysokých důstojníků tam bylo tisíce. Někteří tam proflákali celou válku. Přitom se měli dobře i jejich šoféři, sluhové, pucáci. Všichni se stravovali v důstojnickém kasinu, sice odděleně od svých šéfů, ale měli se jako prase v žitě. Nic na světě netrvá věčně a tak když Němci pořád ustupovali, Hitler vyhlásil totální válku a došlo i na pány v Paříži. Plukovník dostal rozkaz odjet na východní frontu ke svému pluku. Rudolf měl svůj vůz v bezvadném pořádku, zásobil se benzinem, nakoupil konzervy a koňak. Brzo ráno vyrazili a navečer už byli v Breslav. Tam už byl frontový zmatek. Vojáci, s kterými Rudolf mluvil, mu radili, aby zdrhnul domů, když má možnost. Možnost by byla, ale je to veliké riziko. Když ho chytí, tak ho zastřelí. Nebude nic riskovat, ono to nějak dopadne. Jeho šéf není žádný fanatik, nevadí mu, že Německo prohraje válku, ale nechtěl by se dostat k sovětům do zajetí.

V Breslavi nocují a na druhý den dopoledne plukovník na vojenském velitelství chce zjistit, na jakém úseku fronty se jeho jednotka nachází. Moc se toho asi nedozvěděl. Situace na frontě se prý mění každým dnem. Po obědě vyrážejí k frontě, směrem na Katovice. Moc nespíchají. Člověk prý nemá pospíchat do neštěstí. Jedou pomalu, proti nim jedou koňské povozy, traktory, civilní auta. To jsou všechno utečenci. Navečer by měli být už někde na polské hranici. Kolona koňských povozů ustala a sem tam potkávají vojenská auta s vojáky. Někteří vojáci mávají, aby se vrátili.

Na takové mávání plukovník nic nedá. My jedeme až na frontovou linii a tihle utíkají předčasně, zbabělci. Přijíždíme k vesnici, podle názvu by to měla být ještě německá vesnice. Stavíme u prvního domu. Všady je klid a plukovník rozhoduje, že tady přespíme a ráno budeme pokračovat v hledání našeho pluku. Teď na noc to nemá cenu, mohli bychom se dostat do nějaké šlamastyky. Plukovník usuzuje, že je vesnice prázdná a ty povozy, co jsme potkali, byly asi obyvatelé, kteří jsou odsunováni s frontového pásma. Na dvoře pobíhá ještě pár slepic, zřejmě je nestačili hospodáři všechny pochytat. Říkám plukovníkovi, že jednu chytnu a uděláme si večeři. Máme sice dost konzerv, ale ty se nám neztratí. Navečeřeli jsme se, něco vypili a zalehli. Na frontě je klid. Spíme spánkem spravedlivých.

Ráno vstávám první, abych připravil pro šéfa snídani. Dělam všechno, sluhu, pucáka, ordonance, šoféra i kuchaře. Vycházím na dvůr jenom v košili, že se v korytě u studny umeju. Dívám se, auto je v pořádku, a když se ohlédnou k vratům, tak nevěřím svým očím, ještě se ujišťuji, že to není sen, že jsem skutečně vzhůru. U vrat stojí tři sovětské vojáky se samopaly. Nekřičí, jsou klidní, jenom ukazují, abych šel k nim. Jdu k nim a oni se mě snaží německy ptát, kolik soldátů je v domě. Říkám jim česky, že jenom jeden, plukovník. Vojáci se radí, co mají podniknout, ale řešení přichází samo. Plukovník vychází na dvůr také jenom v košili a směruje ke korytu s vodou. Vojáci jdou rychle k němu a říkají: „*Hande hoch*,“

plukovník zvedá ruce, oni ho šacují, jestli nemá v kapse pistoli. Nemá u sebe nic. Může dát ruce dolů. Jdou s námi do místnosti, kde jsme spali, berou naše zbraně a plukovníkovu brašnu s doklady. Máme se obléci a pojedeme k nim na štáb.

Během čtvrt hodiny jsme v zajetí a takové to bylo krásné ráno, nikde ani výstřel. Na štábu říkají plukovníkovi, aby si vzal svoje věci, že ho povevou na štáb divize. Plukovník si bere pár konzerv, několik jich nechává mně. Když se chce se mnou dělit o koňak, tak to Rusové zakročují, zabavují ho, prý váleční zajatci nesmějí vlastnit i pít lihoviny. Dělíme se také o cigarety. Jsou z Paříže. Ani jeden z nás není kuřák, ale cigarety se mohou vždycky hodit. Loučím se s plukovníkem s těžkým srdcem. Choval se ke mně vždy slušně. Já jsem byl snad také dobrým šoférem. Dostal jsem se z každé šlamastyky. Slibujeme si, že po válce si budeme psát. Už ho odvázejí, ještě poslední zamávání a už jsme se od té doby neviděli. Způsob, jakým jsme se dostali do zajetí, byl pro nás největší životní trapas. Všechno to vyplynulo z velkého omylu. Ty auta s německými vojáky, které jsme ke konci naší cesty potkali, nebyli první zbabělci, kteří opouštějí frontu, nýbrž poslední, kteří se zachraňovali útekem před sovětským zajetím.

Vesnice, do které jsme přijeli, byla už obsazená sovětskou armádou. Uprostřed obce byla malá jednotka, která obsadila radnici a hospodu. O víc se nestarala. Vesnice byla vylidněná, tak se vojáci starali jenom o to, co by se dalo dobrého sehnat k jídlu a pití. Hlídky, která na nás ráno narazila, byla moc překvapená, kde jsme se tam vzali. Nakonec snad uvěřili, že jsme se přijeli vzdát dobrovolně. Já jsem u toho pluku popojížděl s mercedesem ještě několik dní. Dělal jsem menší opravy a seřizování na německých autech. Když se sešla větší skupina zajatců, tak jsem musel s nimi do zajateckého tábora. Odvezli nás až do Novosibirska. Tak odtud bych si utéct netroufal. V táboře byl hlad. Snad jediné, co nás drželo při životě, bylo to, že jsme dostávali každý den jednu polévkovou lžičku cukru.

Domů jsem se vrátil v roce 1948. Rodiče jako antifašisté nebyli vysídleni do Německa. Já jsem zase nastoupil do zaměstnání ve vagónce Česká Lípa. O dva roky později jsem se oženil s polskou dívkou, která pracovala v Benaru v Benešově. Tam jsme také dostali byt a já nastoupil zaměstnání v nově se tvořící STS.

Náhodné setkání – svět je malý.

Erich Koch, říšský komisař pro Ukrajinu

Na podzim roku 1941 jsem oral pole na kolonii za lesem. Bylo to asi 3 km za vesnicí v sousedství bývalé německé kolonie Marjanovka. Němci se odtamtud vystěhovali v zimě na přelomu roku 1939 – 40. U cesty, která se točila kolem našeho pole, stála za kopečkem zemědělská usedlost rodiny Hryciukové. Byl to bohatý sedlák, Ukrajinec, který si vzal za ženu Němku právě z té kolonie Marjanovka. Hryciukovi měli v době výjezdu Němců do Německa dva dospělé syny a dceru, která byla provdaná za Ukrajince.

Dcera se svým ukrajinským manželem do Německa nemohla a to bylo příčinou toho, že i staří Hryciukovi zůstali v Sojuzu. Zato jejich dva synové do Německa odjeli a za pár měsíců už sloužili ve Wehrmachtu a za dalších pár měsíců už pochodovali na Moskvu. Když jsem pracoval na kolonii, tak jsem vždy v poledne vodil k Hryciukům napájet koně. Znal jsem je dobře, strýc u nich kupoval prasata a hovězí dobytek na porážku.

Ten den jak jsem oral poslední brázdy kolem cesty, najednou u mě zastavil přepychový kabriolet. V něm sedělo pět Němců v hnědých uniformách. Ptali se, kde bydlí familie Hryciuk. Ukázal jsem jim, že za kopečkem asi 300 metrů. Ten jeden vystoupil, vzal mi norčák z ruky a pokynul, abych pobídl koně. Bylo vidět, že orat umí. Když jsme dojeli na konec brázdy, tak si sáhl na ornici, rozdrobil ji v prstech a říkal něco v tom smyslu, že je to velmi dobrá půda. Potom si ještě prohlídl chomouty, poklepal koně po krku a odjeli. Němci v autě současně s námi popojížděli autem a smáli se na celé kolo.

Na druhý den, když jsem zase přijel k Hryciukům napojit koně, jsem řekl paní Hryciukové, že včera se na ně ptali nějakí potentátníci. *„A víš chlapče, kdo to byl? To byl sám pan říšský komisař pro Ukrajinu Erich Koch. Já jsem asi před měsícem u něho v Rovně byla a ukazovala jsem mu fotografie mých dvou synů, kteří slouží v německé armádě. On slíbil, že se na nás přijede podívat a zároveň se podívá na bývalou německou vesnici Marjanovka, odkud se před rokem a půl vystěhovali Němci. Kamarádi pana Kocha se omlouvali, že se trochu opozdil a to proto, že pan říšský komisař měl práci, musel orat kus pole. Pan Koch se smál a říkal, že se alespoň přesvědčil, že si němečtí a čeští kolonisté vybrali dobrou půdu.“*

V té době jel pan říšský komisař bez ozbrojeného doprovodu. Němci se cítili bezpečně. Ukrajinská policie spolehlivě chytala podezřelé osoby. Sídlo říšského komisaře bylo v Rovně. Tam se také tiskly okupační karbovance (okupační peníze). Po válce jsem četl, že byl Erich Koch souzen a posléze popraven v Polsku jako válečný zločinec.

Kuchař v Americké kuchyni v Manheimu

Nastoupil jsem na práci v americké autodílně v Mannheim-Reinou. Nepotřeboval jsem peníze. Potřeboval jsem být zaměstnaný, abych mohl dostat přiděl benzinu na motocykl. V té době byl benzin na přiděl a nárok měl jenom ten, kdo byl někde zaměstnan, nebo podnikal. Bylo to dobré zaměstnání už proto, že jsme dostávali obědy ve vojenské kuchyni.

Moji němečtí spolupracovníci byli většinou propuštění vojáci ze zajetí. Ti ještě každé ráno přehrabovali odpadní nádoby, aby vylovili zbytky jídla odhozené americkými vojáky při večeři a při snídani. Jednou jsem si všimnul, že kuchař, který vydával jídlo, promluvil na jiného pracovníka kuchyně nepříliš dobrou Němčinou. Na druhý den jsem počkal při výdeji jídla na konec, abych s ním mohl navázat rozhovor. Zeptal jsem se ho německy, *„Ty ale nejsi Němec?“* *„Ne, já jsem Ukrajinec.“* *„Tak vida krajan a odkud pocházíš,“* ptám se. *„Já jsem ze západní, z Ostroga.“*

„Ostrog znám, často jsem tam jezdil za strýcem na jarmark. Já jsem z Novokrajeva,“ říkám mu. *„Já vím kde to je, já mám tetu v Oženině a často jsem za ní jezdil. Ona dříve za Poláků pracovala u pána na zámečku. Byla tam kuchařkou i mě nabádala, abych se vyučil kuchařem. Když přišli Sověti, tak pány vyvezli na Sibiř a ji nechali bydlet v zahradním domku. Na zámku udělali MTS a úřadovnu milice.“* *„Poslouchej, nejmenovala se tvoje teta náhodou Marta a nešňupala tabák?“* *„Jak to víš,“* ptá se překvapeně. Řekl jsem mu, že Marta chodila k nám a učila tetu dělat různé speciality francouzské kuchyně. S krajanem z Ostroga jsme se skamarádili. Chodil jsem pro oběd vždy poslední. Vždy mi dal dobrou porci, a když to šlo, tak mi strčil nějakou konzervu. Nabídl mi, že by mě mohl dostat k němu do kuchyně.

Já jsem v té době měl už jiné plány, tak jsem tu lákavou nabídku nevyužil. Kdo ví, možná by to mou životní dráhu nasměrovalo na jinou kolej. Kdo ví, co se stalo s mám kamarádem kuchařem. Když jsem odjížděl do Československa, tak jsme si slíbili, že si budeme psát. Nedošlo však k tomu. Byla to moje chyba.

Karlsruhe – Ing. Jamrich z Omelánštiny

Z Neudorfu jsem přijel do Karlsruhe vlakem. Vezl jsem asi šest litrů slivovice. U nádraží jsem potřeboval přestoupit na rychlodráhu vedoucí do Etlingenu, vzdáleného asi 7 km. Tam byl v bývalých vojenských kasárnách polský tábor pro zavlčené osoby na práci do Německa. Slivovici jsem vozil na prodej Polákům. Dva vagony rychlodráhy jezdily do Etlingenu asi ve 20 minutových intervalech. Sotva jsem vyšel z nádraží a vidím, že moje elektrika přijíždí na zastávku, utíkal jsem, abych ji stihl a nemusel čekat dalších 20 minut. Už se dala do pohybu, ale ještě jsem stačil naskočit na první schůdek. U vchodu stál muž, držel se madla u dveří a řekl, „*Lanksam, lanksam.*“ Ty dvě slova stačily, abych poznal, že to není Němec z 90% bych se vsadil, že je to Čech. Neuměl měkce vyslovovat I. To Poláci, Ukrajinci i Rusové dovedou. To dovedou i volynští Češi, kteří od malička přišli do styku s Polštinou a Ukrajinštinou.

Zeptal jsem se česky, „*Vy jste Čech?*“ „*Ano, jak jste to poznal?*“ „*No podle slova lanksam, nevyslovujete to měkce.*“ Zeptal se mě, jestli jedu do Etlingenu do polského tábora. Přisvědčil jsem a řekl, že tam jezdím často, že kšeftuji s Polákama. Ptal jsem se ho, odkud pochází z Čech, on mi řekl, že z Čech nepochází, ale to že já stejně nemohu znát. Že pochází z Ukrajiny z Volyně. „*Z jaké vesnice? Já jsem také z Volyně.*“

Říká, že z Omelánštiny. „*Já také z Omelánštiny, ale na vás si nepamatuju.*“ „*No, já nejsem rodák z Omelánštiny, byl jsem dělat učitele v matiční škole v Omelánštině.*“ „*Tak to je možné, já jsem chodil z Omelánštiny do školy do Hrušvice, do čtvrté, páté a šesté třídy, chodil jsem denně dvakrát kolem matiční školy, ale ve vnitř jsem nikdy nebyl. Tam se vyučovalo jenom do třetí třídy. Do první až třetí třídy jsem chodil v Peredilech a Novokrajově, podle toho, kdo si mě vzal na vychování.*“ Že mohl pan Jimrich působit na Omelánštině jsem se přesvědčil, neboť znal některé lidi kolem školy a moje kamarády. Po příjezdu do Čech jsem mluvil s některými lidmi z Omelánštiny a ti mi potvrdili, že tam Jimrich skutečně krátkou dobu působil jako učitel.

Pan Jimrich pocházel z bohaté rodiny. Otec jej poslal na studie do Čech. Inženýrský diplom nedostal, protože vedl veselý život. Penízky se kutálely, čas ubíhal. Otce přešla trpělivost a synáček musel domů. Doma si nechal říkat inženýr, aby nebyla ostuda. Vlivný otec mu sehnal místo učitele v matiční škole v Omelánštině. Ta měla jenom tři třídy a na to bylo Jimrichovo vzdělání dostatečné.

Při příjezdu do Etlingenu mě Jimrich zavedl na svou světnici, kde byl s dalšími Poláky. Na dveřích měl vizitku Ing. Jimrich, možná že Jamrich. Více o něm v kapitole Setkání s podvodníky, zloději a recidivisty.

Rejchrt – Mnichov – Křešice

Reichrta jsem poznal v táboře pro zavlčené osoby v Mnichově. Říkal mi, že se chystá do Čech nebo do Polska. V Zelově u Lodže prý má příbuzné. Já si nepamatuji, z jaké vesnice z Volyně pocházel.

Neměl jsem tehdy čas se s ním dlouho vybavovat. On byl v táboře a bylo o něho postaráno. Já jsem žil na privátě a musel se o sebe starat sám. Obchodní partnery jsem měl a s Čechy jsem měl špatnou zkušenost.

Nikdy by mě nenapadlo, že toho člověka potkám po šestnácti letech na zastávce autobusu v Křešicích u Děčína. Čekal jsem na autobus do Děčína a on také čekal na autobus, že jede do Jílového. Pracoval u nějaké stavební firmy a prováděli nějaké stavební práce v Křešické konzervárně.

Teď je se svou ženou v rozvodovém řízení. Děti nemají. On je také ve výpovědi a má sjednaný nějaký kšeft na Liberecku. S Reichrtem jsem se už nikdy nesetkal.

Simferuk – Jahoda, Peredily – Podmokly

Pan Jahoda byl obchodním náměstkem ředitele podniku KOH I NOR v Děčíně. Vyráběly se tam tužky, zdrhovadla, deštníky. Několikrát jsem s ním jednal ohledně zaměstnání našich žen, kdy na statku

nebyla v zimním období práce. Ve snu mě nenapadlo, že jsem s tím pánem chodil do školy, do první a druhé třídy u nás v Peredilech, kde byla škola v našem domě. Bylo to v letech 1932 – 1934. Mimo nás tam bydlely ještě dvě české rodiny. Ty jsem znal, ale jméno Jahoda jsem nikdy neslyšel.

Když se Mírek oženil, tak mi jednou jeho tchyně vyprávěla, že tam u nás v Děčíně žijí nějací Jahodovi, kteří pocházejí z Martinovky, v Lysovicích měli zabráno hospodářství, to pustili a koupili si něco v Děčíně. Jejich zetě bych měl znát, protože je v mých letech a pocházel také z Peredil. Namítal jsem, že mimo nás, Šlanghofu a Stárku tam jiní Češi nežili. Paní máma Vendolská mi řekla, že on se původně jmenoval Simferuk a je to Ukrajinec. Chodil za Jahodovou dcerou na Martinovku a přijal jméno Jahoda. Byl prý členem UPA, výjezdem do ČSR se vyhnul trestnímu stíhání. Tenkrát to představovalo 20 let Gulagu. Tady v Lysovicích a okolních vesnicích je hodně krajanů z Martinovky a Dembrovky, kteří o tom věděli, jak se to odehrálo v rodině Jahodových v roce 1947 před výjezdem do Čech. Proto jsem usoudil, že se odsunuli hodně daleko, aby se jejich tajemství nedostalo do nepatřičných rukou. Naši krajané nejsou udavači, ale náhoda je blbec.

V Děčíně jsem rodinu Jahodovu našel snadno, mají pěkný jednoposchodový dům v Děčíně – Bynově u hlavní silnice po levé straně směrem na Teplice. Doma jsem zastihl jenom starou paní Jahodovou. Ta byla celá vyplašená, když jsem jí řekl, že bych potřeboval mluvit s jejím zetěm, jestli mi může říct, kde pracuje nebo kdy bych ho zastihl doma. Pořád chtěla vědět, co mu chci. Trochu se uklidnila, když jsem jí řekl, že si můj syn vzal Vendolských dceru z Lysovic. A já že pocházím z Peredil jako její zeť, který se jmenoval Simferuk. Řekl jsem paní Jahodové, aby si nedělala žádné starosti, že o jejího zetě se zajímám jen proto, že jsme museli spolu chodit do školy. Když mi paní Jahodová řekla, že zeť dělá naproti v KOHINORce obchodního náměstka, tak jsem se začal smát. Paní se na mě dívala udiveně. „*Paní Jahodová, tak toho člověka znám už několik let.*“

Nikdy mě nenapadlo, že pochází z Volyně a do konce ze stejné vesnice jako já. Cesty páně jsou nevyzpytatelné. Pana Jahodu jsem navštívil v jeho kanceláři. Naposled jsme se na Volyni viděli před více jak čtyřiceti lety. Moc jsme si toho nepamatovali. On bydlel na chutorech směrem k Novosilkám, to bylo vzdáleno asi jeden a půl kilometru od našeho domu.

Bajč – Slovensko – úředník ze Štutgartu

Úřad repatriačního důstojníka ve Stuttgartu jsem v roce 1946 navštívil celkem třikrát. Poprvé v polovině roku 1946, kdy jsem se informoval na možnost reemigrace do ČSR. To mi bylo řečeno, že jako Čech z Volyně musím napřed do SSSR a odtamtud žádat o výjezd do ČSR. Podruhé jsem byl nahlásit odcizené doklady a peníze krajanem z Čech. A potřetí, když jsem v říjnu 1946, kdy jsem panu kapitánovi přivezl příkaz od jeho nadřízeného plukovníka z Heidelbergu, aby mě okamžitě dal na repatriaci. Papíry pro sběrný tábor v Mnichově mi vyplňoval civilní úředník. S tímto civilním úředníkem jsem se sešel asi po dvaceti letech ve vinném sklepě podniků velkovýkrmů v Bajči na Slovensku.

Dotyčný pán pracoval na ministerstvu zemědělství, na oddělení hlavní správy velkovýkrmů, úsek mechanizace. Byl tedy mým nadřízeným. Vidával jsem ho i dříve při jednání na hlavní správě v Praze. Nepoznal jsem ho po tolika letech. Toho večera jsme u stolu mluvili, co kdo dělal za války. Já jsem se zmínil, jaké potíže mi dělal náš styčný důstojník ve Stuttgartu, měl takovou modrou skvrnu na tváři.

Pořád mě odkazoval na Ruský sběrný tábor. Když jsem mu přivezl příkaz z Heidelbergu, tak konečně řekl úředníkovi, co tam seděl, aby mi vyhotovil papíry do sběrného tábora v Mnichově, odkud se vypravoval transport domů do Čech. „*Počkat, počkat, chlape jedna mizerná, už si na ten případ vzpomínám,*“ řekl Pražák. „*Ten papír pro Mnichovský sběrný tábor jsem ti vypisoval já, ten civil co seděl vedle.*“ Ten kapitán byl hrozný blbec a já jsem musel vést celou agendu a dělat mu i sekretářku. To setkání jsme patřičně oslavili. Při každé návštěvě Prahy jsem se u něho stavoval. Vycházel mi všemožně vstříc při přidělování strojů. Zděšení na okrese nastalo, když jsem přivezl pro podnik T-603. Doposud byly na okrese jenom na OV KSČ a jedna na ONV.

Soudní znalec – Poběda, Hlaváček

Bylo to asi v roce 1963. Na Václava 28. září si zapůjčil soudruh Václav Vondráček, zástupce ředitele pro věci politické, osobní auto Poběda a jel oslavovat Václava ke své přítelkyni do Děčína. Na druhý den ráno, 29. září se vracel do podniku, do České Kamenice a zřejmě ještě pod vlivem alkoholu

nevybral zatáčku a urazil v Markvarticích telegrafní sloup. Problém byl v tom, že auto bylo pronajato od soukromníka, pana Jaroslava Hlaváčka, ošetřovatele dojnic z Vysoké Lípy. Nechal jsem auto odvést na přepravním podvozku do autoopravny v Ústí nad Labem. Bylo nutné vyměnit karosérii, přední nápravu a chladič. Když přišla faktura za opravu, tak bylo nutné tu částku rozdělit tak, aby Vondráček zaplatil škodu a majitel Hlaváček měl zaplatit rozdíl v amortizaci za pět let.

To je tu hodnotu, kterou získal novou karosérií, chladičem a přední nápravou. Já jsem v té době dělal soudního znalce pro zemědělské stroje a případy, které se stanou na poli mimo veřejné komunikace. U soudu Vondráček nesouhlasil s částkou, kterou měl zaplatit a jeho advokát požadoval nový znalecký posudek, který by provedl znalec pro pozemní komunikace, protože se událost stala na veřejné silnici.

Na příští jednání přijel soudní znalec z Ústí nad Labem. Ten řekl soudu, že když vzal v úvahu pořizovací cenu vozu, jeho stáří a ujeté kilometry, tak dospěl ke stejnému výpočtu a neshledává na původním znaleckém posudku žádnou vadu. Po skončení soudního jednání mi soudní znalec z Ústí nad Labem řekl, abych na něho počkal, že mi musí něco říct. Počkal jsem na něho na chodbě. Když znalec vyšel, tak mi řekl, že je to na delší povídání, že bychom se měli na chvíli posadit v restauraci.

Ten chlapík mi byl moc povědomý, ale pořád jsem ho nemohl nikam zařadit. Pak se mi představil, že se známe ještě ze Žatce, kdy jsem mu umožnil udělat si řidičák, potom i kombajnérský kurz. On si pak ještě dálkově udělal strojní průmyslovku. Teď pracuje na KZS na mechanizačním oddělení a v poslední době dělá soudního znalce. To bylo všechno před desíti lety.

Z jinocha se stal mladý muž, proto jsem ho nemohl ihned poznat. Od soudu jsem jel s dobrým pocitem, že dobrý přístup k lidem se někdy vyplácí. Nabízel mi také, kdybych něco potřeboval na KZS a on mi mohl nějak pomoci, tak bych se měl na něho obrátit.

Hacmac – ředitel ústeckého rozhlasu

V době, kdy jsem byl ve funkci zastupujícího ředitele statku, přijel za mnou tajemník pro průmysl na KV KSČ, který měl u nás v Kunraticích chalupu. Byla to dobrá známost, protože jsme na jeho doporučení získali za cenu šrotu vyřazené obráběcí stroje z průmyslových podniků.

Toho dne přivedl sebou dalšího soudruha, o kterém řekl, že je to soudruh Hacmac, ředitel ústeckého rozhlasu. Ten prý má také chalupu v Kunraticích a potřeboval by od nás odkoupit kousek zahrady, tedy bývalé, teď to je tam zarostlé kopřivami a žádný to neužívá. V průběhu jeho výkladu jsem uvažoval odkud toho chlapa znám. Postava mi nikoho nepřipomínala, ale to jméno mi utkvělo v paměti. Najednou jsem si vzpomněl.

V roce 1951 jsme byli spolu v kurzu brigadýrů ve Mšenem – lázních. Hacmac tam tehdy asistoval jako nějaký instruktor, který vedl třídní knihu a měl styk s přednášejícími. A protože byl také Žatečák, tak jsme spolu seděli pětkrát na pivě. Když se soudruzi vypoovídali a dostatečně zdůvodnili, jaký užitek by to oběma stranám přineslo, tak jsem jim řekl: „*Podívejte se soudruzi, soudruh Hacmac je starý holomek. Jeho jméno mě straší 25 let v hlavě. Už deset let tady má chalupu a nepříjde se podívat na starého kamaráda.*“

Soudruzi byli trochu zaskočení, ale když jsem Hacmacovi připomněl kurz brigadýrů v Mšenem – lázně, tak si vzpomněl. Špatenka na to řekl: „*Tak já vás tady chtěl seznámit a vy se nakonec znáte už 25 let.*“ Ten odprodej kousku zahrady jsem Hacmacovi zařídil. Zval mě na chalupu, že tam mohu kdykoliv přijít, že je tam každou sobotu a neděli. Slíbil jsem, že se podívám, až bude tu zahradu dávat do pořádku, abych ho viděl také jednou manuálně pracovat.

Na chalupu jsem se k němu nedostal ani služeb Ústeckého rozhlasu jsem nikdy nevyužil. Špatenku jsem naopak obdivoval, jak si na chalupu dělal všechno sám od střechy počínaje, až po elektroinstalaci a vodoinstalaci.

Václavík – generální štáb – Praha

V roce 1976 bylo veliké sucho. Na pastvinách jsme měli přes dva tisíce kusů hovězího dobytka a vodní zdroje pomalu vysychaly. Dobytek nebylo možné na pastvině udržet, běhal a sháněl vodu. Pět set litrové nádoby z umělých hmot, které byly v té době v prodeji, nám chataři kradli a dělali si z nich bazény pro děti. My jsme potřebovali nádoby alespoň na 5 – 10 tisíc litrů. Manželka mi řekla, že u nich na útvaru mají pontony, které řezou a dávají do šrotu. To by byly vhodné nádoby. Vlezlo by do nich nejméně

15 tisíc litrů vody a byly dostatečně těžké na to, aby je někdo mohl ukrást.

Jel jsem za náčelníkem útvaru a ten mi řekl, že to bohužel nejde, aby mi ty pontony prodali za cenu šrotu, jak je už rozřezané prodávají do Kovošrotu Děčín. Pokud bych je chtěl získat, tak bych si k nim musel podat žádost, ono to služební cestou postoupí do Litoměřic na vojenskou ubytovací správu, ta to pošle na generální štáb ministerstva do Prahy, které o tom rozhodne. Potom to půjde zase stejným postupem zpátky. Kdyby jenom na tomto postupu záviselo napájení našich stád, tak by určitě pošly zizní.

Rozhodl jsem se, že na druhý den pojeďu do Prahy, snad tam ještě všichni nezblbli. Na generálním štábu mě po kontrole na vrátnici posadili do čekací místnosti s tím, že zavolají příslušného referenta. Ten přišel a představil se jako podplukovník Václavík. Já jsem ho hned poznal a dodal jsem: „*Václavík Václav z Dembrovky. Já jsem Pěnička Václav z Omelánštiny. Chodili jsme do jedné školy v Hrušici. S tvým bratrem Karlem jsem chodil do páté třídy, zatímco ty jsi seděl v šesté.*“ „*No jo, už si vzpomínám, o tom že Karel padl, víš?*“ „*Ano, říkali mi to v Čejkovicích. Vím také, že sis vzal Mařenku Baurovou a že jsi zůstal u armády. Že tě potkám tady, to jsem nečekal. To je po těch 37 letech opravdu překvapení.*“

Šli jsme k němu do kanceláře, něco jsme vypili, pokecali o společných známých a zatím nám jeho sekretářka vyhotovila příkaz pro posádku v Jánské, aby našemu statku bylo odprodáno 12 kusů vyřazených pontonů za cenu šrotu.

Na druhý den byl náčelník Jánské posádky velmi překvapen, že mám povolení k nákupu pontonů a že je chci už odpoledne odvézt. Vysvětlil jsem náčelníkovi, že to šlo tak rychle proto, že jsem trefil na frontového důstojníka a ne na byrokrata.

S Václavem Václavíkem jsem se už v životě nesešel. Vím, že zemřel poměrně mlád. Snad se ani nedožil důchodového věku.

Rost'a Hlaváček – setkání v Praze na SČVP

Rok 1993 jsem v Praze na setkání vedoucích regionu SČVP. Pan Rost'a Hlaváček je redaktorem našeho časopisu Zpravodaj. Příjmení mi není neznámé. Zrovna dědovi sousedi byli Hlaváčkoví, ale ti měli jenom dvě děvčata. Vzpomínám si, že když mi bylo asi 5 let, tak za mnou vždycky přišel Vladík Andělů a říkal: „*Pojď, půjdeme za holkama Hlaváčkovějma.*“ V čele dědova stavení byla hromada písku a tam jsme si většinou hráli. Občas tam přišli také jiní kluci, ale na ty si moc nepamatuji.

Když jsme se v Praze navzájem představili, tak jsem se Hlaváčka zeptal, jestli Hlaváčkoví v Omelánštině nebyli jeho příbuzní. „*Byli to sousedi mého dědy.*“ „*A tvůj děda byl Kitaj,*“ ptal se Hlaváček, „*tak já jsem Hlaváček, ale nahoře, jak se šlo do Ulbarova, toho ševce Hlaváčka syn. Ty baráky vlastně už k Ulbarovu patřily. U tvého dědy na písku jsme si občas hráli a také prali. To jsi mi kolikrát namlátíl.*“ „*Ježiš Marie, to si vůbec nepamatuju, to je mi moc líto,*“ říkám. „*Jo kamaráde, pozdě bycha honiti.*“ Potom jsme se domluvili, že jsme se naposled viděli na Václava v roce 1942, kdy jsem byl u strýce Vény a tam jak bydlel švec Hlaváček, stály ještě asi tři domy a v jednom z nich jsme slavili Václava. Byly tam nějaká děvčata a tancovali jsme při gramofonu. Po 50 letech to bylo zajímavé setkání.

Kordonec Stach – Peredily rok 1995

Je rok 1995. Konečně jedu po 52 letech na Volyň s cestovní kanceláří PANCEST ze Žatce. Jsem zvědavý, zdali stojí náš dům v Peredilech a jak to vypadá v Novokrajově a na Omelánštině. Když jedeme na třetí den našeho pobytu z Českého Malína po Mlynovské silnici do Rovna, dávám pozor, až budeme přejíždět řeku Stublu, odtamtud už bylo krásně vidět na náš barák, který stál rovnoběžně se silnicí. Střecha našeho domu byla přikrytá pozinkovaným plechem a za slunečního světla se nedala přehlédnout na míle daleko. Již jsme na mostě, vidím kopec Tepir, Šlanghoufův dům, ale náš barák zmizel. Původně jsem chtěl vystoupit, ale teď je pozdě odpoledne, bojím se, že když nenajdu žádného známého, budu mít problém dostat se do Rovna do interhotelu MIR, kde jsme ubytovaní. Nechci riskovat. Zítra si vezmu taxi. Na druhý den po snídani jdu na stanoviště taxiků, ptám se, kolik by stála cesta do Peredil. Taxikáři nevědí, kde to je. Vysvětluji jim, že naproti Satyjovu 32 kilometrů. Jeden taxikář chce 40 dolarů, další 30 dolarů. Vracím se k hotelu a ptám se starších lidí, jestli nejezdí do Mlynova autobus. Prý ano, ale jenom asi dvakrát nebo třikrát denně. Měl bych jít na autobusové nádraží a tam se to dozvím. Přímo u vchodu do hotelu stojí starší Moskvič. Vystupuje chlápek a ptá se, jestli nepotřebuji někam dovést.

Říkám mu, že potřebuji do Peredil 32 kilometrů, ale taxíky, že jsou moc drahé, že to zkusím zítra autobusem. „*Já vás tam dovezu levně,*“ říká ten pán, „*jak jsem se dozvěděl, že přijeli Češi, tak tady stojím. Víc jak 10 dolarů vás to stát nebude.*“ To je přiměřené. Říkám, aby počkal, že si vezmu z hotelu jenom nějaké věci a pojedeme. Jedeme, po cestě mi ten pán povídá, že sloužil v Olomouci a teď je už rok v civilu. Nadává na poměry na Ukrajině. On má vojenský důchod, který v přepočtu kuponů na dolary dělá asi patnáct dolarů. Ti kdo chodí do práce, dostávají v přepočtu asi 5 – 6 dolarů. Inženýři a doktoři 10 – 12 dolarů. Bordel je tady nevidaný. Autobusy sice jezdí, ale hodinová odchylka od jízdního řádu nehraje žádnou roli. Jedeme přes Veliký Špakov, bývalou českou vesnici, dnes to je podle našich měřítek středisková obec, pod kterou patří také Peredily. V Ivanyčích odbočujeme do Peredil. Přijíždíme k Šlanghoufovému kopci a vidím, že celá západní strana je odkrytá. Je tam asi na třech hektarech mohutná pískovna. Jsou tam bagry a buldozer.

Nákladní auto odváží písek. Jak jsem se později dozvěděl, půl Rovna bylo vystavěno z peredilského písku. Polovina historického kopce zmizela. Jedeme kolem Šlanghoufového baráku, za ním by měl být náš sklep, dále dům žida Šmilika. Nic tam není. Po pravé straně stával náš dům, ale dnes tam stojí jenom dva menší baráky a kůlna. Říkám řidiči, ať jeden dál asi půl kilometru by měly být na levé straně dvě usedlosti bratrů Lauriňukových. Byly to nové domy postavené těsně před válkou a pokud nepřišly ke zkáze za války, tak by tam měly stát. Tam by také měl bydlet můj kamarád Loňka Lavriňuk. Domy tam skutečně stojí. Jsou v poli asi 50 metrů od silnice. Zastavujeme a já jdu úzkou cestou k jednomu domu, zeptat se, zda tam bydlí Loňka. Na dvoře vidím stařenu a ptám se jí na rodinu Lavriňukovou. Říkám jí, že jsem syn Pepika, jak měl kovárnu a jak byla škola. „*Oj, milej zlatej, já jsem tě hned poznala. Já jsem Loňkova sestra, copak mě nepoznáváš? Také jsem chodila k vám do školy. Jo hochu Loňku zastřelili strybkí a mého otce zavraždili na silnici a moje děti teď bydlí v Rovně. Sem jezdí jenom na daču.*“ Ptám se, co se stalo s naším barákem. Ona říká, že ví jenom tolik, že když stavěli novou školu, tak plech použily na její zastřešení. Jestli chci, tak bych se měl zastavit na zpáteční cestě u jejího bratrance, ten bydlí v tom domě, co dříve bydlel kovář Nestler. Zve mě dál, ale já odmítám, že na mě na silnici čeká taxikář. Jedeme zpátky. V domě, kde má bydlet bratranec Loňky je zamčeno. Jdu do druhého pěkného domku s garáží.

Dveře jsou i tady zamčené. Už chci odejít, když ze zarohu domku vyhlídne asi sedmiletá holčička a říká, že děda je na zahrádce. Říkám jí, aby ho zavolala. Přišel asi 55letý pán. Říkám mu, že jsem přijel z Československa, že jsem se tady narodil a tady v těch místech stával náš dům. Jestli neví, co se s ním stalo. On říká, že slyšel, že tady stával velký dům a ten, že zbourali, když se stavěla nová škola.

„*Víte, já nepocházím odsud, tenhle domek jsem koupil před pár lety na daču. Postavil jsem garáž a pořád to tady zvelebují. Pocházím z Donbasu, pracoval jsem jako důlní inženýr. Byt mám v Rovně a tady jsme se ženou přes léto, v bytě je teď jenom tříadvacetiletá dcera.*“ Říkám taxikáři: „*Pojedeme, tady nezůstal už ani kámen na kameni.*“ Jsme na odchodu a ten pán říká, „*víte co, tady v tom posledním baráčku žije starousedlík ve vašem věku, možná on vám bude moc něco říct.*“ Zkouším tedy tu poslední možnost.

Jdeme do posledního domku. Je to spíše malá zemědělská usedlost. Zase je na dvoře děvčátko a ten pán se jí ptá, kde je děda. Děvčátko říká, že v kuchyni. „*Řekni mu, ať jde ven.*“ Děda vyšel, chlap 130kg, o hlavu větší než já. Nežli jsem stačil otevřít ústa, povídá: „*Véna.*“ Vyšla jeho žena a také povídá: „*Véna.*“ Já koukám vyplašeně a vůbec mi ti lidé nikoho nepřipomínají. Ten tlustoch povídá, „*Véna ty mě nepoznáváš? Já jsem přece Stach.*“ Chvilí jsem lovil v paměti a ptám se, „*Paraščin Stach?*“ Nechtěl jsem se zeptat Stach kryvijí Paraski. Tak byla ve vesnici známá. Jméno Kordonec mi nic neříkalo. Vyšla ze dveří také jeho žena a zavolala: „*Véna hde ty tut vziavsia?*“ Na tu paní jsem si vzpomněl, když mi připomněla, že jsem ji ve škole tahal za copy.

Podle příjmení jste ve vesnici některé lidi nenašli. Každý měl tzv. uliční jméno. Otce znali pod jménem Pepik a maminku pod jménem Mařenka. Já jsem byl Véna, Pepíkův syn. Bylo to snad proto, že nás vesnice přijala za své. Žida, co měl obchod a poláka Hájného nazývali jejich příjmením. To byl cizí element.

S tím Stachem jsem kamarádlil od 8 let. On potom šel do služby k panu Josefu Bačovskému na Kurdybaň jako pasáček krav a později jako orač. Já jsem také odešel k tetě do Novokrajeva, takže jsme se neviděli celých 60 let. Mě poznali, protože jsem si zachoval svou podobu z mládí. „*Je dobře že jsi přišel, pobudeš u nás aspoň na měsíc. Zítřa zabijeme prase.*“ Já jsem nevěděl, tak to tam chodí, tak jsem řekl, že musím být do devíti hodin v hotelu, jinak by mě hledali. Taxikáři jsem řekl, aby pro mě v osm hodin přijel. Bylo to všechno zbytečné. Ještě to odpoledne přijel z Rovna na návštěvu Stachův příbuzný, s kterým jsem se mohl svést do Rovna. Také z pískovny jezdili nákladní auta s pískem.

Ráno jezdil kolem Stachova domu autobus, kterým mohli čerpat důchodci bez placení. To jsem ale nevěděl. Stach uměl perfektně česky, Bačovský ho chtěl vzít sebou do Čech v roce 1947 jako rodinného příslušníka. Stachova matka to ale nedovolila. Co by si počala jako invalidní stará žena. Na Stachovi byla plně závislá. Stach se u Bačovských naučil hospodařit, a kdyby nepřišla změna v Sovětském svazu, tak jej možná přihlásili za kulaka. Měl čtyři krávy, jalovici, dvě prasnice, choval selata na prodej. Také hejno hus a jiné drůbeže. Pro syna a dceru postavil v Lucku domy. Syn byl profesorem na střední škole a dcera pracovala jako zástupce ředitele v interhotelu. Stach se svou ženou nevěděli, co by mi dali na cestu. Na stůl také snesli všechno možné od zavařených klobás po naložené houby. K obědu měli vareniky.

Stach se vždycky otočil, šáhnul za sebe do police a z čajníku naléval samohonku. To prý je Gorbačovka, když byl zakázán pálit samohonku, tak chodila milice v době svátku, či nějakých oslav a kontrolovala, co se pije. Proto vždy byla na stole kupovaná vodka a za stolem v čajníku samohonka. Neměl jsem ponětí, kde přesně stával náš dům. Stach mi ukázal, že dům stával tam, jak je zahrada a tady jak stojí jeho starý dům, chlév, kůlna a nový dům, to bylo boisko, tak se za Polska jmenovalo hřiště. To pojmenování se v obci ujalo snad proto, že tam před tím žádné hřiště nebylo a nebyl pro ně ukrajinský název. Ve 20 hodin pro mě přijel taxík. A já jsem musel, slíbil jsem, že příště přijedu na několik dní.

Ze všech dárek jsem si vzal jenom kousek slaniny, takové na čtyři prsty. Taková se u nás nesežene. Také prasata se u nás neopalují ale oparují. Zůstalo hodně otázek nezodpovězených. Se Stachem jsem se jenom podíval na hřbitov vzdálený asi 100 metrů. Ukázal mi hrob Mařenky Stárkové, která zemřela krátce po dvacátém roce. Zašel jsem také do pískovny. Tam mně nabízel buldozerista naftu, která vycházela po přepočtu na koruny asi 50 haléřů. Bědoval, že co má chudák dělat, že sem žádný cizinec nepříjde. Chlapi od nákladňáků ty mají lepší možnosti někde něco stělit. Náš autobusák říká, že autobus patří šroubárně Žatec a oni musí mít na každý nákup PHM stvrzenky od čerpacích stanic. Na zpáteční cestě do Rovna se ptám taxikáře, jak to je u nich s benzínem. On říká, že nejsou žádné problémy, on ale má v Moskvě Propan Butan, to že přijde levněji. Ptám se, kde se ten prodává. „Je speciální báza, kde se prodávají bomby pro domácnost 10, 20 a 30 kilové za normální cenu je ale neseženete.“ „Jak to?“ ptám se. „Představte si ten bordel u nás. Ty mafiáni přijdou na všechno jak vydělat a neporušit zákon. Já například volám do bázy zdali mají na skladě plyn. Dostává se mi odpověď, že tam není žádná informační služba a zacvakne telefon.“ „To mi nejde dost dobře na rozum, logika takového počínání.“ „Logika ta mafiánská je v tom, kdyby ten prodáváč plynu řekl, že plyn je, tak by mi ho musel prodat za úřední cenu. Říci že není, se bojí, protože neví, s kým mluví. Co kdyby to byl nějaký funkcionář a on by se dostal do maléru. Když řekne, že není informační kancelář, tak se nemůže nic moc stát. Já musím tedy jet na bázu a tam mi prodáváč řekne, že má poslední bombu, ale pro tu si má přijet zákazník. Kdyby mi ji prodal, tak by mu musel zaplatit určitou částku za marnou jízdu. Musím proto nabídnout, že mu ty peníze dám, jenom ať mi ten plyn prodá. Takhle to dělá s každým zákazníkem.“

Po příjezdu do Rovna mě ten řidič zve k němu na návštěvu. Odmítám, protože jsem slíbil, že budu do 9 hodin v hotelu. Škoda, že jsem si nevezl jeho adresu, o dva roky později bych býval jeho služby potřeboval.

Anna Hilbert Karlsdorf okr. Bruchsal, podivuhodná náhoda

Cesty páně jsou prý nevyzpytatelné. Jak se mohou naše cesty křížit a setkávat, ukazuje příklad paní Anny Hilbert. To je ta paní, co jsem ji z Německa přivedl Vládovi Končickému do Rapotína. Po narození dcery Boženky odešla se svým synkem do Německa. Její původně nezvěstný manžel se vrátil ze zajetí. U Anninyho bratra v Heidemühle zjistil, kde se Anna nachází a napsal jí, aby se k němu vrátila i s dětmi, že se na ni nezlobí. Anna usoudila, že bude nejlépe, když nechá holčičku u jejího otce Vládi Končického, kde bude o ni pečovat jeho matka a sestra Boženka, chlapce, kterého měla s Hilbertem, vezme k jeho tátovi. Chlapci bylo tehdy asi pět a půl roku. U Končického v Rapotíně jsem se objevil poprvé po deseti letech. To měl už Vládův novou manželku. Vzal si vdovu se třemi dětmi, Volyňačku po padlém Svobodovci. Všechny děti vyrůstaly v dobré rodinné péči. Po dalších třiceti letech, po pádu totality, jsme jeli navštívit Boženku Dusovou, sestru Vládičky, ve Velkých Losinách.

Ta s námi jela k Božence, která bydlela v Rapotíně. Bylo jí už 40 let, byla už ovdovělá. Bydlela ve vlastním nově postaveném domě, který krátce před smrtí manžela dostavěli. Boženka nám vyprávěla, že maminka když se vrátila do Německa, tak měla se svým mužem další dvě děti. Ti bráchové jí pomohli splatit dluh na domě, asi ve výši 80 tisíc korun. Ona se svými dětmi byla také u matky v Německu. Matka teď bydlí v Oberstdorfu v okrese Bruchsal. Bylo léto, tak se jezdili koupat na koupaliště do sousední

vesnice, už si ani nepamatuje, jak se jmenovala. Také se chodili koukat na provoz na dálnici z mostu, který ji překlenuval.

„*Tak počkej děvče, já ti řeknu, jak to bylo dál. K tomu mostu, co překlenuval dálnici, jste museli přijíždět lesem. Za tím nadjezdem přes dálnici jste jeli ještě kousek lesem do obce Neudorf a těsně za obcí bylo to koupaliště. Byla to vytěžená pískovna o ploše asi 8 hektarů. Na druhé straně je břeh asi 3 metry vysoký. Těžba tam byla zastavená, protože se to blížilo k obci.*“ „*No, jak to můžete vědět, tak přesně?*“ divila se Boženka. „*V té obci jsem více jak dva roky žil. V tom koupališti jsem se po dva roky koupal. Na provoz dálnice jsem se po válce s kamarádem jezdil dívat. Když jsi jmenovala okres, tak jsem zastříhal ušima a když jsi jmenovala obec, koupaliště a dálnici, tak jsem byl doma.*“

Stejně je to podivuhodná náhoda, že se dva lidé, dva lidé, které kdysi spojovala nějaká závažná událost, se dostanou do míst, nikterak významných v tom širém světě. Mám plnou adresu i telefonní číslo na paní Annu Hilbertovou. Netroufál jsem si jí doposud zavolat. Z té své němčiny si toho pamatuji velmi málo. Prosil jsem Boženku, pokud by se matka odvážila přijet na návštěvu k ní do Rapotína, aby mi zavolala.

Paní Anna Hilbertová si už na takovou cestu netroufla. Musí jí být už přes osmdesát let. Já si do Německa také volat netroufám. Já jsem ze své němčiny už 80 % zapomněl. Stejně je na tom i paní Hilbertová, z její češtiny jí asi v paměti moc neutkvělo. Při telefonickém hovoru nemůžete použít ruce, takže je to potom špatná domluva. Novokrajev – Čápy, žaby, cvrčci

Za další dva roky zase jedu s PANCESTEM na Volyň, mám v úmyslu zůstat v Peredilech alespoň dva dny. Chci se také podívat na hřbitov na Michalovku, kde je pohřbená maminka. Po příjezdu do Rovna, hned na druhý den zjišťuji, že nás je z Novokrajeva patnáct a dohadujeme se s řidičem, že mu dáme každý stovku, aby nás zavezl do Novokrajeva. Je to 22 kilometrů. My ale přes Tajkury nemůžeme, musíme přes Zdolbunov a Novosilky, takže to bude o pár kilometrů dál. Ze Zdolbunova vyjíždíme na silnici, která je samá díra. Řidič musí jet nanejvýš rychlostí asi 20 km/1 hod. V Novosilkách kam jsem chodil do školy, zatím nic nepoznávám. Silnice vede okrajem obce a je tam celá nová výstavba. Vjíždíme do Novokrajeva a zatím mi to nic neříká. Zmizely všechny hospodářské budovy, zahrady, chmelnice, ploty. Z hospodářských budov se postavily menší dřevěné domky. Jenom hospodářská usedlost Václava Hordějčuka stojí zachovalá. On se rozhodl v roce 1947 zůstat ve vsi a až do důchodu dělal předsedu kolchozu. Teď v důchodu organizoval kombajnovou sklizeň, byly zrovna žně.

Jak se dozvěděl, že dojeli krajani, tak přijel za námi gazíkem. Zavedl nás zkratkou na hřbitov. Tam ještě stojí pomníky s českými nápisy a kovovými zahrádkami. Každý tam hledal pomník někoho z rodiny. V levém rohu hřbitova, kde bylo ještě volné místo, zarostlé kopřivami jsem se díval, jestli tam Sověti nepostavili nějaký pomník svým rudoarmějcům, kteří byli Němci zastřeleni na pochodu do zajateckého tábora v Rouně. Kdepak, Stalin neodpouštěl ani mrtvým. Ze hřbitova jsme šli k církvi, ta byla v pořádku a nově oplocená. Stavili jsme se u školy. Tam jsme se nedostali, byla zamčená. (Byli prázdniny). Potom se každý rozeběhl ke svému bývalému domu. Noví usedlíci byli velmi špatní hospodáři. Všechno co se dalo spálit, spálili, ale ani jeden stromek nikde nevysázeli. Když jsme se asi za tři hodiny sešli, tak jsme měli smíšené dojmy. Míla Příbylů říkal, že když uviděl, že kopřivy na zahrádce pomalu přerůstají okna obytného domu, tak si ani netroufál zajít dovnitř. Někoho radostně uvítali a někde byli vystrašení, že si Češi přišli pro svoje domy. Na domech Honzy Chmelíka a Andělových byly propadlé střechy. Nicméně tam lidé žili a zřejmě nemínili nic opravovat. Teta a strýc Kligrovi měli starý dům.

Nepočítal jsem s tím, že bude ještě stát. Měli jsme vysázenou novou zahradu ovocných stromů, tam by mohl ještě nějaký strom stát. Docela určitě tam bude smrk, který stál u vjezdu do dvora a lípa na dvoře, pod kterou bylo tak pěkné posezení za horkých dnů. Bohužel mimo studny jsem nenašel nic. Ani ze živého plotu podél cesty nezůstala ani větvička. Sousedi zase měli cihelný dům a ten stál. Dovnitř nás ale jeho majitelka nepozvala.

Za sousedovým domem pana Zajíce stával velký dvouposchodový mlýn pana Kazilovského. Mlýn zmizel, jenom z kopřiv vyčnívá mohutný setrvačnický (gazogenerátorů). Hodně se změnila vesnice ukrajinského Krajeva. Zmizely doškové střechy, kolem stavení je hodně ovocných stromů. Přibíhali k nám starousedlíci, poznáváme se. Jedna stará paní říká: „*Vena, já tě znám, chodila jsem k Vám, aby tvůj strýc přišel zabíjet prasata.*“ Ptám se na kamarády Ukrajince. „*Co dělá Gusiev, seděl jeden čas se mnou v jedné lavici?*“ „*Gusieva zastřelili stryčky,*“ říká ta moje známá. „*A co Ivan jak byl náčelníkem policie?*“ ptám se. „*Ivan se ukrýval, a když objevili jeho skrýš, tak spáchal sebevraždu.*“ Dále mi vypráví, koho ještě zastřelili, koho chytli, odsoudili na 20 let a vyvezli na Sibiř. Už si je všechny nepamatuju. Zpáteční cestu jsme na doporučení pana Hordějčuka jeli přes Oženin, kde byla silnice velmi dobrá.

Na druhý den jsme jeli do Českého Malína a na zpáteční cestě jsem vystoupil na zastávce Peredily. Paní Pánková věděla, že dva dny nebudu v hotelu a kde mě mají hledat, kdybych se neobjevil. Než jsem došel k Stachovému domů, tak mě zdravili starší lidé a hned říkali, že vědí, kdo jsem. Ta cesta, asi půl km mi trvala skoro dvě hodiny. Nejdéle jsem se zapovídal s paní Šlanghoufovou, za svobodna se jmenovala Olga Koziarová. Vzala si Čecha Josefa Šlanghoufa. Ten před několika lety zemřel. Vyprávěla mi o dědovi Šlanghoufovi, jak byl za Sovětu vězněn a potom jako zázrakem vyvázl smrti, když při ústupu Sovětů stříleli vězně v Dubenské věznici. Stachovi jsem psal, že přijedu tak moc překvapený nebyl. Byla ale připravená hostina, na které byl i soused inženýr.

Měl jsem pro ně malé dárky. Na druhý den jsme jeli sousedovým žigulíkem na Michalovský hřbitov. Tam jsme nic nenašli. Vypadalo to tak, že se tam už několik let nepohřbívá. Mramorové desky a železné zahrádky tam už nebyly. Zůstaly jenom dřevěné kříže a hřbitov zarůstal křovím.

Prošel jsem hřbitov křížem krážem, ale nedovedl jsem se upamatovat, který ten dřevěný kříž by označoval mamincin hrob. Maminko, vím, že jsi někde tady. Přišel jsem tě navštívit. Já jsem se svou rodinou v pořádku. Proč se mně o tobě nikdy nezdá. Odpočívej v pokoji.

Večer nás soused pozval na hostinu k sobě. Jeho žena slavila narozeniny. Stach vypráví, jak to dopadlo se sousedy. Šmilík ukrajinské policii utekl, dlouho se skrýval v lese, nakonec ho chlapci z UPA chytili a zastřelili v pískovně. Jeho žena Rejsa a dcera Rachel zahynuli v getu. Syn Jankel měl to štěstí, že sloužil zrovna voj.pres.slужbu a válku přežil. Po válce se prý vrátil do Peredil a udal několik chlapů z UPA, kteří měli co do činění s vyvražděním jeho rodiny. Z druhé strany soused Omel'ko byl zastřelen Němci, když vypalovali spodní část vesnice. U našeho domu se to zastavilo, snad protože tam nebyla žádná slaměná střecha. Na druhý den jsem šel k řece. Asi 50 kilometrů. Kolem mě dva čápy – potomci svých praprarodičů, kteří tady chytali žáby, když jsem tu jako dítě běhal bos po louce. Také večer se ozval žabí koncert, když začali sborově skřehotat. Stach říkal: „Zavřu okno, ty potvory sakramentský budou kvákat celý večer.“ „Nech otevřeno, já jsem je neslyšel celých padesát let,“ říkám Stachovi. Sedíme ve staré kuchyni a pod pecí se ozval cvrček. „Pane bože, jak dlouho jsem ho neslyšel, snad naposledy v roce 1943.“ Jsem rád, že jsem se s ním zase setkal. I oni byli součástí našeho života. Neškodili nám a my jsme je nechávali žít. Škoda, že tady v Čechách jsem se s nimi nesetkával, i když jsme bydleli na vesnici.

Nejen s lidmi, také se stromy a zvířaty se člověk rád setkává. Škoda, že je to někdy až v sedmdesátých letech.

Lidé zavraždění, zabití válkou, havarijní a pracovní úrazy.

Ambrož, vesničan zavražděný v našem domě

Prvního zavražděného člověka jsem viděl u nás doma asi ve svých čtyřech letech. Dům, který děda koupil tatínkovi, patřil kdysi židovi, který tam provozoval zájezdní hostinec. Otec tam zařídil zámečnickou dílnu a kovárnu. Místní muži se neměli kde scházet, tak si vždycky naproti u žida nakoupili nějaké pití a k nám to chodili vypít. Dům byl rozsáhlý a bývalá hospodská místnost byla volná. Našim se to moc nelíbilo.

Místnost byla potřeba uklízet a světlo také něco stálo a příjem z toho žádný nebyl. Rodiče si to s vesničany nechtěli rozházet, tak to mlčky trpěli. Maminka byla dámskou krejčovou, otec zámečnický a vesničané byli jejich zákazníci. Jednoho večera došlo mezi bratrance Ambrožovými k prudké hádce, kdy jeden druhého praštil lahví do hlavy. Ten se skácel na podlahu. Ten první ho začal kopat, potom v koutě uviděl nějaké ozubené kolo, co otec odněkud přinesl, popadl ho a řval na toho ležícího, že ho zabije. Ten ho prý prosil, aby ho nezabíjel, že má ženu a malé děti. Útočník ho přesto několikrát udeřil tím kolem do hlavy. Když poznal, že je jeho bratranec mrtvý, tak utekl a několik dní se skrýval v křoví na Šlanghoufovém kopci.

Na druhý den to někdo ohlásil na policejní stanici do Dědkovic, kde byla rovněž gmina, okres. Já jsem se ráno, než přišla policie, chodíval dívat na mrtvého. Odkrýval jsem prostěradlo a díval se, jak má rozbitou hlavu. V poledne přijeli z Rovna dva doktoři a zjišťovali příčinu úmrtí. Na dvoře za studní položili nebožtíka na stůl, stahovali mu z lebky kůži a potom to zase zašivali. Pro nás děti a vesničany to bylo nepochopitelné divadlo.

Vrah se na to všechno díval ze Šlanghoufového kopce. Po několika dnech byl vrah dopaden, když šel v noci domů pro jídlo. Otec byl u soudu jako svědek. Ambrož byl odsouzen na 17 let vězení. Polehčující okolností bylo, že byl opilý a že vraždě předcházela hádka. Jinak by skončil na šibenici.

Od té události nedovolili rodiče používat náš dům k pitkám. To přivítaly hlavně ženské místních mužiků.

Zastřelení zajatci na Vaťaku

Na jaře v roce 1943 po Stalingradské bitvě bylo zřejmé, že Německo válku nevyhraje. Banderovci přišli s teorií, že Němce na ústupu odzbrojí a Bolševiky rozbijí. Akce Banderovců začaly sílit. Židé a Poláci byli již vyvraždění a teď přišla řada na Rusáky a hlavně na zajatce, kteří se skrývali po vesnicích u jednotlivých sedláků.

Jednoho rána se roznesla po vesnici zpráva, že dva zajatci, co pracovali na Vaťaku u Vladimíra Syrovátky, byli nalezeni zabití na louce v příkopě. Zastřelení byli údajně proto, že v neděli při bohoslužbě si dělali posměšky při některých úkonech Báťušky. Měli nějaké průpovídky a hlasitě se smáli tak, že se lidé obraceli a dělali posunky, aby byli zticha.

Zastřelení Václava Čapského

Zavraždění Václava Čapského zůstává záhadou do dnešního dne. Pro Václava si Banderovci přišli na zábavu, která se konala při harmonice ve velké světnici u Saši Chmelíka. Odvedli ho do obecní pískovny, kde ho zastřelili.

Rodina Čapských byli katolíci a měli polské jméno. Pokud to byl důvod vraždy, tak by asi vyvraždili celou rodinu. To se ale nestalo. Po vesnici se nesly takové řeči, že prý Václav provedl nějaké udání na Banderovce na stanici milice v Oženíně. To už bylo po roce 1944. Jaká byla skutečnost, to už se nikdo nedozví.

Mrtví v Berlíně při vyprošťování z trosek

Do Berlína nás na vyprošťovací práce a odklizení trosek z veřejných komunikací posílali z Zessenu jen výjimečně, když jsme neměli zrovna co dělat na poškozených poštovních objektech. Němci měli dobře zorganizované a označené LSR, protiletectké úkryty. Jen zřídka se stávalo, že se bomba se zpožděným rozněcovačem dostala přes několik podlaží do krytu. To byla potom katastrofa. Viděl jsem také nevybuchlou bombu uvízlou ve stropě krytu. Tam ty lidi mohli mluvit o zázraku. Byli také lidé, kteří stokrát do úkrytu šli, a nic se nedělo a jednou vynechali a zrovna je bomba našla. Berlín je velké město. Jeho průměr byl v době války asi 60 kilometrů. Stávalo se, že byla bombardována jedna čtvrt' a na druhé straně nebylo nic slyšet. Záleželo na tom jak vál vítr.

Zvlášť ošidné to bylo v noci, kdy některá letadla se pod palbou protiletadlových děl rychle zbavovala nákladu, aby mohla rychle uniknout z ohroženého prostoru. Bomby potom padaly i do míst, kde to z vojenského hlediska nemělo žádný význam. Měl jsem průpravu z Novokrajeva s pohrbíváním mrtvých. Nešťítíl jsem se jich. Lidí, které jsme my někdy vyprošťovali, mi bylo líto. Byly to vesměs ženy s dětmi a starci. Odkryli jsme také sklep, kde bylo asi 15 udušených lidí. Ti nešli do označeného krytu, ale na poslední chvíli seběhli do vlastního sklepa. Po zřícení domu bylo schodiště jejich sklepa zavaleno sutí z vrchních pater a oni se nemohli dostat ven. Holýma rukama nemohli uvolnit větší betonové bloky, které zatarasily východ. Kdyby měli vhodné nářadí, tak by se mohli probourat do sousedního sklepa. To oni neměli, čekali na pomoc zvenčí. Ta přišla ale příliš pozdě.

Záchraná služba nejdříve zasahovala na označených místech. Na ostatní docházelo, až když někdo záchranáře upozornil, že někoho postrádá nebo kde by mohli být ještě pod troskami lidí. Lidé se naučí žít a pracovat i s bombami. Naučili se to v Berlíně i Londýně. Nejhorší to bývá při prvním náletu. Jako například v Drážďanech. My jsme se každou neděli scházeli v Berlíně na Alexander Platz u Brandenburger Tor nebo Unter den Linden. Tam se prováděl obchod s potravinami, cigaretami, potravinovými lístky a oděvními svršky.

Mrtví ve vesnici Neudorf – konec března 1945

Je to podivná válka. Bydlíme na konci ulice. Za námi na poli asi 200 metrů je zakopaná baterie děl. Ty pravidelně každé ráno vypálí několik ran směrem na Rýn, odtamtud přiletí také pár granátů, kde jsou kanony. Potom je celý den klid. K nám na nádraží přiletí každý den mimo neděle 4 francouzská letadla, každá shodí dvě bomby a odletí. Přilétávají pravidelně kolem osmé hodiny. To trvá již třetí měsíc. Spojenci stojí na Rýně a nehýbou se z místa. Už jsme si na to zvykli a přizpůsobili pracovní rytmus stávajícím podmínkám.

Hospodyně mi ukazuje letáček, kde Američané vyzývají německé vojáky, aby složili zbraně, jinak prý budou bombardovat i vesnice. Na obrázku je desíti tunová bomba, která zničí i velký most na řece i když ho přímo nezasáhne. Je neděle odpoledne, od Rýna přilétá jedno letadlo, kterému nikdo nevěnuje pozornost. Shazuje jedinou a poslední bombu, která na vesnici spadla ve druhé světové válce. Bomba zasahuje druhý dům od našeho bydliště. Utíkáme s Tonikem na místo výbuchu. Přibíhají další sousedi, později i členové hasičského sboru. Dům je ze dvou třetin v troskách.

Děda, který byl v době výbuchu na zahrádce, nařiká, že tam v domě musí být někde snacha s vnučkou. Odhazuje cihly, trámký a změt' prken a rozbitého nábytku. Pod trámem vidíme tělíčko děvčátka. Uvolňujeme trám a vytahujeme tělíčko dítěte, posléze i její maminku. Je přítomná dentistka žijící o tři domy dál. Konstatuje, že tady už sanitka nepomůže. Je nám jich moc líto, znali jsme je sice jenom od vidění a zdravili tu paní při potkání, jak to na vesnici bývá. Také dědy nám je líto, brečí, co řekne synovi, až se vrátí po válce domů.

Uvědomujeme si celou nesmyslnost války. Skoro tři měsíce si páni vojáci hrají na válku, každý všední den vystřelili několik ran na protivníka, pravidelně aby ho nezastihli nepřipraveného. Také k nám na nádraží prolétávají podle letového řádu. Nepamatují se na jediného zabitého člověka z těch bombových útoků. V neděli musí přiletět jedno letadlo a shodit bombu. Lidé soudí, že ta bomba byla určena na kostel. Před týdnem v neděli shodili také jednu bombu na kostel v jedné obci asi 8 km od nás. Ta bomba zasáhla cíl přesně. Štěstí bylo, že v kostele nebyli žádní lidé. U nás se také ženské právě chystaly na odpolední mši. Podle směru letu to vypadalo, že se pilot jenom trochu opozdil se stisknutím tlačítka na odpoutání bomby. Nebyl to žádný barbar, který napichuje děti na bodák a hází do ohně. Byl to jenom civilizovaný muž, který

ráno byl na mši svaté a odpoledne splnil svou vojenskou povinnost. Stiskl TLAČÍTKO. Dnes se tomu říká, že dělal svojí práci.

Mrtvý Marokánec, voják francouzské armády

Je 31. března 1945. Ve vesnici je plno vojáků francouzské armády. Jsou to vesměs Marokánci, jenom důstojníci a poddůstojníci jsou Francouzi. Hospodyně mi řekla, že se někde doslechla, že jsou v lese zabítí koně, nevím ale přesně kde. Říkám hospodyni, že se tam podívám a jestli to je pravda tak přitáhnu kus kýty.

Beru nůž a pytel a jdu do lesa. Uvažuji, že kůň může být jedině někde podél lesní cesty. Skutečně asi po třech stech metrech koně nacházím. Je ještě v postroji, ale zadní kýtu má vyříznutou. Kůň byl zastřelený. Asi ustupující němečtí vojáci potřebovali maso, tak si ho takovým způsobem opatřili. Potřeboval bych ho otočit na druhý bok, aby měl přístup k druhé kýtě, ale nedaří se mi to. Potřeboval bych tady Tondu, ale ten se někde peleší s Efridou, teď se nemusí starého Herzoga bát. Rozhoduji se, že vyříznu kus šíje a kus s přední lopatky a potom sem přijdeme s Tonikem, otočíme koně a vyřežeme všechno, co půjde. Stáhl jsem kůži ze šíje, vyřízl jsem kus masa asi deset kilo, dal do pytle a hasím si to domů.

Když jsem vyšel z lesa, tak jsem usoudil, že lepší bude, když půjdu k vesnici po poli. Cestou bych mohl někoho potkat a nerad bych se svěřoval, co to nesu. Když kráčím brázdou, dávám pozor hlavně k cestě, jestli někdo nejde od vesnice. Všude je pusto, Němci nevystřkují nos z baráku. Podívám se před sebe a najednou ztvrdnu. Předě mnou v brázdě leží francouzský voják, Marokánec s namířenou puškou na mě. Zůstal jsem stát a říká mu francouzsky, že nejsem Němec. Moc toho francouzsky neumím. On se dívá a nic neříká, vůbec se nepohne. Napadá mě, že je asi mrtvý. Přicházím blíž a vidím, že má uprostřed prilby díрку od kulky. Obešel jsem ho, donesl svůj lup domů a s Tonikem jdeme za francouzským důstojníkem do vedlejšího statku. Tonda mluví obstojně francouzsky. Za tři roky bydlení na společném lágru se hodně naučil. Říkáme mu, že tam mají zabitého vojáka. Důstojník říká, že o něm vědí. Že ho zřejmě ráno zabil německý odstřelovač. Že v lese musí být ještě Němci a oni nechtějí ztrácet další lidi, tak počkají do večera a pak ho odnesou. Tonik důstojníkovi vysvětlil, že já jsem v lese byl a žádné Němce jsem neviděl. To byl poslední mrtvý, kterého jsem v Německu viděl.

Pro nás válka končila 30. března 1945. S Tondou jsme ještě jednou do lesa zašli, otočili koně a vyřezali kusy masa celkem asi 50 kilogramů. Hospodyně se zhrozila, co s tím budeme dělat. Já jsem si věděl rady. Vždyť strejda Kligrů a Horáčků byli řezníci a já jim musel pomáhat. Řekl jsem hospodyni, aby uvařila marinádu, maso jsme rozřezali na malé kousky, naložili do marinády, ubezpečil jsem hospodyni, že se maso nezkaží. Oni nikdy koňské maso nejedli. Přišli mu pak na chuť.

Traktorista Nesvadba zahynul v Drahomýšli

Druhá stejná nehoda se stala další rok našemu traktoristovi panu Nesvadbovi, pocházel z naší vesnice Omelánštiny. Člověk, který prošel Duklou, našel smrt pod valníkem asi sto metrů od vlastního domu. Nesvadba vezl také řízky z Postoloprtského cukrovaru pro JZD Drahomýšl. Do vesnice přijížděl po silnici Lipence. Byl asi hodně rozjetý, tak chtěl trochu přibrzdit. To dělal příliš pozdě, když měl traktor stočený do prava na odbočce do družstevního dvora. Zase jeho lehký traktor Z 25A nájezdová brzda převrátila do leva. Traktorista se dostal pod kola vleků a utrpěl smrtelné zrnění.

Takových nehod bylo velmi mnoho. Potom přišlo nařízení vybavit všechny kolové traktory ochrannými rámy. Trvalo další tři roky, než byly ochranné rámy pro jednotlivé typy traktorů vyrobeny. Rovněž nájezdové brzdy na vlecích byly zapojeny pouze na zadní nápravu. U jména traktoristy Nesvadby si nejsem zcela jist, že se nepletu. Mohl to být traktorista Zahrádka. Vím však jistě, že pocházel z naší vesnice Omelánštiny. Byl členem JZD Drahomýšl.

Tajemný kámen na poli v Drahomýšli

Když půjdete z Drahomýšle polní cestou do Strkovic, uvidíte po levé straně kámen připomínající postavu mnicha. Kámen trčí ze země, je mírně vychýlený, je vysoký asi 2,5 metrů. Od bývalého Sadílkovic statku je vzdálen asi 200 metrů.

Před několika lety se mi dostalo do rukou nějaké vědecké pojednání o bludných kamenech na našem území, mezi kterými byl zahrnut i kámen v Drahomysli na Žatecku. Psalo se tam, že jsou to pozůstatky doby ledové. Při tání ledovců se tyto posouvaly z kopců do údolí a unášely sebou kameny z horského masivu. Podle druhu kamene prý je možné určit, odkud jej ledovec přinesl. O původu kamene existují také lidové legendy v několika verzích. Jednu takovou mi vyprávěla paní Sadílková z Drahomysle.

Tam jak stojí Sadílkův statek, prý kdysi stával ženský klášter. Jedna abatyše/matka představená, která byla velmi přísná na jeptišky a vládla železnou rukou, se sama dopouštěla velikého hříchu tím, že porušila slib daný Ježíši, stát se nevěstou Páně. Každý pátek, když všechny jeptišky držely půst a musely se celý večer až do půlnoci zasvětit modlitbám, sama odcházela na schůzky s nějakým záletným chasníkem. Jednoho večera když chasník přišel na smluvené místo, nenašel tam jeptišku nýbrž v zemi trčící kámen. Po této události byl klášter zrušen. Na jeho místě vznikl zemanský dvorec.

Po dalších stoletích jednomu správci zemanského dvorce začal kámen vadit v provádění polních prací a rozhodl se kámen odstranit. Nechal zapřáhnout 6 párů volů a kámen odtáhl ke kraji cesty. Jaký byl jejich údiv, když ráno shledali, že kámen stojí zase na svém místě. Od té doby se žádný neodvážil s kamenem cokoli dělat. Správce dvorce prý za krátkou dobu po této události zemřel.

Slyšel jsem i jinou verzi, že prý to byl mužský klášter. Ať je pravda jakákoliv, jisté je, že ten kámen stojí, zůstává také nejstarší pamětihodností tohoto kraje.

Agronom Fišer nepřežil střet s autobusem

Je rok 1953, dělám vedoucího brigády v Drahomysli. Na moje místo nastoupil místní kovář. Také dostávám nového agronoma. Je to mladý chlapec, rok ženatý z vedlejší obce Liběšice. Je to výhoda, protože zná terén, v Liběšicích má vlastní dům, kde bydlí se svou matkou. Má také skoro ročního syna. Je to trochu divoch. Na služební motorce jezdí riskantně. Vozovky jsou většinou šterkovité, na kterých dostat smyk je velmi snadné. Několikrát jsem s ním jel na tandemu a vždy jsem ho nabádal opatrnosti, hlavně když vjížděl do nepřehledných zatáček nebo jel příliš blízko za jiným vozidlem. „*Co se bojíte, šéfe,*“ byla vždy jeho odpověď.

Byl to velmi hezký a slušný chlapec. Také jsem u nich byl asi dvakrát doma. Byla to spořádaná rodina. Otce už neměli a jeho matka se v něm viděla. Tu jednoho dne se stala ta nehoda. Asi v 9 hodin ráno přijel za mnou příslušník SNB, Ať si jdeme do Tuchořic pro rozbitý motocykl, že náš agronom Fišer vjel pod autobus a je po smrti. Ta zpráva mnou velmi otřásla. Cítil jsem vinu, že jsem nebyl na kluka tvrdší. On ale své služební povinnosti plnil svědomitě. Jenom to neopatrné ježdění na motorce. Někdy jsem si přál, aby si trochu natloukl, aby měl ponaučení. Jemu se kupodivu nikdy nic nestalo. Ta nehoda s autobusem byla první a také poslední.

Jeho maminka mi jednou v jeho nepřítomnosti řkala: „*Pane vedoucí, dávejte mi prosím Vás na toho kluka pozor. To víte, tátu ztratil, když mu bylo 13 let a já jsem jeho pubertu těžko zvládala. Zdárně vystudoval střední zemědělskou školu. Nemusel se tak brzo ženit, ale co jsem mohla dělat, když měl děvče v jiném stavu. Holka je to ale hodná a s vnoučete mám velkou radost. Teď bude muset jít kluk v říjnu na vojnu.*“ Na tu její prosbu jsem si často vzpomněl a cítil se provinile. Co jsem měl ještě mimo domluvy udělat? Jo kdyby člověk dopředu věděl, co se přihodí.

Na pohřbu, když jsem vyjadřoval soustrast jeho mamince a manželce jsem se cítil provinile. Zdálo se mi, že v jejich očích vidím výčitky, že jsem nedokázal zabránit tomu, co se stalo.

Traktorista Dimond zahynul v Líčkově. Rok 1954

Jsem vedoucím na středisku ochrany rostlin v Gorského ulici v Žatci. Středisko má celookresní působnost v ochraně chmele, plošných postřicích zemědělských plodin proti plevelům a škůdcům, průklestů stromů, orbě pod chmel plantážními pluhy. Jako jediní v republice zkoušíme a vyhodnocujeme různé typy postřikových a popravcových strojů dovezených z Německa, Francie, Švýcarska a Anglie. Na to dohlíží náměstek ministra zemědělství ing. Kunz. Práci musím organizovat tak, aby stálí pracovní měli práci po celý rok. Proto se musíme pouštět i do takových činností jako je bílení stájí a deratizace. Orbu pod chmel provádíme traktory S-80, při orbě pod chmel je přidělen jeden kolový traktor Zetor 50, který provádí v tom zemědělském podniku normální hlubokou orbu a při tom zásobuje pásový traktor naftou a vším potřebným.

V té době byl k pásovému traktoru v JZD Líčkov přidělen s kolovým traktorem Zetor S-50 traktorista Dimond. Dimond byl synem francouzského občana. Jeho matka byla Němka a v roce 1945 byla odsunutá do Německa. Dimonda vychovávala babička, matka prvního muže Dimondovy matky. Všechno to bylo nějak zašmodrchané, moc jsem se v tom nevyznal. Nebylo mi jasné, proč si svého syna nevzala sebou při odsunu do Německa.

Ten osudný den oral Dimond nepravdělný pozemek kolem rokle. Při doorávání poslední brázdy nemohl udržet přední kola v potřebném směru. Tříradličný tažený pluh ho stahoval do prava jako do rokle. Dimond proto pluh odpojil a snažil se vyjet sólo. Sešlápl levou brzdou zadního kola a počítal s tím, že se mu předeek posune do leva, když zařadí jedničku a přidá plyn. To byla úvaha komise, která celou věc šetřila. Nevíme, zda si Dimond nespletl brzdu a místo levé nesešlápl pravou. Podle stop se ukázalo, že traktor jel šikmo do rokle. Projel křovím, které se zase za ním zavřelo, jednou dokola se převrátil a při nájezdu do kopce z druhé strany rokle motor zhasl. Ruční plyn byl nastavený na nízké otáčky. Traktor měl tehdy ještě ochranný rám a tak se stalo, že původní kabina se při převracení zdeformovala do takové polohy, že měl traktorista sevřený krk mezi opěradlo sedačky a sloupek kabiny. Když jsem ho na druhý den našel, tak tělo viselo dolů, oči měl vytřeštěné, ústa otevřená. Celá událost měla velmi nepříjemnou dohru. Jak jsem už uvedl, oba traktoristé byli na odloučeném pracovišti vzdálením asi 17 kilometrů. Já jsem za nimi jezdil 1-2x týdně.

Ten den jsem jim také vezl výplatu. Z polní cesty jsem uviděl odpřažený pluh, tak jsem se domníval, že traktorista někam odjel. Že mohl mít nějakou závadu na traktoru nebo pro cigarety. Jel jsem proto za traktoristou pásového traktoru. Dal jsem mu výplatu a ptám se, kde je Dimond. „*Já ho ještě dneska neviděl, odjel už včera odpoledne.*“ „*Holomek jeden, odjede si a ani nic neřekne.*“ Dostávám trochu vztek.

Na středisku se neukázal. Nejspíš je doma u babičky v Klučku. Budu muset za ním. Musím mu předat výplatu. Jedu tedy do Klučku. Babička mi říká, že doma není a ani na noc doma nebyl. Nejspíš by mohl být v Žatci u své dívky. Je to stejně divné, teď uprostřed týdne tam nikdy přes noc nezůstával. Na štěstí zná babička adresu té dívky. Vracím se do Žatce. Nacházím dům, kde děvče Dimonda bydlí a její matka říká, že je dcera v práci, Dimond že u nich včera ani dnes nebyl. Jel jsem do kartonky, kde to děvče pracovalo. Ta mi řekla, že svého chlapce od neděle neviděla. To byla teď záhada.

Na druhý den ráno jsem zase jel do Líčkova a traktorista od pásového traktoru mi řekl, že se ještě Dimond neukázal, on by už potřeboval, aby mu dovezl naftu, kterou měli na valníku ve dvoře JZD. Zajel jsem zase k pluhu a všiml si slabých stop v uválené trávě směřující do rokle. Popošel jsem, rozhrnul křoví a uviděl ten hrozný obraz. Traktor sice stál na kolech se sraženou kabinou a bezvládné tělo viselo za hlavu. V traktoru byla zařazená jednička, kontrolka svítila. Motor zhasl, jak začal traktor najíždět do kopce. Chudákovi traktoristovi už nebylo pomoci.

Jel jsem rychle do JZD k telefonu a zavolal na podnik a na policii. Nakonec jsem uvědomil babičku. Ta měla zlou předtuchu. Dala mi adresu Dimondovy matky v západním Německu. Ta po příjezdu pořád nemohla pochopit, že se tři dny firma, kde má svého zaměstnance, nezajímá. Hodně jsem to musel vysvětlovat. Zařizoval jsem pohřeb a všechny náležitosti s tím spojené. Také nějaké výlohy na oblečení babičce a matce, cestovní výlohy. To vše musel hradit podnik. Dalo mi to moc starostí. Vinnu jsem za to necítil. Byla to neuvěřitelná náhoda. Litovali jsme toho všichni. Byl to velmi slušný a pracovitý chlapec. Nedožil se ani dvaceti let života.

Traktorista utopený v Ohři pod Holdrem v Bezděkově

K utopení řidiče Holdru došlo při stříkání chmele v JZD Bezděkov. Řidič po vyjetí z řadu chmelnice se zbytečně velkým obloukem otáčel, aby navedl stroj zase do dalšího řadu. V tom místě tekla řeka Ohře a břeh byl trochu podemletý. Při najetí na okraj břehu se tento utrhla a stroj se zřítíl s řidičem do vody. Naštěstí bylo, že se řidič dostal pod stroj a nemohl se vlastními silami vyprostit. Hloubka v tom místě byla asi dva metry. Pomocníci zpanikařili a utíkali shánět pomoc, která přišla pozdě. Možná by tehdy pomohlo jenom silně zatáhnout za hadice, aby se stroj odvalil. Také nádrž na postřikový roztok byla téměř prázdná a nadnášela stroj silou nejméně 170 kg. To ovšem v tom zmatku nikoho nenapadlo. Přivolaný traktor na řetěze Holder z vody vytáhl.

Jak ukázala pitva, řidič měl pod strojem jenom jednu nohu, jiné pohmožděniny na těle neměl. Podle výpovědi svědků při obědě vypil dvě piva. Celá posádka postřikovače byla z řad brigádníků. Nicméně to znamenalo nepříjemné vyšetřování, kde se muselo ze strany podniku prokázat, že byl

pracovník řádně proškolen. To se týkalo hlavně manipulace se zdravím škodlivými látky, používáním ochranných pomůcek, první pomoc při příznacích otravy a jízdy stroje po veřejných komunikacích. Co mají pomocníci dělat, když se bude řidič topit, to jsme neproškolovali. Seznamovali jsme potom posádky, k jakým extrémním nehodám může docházet.

Otrava Dichlorethanem – zaměstnanec Gregor 1955

Ten případ se stal našemu kmenovému zaměstnanci, který pracoval jako pomocný dělník. Byl to asi čtyřicetiletý muž, alkoholik. Otrávil se doma v bytě v neděli dopoledne. Gregorovi bydleli v domě proti nemocnici, paní Gregorová pracovala v nemocnici jako zdravotní sestra.

Pan Gregor pracoval s partou, která prováděla desinfekci půdy na ohnisech mandelinky bramborové. To se píchaly do země injekce dichloretanu. Ten měl shodný zápach jako čisticí prostředek ČIKULI a také stejně odstraňoval skvrny s oblečení. To začali naši zaměstnanci využívat, a každý kdo měl příležitost si vzal něco domů. To využil také pan Gregor a vzal si domů trochu do láhve vodky. Postavil to doma do špízky, kde měl také načatou láhev s vodkou. V nestřeženém okamžiku, kdy šla jeho paní do města něco koupit, vešel do špízky a dal si pořádný hlt. Neštěstí bylo, že si spletl láhve. Když se vrátila jeho žena z nákupu, uviděla jej ležet ve dveřích špízky. Měl pěnu kolem úst, chrčel a nemohl mluvit. Přes rychlý převoz do nemocnice se ho nepodařilo zachránit. Gregorovi děti neměli. A paní Gregorové se možná ulevilo.

Život s alkoholikem není snadný. Nás ovšem neminulo vyšetřování, jak se evidují zdraví škodlivé a nebezpečné látky, jaká k ní mají pracovníci přístup, jak jsou proškolení a podobně. My jsme tehdy používaly dichloretan na sudy. To bylo v době hysterie s americkým broukem. Celkem to byly vyhozené peníze, neboť pár metrů od zlikvidovaného ohniska, mandelinka žila dál.

Opravař SOR – havárie na motocyklu v Žatci

Opravař, o kterém budu psát, pracoval na středisku ochrany rostlin od samého začátku, od jeho založení v roce 1951. Hned po vyučení nastoupil do STS. Byl svobodný a s rodiči bydlel v Žatci jenom několik ulic od našeho střediska. Na obědy dojížděl domů na své staré motorce ČZ-250. Na cestě ke svému bydlišti musel přejíždět dvě hlavní ulice.

Tehdy byl silniční provoz velmi řídký, a tak si náš opravař zvykl přejíždět tyto silnice s předností v jízdě plnou rychlostí, aniž by alespoň trochu zpomalil. Tisíckrát mu to za ty čtyři roky vyšlo, až na ten jeden osudný den, kdy asi v osmdesáti kilometrech rychlosti narazil do nákladního auta jedoucího po hlavní silnici. Po nárazu se ocitl na korbě nákladáku, a ten ho ještě odvezl asi čtyřicet metrů od místa nárazu.

Jak se na korbu dostal, bylo vyšetřujícím dopravákům nepochopitelné. Opravař měl úplně rozbitý obličej a prasklou lebku. Přilby v té době byly, ale jejich nošení nebylo povinné. Já když jsem to viděl, tak jsem od té doby začal nosit přilbu při každé jízdě. Se smrtelným úrazem našeho opravaře jsme tentokrát neměly žádné šetření, protože motocykl byl jeho vlastnictvím a on jel soukromou jízdou.

Pomocník kombajnéra přejetí při sklizni hrachu

Pracuji na podnikovém ředitelství ve funkci technika pro kombajny a závěsné nářadí. Do vinku jsem dostal také funkci bezpečnostního technika. Teď po sloučení okresu Louny, Žatec, Podbořany jsme určeni v Žatci jako sídlo STS a traktorka Louny a Podbořany se staly pobočnými závody. V případě těžkých a smrtelných úrazů tam musím dojíždět.

Jednoho dne jsem dostal hlášení, že náš kombajnér z Lounského závodu STS přejel svého pomocníka, byl na místě mrtev. Jedu tam a zároveň to hlásím na prokurátoru do Loun. Na místě samém jsou už kriminalisté a nemohou se dopátrat pravdy. U kombajnu bylo v té době pět lidí a žádný nic neviděl, žádný nic neslyšel. Pole hrachu bylo ručně posečeno kosami, potom byly řady shrabány na hromádky. Potom přijel náš kombajn s odmontovaným motákem k provádění výmlatu. Dva muži a dvě ženy z JZD sbírali hromádky hrachu vidlemi a házeli na šikmý transportér, který dopravoval hmotu do mlátícího bubnu. Pomocník kombajnéra tam byl ve skutečnosti zbytečný. Většinu času ležel na stráni pod švestkovou alejí. Ke kombajnu šel, jenom když ho kombajnér zavolal, když bylo potřeba pomoc uvolnit ucpaný buben nebo vznikla porucha. Dopoledne si udělala celá parta přestávku na svačinu a pak pokračovali v práci.

Když kombajn poprvé popojel k dalším hromádkám, uviděly ženské pomocníka kombajnéra ležícího za kombajnem. Žádný ho neviděl nic u kombajnu dělat ani přicházet od švestkové aleje. Nejpravděpodobnější verze byla, že zatím co ostatní pracovníci seděli za kupkami hrachu, přišel pomocník a lehl si do stínu mezi lištu a přední kolo kombajnu. Zřejmě usnul, a když kombajnér nastartoval stroj a začal popojíždět, nestačil se uklidit. Kombajnér byl přesvědčen, že pomocník někde pod švestkami chrápe. To byla moje hypotéza, která byla oficiálně zaprotokolovaná. Lepší vysvětlení nebylo. Lékař, který ohledal mrtvolu, řekl, že je zřejmé, že stroj přešel pomocníkovi přes prsa, že má všechny žebra polámané.

Potom jsme šli do nedaleké hospody sepsat předběžnou zprávu. Když jsme skončili tak předseda JZD povídá. „Podívejte se pánové tamhle v rohu, jak sedí ty tři pánové. Jeden má na levé ruce místo zápěstí háček. To je také takový neuvěřitelný příběh. Stalo se to v této hospodě za protektorátu. Místní vožralové a karbaníci tady popíjeli dlouho po uzavírací hodině. Bavili se o tom, jak si někteří lidé způsobují různá zranění, aby nemuseli pracovat pro Němce. Předávali si také zkušenosti, jak se dají simulovat různé nemoci. Tady ve vagónce v Lounech to bylo velmi důležité pracoviště. Všude byly vylepené plakáty, že se kola musí točit pro vítězství. Takové vstříknutí petroleje pod kůži a natírání ran česnekem, to už měli Němci prokouknuté. Ten pán s tím háčkem přišel s docela něčím novým. Prohlásil svým kumpánům, že za hektolitr piva si nechá ujet zápěstí levé ruky. Hned za hospodou je přejezd železniční trati. Ve dvě hodiny měl jet nákladní vlak. Před druhou hodinou se náš chlápek zvedl a povídá, „tak já jdu pánové a kdyby něco, tak jsem usnul vožralej na trati.“ Ostatní kumpáni to nebrali vážně a křičeli za ním, ať se jde vychcat, aby ho to netlačilo na mozek. Ještě ani neztichl rachot ujíždějícího vlaku, kdy se vožralka vrátil do lokálu celý zakrvavený a křičel: „Tak a hektar piva sem.“ Zděšení chlapi vystřízlivěli.“

„Stáhli mu ruku řemínkem, aby nekrvácel. Volali do Loun pro sanitku a radili se, co budou vypovídat. O sázce ani slovo. Nejlépe je tvrdit to k čemu je naváděl postižený, že asi na trati upadl a usnul. Po vyléčení dostal ten výpitka nějaký menší invalidní důchod. Kdyby se ale pravda provalila, tak by ho čekal koncentrák.“ Jak to dopadlo s tou sázkou o hektolitr piva, to už předseda nevěděl.

Traktorista Brabec zahynul pod traktorem v SK

Je jaro roku 1961. Pracuji na statku Růžová ve funkci hlavního mechanizátora. Statek byl založen teprve před čtyřmi měsíci z několika úpadkových JZD. Všechno je ve varu a kvasu. Chybí lidé v provozu i administrativně. Ředitel Lerch mi dává knihu o úrazech a ptá se, jestli bych si to nevzal na starost. Snaží se mi to vysvětlovat co s tím já mu však říkám, že jsem to dělal v STS Žatec při funkci hlavního inženýra. Netuším, že za necelý měsíc budu sepisovat smrtelný úraz traktoristy na hospodářství Srbská Kamenice.

Traktorista Brabec prováděl smykování na svahovém poli s traktorem Z-25 K. To byl kultivační traktor a pro tu práci nanejvýš nevhodný. V té době měl statek celkem jenom 12 traktorů, takže se muselo dělat s tím, co bylo k dispozici. Traktorista nemohl do kopce smyk utáhnout, tak si dal táhla smyku na horní závěs. Při prvním nájezdu do kopce se mu traktor postavil na zadní kola a posléze se na něho převrhl. Chudák chlapec ani si moc nezajezdil. Měl řidičský průkaz asi měsíc. Volantová tyč prolomila a on pod traktorem zemřel. Delší dobu také trvalo, než se za ním přišel vedoucí hospodářství na pole podívat. V té době neměli vedoucí pracovníci na hospodářství dopravní prostředky jako motocykly nebo mopedy. Pokud nepoužívaly svoje jízdní kola tak museli chodit pěšky.

Rodině Brabencové jsem pomohl zařídit pohřeb a poradil, aby uplatnili své nároky na odškodnění, které jim s pohřbem vznikly. Navíc v té době nebyl nárok. To, že přišli o jediného syna, žádného nezajímalo. Ještě ten samý rok se stal stejný případ na hospodářství Kerhartice traktoristovi Šiňorovi. Ten měl ale štěstí, že vypadl z traktoru stranou a traktor ho nezasáhl. Při každé příležitosti jsem upozorňoval traktoristy na nebezpečí práce s traktory v podhorském terénu.

Traktorista Vítek zahynul pod traktorem na drůbežárně

Příběh smrtelného úrazu traktoristy Vítky z Kunratic se stal na dvoře drůbežárny Janská. Vítek jel s traktorem Š-30 a valníkem do drůbežárny Janská na odvoz drůbežího trusu na polní hnojiště. Na zledovatělém svahu dvora přibrzdil, při čemž se mu traktor vzpříčil kolmo k přívěsu a převrátil se. Vítek dopadl nešťastně pod traktor. Na dvoře bylo dost lidí, kteří přispěchali na pomoc a traktoristu spod traktoru vyprostili. Přivolaná sanitka přijela během deseti minut. Z nemocnice na drůbežárnu to bylo necelých pět kilometrů. Vítek ještě chvíli žil, ale než přijela sanitka, zemřel. Primář nemocnice nám potom

řekl, že ani okamžitá pomoc by mu nezachránila život. Měl rozmačkaný hrudník a s tím spojené vnitřní zranění.

Vítek měl manželku a desetiletého syna. Tomu sliboval, že mu koupí k narozeninám jízdní kolo. To nakonec dostal od naší ZR ROH. Tátu mu to však nenahradilo. Událost se stala asi v roce 1964.

Havárie letadla DC-9 Jugoslávské letecké společnosti

Mrtvoly, které jsme sbírali a svázeli do kolny na oddělení Srbská Kamenice, neměly nic společného s provozem a zaměstnanci našeho statku. Já jsem v té době dělal vedoucího oddělení Srbská Kamenice, kde letadlo havarovalo. Událost je popsána v kapitole Významné rozhodnutí a události. To bylo v roce 1973.

Traktorista z Hunikova zahynul pod traktorem Z 25 K

Traktorista Jozífek z děcáku, tak jsme tomu chlapci říkali, byl jedním ze tří chlapců, které jsme na statek vzali, když dovršili 18 let. V té době jsme měli již závodní jídelnu a možnost dobrého ubytování ve vile sester, kde bydleli také někteří naši technici. Bylo tam také ústřední topení, takže chlapci měli na starosti jenom udržování pořádku na své světnici. Všichni tři prodělali u nás traktoristický kurz, po získání řidičského průkazu byli přidělení na středisko Hunikov, což bylo součástí města Česká Kamenice. Vedoucí tohoto střediska pan Josef Kotlář, starý mládenec, jim dělal tátu. Když kluci neměli koncem měsíce peníze, tak jim přinesl hrnc sádla, aby na snídani nemuseli jíst suchý chleba. Na večeri si kluci brali druhé obědy. Učil je hospodařit s vydělanými penězi.

Traktorista Jozífek toho osudného dne jel s traktorem Z 25 K ze samoty Veselíčko po svahu polní cesty k objektu hospodářství. Jel sólo traktorem a není známo jak vyjel z kolejí cesty a převrátil se ze svahu asi o dva metry níže do pole. Traktor byl bez ochranného rámu a traktorista Jozífek zůstal pod traktorem. Z hospodářství mě volali na podnikové ředitelství. Okamžitě jsem tam jel, bylo to necelý kilometr.

Byla tam také sanitka. Lékař konstatoval, že je traktorista již mrtev. Byl ještě pořád pod traktorem. Musel jsem zavolat jeřáb, abychom mohli chlapce vyprostit. S vedoucím hospodářství jsem zařizoval pohřeb. Neměl příbuzné, alespoň jsme o žádných nevěděli. Pohřeb byl v kapli v České Kamenici. Sjednanému řečníkovi jsem řekl, co jsem o něm věděl. Ženské z ředitelství jsem požádal, jestli by se mnou nešly na pohřeb Jozífkovi, že nemá nikoho. Přišli také všichni zaměstnanci hospodářství Hunikov.

Ze smrti toho chlapce jsem měl velmi špatný pocit, dělal jsem si výčitky, jestli bylo správné, že jsme ty tři chlapce z děcáku vzali a umožnili jim žít normální život. Ostatní dva šli pak na vojnu a z vojny jezdili k nám na dovolenky. Svoji cimru ve vile měli pořád k dispozici. Po vojně se na statek vrátili, později oženili a vedli si dobře. Dostali také statkový byt.

Ten mrtvý mě pořád strašil. Uvažoval jsem, co by se stalo, kdyby nebyl u nás. Možná, že z něho byl lump nebo kriminálník, ale byl by živ.

Ivan Stupak – Horoch, ukrajinský vlastenec – nacionalista

V předválečných letech 1935 – 39, chodil strýc Kligrů zabíjet prasata také k některým bohatším sedlákům do sousedního ukrajinského Krajeva. Pravidelně to bylo do rodiny zemědělce pana Stupáka. Ta měla jediného syna Ivana, který jako jediný z celé vesnice absolvoval polské gymnázium a postoupil na vysokou školu ve Lvově. Z třetího semestru Lvovské univerzity ho po příchodu Sovětů vyhodili, jako syna kulaka. Na Lvovské univerzitě se Ivan seznámil se staršími ukrajinskými studenty, kteří měli ilegální styk s haličskými Ukrajinci nalézajícími se ve výcvikovém středisku pro záškodnickou, diversní činnost. To středisko se nalézalo poblíž města Krakova v bývalém General-gubernamentu/Polsku. Absolventi byli cvičeni pro záškodnickou činnost v připravované válce proti Sovětskému svazu. Ideovým vůdcem ukrajinské strany byl Štěpán Bandera. Rodiče Ivana znepokojovalo to, že mu je už přes dvacet let, měl by se oženit, ale on pořád leží v knihách a o hospodářství nemá zájem. Teta Kligrová mě posílala se strýcem, aby se přiučoval řeznickému řemeslu a pomáhal strýci. Moje pomoc spočívala v tom, že jsem pomáhal při opalování prasete, praní a šlemování střívek.

Po práci, když strýc Kligrů se starým panem Stupákem popijeli vodku, já jsem se bavil s Ivanem o knihách, které měl Ivan na poličce. Ivan se divil jak to, že mluvím a čtu správně ukrajinsky lépe než ukrajinští kluci v mém věku. Vysvětlil jsem mu, že jsem se narodil v ukrajinské vesnici a od malička jsem

žil mezi ukrajinskými dětmi. Od šesti let jsem chodil do školy, která byla zřízená v našem domě a kde se učilo polsky a ukrajinsky. Ivan mě pochválil a říkal, abych se snažil získat co nejvyšší vzdělání. Ukrajina potřebuje vzdělané lidi jinak se nevymaní z područí Rusů a Poláků. To si bohužel neuvědomuje většina Ukrajinců, ke štěstí jim stačí, když se mohou napít vodky. Také Češi nevědí, jak dobrý vztah měl jejich největší básník Taras Ševčenko k Čechům. Půjčí mi knihu Kobzar a v té se dozvím o boji ukrajinského lidu proti ruskému a polskému útlaku, slavné historii záporožských kozáků, o pogromech na Židy a o vojenských potyčkách atamana Tarase Bulby s Poláky.

1. září 1939 vypukla německo-polská válka, kterou jsme očekávali, ale že k nám vtrhne 17. září rudá armáda, bylo pro nás velké překvapení. Říkali nám, že se nám splnilo veliké přání, aby nás osvobodila rudá armáda od polských pánů statkářů. Lidé se nemohli rozpomenout na tom, že by někdy toužebně očekávali osvobození rudou armádou. Žili jsme asi 9 km vzdušnou čarou od sovětských hranic a čas od času se někomu podařilo přejít přísně střeženou hranici, takže jsme věděli dost o sovětském ráji.

Rodina Stupáka patřila do kategorie kulaků a po vstupu do kolchozu mohla očekávat zatčení a v nejlepším případě vysídlení do Kazachstánu. Záhy umírá Stupák, na kterého je hospodářství psáno a tak se Ivan šikovně vyvlíkně z kolchozu a přijal místo vedoucího obchodu Kooperativa, který se nalézal v budově u našich sousedů Zajíců. Ze staré známosti u nás Ivan často pobýval, chodil na oběd a tetě Kligrové přenechával úzkoprofilové zboží. Je třeba upřesnit, že tehdy bylo všechno zboží úzkoprofilové.

Nečekaně přepadlo Německo 22. června 1941 Sovětský svaz a nečekaně rychle asi desátý den po vypuknutí války k nám dorazila německá armáda. Kooperativa byla uzavřená, stejně v ní žádné zboží nebylo. Nastalo bezvládí. Objevil se Ivan s tím, že v neděli se bude konat v okresním městě Hošča Veliká manifestace, které se musí z každého domu zúčastnit alespoň jeden člověk. Z ukrajinské vesnice ponosou muži církevní korouhve a z české vesnice půjde dechová kapela. Na manifestaci promluví sám Štěpán Bandera, vůdce nastávající samostatné Ukrajiny. Bylo to 3. července, jedenáctý den po vypuknutí války. Na manifestaci jsem šel já. Bylo mi necelých 15 let. Bandera mluvil o nejbližších úkolech ukrajinského lidu ve společném boji s německou armádou proti židovsko-bolševickému Rusku. Několik měsíců jsme Ivana neviděli, až se najednou objevil v uniformě důstojníka ukrajinské policie. Říkal, že byl navštívit matku a vrací se do Rovna. Měl pochybnosti o tom, že to myslí Němci s tou samostatnou Ukrajinou doopravdy. Ve Lvově byla rozpuštěna prozatímní ukrajinská vláda a její předseda Jaroslav Steck a Stepan Bandera byli 5. července zatčeni. V Rovně je sídlo říšského komisaře pro Ukrajinu, tisknou se peníze, karbovance pro celé okupované území Ruska. Proč tedy není ustavená nějaká prozatímní vláda ukrajinská. Na všech úřadech a podnicích jsou usazení Němci, kteří kontrolují a dávají příkazy k veškerému dění.

Naposledy jsem Ivana viděl někdy v létě roku 1942, to šel zase od návštěvy matky. To byl už na Němce našťvaný. Říkal, že Němci už vyvraždili a vypálili několik ukrajinských vesnic, zejména na východní Ukrajině, zato že tam partyzáni zabili německého vojáka. Němci nerozumí tomu, co se na Ukrajině děje. Ruští partyzáni někdy úmyslně zabijí Němce ve vesnici, která vítala německou armádu, aby je následně stihly represe Němců. Nerozumí tomu, že na Ukrajině dnes působí sovětské partyzáni, polští partyzáni a malé židovské bojůvky. Pro Němce jsou to prostě všichni BANDITEN. To ještě Ivan nevěděl, že do roka a do dne bude i on patřit mezi ty banditen, když on s převážnou většinou ukrajinské policie utečou i se zbraněmi na venkov. Ve službě zůstali jenom ti policisté, kteří měli rodiče nebo rodiny ve městě a hrozili jim represe od Němců. Ve skutečnosti informovali své kamarády o všech akcích, které měli být proti nim podniknuty.

Otřesnou zprávu nám Ivan vyprávěl o likvidaci rovenského ghetta, které se on sám a veškerá ukrajinská policie musela zúčastnit. Hlavní složkou eskorty, která Židy doprovázela z ghetta, až na popraviště byli vojáci wehrmachtu, SS, gestapa. Celkem prý bylo v Rovně podle Ivana na 10 000 Němců. Ivan měl takovou představu, že až Ukrajina bude samostatný stát, tak přesídlí všechny židy do Palestiny a zabaví jejich majetek. Ivanovi bylo známo, že asi 2 km za městem v roklích, zvaných za Poláků Grabnik, kopali sovětské zajatci čtyři protitankové zákopy, které měly údajně sloužit jako cvičné překážky pro výcvik německých tankistů. Ukrajinská policie převážně zajatce hlídala. V rovenském ghettu bylo podle zpráv, které se Ivan doslechl, asi 16 tisíc rovenských Židů a asi 2 tisíce Židů z okolních vesnic a městeček, kteří byli do ghetta dopraveni. Ve větších městech, kde byly okresní úřady, byly většinou zřízeny ghetta pro židy, kde si s jejich likvidací museli poradit místní úřady. Několik tisíc zdravých mužů Němci postupně z ghetta vyvezli údajně na nějaké práce do Německa.

V tragický den, kdy měli být všichni Židé z ghetta zlikvidováni, byly všechny volné síly ukrajinské policie, wehrmachtu, SS a ostatních složek, které měly Němci k dispozici, nasazeni k eskortování Židů z ghetta na popraviště. Židům bylo řečeno, že za městem jsou připravené nákladní vozy a budou odvezeni

na východ na zemědělské práce. Cesta z geta vedla městem asi dva a půl km. Židé si sebou směli vzít zavazadla do dvaceti kilogramů. Z geta prý vycházeli Židé klidně v dobré víře, že si na zemědělských pracích polepší, alespoň uspokojí hlad. Na hlavní silnici čekali na obou chodnicích ozbrojené stráže se skloněnými zbraněmi. Zástup asi tři kilometry dlouhý se šinul pomalu po celé šíři ulice. Veškerý provoz byl zastaven a obyvatelé domů s obou stran ulice byli vyzváni, aby nevycházeli z domu.

Ivan byl se svou jednotkou asi v půli městské trasy. Silnice stoupala do mírného svahu a to už byli někteří Židé na pokraji svých sil a odhazovali své zavazadla. Nejhorší to měly matky s malými dětmi, neboť matka, která měla ranec na zádech a jedno dítě v náručí a druhé vedla za ručičku odhodila ranec, aby to tříleté, které už nechtělo jít, vzala do náruče do druhé ruky. Nejdojemnější pohled pro Ivana byl, když viděl rodinu, jak maminka nesla dva kufry a ranec na zádech a babička vedla za ruce dvě děti. Chtělo se mu křičet: „*Babko kam to vedeš svoje vnuky!*“ Všechno se ve mně zlomilo, uvědomil jsem si, jakého zločinu se dopouštíme, do jaké špinavé hry nás naši spojenci zavelkli a bohužel si to naši chlapi neuvědomují. Vysílení, staří a nemocní Židé, kteří nezvládají chůzi a klesají na silnici, jsou na místě zastřeleni. Auto, které na konci zástupu jelo, zbíralo ty zastřelené. Další nákladník sbíral odhozené ranec a kufry. Velký chaos nastává, když jsme vyšli za město a žádné nákladní vozy Židé neviděli. To je snad vyhladovělé na pokraji sil chtějí hnát pěšky. Němci křičí, ať jdou dál, že se vozy trochu opozdily a co nevidět tu budou. Asi 2 km od města je polní cesta, odbočka k roklím Grabnik. Už ze silnice je vidět jeden z protitankového výkopu. Nervozita v zástupu stoupá. Když na odbočce k roklím je směřován zástup na polní cestu k roklím, nastává panika. Židům je jasno, že jdou na smrt, ženy a děti pláčou. Řev esesáků a pažby pušek nahánějí ty, kteří se zdráhají odbočit na polní cestu.

Němci to mají naplánováno dobře. Celý zástup je rozdělen na čtyři části, pro každý (protitankový) výkop jedna čtyři až pěti tisícová část. Ivan se svou setninou je nasměřován k druhému výkopu. Němci nařizují židům, aby se svlékli, věci odložili na svá zavazadla a svlékli také svoje děti. Ty otálející jsou pobízeni zase pažbami pušek. Naháči mají vstoupit do výkopu, ale nastává zácpa. Ti přední nechtějí do výkopu a ti zadní jsou bití pažbami. Situace řeší rabíni. Promlouvají něco židovsky a jdou první do výkopu, za nimi kráčí tisícový zástup s dětmi za ruce i v náručí. Když se všichni Židé vtěsnali do výkopu, tak přijela dvě vojenská auta, otočila se zadkem k výkopu, odhrnula se plachta a tam seděli esesáci s kulomety. Také z druhé strany byly připraveny auta s kulomety. Zatím se nestřílelo, zřejmě se čekalo, až budou všechny čtyři výkopy zaplněné. Když byla zahájena palba z 16 – 20 kulometů, byl to ohromný hluk promísený křikem raněných a umírajících lidí. To trvalo ne déle jak 15 – 20 minut.

Vojáci, kteří stáli podél celého výkopu, dobýjeli ty, co ještě jevíli známky života. Ivan pochybuje, že všichni ve výkopu byli zabiti. Zvláště děti, které nebyly v náručí, ale stály na zemi. Někteří dospělí po zahájení palby padali, aniž byli zasaženi. Tím hůře pro ně, zůstali pod vrstvou těl, která byla později posypaná vápnem a zaházená zeminou. To jak byly hroby zakryty, to ví Ivan jenom z doslechu. Pracovali prý na tom sovětští zajatci.

Když Ivan se svou jednotkou odcházel z popraviště, přijela auta, ale ne ty co měli odvézt Židy na práci, ale ty co sesbírali zavazadla a svršky po zavražděných židech. Němci dobře věděli, že Židé mají šperky a zlaté mince z carského Ruska zašité v oblečcích i v spodním prádle. Toho se ukrajinští policajti nezúčastnili. To sbírali němečtí vojáci a odváželi neznámo kam.

Ivan končí své svědectví o likvidaci rovenského ghetta a říká, že v životě žádného člověka nezabil a přesto se cítí být masovým vrahem. Ten den ho bude trápit do konce života. Jestli Němci tu válku nevyhrají, tak hanba na vyvraždění Židů na západní Ukrajině padne na celý národ. Němci by nikdy nedokázali pochyťat všechny Židy při tak špatné evidenci obyvatelstva bez vydatné pomoci Ukrajinců.

To jsem Ivana viděl naposledy. Nemohli jsme mu říci, že v naší obci skrýváme několik Židů. Z toho jeden Žid Motuv Šamaje u nás ve stodole. Za dalšího půl roku dochází na západní Ukrajině k velkým změnám. Po Stalingradu nikdo nevěří v německé vítězství. Ukrajinská policie hromadně desertuje z německých služeb, ovládá venkov a zahajuje tažení proti Polákům. Říkají si Banderovci nebo UPA, Ukrajinská povstalecká armáda. Banderovci ovládali venkov několik let i po příchodu Sovětské armády. Za tu dobu údajně zavraždili 37 tisíc Poláků.

V dubnu 1943 mě vzali Němci do Německa na práci. Když jsem se vrátil koncem roku 1946 do Československa a setkal se s kamarády z Novokrajeva, tak jsem se dověděl, že Ivan desertoval jako většina ukrajinské policie z německých služeb a figuroval jako Banderovský velitel pod pseudonymem Horoch. Dostal se do mašinérie, z které nebylo úniku. Když se Sovětská moc postupně v roce 1946 upevňovala pomocí strycku /istre bitělnyje bataliony/bylo hodně Banderovců pochyťáno a odsouzeno většinou na 20 let do pracovních táborů na severu země. Někteří se snažili probojovat za hranice. U nás

známá AKCE B v roce 1947. Jiní se pomocí falešných dokladů snažili adaptovat na místech, kde je žádný neznal. Pohyb obyvatelstva byl po válce značný, vysídlení, emigranti, osoby vracějící se z Německa.

Ivan utekl od Banderovců a našel úkryt u Čechů. Koncem roku 1946 se na Volyni mluvil o připravovaném odjezdu Čechů od Československa. Té příležitosti chtěl Ivan využít. Česky mluvil dobře a sehnat si nějaké doklady nebylo těžké. Úkryt si našel u Fridolína Kováře, místního rolníka. Jeho úkryt byl nějakým záhadným způsobem vyzrazen a milice ze stanice Oženin obklíčila dům pana Kováře a vyzývala Ivana, aby vyšel se zdviženýma rukama ven, jinak že zapálí dům. Ivan viděl, že je v beznadějně situaci a spáchal sebevraždu. Vpálil si kulku do hlavy.

Tak skončila epizoda jednoho vlastence, nacionalisty v zásadě dobrého člověka, který na začátku svého působení vsadil na falešnou kartu, na slib Bandery na manifestaci v Hošči, že se vede boj o samostatnou Ukrajinu. Krátce na to byl Bandera zatčen a prozatímní vláda Ukrajiny utvořená ve Lvově rozehnána.

V ruce mám pěkně ilustrovanou knihu "ROVENŠTINA" vydanou za sovětské éry. Poposunou se tam dějiny rovenského kraje od vzniku názvu RIVNE až po současnost. Nejvíce mě zajímá, jak historici hodnotí válečné období od roku 1939 – 1945 a krátce po válce. Čtu a nestačím se divit. Žádná hanba na ukrajinském lidu západní Ukrajiny nezůstala. Píše se jenom jak radostně vítalo obyvatelstvo návrat rudé armády a o statečném boji ukrajinských partyzánů.

Ukrajínští partyzáni zasazovali Němcům značné rány, ale nebylo to zrovna v rovenské oblasti. Není tam zmínka o tom, že v zimě roku 1940 vysídli do Německa desetitisíce volyňských Němců. Že v roce 1947 emigrovalo do Československa kolem 40 tisíc Čechů. Že byly vyvražděni všichni Židé a tisíce Poláků. Že v zajateckém táboře zahynulo kolem 40 tisíc sovětských zajatců. O ukrajinské policii sloužící Němcům a později banderovskému boji se Sovětskou vládou trvajícím ještě několik let po válce se historici nezmiňují.

Ivan Stupák se mýlil také v tom, že pokud Němci válku nevyhrají, tak bude hanba za zločiny páchané ukrajinskou policií opět na lidu západní Ukrajiny. Do vyhlazovacích táborů žádné transporty se Židy nechodily. Němci usoudili, že nemá cenu zatěžovat železniční tratě, když konečné řešení židovské otázky na východě mohou provést na místě za ochotné pomoci místního obyvatelstva.

Žádná hanba se pro západní Ukrajinu nekonala. Platí tu stará zásada, že do dějin se má dostat třetina pravdy, druhá třetina se má zkruslit a třetí třetina se má zamlčet. Historici se musí držet zásady "koho chleba jíš, toho píseň zpívej". A tak za vydatné pomoci cenzorů se dobré dílo podaří. I když se spojenectví mezi Německem a (samostatnou) Ukrajinou nekonalo, museli si Banderovci mezi své nepřátele připsat Německo.

Nový úkol zněl, na ústupu odzbrojit německou armádu a s ukořistěnými zbraněmi rozbít židovsko-bolševické Rusko. Chybu ve své dosavadní činnosti vidí v tom, jak pitomě nahnali židy do get, kde si se svými 20 kg odnášeli nejcennější věci, hlavně zlato a pro Ukrajince zbyla jenom nepotřebná veteš.

Jeden kamarád z ukrajinské školy v Hrušvici mi vyprávěl, že jejich vedoucí byli blbci, když pospíchali nahnat židy do ghet (mohli jsme si je zabít sami). Takhle Němci shrabali všechno zlato, které Židé vyždímali z ukrajinského národa. Teď čistíme Ukrajinu od Poláků, ale tam moc zlata nenajdeme. Mé hodnocení Ivana Stupaka doplňuje krajanka paní Božena Chválová.

Příběh „Češi na ukrajinské Volyni v době holocaustu“ od Jiřího Hofmana nedostal. Přítel Jiří Hofman v době samostatné Ukrajiny pátral po nějaké literatuře, která hodnotí kritická období let 1939-1960. Ukrajínští přátelé mu řekli, že v době, kdy je ukrajinská veřejnost rozpolcená v hodnocení banderovského hnutí, považují za rozumné o tomto období ještě nějaký čas pomlčet. Rozvířovat vášně obyvatelstva hlavně tady v Rovně, je nežádoucí. Ještě dnes tu žijí osmdesátníci, kterým se podařilo účast v banderovském hnutí utajit, jiní se vrátili po Chruščevově amnestii z gulagu. Většina již zemřela. Za několik desetiletí bude toto období zhodnoceno a popsáno podle potřeb a zájmu ukrajinského státu. Likvidace rovenského ghetta byla nejbrutálnější na Ukrajině. Horší to bylo snad jenom v Kyjevě a v Babím Jaru, kde bylo v jednom dni usmrceno 30.000 Židů. Sovětské prameny hovoří o postupném zavraždění 100.000 sovětských občanů. Snad je dobré na to zapomenout.

Dopis paní Boženy Chválové o Ivanu Stupakovi

Dobrý den, pane Pěnička. Přečetla jsem si Vaše vzpomínky na Ivana Stupaka. Chci Vám napsat, co se z něj stalo, v jaké podobě jsem ho poznala já.

Stupákové byli dva bratři, měli dlouhou chalupu. V jedné půlce bydlel jeden, měl myslím dva syny, Ivana a snad ještě jednoho. V druhé půlce bratr měl tři dcery. Jedna byla vdána v Novosilkách, druhá měla Špakovskýho, také slušná rodina, třetí bydlela s matkou v chalupě. Na vaťáku se říkalo Ivanovi strejček. Ten se u nás často schovával ve stodole, v seně měl skryš, ale často byl s námi v kuchyni, někdy tam byl i sám. Když k nám někdo šel, skočil do vedlejší místnosti. Tam měl otec za dveřma v koutě stát chromovi boty. Jednou k nám přišel cizí Banderovec v roztrhaných botech, chtěl na otcí boty. „*Já boty nemám.*“ Ten šel přímo najisto, vzal si boty, maminka řekla, že to jsou její boty. „*To nevadí, mně jsou akorád.*“ To byla Ivanova práce za odměnu, že jsme ho živili, a ten strach, který jsme kvůli němu prožívali.

Otec byl vyučený řezník, když jsme stavěli novou chalupu, v komoře si postavil třípatrovou udírnu a v čele chalupy pro nedostatek peněz, nebyly dvě místnosti dostavěny. To všechno si Ivan dobře prohlédl. Jednou zase přišel cizí Banderovec, že si u nás udělají řeznickou dílnu, že máme pěknou udírnu. Marně naši prosili, kdyby to Rusové našli, že nám hrozí Sibíř. Ujistil je, že mají rozestavěny hlídky, že nás budou varovat. Vzali u Tesařů chovného býka a někde dvě prasata, dali si svého řezníka Karola, otec a Teodor Vegricht mu pomáhali, maminka kvařila sádlo. Hotové klobásy se dávaly do tukových plechových nádob asi 1 metr vysokých průměr asi 40 cm, dna měly dřevěné. Dělal to v těch místnostech, za dveřma měla maminka stát plechy na koláče a v rohu byla přibita oprat', na kterou se házelo prádlo před praním. V tom koutě pod prádlem teď stál velký sud s nasoleným masem.

Najednou přišel Pavelík Tykva, že k nám jede kontrola, někdo nás udal. Maminka když uslyšela tu zprávu, dostala silné bolení a celou akci proseděla na záchodě. Otec jednal velice rychle, kosti a hotové klobásy zahrabal do hnoje, chtěl vybírat maso ze sudu, ale už bylo pozdě, vojáci už byli na dvoře. Vzal ty plechy, položil na sud, přetřh oprat', prádlo se rozsypalo na sud a okolo. Vojáci šli přímo, velitel si sedl na sud s masem a dvacet vojáků s bodákama propíchali obě místnosti. Nic nenašli. Velitel skočil ze sudu, řekl otcí: „*Dnes jsme nic nenašli, ale jednou najdeme velkou rybu pak se těš.*“ Vícekrát už kontrola nebyla. Výrobky se dodělali a v hnoji bylo všechno zničeno. Otec myslel, že bude muset škodu nahradit, ale dokonce byl pochválen, že dobře udělal. To byla taky Ivanova práce.

Dodnes vzpomínám na onoho velitele, byl to hlupák nebo dobrý člověk. Věděl, na čem sedí a co by nás čekalo. To se už nikdy nedozvím. Jednou se u nás také schovával a pořád se maminky ptal, „*Co je nohého, co Varka nebyla tady?*“ Varka byla sousedka Stupakových a měla za muže našeho čeledníka. Často k nám chodila. Najednou Varka přišla a vyprávěla, co se stalo. U Stupakových drali peří. Byly tam cizí ženský, Varka tam taky byla i dcera z těch Novosilek. Najednou tam přišli Banderovci a řekli, „*Kdo je cizí odejděte,*“ s cizími odešla i dcera z Novosilek, schovala se v konopí. Přivezli na voze Špakouskou, která čekala každým dnem rodinu. Prosila je, aby ji zabili, až to dítě porodí. Vzali ji dovnitř, chvíli byl křik a pláč. Pak bylo ticho. Vynesli tři mrtvé těla, když nesli Špakoskou hrozně se smáli, že je už mrtvá a dítě se pořád hází. Naložili je na vůz, odvezli neznámo kam.

Maminka řekla, „*Strejčku, to se stal asi nějaký omyl, vždyť to byli takové slušné ženské.*“ Ivan jí odpověděl: „*Chazajko, neříkejte, já jsem byl u mamy a nikdo mě tam neviděl jenom teta a hledali mě tam.*“ Maminka mu řekla, „*Ale u Kouřilů Vás taky často hledají a nikdo to neudává.*“ Víc se s ním o tom nebavila, věděla, že je to jeho zásluha, asi se chtěl zmocnit celé chalupy, tak nechal vyvraždit celou rodinu. Otcí vždycky říkal, „*Pane Chvála, přežijem, vždyť já jsem si prst v krvi neomočil.*“ Bez jeho přítomnosti otec vždycky říkal, „*Ty hajzle, tys dával jenom rozkazy, koho mají zabít.*“

Nevím, jestli Vás to bude zajímat, kdyžtak to spalte. S pozdravem Božena Vávrová, Chválová.

Vraždění matky a sester sledovala přes okno sestra z Novosilek. S Boženkou si telefonujeme. Bydlí v Plzni – mají tam dům, její muž před 16ti lety zemřel. Pocházel ze Sofierky-Várza. A její maminka byla léta u nich. Paní Chválová zemřela ve svých 96 letech.

Propadli ve válce

Tak se hovořilo o nezvěstných vojácích, kteří se nevrátili z války. V srdcích jejich rodin doutnala pořád naděje, že někde žijí a po propuštění ze zajetí se uchýlili v nějakém lepším kraji a z nějakých důvodů o sobě nedávají vědět. Možná je lepší, že se nikdy nedozvědí, jak zbytečně a hloupě přišli o život dva zajatci, o kterých náš příběh hovoří.

Jednoho podzimního rána roku 1942 se roznesla obcí zpráva, že v potoce na pěšině ze Starokrajeva do Novokrajeva jsou zabiti dva váleční zajatci, kteří pracovali na statku u pana Vladimíra Syrovátky. Vraceli se z církve pěšinou, která zkracovala cestu z konce české vesnice zvané Vaťak na druhou stranu,

kde se nalézala církev, škola a obchod s vodkou. To začínala očista Ukrajiny od Poláků a zbytku Bolševiků. Od Židů již Banderovci úspěšně očistili až na nějaké jedince, kteří se ukrývali u Čechů a o kterých nevěděli.

Teď jsou na řadě Poláci. Ze začátku jsou vraždění lidé, kteří byli v nějakých státních službách, lesníci, starostové, učitelé, kněží. Vražděny jsou celé rodiny a jejich usedlosti jsou vypalovány. Někteří Poláci zemědělci žijící mezi ukrajinskými sousedy si myslí, že se jich to netýká, že nikomu neublížili a se sousedy měli dobré někdy i příbuzenské vztahy. To byl ale omyl. Banderovci razí heslo, že Poláky je třeba vyřezat do třetího pokolení, aby Ukrajina zůstala čistá jako slza. A tak byli vyvraždění všichni, kdo včas neutekli do města, kde byly německé posádky.

Vypořádat se s Bolševiky bylo dost složité. Po příchodu Němců bylo snadné pochytat známé komsomolce a činovníky bývalé Sovětské moci a potrestat je. Jediný známý trest byl trest smrti. Jak měl být trest proveden, to záleželo na vynalézavosti popravčích. Druhá etapa očištění od Bolševiků byla složitá v tom, že po vesnicích byly dva druhy zajatců. Jedni, kteří se vyhnuli zajetí a uchýlili se na práci u sedláků nebo našli přístřeší u nějaké ženy na ukrajinské vesnici. Druhá skupina byla těch, kteří byli propouštěni ze zajetí jako Ukrajinci. Stávalo se často, že si doklady umřelého vojáka Ukrajince vzal Rus a hlásil se u komise k propuštění. Jsou známy případy, kdy zajatce s propouštěcím dokladem zavraždil jiný, aby se zmocnil jeho dokladů. Kdo je správný Ukrajinec bylo pro banderovské vyšetřovatele celkem jednoduché, poručili mu, ať se pomodlí otčenáš, když neuměl, byl to důkaz, že je Bolševik. Do které skupiny patřili naši dva zajatci, se dnes žádný nedozví. Ani jejich rodina, co se s nimi stalo.

U Syrovátků se měli dobře. Jedli za jedním stolem s hospodáři. V práci se nepřetrhli, všechno se jim dařilo. V počátečním zmatku na frontě nepřišli k úrazu. Vyhnuli se zajetí a teď se u Čechů mají lépe než u maminky. Staré ruské přísloví říká, že když má kozel roupy, tak se jde klouzat na led. Naši mladíci mají roupy tak se musejí podívat do církve, jak se ti mužici modlí a tlučou poklony a co baťuška s kadidlem a svícenou vodou. To musí být legrace. V církvi si vylezou na Kůr, kde při některých bohoslužbách zpívá církevní chor. Dnes jsou tu sami a ze shora mají dobrý přehled. Při některých úkonech baťušky a tlučení, poklon mužiků, vyprskávají do smíchu a je slyšet hlasité poznámky. Lidé se otáčejí, hledí vzhůru, co to tam ti dva vyvádějí. Ti dva právě nad sebou vynesli rozsudek smrti.

Když mše skončila, lidé pospíchají domů na oběd. Naši dva mladíci také z církve odešli, ale na oběd k hospodáři se už nedostavili. Teprve navečer někdo hospodáři oznámil, že jeho dva mladíci leží zabítí v potoce. Jejich popravčí museli odejít z církve před skončením bohoslužby a počkat si na ně na pěšině u lávky přes potok. Od spáchaní přestupku nebo snad hrdelního zločinu, až po vykonání rozsudků neuplynuly ani 2 hodiny. Naši popravčí či snad vrazi, nebo bandité porušili jednu zásadu. Očistu Ukrajiny provedl – provedli v neděli a to jako věřící lidé neměli. Plánované očišťování Ukrajiny prováděli zásadně ve všední den.

Je rok 1995. S cestovní kanceláří paní Pánkové ze Žatce jedeme na Volyň. Jsme ubytováni v interhotelu MIR. Zjišťujeme, že nás je sedmnáct Novokrajováků a že bychom se měli v jednom dni volna podívat do našeho rodiště. Z Rovna jedeme přes Kvasilov, Zdolbunov, Kopytkov, Novosilky. Vjíždíme do Novokrajeva ale svou vesnici nepoznáváme. Všechny hospodářské budovy, sady, chmelnice a oplocení zmizely. Noví usedlíci všechno spálili. Nevysadili však ani jeden ovocný stromek.

V domku Honzy Chmelíka žádný nebydlí a je propadlá střecha. Zastavujeme na křižovatce u Vránů a Kouřilů. V domku u Andělů je také spadlá polovina střechy, vychází stařena a říká, že je stará a nebude to již opravovat. Další zastávky máme u Zajíců a na cestě proti církvi. Chceme se hlavně podívat na hřbitov. Tam je to kupodivu vzhledem k 48 letům naší nepřítomnosti dosti v pořádku. Je zachované oplocení, železná vrata i branka. Ukrajinci náš hřbitov nepoužívají. Jsou zachovány mramorové pomníky a výhradně české nápisy. Také kovové zahrádky kolem hrobu, jež si nechaly zámožnější rodiny postavit. Každý si hledá své pozůstalé. Jdu se podívat do levého rohu hřbitova, kam jsme pochovali sovětské zajatce postřílené při cestě do zajateckého tábora v Rovně a později při stavbě kabelového spojení z říšského komisariátu pro Ukrajince se sídlem v Rovně do Hitlerového bunkru ve Vinici. Tam měl vůdce řídit válečné operace na východní frontě. Žádný pomník nebo jinou památku na rudoarmějce jsem nenašel. Je vidět, že Sovětský režim nepromíjel ani mrtvým.

Při setkání s místními Ukrajinci ze Starokrajeva jsme se těžce poznávali. Ke mně se přihlásila jedna stařena, že mně poznává se školy a jak můj strejda chodil k nim zabíjet prasata. Při té příležitosti jsem se zeptal na jednoho kamaráda o tři roky staršího, který už tehdy, kdy mu bylo asi 15 let, říkal nám Čechům, že jsme se zmocnili ukrajinské půdy, že na nás musí pracovat, také, že na psech pojedeme do Čech. Židy že je třeba pobít a Poláky vyhnat. Protože jsem správně mluvil Ukrajinsky, měli ke mně ukrajínští spolužáci

důvěru a při náhodném setkání v době okupace, když jsem se s nimi setkal a přišla řeč na Ivana Husieva, tak mně před ním varovali. Zeptal jsem se tedy bývalé spolužačky, co dělá Ivan Husiev. O toho strybki zastřelili. Strybki istrebitělnyje bataliony stíhací oddíly pro potírání Banderovců. Na podrobnosti jsem se nevyptával.

V obci nebyla žádná hospoda nebo restaurace, kde bychom si mohli sednout a popovídat se starousedlíky. Církev byla zavřená. Také do školy jsme nemohli, byli prázdniny. Říkali jsme si, že příště to musíme lépe zorganizovat. Zdá se však, že žádné příště nebude.

Podivné zvyky, pověry, zázraky a léčení ve vesnici mého rodiště.

Loučení s mrtvými

Za naším domem asi 100 metrů byl hřbitov. Jako malí kluci jsme se vždy zúčastňovali pohřbů. Ne že by nás zajímalo Baťuškovu dlouhou kázání, spíše bylo pro nás nezvyklou podívanou loučení s nebožtíkem. Pohřbívalo se na třetí den a po celou tu dobu byli nebožtíci doma v otevřené rakvi. I cestou na hřbitov se mrtví nesli odkrytí. K dobrým mravům patřilo hodně a hlasitě naříkat a vést takové řeči, jako, „*co jsi nám to udělal, kam nám to odcházíš, co si bez tebe počneme, vezmi nás sebou, kdo se bude starat o sirotky,*“ a tak dál.

Potom líbali nebožtíka na ústa a při spouštění rakve do hrobu se chystali skočit za ním. To byli vždy připravení příbuzní, aby takového truchlícího zastavili. Profesionální výkony podávaly báby, holosylki, česky by se snad daly nazvat - plačky, naříkalky. Ty bývaly dvě až čtyři, to záleželo na zámožnosti rodiny, co si mohla dovolit. Ty méně zdatné plakaly u chudáků jenom za pohoštění.

Obřad na hřbitově trval nejméně dvě hodiny. Po pohřbu se ve vsi nějaký čas hodnotily výkony bab naříkalek a členů rodiny při loučení s nebožtíkem.

Loučení s těžce nemocnými

Na loučení s těžce nemocnou maminkou mého kamaráda jsem se dostal náhodou. To mi jiný kámoš navrhl, abychom se šli v neděli podívat k Miškovi, že se tam budou ženské loučit s jeho maminkou, která umírá. Mé mamince jsem nic neřekl, jistě by mě nepustila.

Rodina, kam jsme šli, žila na chutoře směrem k Martinovce a patřila k těm bohatším. Ve světnici na stěně viselo asi šest ikon a v rohu byla ikona, pod kterou hořela lampička s posvěceným olejem. Bylo tam asi pět žen, příbuzných a sousedek. Slušelo se ukázat umírající, jak jí mají rádi a jak s ní prožívají hoře, které ji čeká. Vedly takové řeči jako: „*Milá naše holubičko, co jsi komu udělala zlého, že teď musíš zemřít. Jsi ještě taková mladá, neužila sis světa a budeš v tmavém hrobě hnít. Jaký osud tě to potkal, že musíš zemřít. Pomysli na své děti. Kdo se o ně postará, kdo k srdci přivine, kdo je pohladí, kdo je ošetří, když budou nemocné. Kdo je nakrmí, když budou hladové. Kdo je obleče, když budou mrznout? Macecha?*“

„*Kdo ví, co to bude za ženskou. O Ivana se nestarej. Ten si nějakou babu najde. Už teď mu ženské nadbíhají. Třeba ta potvora, vdova Leňa, jak ho potká, tak na něho zuby cení a vrtí prdelí.*“ Bylo mi tehdy sedm let, připadalo mi to nějaké divné. Nějaký obrácený postup jak u Čechů, když nemocného utěšovali, že se brzo uzdraví. Potom jsme všichni brečeli, včetně jejich synka, kterému bylo také sedm let, a měli ještě asi čtyřletou holčičku.

Po krátké době nemocná maminka mého kamaráda skutečně zemřela. O pohřbu baby holosylki zase předvedly svoje umění.

Pokládání vánoček a vajíček na hroby o velikonocích

Zvyk dávat vánočky a vajíčka na hroby zesnulých se na některých místech na Ukrajině dochoval do dnešních dnů. Báťuška tyto dary zesnulým vykropil svěcenou vodou a na hřbitově se konala krátká mše.

Velikonoce byly jedny z nejdůležitějších pravoslavných svátků. Tyto dary potom Báťuška s ďakem navečer sebrali a odvezli na faru, kde se s tím krmily prasata a drůbež. Hodně lidí takový zvyk odsuzovalo v tehdejší době, zvláště proto, že ti nejchudší si mohli dovolit upéct takovou vánočku jenom jednou v roce.

Bába věštkyně, vykládačka karet – čertova bába

Ve vesnici žila také vykládačka karet, vědma, kterou nebylo radno si rozhněvat a pokud to bylo možné, tak se jí lidé radši vyhýbali. Koho uřkla, tak toho potom bolela hlava nebo měl žaludeční potíže. Také dělala to, že uřkla krávu, která pak přestala dojít nebo dojila krev. Pokud zmetala koza nebo ovce, tak to byla určitě její práce. Také chciplá prasata prý měla na svědomí. Zasluhovala by upálit jako čarodějnice. Kdyby byl středověk, tak by to lidé rádi udělali. Před bábou měli respekt, a když přišla k nim domů, tak s ní koukali vyjít v dobrém a nechali si vyložit karty nebo hádat z ruky.

Baťuška vesničanům říkal, že na světě jsou také silné zlé síly, aby zkoušely jak pevná je víra v Boha. Když budou řádně chodit do církve a ke zpovědi, tak jim zlé síly nebudou moci uškodit. Mužici však úplně čisté svědomí neměli. Příkázání boží porušovali, tak se pro jistotu, pokud možno, čertově bábě vyhýbali.

Bába kořenářka, zaříkávačka a léčitelka

Proti zlým silám, které soužily vesničany, tady byla naštěstí bába zaříkávačka, která dovedla za mírný poplatek, takové síly zkrotit. Ta své schopnosti zdědila po své mámě a bábě. Některé bylinky opravdu lidem pomáhaly.

Zajímavý byl způsob léčení proti uřknutí. To si bába pochcala podolek u sukňe, pronesla nějakou zaříkávací formuli, potřela tím podolkem postiženému čelo a bolesti hlavy prý v krátké době přestaly.

Při bolestech v břiše jsem viděl, jak léčila tatínka. To chtěla několik vajec, pokud možno od bílých slepic. Otec ležel na zádech, břicho měl obnažené. Bába mu koulela vajíčka po břiše a něco při tom brumlala. Říkala, že čím více vajíček se po břiše koule, tím více bolesti vytáhnou. Ona ty vajíčka vezme a o půlnoci zakope u ní na zahradě. Ta nemoc musí zase z těch vajec přejít do země k nečistým silám.

Mě jednou vyléčila ječné zrnko tak, že mi do toho oka plivla. Věřte, nevěřte, na druhý den se zrnko ztratilo. Také odvary z makovic se podávaly dětem, aby spaly, když se jim řezaly zoubky.

Zázraky v naší církvi dle tvrzení našeho popa

Náš Baťuška měl faru asi 150 metrů od našeho domu. Církev byla v sousední obci Novosilký. Tam chodili do církve také farníci z obce Janevyči. Když se v našem domě zřídila škola, tak do ní začala chodit asi 35 žáků od sedmi do třinácti let. Všichni do první třídy. To už byla povinná školní docházka uzákoněná, ale žádný na tom netrval.

Mužici říkali, že se ve zdraví dožili sedmdesáti let a do žádné školy nechodili. Pro děvčata třináctileté chodit do školy byla ostuda. Vesničané říkali: „*Je to hanba taková velká, pomalu by se mohla vdávat a ještě chodí do školy.*“ V nové škole měl náš pop tři hodiny v týdnu náboženství. Neměl to s námi lehké. Taková sebranka dětí různého stáří mu drásala nervy. Řezal nás prutem, tahal za uši. Dnes si myslím, že měl nás řezat ještě víc. Měl o nás dobrý přehled a chtěl nás vidět každou neděli a každý svátek v církvi. Koho v církvi neviděl, ten se mohl těšit, že to v týdnu schytá na hodině náboženství. „*Proč je důležité chodit právě do naší církve? Protože jenom v naší církvi a v monastýru v Počajevě se dějí zázraky.*“ O velkých svátcích a hlavně o velikonocích, když připravujeme půlnoční mši a pop je v církvi sám, než přijde ďak pěvecký chór, tak mu na jeho modlitby odpovídají – zpívají andělé.

Takové zázraky se dějí jenom v Počajevě. Počajev bylo poutní místo, kam se každý rok konalo procesí. Jedno takové procesí jsem viděl na silnici u Horáčků. Několik set lidí se vlekle s korouhvemi, kříží a ikonami. V Omelánštině na příkopech silnice odpočívali. Měli sebou čajníky a ranečky s jídlem. Většinou to byla slanina s cibulí a chlebem. Na ohýncích si vařili čaj. Do Počajeva to měli asi 150 km. Cesta jim trvala asi čtrnáct dní. K procesí se přidávali také žebráci. Pobožní poutníci je živili a viděli v tom dobrý skutek, když přivedou hříšníka k Bohu a rozdělí se s ním o svůj chléb.

Pověry v naší vesnici, černá kočka, prázdná nádoba

Pověry na ukrajinských vesnicích brali lidé velmi vážně. My jsme měli sklep přes cestu ve stráni. Tam jsme měli uskladněnou zeleninu a brambory. Každých 14 dní byl ve Varkovičích jarmark a maminka ten den musela dávat obzvlášť pozor, aby někomu nepřešla přes cestu s prázdnou nádobou. Mužici, kteří

jeli na jarmark, by se raději vrátili, protože to znamenalo, že na trhu špatně pochodí. Někteří mužici byli mazaní, a když se už stalo, že jim někdo přešel přes cestu s prázdnou nádobou, tak zastavili povoz a počkali si, až se bude vracet s plnou.

Další smůla byla, když přes cestu přeběhla černá kočka. To bylo zaručeně špatné znamení. Také se rozšiřovalo, zda přeběhne zleva doprava, to při zvýšené opatrnosti nemuselo dojít k nějakému neštěstí. Horší to bylo, když přeběhla zprava doleva. Tak to bylo lepší vrátit se domů. Když se něco špatného nepříhodilo ten den, tak se to mohlo přihodit některý den následující.

Maminka měla český snář. A ukrajinské ženy se chodily ptát, co znamená jejich sen. Maminka sama na sny moc nevěřila, ale ženám to vždy vyložila. Ty si přicházely také pro jiné rady. Byly to její zákaznice, tak se snažila s nimi vycházet po dobrém.

Ve vsi se také vyprávělo hodně strašidelných příběhů. Proto se ženské večer bály vycházet z domu. Jít zkratkou po pěšině do sousední vesnice kolem hřbitova nepřipadalo v úvahu. To raději lidé chodili o kilometr dál po cestě. Také jít kolem půlnoci kolem kříže, který stál u cesty na památku nějakého zamordovaného pocestného, si troufl málokdo. Když už musel, tak se tak pěkný kus cesty před křížem a potom za ním modlil a křížoval.

Účinné a uznávané léčení – stavění baněk

Stavění baněk a masáž baňkami lze považovat za osvědčenou metodu léčení bolesti zad, páteře, kloubů a kyčlí při nachlazení. Používají se k tomu speciálně vyrobené baňky, které na principu podtlaku mají hloubkový léčivý účinek. Pokožka na bolestivém místě se natře tukem – mastí jako při masáži, potom se žmolek vaty, upevněný na drátě asi 25 – 30 cm dlouhém, namočí do lihu nebo denaturátu a zapálí. Hořící vata se na okamžik zasune do baňky, aby vyhořel kyslík, a baňka se rychle přiloží k pokožce, ke které se přisaje. Baňku je nutno držet co nejbližší u místa, kam se bude stavět. Také je třeba dbát, aby vata nebyla moc namočená v hořlavině, aby nedošlo k odkapávání hořících kapek na pokožku.

Při masážích je možno přisáté baňky po pokožce ve vteřinových intervalech posunovat. Trvalé přisání baněk na bolavém místě je možné ponechat kolem 20 minut. Po baňkách zůstávají modřiny různé intenzity v závislosti na délce přisání. Jsou však neškodné a ztratí se jak cucflek, během 1 – 2 dnů. Celá kúra by neměla trvat déle jak 30 – 40 minut.

Originál baňky jsme si koupili v Soči v roce 1979. Zatím jsme je nepoužili. Viděl jsem v televizi moderní baňky, kde se přisání děje pomocí gumového balónku, který se stiskne a po uvolnění vysaje z baňky vzduch.

Stavění baněk se na vesnici v té době praktikovalo jako stará osvědčená metoda léčení. Používali ji lékaři i různí léčitelé.

Svěcení pluhu – čudotvornýje mašyny

Železná zemědělská nářadí bylo v třicátých letech na ukrajinské vesnici vzácností. Výjimkou byl jenom srp, kosa, rýč a motyka. Železná nářadí jako pluhu, secí stroje, sekačky na trávu, hrst'ovky, mlátičky a jiné stroje používali jenom Češi. Ti měli také obchody s těmi stroji, které dováželi z Čech od firem KNOTEK, VICHTRLE – KOVAŘIK a VIKOV. Také některé stroje vyráběly české firmy na Volyni. Židovští obchodníci se snažili tyto stroje nabízet také Ukrajincům.

Negramotným zemědělcům vysvětlovali přednosti těchto strojů tak, že jsou to stroje zázračné, čudotvornýje mašyny. Když s tímto železným pluhem otočíš půdu a železnými branami zatlačíš, tak sklidiš o 15 pudů pšenice na desjatíně více. Jeden pud bylo 16 kg, jedna desjatina se rovnala 109 arům.

O takové propagaci uslyšel náš Bát'uška a uhodil na Žida. „*Jak se opovažuješ ty antikriste, Židáku smradlavej, tady vykřikovat, zázračné stroje, to bych já o tom musel něco vědět jako představitel pravoslavné církve.*“ „*Račte prominout, vaše vysokoblahorodí,*“ povídá Žid, „*já jsem nelhal jenom jsem zapomněl mužikům říct, že si je po zakoupení musí nechat od vašeho blahorodí vysvětit. To budu od této chvíle dělat. A kdyby bylo vaše blahorodí od té dobroty a v církvi mužikům řeklo, že jsou to opravdu zázračné stroje, tak by mužici více kupovali a dosahovali by větší úrody.*“

Od té doby, když si nějaký Ukrajinec v naší obci koupil pluh, tak si ho nechal u našeho Bát'ušky vysvětit. Stálo to dva zloté. Mužici ale museli přiznat, že se to vyplatilo. Popova fara stála přes jeden barák

od našeho domu. Když jsem byl po ruce, tak mě bral Báťuška sebou. Nesl jsem mu kropidelnici se svčecenou vodou. Za to jsem dostal někdy pět, někdy deset grošů. Za ty jsem si hned u Žida Šmilika koupil chalvu.

S Báťuškovými dvěma sny jsem kamarádil. S jedním jsem se setkal v Rovně, těsně před tím, než mě Němci odvezli do Německa na práci. Říkal mi, že pracuje v bance. Na osud Báťuškové rodiny jsem se zapomněl zeptat při své poslední návštěvě v Peredilech.

Svatba na ukrajinské vesnici v duchu starých tradic

V průběhu první světové války a nastávající světové krize se životní podmínky obyvatelstva na Ukrajině stále zhoršovaly. Tradiční svatby trvající 3 dny a čítající 100 – 150 hostů, si mohly dovolit jen ty nejzámožnější rodiny. Ti, kteří chtěli staré tradice dodržet za cenu toho, že se trochu uskromní, co do délky trvání svatby a počtu pozvaných hostů si udělali zlou krev u těch, kteří se domnívali, že měli být právem pozváni. Když si před pěti lety brala jejich neteř našeho bratrance, tak jsme je pozvali. Nebo když jsme jim před rokem prodali jalovici, tak jsme při tom vypili mohoryč, takže nám bylo tři dny špatně.

To jsme si slibovali přátelství do smrti. Takové zapití koupě se nezapomíná a mělo by platit do konce života. Moje maminka šila pro ty Ukrajinky šaty a tak si chodily ty ženské k mamince postěžovat nebo pochlubit. Já jako 5 – 8 letý jsem si hrál za skříní a při tom napínal uši, aby mi nic neutklo. Z těch všech regulí, kterými se svatba řídila, mi nejvíce utkvěla v paměti příprava svatebního lože pro novomanžele.

To bylo obvykle v komoře. Jiná místnost v domě v době svatby volná nebyla. O půlnoci se museli novomanžele odebrat do komory, kde měla být nevěsta připravená o poctivost. Obě tchýně nevěstina a ženichova matka bedlivě poslouchaly u dveří komory, zda vše probíhá jak má. Zda opilý ženich po ulehnutí do postele neusnul jak dřevo, zda nevěsta při ztrátě panenství vykřikne, což bylo dobré znamení a nebylo potřeba déle poslouchat za dveřmi. Pro matku nevěsty zbývala poslední povinnost, aby ráno s pláčem ukázala hostům zakrvavenou košilku nebo prostěradlo a připomenout hostům, jaké udělal ženich terno, že dostal za dívku neposkvřněnou. O té poctivosti se vedly velké pochybnosti.

Právě ty ženské, které nebyly na svatbu pozvány, tvrdily, že nevěsta v komoře schovávala trochu krve, vždy se pro svatební hostinu zabíjí prase a spousta drůbeže. To když ženich usne, může nevěsta narafčit, jak jí máma poradila. Pomlouvačné ženské vypočítávaly, s kým se ta poctivá nevěsta tahala. Dokonce ji viděly několikrát na seníku s tím kurevníkem, ženáčem Trochimem. Je nutno připomenout, že nevěsta o svatební hostině nepila. Jenom si dle dobrého mravu při jednotlivých připitcích smáčela rty.

Starosta, který dirigoval průběh svatby, zahájil první připitek, potom otec ženicha a nevěsty. Další připitky pronášeli muži, hlavy pozvaných rodin. Je zajímavé, že negramotní mužici pronášeli připitky smysluplné, skládající se z několika vět. Vyplývalo to zřejmě z dlouholeté praxe a častého pití na počest někoho nebo něčeho. To že ukrajinská nevěsta při svatbě nepila, bylo pro Čechy na Volyni legrační a z toho vzniklo úsloví „*upejpa se jako mužická nevěsta*“.

Také pro ženicha zbývala na druhý den svatebního veselí ještě jedna povinnost. Ukázat svatebním hostům a sousedům jak miluje svou ženu. Naplnit také příkázání boží jak jim bylo při oddavkách popem řečeno, že žena se má bát svého muže a musí ho poslouchat, „*žena muža svojeho bois*“. Ráno ještě v noční košili vyběhla novomanželka s velkým křikem z chalupy a za ní novomanžel s řemenem v ruce. Běželi asi 50 metrů po vesnici. On ji stále šlehal řemenem po zádech a ona křičela, co jí dech stačil. Bylo vžité rčení, že kdo bije, ten miluje. Jak moc novomanžel svou ženu miluje, to posuzovaly tetky, podle toho, kolik modřin novomanželka na zádech měla. Stávalo prý se často, že když žena nedostala dlouho výprask, tak začala pochybovat o lásce svého muže. Začala ho provokovat, tak dlouho, dokud jí nenaplácal na zadek. Pak přišlo zase to sladké usmiřování.

Tyto krásné zvyky na Ukrajině již dávno zanikly. Přesto někteří kmetové vzdychají, „*Ó bože, kdeže ty zlaté časy jsou?*“

Sametová revoluce 17. listopadu 1989.

Održení pohraničí – Polsko fandí Hitlerovi

Neosobují si právo hodnotit události v mezinárodních vztazích v roce 1938 a později. Chci jen pravdivě ukázat, jak se tyto události dotýkaly mě a mých vrstevníků. Co nám bylo sdělováno ve škole a co jsme si mohli přečíst v novinách nebo poslechnout v rádiu, pokud jsme k němu měli přístup. Kdo odebíral noviny z Čech, mohl se dočíst o nepokojích v pohraničí, o požadavcích sudetoněmeckých Němců a mobilizaci.

Polské noviny stranily Hitlerovi a uplatňovaly nárok na Těšínsko. Ve škole nám učitel zpěvu a gymnastiky pan Dombrowski vyprávěl, jak zrudně si počínají čeští četníci na Těšínsku. Střílejí prý polské dělníky do týla, nemají odvalu jim pohlédnout do očí. 3. května 1938, kdy slavil den polské ústavy, zorganizoval ředitel školy a pan farář velikou slavnost. Na sportovním hřišti byli žáci obou škol a také občané z české a ukrajinské Hrušvice. Pamatuji se, že kněz hovořil o tom, že polské vojsko má takové zbraně, které ještě svět neviděl.

Nebude dlouho trvat a polský stát bude zase mohutný od moře baltského k moři černému. Když jsem to vyprávěl dědečkovi o těch zbraních, tak se děda smál a říkal, že je svět neviděl ani neuvidí. Když Poláci zabírali Těšínsko, tak ředitel školy zapůjčil svoje rádio a my jsme namačkaní v jedné třídě poslouchali, jak polské vojsko vstupuje na Zaolzie.

Reportér polského rádia se hlásil z mostu přes řeku Olzu. Nadšeně vykřikoval: „*Hle tady maširuje polská pěchota, tady jede polská kavalérie.*“ Češi jak uviděli polské Hulany a polskou výzbroj, tak zahazují zbraně a ve zmatku prchají. Ředitel školy povídal, že mezi polskými vojáky je určitě i náš pan učitel Dombrowski, který před několika dny odjel ke svému pluku, aby se jako dobrovolník zúčastnil osvobození Těšínska. Do Hrušvice se již nikdy nevrátil.

Mezi tím pořád pokračovalo štvání proti Čechům včetně vytloukání oken na českých školách a bitkami mezi českými a polskými studenty.

Po zabrání Čech a Moravy a zřízení protektorátu, začal Hitler uplatňovat nárok na Pomořsko, koridor na spojení Německa s východním Pruskem. To přestaly štvance proti Čechům a ti chytřejší říkali, že nás zase Němci doběhli. Před rozbitím Československa jsme měli držet při sobě. Polští občané neznali skutečný stav věci. Jak se později ukázalo, Poláci měli zastaralou výzbroj jenom pro 400 tisíc vojáků. Přesto křičeli, že ani knoflík nedají. /Guzika nie damy./

Začátek druhé světové války 1. 9. 1939

Je 1. 9. 1939. odpoledne řežeme řezanku. Já poháním koně za žentourem, strýc dává slámu do řezačky a teta mu ji podává. Přichází Honza Chmelík, asi šedesátiletý pán, starý mládenec. Je to výborný zámečnický a klempířský mistr, bratr našeho souseda 20 ha sedláka. Oba bratři spolu moc nepečou. Náš soused je abstinents a jeho bratr alkoholik a to nejde dohromady. U nás vždy dostal Honza najíst a také sto gramů vodky. Byl také dodavatelem dobrých i špatných zpráv. Pan Chmelík šel rovnou do stodoly na mlat a za chvíli vyšel strejda a ukazoval mi, abych zastavil koně.

Pan Chmelík přinesl špatnou zprávu, že prý teď někdo přijel z Rovna s tím, že Němci přepadli Polsko a už od rána prý postupují na polské území. Teta mi dala deset zlotých, abych šel do Ukrajinského Krajeva, kde měla židovka obchod s lihovinami, a koupil čtyři půllitry výběrové vodky. Nemám, ale nic říkat že je válka, to by mi ji možná neprodala. Náš soused pan Vladimír Zajíc je soltysem, ale zatím žádnou zprávu nemá. Až večer přinesla spojka z gminy Buhryň několik velkých plakátů s výzvou presidenta Ing. Ignacy Moscického k mobilizaci a obraně vlasti. Pravilo se tam, že dne 1. 9. 1939 v časných ranních hodinách přepadlo Německo zákeřně bez vypovězení války Polsko. Poláci hrdinně odrážejí útoky německých armád a polský národ je odhodlán nepříteli z polského území vyhnat. Doslova tam bylo napsáno, že když si stoupne 400.000 tisíc mužů rameno při rameni, tak vítězství bude na naší straně. Několik málo chlapů z naší vesnice sloužilo základní vojenskou službu. Polsko tehdy asi nemělo větší výzbroj jak pro uváděných 400 tisíc mužů.

Dny ubíhaly, na vesnici jsme neměli žádné informace co se na frontě děje. Žádná letadla jsme neviděli. Naše vesnice Novokrajov ležela jenom osm kilometrů vzdušnou čarou od sovětských hranic a to říkal pan Zajíc, že k nám fronta přijít nemůže. Kdyby Poláci válku prohráli, tak by poslední odpor mohli udělat někde v Lucku nebo Rovně. Potom by museli kapitulovat. Asi dvanáctý den války přijela do naší vesnice řada luxusních limuzín, několik nákladních aut, autocisteren a autobusů. U našeho souseda se ubytoval vedoucí celé té skupiny, náměstek ministra snad obrany či vnitra. U nás bylo ubytováno pět členů jeho ochrany. Byli to všechno rezervisti kolem 35 let. Měli vojenské uniformy a pušky. Naproti nám u souseda Zigána byla ve stodole na mlatě cisterna s benzinem. U Čapskejch byl v průjezdu pod stromy autobus plný nových pušek bez pažeb.

Ostatní utečenci byli rozmístěni po celé vesnici. Všichni byli z jednoho ministerstva z Varšavy. Později se dovídáme, že i v jiných českých vesnicích jsou utečenci z Varšavy, zpravidla celé ministerstvo. Přicházeli také jednotlivci a menší skupiny z Gdaňska, Poznaně a jiných míst Polska. Pan náměstek ministra má k dispozici také dvě motocyklové spojky, které každý den posílá do Rovna na velitelství divize, odkud přivážejí zprávy z fronty a také frontové noviny.

Náměstek ministra je u Zajíce ubytován se svou manželkou a asi patnáctiletou dcerkou. Ve stodole na mlatě má zaparkovaný svůj téměř nový automobil Chevrolet. Náměstek lituje, že si do něho nestačil nechat namontovat rádio. Teď by se mu to velmi hodilo. Já s Rosťou Zajícem soltysovým synem, který je stejně starý jako já, se pořád motáme na dvoře u stolů pod lípou, kde většinou náměstek jedná s uprchlíky a přijímá zprávy od svých spojek. Nastražujeme uši, abychom se něco dozvěděli, jak pokračuje válka. Už se válčí šestnáct dní a my jsme neslyšeli ani jeden výstřel.

Je to otrava, náměstkova krásná dcera si nás také vůbec nevšímá. Podle toho co hlásí spojky náměstkovi, je vidět, že ani na velitelství divize v Rovně přesně nevědí, co se na frontě děje. Frontové noviny co spojka přivezla, náměstek po přečtení zlostně zahazuje, že jsou to blafy. My jsme se s kamarádem po nich vrhli a čteme článek, který tak náměstkova rozzlobil. Do dnešního dne si ten obsah přesně pamatuji. Stálo tam: „*Wczoraj po popołudniu zablakal do Warszawy czolg niemiecki, przediurawiony jak sito od kul z polskich karabimuw maszynowych. Czolg ten zniszczony zostal ludnościa miejska gdy polano go benzyna i podpalono.*“ Český řečeno: „*Včera odpoledne zabloudil do Varšavy německý tank, proděravěný jak síto od kulek z polských kulometů. Ten tank zneškodnilo městské obyvatelstvo, když ho polilo benzinem a zapálilo.*“

Uprchlíci byli dobře situovaní lidé, dobře platí za potraviny a vesničané rádi prodávají. Netuší, že za pár dnů nebudou mít ty peníze žádnou cenu. Žádný neví kde je fronta. 17. září se vrací jedna spojka z Oženina a přiváží radostnou zprávu, že od Ostroga postupuje směrem na Zdolbunov a Rovno Rudá armáda. Sověti nám jdou na pomoc. Od Oženina jede průzkumný obrněný vůz. Hurá, teď to těm Němcourům nandáme. Obrněný vůz vjíždí do vesnice velmi pomalu. V otevřeném poklopu stojí umouněný voják. Ženské říkají, že kdo ví, jak dlouho stály na hranici, než dostaly rozkaz jít nám na pomoc, to není možnost se umýt. Cesta je po obou stranách plná lidí, jak našich z vesnice, tak i uprchlíků.

Nastrojené Varšavany, kteří nadšeně tleskají, považuje voják za vesničany, kteří se slavnostně oblékli, aby mohli uvítat Rudou armádu, osvoboditelku. Průzkumný obrněný vůz dojel na konec vesnice, otočil se a jel zpátky. Lidé pořád tleskali. Voják se usmívá, kyne paží a provolává: „*Zdrávstvujtę krestanie.*“ Náš náměstek velkou radost nesdílí a panu Zajícovi říká, že má obavy, aby to nebyl (czwarty rozbiur Polski), asi se nedohodli bolševici s Hitlerem, že si rozeberou Polsko.

Na druhý den ráno posílá motocyklovou spojku do Rovna, to bylo od nás 22 kilometrů, aby zjistila, co se tam děje. Spojka se vrátila asi za dvě hodiny s tím, že je zle. Sověti polské vojsko a policii odzbrojují a berou do zajetí. Kdyby byl ve vojenském, tak by se už určitě nevrátil. Mezi uprchlíky nastal chaos. Pochopili, že byli přepadeni z druhé strany, Sověty. Náměstek se ptá ještě spojky, zda odebírají zbraně také důstojníkům. „*Všem bez výjimky, a také všechny kdo mají uniformu berou do zajetí,*“ odpovídá spojka. Žádá, aby mu bylo dovoleno odjet ihned, možná, že se mu podaří na motocyklu ještě návrat do Polska.

Jako nejlepší východisko vidí Poláci dostat se do Rumunska, nějak do Francie a Anglie. Teď to bude už problematické. Hlavní silnice jsou obsazeny postupující Rudou armádou. Šlo by to po vedlejších nebezpečných cestách. Zatím je sucho. Někteří neztrácejí čas a vyjíždějí. Za hodinu a půl jsou zpátky bez aut a kufrů. Přišli se ptát náměstkova, co mají dělat, že jim v té ukrajinské vesnici Novosilky, vzdálené tři kilometry, zabavili civilní muži s červenými páskami na rukávech auta a většinu zavazadel. Náměstek jim říká, že jim bohužel nemůže nikdo pomoci. Pokud mají namířeno do Polska, ať jdou pěšky směrem na Luck, Kovel a Chelm. Hranice mezi Sověty a Němci bude zřejmě na řece Bug. Našich pět rezervistů svléká uniformy a shánějí civilní šaty. Šťěstí je, že není zima. Stačí jenom nějaké sako a kalhoty. Dohadují se, zda

je lepší vrátit se domů nebo zůstat u Sovětů. Jeden se chce vrátit kvůli rodině určitě domů. Ostatní to zkusí dostat se do Rumunska a pak někde na západ. Do Polska se jim nechce, říkají: „*Niemiec da ci kopniaka v dupe i ty pracuj na niego.*“ Což znamená, že Němec ti dá kopanec do zadku a budeš na něho pracovat.

Náš náměstek se rozhodl, že příští den ráno se vydají na cestu pěšky. Možná se jim v tom chaosu, který teď je, podaří dostat do Rumunska. Zkusí to také část cesty urazit vlakem, pokud to bude možné. Svým luxusním americkým vozem by se daleko nedostal. Spíš by ho to usvědčilo, že patří k pohlavárům Polského státu. Rodina náměstka byla připravená na všechny eventuality. Měly sebou ruksaky i vhodnou obuv a oblečení. Náměstek říká, že kdyby neměl na starosti celou tu ministerskou skupinu a neměl čekat na instrukce od ministra, tak by byl už dávno v Rumunsku. Pan Zajíc ještě probírá s náměstkem trasu jeho cesty Volyní a doporučuje mu vyhýbat se ukrajinským vesnicím.

Příští den ráno se vydává rodina náměstka na cestu. Klobouky zaměnili za naše vesnické čepice. Místo lodiček, šněrovací boty. Ty se jim teď lépe hodí a nevzbuzují podezření. Na cestu mají jídlo alespoň na deset dní. Vprovázíme je a máme slzy v očích. Vydávají se na cestu a kdoví co je čeká. Zatím je to krok do neznáma, krok do tmy. Někteří utečenci na jiných místech se snažili vyměnit auta za jízdní kola, na která by se daly navěšet kufry nebo posadit děti, to taky nebyl dobrý kšeft. Kola jim sebrali zase někde na samozvaných kontrolách. Na některých vzdálenějších trasách lidé vůbec nevěděli, že Polsko už neexistuje a tam mohli utečenci ještě koupit za Polské zlaté koně s nějakým vozíkem a to byl v té době nejjistější dopravní prostředek. Na čtvrtý den změnila Rudá armáda pochodovou trasu a místo z Oženina přes Zdolbunov na Rovno po kočičích hlavách zvolila trasu Oženin, Novokrajev, Novosilki, Tajkury, Kolodenka a Rovno. Tam nebyla silnice, jenom měkká cesta, ale pokud bylo sucho, tak to bylo pro pásové tahače lepší. První Rudoarmějci rozdávali vesničanům malé brožurky. Byl to výtah z ústavy SSSR. „*Kanstatucija SSSR*“.

Čteme a nevycházíme z údivu. Neomezená svoboda a právo na všechno. Veškerá moc je v rukou lidu. Teď se budeme mít líp. Udivuje nás výstroj vojáků. Různé boty, různé čepice, na poutkách místo řemenu pryžové popruhy. Také koňské postroje jsou všelijak sflikované provázkem. Naši vesnici považují za město a ptají se: „*Kakój éto górod?*“ Chmelníci považují za radiostanici. Obdivují střechy přikryté pozinkovaným kovaným plechem a pohoršují se na nehospodárnosti, kolik by z toho bylo věder. Ráno odstředují mléko, přijde rudoarmějce, dívá se na to a chce trochu ochutnat. Teta mu nalije hrnek mléka, ale on chce právě to, co prošlo mašinkou. Lidé se vyptávají kolik, co u nich stojí, co je k dostání, jaké jsou výdělky. Oni odpovídají, že všechno u nich je. Jeden vtipálek se ptá, jestli u nich je také „*nedza*.“ „*Ou, u nás je nedzy moc, plné sklady, ber, kolik chceš.*“ To byla snad jediná správná informace, kterou jsme se od našich osvoboditelů dozvěděli. (Nedza znamená polsky nouze.)

Asi po deseti dnech přišla do vesnice zpráva, že se mají v určitý den do rajonů dostavit dva zástupci z obce, aby se dozvěděli, jak se bude volit samospráva obce. Pan Zajíc jako bývalý (soltys) starosta, považoval za nutné tam jet. Jako druhého člena obce vzal sebou mého strýce. Pan Zajíc byl dobrý šofér. V letech 1918 – 1920 prošel z československých legií celou trans sibiřskou magistrálou až do Vladivostoku, kde jezdil s anglickým Rolls Roysem. Nastartoval tedy Chevrolet a jeli do rajonu. Překvapený byli obě strany. Pan Zajíc s mým strejdu, když se dozvěděli, že na příští den mají svolat schůzi všech občanů, kde se bude volit obecní rada s nejhudším třeba i negramotným občanem (batrakiv). Že je konec panování vesnických zbohatlíků, soltysů a policajtů. Také jim sdělili, že konečně přišla dlouho očekávaná chvíle, že byli osvobozeni Rudou armádou. Pan Zajíc se strejdu si nemohli vzpomenout, že by kdy takovou touhu po osvobození měli, ale byli zticha.

Největší rozruch způsobila ta přepychová limuzína, se kterou přijeli. Pan Zajíc říkal, že to koupil od Poláka za povoz s koňmi a má na to papíry s kupní smlouvou. Že počítá s tím, že by mohl pro obec jezdit pro potřeby obecního úřadu, také odvozu nemocných k lékaři nebo do nemocnice. „*To nepřichází v úvahu, auto se zabavuje jako válečná kořist,*“ pravil zástupce sovětského úřadu. „*Zítří si ho odvezeme.*“ Odpoledne se vrátili pan Zajíc se strýcem, sice ještě autem, ale vystřízlivěli. Potom nás pan Zajíc alespoň trochu povozil. Na druhý den skutečně přijeli vojáci s nákladním autem, přijel s nimi šofér a auto odvezli. Na mlatě stály dvě dvacetilitrové baňky s benzínem, ty si také vzali. Pan Zajíc se na sebe zlobil, že je nechal stát tak na očích, že by mu stačili na dva roky na vymlácení obilí. V sousední ukrajinské vesnici byla postavená slavobrána k uvítání Rudé armády osvoboditelky.

Zabavená auta Sověti odvezli. Kluky s rudými páskami odzbrojili. Ty co se později hlásili, že jsou členy ilegální komunistické strany Západní Ukrajiny, pozavírali jako provokatéry, kteří se pokouší vetřít do komunistické strany Sovětského svazu. Za necelé dva roky přenášeli občané Novosilek zase slavobránu na druhou stranu vesnice k uvítání nových osvoboditelů, bratrské německé armády. Necelých dva a půl

roku stačilo na to, aby měli nových osvoboditelů plné zuby. Nedali jim samostatnou Ukrajinu. Víтали Němce kytkami a vyprovázeli granáty.

Několik polských uprchlíků zůstalo ve vesnici Novokraje. Nevěděli, kam se mají vrátit. Někteří byli Sověty zatčeni a odvezeni neznámo kam. Jenom jedna profesorka, která byla vyslýchaná a vězněna v Rovně se vrátila s vytlučeny zuby do naší vesnice.

Rusko – finská válka v zimě 1940

O tom, že Sovětský svaz vstoupil do války s Finskem, nám ve škole řekli jenom tolik, že Sovětský svaz v zájmu své bezpečnosti musel Finsku odebrat Karelo-finskou oblast, která měla strategický význam pro obranu Leningradu, v případě války. Sovětský svaz prý nabízel za tuto oblast výměnu jiného území, ale na to prý Finové nepřistoupili. Postup Rudé armády byl velmi pomalý. I když se Sovětům podařilo nakonec požadované území obsadit, utrpěli značné ztráty. Ve škole nám říkají, že je tam bažinatý terén, na který nemohou Sověti nasadit tanky.

Finové jsou prý fanatici, na sníh na miny pokládají malé děti, ty pláčou, a když je Rudoarmějci zvednou, tak se nástražné miny odjistí a vybuchnou. Chodím do školy, ale když je vánice, tak musí všichni muži na silnici odhazovat sníh. Silnice Lvov – Kyjev musí být pořád sjízdná. Na některých úsecích to vypadalo tak, že se házelo na dvě patra. Jedna skupina házela sníh do výše dvou metrů a druhá to zase odhazovala dále do pole. Vedle našeho úseku pracovali polští zajatci, a když šli kolem nás, tak se ptali, kolik nám za tu práci platí. Říkali: „*Počkejte pro peníze si pojedete s rolníčkami.*“

Od nového školního roku jsme zase u tety v Novokrajově a s Rost'ou Zajícovým chodím do školy, do sousední ukrajinské obce Novosilky. Tam jsou všichni učitelé noví z Východní Ukrajiny. Ředitelem je Jurij Solodov, učí ruštinu a občanskou nauku (literaturnoje čteníje). Jeho manželka Marija Jakovlivna učí francouzštinu a algebru. Ostatní učitelky jsou komsomolky s nedokončeným pedagogickým vzděláním. Z nouze je ale nasadili Sověty na Západní Ukrajinu. Nastávají nám krušné chvíle. Píšu o tom v kapitole „*Životní trapasy a prohry*“. Slyšíme o stálém zatýkání lidí mého otce. Bývalí polští osadníci jsou s celými rodinami vyvázeni na Sibiř.

Volyňští Němci vyjždějí na přelomu roku 1940 – 1941 do Německa. Hitler si je bere domů. Jinak by je Sověti vyvezli do Zavolženské Německé autonomní oblasti. Na sportovním hřišti naší školy se denně cvičí asi 200 chlapů z vesnice. Jsou to muži, kteří prodělali vojnu v polské armádě a teď potřebují jenom přeškolit na ruské povely. Náš řídicí učitel nám vypráví o síle Rudé armády a ta, že je připravená kdykoliv odrazit sebevětší úder nepřítele. Ani netušíme, že se o tom budeme moci za několik dní přesvědčit. Na druhé straně naší vesnice u Oženina se buduje vojenské letiště. Pracuje tam několik set vojáků na dvě směny. U nás je ubytován velitel, asi čtyřicetiletý kapitán. Říká, že vojáci jsou vesměs Tataři a Čečenci. Jsou to synkové z nespolehlivých rodin.

Na druhé straně vesnice se seká nezralé obilí pro náhradní letiště. Kapitán důvěrně sděluje tetě, že v příštích dvou dnech se očekává, že budeme přepadeni Němci. To bylo asi 20. června 1941. Je pravda, že Němci přepadli Sovětský svaz bez vypovězení války. Ale není pravda, že by o přepadení neměli ani tušení. Vojenské velení to vědělo. Jenom přemoudrý Stalin nedovoloval podniknout žádná opatření k protiúderu.

Vojáci, kteří pracují na stavbě letiště, nemají žádné zbraně. Nemají ani vojenské čepice. Ptáme se jich, proč si vzali všichni beranice a ne letní čepice. Odpověď je logická. „*Nevěděli jsme, kam nás povezu. Když tam bude teplo, tak se obejdeme i bez čepic, a když tam bude zima, tak se nám budou beranice hodit.*“ Někteří z těch vojáků neuměli rusky a tak se domlouvali, jak to šlo, i rukama. Nejčastěji říkali (moj tvoj ne rozumaj). Že neměli rádi Sověty, bylo zřejmě z toho, že když některý voják měl na blůze připnutou nějakou hvězdičku, tak mu na ni plivali a pak leštili rukávem.

Přepadení Sovětského svazu 22. června 1941

Je neděle 22. června 1941. Je pěkný slunný den asi 9 hodin ráno. Přišla k nám jedna česká paní ze Zdobunova. Chce koupit trochu mouky a omastku. Takové věci teď nejsou ve městě k sehnání. „*To vy nic nevíte, že je tady takový klid?*“ ptá se. „*Co bychom měli vědět,*“ říká teta. „*No, že je přece válka,*“ odpovídá paní. „*Ráno už bombardovali Rovno a u nás k nádraží přijely protiletadlové kanony.*“ „*Ježíši Maria, paní co to říkáte, jestli vás někdo uslyší tak vás zavřou, že děláte paniku.*“ Když paní odešla, tak teta zaklepala na dveře kapitána a řekla mu, co se právě dozvěděla od paní ze Zdobunova. Kapitán moc

překvapený nebyl, řekl jenom, že teď nemůže nic dělat, musí počkat, až se dostaví nějaká spojka s rozkazem.

V pondělí se už lidé dozvěděli z různých zdrojů, že je válka. Ženské brečely, že budou muži odvedeni do armády. Já jsem šel normálně do školy. Do třídy přišel náš direktor ostříhaný dohola. Měl krásné černé vlasy a teď měl lebku holou. Začali jsme se smát. On se smál také a pak nám řekl, že se s námi přišel rozloučit. „*Musím narukovat automaticky bez povolávacího rozkazu, dělám takovou práci, která podléhá vojenskému utajení.*“ Ujistil nás, že Rudá armáda v krátké době rozdrtí nepřítele. Dále nám řekl, že jeho funkci bude zastávat jeho žena Maria Jakovlivna. Direktor Solodov byl členem strany, měl důstojnickou hodnost a nám nešlo do hlavy, proč přišel ostříhaný dohola což by, jako důstojník nemusel. Byl to jediný člověk z celého okolí, který odešel do války za těch prvních deset dní, než přišli Němci. Potom se šířily dohady, jestli nebyl zařazen mezi obyčejné vojáky, aby sledoval, zda někdo nepřipravuje vlastizradu. To byly ovšem jenom dohady. Jak to bylo doopravdy, se nikdo nikdy nedozvěděl.

Naši Tataři se z vypuknutí války velmi radovali. Přivezli jim vojenské čepice a ještě šli tři dny do práce. Na čtvrtý den války odešli na železniční stanici do Oženina, kde měli nastoupit na vlak. Kam pojedou, zdali směrem k frontě nebo do hloubi Ruska, to nevěděl ani náš kapitán. Já jsem tak jako ostatní přestal vozit písek na letiště a také ve škole nám řekli, že se vyučování zastavuje. Žádný nevěděl, kde je fronta, nikoho nepovolávali do armády. Poláci alespoň na druhý den ráno vyvěsili plakáty s prezidentskou výzvou. Sověti toho nebyli schopni, alespoň u nás na vesnicích ne.

Asi osmý den války jsme viděli nad naší vesnicí souboj německé a sovětské stíhačky. Ještě ten den sestřelila německá stíhačka sovětský bombardovací dvoumotorový letoun. Ten ještě nouzově přistál na louce kolem budovaného letiště. Proslýchalo se, že je fronta u Dubna. Naší vesnicí projel těžký pásový traktor S-80 s vlekem a mohutným kanonem. Takový jsme nikdy neviděli. Jel ale od fronty do Ruska. Na druhý den asi v deset hodin k nám přišel z lesa jeden voják. Ptal se, jestli tady už procházeli Němci a jestli nevíme, zda v Ostrogu nejsou němečtí výsadkáři. Strýc mu řekl, že nevíme, co je v Ostrogu. Když se chtějí dostat za hranice východní Ukrajiny, proč chtějí jít po hlavní cestě. Daleko blíže na hranice to mají vedlejší cestou přes Stádniky, kde překročí řeku Horyň, dále půjdou přes vesnici Milatin a jsou na staré sovětské hranici. Je to celkem 10 km. Do Ostroga to je 17 km. Tam by se spíše mohli setkat s Němci. Ve vesnici se ustavily noční hlídky. Nebyl to žádný příkaz jenom iniciativa vesničanů. Já jsem chodil hlídat za strejdu. Na hlídce jsme chodili ve třech a většinou jsme se zdržovali na křižovatce, kde stál strážní domek vesnického hlídače/děduški/to byl stařík ruské národnosti, který měl za úkol v případě požáru udělat poplach zvoněním na kolejnici zavěšenou u domku.

Dva dny před příchodem Němců jsem byl zase na hlídce a kolem půlnoci jsme zaslechli hukot motorů, který záhy ustal. Za chvíli jsme uslyšeli kousek pod námi dusot a lámání plotu. To utíkaly dvě posádky protitankových děl. Ráno jsem se šel podívat, co to tam v noci hučelo a stály tam dva pásové tahače s vozíky na munice a kanony. V opancéřovaném předku vozidla bylo místo řidiče a vedle byl zabudovaný kulomet /Dok'arev/. Za předkem tahače bylo osm sedaček pro obsluhu kanonu. Proč vojáci opustili svá vozidla, jsme se nedozvěděli. Možná jim došly pohonné hmoty, možná se obávali, že je obec obsazená Němci. Na druhý den odpoledne projel obcí traktor S-80 směrem do ukrajinského Krajeva. Tam řidič zpozoroval, že se mu kouří z motoru. Měl málo vody v chladiči. Na návsi zastavil a při dolítí vody praskla hlava motoru a traktor tam zůstal stát ještě několik měsíců po příchodu Němců. Tentýž den projel obcí sovětský tank, který měl na přední uvázaný německý motocykl. To byl poslední sovětský tank, co jsme viděli. Poslední rozloučení se Sověty bylo, když dvě sovětské stíhačky proletěly nad vesnicí a shodily čtyři bomby. O život přišli dva lidé a jednomu byla amputována noha. O tom píšu v kapitole „*Lotroviny a kanadské žertíky*“.

Další den 2. července přijeli do obce dva Němci na motocyklu. Zastavili u Zajíců. Jejich pěkný dům s cedulí Kooperativa se nabízel k zastavení. Hned se seběhlo několik lidí. Já s Ros'ou Zajícovým jsme tam pochopitelně museli být první. Řidič motocyklu se ptal správnou češtinou, kdy tady naposledy projížděli Sověti. Dělal si legraci, že oni se svými auty a tanky je nemohou dohonit. Projeli několik vesnic a žádné bolševiky neviděli. Ptáme se: „*Kde je teď německé vojsko?*“ Němec říká, že jsou v české vesnici Hlinsku. „*Já jsem hned poznal, že jsme přijeli do české vesnice.*“ Paní Ziganová je v jiném stavu. Němec se dívá na její břicho, směje se a říká, že je to dobře. Některá žena přináší džbánek s mlékem a dva hrnky. Němci pijí mléko a ptají se, jestli už nejsou zralá rajčata. Teta říká, že budou tak asi za 10 – 14 dní. „*Jo za 14 dní, to už budeme v Moskvě,*“ říká ten Němec. Tak 2. července 1941 končí pro nás zase jedna pravda, že jediným úderem zničí Rudá armáda nepřítele. Přestala se také zpívat píseň „*Jestli zavtra vojna*“. V té písni se říká, že bude-li zítra válka, jsme již dneska připravení. Skutečnost ukázala, že byli nepřipravení.

V okrese Čerňachiv, v žitomirské oblasti odkud pochází moje žena, byli první muži povoláni do armády až patnáctý den po vypuknutí války. To tam právě dorazili Němci. Ještě neozbrojené chlapy postříleli. Rodiny si je pak odváželi domů a pohřbívali. To bylo už na starém území, kde se nemohli vymlouvat na to, že nebyly dokončeny mobilizační plány a sklady zbraní. No což budeme-li živi, uvidíme a uslyšíme zase jiné pravdy.

Příchod Němců – manifestace v Hošči

Hlavní proud německého vojska se valí tentokrát od západu k východu. Naši sousedé v Novosilkách mají napilno, zase staví slavobránu, ale na druhé straně vesnice. Tentokrát přicházejí osvoboditele od západu. Ukrajinci ochotně ukazují, kde se ještě skrývají Bolševici. Rozprášených a dezorientovaných vojáků, kteří zaházeli zbraně, pobíhá po okolí hodně. Nejhorší je to, že místní obyvatelé je udávají Němcům. Ti jednotlivce a malé skupinky střilejí, nemají čas se s nimi zdržovat. Sověti dosáhli rekordu v tom, že si za necelé dva roky dokázali zneprátnit místní obyvatelstvo západní Ukrajiny, že každého vojáka považují za Bolševika. Nepřítele, kterého je nutno spolu se Židy a Poláky vyhubit do třetího pokolení, aby více nevstupovali na Ukrajinu. K tomu jim pomůže německá armáda věrný spojencem samostatné Ukrajiny. Současně s německou armádou přicházejí instruktoři z Haliče. Jsou to nacionalisté a ti vědí, jak zahrát na city obyvatel západní Ukrajiny. Všechno zlo, chudoba, pronásledování a negramotnost pochází z uvedených nepřátel. Jedině Hitler postaví Ukrajinu na nohy.

Sousedé z Novosilek staví tedy slavobránu na západě vesnice, ale mají problém jak napsat německý uvítací transparent. Musí jim poradit profesorka, co je u Kubištů a která se vrátila včera z vězení s vytlučеныmi zuby. GPU ji mělo v parádě a Němcům může děkovat, že ji osvobodili. Na příští neděli se připravuje veliká manifestace. Má tam vystoupit samotný Bandera. Z každé rodiny se musí zúčastnit alespoň jeden člen. Do Hošče je to 17 kilometrů. Tam se bude slavnost konat. Půjde se s chorougvema a dechovými kapelami. Počasí je pěkné, cesta suchá, tak to bude jenom procházka. V městečku Hošča nás seřazují do desítistupu. Orchester musí k hlavní tribuně. Konečně se to hýbe. Maširujeme před tribunou, orchestr vyhrává řízný marš, organizátoři nás zavádí na naše stanoviště. Konečně se zahajuje. Hraje se německá a ukrajinská hymna. Nad tribunou jsou portréty Hitlera a Bandery. Visí tam německá a ukrajinská vlajka. Předřečník nás vítá, říká, že je nás přes 50 tisíc a že je to první manifestace na území samostatné Ukrajiny. Potom předá slovo panu Banderovi.

Ohromný aplaus. Rovněž Bandera nás vítá a je rád, že jsme přišli v takovém množství. To prý dokazuje touhu ukrajinského lidu po svobodě. Dále hovoří o úkolech v současné historické době. Ukrajinci v Haliči nezháleli. Připravili instruktory pro výcvik ukrajinských policejních složek. Také se položil základ ukrajinské armády. Vznikla divize Haličina, která bojuje po boku udatné německé armády. Do těchto policejních a vojenských složek je nutno vstupovat a spolu s německou armádou rozdrtit židovsko-bolševické Rusko. Ukrajinská policie musí zahnat do ghet všechny Židy. Je potřeba pochytnat všechny bolševické komisaře policajty, konsomolce a rozprášené sovětské vojáky. Mladí lidé by měli jít do Německa na práci. Zvláště zemědělci by se měli jít naučit hospodařit. Po válce by měl každý, kdo bude mít znalosti z Německa, dostat 12 hektarů půdy.

Nakonec řekl Bandera a to si pamatuji doslovně. „*Necht' se mě dnes nikdo neptá, kde budou hranice Ukrajiny. Já vám mohu říci jenom to, že hranice Ukrajiny budou tam, kde si stoupne ukrajinský voják s puškou.*“ Také tato historická pravda netrvala déle než dva roky.

Osvobození francouzskou armádou 30. března 1945

Už druhý rok jsem v Německu, pracuji na dráze. S Toníkem Reichlem bydlím na privatě od doby, kdy nám po leteckém náletu vyhořel barák. Rozházeli nás po dvojicích do soukromých domů ve vesnici. My s Toníkem obýváme malý kutloch 3x3 metry bývalé prádelny. Front je za řekou Rýn, vzdálené od nás asi 6 kilometrů a od nového roku 1945 se nehýbe z místa. Pravidelně každý den přilétají čtyři letadla s francouzskými výsostnými znaky, shodí každé dvě bomby na trať a my musíme pořád spravovat. Německá propaganda pořád křičí, že tisíciletá říše je neporazitelná. Dokončuje se vývoj nových zbraní a to bude konec nepřátelských armád. Koncem ledna nás hospodyně pozvala, abychom si poslechli vůdcův projev.

Vůdce vyhlásil totalitní válku, zřízení folkšturmu, nasazení nových zbraní a hlavně to, že každý německý voják se nechá raději desetkrát zabít než by vydal Německo nepříteli. Od domu, kde jsme ubytováni, stojí baterie kanonů. Ty každé ráno vypálí po jedné ráně směrem na Rýn. Od spojenců přiletí také pár granátů do prostoru, kde jsou děla a pak je zase celý den klid. Jeden z vojáků, který dochází k hospodáři pro vodu, je sudeták a říká nám, že můžeme být hrdí. Ty kanony byly vyrobeny v Plzni ve Škoda Werke.

Tonda už nechce chodit do práce. Říká, že přišel na výborný nápad, jak se hodit marod. Musím mu rozseknout kůži mezi palcem a ukazováčkem na levé ruce, tak aby to vypadalo, že si to rozřízl při krájení chleba. Takové poškozování se jako natírání odřenin česnekem nebo vstříkování petroleje pod kůži, to už doktoři neberou, to by se člověk mohl dostat do kriminálu. Říkám Tondovi, že je to nápad dobrý, ale měl s ním přijít dříve a ne teď, kdy je konec března a spojenci tu mohou být každý den. Mimo těch pár kanonů tu žádná pěchota není a u řeky říkají Němci, že není žádné vojsko. Tak nevíme, proč se to nehýbe. Toník na moje argumenty nedá. Už týden mu to rozmlouvám, ale Toník trvá na svém. Tak tedy ráno mu rozseknou, aby mohl jít k našemu závodnímu lékaři do Bruchsalu.

Ráno jdeme do kolny, kde má hospodář ponk. Přiloží si ruku na roh stolu, já přiložím dláto a klepnu paličkou. Rozseknutá kůže se rozšklebí a skoro žádná krev z toho neteče. Toník sevřel palec a ukazováček, dal ruku do kapsy a vytratili jsme se z kolny jako smradi. Když Toník vysvětloval doktorovi, jak k úrazu přišel, tak ten mu řekl, že za celou dobu své praxe neviděl takového blbce, aby si při krájení chleba tak rozřízl ruku. Na druhý den jsem vstával do práce a Tonda se jenom smál, „*Pospěš si Venco. Francouzi přiletí s bombičkami a budete mít co dělat. Toniček se tady otočí na druhý bok a dá si dalšího šlofika.*“

Když jsem navečer přišel z práce tak Tonda povídá: „*To je divný, že ty vojáci od těch kanonů odpoledne šli pryč a žádný u nich není. Asi vzali roha.*“ „*K nám na nádraží přiletěly přesně podle letového řádu.*“ Ráno vstávám do práce a dívám se ven, a co vidím. Na ulici je několik amerických aut a na každém domě visí bílá vlajka. Také vojáci mají jiné uniformy než Němci. Žádnou střelbu jsme neslyšeli. Volám na Tonda, „*Vstávej, Američani jsou tady.*“ Tonda moc nespěchá, myslí si, že si dělám legraci. „*Vstávej blbče, nedělám si legraci, April je až pozítří.*“ Toník se konečně přisouká k oknu, chvíli se dívá a pak pronese. „*Ty seš ale vůl.*“ Já nechápu, proč nemá radost a co se mu nezdá. Potom mi to dojde. „*No tak dobře, nejsou to Američané ale Francouzi, to je snad jedno, hlavně že jsou tady.*“ „*Jenomže si mi rozsekl ruku ty blbouno, to ti nevadí?*“ „*Páni tak ty jsi do mě týden hučel, abych z tebe udělal mrzáka, že se na Ádu a jeho dráhu můžeš vysrat a teď mi nadáváš. To mám za svoji dobrotu.*“ „*Měls mít rozum, kdybych chtěl useknout hlavu, tak bys to také udělal?*“ „*Proč ne, alespoň bych nemusel poslouchat výčitky, že jsem ti to měl rozmluvit. A když se to vezme kolem a kolem tak krumpáč už do ruky brát nebudeš a šahat na Elfridu můžeš jenom pravačkou.*“

Tak pro nás 30. března skončila další etapa. Tisíciletá říše odešla potichu bez rozloučení. Ustrojili jsme se a jdeme do ulic. Němci jsou zalezlí. Mimo francouzských vojáků není nikdo vidět. Říkám Tondovi, jestli nezajde nejdřív k Elfridě, aby mu udělala převaz a pofoukala bebinko. Teď už může k Hercogům veřejně, nemusí se bát. To si Toník nechává na večer. Jdeme, ale nedošli jsme daleko. Zastavuje nás vojenská hlídka. Jsou to Marokánci. Tonda jim francouzsky vysvětluje, kdo jsme. Oni asi moc nerozumí. Mají příkaz všechny civilisty zadržet a francouzští důstojníci ať si s nimi dělají, co chtějí. Zavedli nás do hospody jak je palírna a mošťárna. Šoupli nás do sklepa. Tam je několik Rusů a Poláků. Skoro všichni jsou už vožralí. My si dáváme také mošt, ono je to skoro jablečné víno. Asi za dvě hodiny nás berou k výslechu. Jdeme s Toníkem společně. Za stolem sedí dva francouzští důstojníci a jako tlumočník Luj, francouzský dělník, co s námi dělal v partě. Křičí na nás Toni, Vencl, říká francouzským důstojníkům, kdo jsme.

Vystavují nám propustky, abychom se mohli volně pohybovat. Pro nás sice válka skončila, nikoliv však pro francouzské vojáky. Hned na druhý den se o tom můžeme přesvědčit. Na silnici v lese mezi Neudorfem a Buchsalem natáhli záškodníci lanko, do kterého najeli dva francouzští důstojníci s džípem. Naneštěstí měli sklopené čelní sklo na kapotu motorů a utrpěli smrtelný úraz. Francouzi vyhlásili na tři dny stanné právo a civilní Francouzi z naší party zastřelili místního pekaře, předáka vesnické NSDAP. Z celého lágru 40 Francouzů zůstalo ve vesnici sedm chlapů a ze 40 Čechů jenom čtyři.

Konec války 8. května 1945

8. května je podepsaná kapitulace Německa. Válka v Evropě oficiálně končí. V místě, kde bydlím, se mění okupační zóny. Odchází Francouzi a přichází Američané. Mohl bych jít do tábora pro zavlčené osoby. Z táborů se prý bude organizovat repatriace zavlčených osob do vlasti. V táboře bych mohl lenořit a jenom třikrát denně utíkat se šálkem pro jídlo. Já jsem si našel pracovní činnost, nemusím nikam pospíchat a zůstávám na privátě. V obci také zůstávají všichni Ukrajinci, kteří pracovali u sedláků. Oni také nechtějí do Sojuzu. Musí sice pracovat, ale mají co jíst a kde se vyspat. Někteří jsou už na beton rozhodnutí, že v Německu zůstanou. Většinou se chtějí oženit s Němkami. Teď je to snadné, v Německu chybí několik milionů mužů.

Já v rámci mé obchodní činnosti/vaření kořalky/ jezdím do táborů v Mannheimu a Etlingenu, mluvím se sudetáky, čtu polské noviny vydané ve Vatikánu. Poslouchám rozhlas z Prahy a Varšavy, zúčastňuji se mítinků pořádaných styčnými důstojníky z Polska i Anglie a beru všechny ty zprávy s určitou rezervou. To začíná studená válka a každá strana potřebuje nabalit na čtyřicet procent pravdy šedesát procent lži. Ve Vatikánských novinách se píše, že v Československu věší komunisté faráře za nohy do kostelních dveří, aby odradili věřící k docházce do kostela. Na Ukrajině ve Volyňské oblasti prý strádá 40 tisíc Čechů různými nemocemi a mají k dispozici jenom dva lékaře a dvě zdravotní sestry. To vypadá jako by byli nahnáni do nějakého sběrného tábora. Nejde mi to na rozum. To byl prosím rok 1946.

Inu je svoboda slova, tak si na svou hubu může říkat každý, co mu slina na jazyk přinese. Na zdech a plotech jsou zase nápisy „*Američané táhněte domů*“, „*SS bude zase maširovat*“ a podobně. U nás v hospodě se chlubí esesák, nositel nejvážnějšího německého vyznamenání, jak nechal zastřelit tři jugoslávské dívky, když mu ty kurvy nechtěly ukázat cestu, když jeli na trestní výpravu. Všechno je to ve varu a kvasu.

To ovšem lidé, kteří jsou ve sběrných táborech, neregistrují. Dojdou si pro mináž, najedí se, zalehnou, zahrají si karty a drží se zásady podle ruského přísloví, že když dá Bůh den, dá i jídlo.

Problémy repatriace osob zavlčených do Německa na práci

Osvobození Francouzskou armádou mě zastihlo ještě před skončením války, 30. 3. 1945. Z Čechů jsme zůstali ve vesnici jenom dva a asi dvanáct Francouzů. Ostatní před postupující frontou utekli domů. Bydleli jsme na privátě, kam nás po vyhoření našeho baráku na podzim 1944 rozmístili. Ve vesnici byla umístěná francouzská posádka a naši francouzští spolupracovníci nespíchali domů a koukali, aby nepřišli s prázdnými rukama. Nám moc pomohli, když jsme mohli chodit do jejich kuchyně na jídlo. První příkaz vydal francouzský velitel, že musí Němci odevzdat všechny střelné zbraně a radiopřijímače. V té době přeletěli nad vesnicí dvě první tryaskové stíhačky s německými výsostnými znaky a celá vesnice ožila ve víře, že tu válku ještě Němci vyhrájí.

Hospodyně, u které jsme bydleli, se mě ptala, co má dělat, jestli má to rádio odnést. Poradil jsem jí, ať to rádio dá zatím k nám do kamrlíku, a kdyby se po něm někdo sháněl, tak ať jim řekne, že jsme ji ho sebrali. Většina obyvatel poslechla a rádia odevzdala. Někdo, kdo měl doma rádio vyřazené, tak ho odevzdal a dobré si schoval. Se zbraněmi to bylo různé. Podle toho, jak byla která žena vystrašená. Odevzdali všechny lovecké zbraně, protože ty byli registrované a věděli o nich sousedé. Bylo ale hodně zbraní nevidovaných, co si němečtí vojáci v průběhu války při svých dovolených přivezli domů. Jak nám naši francouzští kamarádi řekli, tak Němky přinesly asi 80 pistolí. Je třeba říci, že obec měla 4 500 obyvatel.

Hospodářství a obchod byly úplně rozvrácené. Obchody vyrabované, v první řadě francouzskými vojáky, kteří se převážně rekrutovali s Marokánců. Jenom poddůstojnický a důstojnický sbor byli Francouzi. Jak nám naši kamarádi Francouzi řekli, tak prý Marokáncům jejich velitelé slibovali, že znásilňovat ženy a rabovat budou moci, až překročí řeku Rýn. Také cizinci, kteří se najednou ocitli bez jakýchkoliv prostředků, se museli starat, aby nezemřeli hladem. Brali, co se dalo. Vojenské správy se snažili co nejrychleji tyto osoby soustředit do sběrných táborů a zajistit jim nejnnutnější živobytí. Nejlépe to období přežívali ti, kdo pracovali u sedláků. V našem okolí to byli hlavně Ukrajinci.

Asi za dva měsíce po skončení války, vydal velitel posádky nařízení, že musí obyvatelstvo odevzdat všechny fotoaparáty, dalekohledy, dýky, případně jiné vojenské předměty bývalého wehrmachtu. Příští den do 18.00 hodin, má být všechno odevzdáno, jinak hrozí za neuposlechnutí veliký trest. Vesničané si šuškájí proč to, že už je po válce. Nedá se ale nic dělat, rozkaz je rozkaz. Němci jsou zvyklí rozkazy

plnit. Někteří odevzdávají, hlavně ti, kteří se bojí sousedů. Na druhý den se nakonec všechno vyjasnilo. Francouzi mají sbaleno, startují auta a opouští vesnici. Naši bývalí kamarádi, francouzští dělníci prý odjeli, s naloženým nákladním autem, již za svítání.

Další den přijíždí z okresního města na radnici Američané a sdělují, že bylo provedeno konečné rozdělení okupačních zón a teď, že bude Bádensko patřit pod americkou okupační zónu. Posádka že bude jenom v Bruchsalu. To Němci vítají. Nadávají ti, co především odevzdali fotoaparáty, dalekohledy a před tím ještě rádia. Nikdo ale do poslední chvíle nevěděl, co se připravuje. Po vesnici se potom povídalo, že možná polovina těch věcí putuje tam, odkud byly podobným způsobem odvezeny. Možná je jenom nespravedlivé to, že většinou ty věci odevzdali lidé, kteří si je poctivě zakoupili, a ti, co je měli z válečné kořisti, je neodevzdali. Tak to na světě chodí. Nemusí být vždy pravda, že s poctivostí člověk nejdál dojde.

S kamarádem Tondou jsme dostali potravinové lístky a nějaké peníze jsme měli už vyměněné za okupační marky, tak jsme do sběrných táborů nespěchali. Já jsem chápal, že mi peníze vystačí tak na dva, tři měsíce, a že musím něco podnikat. Do Sojuzu jsem se vracet nechtěl. Rodiče a sourozence jsem neměl, tak počkám, co se bude dít dál. Práce se mi naskytla náhodou. Hospodář, u něhož jsme s Tondou byli, si stěžoval, že v palírně za slivovici chtějí 20 marek daně za každý vypálený litr šnapsu. Já vám to hospodáři vypálím, jenom si musím k tomu připravit věci. Měděné trubky jsem měl vyhlídnuté v depu na motorové lokomotivě, s kterou nás vozili na opravu tratě. Další nádoby jsem si opatřil ve vesnici. Pařák měl hospodář doma. Tak jsem to uvařil hospodáři, jeho bratrům, sousedům a nakonec to tam vypadalo jako v palírně. Když došly švestky, tak se pájilo z cukrovky, surového cukru i jablečného moštu. Kořalku jsem prodával v Mannheimu a Ettlingenu ve sběrných táborech, kde byli většinou Poláci s Ukrajinci. Rusové byli také chtiví chlastu, ale neměli moc peníze, černý trh ovládli z 90% Poláci. Jejich služba wartownicza měla dokonalý přehled, co se kde převáží. Hlíдали sklady, říční přístavy, nákladové nádraží. Věděli co je ve vagonech, a tak si dávali echo, aby na jiném místě, které nebylo pod jejich kontrolou vykradlo celý vagon. Někdy do toho byli zapojeni i Američané. Ve službě wartowniczej sloužilo jenom v Mannheimu podle jejich vyprávění na třicet tisíc Poláků. Ubytování byli na bývalé válečné základně Mannheim – Kefertal, několik kilometrů za městem. Hlavním jejich úkolem bylo hlídat zbrojní továrny v předměstí Mannheimu, které zůstaly válkou nedotčeny. Tato záhada se později vysvětlila. Když se měl podle postupimské dohody demontovat Německý válečný průmysl, bylo řečeno, že se jedná o podniky, kde mají převážnou část akcií Angličané a Američané. Zbrojní továrny Mannheim – Rheinau, byly nedotčeny válkou a do poslední chvíle vyráběly výzbroj a munici. Proti komu byla tato výzbroj použita? Nevadilo to spojencům? Kdo na tom vydělal? Takové dohady se mezi Poláky vedly. Nemá cenu si zatěžovat svědomí tím, že někdo vykrade vagon cigaret.

Podle tehdejšího tisku bylo na území Německa přes osm milionů zavlečených osob na práci. Nejpočetnější skupinou byli Poláci. Když uvážím, že polovinu německého území zabrali Sověti, tak v ostatních třech okupačních pásmech zůstalo 4 až 5 milionů zavlečených dělníků. Na západě byla také více průmyslová oblast. Rozdílný přístup k repatriaci byl tehdy v sovětské zóně, kdy Sověti chtěli co nejrychleji všemi prostředky dostat svoje lidi domů. Za své považovali všechny, kteří žili na území Sovětského svazu ke dni 22. června 1941 bez rozdílu národnosti. Američané zase razili zásadu, že není možné, aby se lidé v takovém masovém měřítku vraceli domů, každý na svou půdu. To by v rozvráceném hospodářství a nefungující dopravě přineslo ještě větší zmatek, rabování a jiné trestné činy.

Je potřeba zavlečené soustředit do sběrných táborů, postarat se jim o všechny životní potřeby, aby nebyli odkázáni na Německou správu, která měla v té době svých starostí nad hlavu s přílivem několika milionů vysídlenců z východních zemí. Je třeba počkat, až bude řádně fungovat doprava a poštovní styk, pak se budou moci lidé spojit se svými rodinami a rozhodnout se co mají udělat. Státní příslušnost prý se přiznávala podle toho, kde kdo žil k 1. září 1939 a návrat je dobrovolný. To přineslo zásadní rozpor mezi Američany a repatriačními důstojníky východních zemí. Uvítali to zejména ze západní Ukrajiny, Litevci, Lotyši, Estonci, Moldavané. Dobrovolnost návratu využili zejména v americké okupační zóně i někteří Rusové a Ukrajinci z předválečných zemí Sovětského svazu. Ve Francouzské a Anglické okupační zóně se v některých případech podařilo přimět velitele vojenských jednotek, aby pomohli Ruským repatričním důstojníkům dopravit transport Rusů za vojenského doprovodu do Sovětského okupačního pásma, kde se už o ně postarali Sověti. Pokud se jedná o pracovníky z Dánska, Belgie, Holandska, tak ty se vydali ihned po osvobození domů. Jednotlivci i skupiny využívali různé způsoby dopravy, od jízdních kol počínaje, až po motorová vozidla. K těm přišli také různým způsobem. Většinou to byly opuštěná vojenská auta po wehrmachtu.

Železniční doprava a poštovní styk, na podzim roku 1945 už normálně fungovaly, ale lidé se k návratu moc nehrnuli. Jak mi vyprávěli Ukrajinci z Mannheimského tábora, tak chtěli také Sověti podfukem odvést několik set Ukrajinců a Poláků ze západní Ukrajiny do Sovětského sběrného tábora, odkud vypravovaly vlakové transporty na hranice Sovětského svazu. Od Američanů si vyžádali nákladní auta s plachtami na přepravu osob, které projevíli přání k návratu do vlasti. Těm lidem se zase pro ně vymohla lepší ubytování na zámku a budou mít lepší kuchyni. Zítra ať se svými svršky vyjdou na plac, kde budou přistavené auta a převezou je na lepší ubytovnu. Není to daleko, asi sedmdesát kilometrů, za půldruhé hodinky budou na místě.

Na druhý den se asi tři sta osob s kufry a ranci soustředilo na dvoře. Úředníci ze správy tábora sepsali všechny, kteří opouští tábor kvůli vyjmutí ze stavu stravovaných a nedali jim balíčky jídla na cestu. Za chvíli také přijela auta na převoz. S ním přijel také Sovětský důstojník z repatriační mise, a jak už měli Sověti ve zvyku, musel si zařečnit. Nebyl zřejmě se svým kolegou dobře domluvený. Začal tím, že vítá jejich rozhodnutí vrátit se do vlasti, která na ně už netrpělivě čeká. Teď že pojedou na zámek, kde budou mít lepší ubytování a dobrou ruskou kuchyni, a až se sejde dostatečný počet lidí, tak bude vypraven transport do vlasti. Teď se teprve shromážděným rozjasnilo, o co jde. Začali křičet, že do Sovětu nepojedou. Poláci křičeli, že na ně netrpělivě čekají Banderovci, aby je mohli povraždit. Ukrajinci zase, že věří, že je povevou na východ, ale neví, kde se zastaví, jestli je nečekají náhodou příbuzní na Sibíři. Důstojník viděl, že udělal chybu, snažil se to nějak napravit, tak říkal, že teď, když jsou vozidla přistavená a jsou odepsáni ze stavu tábora, musí nastoupit a potom na místě se budou řešit další věci. Shromáždění lidé měli zkušenosti se Sovětskými úřady a nevěřili Sovětskému důstojníkovi ani slovo. Chytali se za ruce a skandovali, že se do Sovětského Svazu nikdy nevrátí.

Celou tu podívanou natáčeli Američtí reportéři a promítalo se to v Americe. Manželka zesnulého prezidenta Roosevelta při své cestě poválečnou Evropou, navštívila Mannheimský tábor, chtěla vidět odvážné lidi, co se odmítali vrátit do Sovětského ráje. V táborech bylo o lidi dobře postaráno. Strava byla dobrá, ubytování také. Navíc každý měsíc dostala každá osoba 5 kilový balík od UNRRY. V tom nějaké lahůdky a věci denní potřeby, které se nedaly v té době běžně sehnat v obchodech. Z potravin to byly: sušené mléko, sušené vajíčka, kakao, káva, čokoláda, sušenky, žvýkačky. Z ostatních potřeb to byly cigarety, mýdlo, zubní pasta, hygienické potřeby pro muže a ženy. Lidé si mezi sebou některé věci měnili, například kuřáci měnili čokoládu a jiné dobroty za cigarety. Tento relativní blahobyt se lidem zamlouval, a tak i ti co se původně domů vrátit chtěli, začali ztrácet zájem. To už nabírala studená válka plně obrátky a média přinášela hrůzostrašné zprávy o poměrech ve východních státech. Styční důstojníci Andersonovy armády otevřeně hovořili o tom, že válka s bolševiky je na obzoru.

Poláci byli nespokojeni s přátelským přístupem Američanů k Němcům. Zdálo se jim, že jsou jako spojenci nedocenení. Nelíbilo se jim, že Angličané ponechali osmdesáti tisícovou Andersonovou armádu na okupaci Itálie, ke které měli Poláci celkem dobrý vztah. Měli je nasadit do Německa. To by jim Poláci ukázali zač je toho loket. V době studené války potřebovali Američané Němce jako spojence. Pořád na ně bylo větší spolehnutí, nežli na Francouze. Také Angličané měli ještě v živé paměti Německé bombardování a ztráty na moři. Polští důstojníci londýnské vlády se snažili tyto souvislosti vysvětlovat, ale emoce proti Němcům byly v té době příliš živé. Nadávali také na Churchilla, že má příliš velký respekt před Stalinem, když přijímá jeho verzi vyvraždění Polských důstojníků v Katyňském lese. Churchill také nepovolil postavit pomník Katyňským obětem na veřejném místě v Londýně. Poláci byli odkázáni se stavbou pomníku na některý londýnský hřbitov.

V půli roku 1946 vešlo ve známost, že činnost styčných repatriačních důstojníků bude trvat jenom do konce roku 1946. Každý, kdo se bude chtít vrátit do vlasti, tak si to bude muset zařídit vlastní péčí na příslušném zastupitelském úřadě a na vlastní náklady. Polští repatriační důstojníci zesílili agitaci pro návrat do Polska a současně se na ty schůze dostali důstojníci londýnské vlády a říkali, že se Poláci vrátí do vlasti, ale jako vojáci svobodného Polska. A, že s vrahy svých bratří se přátelit nemohou. Válka, že je na spadnutí a Poláci tady v Německu mohou vytvořit milionovou armádu. Spolu se západními spojenci rozbijí bolševismus a vytvoří veliké a demokratické Polsko. Ty schůze byli bouřlivé, každá strana prosazovala svou jedinou a absolutní pravdu.

V tomto milionovém moři Poláků, Ukrajinců a Rusů, se zmítala hrstka volyňských Čechů roztroušených po celém Německu. Agitace všech těch styčných důstojníků se jich dotýkala jenom okrajově. Volyňáci měli své zkušenosti a zásadu nevměšovat se do politických sporů jiných národností. Možná že polovina volyňských Čechů se dostala pod Sovětskou okupační zónu, a tam byl návrat poměrně rychlý. Tam se nebylo o čem rozhodovat. V západní trizonii se mohli rozhodnout v rámci daných možností

co podniknout. Říkám v rámci daných možností. Protože ani svoboda ani demokracie neznamená, že můžu, co chci. Například všichni s těch dvou milionů by chtěli emigrovat do USA. Roční limit je jenom pět tisíc. Někdo určuje, kdo bude k pěti tisícům patřit. To si nechají ale ti pánové, co o tom rozhodují, zaplatit. Nemáš-li alespoň tisíc dolarů, tak se o to vůbec neucházej. Druhá možnost je, když máš v USA příbuzného, který ti zaplatí cestovní výlohy a zaváže se, že se o tebe bude jeden rok starat, abys neotravoval úřady s nějakou sociální výpomocí, tak máš vyhráno.

Další možnost se nabízí do Austrálie. Proděláš ovčácký kurz, podepíšeš závazek, že budeš dva roky pracovat kam tě navelí. Cestovní výlohy zaplatí společnost, která to organizuje. Neboj se, nebudeš cestovat někde v podpalubí. Ti co tam už dojeli, napsali, že cestovali jako páni. Ale těch peněz, co to stálo. Snad to za ty dva roky splatí. Před podepsáním smlouvy se každý musel podrobit důkladné lékařské prohlídce, aby tam nepřivezly nějakého kripla, který by jim tam zemřel a neměl by kdo odpracovat dluh za cestovní výlohy.

Slyšel jsem o podobných nabídkách rudných dolů v Kanadě. Do Anglie a Francie je zatím cesta zavřená. Kdo se dostane na černo do Francie, tak vyfasuje půl roku vězení za ilegální překročení hranic. Ve vězení ho čeká těžká fyzická práce, hlad a šikana. Takže, když po měsíci nabídnou propuštění za vstup do cizinecké legie, tak to bere. My, kteří jsme v Německu po válce už druhým rokem, máme dost informací od svých kamarádů a známých, kteří nám píšou ze všech koutů světa. Většinou si stěžují na těžkou práci, deset až dvanáct hodin za směnu, v porovnání s domorodci nízký plat. Za celou dobu, co jsem byl v Německu, jsem se setkal se třemi Volyňáky a to již po válce v táboře pro zavlčené osoby v Ettlingenu u Karlsruhe.

Děvče, které jsem blíže poznal, se jmenovala Libuška Palová, již se nepamatují, ze které vesnice na Volyni pocházela. Ta se provdala za Amerického vojáka a odjela s ním do Ameriky, když Německo opouštěla třetí Americká armáda. Dostal jsem od ní dva dopisy s fotkami. Psala, že se jí daří dobře, a že dělá řidičský průkaz, aby mohla řídit jejich auto. Druhé děvče pocházelo ze Zdobunova, její jméno jsem už zapomněl. Měla přítele krymského Čecha, který mluví velmi dobře česky, tatarsky a rusky. Shodou okolností jeli se mnou do Čech koncem října 1946. Sešli jsme se v Mnichově, aniž bychom se na tom nějak domlouvali. Třetím Čechem, s kterým jsem se setkal, byl dobrodruh Ing. Jamrich. Říkal, že byl učitelem v mateřské škole na Omelánštině. Tvrdil, že byl letcem ve Svobodově armádě, a že do Německa utekl, protože shání Německou letkyni, kterou sestřelil v prostoru Kyjeva. Ta se prý katapultovala, při doskoku si zlomila nohu, on ji navštívil v nemocnici, zamílovali se do sebe a on ji teď hledá v Německu.

Už jsem se dozvěděl, že hodně volyňských Čechů je v Čechách coby vojáci Svobodovy armády, a že se Volyňáci budou stěhovat do Čech. Rozhodl jsem se tedy dostat do Čech za každou cenu. Nevím, jak kdo měl zkušenosti s československými styčnými důstojníky. Pro Bádensko-Würtenbersko úřadovali ve Stuttgartu. K prvnímu setkání s československým styčným důstojníkem ve Stuttgartu došlo neplánovaně, když jsem byl okraden Čechem. Není nad to dělat dobré skutky a pomoci krajanovi v nouzi, bylo u nás na Volyni nepsaným zákonem. Když mi při jedné návštěvě v Mannheimu přátelé řekli, že se tam nachází na černo jeden Čech, tak jsem ho našel. Přespál na volné posteli a živil se tím, co si vyžebal po výdejní stravě v kuchyni a vyhrabal v odpadcích. Prosil mně, abych mu nějak pomohl. Tady v Mannheimu je ředitelem tábora kpt. Tomášek, důstojník západní armády, ale do stavu ho vzít nechce, protože nemá žádné doklady. Mně vyprávěl svou příhodu takto.

Pochází z Prahy, bydlel naproti Ukrajinskému gymnáziu. Když mu Ruský důstojník znásilnil manželku, tak ho zastřelil. Pochopitelně musel utéci. Měl namířeno do Anglie, ale ve Francii ho zatkli a odsoudili na šest měsíců vězení za nedovolený přechod hranic. Ve vězení musel přehazovat celé dny kámen z jedné hromady na druhou. Když mu na pokraji sil nabídli propuštění za vstup do cizinecké legie, tak neváhal a podepsal to. Převezli ho do výcvikového střediska cizinecké legie v Marseille, tak se mu podařilo utéct. Sice bez dokladů, ale to už měl dost informací o tom, jak to v cizinecké legii chodí. Poznal také, že když se chce protlouct přes Francii zpátky do Německa, tak nesmí nadávat na Rusáky. Teď v Německu ale nemá šanci se bez dokladů uchýlit do nějakého tábora. Já jako nezkušený kluk jsem cítil povinnost Čechovi pomoci a řekl jsem mu, že ho vezmu sebou na privát, bude u mě pracovat a já se pokusím mu sehnat nějaké doklady od Poláků nebo Ukrajinců, kteří z táborů emigrují za hranice nebo se vrací do Polska.

U mě na privátě moc práce neměl. Sekal dříví a vařil kořalku. On potravinové lístky neměl, a tak se potraviny pro něho musely sehnat na černo. Jemu práce moc nevoněla. Neuvědomoval si, že i ty doklady co pro něho sháním, se musí za něco koupit. Asi po dvou týdnech, když jsem přijel domů s Ettlingenu, nenašel jsem přítele doma. Kotel byl studený a hospodyně mi řekla, že můj kámoš hned ráno odejel na

mém kole pryč. Když jsem se rozhlédl po kamrlíku, co jsem bydlel, tak se mi vyjasnilo. Vycházkový oblek, košile, vázanka, boty, peníze, asi 1500 marek a 70 dolarů, nějaké doklady z doby před osvobozením, byly pryč, včetně bicyklu. Hlásit něco Německé policii v té době nemělo smysl. Ty to stejně, pokud se jednalo o cizince, předávali američanům. Usoudil jsem, že bych to měl nahlásit ČS. repatriačnímu důstojníkovi ve Stuttgartu, pro případ, že by chtěl můj kámoš mých dokladů nějak zneužít k návratu do Čech.

Ve Stuttgartu jsem náš úřad našel snadno. V kanceláři mě hned zarazil vedle Beneše také portrét Stalina. Postarší kapitán s velkou modrou skvrnou na tváři mě vyslechl a další pracovník v civilu vše zapsal. Kapitán o Volyňácích věděl, ale na můj dotaz, zda bych mohl jet do Čech, odpověděl, že nikoliv. Že musím jet do Sovětského Svazu a odtamtud žádat o výjezd do Čech. Divil se, že přeci sovětské styční důstojníci pořád navštěvují tábory pro zavlčené osoby, aby jim umožnili návrat do vlasti, proč jsem to nevyužil. Nechtěl jsem mu říci, že do Sovětského Svazu se nechci vrátit a vymluvil jsem se na to, že žiju na vesnici na privátě a se sovětskými repatriačními důstojníky nepřijdu do styku. Byl jsem z toho trochu zmatený. V rozhlasu jsem poslouchal přenos, když se Praha loučila se sovětskou armádou. Krajan, který mě okradl, tvrdil, že Rusové odešli, ale ne všichni. V Polských novinách, které vycházely ve Vatikánu, psali, že v Československu komunisté věší faráře za nohy do chrámových dveří, aby odradili věřící od vstupu do kostelu. Také jsem tam našel článek o Volyni. Psalo se tam, že velmi obtížná je situace asi 40 tisíc Volyňských Čechů, kteří trpí různými nemocemi a mají k dispozici jenom dva lékaře a dvě zdravotní sestry. Italští vojáci, kteří se vraceli ze zajetí a procházeli přes Volyň, vyprávěli, že aby se odvděčili hospodářům za poskytnutý nocleh a stravu, pomohli jim tahat pluh při orbě políčka.

Bral jsem tyto zprávy s velikou rezervou. Věřící Poláci, ale těm novinám úplně věřili, zvlášť proto, že vycházely ve Vatikánu. Při další návštěvě Mannheimu jsem se zastavil u ředitele tábora, kapitána Tomáška. Vzal jsem mu litr slivovice a informoval ho o tom, jak mě okradl Čech, kterého on nepřijal do tábora a co mi řekl styčný důstojník ve Stuttgartu, když jsem projevil zájem jet do Čech. „*Podívej se, řekl mi, v Heidelbergu v kasárnách sídlí velitelství třetí Americké armády, a tam jsou také velitelství všech styčných důstojníků pro celou trizonii. Tam československou misi vede plukovník (jméno si nepamatuji), myslím, že ti pomůže. Můžeš ho ode mne pozdravovat, a jestli máš dobrou slivovici, tak by neškodilo mu litr vzít.*“

Za několik dní jedu do Heidelbergu. Město znám poměrně dobře. Za války tam nepadla jediná bomba. Město bylo osvobozeno bez jediného výstřelu. Párkrát jsem si tam udělal výlet, okukoval hrad, přehradu a město. Kasárny jsou za městem. Na strážnici nejsou na takové návštěvy zvyklí. Podívají se mi do tašky a pouštějí mě. Nalézám příslušnou kancelář, zaklepu, slyším česky dále. Vstupuji a jsem zaražen, vidím vedle našeho plukovníka, také Polskou a Ruskou uniformu. Na stole láhev s pitím a páni důstojníci jsou už v náladě. Zdravím: „*Dobrý den,*“ a obracím se na našeho plukovníka. „*Pane plukovníku, mám vám vyřídit pozdrav od pana kpt. Tomáška, poradil mně, abych se ve věci repatriace obrátil na vás.*“ „*No a o co jde,*“ ptá se plukovník. „*Jde o to, pane plukovníku, že chci jet do Čech.*“ „*To už si tam měl rok být.*“ „*Když já, ale pocházím z Volyně,*“ říkají mně, že musím napřed do Polska nebo Sovětského Svazu. „*Chlapče, a proč nechceš jet do Polska,*“ ptá se Polák. Odpovídám mu Polsky, že v Polsku ani na Volyni žádného nemám. „*Nemám rodiče ani sourozence a v Čechách jsou všichni mí kamarádi, vojáci Svobodovy armády.*“ „*Ty mluvíš ale čistou polštinou.*“ Vysvětlují mi, že jsem vychodil šest tříd polské školy, která byla zpočátku v našem domě, a také pan učitel u nás bydlel, takže jsem od malička mluvil česky, polsky a ukrajinsky. V 1939 přišli zase Sověti, tak jsem zase chodil do Sovětské školy. Rusák říká, „*To znamená, že vládneš také ruským jazykem.*“ „*Ano,*“ říkám, „*narodil jsem se v ukrajinské vesnici, kde žili také Rusi. Hlavně jsem četl hodně ruské knihy.*“ Rusák bere na stole ležící pravdu a říká, „*Tak přečti něco ruský.*“ Vzal jsem noviny a četl. „*No dobře, charašo, moloděc a co ještě umíš?*“ „*Domluví se dobře Německy. Rok jsem se učil Francouzky, ale skoro nic si nepamatuji.*“ „*V kterém táboře teď jsi?*“ „*Nejsem v táboře, žiji na privátě a živým se pálením slivovice. Tady jsem vám vzal na ochutnání.*“ Sahám do aktovky a vyndávám litrovku slivovice 55%.

Náš plukovník slivovici dobře zná a ptá se Rusa, jestli v Sovětském Svazu se pálí také slivovice. Ten říká, že se s tím nesetkal. Možná v některém kraji ano, Sovětský Svaz je veliký. Nalévají do skleniček, tak asi 150 gramů, mě také, snad aby měli jistotu, že to není otrávené. Slivovice jim chutná, ale pořád ještě nevím, na čem jsem. Plukovník si bere moji kenkartu, prohlíží ji a ptá se jak to, že tady mám napsáno Polen? Upozorňuji ho, že to není národnost, ale státní příslušnost ke dni 1. 9. 1939.

Rusák se vzteká, že by tam měla být státní příslušnost USSR. Tady ty potíže prý dělají Američané záměrně, aby znemožnili návrat Sovětským občanům do vlasti. Teď jsou tady všechny tři zainteresované strany. Čekám na vynesení ortelu. Už ale vím, co udělám, když mi řeknou, že musím napřed do Sovětského

svazu. Vydělám ještě nějaké peníze, prodám motocykl a budu usilovat o výjezd do USA. Původní rozhodnutí zůstat v Německu měním, zvláště po zkušenosti z minulého týdne, kdy mě Němečtí kluci ze sousedství nalákali, abych šel s nimi do hospody, že tam bude dnes Franz S., který se vrátil ze zajetí a je to jediný (Ritenkreuztreger) nositel nejvyššího německého vyznamenání, který má jako jediný z celého okolí. Vyprávěl, že když byli v Jugoslávii, tak jel se svou jednotkou na trestní výpravu do nějaké osady v kopcích. Na rozcestí prý byl povel ukázat, tak nevěděl přesně kudy se dát. V tom přicházela tři jugoslávská děvčata. On se jich ptal na tu vesnici, ale ony pořád vrtěly záporně hlavou a říkaly, „*Nicht frsteen.*“

„*Když s nimi nebyla žádná domluva, tak jsem nechal ty tři kurvy zastřelit.*“ Zločinci se se svými hrdinskými skutky chlubil. Vojáci, desertéři wehrmachtu, kteří se přiznali, že ke konci války utekli, od svých jednotek byli zavíráni do vězení.

Konečně se pan plukovník obrátil na své kolegy a zeptal se, „*Tak co říkáte pánové, mám ho poslat, kam ho srdce táhne?*“ Pánové přikyvuji. Náš plukovník není žádný veliký byrokrat. Utrhuje cíp té pravdy a píše tam jenom dvě slova: ihned repatriovat, podpis. To samé dělá i mé kenkartě, škrtá Polen a píše tam Čech. Razítko a podpis. „*Tak a teď to dáš tomu kapitánovi ve Stuttgartu a pojedíš do Čech.*“ Děkuji, loučím se a odcházím co nejrychleji, aby si to pánové ještě nerozmysleli. Ve Stuttgartu se to panu kapitánovi moc nelíbilo, ale když viděl v kenkartě přešpanou státní příslušnost, u Polen na Čech, tak mi napsal papír do sběrného tábora v Mnichově, odkud se vypravovaly transporty do vlasti. V Mnichově mi řekli, že transport bude odjíždět za dva týdny, jestli chci zůstat nebo přijít asi dva dny před odjezdem. Řekl jsem jim, že u sebe nemám věci, tak že přijedu až před odjezdem.

Jel jsem do Neudorfu. S hospodářem jsem se domluvil, že pojedu do Čech, okouknout jak to tam vypadá. Motorku, že tam prozatím nechám. Když bych se rozhodl zůstat v ČSR, tak stejně přijedu prodat motorku. S hospodářem jsem vycházel velmi dobře. Naše vaření kořalky hlavně z cukrovky mu vyneslo koupí páru koní, vozu a zřízení povoznictví. Hospodář v mé nepřítomnosti měl shánět eventuálně kupce na motorku. Cena měla být 200 dolarů.

Do Mnichova jsem přijel dva dny před plánovaným odjezdem. Poslední den prý pro nás pořádají Američané rozlučkový večer. V jídelně je slavnostní večeře a hraje vojenská hudba. Jedeme v nákladních vagoncích, ale jsou tam obstojně pryčny na spaní. V jednom osobním vagoně nás doprovází asi deset amerických vojáků. První zastávka v republice jsou Domažlice. Všichni spěchají dát si české pivo. Přicházejí také páni od kriminálky a odvádějí si jednoho navrátilce. Kamarádi z jeho vagonu říkají, že jde o nějakého defraudanta, který vykradl národní správu a utekl do Německa. Americké úřady zřejmě předaly našim úřadům seznamy repatriantů, zvláště v konečné fázi repatriace. Do Německa jsem se vypravil ještě dvakrát v roce 1947. To bylo ale ilegálně. O tom píšu v jiných kapitolách.

Co se Volyňáků týče, odhaduji, že jich mohlo být v Německu asi 500, z toho jich asi polovina zůstala v Sovětské okupační zóně a Sověti je co nejrychleji dopravovali domů. Ti, kteří se ocitli na západě v americké, anglické a francouzské zóně, měli asi různé zkušenosti s návratem do vlasti nebo emigrovali do zámoří. Z mých příbuzných byly na práci tři. Pokud jsem se setkal s Volyňáky, kteří pracovali v Německu na území osvobozeném západní mi spojenci, tak ti se snažili dostat do Československa různými způsoby. Hlavně se zařazovali do sběrných táborů, kde byli Češi a s nimi byli dopravováni autobusy převážně do Plzně. Ze Sovětského okupačního pásma, které bylo osvobozeno v zimních a jarních měsících roku 1945, se snažili Sověti své příslušníky dopravit domů co nejrychleji. Jeden krajan mi řekl, že mu při transportu z Německa na Ukrajinu omrzly prsty na nohou. O podrobnostech nechtěl mluvit.

Problém u některých Volyňských krajanů nastal v roce 2000, když potřebovali předložit doklady o svém nuceném nasazení, za účelem odškodnění za práci v Německu v době války. Pokud nějaké doklady měli, tak je odevzdali při odchodu do důchodu, pro zápočet odpracovaných let. Dělat si nějaké ověřené opisy v té době žádného nenapadlo. Každý si myslel, že to již v životě nebude potřebovat. V současné době vydává ministerstvo sociálních věcí důchodové oddělení žadatelům potvrzení v tom smyslu, že žadatel při odchodu do důchodu předložil doklady, že za války pracoval v Německu, tam a tam, od kdy do kdy, ale pro značný časový odstup se doklady nedochovaly. To je pro přiznání odškodnění nedostačující. Je zapotřebí úřední doklad z bývalého pracovního úřadu, že byl dotýčný na práci do Německa navelen. V krajských archivech jsou tyto doklady řádně archivovány a na požádání vydány fotokopie. Kde sežene náš krajan takový doklad?

Kde sežene dva svědky, kteří s ním pracovali, když to byli většinou Ukrajinci a bůh ví, kde jim je konec a je-li někdo z nich ještě živ. Kde má sehnat potvrzení, když pracoval ve východním Prusku nebo na území, které připadlo Polsku? Odtamtud uteklo obyvatelstvo ještě před příchodem sovětské armády. Současní úředníci nemají ani potuchy o volyňském (Sarajevu), o způsobu verbování pracovních sil

na Ukrajině. Ještě koncem roku 1941 a v roce 1942 určovali kreislandvirthi obcím kolik lidí má vesnice do Německa na práci vyslat. To musel pak starosta určit podle toho, kde byl přebytek pracovních sil, vzhledem k vlastnictví zemědělské půdy. Na východní Volyni to nebyl problém. Hospodařily tam ještě kolchozy, tak se určily ročníky. Po pádu Stalingradu nastala nová situace.

Partyzánské hnutí na východní Ukrajině a banderovská činnost na západní Ukrajině ochromila německou moc na venkově. Němci museli přistoupit k násilnému verbování. Poslední zdroj pracovních sil byl z řad Poláků, kteří se s ironií osudu museli uchytit pod ochranu Němců, svých úhlavních nepřátel. Pokud se týče Volyňáků, odhaduji, že v roce 2000 jich na živu zůstalo asi 50 – 60, z toho polovina zůstala neodškodněná a nemá šanci potřebné doklady získat.

Vstup spojeneckých vojsk do ČSSR 21. srpna 1968

Nové Dubčekovo stranické vedení prosazuje politiku socialismu s lidskou tváří a nápravu chyb z dřívějších let. To se Sovětům nelíbí, a tak sledují handrkování mezi našimi a sovětským stranickým vedením. Že by nás přišli Sověti obsadit to žádného ani ve snu nenapadlo. Ono se tomu ani neříká okupace, ale internacionální pomoc pěti zemí socialistického tábora svému spojenci, když je v nouzi.

Je druhá polovina srpna a státní statek Žatec nám má oplatit kombajnovou výpomoc, kterou jsme jim poskytli začátkem žní. Žně na Žatecku začínají o deset až dvanáct dní dříve. Teď oni končí a jsme dohodnutí, že 21. srpna budou mít připravených osm kombajnů v hlavních dílnách Libočany pro přesun na náš statek. A v osm hodin ráno si je máme převzít. V noci z 20. na 21. srpna spím neklidně. Nesmím zaspát, před pátou musím vstávat a dnes jako naschvál ty tahače, jak vozí na trajlerech panely, hučí nějak moc dlouho. Když to nebere konce, tak vstávám a jdu se podívat k oknu co se děje. To nejedou tahače s panely do kopce směrem na Děčín, ale souvislá kolona sovětských obrněných a nákladních vozů od Děčína směrem na Prahu.

Je mi jasné, že jedou od Hřenska po pravé straně Labe, kde je silnice sice užší, ale nemusí překračovat Labe. Pojedou okrajem města a jsou na výpadovce na Lovosice a Prahu. Oblékám se a jdu se podívat k vratům. Olina mně okřikuje, abych nelezl ven. Ve skříňových vozech, kde jsou osvětlená okna, jasně rozeznávám sovětské vojáky. Je to jasné, obsazují nás Sověti. V rádiu nic nehlásí, střelbu nikde není slyšet. Jsem na rozpacích, co mám dělat. Telefonické spojení na ředitele nemám. V této situaci mi neporadí ani ministr zemědělství.

Za kombajnovou sklizeň, zodpovídám já. Z každého prodlení vzniknou ztráty, které se nedají nijak dohonit, a výsledek celoroční práce přijde na zmar. Když přijedu do Libočan pozdě, tak to pochopí tak, že se nikam nejede. Před šestou hodinou vyjízďím z domova se svou Volhou. Vezu sebou červený praporek. Až povedu kombajny, tak ho upevním na levé zpětné zrcátko. Jedu proti proudu sovětských vozidel a na odbočce k poliklinice u rybníka v Děčíně čekám na skulinu mezi jedoucimi vozidly, abych odbočil doleva. Teď už mám cestu volnou až do Libočan. Ani v Teplicích, kde jsem předpokládal, že pojedou Sověti od hraničního přechodu Cínovec, jsem žádná vozidla neviděl. Do Libočan jsem dorazil před osmou hodinou ránní. Připraveni byli zatím jenom čtyři posádky. Ostatní po ranních zprávách váhaly, zda se mají vydat z domova. Zrazovaly je manželky. Žateckému mechanizátorovi dalo hodně práce, než dal těch osm posádek dohromady.

Konečně jsme asi v deset hodin vyrazili. Měl jsem v plánu, že je povedu nejkratší cestou po okresech Staňkovic, Bitozeves, Moravěves, Havraň, kolem mostu, okrajem Bíliny přes Teplice a v Motorestu Přestanov si dáme oběd. Silnice E 13 tam je poměrně široká na odstavení kombajnu. První smůla nás potkala, když jsme vyjeli ze Staňkovic na kopeček směrem k Bitozevecké křižovatce. Tam byla silnice zastavená sovětskými tahači s trajlery, na kterých byly tanky. Další tanky stály asi dvě stě metrů podél silnice a jejich děla byla nasměrována na žatecká kasárna. Sovětská výzvědná služba neměla asi dobré informace, neboť v té době byla celá žatecká posádka na cvičení na západních hranicích. V kasárnách zůstala jenom strážní rota. Naše kombajny musely při své šíři 4,2 metrů, projíždět kolem stojící kolony velmi opatrně. Přesto jeden kombajn vybočil doprava trochu víc, než bylo nutné a prorazil chladič o větev stromu. To nám byl čert dlužen. Musel jsem vyvést kombajny na pole, protože to vypadalo na opravu na delší dobu. Byli jsme asi dva kilometry vzdáleni od přístávací dráhy Žateckého, vojenského letiště. Naši kombajněři mohli pozorovat, jak každých pět minut se jim nad hlavami snáší sovětská dopravní letadla, aby vyložila vojenskou techniku. Kombajnér s pomocníkem vymontovali proražený chladič, dali jsme ho do kufru Volhy a vrátili se do dílen v Libočanech. Ve skladu nový chladič neměli, tak jsem se dohodl s vedoucím dílny, že jistější než oprava bude vymontování jiného chladiče z odstaveného kombajnu. Než

chlapci namontovali jiný chladič, zajel jsem do státního statku ve Staňkovicích, půjčil si dvě mlékařské konve, naplnil je pitnou vodou na dolití chladiče. Napili se i chlapci.

Je 13:30 hod., pokračujeme v cestě. Ještě jeden kilometr projíždíme kolem kolony a u bitozevské křižovatky to končí. Přejíždíme státní silnici Chomutov – Louny a teď máme volnou cestu až do Srbské Kamenice. Chlapci mají už hlad, tak měním rozhodnutí obědovat v Přestanově za Teplicemi a zastavujeme v Motorestu Havraň. Vcházím do restaurace a jsem na pochybách, jestli dnes vůbec vařili. V nejhorším případě snad budou mít něco ze studené kuchyně. Vedoucí je rád, že nás bude 17. Oni nevěděli, kolik toho mají dnes uvařit, když od rána byl provoz velmi malý. Říkám klukům, ať se nappou, co se do nich vleze, ať si dají knedlík navíc nebo dva obědy. Po obědě dávám vedoucímu objednávku na 30 obědů a 60 limonád, to jsou započítané ty obědy navíc a piva, která by se na faktuře neměly objevit. Nálada je velmi dobrá, chybou je, že je už 16:00 hodin a my máme teprve třetinu cesty za sebou.

Pokračujeme v jízdě. Objíždíme Most, jedeme okrajem Bíliny a vjíždíme do Teplíc. Tam mám trochu obavy, jak překročíme silnici Cínovec – Praha, jestli tam nebude kolona sovětských vozidel. Dopadlo to dobře. Jenom na chvíli jsem musel zastavit provoz, než projely naše kombajny. Jedeme v rozestupech asi 30 metrů, aby nás mohly předjíždět auta. Na užších vozovkách musím na vhodném místě naši kolonu zastavit, aby mohly předjet za námi jedoucí vozidla. U Motorestu v Přestanově stavíme. Jeden kombajn potřebuje vyměnit hnací klínový řemen. Někteří kombajnéri zase vtrhnutí do restaurace, aby urvali alespoň jedno pivo. Vysvětluji chlapcům, že v Děčíně budeme muset udělat takovou malou smyčku. Na hlavní silnici u pošty je viadukt, pod kterým naše kombajny nepodjedou, a proto budeme muset odbočit jako na Hřensko a hned přes přejezd do krátkého, ale strmého kopce jako k nemocnici, a tam zase jedeme na hlavní silnici E 13. Tam je to sice kopcovité, ale prudké svahy tam nebudou.

Do Děčina vjíždíme už za tmy. Městem jsme projeli bez zastavení. Na ulicích není vidět človíčka. Nevíme jestli je zákaz vycházení nebo se lidé bojí. Nikde po celé trase jsme neviděli naše dopraváky. Hrozný hukot našich osmy kombajnů budí v nočním tichu dojem, že jede několik tanků. Do Srbské Kamenice přijíždíme v půl desáté večer. Místní organizace KSČ měla schůzi, aby zaujala stanovisko ke vstupu spřátelených vojsk do ČSSR. Když soudruzi uslyšeli ten rachot blížící se od Nové Olešky, tak rozpustili schůzi a rozutekli se domů. Já až na vesnici si uvědomuji, že se mi těch osm kombajnů na jeden dvůr nevejde. Proto zavádím pět strojů na dvůr k posklizňové lince a tři k starým dílnám. Kuchařka na nás ještě poctivě čekala s jídlem. Měl to být oběd, teď je to večeře. Dvě basy piva jim musí stačit. Hospoda bude už zavřená. Odvádím chlapy na ubytovnu a sám jedu ještě domů do Křešic, zpátky 15 kilometrů. Manželka byla strachy celá pryč.

Domů jsem jezdil často pozdě, ale to bylo v normální pracovní dny. 21 srpna 1968 byl ale den výjimečný. Den kdy nám přispěchaly na pomoc spojenecké armády pěti zemí: Sovětského Svazu, NDR, Polska, Maďarska a Bulharska. Ráno 22. srpna jsem jel z domova rovnou na ředitelství do České Kamenice. Informoval jsem ředitele, jak se věci mají, a že by měli technici ze závodu Filipov a Kerhartice převést čtyři stroje na své farmy. Ředitel byl rád, že jsem se rozhodl tak, jak jsem se rozhodl. On sám by si netroufal dát souhlas či nesouhlas, neboť žádný nevěděl, co se může ten den přihodit. Také pod vlivem sdělovacích prostředků by se dnes už žádný nevydal na cestu. My zemědělci to máme těžké, ať s něčím souhlasíme nebo nesouhlasíme, nemůžeme si dovolit stávkovat. Nemůžeme si dovolit nenakrmit zvířata, nepodojit dojnice. Nemůžeme nechat vypadat zrní, když je čas sklizně a připravit se o celoroční výsledek naší práce. Ve stavebnictví, ve fabrice, na úřadě se dá všechno dohonit. V zemědělství to nejde. Když jsem asi po desíti dnech odváděl kombajny do Žatce, tak jsme museli chvíli čekat, než projede kolona Žatecké posádky při návratu ze cvičení z jižních Čech.

Kombajny jsem v pořádku přivedl zpátky. Nikdo té cesty nelitoval. Kombajnéri se k nám i příští léta rádi vraceli. Všechno bylo v pořádku jenom Rumuni do dneška čekají, že jim někdo poděkuje, že se tehdy 21. srpna nezúčastnili té hanebné internacionální pomoci.

Sametová revoluce 17. listopadu 1989

Sametovou revoluci datujeme od 17. listopadu 1989, padesátého výročí smrti studenta Opletala, zavražděného okupanty v roce 1939. Z podnětu studentů vysokých škol je každý rok organizována manifestace studentů vysokých škol. V roce 1989 je kulaté výročí a manifestace má mít mimo jiné i politický podtext zaměřený proti vládě. Kdo sledoval poslední události ve světě po nástupu k moci Gorbačova a jeho ústupky prezidentu USA. Mohl předpokládat brzké zhroucení světové socialistické ústavy. Také naše vedení poznalo, že se na moc sovětských vojsk v Československu nemohou spoléhat.

Naši soudruzi si dobře spočítali, že je nejvyšší čas urvat z neodvratného skončení jejich vlády, co největší kus. Je třeba udělat dobrý kšeft, předání moci na stříbrném podnose za beztrestnost osob podílejících se na některých zločinech po únoru 1948 a zejména v padesátých letech. Zkrátka to mělo být podle starého českého přísloví „*Vlk se nažere a koza zůstane celá*“. Kdo a jak režíroval celý průběh sametové revoluce, se asi nikdy nedozvíme. V závěrečné zprávě vyšetřovací komise federálního shromáždění pro objasnění událostí 17. listopadu 1989 jsou popsány úkoly a činnosti různých složek.

Jeden malý odstavček pod písmenem e) doslova říká, Zůstává neobjasněná celková činnost na případě zásadu Státní bezpečnosti na Národní třídě, ale hlavně nečinnost této velmi významné mocenské složky bezprostředně po událostech. Zpráva vyšetřovací komise uvádí, že manifestace v Opletalové ulici končila kolem 18. hodiny. Potom se dal dav asi 10 tisíc studentů na pochod na Václavák. Kdo dal takový pokyn, se neuvádí. Měl to být živelný čin, vycházející z celkové politické atmosféry. Demonstranti byli zastavení na Národní třídě, kde dochází ke střetu demonstrantů s policejními složkami. To se už jedná o asi 2 tisíce těch nejodolnějších, kteří zhruba po dvě a půl hodiny odmítali výzvy k rozchodu. Mezi raněnými byl odvezen jeden zabitý student, dle výpovědi jakési studentky Dražské se mělo jednat o studenta matematicko-fyzikální fakulty Martina Šmída. Dražská všem potvrdila, že jmenovaného znala osobně a na vlastní oči viděla, jak ho policie ubila. Dva příslušníci bezpečnosti prý jeli vyrozumět jeho rodinu. Sdělovací prostředky tuto lež vytrubovaly do světa celou noc a příští den, Veřejné mínění bylo touto zprávou velmi pobouřeno. Manifestace na Václavském náměstí tuto brutalitu státní moci odsoudila. Rozhlas i televize vyzývaly všechny, kdo byl při demonstraci raněn, aby se nechal ještě ošetřit. Chodili tam potom i vožralkové, kteří přišli k nějakému úrazu při hospodské rvačce, a také se hlásili, že se nějak připlekli k studentské demonstraci a byli surově zbiti. Tehdy šlo o co největší počet zraněných, kteří měli svědčit proti brutalitě vládní moci. Rozumíte tomu? Vládní HSP schází argumenty proti vládě. Za pár dní vychází najevo, že žádný student matematicko-fyzikální fakulty Martin Šmíd neexistuje a že údajně mrtvý student byl ve skutečnosti poručík státní bezpečnosti Ludvík Živčák. Studentka Dražská je ve skutečnosti vrátná na fakultě vysoké školy. Vyšetřovací komise zjistila, že Živčák byl zasažen obuškem do předloktí a zřejmě omdlel a proto byl považován za mrtvého a slečna Dražská si všechno vymyslela a nepodařilo se prokázat, že by pracovala pro nějakou nebezpečnou službu.

Zůstává jenom jedna otázka, komu to v té době posloužilo. V té době byly jenom dvě možnosti, buď to byl mocenský boj uvnitř KSČ za nové vedení, nebo to mělo návaznost na opoziční síly charty 77, točící se kolem Václava Havla a Alexandra Dubčeka. Ať tak či onak, byl to dobrý kšeft, ani jedna strana nevyšla naprázdno. Nová vláda zrušila některá ústavní usnesení o vedoucí síle ve státě, komunistické straně. Nechala zrušit a odzbrojit lidovou milici. Přibrala do vlády nadpoloviční většinu ministrů z jiných nově utvořených stran. Zasadila se o odchod sovětských vojsk a zrušení Varšavské smlouvy. Na oplátku Václav Havel přišel s heslem že „*Pravda a láska vítězí nad lží a nenávistí*“ nebo „*Nejsme jako oni*“. To pomohlo udržet na uzdě ty síly, které si chtěly vyrovnávat účty za křivdy na nich spáchané totalitním režimem a zejména na kriminální živly, které po amnestii byly všeho schopny. Novým do demokratického vývoje vnesl také Václav Klaus s neviditelnou rukou trhu a tvrzením, že nejsou špinavé peníze a nikdo nebude mít právo pátrat po původu peněz. To působilo jako balzám na duši všech zlodějů a podvodníků různého ražení.

Rok před sametovou revolucí jsem četl knihu napsanou důchodcem, pražským kriminalistou, o pražském podsvětí. Psal tam o zlodějích, veksláků, pasáků prostitutek, obchodníků se starožitnostmi a jejich vazbu na vykradače kostelů, muzeí, hradů. Také obchod s drogami už u nás vesele kvetl. Tihletí pánové disponovali v té době už milionovými částkami. Peníze ukládali na vkladní knížky na doručitele v různých peněžních ústavech. Doslova tam autor píše „*Kdyby se zítra změnilo společenské zřízení, tak ti pánové se změni v podnikatele, ve vážené osoby s velkým vlivem na politický život*“. Kuponová privatizace, investiční fondy, krachy soukromých bank a kampeliček, vytunelované podniky a vztekající dceřiny podniky, to vše ukazuje, do jakých rukou se naše národní hospodářství dostalo. To není potřeba popísat, v tom dnes žijeme.

Absolutní pravdy.

Poznámka: Nejprve musím laskavého čtenáře upozornit, že uváděné následující „pravdy“ nejsou moje stanoviska, ale vyprávění lidí, s kterými jsem se v životě setkal a kteří byli o své pravdě skálopevně přesvědčeni.

Konečné řešení židovské otázky – Německo rok 1943 – 46

V roce 1932 bylo v Berlíně 9.000 advokátů, z toho bylo jenom 700 Němců. Podobná situace byla u lékařů, umělců, obchodníků. Ve výrobě se téměř žádní Židé nevyskytovali. Na západě Německa v Esenu ve krupových závodech, kde pracovalo přes 30.000 dělníků, nebyl ani jeden manuálně pracující Žid. Židé si navzájem pomáhali a z náboženských důvodů nedocházelo k asimilizaci s místním obyvatelstvem.

Německá vláda nevěděla, jak by se ten nepříznivý vývoj dál vyvíjel a jak by se dalo demokratickou dormou tomu zabránit. Nevyšel také pokus vyvést 4.500 Židů do zámoří. Spojené státy je odmítly přijmout, rovněž státy Latinské Ameriky je nevzaly. Poslední byla Palestina. Tam ale loď několik dní kotvila a Angličané, kteří v té době Palestinu a Izrael okupovali, stále nechtěli nechat loď pustit do přístavu. Když na lodi došly potraviny a Židé začali umírat hladu, konečně je Angličané přijali, ale současně dali německé vládě na vědomí, že další takovou zásilku Židů nenechá vylodit. Co mělo Německo dělat? Musela se dít moc Hitlerovi, který znal řešení.

Zabíjení amerických letců ze sestřelených letadel rok 1943 - 45

Je všeobecně známo, že Američané prováděli útok na německé cíle zásadně ve dne. To bylo také dobře vidět jak s poškozených a sestřelených strojů vyskakují letci, aby si na padácích zachránili život. To byla jenom z poloviny pravda. Hrozilo též nebezpečí, že pokus nebudou zajati vojenskými nebo policejními složkami, budou ubiti civilními obyvateli.

Pravda Němců. Za celou dobu války nebyl v Americe zabit ani jeden civilista naší stranou. Američané však proti našim dětem, ženám a starcům nasazují bombardéry se zápalnými a tříštivými bombami. Musíme se bránit s prostředky, které máme k dispozici. Sedláci s vidlemi, starci s loveckými zbraněmi, mladíci Hitlerjugend s noži.

Pokud se americkým letcům na padácích nepodařilo dopadnout do nějakého lesního masivu, tak na volných polních a lučních plochách neměli šanci přežít.

Rudí Kmérové zavedli pořádek v Kambodži

Kolik obyvatel měla Kambodža v době, kdy Rudí Kmérové přišli dělat pořádek do hlavního města Phnompehu, se přesně neví. Nevěděla to ani vláda v Phonpenhu. Odhadovalo se dva a půl až tři miliony. Samotný Phnompenh měl v té době mít s přeběhlíky z venkova přes jeden milion obyvatel. V době velké neúrody přestaly dodávky potravin z venkova do hlavního města a jediný vládce Kambodži, princ Sihanuk, mezinárodní organizace o potravinovou pomoc pro hlavní město Phnompenh, které čítalo asi 450.000 obyvatel. To se Kambodži rychle dostalo. Zmatek však nastal při rozdělování potravin ve městě, kde nebyla evidence obyvatel, zejména v předměstí, kde nebyly pojmenovány ulice a podle neस्पешných cest byly nastaveny boudy a chýše z vlnitého plechu, rákosu a různého stavebního odpadu. Podle toho také vypadalo rozdělování rýže, co se z centra města na předměstí dostalo.

Když se venkované dozvěděli, že se ve městě dává rýže zadarmo, tak nastal masový útok z venkova do města, hlaně ke svým příbuzným v předměstských částech. Tak se stalo, že počet obyvatel Phnompenhu za rok a čtvrt ztrojnásobila potravinová pomoc, která byla nedostatečná.

Marně vyzýval princ Sihanuk přistěhovalé vesničany, aby se vrátili do svých vesnic a věnovali se pěstování rýže, zeleniny a drůbeže. Tyto výzvy se minuly účinkem. Všichni tvrdili, že jsou rodilými Phnompenhany. Při neevidenci obyvatel jim nešlo dokázat opak. Venkované a obyvatelé předměstí neměli žádné průkazy totožnosti, byli negramotní a neměli potřebu svou totožnost někde prokazovat.

Pořádek museli udělat Rudí Kmérové se svým vůdcem Polpotem

Oslabený venkov a snížená výroba potravin přímo doléhala na dodávky potravin Rudým Kmérům. Ti se rozhodli zajistit návrat vesničanům do svých vesnic. Snáze překonali odpor armády prince Sihanuka, který opustil Phnompenh a utekl do Indie. Polpot vydal příkaz, aby všichni vesničané do zítřejšího poledne opustili město. Kdo neuposlechne, bude zastřelen. Vesničané mají zkušenosti s výzvami prince Sihanuka se k opuštění města neměli. Spoléhalo na to, že nemají žádných dokladů, totožnost jim žádný nebude moci dokázat, že pochází z vesnice.

Rudí Kmérové dostali pokyn, aby stříleli každého, kdo vypadal jako vesničan, žádné doklady nevyžadovali. Některým vesničanům se podařilo utéci do své vesnice, někteří hledali záchranu ve vnitřním městě. Rudí Kmérové postupovali ve svých čistkách s tím, že je potřeba vyhubit prohnitou inteligenci, neschopnou vládnout.

Zabíjení válečných zajatců v době války s Ruskem

Po skončení války Němci v hospodách hodnotili vítězná tažení Evropou a příčiny prohrané války dle své pravdy. Nejvíce diskuzí se točilo kolem východní fronty. Pod starou poučkou, že po bitvě je každý voják generálem, se nejvíce probírala otázka, zda příčinou prohry války se Sovětským svazem bylo kruté zacházení s válečnými zajatci. Většina diskutujících se klonila k názoru bleskové války, kdy wehrmacht postupoval v průměru 30 km denně, nežli menší skupiny zajatců střílet. Představte si, že naši hlídce 3 motocyklů se vzdala skupina 10 – 20 sovětských vojáků. Co jsme s nimi měli dělat? Vzít je na motocykly jsme nemohli. Předat je v nejbližší osídleném místě nebylo komu. Byli jsme v nepřátelském území a vedoucí tam byli komunisté.

Dle rozkazu jsme museli ten ten dorazit do místa X vzdáleného 20 – 30 km. Veliké potíže nám působilo zřízení zajateckých táborů, kdy jsme zajaly celé pluky a divize.

Tibet - země mnichů, klášterů a hor

Tibetský národ žijící na náhorní planině ve výši nad 4.000 m. n. m. je chráněn před vnějším světem svou vysokohorskou polohou. Pro normálního smrtelníka nastává problém s dýcháním již ve výšce 3.000 metrů. Rodilí tibetánci se však aklimatizovali, žili a pracovali v této krajině, která byla jejich domovem. Jen málo cestovatelům se podařilo do Tibetu proniknout a seznámit se se životem a kulturou tibetského národa, o kterém oni sami mají sporné záznamy v sídle nejvyššího náboženského vůdce Dalajlamy.

Způsob života a kultura vyplývající z náboženství za posledních 15 století, přinášelo výsadní postavení mužům, když až 40 % mužů žilo v kláštrech jako mniši. Pro ostatní obyvatele bylo počtu, kdy se mohli starat o jejich výživu a oblečení. Mniši v kláštrech věnovali svůj čas motlibám, čtení svatých knih, točení válečků a vějířů a meditaci. Po ránu stáli v řadě a čekali, až budou vpuštěny do kláštera ženy, které jim přinášely celodenní dávky jídla. Ty jim vkládaly do nastavených misek. Po jídle se mniši věnovali meditaci a v době vycházek navštěvovali své dárnky, pomilovat se s nimi a tak projevit vděk za dobré jídlo. Pro hospodáře to byla velká počta. Mniši také vytipovali děti vhodné pro umístění do klášterních škol. V těch školách se učili jenom adepti na budoucí mnišky. To byla další počta pro rodinu.

To jsem slyšel vyprávět jedním cestovatelem v Rusku.

Psi v chovu rodiny a přátel z pracoviště.

Poznámka: V této kapitole se zmiňuji pouze o psech, které mi z nějakých výjimečných důvodů utkvěly v paměti. Například Kligrovi chovali po celé desetiletí pouze plemeno špice. Když jeden pes zemřel, tak byl nahrazen jiným, stejné rasy a zdědil také po předchozím stejné jméno.

Vlčák Barbos u dědy na Omelánštině

S prvním psem jsem přišel do styku ve svých čtyřech letech u dědy na Omelánštině. Byl uvázaný na řetěze a běhal po drátě uvázaným mezi kůlnou a chlévem. Barbos byl starý pes a nějaké hraní ho již nebavilo. Já jsem mu nosil žrádlo a podle babiččina pokynu jsem mu to měl vždycky jenom vylejt do kastrůlku a nezdržovat se u něho když žere.

Dva učedníci, co se učili truhlářinu u strýce Bohouše, mě navedli, abych šel a plival Barbosovi na nos, že on to má moc rád. Poslechl jsem dobrou radu a šel jsem plivat. Pes se po každém plivnutí olízl, a když ho to přestalo bavit tak mě rafl. Kousl mě do spodního rtu. S pláčem jsem utíkal k babičce. Ta mé počínání pozorovala z okna a moc mě nelitovala. Říkala, že si alespoň budu pamatovat, že ho nesmím dráždit.

Barbos byl už třetím vlčákem od té doby, co si ho děda přivezl po skončení rusko-japonské války. To jméno dědil každý další pes.

Špic u Kligru v Radově, Novokrajově a Novém Sedle

U strýce Kligrového se po dlouhá léta chovalo jenom plemeno špic. Ještě v Radově, když strýc obchodoval s prasatama, tak pes jezdil s ním na sedačce jako závozník. Kůň měl na ohlávce klapky na oči, aby neviděl do stran a neplašil se při projíždění aut. Kůň dozadu neviděl, ale zvykl si dát se do chůze, jak vrzla sedačka.

Jednou měl strýc koně zapřaženého a chystal se odjet, když ho teta zavolala, aby jí s něčím pomohl. Pes běžel na dvůr, vyskočil na sedačku, ta zavržala a kůň vyjel ze dvora a na silnici se dal směrem k Mlynovu. Když strýc vyšel ven, tak uviděl koně s vozem asi kilometr daleko. Když je dohnal, tak shledal, že se pes spokojeně veze na sedačce.

Dalšího špice měli Kligrovi v Novokrajově. Tomu se nelíbila jeho bílá barva srsti a využíval každé příležitosti, aby se pořádně zašpinil. Saze a popel jsme museli zakopávat do hnoje. On oběhl půl vesnice a nějaké saze si našel. Plemeno špiců Kligrovi chovali po celé desetiletí, pokaždé psi dědili jméno Miluška.

Rex u Kligru v Novokrajově – vlčák z Gdaňska

Dalšího psa Rexe jsme dostali od jednoho uprchlíka z Gdaňska. Bylo to asi 18. září 1939, druhý den kdy k nám vstoupili Sověti. To byl v obci všeobecný chaos. Ten pán prosil o nějaké jídlo. Říkal, že má peníze, ale že si je vědom, že asi ztratí svou cenu. Měl sebou krásného psa vlčáka, kterému teta také dala misku žrádla. Ten uprchlík říkal, že je učitel a ten pes, že ho s výcvikem stál 2 tisíce zlotých. Je prý moc dobrý při záchraně tonoucích.

Když byl ten pán na odchodu, tak říká: „*Paní hospodyně byl bych moc rád, kdybych mohl toho psa u nás nechat. Vidíte co se děje, já sám žebrám o jídlo a nevím, jak bych se mohl o toho psa starat. Vidím, že u vás se bude mít dobře. Já pokud to bude možná, si po válce pro něho přijdu a vám se odměním.*“ Pán si sedá do podřepu a se psem se loučí. „*Musíš zůstat tady, Rexi. Lehni si. Tady zůstaneš.*“ Pán odchází, podává nám ruku, v očích má slzy. Pes se nezvedá, snad tomu povelu opravdu rozuměl.

Rex má své místo v kuchyni. Večer máme připravené zápalky, protože když slyší někoho přicházet tak zašteká a to zhasne petrolejka zavěšená na stěně. Provozovat řeznictví za Sovětu nebylo možné. Dali jsme ho později Kubištum, to byli dobří hospodáři a u nich se měl také dobře. Jaký osud potkal jeho pána, nevíme. Pro psa si přijít nemohl.

Vlčák Blesk v Novém Sedle

Dalšího vlčáka jsme dostali jako nevhodný dar v Novém Sedle. Když se stěhovali naši sousedi Fefřičkovi do města, tak nám ho dali, že si ho nemohou vzít sebou. On se u sousedů měl špatně, byl pořád hladový. Manželka mu proto schovávala zbytky jídla, a když přiběhl, tak mu vždy něco dala. Také ho vždy pohladila, takže si u nás moc zvykat nemusel.

Naskytl se ale jiný problém. Blesk hlídal tak dobře, že to bylo až nebezpečné pro kolem jdoucí nebo jedoucí. Obzvláště neměl rád motocyklisty. To přeskočil nízký plot a hnal se za ním. Strýc Horáčků měl v Libočanech hospodu a řeznictví a říkal, že by se mu takový pes hodil. Každý týden jezdí na jatka, kde má možnost levně koupit maso pro psa a v hospodě, že je také dost zbytků. Tak jsme Bleska Horáčkům dali. Přestože tam měl více masitého žrádla, tak jak měl možnost, tak přiběhl k nám. Bylo to asi 6 kilometrů. Měl moc rád manželku, která si s ním hrála a chodila na procházky. Je vidět, že nejen dobré žrádlo, ale i pohlázení a společnost člověka je pro zvíře velmi důležité.

Velmi jsem byl překvapen, když jsem jednou Bleska odvázel k Horáčkům, začal na mě štěkat a nebýt manželky asi by mě i pokousal. Cítil to jako zradu, že jsem jej přivezl na místo, kde být nechtěl.

Fenka Amina v Zálužicích

Nejzajímavější pes byl u dědy Krejčikovyho v Zálužicích. Byla to malinká čubička, kterou pojmenoval Amina. V té době běžel v rozhlase pořad na pokračování, Pučálkovic Amina, tak té fence dali takové jméno. Rasa té fenky se nedala určit. Byl to tzv. „*podvraták*“.

Pořád chodila s dědou i na jeho pracoviště do odchovny telat. V té době se stalo, že jedna kvočna vyseděla někde v úkrytu jedno kuře. Přivedla ho do dvora a asi za tři dny se o něj přestala starat. To chodilo opuštěné po dvoře a pípalo, shánělo nějakou mámu. Najednou se přidalo k té fence a přespávalo v její boudě. Nastal problém, když děda šel do teletníku, tak fenka šla za ním, kuřátko jim nemohlo stačit. Děda říkal Amině, že musí zůstat doma a hlídat kuře. Za chvíli přiběhla Amina za dědou. Děda byl zvědavý, co je s kuřetem. Zase se ptal fenky, „*Amino, kde je kuřátko? Přiveď kuřátko.*“ Amina utíkala po schodech na půdu kůlny a přinesla kuře v tlamičce a postavila ho před dědu. Tak to prováděla několik dní.

Kuře trochu povyroستlo a přidalo se později k jiné kvočně, která právě vyseděla kuřata. Napadlo mě tehdy, co určuje inteligenci psa. Je to čistota rasy, rodokmen?

Sorbon – štěně dobrmana v Dědicích

Poslední pes, s kterým jsem se spřátelil, byl Sorbon. I když ho manžel mé vnučky přivedl jako devíti měsíční štěně, tak to byl už pořádný hafan. Byl přivázaný a běhal po drátě asi 35 metrů dlouhém. Já jsem byl celé dny na chalupě. Tam jsem ho krmil, dával mu vodu, někdy něco od svačiny. Když jsem odpočíval, tak u mě seděl a čumák mi dával na koleno. Zvykli jsme si na sebe. On se držel zásady. Ty pán, já pán.

Vůbec mě neposlouchal. Když navečer přišel Říša a trochu ho cvičil, tak musel používat tvrdší metody. Pes byl moc tvrdohlavý. Říšův syn, můj pravnuček, se ho bál. Říša říkal, ať se ho nebojí, ať se s ním válí, že on si chce jenom hrát. Asi po roce to už byl ze Sorbona veliký pes a Pepíček si se psem začal hrát. Pes ho povalil a stále víc na něj dorážel. Kluk začal brečet a volal: „*Dědo!*“ Já jsem stál nedaleko a křičel na Sorbona, aby kluka nechal, ale ten to nebral v úvahu. Dostával se pořád do větší ráže a to jsem už měl strach, že začne kluka trhat, tak jsem psa chytil za řetízkový obojek a od dítěte odtrhl. Pravnuček měl poučení, že si se Sorbonem nesmí hrát, zvláště tehdy, když není někdo dospělý na blízku.

U Sorbona jsem dospěl k názoru, že je to velmi nebezpečné zvíře. Jednou si hrál také s naší slepicí. Nejdříve ji přimáčkl k zemi tlapami a za chvíli z ní lítalo peří. Také na ulici v přítomnosti Říši, srazil z jízdního kola cyklistu. Štěstí, že to byl Říšův známý, kterému to potom Říša vysvětlil v hospodě, že si pes chtěl jenom hrát. Nevím, jak by to dopadlo, kdyby tam Říša nebyl a nezasáhl.

Každý z těch psů, co jsem znal, měl jiné vlastnosti a byl použitelný pro jiné účely. Myslím si, že nejmoudřejší byla ta malá čubička Amina, kterou nikdy žádný nic neučil, a její rodokmen by se nikomu nepodařilo objevit.

Borek – krátkosrstý jezevčík u pana Houdka

Jezevčík zvaný Borek – vochlasta nepatřil do naší rodiny. Znal jsem ho jenom z restaurace Sluníčko v České Kamenici. V době, kdy ještě náš statek neměl svou závodní jídelnu, chodili někteří technici na obědy ke Sluníčku. Tam také chodil z ředitelství lesního závodu pan Houdek se svým psem Borkem. Pan Houdek byl náš obchodní partner, s ním jsme dohadovali dodávky tyčoviny a řeziva pro náš statek. Jeho manželka pracovala na našem podnikovém ředitelství. Jezevčík Borek byl považován za štamgasta restaurace Sluníčko, protože měl rád vaječný koňak a ten mu každý den někdo za stálých hostů poručil.

Jeho pán rád vyesedával u piva a pes si zatím po vylízáni koňaku dal dvacet. Pan Malec, hostinský měl pro Borka zvláštní mističku a dbal na to, aby pes nedostal denně více jak jednu štamprli koňaku. Stávalo se, že pes někdy tvrdě usnul, když musel pan Houdek odejít. Nechal ho klidně spát, a když se probudil tak ho pan hostinský pustil a on běžel za pánem do úřadu nebo domů. Nebylo to daleko asi 300 metrů. Když přišel pán domů bez psa, tak paní Houdková Houdkovi nadávala: „*No jeden vožunkr je už doma, jsem zvědavá, kdy přiběhne ten druhý vochlasta.*“

Jednou se stal s Borkem zajímavý případ. Lesáci z okresu Děčín jeli na nějakou soutěž s lesáky NDR z okresu Pirna. Nevím už přesně, o co šlo, možná o norování nebo dohledávání zvěře. Tam se Borek záhadným způsobem ztratil. Čekali na něho v lese, potom oddálili odjezd autobusu asi o 3 hodiny, ale pes se neobjevil. Cestu z lesa k restauraci, kde stál autobus, by určitě našel. Pan Houdek byl z toho nešťastný. Když přišel v pondělí na oběd a vyprávěl, co se stalo, tak jsme byli z toho všichni smutní. Za tři roky, co jsme společně chodili do Sluníčka, jsme si na Borka hodně zvykli. On se k nám také hlásil, když jsme na psa skoro zapomněli, jednou při obědě slyšíme za dveřmi štěkot. Pan Houdek vyskočil a vykřikl: „*To je Borek!*“ Utíkal otevřít dveře a on tam byl skutečně Borek. Radost pána i psa byla veliká. Také my jsme oslavili jeho návrat. Pan hostinský mu přinesl do jeho mističky dva nakrájené buřty. Pes byl vyhublý a hladový. Dohodli jsme se, že teď mu pár dní než se trochu vykrmí, nebudeme dávat vaječný koňak.

Záhadou nám zůstalo, jak ten pes našel cestu domů. Bylo to přes 70 kilometrů. Musel přes most, přes Labe. Jelo se autobusem horský a skalnatý terén na hranici. Jak se orientoval? O tom jsme vedli dlouhé debaty. Byl to pach, který se táhl labskou úžinou od ústecké chemičky či pach z kamenické papírny táhnoucí se podél říčky Kamenice k Labi.

Vyloučili jsme, že by se orientoval podle hvězd. Mohl poznat cestu ze Hřenska do Kamenice, kterou s panem Houdkem několikrát projel gazikem. Také procházeli pěšky všechny obce od Hranic až do České Kamenice. Možná, že to bylo všechno jinak. Kdo to může vědět. Paní Houdková byla také ráda, že se pes vrátil. Říkala, že mu už nebude nadávat starej vochlasta.

Psí věrnost je pozoruhodná. Jednou jsem slyšel v televizi úvahu jednoho pána, který o svém psu řekl toto: „*Je to můj nejmilnější přítel, který mě nikdy nezradí. Jsem dnes bohatý muž. Máme se všichni dobře, má rodina i můj pes. Kdybych se zítra ocitl pod mostem a hladověl, tak jediný kdo by mě neopustil, by byl můj pes.*“

Doslov

Je únor 2007. Dopsal jsem kroniku rodiny Pěničkové a obce Omelánština s přilehlými osadami Serední Háj, Hrabina, Březina a bývalou mateřskou obcí Hrušvice Česká. Dnes se obec jmenuje ukrajinsky Hrušvycia Druha. Kladu si otázku, jestli mělo vůbec smysl zaznamenávat pravidelně skutečnosti, které se udály v průběhu mého života a které jsem zaznamenával z vyprávění a dokladů mých předků. Ptám se, zda přijde ještě doba, že se budou lidé pít po svém původu. Obávám se, že pevný rodinný svazek vychází z módy. Děti nebudou mít důvod být hrdé na své předky.

Kdo by se tím také zabýval, když stisknutím tlačítka ti internet nebo televize přinese informace dle nových poznatků a nově prostudovaných skutečností. Propaganda je slovo dnes málo používané. Nemáme to slovo rádi, neb staré skutečnosti říkají, že je to hlásání nepravdy. Rádi říkáme agitace, propagace, reklama. Umění vést propagandu se od třicátých let minulého století věnuje velická pozornost. Pomocí sedmé mocnosti/sdělovacích prostředků/a hlavně jejich dostupností širokým lidovým masám, se stávají sdělovací prostředky velikou silou působící od prodeje nekvalitního zboží po etnické čistky, holocaust a válečné střety. Může se propaganda vést také pro dobrou věc, to záleží na tom, jaké zájmy má vládnoucí strana a kdo vlastní tisk a ostatní sdělovací prostředky.

Během svého života jsem poznal, že každé náboženství a každá politická strana má svou jednu, absolutní pravdu, pro kterou jejich vyznavači a členové jdou do žalářů nebo jako teroristé na sebevražednou smrt. Takové tři pravdy jsem poprvé zaznamenal v letech 1939 – 1941. V roce 1939 nám v polské škole na hodině dějepisu vtloukali do hlavy, že Záporožti Kozáci byla banda lupičů, vražedníků a žhářů, která ze strachu před zaslouženým trestem utíkala na záporožskou sič, kde vstupovala do vojska Tarase Bulby, s kterým se nadále zúčastňovala loupežnických tažení na polské území. V roce 1940 nám v sovětské škole říkali, že vojsko Tarase Bulby se skládalo z nevolníků, kteří pod nesnesitelným jhem svých vykořisťovatelů v době nevolnictví, utíkali, aby bojovali proti polským statkářům a šlechtě. V roce 1941 po příchodu Němců nám v ukrajinské škole říkali, že Záporožti Kozáci se skládali s nejuvědomělejších synů ukrajinského národa, kteří se snažili osvobodit Ukrajinu od ruského a polského područí.

Každá ta historická pravda byla pravdivá asi ze 30 %. Dalších 35 % bylo potřeba ke zkreslení nebo zamlčení kladných údajů a zbývajících 35 % bylo potřeba ke zveličení nebo zkreslení všeho, co se nehodilo do krámu. Také nám Poláci v roce 1939 říkali, že Polsko bude v nejbližší době velmocí od moře Baltického k moři Černému. Sověti nám v roce 1940 říkali, že komunismus ovládne celé lidstvo, protože je to zákonností dějinného vývoje, počínaje od prvobytně-pospolné společnosti, přes otrokářství, feudalismus, kapitalismus a teď přichází doba socialismu a následně komunismu.

Velkoněmecká říše měla trvat tisíce let a skončila za 12 let. Lidé starší generace, kteří jsme přežili všechny pravdy, přistupujeme k těm dnešním s rozvahou a poznáním, že každý má svou pravdu, záleží na které straně stojí a jaké zájmy hájí. Po samotevé revoluci se často mluvilo o tom, že na vysoké školy mohli jenom ti, kteří měli dobrý kádrový profil a pocházeli z dělnických nebo maloroľnických rodin. Najděte mi dnes jednoho senátora nebo poslance, který nezískal vzdělání za totalitního režimu. Nesmělo se cestovat na západ. Poslouchejte dobře zážitky našich umělců, kteří prožili v době totality na svých zájezdech. Počínaje Austrálií, Japonskem, Amerikou a evropskými státy konče.

Na hranici byli střílení lidé, kteří utíkali za svobodou. To slyšíme každou chvíli. Hlasatelé těchto událostí zamlčují tu druhou pravdu, že většina těch, co překračovali státní hranice se zbraní v ruce, byli úkladní vrazi, defraudanti většího kalibru a zločinci, kterým hrozili hrdelní a dlouholeté tresty. Ty měli jedinou možnost, prostřílet se. To se jim také v mnoha případech povedlo. O počtech zastřelených pohraničnicků se nemluví.

Případ Milady Horákové, zaznívá to každý rok několikrát. Běžný občan je přesvědčen, že celý proces byl zinscenován od A do Z. V jednom nočním rozhlasovém vysílání však slyším, že se doktorka Milada Horáková zúčastnila asi osmi schůzek, kde se připravovalo násilné převzetí moci. Rozdělovaly se úkoly, kdo a jak obsadí rozhlas, hlavní poštu, nádraží a jiné strategické objekty. Byly také pořízeny seznamy spolehlivých důstojníků a policie, kteří byli mimo službu. Závěr té rozhlasové relace byl, že spiklence stihl krutý trest neb se jejich záměr nenaplnil. S tím lze jenom souhlasit. Na totalitním režimu můžeme najít desítky negativních skutečností, zvláště z padesátých let, ale také kladných věcí, které režim

pro pracujícího člověka udělal. To samé je možno říci o dnešní době.

V jedné knize, kterou napsal vysloužilý kriminalista v roce 1988 o pražském podsvětí, se říká: „*Kdyby se zítra změnil režim, tak všichni ti veksláci, obchodníci s drogami, vykradači památek, provozovatelé prostituce se stanou významnými osobami hospodářského a politického života v našem státě.*“ Disponují značnými finančními prostředky, které jim umožní vstoupit do hospodářského života země. U odhalených a zadržených osob byly nalezeny desítky vkladních knížek na doručitele s uloženými vklady u různých bank a spořitelen po celých Čechách. Také jako rajska hudba pro tyto osoby znělo po sametové revoluci prohlášení vládních činitelů, že nejsou špinavé peníze a nikdo nemusí prokazovat původ svých peněz. Inu bylo potřeba rychle vytvořit majetnou třídu, která bude zuby nehty bránit stranu, která zastává takový postoj.

Také tvrzení, že nejlepší hospodář je soukromý majitel, zaznívá do dnešních dnů, i když v živé paměti máme 19 vykradených bank, desítky kampeliček, vytunelovaných podniků a investičních fondů. Státní podniky si za první republiky nevedly špatně. Podle jízdy osobních vlaků si obyvatelé kolem železnic upravovali čas na hodinkách. To musí být zákony nastaveny tak, aby nebylo sporu, co to je přestupek, trestní čin. Tak se soudní jednání vlečou celá léta, soudní spisy narůstají tisíce stránek, jedni svědci paměť ztrácejí, jiní ji zase zázračně nabývají. Za vším stojí peníze, dříve to byly stranické sekretariáty. Tady by se mělo změnit Havlovo heslo, „*Nejsme jako oni na jsme jiní nežli oni*“.

Nevím, jaké pravdy budou mít potomci vyznávat za několik let? Co se nás týká, Volyňských Čechů, již dnes vidíme značné zkreslování pravdy. Když ve filmu *Zdivočelá země* ukazují volyňského čcha jako Vasilu, který neumí česky, tak si člověk klade otázku, jestli je to nevědomost, hloupost nebo záměr. V roce 1993 se konalo v Žatci shromáždění Volyňských Čechů k 50. Výročí upálení 374 Čechů v Českém Malíně na Volyni. U pomníku mučedníků se sešlo několik tisíc lidí za účasti oficiálních osobností města, okresu, ukrajinského a ruského konsulátu.

Celostátní sdělovací prostředky o tom nepřinesly nic – mlčely. Jenom okresní Lounské noviny o tom přinesly kratičkou zkreslenou zprávu, že se v Žatci konalo shromáždění k 50. Výročí vypálení nějaké vesnice a zakarpatské Ukrajině. V naší bezbřehé demokracii, kde není cenzura necht' si každý udělá úsudek o tom, kam se ubíráme. Je tady zřejmá snaha uvrhnout v zapomnění, vymazat z paměti národa a zkreslit historickou pravdu dle nových poznatků pro potřeby lidí, kteří jsou u moci.

Jestli za několik let bude někdo hlásat, že Volyňští Češi byli nějací přivandrovalci ze širokých ruských stepí, kteří už neovládali český jazyk, tak máme své dějiny vydané v několika svazcích ale také kroniky svých obcí i kroniky našich rodin.

O autorovi

Václav Pěnička – Kitaj. V ruštině to znamená Čína, Číňan. Touto přezdívkou byl označen dědeček hrušvickým popem po osmiletém návratu z Číny. Nevraživost mezi bývalými kamarády z církevní školy a církevního semináře trvala. Dědeček pobožný moc nebyl a hrušvický pop po sousedech vzkazoval, aby se ten hříšník Pěnička Kitaj přišel vyzpovídat. Ta přezdívkou se ujala a děda byl po celém okolí znám jako Kitaj. Jeho děti a vnuci byli KITAJOVI.

Ve své knize Volyňští Češi v prvním a druhém odboji ing. Jiří Hofman o mně napsal na straně 335. „*Václav Pěnička narozen 1. října 1926. Autor příspěvku se narodil ve vsi Peredily, v níž byly jen tři české rodiny. Zámečnictví, které vlastnil Vašíkův otec, dále Šlanhofovi a Stárkovi, kteří měli poměrně velká zemědělská hospodářství. Když Václavovi zemřela maminka, Václav pobýval u svých příbuzných v blízké Hrušvici a většinou v Novokrajevě u Kligrových. V sedmnácti letech ho Němci při nějaké štáře sebrali a poslali do Německa na práci. Tam dostal tvrdou životní školu. Celý svůj život pracoval v zemědělství, a protože má dar humorného nadhledu na lidské hemžení, začal v hodně dospělém věku pro své potěšení sepisovat veselejší i smutné člověčí příběhy. Sepsal jich několik set. Stál by za zpracování a vydání. V této knize jsou zařazeny pouze tři. Dva smutnější, následují za sebou v této kapitole a třetí, zařazený v kapitole o zachráněných Židech je o jednom mladičkém židovském chytráčkovi a při své zvláštnosti je spíše úsměvný.*“

Výňatek z dopisů Rostislava Hlaváčka, učitele v dědečkově obci, stvrzuje, že děda Kitaj byl věhlasnou osobností v bývalém okrese Varkoviče a jeho okolí. Kamarád Rošťa Hlaváček byl na ustavující schůzi našeho sdružení 19. března 1991 zvolen do předsednictva a redigoval vznikající časopis ZPRAVODAJ. „*Je dobře, že píšeš své paměti, prozatím, do šuplete, ale když máš tak vzdělané vnuky, jistě z toho něco dotvoří!! Pěnička – Kitaj byl velmi známou osobností před první světovou válkou. Známe nejméně tři velmi zajímavé příběhy, které o něm stále kolovaly.*“